

دِمْوَاعْطَا شِرْفَة

پلینتو ترجمہ

لَهُ سَيِّدُتُنِيمُ الْحَقُّ فَاضِلٌ دَلِيلٌ

چھاپنے

یونیورسٹی بک ایشنز

خبربر بازار پیغمبر

قال رسول الله ﷺ طبعه وسلم بِلَغْوَ عَنِّي وَلَوْ أَيْدَهُ (بغارى)

دعوات عبد رب

دریم جلد

لہ افاد لقرد حکیم الامت حضرت مولانا شاہ اشرف علی تھانی رحمۃ اللہ علیہ

اردو نہ پینتو ترجمہ

سید تسین العق کا خیل

یونیورسٹی بک ایجنسی

خیریزار — پینور

دکتاب پیشنهاد

دکتاب نوم ، دعوات عبدیت (دریم جلد)

مترجم : سید تسمیم الحق کا خیل

د چاپ کال : ۱۹۹۰ع

د چاپ شمیر : توکہ

خطاط : خان بھادر (سُرچوال)

ملاوید و پته : یونیورسٹی بک ایجنسی

قیمت : ۱۲ روپیہ

: معظم پرنٹر در بار مارکیٹ لاہور

فهرست

العنوان	الصفحة	شمار
ضرورة الاعتناء بالدين	١	
ضرورة العلم بالدين	٢	
ضرورة العمل في الدين	٣	
طريق الترب	٤	
فضائل العلم والخشيه	٥	
ترغيب الاصحيه	٦	
ضرورة التربه	٧	
تفصيل التربه	٨	
تمكيل الاسلام	٩	
ترك المعااصى	١٠	

دعوات عبد پت

(دیم جلد ۲)

أَوْلَانَئِ وَعَظِ

ضرورة الاعتناء بالذین

(دینی کار و نو ته اہمیت و رکول ضروری دی)

لہ افاد اتو حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھانویؒ

پہنچو ترجمہ

لہ سید تسیم الحق کا کاخیل فاضل دیوبند

چھاپؤنکی

یونیورسٹی بک ایجنسی خیبر پختونخوا

(الف)

خلاصه

د مسلمان د ژوند مقصود آخزت ته تیاریے او خیل تل عری ژوند بشه کول دی او دی مقصود حاصللو د پاره درسول الله ﷺ علیہ وسلم کامله تابعداری ضروری ده . د حضور ﷺ علیہ وسلم ژوند مومن د پاره یو بھترینه نمونه ده نو مومن ته پکاردي - چه د ژوند په هر اړخ کښې وضع وی که معاملات که عبادات که اخلاق د حضور ﷺ علیہ وسلم د طریق پوره تابعداری او کرو هله به آخزت کښې کامیابی حاصلینی - په د سه موضوع دا وعظ حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تهانوی رحمۃ اللہ علیہ کښې وخت کښې کړے د سه او مولوی سعید احمد تهانوی قلمبند کړے د سه .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الْمُخْمِدُ وَنَسْتَعِنُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعْزُزُ بِاَذْنِهِ مِنْ شَرِّ وَرَافِضِنَا وَمِنْ
سَيِّئَاتِ اَعْمَالِنَا مِنْ يَهْدِ اَنْتَ لَهُ فَلَا مُفْلِلٌ لَهُ وَمِنْ يَضْلِلُهُ فَلَا هَادِيٌ لَهُ وَنَشَهَدُ اَنَّ لَا
اَللّٰهُ اَلَا اَللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَنَشَهَدُ اَنَّ سَيِّدَنَا وَمَوْلَانَا مُحَمَّدًا عَبْدَهُ وَرَسُولَهُ
صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ -

اما بعد - فقد قال الله تبارك وتعالى - رَبَّنَا وَابْعَثْنَا فِيهِمْ رَسُولاً مِّنْ أَنفُسِهِمْ
يَلَوْأُعْلَمُهُمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُنَزِّكُهُمْ إِنْكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْعَكِيرُ
، اسے نرمون بن ربه را واستوئے په دوئی کنے یو رسول ہم دوئی نہ چاہوئی
دوئی ته ستا آیتونہ او تعلیم و رہکوی دوئی ته ستاد کتاب او د حکمت او چہ
دوئی پاکوی بے شکہ تہ دین غالب او د حکمت خاوند نہیں ۔
دا د قرآن شریف یو آیت دے - او دغہ شان آیتونہ قرآن شریف کنے نہیں
خایونو کنے ہم شتے - دلتے دا د ابراهیم عليه السلام او اسماعیل عليه السلام دعا نقل
شریودہ - هفوئی چہ د بیت اَللّٰهِ شریف آبادی پورہ کم من دا دعا نئے او غوبتہ
د دے فائندہ د هغوئی اولاد ته او رسیدہ (یعنی دعا نئے قبولہ شوہ) په دے -
موقع هغوئی اول چنل خان د پارہ دعا غوبتی د چہ یا اَللّٰهِ نرمون د اخخاری
قبولہ کری - بیانی چنل اولاد د پارہ او غوبتہ نواول نے ورقتہ د دینی فائدے
د پارہ سوال او کر وچہ دوئی کنے یو داسے رسول را استوئے چہ هفہ دادری
کارونہ او کری ।

۱۱، دوئی ته دا دلہ کلامہ واور روی ۰ ۲۱، دا دلہ د کتاب او حکمت تعلیم و رکھی

(۳) تزکیہ نئے اوکری۔ یعنی بندہ اخلاق و روتہ اوینی۔ و رسیٹے نئے بیا د دنیاوی
 فائدے د پیارہ سوال اوکرو۔ وَإِرْزُقُ أَهْلَهُ مِنَ الْمُرَأَاتِ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
 الْآخِرِ۔ ذ موبن پہ دے اولاد کبھی چہ خونک ایماندار وی پہ اللہ او د قیامت پہ
 و رجھے نئے یقین وی هغوری ته د میوو رزق و رکرے، د دوئی د دعا د طرز نہ
 د اعلویں دی چہ اصل شے دینی فائده ده او دنیا د هن تابع ده۔ خکھے نئے اول د
 دین دعا او غوبستہ او بیا د دنیا۔ د دے نہ معلومہ شو چہ دنیاهم ضروری ده
 او ظاہرہ ده چہ کہ دنیاوی فائده نہ وی نز ویر کم طیعتونہ داسے دی چہ۔
 اللہ تعالیٰ ته بد متوجهہ شی۔

نون د چنل رزق د فراخنی او چنل صحت د پارہ هم ایلہ نہ دعا غوبستل پکار دی
 او دغه وجہہ ده چہ یو حمل رسول کریم ﷺ ایلہ علیہ وسلم ته چنل یو معافی کمزورے
 بنکاٹ شو۔ نز ورنہ نئے تپوس اوکرو۔ تا د ایلہ نہ خ سوال خونہ دے کرے
 هفہ عرف اوکرو چہ مادا اللہ نہ دا سوال کرے دے چہ یا ایلہ کہ جما پہ قسمت کنے
 د آخرت خ تکلیف وی نز هفہ ماتھ پہ دنیا کنھے راکھہ، حضور روتہ او فرمائیں
 د آخر د غلمی کرے ده بینا دم کمزورے او محتاج دے تاتھ داسے سوال نہ و پیکان
 د بینا دم پہ احیاج پورے یوہ لطفہ رایادہ شوہ - یو حمل یو سپے را غلو ملت
 نے اووے چہ لس سو پئی ۲ دیرے ضرور پکار دی۔ خڑھ انتظام راتھ اوکھہ
 ما خان سہ کینلو۔ د فقیری خبرے اترے کیدے۔ پہ دے کنھے نئے اووے زہ
 عبادت د جنت پہ طمع یا د دوزخ د ویرے نہ کوم - نہ ۴ جنت ته خڑھ۔
 حاجت شتہ او نہ د دوزخ پر والرم - زہ خر عبادت خالی ایلہ د پاٹھ کرم۔ ما
 و روتہ او وسے غلطے کینہ۔ د لسو روپنہ خونہ صبور لے نشے۔ د جنت نہ بدھے
 خلکھ صبر کرے کہ داسے بے پرواٹ نز بیالس سو پی خڑھ ته غوارے۔ حقیقت دادے
 چہ بندہ دیر محتاج دے۔ دنیا او آخرت د واپورت محتاج دے۔ خو آخرت شہ
 زیات محتاج دے۔ خکھکہ ابراہیم علیہ السلام دنیا او آخرت دواہرو د پارہ دعا۔

غوبنسته ده - گويامونزن ته نه دا سبق بنيله ده -

اولاد عام ده - حقيق اوزاد وي که معنوي خوک چه نه اتباع کوي بلکه -

حقيق اوزاد هم هله اوزاد گيدے شي چه اتباع کوي - لکه ارشاد ده:

من سلک طریقی فهوا لی خوک چه خما په لارسوان دی هغه خما اولاد ده، خه -

عالماز خو من سلک عام کړي ده - چه هر خوک چه اتباع کوي حقيق اوزاد گښه نه

وي که نه هغه په آل گښه رائي - لیکن خما په حیال دا دومه عام نه ده - بلکه

مطلوبه دا ده چه حقيق اوزاد گښه هم پوره برکت ، عزت او شرافت هغه اولاد

حاصلوله شي - کرم چه د هغري په طريقه چلني - اگرچه یو درجه گښه شرافت من

د نسبي تعلق په وجهه هم راتي شي -

بهرحال د پېغمبرانو په اوزاد گښه هم مقبول هغه اولاد ده چه د هغري په

لارسوان وي - ورنه دا سه ده لکه غلط ليکل شوئے قرآن چه نه به نه ادب

کړي شي نه بې ادبی - ادب خونئه خکه نشته چه صحيح قرآن نه ده - او

بې ادبی به نه خکه بشيء کړي چه بهرحال خه پکي خو پکښه د قرآن شته .

مز د پېغمبرانو نظر په ديني فائده وي - چه که اوزاد وي فدا سه د وي

چه د هغري په قدم سروان وي - فرا ابراهيم عليه السلام هم چيل اوزاد د پاره

دا سه دعا او کړه او مونزن ته نه طريقه او بنيله چه چيل اوزاد د پاره د دنيا

نه زييات د دين غم کوي - او س مونزن ته غور پکار ده - چه مونزن د چيل

اولاد داحق تر کړمه حده ادا کړو - نه دانه وايم چه هيچوک د اولاد د

ادا کوي - لیکن دا ضرور وايم چه زيياته توجهه د دنيا کارو فرته ورکوي او

دا کوشش کوي چه اولاد نه د دنيا د خه گتنه قابل شي - او چه اولاد نه د

گتنه قابل شي - نو دوي دا حيال کوي چه مونزن د چيل اوزاد داحق پوره پوره

ادا کړو -

او د ده وجهه دا ده چه نه صبا د خلقو د نړۍ و فرنډه د دين قدر و ته

د مے - بس قول ٿاں په دینا ورپریوئی دی - (د دینی کارورتہ هدپ و ضروری
نہ، بنسکاری) .

د اخیال ڊ خوک نہ کوئی چه ابراہیم علیہ السلام د دیناوی ضرور تو فونه خبر
نہ، و خُک نئے ورتہ توجہ نہ دا کری - خُک چہ عقل او نقل دوارہ د د مے خیال
تکذیب کری . نقل خرخُک چہ ورپسے هفت او لاد د پاره د دینا گتھے د رنگ د -
فرانگی دعا غربتی ده - و از زُقْ أَهُلَّةِ مِنَ الْمُنَّاتِ - او عقل خُک چہ پیغمبران دا الله
تعالیٰ نابُان دی - او الله تعالیٰ د معاش او معاد یعنی د دیناوی شروند او اخروی
شوند دوارو قربیت و رحکوئی - او پیغمبران الله تعالیٰ د خلقو د اصلاح د پاسه
ا مستولی دی - او پورے اصلاح همکنہ نہ ده - تو خوچہ د معاش او معاد دوارو
اصلاح نہ وی شری - دغه د پیغمبران نو د شوند په حالاقو د هعروئی په تعلیم غور
کولو نہ بس دا معلومینی چہ د پیغمبران فر عقل د دیناوی معاملاتو کنھے هم کامل وو
لیکن خلق په د مے کنھے خطاکیوئی - په د دیناوی معاملاتو بنہ پوهیداو -
مطلوب دا نہ دے - چہ هعروئی ڊ خلقو ته د فرکری یا کاریگری طبیعے او بنی - خلق
په بن رگانو هم دا اعتراف کوئی چہ دوئی د دینا نہ خبر نہ دی - سو د د مے چہ د
د دینا ضرورت یقینی دے - بیام دوئی دے طرف ته توجہ نہ کری .

نوصلحابانو موبن دا منوچہ د دینا ضرورت شتہ - لیکن اول خرپه د مے سوچ
پکار دے - چہ ضرورت خُٹتہ وائی - بل داچہ د دیناوی شروندا طبیعے بنیلو او
خلفوتہ د د مے ترغیب ورکول د پیغمبران کلرنہ دے .

او گرئی - حکیم عبد العزیز او حکیم عبدالمجید د چل فن یعنی طب منی شری
ماہران دی - لیکن د هعروئی کار داد مے چہ د مرض تشخیص او کھی او مریض ته
د هفت د مریض مناسب دارو بچوین کری منسخہ ورتہ او لیکی ، او من فھی کئھی یو
مریض حکیم صاحب ته رلھلو - هفت نئے مریض معلوم کرو منسخہ نئے ورتہ او لیکله لاهو
په لارکنھے نئے یو چمیار او لیدو - هفت نئے حال احوال او پتو سلو - ده ورتہ

قصہ تیرہ کہ چہ حیکم صاحب راتہ دا نسخہ اولیکله۔ هغہ ورتہ او روئے چھستا
خوپہ پبنو پیزارهم نشته حیکم صاحب درتہ دَ پیزارخُنہ رو ویلی، حغمُرته
او روئے چہ نہ دَ پیزارخُنہ راتہ خُنہ نہ دی ویلی۔ چیار ورتہ او روئے۔ چہ
دا ہدرو حیکم نہ دے۔ چہ ستا پہ پبنو پیزار نہ وو۔ اودے دو مرہ هم نہ رو
خبر چہ بندہ دَ پاره پیزار دیر ضروری دے۔

اویں نہ تاسونہ تپوس کرم چہ دے چھیار تہ بہ تاسو ہوبنیار والی؟
هر گز نہ۔ داخو خالی لیونے وو۔ حکم چہ دَ طبیب مقام نہ دے پیشند لے۔
دَ طبیب خر دَ مرف سُکار دے۔ دے سُٹی هیخ کار نشته، چہ دَ دے سُٹی
پیزار شتہ ک نہ۔ البتہ پر حیکم بہ هغہ وخت اعتراف راتلو۔ کہ هغہ ورتہ۔
ویلے وے چہ پیزار مہ پہ پبنو کہ۔ او چہ داشے ورتہ نہ دی ویلی۔ غلپاٹے
شوے دے۔ نہ هیخ اعتراف پہ نشته۔

دغہ شان دَ پیخبرانو او دَ هفوئی دَ نامبانو عالمانو هم دا فرض نہ دی چہ
خلقتہ دَ دنیا گتلو چل او بنی یا دنیا طرف ته ترغیب و برکھی۔ البتہ کہ هفوئی
دَ دنیا گتلو نہ یا دَ دنیاوی ضروری کارو یو کلو نہ خوک منع کولے بیا وہ باندے
النماں راتلو۔

کہ خوک دا او والی چہ عالمان خو خلق دنیاوی کارو فرنہ منع کری فروزہ بہ
اویام چری ریجھی نہ منع کری۔ دَ دے مثال داسے دے لکھیم کہ خوک اتنی
چہ پیزار نے پبنو پورے داسے گنھلے دے چہ دَ غربتے نہ دے ورسٹی تکونہ ویسی
دی۔ نہ حیکم صاحب بدی هزو منع کری حکم چہ دے کہتے دَ پبنو دَ خوفز
خراپید و خطرہ ده۔ نہ تاسو هم دَ دنیا پیزے ھان پورے داسے گنھلے دی چڑی
سُٹی مو دین تباہ کیوی۔ نہ پہ عالمانو باندے فرض دی چہ دَ داسے کار نہ
موضع ڪری۔ دَ دین حفاظت دَ عالمانو ذمہ واری ده نہ دَ دنیا نہ منع کول
بے وجہی نہ شو۔

اگر بینم که نابینا و چاه است   اگر خاموش بنشیم گناه است
 دکه بینم چه سروند ته مخکنے کرھے دے، و پرپیونزی، نزداسے وخت کنے
 غلی کیناستل گناه ده،

غ Ruf داچه عالمانزنه دا طمع کول چه د دنیا ترغیب در گئی غلطی ده۔
 آیا تاسو دا بنیلے شئی چه یو پیغمبر یا یو مصلح خلق ته د دنیا گتلہ طریقے بنیلی دی
 یائے دے طرف ته متوجهہ کری وی۔ البتہ هفوی د بنوا اخلاقرا و بنہ سلک
 متعلق خبرے ضرور کری دی۔ لیکن دائی نہ دی بنیلی۔ چه ایوه داسے کوئی
 او تخم داسے کری وغیره۔ غ Ruf داچه د پیغمبرانز کار د دنیاوی شروند طریقے
 بنیل نہ دے، البتہ د دنیا کوم کارچہ آخرت ته نقصانی وی دھنے نہ منع کول
 د هفوی کار دے او د دے مثال داسے دے۔ لکھ طیب چه یو مریض ته پرهیز
 بنی، مثلاً غربنے، مرچکے او قرشی مه خوڑ۔ فرد حکیم کار دا خرد دے چه مریض
 د نقصانی خیزوونز مثلاً د غربنے خوبیونه منع کری۔ لیکن دا کارئ نہ دے
 چه خلق ته د غربنے پخولہ طریقے او بنی نزد دنیاوی شروند متعلق د پیغمبرانز کار
 د ومه قدر دے دے چه ھختمراً و رسته د ومه او بنی۔ چه دے کارکنے فائدہ نہ
 او دا کار نقصانی دے خان ترے او ساتی۔

ن پیغمبرانز چل او لاد ته دعا غوبنسلو په وخت د دے خبرے خیال ساتی
 دے چه دینی فائدہ ورتہ نیاته او سی۔ او د دنیاوی فائدے متعلق چه هفوی
 د ڪرم خبر و خیال ساتی دے دھنے اندازه د ابراهیم علیہ السلام د دے الفاظ
 نہ ڪینی۔ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ۔ (حَا په او لاد کنیه چمکم ایماندار
 وی هفترتہ دا فائدے وہ کری، دعا یئ چنک قول او لاد د پاٹ او نہ غوبنسته
 صرف ایماندار و د پاٹئ او غوبنسته۔ د دے نہ اندازه کیدے شی چه د هفوی
 په نہ کنیه د دین خمره قدر دے چه بے دینه او نافرمانه او لاد د پاڑه
 دعام نہ غواری۔ اگرچہ اللہ تعالیٰ په دنیاوی فائدو کنیه دایماندار و تخصیص

قصہ تیرہ کہ چہ حکیم صاحب راتہ دا نسخہ اولیکھ۔ ھفہ ورتہ او روئے چھستا
خوپہ پبنو پیزار ھم نشته حکیم صاحب درتہ دَ پیزار خُنہ رو ویلی، ھفہ ورتہ
او روئے چہ نہ دَ پیزار خُنہ راتہ خُنہ نہ دی ویلی۔ چیار ورتہ او روئے۔ چہ
دا ھدو حکیم نہ دے۔ چھستا پہ پبنو پیزار نہ رو۔ او دے دو مرہ ھم نڈو
خبر چہ بندہ دَ پارہ پیزار دیر ضروری دے۔

اوہن نہ تاسو نہ پوس کوم چہ دے چھیارتہ بہ تاسو ھوبیاں والی؟
ھرگز نہ۔ داخو خالص لیونے رو۔ حکہ چہ دَ طبیب مقام نے نہ دے پیژندلے.
دَ طبیب خرد مرف سٹ کار دے۔ دے سٹ نی هیخ کار نشته، چہ دَ دے سی
پیزار شته ک نہ۔ البتہ پر حکیم بہ ھفہ وخت اعتراض راتلو۔ کہ ھفہ ورتہ۔
ویلے روئے چہ پیزار مہ پہ پبنو کوہ۔ او چہ دا ٹے ورتہ نہ دی ویلی۔ غلاباتے
شرے دے۔ نر ھیخ اعتراض پہ نشته۔

دغه شان دَ پیغمبر انہ او دَ ھفوئی دَ نائبان عالمان ھم دا فرض نہ دی چہ
خلقتہ دَ دنیا گتلو چل او بنی یا دنیا طرف ته ترغیب و رکھی۔ البتہ کہ ھفوئی
دَ دنیا گتلو نہ یا دَ دنیاوی ضروری کاروں کو لو نہ خوک منع کولے بیا ورباندے
النظام راتلو۔

کہ خوک دا او وافی چہ عالمان خر خلق دنیاوی کاروں نہ منع کری نزوہ بہ
اوایم چری وجہے نہ منع کری۔ دَ دے مثال داسے دے لکھ حکیم کہ خوک اتنی
چہ پیزار نے پبنو پورے داسے گنھلے دے چہ دَ سخوبتے نہ ہے ورسٹہ کونہ وستی
دی۔ نر حکیم صاحب بدھے ضرور منع کری حکہ چہ دے کہنے نے دَ پبنو دَ زخونی
خراید و خطرہ ده۔ نر تاسو ھم دَ دنیا پنے ہان پورے داسے گنھلے دی چھی
سٹ مو دین تباہ کیوی۔ نر پہ عالمانو باندے فرھی دی چہ دَ داسے کار نہ
مرضع ڪری۔ دَ دین حفاظت دَ عالمان ذمہ واری ده نر دَ دنیا نہ منع کول
بے وجہہ نہ شر۔

اگر بیم که نابینا و چاه است   اگر خاموش بنشیم گناه است
وکه بیم چه سروند ته محبکه کرده دے، و پر پریز رخ، فرداسے وخت کنه
غلی کیناستل گناه ده..

غرف داچه عالمانزنه داطمع کول چه د دنیا ترغیب در ڪوئی غلطی ده۔
آیا ناسو دا بنیلے شئی چه یو پیغمبر یا یو مصلح خلق ته د دنیا گنھو طریقے بنیلی دی
بانے دے طرف ته متوجهہ کری وی۔ البتہ هفری د بنوا خلاق فراون بنہ سلک
متعلق خبریے ضرور کری دی۔ لیکن دائی نہ دی بنیلی۔ چه ایمه داسے کوئی
او تخم داسے کری وغیره۔ غرف داچه د پیغمبر انز کار د دنیاوی شروند طریقے
بنیل نہ دے، البتہ د دنیا کرم کارچہ آخرت ته فقصانی ری د ھنخ منع کول
د هفری کار دے او د دے مثال داسے دے۔ لکھ طیب چه یو مریض ته پرهیز
بنیل، مثلًا غربنہ، مرچکے او قرشی مه خرو۔ فرد حکیم کار د آخر دے چه مریض
د فقصانی خیزو نز مثلًا د غربنے خوب لونه منع کری۔ لیکن دا کار نہ دے
چه خلق ته د غربنے پھرلو طریقے او بنی فرد د دنیاوی شروند متعلق د پیغمبر انز کار
دو مرہ قدر دے دے چه مختصر اور ته دو مرہ او بنی۔ چه دے کار کنے فائدہ ده
او دا کار فقصانی دے خان ترے او ساتی۔

نر پیغمبر انز چل او لاد ته دعا غوبنسلو په وخت د دے خبریے خیال ساتی
دے چه دینی فائدہ وہ ته زیاته او رسی۔ او د دنیاوی فائدے متعلق چھوٹا
د ڪرم خبر و خیال ساتی دے د ھنخ اندازه د ابراهیم علیہ السلام د دے الفاظ
نه ڪبری۔ مَنْ آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، دُحَّا په او لاد کنے چه کرم ایماندار
وی صخرتہ دا فائدے وہ کہیے، دعاۓ چنک قول او لاد د پاڑ او نہ غوبنستہ
صرف ایماندار و د پاڑئ او غوبنستہ۔ د دے نہ اندازہ کیدے شی چه د هفری
په نری کنے د دین خوره قدس دے چہ بے دینه او نافرمانه او لاد د پاڑه
دعا م نہ غواری۔ اگر چه اللہ تعالیٰ په دنیاوی فائدو کنے دا یماندار و تخصیص

نہ کری۔ بلکہ فرمائی، وَقَنْ كَفَرَ فَأَمْتَعْهُ قَلِيلًا۔ چاچہ کفراوکرو ھفوئی تدبه
هم لبھ غورندے (یعنی دیناواری)، فائڈہ وہ کھم، یعنی دَ دینا دے خرو رہتے۔
شرونڈ کبنتے بہ ستا نافرمانہ اولاد ته دَ عیش او ارام سامان وہ کھم خرد آخڑتے
دا سٹھی شرونڈ بہ ٹھے پہ اوہ کبنتے وی۔

منَ اللَّهِ تَعَالَىٰ چَلْ رَحْمَتُ عَامَ كَرُو۔ لِيَكَنْ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ چَلْ نَافِرْ مَانَهُ اولاد
دَ پَارَ دُعاً او نَهْ غَوْبِنَتَهُ۔ دَ دَ مَسْ نَدَ پِيغْبَرْ انَدَ ذُوقَ انَدَانَهُ لَكِيدَ مَسْ شَيْ
دَ اَللَّهُ دَ دُو سْتَانْزَرْ دَا ذُوقَ دَ مَسْ او پِكَارَ دَهُ چَهَ وَيْ۔ چَهَ نَافِرْ مَانَزَ بَانَدَ مَسْ۔
هِيجَرَ سَجَمَ او نَهْ كَرَ، او دَهُ وَسَتَهُ دُعاً او كَرَی۔

اَللَّهُ تَعَالَىٰ دَ اَبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ دَاقِلَ نَقْلَ كَهْ مَسْ دَ مَسْ۔ او چُونَكَ دَنَافِرْ مَانَزَ
دَ پَارَ دَ دُعاً غَوْبِنَتَ حَكْمَ وَسَتَهُ نَهْ دَ مَسْ شَرَمَے، دَ مَسْ نَهْ مَعْلُومَيْنَيْ چَهَ دَانَدَانَ
مَقْبُولَ دَ مَسْ نَرْمَذَاقَ دَا پِكَارَ دَ مَسْ چَهَ تَابِعَدَارَ وَ دَ پَارَ دُعاً او غَارَپَیْ او نَافِرْ مَانَهُ
اَللَّهُ تَهُ او سِپَارَیْ هَرَثَهُ چَهَ وَسَهُ كَرَی۔

خِلْ دَاخِرَ قَنْ بِيَخْهُ هَسَسَے یوہ خبرہ سَاغَلَه۔ مَطْلَبِمَ دَاظَاهِرَهُ وَلَ وَوْچَ اَبْرَاهِيمَ
چَهُ کَرُمَهُ دُعاً غَوْبِنَتَ دَهُ۔ دَهُنَهُ مَضْمُونَ قَابِلَ غَورَ دَ مَسْ۔ او دَاخِرَهُ رَاتَهُ پَه
دَ مَسْ مَوْقَعَ حَكَهُ هَرَوَرَیْ بِنَكَارَهُ شَوَه۔ چَهَ نَنْ صَبَامُونَنْ مَسْلَمَانَانَزَ کَبَنَتَهُ یو مَرْضَ دَیْرَ
عَامَ شَرَمَے دَ مَسْ۔ او دَهُ یو مَسْلَمَانَ پَه جَيَشِتَ دَ دَیْرَنَتَهُ مَرْضَ بلَكَ دَمَرْضَوْنَزَجَهُ
دَهُ۔ هَفَهَ دَاچَهُ نَرْمَوَنَنْ پَه نَسَمَهُ وَنَوْ کَبَنَتَهُ دَ دِينَیْ کَارَوَنَ قَدَرَکَمَ شَرَمَے دَ مَسْ او
دَایْرَ دَاسَسَهُ مَرْضَ دَ مَسْ چَهَ دَهُ دَ مَسْ پَه وَجَهَهُ مَوَنَنَنْ دَاسَسَهُ حَدَتَهُ او سِیدَوْچَهُ
خَانَ تَهُ دَ مَسْلَمَانَ وَینَا قَابِلَ نَهْ یو پَاتَه۔

او گَرَبَیْ! مَالَدَارَهُنَهُ سَرَجَهُ تَهُ وَبِلَهُ شَيْ چَیْ دَیْرَ مَلَدَوَحَهُ وَرسَو۔ او دَهُ
سَرَهُ کَ دَوَهُ خَلُوَهُ رَوَبَیْ وَیْ هَفَهَ تَهُ مَالَدَارَ نَهْ شَهَهُ وَبِلَهُ۔ حَلَامَنَکَ دَامَ مَلَدَ مَسْ
پِكَارَ دَهُ چَهَ مَالَدَارَ یَعْنَی دَهُ مَالَ مَالَکَ وَهَتَهُ وَبِلَهُ شَرَمَے۔ لِيَكَنْ دَاسَسَهُ نَهَدَه۔ بلَكَ
خَلَقَ دَوَهُ قَسَمَهُ دَهُ۔ مَالَدَارَهُنَهُ دَ مَسْ چَهَ دَیْرَ مَالَ وَیْ وَرسَهُ

او غریب هفه دے چه لب مال وی ورسٹ - دا نه چه ہیش ورسٹ نہ وی - دغه
شان ایماندار هفه دے چه عقائد ای اعمال دے قول پوری پوری د مشیعت مطابق وی
دایمان پوری ایمان نہ دے کرم چه داخلن د منْ قال لَا إِلَهَ إِلَّا إِلَهُ دَخَلَ الْجَمَعَةَ
نہ اخلى چاچه لَا إِلَهَ إِلَّا إِلَهُ او وے جنت ته بھئی، داخلو په چل خائی صحیح ده
لیکن خلق چه د دے نہ کرم مطلب اخلي چه صرف کلمه ویل کافی دی د عمل ضرورت
نشتہ، د هنخ په اعتبار سر کلمه حَقٌّ أُرِيدَ يِهِ الْبَاطِلُ (خبره خر صحیح ده خرمطلب
ترے غلط اخسته شی، کئی راجی).

فراؤله غلطی خرنے داده چه اعمالو ته خه و قع نہ ورسکوی، دو یہ غلطی
نه داده چه چلے د ایمان په کلمہ کئیے یہم اختصار کرے دے - د دیر خلق تو
دا خیال دے چه محمد رسول الله ویل ورسٹ ضرورت نشتہ - (غور بالله)، داقم -
تقیر و نہ دیرو شائع شری دی چه په رسالت د ایمان خه خاص ضرورت نشتہ او
دلیل کئیے دا حدیث پیش کرو، حضرت تھامنی فرمائی، ماسٹ په یوسف کھنیرو
صاحب په دے خبرے کلے - هفہم په دے مرض کئیے گر قفار وو، یعنی صرف توجید
اقرار یے کافی گزلو، ماورتہ او وہ کہ یوسپے او وائی چه نہ یسین شریف وایم
فر د دے خه مطلب دے چه آیا صرف یسین، یسین، یسین ولی او کہ قول سرت
یسین ترے مراد وی، هفہ او وے نہ قول سرت مراد وی - ماورتہ او وے دغه
شان دلتہ م د لَا إِلَهَ إِلَّا إِلَهُ ویل نہ مطلب قوله کلمہ توجید ویل دی - صرف یو تو یہ
ذک شری ده - چونکه هفہ بلہ د دے من تری ده، فرد هنخ ذکر نہ دے شرے چ
حفہ ورسٹ چلے لاغه - د خلقو په دے خبره پورے راته یو واقعہ رایا ته مشوہ -
ماته د رام پر ریاست نہ یو طالب خط راستو یه وو چه ماته فلاںی فلاںی پریشان
پیښے دی - خه د عالماتہ او بنیہ چه دے نرم خداے جَلَّ جَلَّ اللَّهُ خلامی کری - ما
ورتہ او لیکل چه لا حول وا یہ پریشانہ بہ دے ختمہ شی - خرو رخے پس هنئی بیا

ماته لاغلو او م هغه شکایت نئ او کرو۔ ماورتہ اوریے۔ ماچہ درتہ کو مردی خپنہ
بنیلی ده هغه کوئے کد نہ۔ هغه ساتھ اوریے هغه خوکرم لیکن خہ فائٹھ نئ ساتھ
او سنگره۔ ماتریے هسے پرس اور کرو چہ ته خنگہ وانی، هغه ساتھ اوریے لاحول
لاحرول لاحول دعه شان ولهم فر۔ فر خنگہ چہ دے صاحب د لاحول ویلو مطلب
صرف دعه یو لفظ ویل واخستو۔ حالانکه د دے مطلب دا یو لہ کلمہ لاحول و لا
قُوَّةَ إِلَّا بِإِلَهٍ عَلَيْهِ الْعِظِيمُ ویل وی۔ دعه شان دے خلقو هم من قال لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ
نہ مطلب صرف دعه یو قریبہ ویل دی۔ حکمہ د دوی دا استدلال غلط دے۔
او یواحی دا حدیث، مشہوف خرنہ دے۔ فر و احادیثو تہم کتل پکار دی۔ د
مشکوہ مشیف پہ کتاب الایمان کبھی وہ رہبے حدیث شریف دے۔ شہادۃ ان لا الہ
إِلَّا إِلَهٌ وَّ أَنْتَ مُحَمَّدًا رَسُولُ إِلَهٌ۔

دن د دینا کام و فن ته اھیت وہ کلو۔ او آخرت نہ غفلت پہ وجہہ مونن
دے درجے ته او رسید و چہ داسے غلطی کرو۔ د دین ضروریات هم لانہ پاتھ شر
د دے علاج دادے۔ چہ دین ته توجہہ وہ کرو۔ او دینی علم حاصل کرو
د دے خیال یو بل سی ما سڑ پہ دے خبریے کولے۔ چہ نجات د پارہ حرف
د ترجید اقرار کافی دے۔ د رسالت اقرار ضروری نہ دے۔ ماورتہ اوریے چداں
خر پہ عقلی او نقلی دلیلو فن دا ثابتہ دا چہ د رسالت اقرار ضروری دے۔
او بل داچہ د رسالت منکر د ترجید منکر دے پہ ترجید قائم نشی پاتے کیدے
حکمہ چہ د ترجید د اقرار مطلب صرف د اہلہ وجود منل نہ دی بلکہ اللہ تعالیٰ
پہ یو لہ صفات کبھی کامل او یکتا منل دی۔ حکمہ چہ پہ دے خرد یو لہ عالمانو
اتفاق دے۔ چہ کہ خوک د اہلہ تعالیٰ د ذات قائل وی لیکن د صفات قائل نئ
نہ وی هغه کافر دے۔ د دے مثال داسے دے۔ لکھ یو سہے باد شاہ مخی لیکن
د هغه شاھی اختیارات نہ منی۔ فو داسے سی ته باخی ویلے شی۔ خرد د غدان
د اہلہ تعالیٰ منل او د ترجید اقرار کول دے ته ویلے شی چہ اہلہ تعالیٰ پہ

بیولو صفاتِ کہتے کامل اور یکتا اور منی۔ ہفتہ اور میں چہ بے شک د ترجید معنیٰ خواہم دغدھ داد۔

ماورتہ اووئے دا الهٰ تعالیٰ په کامل رحمفاتوں کبھی یو حفت حدائق م دے
ذدے اقلام ضروری دے۔ ھفت اووئے نے شکہ ضروری دے۔ ماورتہ اووئے
قرآن شریف کبھی اللہ تعالیٰ فرمائی۔ **محمد رسول اللہ** - نزد دے مثل ضروری
شوا خروک چہ دانہ منی ھفت بد دا الهٰ تعالیٰ د حدائق نہ انکار کوئی۔ نز
مزحد نشی پاتے کیدے۔ د دے د جواب د بارہ تاتھ لس کالہ مهلت دے۔

داخرون شوه په عقیدو کښه د اختصار خبره د کوي مثالونه چه تاسرو اوږيد
دغه شان په اعمالو کښه هم اختصار کړي چه حئې خو هلو د اعمالو فرضیت نه
مني د ولني چه بخات د پاړ صرف عقیده کافي ده - د عمل ضرورت نشيته او حئې
ئه د فرضیت منکر خونه ده - لیکن عللاً منکر ده - د ده دواهه و قسمونز غلطی
د قیان د آیتنونه ثابته ده .

پاڼه شردار من قال لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ دَخَلَ الْجَنَّةَ مطلب فرَدَ دَمَسَ دَيَارَ نَرَه
تاسوته يو مثال پيش کوم - مثلاً په نکح کښه هرف دوه الفاظ ويبله شی - دایجا
و قبول (قاضی او وائی چه مادا بنسحه تاته په نکح در کړه سرهے او وائی ما قبوله
کړه، اویں که صبا بنسحه د سړی مه سرو تئی، جامه او نړۍ ضروریات غواړی او
سرې ورته او وائی چه ما خوش شد ته، قبوله کړئ، د سرو تئی، جامه ذمه واری
خرم نه ده اخستی - ظاهره ده چه هغه به ورته وائی حاداً قبلو مطلب هم دادې
چه حاداً قبلو ضروریات ته ذمه وار شوې - که د بیل بیل خین جدا جدا اقلان
د نه دے کړئ - خدا یړاقرار د دے قبلو اقرار دے - نه تاسونه پرسکرم
که تاسو په داسه موقع موجود نه سېکاته به وائی که نه چه د یړاقرار د
بېرلر اقرار دے - دغه شان د لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ . اقلر خلو مطلب هم د الله د کرسی
د بېرلوا حکامو منلو اقرار دے - د بېرلوا اسلامی عقیدو او اعمالو ذمه واري قبلو

دی - مزداد دے ددے حدیث صحیح مطلب اوس کد خوک اعمال دایمان جز منی او کہ دایمان نہ خارج خروست لانم دی - بھر حال په ایمان کبئے دالخمار غلط دے - صرف توجیہ بامندے کار نہ کیبی - ایمان به ورتہ هله ویلے شی چہ دایمان پر شان پکنیے موجود وی، یعنی چہ قتل ضروری عقائد منی او قول ضروری اعمال کری .

موبن حانت مسلمانان واپس - لیکن دغور قابل خبر دادہ چہ ایمان سے من مناسب خرمون دے ؟ لکھنگہ چہ مانعکسی مثال ورکری و وچہ مالدار ھفہ چاتہ ویلے شی چہ هر قسم سامان ورسٹ د ضرورت نہ نیات وی . دغدشان کامل ایماندار ھفہ دے چہ دایمان په ضروری عقیدو او ضروری عملوں - پورہ پورہ عمل کری - او دینک عمل ذخیرہ ورسٹ د ضرورت نہ نیات وی یعنی د فایضونہ علاوه په مستوار فراغلوهم پورہ پورہ عامل وی .

اویں موبن ته په چنل حالت غور پکار دے - چہ د دین نہ خرمون غافل پیو - نہ د عقیدو د صحت خہ خیال شتہ - نہ دینک عمل خہ فکرشتہ نہ دینو اخلاقو خیال شتہ نہ په بد اخلاقی حفگان - د دے موجودہ حالت په وجہہ ما د آیتیہ تلاوت کری - او د ابراھیم علیہ السلام دا قولم نقل کرو چہ معلومہ شی چہ داخبرہ یعنی دین ته اہمیت ورکلی، دینہ پخواجھوں شوی ده - اگرچہ د دے خہ ضرورت نہ وو - لیکن من صبادھ خلقو مذاق داسے بدل شوے دے - چہ د چنل شریعت خبود کہ دینہ بنہ وی خرچہ قرخو پریے ورتہ دنروہ تاریخ خہ حوالہ نہ وی ورکری شوی خوک نئے قدر نہ کری - خکہ مادا ابراھیم دا قول نقل کرو -

او گوری ابراھیم په چنلہ دعا کبئے دایمان کرم حکم ضروری اجزا غواری وائی چہ اے اللہ حما پد اولاد کبئے یو داسے رسول را واستوه چہ ھفہ خلقوتہ ستا " احکام او روی - او دویم د کتاب د حکمت تعلیم ورکری او دیم تنکیہ

ئے کوی یعنی دَبْنَا خلائق قریبیت و مکروی او دَخَابُوا خلائقونہ نئے پاکری ہے
شکہ ته په هرچھے قادر او حکیم ہے - نہ ما دادعا به ضرور قبلہ کہے۔

دَ دے آیت دَ مترجمے نہ معلومہ شوہ چہ دَ رسول درے صفتونہ
په دے آیت کبھے بیان شوی دی۔ او دَ دے رسول نہ مراد زموبن رسول
حضرت مهد مصطفیٰ صَلَّی اللہُ عَلَیْہِ وَسَلَّمَ دے۔ خکہ چہ دَ دُعا ابراہیم علیہ السلام
او اسماعیل علیہ السلام دواہو په شریکہ کھی ده۔ نز پکار ده چہ دا۔
رسول دَ اسماعیل علیہ السلام په اولاد کبھے وی۔ دَ ابراہیم دَ بل حُرے۔
اسحاق علیہ السلام په اولاد کبھے حُر دیں رسولان راغلی دی۔ لیکن د اسماعیل
په اولاد کبھے زموبن دَ رسول نہ علاوه بل رسول نہ دے راغلے۔ نوبس
هم نبے موبن رسول دَ دے مصدق شو۔ دَ عاھے دُعا په مینج کبھے دَ رسول
راستولو دُعا غُربنتل دَ یو دیر لوٹ سخت غوبنتل دی۔ داسے ہم معکنہ
دَ چہ ویلے نے وسے دوئی پاک ڪرے او دوئی ته یو کتاب وہ کرے
او دوئی مقبول ڪرے۔ لیکن دَ وحی په ذریعہ او دَ رسول په واسطہ۔
تعلیم دَ ھنچ تعلیم نہ بھتر دے کوم چہ یے واسطے دالہام په ذریعہ وی۔ اگر
چہ په ظاہرہ داسے بنکاری چہ یے واسطے تعلیم بہ بھتر او دَ نیات قرب
علامت وی دَ اکثر وعما مو بلکہ ھنچ خراصو ہم داخیال دے په دے وجہہ
دَ پیغبرا فرَدَ تعلیم هفہ قدر نہ کھی کوم چہ دَ یو بن رکا دَ تعلیم ڪری۔
نہ ما استاد مولا نافتح محمد صاحب ته یو سپے ساغلو دَ تنگسیا او۔
قرض فریاد نئے او ڪھرو۔ او عرفی نئے او ڪھرو چہ تھے داسے دعاراتہ او بنیہ
چہ دَ قرضونو نہ خلاہی شم۔

عفوی ورتے او فرمائیں، دادعا وایہ۔ اللَّمَّا أَكْفَنِي إِحْلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ
وَأَغْفِنِي وَعْتَقِي بِفَضْلِكَ عَمَّا يِسَّاكَ۔ (اے اللہ حلال سرگی ساتھ کافی کپے دَ حرامو
نرم بیج کرے او پہ چل فضلِم ستانہ غیرونہ ہے پرواکرے) ورسو نئے

دا هم او فرمائیل چه دا دعا په حدیث شریف کښه راغلی ده - دَ حَدِيثُ شَرِيفٍ
 دَ نَعْمَ پَه اوریدو دَ هَيْ سَرِيَ حَالَتِ دَاسِيَ شَرِيكَه يَخْبَهُ اَوْ بَهْ چَهْ پَه اَوْ هَيْدَه
 وَيْ - وَيَهْ وَيَهْ - اَحَادِيْتُ تَرْكَشَيْ خَرْ دَيرَه يَهْ دَعَا كَانَهْ لَغْلَه دَيْ - تَهْ رَاتَهْ خَهْ
 خَلْ شَهْ اَوْ بَنِيهِ كَوْمَ چَهْ سَيْنَهْ پَه سَيْنَهْ رَاغَلَهْ وَيْ - حَضَرَتِ مَولَانَا پَه دَهْ
 نَارَ وَأَخْرَهْ دَيرَ غَصَهْ شَوْ - وَرَنَهْ شَيْ اَوْ وَيَهْ - دَ حَضُورَ حَلَّ أَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 دَ تَعْلِيمَ نَهْ دَ بَلْ چَهْ تَعْلِيمَ زَيَاتَ كَنْزَهْ ؟ دَاهْ دَ دَعْيَهْ غَلْطَ خَيَالَ اَثَرَ دَهْ.
 تَاسُو بَه لَيدَلَهْ وَيْ چَهْ شِيَخَانَ نَقْلَوْنَهْ يَاهْ دَپَيرَ بَنِيلَهْ وَظِيفَهْ دَيرَهْ پَه شَوقَ
 كَوْيَ اَوْ دَ قَرْآنَ شَرِيفَ تَلَاقَتِ اَوْ فَرْفَيَ مَوْخُونَهْ دَاسِيَ پَه شَوقَ نَهْ كَوْيَ
 يَرْشِيقَ مَاتَهْ دَيرَهْ پَه فَخَرَ دَاخْرَهْ كَوْلَهْ - چَهْ كَهْ فَرْفَيَ مَوْخُونَهْ رَانَهْ قَمَاشَيَ
 نَهْ وَيْ بَه لِيَكَنَ دَپَيرَ صَاحِبَ بَنِيلَهْ وَظِيفَهْ رَانَهْ يَهْرَيَ نَهْ قَضاَيَيَنَيَ - دَهْ
 مَطْلَبَ دَاشَرَ - چَهْ دَ حَضُورَ حَلَّ أَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سَهْ شَيْ دَوْهَرَهْ مَحْبَتَ نَشَتَهْ -
 خَرْهَرَهْ چَهْ شَيْ دَخَلْ دَپَيرَهْ سَهْ دَهْ - اَكْرَجَهْ دَاصْحَيْمَ دَهْ - كَهْ دَپَيرَهْ شَيْ
 تَعلُقَ كَمَ وَيْ نَزَدَ حَضُورَهْ سَهْ بَهْ شَيْهْ كَمَ وَوَ - لِيَكَنَ دَاخْرَونَهْ شَيْ كَيْدَهْ
 چَهْ دَپَيرَهْ شَيْ تَعلُقَ دَ حَضُورَهْ نَهْ زَيَاتَ شَيْ .

گُرْ فَرِيقِ مرَاتِبِ نَهْ كَنَى زَنْدِيَقَى

خُوكَ چَهْ دَ مَرْتَبَهْ دَهْ فَرَقَ خَيَالَ نَهْ سَاتَيَ مَفَهَ زَنْدِيَقَى دَهْ .

غَرْفَ دَاهْ چَهْ دَ خَلْقَ دَاخِيَالَ دَهْ چَهْ الْهَامَ بَهْ وَاسْطَهْ دَهْ اَوْ وَحَيَ پَه
 وَاسْطَهْ دَهْ اَوْ كَوْمَ خَيْزَ كَنْزَهْ چَهْ وَاسْطَهْ نَهْ وَيْ هَفَهْ زَيَاتَ قَرِيبَ وَيْ - پَه
 دَهْ وَجَهَ الْهَامَ اَفْضَلَ كَنْزَهْ - لِيَكَنَ شِيَخَ اَكْبَرَ لِيَكَلَ دَهْ چَهْ دَ رَسُولَ پَهْ ذَرِيعَهْ
 تَعْلِيمَ دَهْ بَلَهْ وَاسْطَهْ تَعْلِيمَ نَهْ اَفْضَلَ دَهْ - حَمَكَهْ چَهْ كَتَلَ پَكَارَ دَهْ چَهْ دَهْ وَاسْطَهْ
 كَوْمَ قَسَمَ دَهْ - كَهْ وَاسْطَهْ مَعْرِفَهْ وَيَهْ فَرَبِيَا بَهْ بَلَهْ وَاسْطَهْ تَعْلِيمَ اَفْضَلَ وَوَ -
 لِيَكَنَ دَهْ وَاسْطَهْ دَرْسَوْلَ أَللَّهُ حَلَّ أَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غَوْنَدَهْ رَحْمَتَ عَالَمَ دَهْ - فَوْقَيَنَأَ
 دَهْ وَحَيَ پَهْ ذَرِيعَهْ تَعْلِيمَ دَهْ الْهَامَيَ تَعْلِيمَ نَهْ بَهْرَدَهْ اَوْ پَهْ دَهْ كَسَهْ يَوْسَلَانَ دَاهْ

د مے چه د وحی د واسطے نہ بغیر علم کبئے د غلطی احتمال شتہ د استعداد د کمی پہ وجہہ۔ او د وحی پہ ذریعہ تعلیم کبئے د غلطی احتمال نشتہ۔ پاچتے شوہ د رسول نہ تو موبنہ واسطے نہ هفہ م بول مشقہ او کاملان ہی د غلطی احتمال پکبئے نشتہ۔

یو فرق خردا شراویو لطیف فرق بل د مے چہ حضور د تولے دنیا د پاٹھ د اہلہ تعالیٰ رحمت د مے۔ نر د ھٹھ پہ واسطے چہ کوم تعلیم وی ھغہ بہ سراسر رحمت وی د ازمیبت او امتحان خطرہ پکبئے نشتہ۔ بلا واسطے تعلیم کبئے د اخطرو شتہ۔ یو سرچا خرب او لیدو چہ رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم راتہ فرمائی شراب او خکہ ھٹھ د عالمانو نہ پوس او گھرو۔ ھغنوی ورتہ او ویے شراب خرحرام دی تاتہ پوری خرب یاد نہ د مے (کیدے شی چہ حضور فرمائی وی شراب مٹھک تا او خکہ او ریدی وی)، (حضرت) تھانوی، فرمائی نہ واں مکنہ ده چہ د معرفتِ الہی شراب ترے مراد وی، نر او کورنی بلا واسطے تعلیم کبئے خورمہ خطرے دی۔ بے واسطے تعلیم کبئے پہ ھٹھ ازمیبت او شرچہ دے پوھیری کہ نہ۔ غلط مطلب ترے اخلى کہ مجمع لیکن د حضور پہ واسطے چہ د وحی کوم تعلیم دے پہ ھٹھ کبئے د امتحان خطرے نشتہ، صفاتو یقینی خبرہ وی)۔

دغہ وجہہ ده چہ رسول علیہ السلام چہ چا پہ خرب کبئے او لیدو۔ پہ صفحہ کبئے د احتمال نشتہ چہ شیطان بہ وی۔ حکم چہ د حضور شان خالمن ھدایت د مے نر پہ د مے کبئے شک نشی کیدے۔ مشابق ویلی دی چہ شیطان پہ خرب، کبئے چاتہ داویلی شی چہ زڑھلاتی یم او دانشی ویلے چہ نہ رسول یم۔ حکم چہ د خدائی د دعویے پہ غلطی بنده سمدستی پوھیدے شی چہ اللہ تعالیٰ خرد شکل او جسم نہ پاک د مے۔ نر د مے خنگ وائی چہ زڑھلاتی یم او د رسالت پہ دعوہ کبئے کیدے شی چہ بنده خطا شی۔ حکم اہلہ تعالیٰ د رسول واسطہ د تولو

خطروند پاک کرہ۔ وَ شَيْطَانٌ دَّا قَدْرٌ نَّشَتَهُ چَهَ رَسَالَتٌ دَعْوَةٌ اُوكَرِي اَبْلَى
دَأْجَهَ دَاهَلَهُ تَعَالَى پَهْ حَفَافَتْ كَبَنَیَهُ يَوْحَدَتْ مُفْلِهُ هَمَ دَمَےَ پَهْ خَلْقَرَ بَانَدَےَ دَ
از میبت کَلَوَهَ حَكْمَتَ دَپَارَ۔

نَّوْ مَعْلُومَهُ شَوَّهَ چَهَ رَسُولٌ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَاسْطَهُ يَوْغَتْ نَعْتَ دَمَےَ۔
خَكَهُ اَبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَتَابٌ وَغَيْرُهُ بَرَاهِهُ رَاستَ غَرْبَنَتوَ پَهْ حُلَّئَهَ دَحْفَنَّ
پَهْ وَاسْطَهُ اوْغَوْبَنَتوَ پَهْ دَمَےَ كَبَنَیَهُ يَوْحَدَتْ دَاهَمَ دَمَےَ۔ چَهَ اَنْسَانِي فَطَرَتْ
پَيْدَاشَیِ دَاسَهَ جَرْوَدَمَےَ چَهَ بَلْ بَنَدَهَ تَهَ كَوْرَی هَفَهَ شَانَ كَارَكَرِي۔ یَعْنِي
وَ دَيْ یَوْنَخُونَهُ ضَرُورَتَ وَیِ وَرَتَهُ پَهْ بَنِيَادَمَ اوْ خَارَوَوَهَ كَبَنَیَهُ دَافَقَ دَمَےَ
چَهَ خَارَوَوتَهُ دَتَّعْلِيمَ هَرَرَتَ نَشَتَهُ دَهَغَرْيَهُ بَوْلَ كَالَوَنَهُ فَطَرِي دَیِ
اَكْتَسَابِي نَهَهَ دَیِ۔ دَغَهُ وَجَهَهُ دَهَ چَهَ دَهَ بَطَهَهُ بَعَيِهُ نَهَهَ لَابَنُو بَنِيلُو ضَرُورَتَهُ
نَشَتَهُ خَلَلَهُ اوْ بَرَتَهُ كَوْنَرَیِ اوْ لَابَنُو وَهَیِ۔ وَ دَيْ یَوْغَتْهُ لَابَنَزَنَ بَدَهَ بَنِيَادَمَ بَعَيِهُ خَلَلَهُ
لَابَنَزَنَ نَهَهَ وَیِ وَرَتَهُ بَنِيلُ غَوارِي۔ خَكَهُ چَهَ دَهَ بَنِيَادَمَ كَالَوَنَهُ طَبَعِي نَهَهَ
دَیِ اَكْتَسَابِي دَیِ۔ دَهَ بَلْ نَهَهَ نَرَادَهُ خَوَلَهُ شَیِ، نَرَادَهُ كَهَرَهُ دَهَپَارَهُ وَرَتَهُ دَهَ
یَوْنَخُونَهُ ضَرُورَتَ وَیِ۔ اوْ دَغَهُ وَجَهَهُ دَهَ چَهَ دَهَكَتَابَ پَهْ ذَرِيعَهُ تَعْلِيمَ
دَوْهَهُ اَثْرَنَهُ كَرِي۔ لَكَهُ دَهَ كَامِلَانِقَ پَهْ حَمْبَتْ كَبَنَیَهُ كِيَنَاسَتَوَ پَهْ ذَرِيعَهُ چَهَ اَثْرَ
كَوِي۔ دَأَدَهَ كَامِلَانِقَ حَمْبَتْ يَوْ دَاسَهَ ضَرُورَتَ شَیِ دَمَےَ چَهَ هَرَ مَسْلَهَنَ تَهَهَ ضَرُورَتَهُ
دَمَےَ۔ اَكْتَرَخَلَتْ خَلَلَهُ اوْ لَادَ دَهَپَارَهُ دَنَرَوَهُ ضَرُورَتَهُ فَرَكَهُ كَوِي۔ لَيْكَهُ دَنِيَكَافَنَ
دَهَ حَمْبَتْ خَهَ خَامِي ضَرُورَتَ نَهَهَ كَنَزِي۔ بَلَكَهُ اَكْتَرَنَهَ بَدَهَ اَخْلَاقَهُ اَسْتَادَ اَنْزَتَهُ
حَوَالَهُ كَهَرِي۔ پَهْ دَمَےَ خَيَالَهُ چَهَ يَا وَارِهُ دَهَهُ خَيَرَ دَمَےَ۔ حَالَفَنَهُ تَجَرِيَهُ دَادَهُ چَهَ
وَهَرَوَكَولَهُ كَبَنَیَهُ چَهَ اَخْلَاقَهُ خَرَابَ شَیِ بِيَانَشَیِ بَنَهُ كَيِدَهُ۔ يَادَ لَرَنَهُ خَاوَهُ
دَغَتَهُ دَهِرِي نَهَهَ اَخْسَتَلَهُ پَكَارِدَهُ۔ كَهُ دَهَ كَامِلَ نَهَهَ مَسْبَقَ وَانِهُ نَوْكَهُ كَامِلَشَیِ
خَواَسْتَعَدَهُ بَهْ وَرَكَبَنَیَهُ ضَرُورَهُ پَيْدَاشَیِ۔ خَكَهُ چَهَ كَامِلَ دَهَ فَنَ پَهْ حَقِيقَتَهُ۔
پَوَهَهُ وَیِ اوْ نَاقَصِ نَهَهَ وَیِ پَوَهَهُ دَاخْرَيَهُ عَلَمَیِ نَقْصَانَ شَوَهُ پَهْ دَمَےَ خَواَكَشَ

خلق پوھینی لیکن غت نقصان نے دادے چہ دَ ناقص په محبت کئی دَ وہرو
اخلاق خراب شی - دے ته ھیخوک خیال نہ ڪری دلتہ یواستاد دے - خلق
وائی چہ هفہ چپل ھلکان دَ بل استاذ مکتب ته استوی چہ دَ هُم، دناستی
انلیوری مات گریو ڪری - نو ھر کله چہ وہرو ڪولی کئی دا دَ ورانی چلنہ
زدہ ڪری نہ مخکنی بے ٹھ خال شی او اصلاح بے ٹھ شنکه او شی - دَ دے
خیال ھیخوک نہ ساتی - بلکہ اکثر خلق وائی چہ وہرو کے خروی ناپورہ - حالانکہ
ناپوھی بیل شے دے اور شیطانی بیل شے دے .

غرض دا چہ دَ بنیادم فطرت دادے چہ دَ بل بنیادم نہ چل نہ دَ دَ کوی
بل ته گوری خڑھ چہ هفہ ڪوی هفہ دے هم ڪوی .

ما ته بنس پاد دی - ما بابہ چپل کوہ والہ یو حکیم صاحب ته علاج دَ پارہ
بوتلو - هفہ دیر متحمل او صابرہ وو - اگر چہ طبیعت نے دیں نازک وو نہ
بَه هفہ سُر دیر قلم ساتلم ، فرنما هم غصہ کمہ شوہ او دَ برداشت طاقتِم
زیارات شو - ما چہ په دے سوچ او ڪرو فرماته معلومہ شوہ چہ داخلی
دَ هفہ دَ صحبت اثر وو - نو دَ تربیت د تولو نہ بنس طریقہ دَ نیکانو محبت دے
خواوس ھدو ھوک دَ وہرو دَ تربیت خیال نہ ساتی - وائی چہ لوئی شی
چپلہ بَه سُم شی - دا دیر غلط خیال دے - وائی چہ یا خبرے کہ نشی کولے په
دغہ وخت کئی هم دَ هفوئی په ذهن دَ خلقو د کار و فواتی پسیوئی - خُک
ھر بسیاران وائی چہ دَ وہرو مخکنی دَ تهدیب خلاف خَ کار مَه ھکوئی - په دے
کئی سان دادے چہ دَ بنیادم مثال د پریس د کانپی دے دخہ کپاچی چہ وہ باند
لکری ھفہ چاپ ڪوی - دغہ شان دَ بنیادم په ذهن هم د هر کار نقش چاپ
ھیبری - په هفہ وخت وہ باند سے پوھینی او کہ نہ خواتر ٹھے وہ باند سے پاٹے
کیزی - مثلاً ک موبن پد انگریزی نہ پوھین و او پریس باند دے دَ انگریزی
یو کاغذ چاپ ڪرو - نو په دغہ وخت نہ شولوستے خوش وہڑے پس چہ دو مرہ

انگریزی زدہ کھو بیا بہ نئے لوستے شو۔ دغہ شان ماشوم پہ دسے وخت کبھی
پہ دغہ کار نہ پوہینی۔ لیکن ذہن باندے نے دَ ھُجَّ نقش پاتے ٹیکری۔ کلمہ
چہ لوریٹے شی نہ ور باندے پوہہ شی۔ یو یے ہوبنیارے بنٹے بہ وے۔ چہ
وہی وکے پھٹوں پہنچنے کالونہ پس بیا تربیت نہ اخلي۔ قول عادتنہ ٹے پاخڑہ شوی
وی۔ دَ تربیت حیال نے دَ دے نہ اول پکار دے۔ او دابہ نے وی چکر
چاد و سہ بندی بچی تربیت بنہ او کھو۔ نہ وہ پسے نہ بچی بہ بیا پیر۔
خواری نہ غواری۔ قول بہ دَ ھُجَّ ماشوم پہ طریقہ روانیں۔

اویس بہ تاسرتہ معلومہ شوی وی چہ محبت خرمہ اثرلری۔ دا پہ مویزن دَ
اہلہ تعالیٰ عظیم سحمت دے۔ چہ دَ ابراہیم پہ خولہ ٹے دادعا راوستہ چہ پیدوئی
کبھی یہ پیغمبر را واسطہ او قبولہ نے کھم۔ دَ دے مطابق نے نہ مویزن رسول۔
علیہ السلام را و استولو۔ چہ دَ ھغوشی شروند نہ مویزن دَ پاٹ بھتینہ نہونہ شی۔
پہ مویزن کبھی چا خر ھغوشی خپله اولیدل نہ پہ قدم نے سروان شوار چا
دَ ھغوشی سیرت او لیدو۔ دَ ھغوشی خویونہ او عادتنہ ٹے معلوم کھل۔ پہ دے
طریقہ دَ ھغوشی شروند اویس ہم نہ مویزن پہ مخکنی دے او دَ رہنمائی دَ پاٹ کافی
دے۔ پہ دے اعتبارکے دَ وَابَعْثَرِ فِيهِمْ رَسُولًا معتنی عامہ واحیستے شی فن بہ
بہ وی یعنی چہ جسمانی طور پہ دوئی کبھی موجود وی او کہ دَ شروند قول حالات نے
معلوم او موجود وی حالات نہ چہ خرمہ پہ آسانی سے دَ ھغوشی اتباع کیلئی شی۔ دَ
شریعت دَ عامو قاعدو نہ دو مرہ نہ شوہ کیدے۔

او دَ دے نہ دا ہم معلومہ شوہ چہ هر کلمہ دَ رسول علیہ السلام شروند نہ مویزن
دَ پاٹ یونہونہ دَه۔ نہ مویزن شبہ دَ دے پتوں ہم کیجی۔ چہ تاسو چنل شروند دَ
دے نہونیے مطابق ولے تیر نہ کھو۔ دَ دے مثال داسے دے۔ لکھوک یہ درہری
تہ کوت جوہ ولو دَ پاٹ کپو یوسی۔ ورسو چنل بل کوت پ ور کھو چہ دَ دے پہ
شان کوت ترے جنہ کھو۔ نہ دَ دے مطلب دادے چہ او بندو والے، اسرت والے، اکھانو

او گنڈل دے هر خہ دے په شان وی۔ اوں کے په هنخ کبھی خہ شی کبھی خہ
فرق وی نو درنی بد ناولے شی۔ چہ مانوئہ درکھی وہ دھنخ په شان
ولے نہ دے ک حفہ او ولائی چہ صاحبہ نور خونیل دھنخ په شان دے خو
حرف دے یو خیز کبھی لب فرق رالغہ دے۔ نوتہ بہئے داعذر هرگز اونہ منہ
ولائے بہ دے یو کبھی فرق ولے ساتلوہ

نراوس کوم سلوک چہ تہ د دے درازی مئے کوئے۔ دا اله تعالیٰ په
هنکبھی هنخ د پام تیار شہ۔ چہ کلم خلائی پاک ته مخانع شے۔ د رسول علیہ السلام
په نمونہ پورا او نہ خیریے نو خرمہ سختہ نروند بہ خرہے۔ حکم اله تعالیٰ
فرمانی : *لَقَدْ كَانَ لَكُوفُ رَسُولُ اللَّهِ أُمُّرَةً حَسَنَةً* ۱۰۵۔ بے شک رسول اله تاسویپاہ
بھائزیہ نمونہ ده ۱۰۵، یعنی بالکل چنل خان دغہ شان کریجی۔ کہ موئیخ سوڑہ وی
کہ وادہ بنا دی وی۔ کہ جامہ پیزار وی۔ کہ دشوند بل خہ کار وی۔ هر شہ
بہم په دغہ نمونہ کریجی کومہ چہ درتہ دا اله رسول پیش کری ده۔ لیکن دا
دا اله تعالیٰ سراجت دے چہ هنخ په دے نمونہ کبھی فلاحی کری ده پیرہ تنگسیا۔
او سختہ پابندی نہ ده ساتلے۔

۱ د لیکن نہ پس اداجلہ د یوشبلہ ہے جراب دے۔ یعنی دا چہ مت صبا خلق په
عالما فر اعراض کری چہ تاسو دا والی چہ مَنْ تَشَبَّهَ بِقَرْبَلَةَ فَهُوَ مِنْهُمْ ۚ چاچم خنل
شکل صورت د کوم قوم په شان کرو ھنھم په هفوکبھی شمیر دے، او په دے جنہ
خنے لباس او جنے وضعوتہ ناموا والی نو داخرا تھ او بینی چہ د رسول علیہ السلام -
تھریٹ خنکہ وہ، جامہ نئے خنکہ ویسے، پیزاریٹ خنکہ ورو۔ مطلب نئے د عالم انچ پ
کول وی او د دے نہ دا ثابتول غواہی چہ خوک هر خنکہ جامہ چہ اچوی عام
اجزت دے۔ او په تائید کبھی نئے دا مقولہ پیش کری۔ د رعل کوشی و هر چہ -
خواہی پوشی)، - (پہ عمل کبھی کوشش کرہا او خہ چہ د خوبی وی هنھ اغوندہ یعنی
پہ اعمالو کبھی خرجاں ناجاں شتے۔ او په جامہ ھیخ پابندی نشتے۔

دادے شبھہ جواب دادے چه اهل کئیے خروج ھفہ ضروری ده کوہ
 چه دا حضور وہ - لیکن پہ دے کئیے فرانگی وہ کھی شری ده - دا بادشاھانو
 قانون دادے چه دا وردی پہ قاعدہ کئیے دیرہ تنگی وی - دا اجازت افراد -
 پکتھے دا منع شری نہ کم وی - مثلاً دا پولیس یا فرج وہ دی دا فردی دا فردی یو خاص
 قسم جامہ وہ اجازت وی - فری سے عامے جامہ پہ قولے بندے وی - کہ پہ -
 دغد خاصہ جامہ کئیے ٹھے پہ یو خیز کئیے ھم معقولی فرق وی منع ھفہ جرم گزرے شی
 او ضروری وہ کھلے شی - فرنگی داروں نو داغواری چه خدائی وہ دی کئیے
 ھم دغد مشات سختہ پابندی پکار وہ - چہ یو خاص قسم جامہ نہ علاوه فری سے
 قولے نارواوی اوچہ داسے پابندی نشته - فرد دوئی پہ حیال بیا ھیخ پابندی
 ھم نشته - هر قسم جامہ انھوں تل جائز دی .

من صاحباقن اخدائی وہ دی مقرر ده - لیکن دلتہ تنگیا نشته وسعت دے
 یعنی دا جاین لباس افراد دیر دی او دا ناجائز کم - یعنی کرمے جامہ چہ فاروا دی
 ھفہ بنیلی مشی دی - سہو دپاٹ رینیمین رخت به نہ وی - سوچہ تیله به پیدا
 نہ وی - پر ترک یا لنگ کئیے بدھیئی پتھے نہ وی ، دا بل قوم خلصہ جامہ بدھ نہ
 وی - یعنی یو خوش پابندی لکھی شری دی چہ داسے جامہ ناروا دی دے نہ
 علاوه جائزی دی .

دا دا اہلہ تعالیٰ عنۃ رحمت دے - کہ داسے حکم شوہی وی چہ یو خاص قسم کوتھا
 قمیں او پتکے د وی - فرد چاچہ دو مرہ طاقت نہ ووھی بہ خڑکی - من
 صبا پہ ھنھ سکلوں نو کئیے دا خاص قسم وہ دی پابندی ای بنی ستری ده فری پہ خفہ
 کئیے غریبانو تھے دیر تکلیف دے - کہ خوک او ولی چہ ھوبن خری کوئے شوھیخ -
 تکلیف راتہ نشته - فرد دوئی داخیال غلط دے - هقل قوم امیر نہ دے - پہ قوم
 کئیے د غریبانو شمار د امیر انہ نہ نیات دے - من قوم د غریبانو فرم مش - دا دے -
 مثال داسے دے لکھ دا غنہو پہ دیری کئیے یو نیہ اور بشه اوچنہ ھم وی . لیکن

دَغْمُونَدَ دِيرَ وَالِّي پَهْ وجَهَ نَى فَزَمَ دَغْمُونَدَ يَرِسَهْ وَى - دَ دَمَسَهْ نَهْ دَامَ مَعْلُومَهْ شَوَهْ
 چَ قَوْمَى هَدَرَ دَى هَفَدَهْ دَهْ چَهْ دَغْرِي باَنَهْ هَدَرَ دَى وَى پَكْبَنَهْ نَى حَبَاجَهْ خَرَكَخَانَهْ
 تَهْ دَقَوَمَ هَدَرَهْ وَافَهْ - هَفَوَى صَرَفَ دَامِيَاَنَهْ هَدَرَهْ دَى دَغْرِي باَنَهْ هَدَرَهْ نَهْ وَى
 نَهْ دَقَوَمَ هَدَرَ دَى دَعَوَهْ نَى غَلَطَهْ شَوَهْ فَنَ دَاخَلَقَ چَوَنَكَ دَقَوَمَ پَهْ صَحِيَعَهْ نَهْ
 پَنَهِينَى - خَدَهْ دَخَامَهْ وَرَدَى پَهْ چَنَلَ تَجَوَيَنَهْ كَبَنَهْ وَرَتَهْ خَهْ تَنَكَى نَهْ بَنَكَارَهْ اَللَّهَ
 تَعَالَى تَهْ چَنَلَ دَوَلَ مَخْلُوقَ مَعْلُومَ دَسَهْ - مَنَهْهَهْ يَوْخَرَ پَابَنَدَهْ لَكَوَلَهْ دَى چَهْ دَاقَمَ
 جَامَهْ نَاجَائِنَهْ دَهْ - دَ دَمَسَهْ نَهْ عَلَاوَهْ عَامَ اَجَانَتَ دَسَهْ - نَزَوَرَهْ دَى شَتَهْ خَرَهْ
 تَنَكَى پَكْبَنَهْ نَشَتَهْ فَرَاهَيَ دَهْ - يَعْنَى دَنَاجَائِنَهْ اَفَادَكَمَ دَى او دَجَائِنَهْ رَيَاتَ دَى - فَنَ
 او سَهْ هَفَدَهْ اَعْتَلَهْ خَتَمَ شَوَچَهْ دَحَضُورَهْ خَامَ لَبَاسَ لَاتَهْ بَنَيَلَ پَكَارَهْ دَى .

دَ دَمَسَهْ نَهْ دَامَعْلُومَهْ شَوَهْ چَهْ مَوْبَنَهْ تَهْ پَهْ جَامَهْ كَبَنَهْ هَمَ دَحَضُورَهْ مَثَابَهْ
 پَكَارَهْ دَسَهْ . پَهْ دَسَهْ طَرِيقَهْ چَهْ نَهْ مَوْبَنَهْ پَهْ بَدَنَهْ دَهْ هَفَهْ جَامَهْ نَهْ وَى كَوْمِچَهْ
 مَنَعَ شَرَى دَهْ .

دَغَهْ شَانَ اَللَّهَ تَعَالَى مَوْبَنَهْ تَهْ دَ وَادَهْ يَوَهْ نَمُونَهْ بَنَيَلَى دَهْ يَعْنَى دَحَضَتَ
 فَاطَمَهْ رَضِيَ اَللَّهُ عَنْهَا وَادَهْ چَهْ نَهْ پَكْبَنَهْ مَيَلَاهَهْ وَوْ - نَهْ چَاتَهْ خَطَوَهْ اَسْتَولَهْ
 شَرِى وَوَنَهْ بَيْنَهَا بَاجَهَ وَى ، نَهْ دَنَلَهْ پَهْ وَاسْطَهْ پَيَغَامَ وَوْ - بَلَكَهْ دَ وَادَهْ خَلَهْ
 چَنَلَهْ دَحَضُورَهْ پَهْ خَدَمَتَ كَبَنَهْ حَافِرَشَوَهْ وَوْ - او وَرَاسْتَولَهْ حَفَرَتَ اَبُوبَكَرَهْ
 او حَفَرَتَ مَعْرِفَهْ وَوْ - وَاقِعَهْ دَاسَهْ قَهْ - چَهْ اَوَلَهْ دَسَهْ دَهْ دَهْ دَهْ دَهْ دَهْ دَهْ دَهْ
 فَاطَمَهْ غَوَبِنَتَى قَهْ - خَوَحَضُورَهْ وَرَتَهْ دَاعِزَهْ او كَهَارَهْ - چَهْ سَتَاسُو عَمَرَهْ رَيَاتَ
 دَسَهْ جَوَهْ مَوْنَهْ لَاتَهْ - اَللَّهُ اَكْبَرَهْ - دَغَورَهْ جَبَرَهْ دَهْ چَهْ حَضُورَهْ مَوْبَنَهْ تَهْ خَوْمَهْ
 غَتَهْ جَبَرَهْ او بَنِيلَهْ - چَهْ چَنَلَ او لَادَ دَپَارَهْ دَهْ خَاَونَدَ دَهْ هَزَرْلَيَاَ خَيَالَ هَمَ سَاتَلَهْ -
 ضَرُورَى دَى .

يَوْحَوَانَهْ جَيَتَى يَوْبَوَاهَهْ وَادَهْ شَرَى وَهْ نَزَهَهْ بَهْ وَهْ چَهْ نَهْ وَرَهْ
 شَرِيَنَمَ - هَاتَهْ چَهْ لَامَخَامَهْ شَى نَزَنِكَهْ لَاتَهْ يَادَشَى - دَ اَكْثَرَ بَشَحُورَهْ وَنَدَهْ دَهْ

عمر و نیز د فرق په وجہه برباد شی چه د دواہ و جو پنہ رائجی - اوس تاسو
او ولی چه د شیخینو یعنی حضرت ابوبکر او حضرت عمر نہ حضرت نہ خوک
گران وو - خود گھر د زیارتی په وجہه ٹئے ورتہ انکار او کھرو - د ولی دواہ
چه د دے عزت حاصلو یونہ مایوس شرنق حضرت علیؓ ته ور غلوچه موبن ته
خر حضرت انکار او کھرو - ته حلمیٹھے حانته اونغواره تاته بد ٹئے درکری -
خوک چه په دے دواہ و مشرانو باندے د حضرت علیؓ سرید شمنی الزام لکوی
هفوئی د په دے جبو سوچ او کھی - ک د هفوئی وسی د شمنی وہ - نو دامشہ
بہ ٹئے شنگک ور کولہ - غرض دا چه حضرت علیؓ د حضرت په خدمت کبھی حاضر
شر - او غلے کیناستر د شرمہ ٹئے جبو خر گندولے نہ شو، حضور ورتہ او فرمائیں
نہ خبریم چه ته، په خڑھ غرف را گلائے . ماتاۓ اللہ حکم کرے دے چه فاطمہ
تاته په نکاح در کھم - دے نہ پس حضرت علیؓ لامہ - خرو ہٹھے پس سریل
علیہ السلام د وہ خلور اصحاب لاغر نہ کھل - د نکاح خطبہ او لوستہ او نکاح
نہ او ترلہ - حضرت علیؓ په هغہ مرقع موجود نہ وو - نہ هفوئی او فرمائیں
کہ علیؓ ته قبولہ وی نہ ماچلہ لور فاطمہ په نکاح ور کھم - حضرت علیؓ
چه خبر شرنق قبولہ ٹھے بیا حضرت د چنلے خادمے ام ایمن سببی فاطمہ
د حضرت علیؓ کر ته واستولہ - نہ د ولی وہ نہ جنج وو نہ د وادہ الہ
کولہ وہ . په صبا حضور خپله د هفوئی کور ته ور غلو - بی بی فاطمی نہ ٹئے
او بہ اونغوبنتے هغہ پا خیدہ او بہ ٹئے ور کھیمے .

من هونن دا سادگی پر یعنی ده - د وادہ نہ پس خرو ہٹھے ناوے پتی مخ
ناستہ وی - هیخ کارپسے نشی پا خیدے - د ووہ سخت قید وی چه مانگھ ته
هم نشی پا خیدے - د اخوہ بے حیائی ده چه خلق د مخ کتر فیس ور کری -
نزا وس خود ووہ پابندی ده او بی بی فاطمہ په صبا د کھر کار کولو - بلکہ
دے وخت کبھی حضرت علیؓ هم کور ناست وو - د هغہ مخکبئے کارپسے پا خیدہ

من صباداغت جم گنپلے شی - دغه شان نورے هم دَ ناپوھنی دیرئے خبرئے بنھر
په خان لانزئے کرھی دی - مثلاً دَ خاوند نرم اخستل ناجائیں گنپی - بلکہ دَ خن
بنھو خودا خیال دے چه نکاح په ماتینی، نرم دَ خاوند نرم اخستل خوناڑا
دی - لیکن ورسٹ خوله وھل او جنگ کول جامن دی - غرف داچه رسول
علیہ السلام موبن ته دَ بنادھی نہونه هم بنیلی ده - او دَ غم نہونه ته لانه هم
بنیلی ده - دَ صاحبزاده حضرت ابراهیم پر وفات تئے نہ چپلے خه شور فرید
کھے دے او نہ تئے بل چاته اجازت ورکھے دے - البتہ په سترکوکنھے تئے
او بنسکے ساغلی وی او دا الفاظ تئے دَ خوله نه وتنی دی - آنا بِفِرَاقَكَ يَا أَبْرَاهِيمَ
لَمَحْزُونٌ^۱، اسے ابراهیم ستاپه جداۓ نرہ (دیر خدمی)، او یو خائی کبھی کیناسو
خلق را تلو او تعزیت (غم سازی) تئے کولو - نرم موبن ته هم پکار دی چه غیرن ته
تلی ورکھو او مردہ ته دَ فاتحے ثواب بخشو - دا دواہ کار په غم کبھی سنت
دی - او دے نہ علاوه نور را وجونه فضول دی - لکھ دَ لئے لئے نہ خلق -

را بدل او دریمہ او خلوبیستئی کبھی شریکیدل - بیاک دَ چاخاوند مریوی نزو
عدت (خلوہ، میاشتی او لس ورھئی) پورہ کیدونه پس وہتے را غونډیدل او ده
عدت نہ تئے ویستل - لکھ چه کوتیہ کبھی قید وی او په شریک تھے دَ قید نہ -
خلاصوی - په بلند شہر (نومی کلی، کبھی یو مالدار مریوو - حُریٰ تھے دَ خلوبیستی
سرالج ما تول غوبیستو - نو دا خری تئے او نہ کھو چه په دغه ورخ تھے هیخ هم
نہ توئے کھے - بلکہ خنگ چه سراج دے تول چپل چپلوان او دوستان تھے را
او غوبیستل - غورہ غورہ خوراکوئہ تھے پاخہ کلک، په مالدار وکبھی یو دا هم خڑا
دے چه تر خوئے دَ غورہ ولستی نہ وی بیولی - مسلی تھے نہ کیری نڑچہ دھلک
تہ لارہم نخیبر شرم چه دلتہ سیر غربہ کبھی دَ سیر غورہ واچلو سراج دے
ما ورتد او وسے چه غورہ دَ دیر خوراک شئے نہ دے - کنی په جنت کبھی به
یو نہر دَ غورہ وهم دَ پیو او گیین نہرو نہ چه دی .

غرض دا چه خلق نئے ماجمع کرل دستخوان او غرہیدو۔ خلق لاسونہ۔
 او ویختل۔ خوراک ته کیناستو۔ دخوراک اجازت ورکولو شمختنے دے جا۔
 ناده صاحب تقریں شروع ڪرو۔ چه صاجبانو تاسو ته معلومه ده چھٹا والد
 صاحب وفات شرمے دے زماڻ سرنڌ دَ مشر سورے پورتہ شرمے دے۔
 ظاهره ده چه دانز ماڻ پاڻ بے شانه غتی غم دے۔ نزد اکوم انصاف دے۔
 چه یو خرم پلاس می دے او بل تاسولوت ڪرم۔ په ماغم دے او تاسو پلاوڻ
 خرمیوته لبغونه شوی ئی۔ شرمینئی هم نه داڻ او رے۔ او خلقوتے اروءے
 او س خوراک شروع ڪرئی۔ خلق دستخوان نه پاچیدل۔ مشان یو طرف ته
 غونپه شوچه واقعی داخو بدہ خبره ده۔ دارواج ختمول پکار دی۔ هفه تیار
 خوراک نئے په فقیرانز خیرات ڪھو۔ او دافیصله نئے او چھ چه دارواج ختمو
 نرموبن سه خوا کښے یوکلے دے۔ کیرانه د هنخ یو حکیم صاحب ماته ویچه ماته
 یو گوجر لائٹے وو پلارئے ناجوئه رو۔ وے په هر خڑھ چه کینی خود دے بیمارئی
 نه نئے ساتھ جو ہو ڪھو۔ که مرشون بوجادے وریثے پیریے گرانے دی۔ عزیز لشنا
 ته به سو طئی خنکه ورکوم۔ خیر په دے نرمانه کښے خرد دے سو جو نوبه بدھی
 اکثرخوانات پوھینی او د بندولو ڪوشش نئم ڪھو۔ عقل ورته راغلے دے
 یکن داعقل نئے کاف نه دے خو پورے چه ورسه یو هوبنیا رهبنه وی
 او هوبنیا رهفه دے دَ حکوم متعلق چه ویلی شوی دی۔

خلق اطفالند جزمستِ خلا   نیست بالغ جنوہیا انھوا

۱ دَ خدلئے په مینه مستونہ علاوه فریخلق نابالغه دی خوک چه دَ نفسان
 خواه شاقد جال نه خلاص نه وی هفه بالغ نه دی، نه هوبنیا رهفه دے چه دَ
 نفس دَ جال نه خلامی وی۔ تفصیلات به ترڅن بیان فرم۔
 خو خلاصه داده چه دَ رسول الله صَلَّی اللہُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ شروند په هر جالت۔
 کښے موږ دَ پاڻ مکله نمونه ده۔ په هر کار کښے موږ ته دا سوچ پکار دے۔ چه آیا

نموبن داکار د هغه نمونه مطابق دئے که نہ۔ مشرانز خود مطابقت دو مرع -
 خیال ساتلوجہ یوہ وسح رسول علیہ السلام ته یو — درنی دعوت کئے
 وو په میخ کئے یو خبر رایاده شوہ - فت په مویز کبئے لوٹی دو مرع شر
 ڪھے دئے - چه د غریب سری په دعوت قبلوں شر مینو - که خوک بن -
 غوندئے په اوجتہ عهده وی نز د خپلے کورنی د غریبانز و نزو سره په
 ناستی شر مینی - نہ هغرنی لاغواری او نہ د هغرنی دعوت قبلوی - رسول
 علیہ السلام به د غریبانز دعوت قبلوں او ورسو بہ تلو - که خوک او ولی
 چه (نحوذ بالله)، هغه چپلے غریب و وحکم غریبانز سے کیناستو - نویادلی
 د هغرنی فقیری اختیاری دا یعنی په چپلے خربشہ وہ ذمہ بوری نہ وہ -
 شریف گر متراضع شود خیال مبنی - کہ پایگاہ رفیعی ضعیف خواهد شد
 (شریف سری کے تراضع کوی نز دا خیال مٹ کوہ چه په دئے بئے اوجتہ
 مرتبہ کبئے خد کمیس لاشی) .

حضرت ابراهیم بن ادھم[ؐ] بادشاہی پریسی وہ فقیری نے خربشہ کرپی وہ
 نز هغه ته خوک فقیر ویلے شی - دند شان د حضور فقر ہم اختیاری وو
 او اختیاری دا میے ووچہ یو حُل و صرتہ جبریل عرض او کھوکہ ستاخوشنہ
 وی نو اللہ تعالیٰ بہ تا د پاٹ د اُحد غر قول د سو نر و سڑی او تاسی
 بد گر نی - هغرنی ورسو او فرمایل: اے جبریل! نہ خودا غواہم چہ یو وسح
 په خبته موہایم او بلہ وسح و بنے یم - (دیر دولتِ مٹ دئے پکاں کد غریب
 او کھنی نز د حضور په دئے خبر کبئے خومہ لوٹی حکمت دئے -

خبر دادہ چہ رسول علیہ السلام ته دا معلومہ وہ چہ نز ما اُمت ماسو
 میںہ کوی - کہ نڑہ دینا ولخلم نز نہما قول اُمت بہ دینا راجمع کول سنت
 او گنری - دینا بہ راجمع کوی او د هغه د فقصان نہ بہ د بیج کیدو -
 طاقت نہ لری - نز قول اُمت بہم تباہ شی -

ڈ دے مثال داسے دے لک یو کامل پاپوچہ ڈ مار نیلوچل ورزی مار
 راینویں شی او ڈ زھرو نہ شے خان بیج کرلے شی۔ خو صرف په دے وجہہ -
 ماران تینیسی چہ واڑ بہ پہ زمیں ور شی - او بے دمہ بہ لاس وہ واچوی۔
 من رسول علیہ السلام زمین ڈھاطہ تکلیفویہ برداشت کرل پہ چنلہ خربہ
 لئے فقیری خربہ کرے وہ - مجبریں هر گز نہ وو۔

دے پورے ڈ حضرت شاہ ابوالمعالیٰ قصہ را یادہ شوہ - هغی کرہ بہ
 اکٹھ فاقہ وہ - کورکبئے بہ وہ سو ڈخواراک هیٹھ نہ وو۔ یو خل شے
 پیر صاحب ور کرہ ڈلہ شو - پہ هغہ ورخ هم ور کرہ اوپہ نہ وو - شاہ
 صاحب کور نہ وو - بی بی شے ڈ میلہ ڈھاطہ کراندی یا نو تہ اوپہ قرض او بغیر
 خرچا ور نہ کرو خرچا یون فر تہ شے بندہ واستولو خرتش بد اغلو - پیرچہ
 شے بندہ خو خل پہ تلو راتلو اولیدو نو پوس شے او کھاں - بی بی صاحبی
 ور تہ او روئے چہ اوپہ را کرہ نشته - پیر صاحب ور تدھ س رقم ور کھوچہ
 بازار نہ اوپہ سا وہ او ماٹہ شے او بنبیہ - اوپہ چہ راوہ پے شر فر هغی
 ور کبئے یو تعویذ کیبتو - بی بی صاحبی تہ شے او روئے چہ دے نہ دا تعویذ
 مہ لرے کو او ڈ لوہنی نہ اوپہ را خلہ پخوہ - هفہ اوپہ تر دیر سے مودے نہ
 خلامیدو -

شاہ صاحب چہ ڈ سفر نہ اغلوا و دا تماشے شے او کرہ چہ کورکبئے هر ورخ
 سو فی بخیں ی - فاقہ نشته - نو پوس شے او کھوچہ دا خنکہ چل دے - بی بی صاحبی
 ور تہ ڈ پیر صاحب ڈ راتلو ان تعویذ ڈولہ قصہ او کھاں - پہ شاہ صاحب پیر
 سختہ اغلہ - تعویذ نہ کارا خستل شے ڈ طبیعت خلاف وو - فاقہ ضروری وہ
 او تعویذ لرے کھلوبنیے ڈ پیر بے ادبی کیدہ - دا حضرت جامع الاصناد وی
 دے تہ شے یو عجیب حل را او ریست - جامع الاصناد پورے ساتھ ڈچنل پیر
 حضرت حاجی اهداد اللہ صاحب یو واقعہ سا یادہ شوہ - یوہ ورخ صفوی پہ مجالی

کبئے دا بیان کولوچہ آلام و ماحت هم دا اللہ تعالیٰ نعمت دے۔ او تکلیف او۔
 مصیبت هم نعمت دے په دے کبئے یو سئے ساغلو د لاس نرم نئے خراب شوکرو
 او پیں ترے تنگ رو۔ حضرت نہ نئے دعا او غوبستہ چہ اللہ تعالیٰ م د دے
 مصیبت نہ خلاص کرھی۔ ٹھاپہ نسٹہ کبئے داخیال را غلوچہ اوس بہ حضرت دہ
 د پائے خنگ دعا غواہی۔ کہ د محنت دعا حسناۃ کری نزاوس چہ نئے کوم تحقیق
 بیانلو د هنخ خلاف ده۔ او کہ دعا نہ غواہی نز د دے سئی دل شکنی ده
 حضرت او فرمائی قول دعا و غواری چہ یا اللہ موبن تہ معلومہ دہ چہ داتکلیف
 هم ستاپہ نعمتو نز کبئے یو نعمت دے۔ لیکن موبن دیر کمن و رعی یو د خپلے۔
 کمزورتیا په وجہه دا نعمت نشوب رد اشت کرلے یا اللہ تہ د دے نعمت په خاری
 د آلام و ماحت او محنت نعمت سارکھے۔

ذغہ شان شیخ ابوالمعالی هم د دے مشکل داخل را او ویستوجہ بی بی
 نہ نئے او وسے۔ د پیں صاحب د تقویذ خائی د اوہا و کندونہ دے دامات
 سارکھے چہ پہتکی کبئے نئے په چپل سرکیدم۔ او کندو کبئے پاتے اوہا نئے خیرات
 کھاؤ۔ چپلہ نئے بیامفرہ شروع شو۔ نز هر کلہ چہ د حضور د خادمانز دلال
 دے چہ په چپلہ مخفی بہ فہری تیروی۔ نز حضور تہ فقیر خوک ویلے شی۔ او
 د دے حالت سر سر (چہ یو وحی موسرا او یو وحی به وہی مسے وو) حضور یو
 حل په قربانی کبئے د چپل طرف نہ تسل او بنان حلال کری دی۔ نزاوس
 خرخہ شک پاتے نہ شو چہ حضور غریب نہ وو۔ هفہ بادشاہ وو د دواہ پہ
 جہانز بادشاہ خو بیانی هم د غریبانز سر میسہ وہ۔ د غریبانز سر بہ مجلس کبئے
 کیناستو او د غریبانز دعوت بہ نئے قباولو۔ او س موبن د غریب په سلام اخستو
 هم شریبن و۔

یو حل د یو کلی ناف د کلی په یو امیر سئی السلام علیکم سر سلام اچولے وو
 نز هفہ تر یو خیرہ او ویستہ۔ چہ قائم د ومه شرے چہ ماٹہ السلام علیکم وائی

حضرت سلامت وايد - بياچه د مانځه وخت شو - فرهنگه نائي د مانځه په آخرکنه السلام عليک و رحمة الله په خائی او وسے حضرت سلامت و رحمت - چاوره ته او چه داوله ؟ هنده وړتہ او وسے نتم په السلام عليک یوه خپیله خوچه داه - فرنډه او ویریدم چه که فرشتوټه السلام عليک او وسے په فرشتوکښه عنایل عليه السلام هم دیه نزکه هنده په خفه شوخواه بهم او باسي -

فرهنگه چه نه من بن مالدار غریب سری ته د سلام اجازت هم نه من کوي
فرخه راک خاک به وړمه خنګه او کړي ؟

وائی چه په لکھنؤکښه یو عالم د یو ماشکی کورته سروان وو - یو ملک صاحب او لیدو ته نه نئے پوس او کړو مولانا چرتہ سروان نئے - هنده وړتہ او وسے - فلانکی ماشکی راته دعوت کړے دیه - هنده او وسے لا حول ولا قوة مولانا تاخره هیه شرمونه او شرمول او س د ماشکیا نه د معوقې نه هم خوږي - مولانا وړتہ او وسے بنه ولله - او غلی غوندے نئے هنده ماشکی نه او وسے ک دا ملک صاحب د هم خان سه سروان کړو نز در سیح کنی نه هم نه حم - هنده ملک صاحب ته متنوی او زاری شروع کړي په چو وړتہ پرېږد چه خاغا به سا سه هنده هم مجبور شو ورسه سروان شو - مولانا صاحب په دیه طریقہ ملک ته دا وښیله چه دا غریبات خوږه مخلصان دی او خوږه منت زاري کوي چه بندہ نئے په منلو مجبور شی - په حقیقت کښه مالدار د دیه نه خبر نه دی چه غریبان د دیندارو او عالمافر سه خوږه د یو میندلري او خوږه په اخلاقی ور پورے نبستی وي چه هنډی نئے په خبره منلو مجبور شی خنګه چه دا ملک صاحب خپله مجبور شو - اهل کښه هجت دا سه شی دیه چه مقابله نئے نشي کیدیه .

عشقا نازم که یوسف را بazar آورد - همچو منغا ناهدی را او بنزار آورد
نه په عشق نازی بنم چه یوسف نئے بازار ته مل او ستر - او د منغا غوندې نه اهدت ته

صخرا
صخرا

تہ نئے نار پہ غاہ کرو۔

عشق دیئر غت غت کارونه ڪري - کي ڀو مالدار لئے د ڀو غريب ڪري ته -
بر تللو نز دئے کبئي د حيرانتيا هيش خبره نشته - خوافسوس داده چه مالدار
د مينه ڏنڊو رنه خبر نه دئي - حڪ چه هغوي ۾ هيشوڪ مينه نه ڪري که خه
قدر عزت لئے ڪري يا ورته د ڌائيه پاٿي نزو د ڀري سے لک د پرانگ د ڀري سچ
خوڪ او درې بجي - يا مارتہ چه پاٿي - د ڪبر جنو دا خيال وي چه دا زموبن عنٽ
ڪري - حالانکه هغه عنٽ نه وي حرف وي - د چا سچ چه فچا مينه وي نز د -
هغري داسے عنٽ ڪري - لکه عوام چه د دينداروا و عالمان عنٽ ڪري .

نور غرض داچہ هلتہ او مر سیدل - نزد وہ دریے سوہ ماشکیان او دریدل - را
غمکنئے شو دیر په قدر عزت او ادب مٹ سلامونہ او کھل او په دینہ مینہ خلعت
تلاس په نامہ او دریدل او دینہ په مینہ ٹئے په دوئی روئی او خورولہ -
ملک صاحب داسے مینہ او عزت چرتہ لیدلے وو په اقار کلوب مجبور شو -
چہ واقعی مولا نا صاحب عزت او مینہ غریبانف سہ ناستی کبئے ذہ - مالدار او
کبئے نشته په دے من پوھہ شوم .

منور رسول عليه السلام هم غریبانز سوئ مینه کوله او ده غریبی دعوت به ٿئے
قبللو- حضرت انس رضی اللہ عنہ هم پدے دے موقع حضورؐ سره مرگرسے وو- هغه
فرمانی موبن چه هلتے اوږد سید وو افسروپن یا تیار نه وو، نو هغه درنڑی غریب
چپل کارتے کیناستو- من صبادابے ادبی گکنپلے شی د میله په سا او دریدل و ته
ادب بسکاری- معلومینی داسے چه دا موجوده تهذیب د هغه چا کار دے چجیع
کارئے نه وی اوړنگار وی یا کد خه کارئے وی نن ذهنی کار نه وی. کنی فردے
موجوده تهذیب کښې یعنی کور به چه د میله په سر ولاړه وی میله ته د وړه تکلیف
رسی چه خه حلئے نشته داسے معلومینی لکه چه په سرئے غر پسونت وی- لیکن
اویس یه خلقو دا کارونه بد نه لکی- داسے معلومینی چه دوئی ھیش سوچ نه کرو

ک خو سرچ نے کر لے او خو ذہنی کارئے ویسے نز منکھ نہ وہ چه داسے کارئے -
برداشت کریے ویسے - خینے خلق چل فریگ ته حکم او کپری چه ته دلتہ ولار اوسہ
نڑہ وایس کد ناست وی نوخٹھ حرج دسے - ددہ د امیری پہ شان کبھی به -
خو فرق ساشی - ددہ بے حرکتی فرا اثر دادے چہ نرپا کبھی نے لونی راشی - کبر
پیدا شی - او کبر د انہ او بندہ قریبی غبت حجاب د مے الله تعالیٰ چہ پہ قرآن
شریف کبھی د چلو نیکو بندیاں صفت کرے د مے نو وہ بھے صفت نے دا بیان
کرے - ق عباد الرحمن الرحیم یَمُشْرُّطَ عَلَى الْأَزِيفِ هُوَ نَا ، دَخْدَائِی نیک بندیا
ھغہ دی چہ پہ نوک پہ قلار سران وی، د مے نہ پس نے د ماغھ د معاملات قر
او عقائد د کر کھپے د مے - د د مے ترتیب نہ دا معلومیوی چہ اول ضروری شے
تراضع ده - ک تراضع نہ وی نو ایمان ھم نشتہ - دغہ شان بل حائی کبھی د
کافرانو بد بیان شوی دی - نز هلتہ د ظلمًا و عُلُوًّا یعنی ظلم او زیاقی ذکر شے
د مے - کرم چہ د کبر خاصہ ده - غرض دا چہ داخبو د الله تعالیٰ نہ دھ خوبی شے
چہ یو بنیادم د ناست وی او بل د ورته لک د بُت ولار وی - مرجوہ
تهدیب کبھی دا ضروری کنپے شی چہ خواک پہ وخت کبھی د فریگ مخالع ولار
وی - ک خڑک داسے او کپری لک د ھغہ دریزی پہ شان - فردا بے ادبی کنپے شی.
فر حضرت انس فرمائی چہ حضرت بہ پہ لوبنی کبھی د کدو پتکی لتبھی - کدو
نے دیں پہ میدنے خوبیو - د ھغہ ورثے نہ زماہم کدو میڈنے پیدا شو تاسو
اولیدہ - محبت داسے شے د مے چہ د محجوب ھرہ ادا ورته محبوبہ شی . موہن ته
د اخبو ملک عجیبہ بسکاری چہ موہن کبھی میدن نشتہ .

د د مے مثال داسے د مے لک مثہون ده چہ د هندوستان یو بادشاہ -
گروئے وو - فر د فیشن شرقيات بہ ہول کرد گرد گریڈل - دغہ شان د یو
بادشاہ بزرمو بیچی وو - فر خلقوق قویرے مودے بیچی بیویو فیشن کنپو - ک
د چا بیچی نہ وو ھم دغہ شان بہ نے جوہولہ - بلک شاید چہ دادعا غربتی

چه شرمندن بنیئے دیبوچٹے شی - نزاوگوریتے دچا عزت په شروند خومه اش
کری - د بادشاھاف دا اش په وجہه موجوده وخت کبھی دغیر مسلمو سره د
تشیھه - یعنی د هفوئی په شان فیشن جوہرلو و بادا سے عامہ شو - چه عالمان
خلقو ته په نصیحتونز ستری شوچه دا گناه ده مه کوئی خوپه خلقو هیخ نزینہ
کینی - او په دے کبھی خوک معذور او مجبر، هم نہ ری - خنے کناہونه خو -
داسے دی چه بندہ لئے د مجبری نہ کری - لکھنے موقع کبھی خوک - چل
حق بے راشوت و رکلنو نشی حاصلو لے نو په راشوت و رکلنو مجبر شی -
په فیشن جوہرلو کبھی - خو هیخ مجبری هم نشتہ - پریبنوں هیخ کان
کار نہ دی - لیکن شرمنہ کبھی چه دچا عزت متونزی د هفہ هر کار و راتہ بنسنہ
بنکاری .

نزاوگوری د دنیادارو د عزت او مینے دومنہ اش دے - نو د حضور د
عزت او مینے به دیوھبای پہ شرمنہ دا اش ولے نہ کینی ؟
صاحبانی د دے پوہ جواب لائکری - چه نہما اطمینان او شی -

کنی چل حالت سم کری - د دے تا سو سخن جواب دے چه د حضور عظمت
او محبت خو په تاسو هیخ اش نہ کری او د بے دینہ دنیاوی بادشاھانز عظمت
او محبت شو، باندے دومنہ اش کوی چه د حلالو اور حرام فرق نشی کلے اللہ تعالیٰ
تھے چھامخ او درینی او هفہ درنہ پتوں او کری چھ ستاسو پہ نسہ و نرگستہ
نہ ما دھبوب دومنہ عظمت او مینہ نہ وہ چھ د هفہ وضع مو خوبیں کرے وے
او د بے دینہ دنیاوی بادشاھانز سه هودومنہ مینہ وہ چھ د هفوئی وضع مو
خوبیں کئے او نہ ما دھبوب وضع مو پریبنوں نو خنہ جواب بے وہ کری ؟ کھرک
دا ولی چھ دا اتباع د عظمت په وجہه نہ ده نزینہ ولیم چھ داغلطہ ده - بل خنہ
وجہہ شے نشتہ .

من غرض دادے چھ په جامہ پیزار کبھی هم د حضور اتباع هنروی وہ او په

معاملات کئیں ہم۔ اور ہم دشمن مغلی دہ ڈھنے حدیث شریف چہ حضرت فرمائیں
دی تر ماافت بہ دریہ اور یا قلے وی۔ قولہ بد پہ دوستی کیجئے وکایتے ڈیویے۔
بولے شجہ ہندہ بہ سعی وی اس مقدار میں ڈھنے دہ چہ ترماں ترماں احتجاب پہ طریقہ
پٹیں ہی۔ نما آنائیں قائمانی۔ و مائلیہ مطلب دانہ دسے چہ عین ڈھندری
ڈی جامن پہ شان جائے ید وی۔ بلکہ ڈھندری جامن چہ حضرت فرقی اجازت
و رخصت دے پہ ہنخ پاندھے علی ہم پہ مست عمل دے۔

نذر دا حکت روڈ ابراهیم پہ دے دعا کئیں چہ قابعث فیہم رمولاً
پہ دری کیتھے یور رسول را واستره چہ د ہنڈل ٹروند د دوی دیوار یور
کاملہ نہ رہ وی۔ چہ دری خیل ٹروند د ہنٹ مطابق تیر کری۔
د اختر تھیڈ رواں اصل مفہوم دا پاتھ شریعت رسول علیہ السلام صد
کرم حالت روچ ملتم بالشان دے۔ پہ دے کئیے بہ دا بھیلے شی چہ مونن کئی
ڈی دین احتام نہ دے پاتھ۔ نزد ابہ بہل وخت بیان شی۔ اوس دعا او کری۔
چہ اللہ تعالیٰ زمزیں اصلاح اور کری اور ڈینک عمل ترقیق لارکری۔

(آئین)

دعوات عبد بيٰت

دریم جلد

دویم وعظ

ضرورۃ العِلْم بِالدِّین

(دَدِینِ عِلْمٍ ضرورت)

له افادات و حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھانوی

۳۴

خلاصہ

دَ مُسْلِمَانَ دَ شَرُونَدَ مَقْصِدَ آخِرَتْ تَهْ تِيَارَيْهِ ا وَچَلَ تَلَ عَمَرِي شَرُونَدَ بَنَهُ
کُولَ دَیِ - دَادِنَا دَ آخِرَتْ پَتَهَ دَسَے - دَلَتَهْ چَهَ خَثَهَ عَمَلَ کَوَسَهَ نَتِيَجَهَ بَدَعَ
هَلَتَهْ حَامِلَهَيْهِ - ا وَ دَ دَسَے دَپَائِهَ دَ نِيَكَ عَمَلَ ضَرُورَتَ دَسَے ا وَهَمِيمَهَ
عَلَيْهِ دَصِيعَ عَلَمَ نَهَدَسَے - نَوَ پَهَ دَسَے وَجَهَهَ دَ دِينَ دَ ضَرُورَي
مَسْلُوْعَمَ پَهَ هَرَ مُسْلِمَانَ فَرَفِيَ دَسَے - حَدِيثَ شَرِيفَ دَسَے، طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيقَهُ
عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ دَ دِينَ ضَرُورَي عَلَمَ حَامِلَهُ پَهَ هَرَ مُسْلِمَانَ فَرَفِيَهُ
فَرَفِيَ دَیِ - لِيَكَنَ اكْثَرَ مُسْلِمَانَانَ دَ دَسَے فَرَحْنَهَ غَافِلَ دَیِ - عَارِفَي شَرُونَدَ
بَنَهُ کُولَوَ دَپَائِهَ نَهَ کَسَبِيَ عَلَمَوَتَهْ نَورَ وَرَکَهَيَ دَسَے - ا وَ دِينِيَ عَلَمَتَهْ
تَرْجَمَهَ نَهَ کَرَیِ - دَ دَسَے غَفَلَتَهْ نَهَ بِيَلَارِيَدَلَ ضَرُورَي دَیِ پَهَ دَسَے مَوْضَعَ
دَا وَعَظَ حَضَرَتَ مُولَانَا اشْرَفَ عَلَى تَهَافِنَرِي دَ اللَّهُ أَبَادَ پَهَ اسْلَامِيَ مَدْرَسَهَ -
اَحْيَاءِ الْعِلُومَ کَبَنَهَ پَهَ ۱۵۱، ذِي قَعْدَهَ ۱۳۲۹ھ، کَبَنَهَ کَرَهَيَ دَسَے ا وَ مُولَوَي سَعِيدَ
اَحْمَدَ تَهَافِنَرِي قَلْمَبَنَدَ کَرَهَيَ دَسَے .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الحمد لله نجده و نستعينه و نستغفره و نؤمن به و نتوكل عليه و نعود
بالله من شرور افسنا و من سيئات اعمالنا - من يهدى الله فلام مفل له و من
يضلله فلا هادى له و نشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له و نشهد ان سيلنا
عذاباً عبده و رسوله حمل الله عليه وعلى الله و اصحابه و بارك وسلم - اما بعد - فقد
قال الله مبارك و تعالى - رَبَّنَا وَرَبَّعْثُ فِيهِمْ رَسُولُنَا مُصَلِّ عَلَيْهِمْ أَيَّا تَكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيْهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ طدائے زموزن ربہ را و استوی په دوئی
کښه پور سول هم د دوئی نه چه او روی دوئی ته ستان آیتونه او تعلیم و روحی
د کتاب او حکمت او دوئی پاکوی بے شکه ته په هر چا غالب او د حکمت خاوندی
دا هخه آیتونه دی چه په تیوه جمعه نه تلاوت شویه وو - او د دی متعلق
د تمهید په طور خه بیان شویه وو - د هخ خلاصه داده - په دی آیتونز کښه
موزن ته دا خبرداری را کړے شویه دی می چه ستاسو د اعادت چه دینی کارو فوته
امیت نه و روحی بنسه نه دی - د دی اصلاح پکار ده - حکم چه قرآن شریف کښه
چه موزن ته خرمونه قصی نقل شوی دی - د هخ مقصد صرف خبر و رکل نه دی
بلک احکام دی چه تاسو هم دا سی کوئی - حکم چه قرآن شریف خه د تاریخ کتاب
نه دی - چه موزن ته صرف زوړه تاریخ بیانزی - بلک دایو روحانی طب دی
موزن ته د باطنی مرضونز علاج بنسی او د باطنی مرضونز نشان دهی کوئی چه علاج
ته شه توجه او کړے شي - د اخیره د یادولو ده - حکم چه من صبا اکثر خلق د

قرآن شریف په اصل مقصد نه پوهینی - او داسے خبرے پکھئے لہری کرمے چه قرآن
 کبھے نشته - خوک پکھئے د سائنس جزئے لہری خوک پکھئے جغرافیہ کری - او دیر
 حیرانیا هنہ خلکوت ده خوک چه ورتہ دا خبرے د قرآن نہ ثابتول غواری
 خک چه لہری خرئے هنہ خلق خوک چه په قرآن نه پوهینی نزک هفری ده
 ناپورھا په وجہه یو غلطی کری - نز ملامتہ نه دی - لیکن خوک چه پوهینی او
 سو د پورھے داسے غلطی کری حیرانیا په هفردہ نہ ویم کله چه د فلسفی
 خڈ نزے تحقیق راویزی نز داخلق نئے په قرآن کبھے دراو قوبنی او دیر په
 فخر اعلان او کری - چه دا جنہ خر قرآن دیارس سوہ کالہ مخکھنے کری ده
 په دے طریقہ د قرآن جامعیت او فصاحت بلاعث ثابتول غواری او دے علمو
 ته اسلامی علوم وائی - افسوس دے چه داسے علومونتہ اسلامی علوم ویلے شی
 د کومو سوچہ د اسلام هیخ تعلق نشته - نہا په قسم سو ولیم - چه په داسے
 خلق د اسلامی علوم بربیٹ هم نه دے لکیده - صاحبانو د سائنس او کاریکری
 د علومونه انکار نشته - خونجہ داده چه د دے علومونو د قرآن خہ تعلق
 دے ؟ قرآن کبھے کچرتہ داسے خونجہ دا غلی ده هم تبعاً - قرآن کبھے خونجہ
 یو خونجہ ده چه بندہ تد نئے د چل سب سو د تعلق قانوں لو طریقے بنیلی دی
 د دے طریقہ سوچہ د کوم خیز تعلق دے - لک عقیدے او اعمال د دے خونجہ
 ذکر مقصود بالذات دے - او خنے نوریے خونجہ د کومو چہ د دے دوو خبریٹ
 خہ ناخہ تعلق وی تبعاً ذکر شری دی - لک قرآن شریف د توحید د معنوی
 کری د مخ په دلیل کبھے د اسماونیزا او نرمکے د تخیلی ذکر کری - چه د کانثان
 کبھے د توحید د لائل دی په دے باندے د سرچ کولو دعوت ورکری - نز
 په دے کانثانو کبھے خہ خونجے دی - دا، د توحید دلیل کیدل ۲۱، د دے د پیدا یست
 طریقے ۲۱ په دے کبھے د ادلون بدلون طریقے - د قرآن شریف تعلق هرف د دے
 د وہ نبی حیثیت سو دے - او س ک خوک دا کری چه وریخے خنک جو پینی

او باران تریے خنکہ وریبی دا قسم خیریے قرآن شریف کئیے لہول غلھی ده -
بلکہ په دے خبرو سوچونہ کول چلہ پروفصل کار دے او حدیث شریف دے
مِنْ هُسْنِ إِسْلَامِ الْمُرْءِ تَرْكُه مَا لَا يُعْنِيهِ رَدْ بَنْدَه دَ اسلام حسن دادے چه -
لا یعنی خبرے ترک کری، دارا ته حضور یو داسے مجیبہ خبرہ او بنیلہ کہ په دکھنکی
عمل او کرپی نرڈ دیرو پریشا نیزہ بے بچ شی - او کہ بن غوندے نرم نے بدل
کری شی - فر حقیقت بہ نے معلوم شی - د حضور د فرمان خلاصہ دادہ - چہ
وخت صنائع کولو نہ منع کری .

په موجودہ سرماںہ کئیے د وخت بر باد ولو په بد نے او د وخت د حیال -
ساتلو په خیر د تولو قومونزا اتفاق دے - لیکن په دے باندے پورہ عمل د اسلامی
شریعت دے - نور خلق تشمی دعویے کوی - نرڈ کئیے خبرے چہ خڑھا حصہ فائڈہ
نه وی صفة لا یعنی یعنی فضل کار دے او س تاسوا روائی - کہ خوک داثابتہ
کری چہ وریخ خنکہ جو ریبی او باران خنکہ وریبی نو خیریے خڑھا لیو
کہ دا ورته معلوم نشی نر حکوم کار بہ نے وران شی - هیے دنسٹھ خوشحالیو
د پاڑیں فضل سرخوبی دے - فائدہ نے هیخ نشتہ -

او فرض کو کہ خڑھ دنیا وی فائدہ لوی م نوکتل دا پکار دی چہ قرآن
د کوم کار د پاڑی لاغلے دے د هنگ سڑی م خڑھ تعلق شتہ ک نہ - د بادشاہ اف
په قانون کئیے د نریاعت او تجارت بحث کینی لیکن په دے طریقہ چہ د حکوم
تجارت اجازت شتہ او د کوم نشتہ په دے غرض چہ ملک کئیے امن و امان
قائم شی - په قانون کئیے دا خبریے نہ دی چہ تجارت په دے طریقہ پکار دے یاد
فلان شی په تجارت کئیے پیرو کتیہ ده - کہ د قانون په قانون کئیے دا خبریے م
ضروری وی نہ ماتہ او بنی چہ د موجودہ حکومت په قانون کئیے دا خبریے کوم دی
بس قرآن شریف م یو د قانون کتاب دے - د امن او بخات لار بنی او دا
غواری چہ په دینا کئیے امن وی او په آخرت کئیے بخات - غرفی دا چہ قرآن شریف

قرآن په برکت متقیان شری دی په دے جواب هغه چیرخوشمال شر- وئیوے
 چ بس اوس خبره صفاشہ په دے طریقہ آیت کبھی د تاویل خه ضرورت پاتے
 نه شر- خبره صرف دومنه ده چه خلق قرآن شریف کبھی محاورے ته نه کرري
 د فلسفے په منتظر گوري حکم د منطق فلسفے کتابونو ویلو نه اول دچا بنہ
 عالم نه په قرآن شریف حان پرھے کول ضروری دی - تشن په ترجوکتلو
 قرآن نشي حل کیدے - ماته بنہ یاد دی - یو حل یو وکیل نہ ما میله شریف
 دو فرسنہ د قانون کتاب وو - ما ور کبھی یو خائی اوکترو او صنہ ترم
 یٹھ مطلب بیان کرو، هغه اورے - د دے دا مطلب نه دے - فراوس دے
 نه اندانه اولکوئی چه هر کلمہ موبن د بنیاد منوجہ کری قانون باندھے چه په
 چپله شابہ اردو کبھی دے بے د ماہر د امداد نه صحیح نه ش پوهیدے - فر
 د قرآن شریف په مطلب به خنگہ پوھہ شو نز خوک چه صرف په اردو ترجمہ
 کتر د قرآن شریف مطالب حل کول غواہی خرمہ غتہ غلطی کری - او بیا مصیبت
 د پاٹھ مصیبت دا دے چه ترجمہ هم هغه گوری - کرمہ چه د ترجمے په حیثیت م
 صحیح نه ده - په ترجمہ کبھی هنری ده چه د قرآن شریف د الفاظ خپل -
 مدلول، (یعنی د الفاظ خپلہ اصلی معنی) باقی وی - لیکن نت صباد با محاورہ
 ترجمے په شوق کبھی د دے هدو خیال نه شی ساتلے - حالانکه د قرآن شریف
 په ترجمہ کبھی د اردو محاورے د لاحاظ ساتل خه خامی ضرورت نشته - حکم
 چه قرآن شریف د ادب کتاب نه دے - په دے کبھی د عالمانو نہ پوس پکار
 دے - چہ کوہ ترجمہ د کتر قابلہ ده - د قرآن شریف د ترجمے مثل داسے دے لک
 سخہ لیکل - سخہ ک خوک . په غیر فمیع الفاظ کبھی او لیکی خوچہ داروئے صحیح
 وی نوکار بہ ورکری او کہ په دیرو بنائستہ الفاظ کبھی لیکلی شوی وی - خو
 چہ داروئے صحیح نه وی نریے کاره ده نر خلق دا غلطی کری - چہ په ترجمہ
 کبھی د محاورے نریات خیال سات - ک د لفظ اصلی معنی محفوظ پاتے شی او کہ نہ

موجووده وخت کبینے داسے ترجمہ پیری شائع شوی دی - د فرم اخسته ضرورت
نشتہ خرد و مهه ضرور کوئی چہ د عالمانو نہ پوس کری - او چہ هعنی درتہ
کوہ ترجمہ او بنسی نہ په ھفع م چلہ د پوهیدو کوشش هه کری - د یوبیل
عالی نہ دی او وائی - هله بہ د قرآن شریف پہ مطلب صحیح پوھہ شئی -

پہ دے سے نہانہ کبینے داغلٹی عامہ ده چہ قرآن شریف وائی خو پوھہ
نہ نہ وائی خک ورتہ مشکلات پیبنیں - ورنہ هیث اشکال نشتہ - مثلاً
د هندی لِلمُتَّقِينَ مطلب دا الخلی - چہ قرآن شریف مقیادن د پاہ هدایت دے
بل چا د پاہ نہ دے - داخو مرہ غلط خبره ده - بلکہ د قرآن شریف تعلیم علم
دے هر چا د پاہ دے - او دلیلو نہ هم داسے اسان دی چہ هر خوک پہ
پوهیدے شی خوچہ سچ او فکر کری -

دلتے داشک کیدے شی هر کلہ د قرآن شریف پہ دلیلو نہ هر خوک پوھہ
شی - نو پکار د چہ هر چا ته د اجتہاد اجازت وی - چہ د چلے پوھہ مطابق د
قرآن شریف نہ مسٹ معلوموی - خک نہ حباد اجتہاد زور دے - هر سرے
دا غواہ عاچہ صرف د ترجمے کتر پہ نہ رو مجتہد شی -

یو خل ماتھ یں صاحب ملاغو - وے چہ پہ پیبو مع د قرآن شریف د ثابتہ
ده او د شاہ عبدال قادر صاحب د ترجمے واله قرآن شریف نہ سلوہ و چہ دے
کبینے لیکلی دی - دا ترجمہ اکر چہ صحیح ده او باحا وہ ده - خوچہ د فرعلم نے -
نہ وی نزیہ دے هم چلہ پوهیدل کران دی آیت مبارک دے - و اذَا قُمْ
إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرْأَقِ وَافْسُحُوا بَرْزَسِكُمْ وَ
أَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ ط په مخ کبینے ترجمہ لیکلی دی - کلہ چہ او درینی مانگ ته
او وینزی چل مخربه او لاسونه تر خنکلرو او مسحه او کری پہ سا او بنسی ترکتہ
آر جلکم عطف دے په آیدیکم باندے او معول دے د فاغسلو ایعنی او وینزی
بنپسے - پہ قجمہ کبینے خصرف او بنپسے لیکل وو - ده ته صرف نخ ورتله نه -

چه معلوم کرے ٿئے چہ په چاعطف دے - نزدِ دَتَرْ دَوْسَه مرگرے کرو او
ڏ سجع په حکم کنئے ٿئے راوستو - په دے خو پوهیدو نه چه آر جُلُمُ منصب
دے - په لام سور دے او سُرُفُ سِكُمُ بھروس دے - په آخری حرف سین
باند دے نسیون دے نزدادواره سُرَنَه شی یو حلَّه کیدے - وُجُوْقَمُ او
آيُدِيَكُمُ دواٺ منصب دی نزد اهم دَخو مرگرے دے .

نَهَ سخت حیران شوم چه دے خر عطف او منصب بھروس پیشني نه
نزد دے ٿنگه پوهه کرم چه دا دَ آيُدِيَكُمُ مرگرے دے او دَ وینزلو په حکم
کنئے دے آخرِ دا میصله او کره چه په دے طریقہ خوده سُرَانَه سترے -
کول فضول دی - دا خبرے دَدَه دَ استعداد نه او چتے دی ھیپرے په نشي
پوهید سے - دَه تَدَه دَ استعداد مناسب جواب ورکول پکار دی دا
جواب بن سارو سارا (۰)

من صبا دا مرض هم دیر عام شوئے دے چه خلق دَچیل استعداد نه -
اوچت تپوسونه کوئی - خانه یو انجینیر یو تپوس کرے وو - ماوراء او وے
دا دَ علم بلاوغت خبره دَه ته په دے نشي پوهیدے - هفتہ راته او وے واہ دا
هم خُجواب دے عالم خر هفه دے - چه هر سہے دَ هفتہ دَ پوئی مطابق په -
خبره پوهه کری - ماوراء او وے - پوئیه بنه دَه - نَهَ هاتھ دَ اقلیدس په اوله
مقاله کنئے پختم شکل ثابت کئه خو په داسے طریقہ چه نَهَ به و، کنئے دا اصل
موضوع حواله ورکوئے - نَهَ دَ علوم متعارفه که په دے طریقہ ٿئے ثابتول -
مہکن وی - نزرا مادے تقریر او را یدو ته پوئیه مینه کیبری - او که ته وائے
چه په دے طریقہ خو ٿئے ثابتول مہکن نَهَ دی - نزرا به او وایم چه دَ اقلیدس
عالم خر هفه دے - چه هر سہے ور باند دے دَ هفتہ دَ پوھه مطابق پوهه
کر لے شی -

هفتہ او وے چه بنه نزاویں مویز بخُه کرو - ماوراء او وے که پوئی

شوق ی دوی - نواجینیوی پریده - راشہ نہ موہن سہ طالب شہ د میزان نہ
 شروع و کئھ چہ کله دومنہ حائی ته اور سیدے چہ په دے جبرہ پوهیا
 شی نوبیا به دے پوھہ کرم - هفہ اووے چہ نہ بہ اوں پہ بودا حان
 طالبی کوم - ما ورتہ اووے کہ د تحقیق شوق لرے خو دغہ شکل دے
 او کہ دا نشے کولے نزموہن خبرہ اومنہ او دا دا سے خراکنده خبرہ دمچ
 هر خوشک پہ نہ پوهیا او چل روزانہ دیناوی کاروبار کبنتے وہ باندے توں
 عقل عمد کوی - چہ په کوہ خپله نہ پوهیا - د چا ما هرنہ پوس -
 اوکری او د دعہ خبری بے دلیلہ او منی، او بے د دے نہ کارنہ چلیا
 مثلاً یوسہ د شل رو پی میاشت نوکر دے - تانہ نے پوس او کر
 چہ د شپاہسو وہ خور خورہ تختواہ کینی - تا ورتہ اووے چہ دومنہ
 هفہ واٹ چہ دومنہ خنک کیری ما وہ باندے پوھہ کوہ - نوتہ بہ ورتہ
 ضرور وائے چہ اول حساب نہ دے کوی - چہ جمع، تفریق، ضرب او تقسیم نہ دے
 کرے نو بیا ما شہ نہ بہ دے پوھہ کرم چہ دومنہ رو پی خنک کیری - کہ هفہ
 او وائی چہ په دے عرکبنتے خونڑ حساب نشم نہ دے کولے - نوتہ بہ ورتہ
 ضرور وائے چھچلہ نشی نہ دے کولے نو چہ نہ درتہ خہ ولیم دا او منہ - داسے
 خبرے سو زانہ پیشیںی - لیکن دیناوی کارو نو کبنتے ہی خوشک بحثونہ نہ کوی
 د ما هر ان پہ خبرہ بے پتوسہ عمل کوی - طبیب ته لارشی چہ هفہ وہ تھہ
 منسخ او لیکی - دا پوس نہ کوی چہ دا دا سو دے ولے او لیکل - حکم چہ -
 خات خوبی دے او علاج کبنتے غرف دے - پوهیا کہ بحث کوم نو طبیب
 بہ خفہ شی او علاج بہ پاتتے شی - او د دین پہ کارکبنتے د عمل بیت -
 نشته حکم دیر پتوسونہ کوی - کہ د چا بیت د عمل ویسے - نو شکرونہ بہ
 ویستل چہ یادا سے خلق شتے چہ موہن ته صحیح مسئلہ بنی - حکم کارتہ
 چہ د چا بیت وی هنگ کبنتے دیرے خبرے نہ کوی - مثلاً خوشک سمتیشن تھی

او لار ورته معلومه نه وی فرک یو چير معمولی سہے ورته او وائی چه
ساخته نه بہ د او رسم نزدیکے بہ ورستشی او دا تپوس بہ تری نئکری
چه تاسی د دے خ شبوت دے چه دا لار ستیشن ته لایه ده بل خواندیه
خکھ چه پوهندي که بحث ورسه گوم نزدلتہ برم پریدی او کادے بہ
سانہ لامشی - دغه شان پہ لوئی ستیشن مثلاً پہ لاهور دا معلومول -
غواہی چه د پیباور کادے بہ د گوم پلیت فارم نہ خ، وخت نی . نزدیک
قلی په خولہ بہ یقین او کری او د هفہ شکریہ بہ ادا کری دابہ نہ وائی
چه تاسی خ شبوت دے چه دا کادے پیباور ته سروات دے او مثلاً س
بجے بہ سواینی - وغیره وغیره .

غرض دا چه استعداد کامل نه وی نزد بل خبره منل پکار دی او
چه چپله یہ استعداد کامل شی فر بیا د دلیل تپوس کر لے شی -

خیز هنخے صاحب ته ما او وسے چه دا گوم ڪتاب دے چه د بنپود مسح
پکبندے ایکلی دی - هفہ او وسے - دا قلآن شریف دے - ما ورته او وسے - تانہ
خنکه معلومه شو چه دا قلآن شریف دے - هفہ او وسے علامافونہم -
او ریڈلی دی - ما ورته او وسے - چه د علامافونہ پہ وینا دے دوهره منل دی
چه داعربی ڪتاب د خدائی کلام دے - نزد علامافونہ پہ وینا دام او منہ چه په
بنپو مسح جائز نہ ده - ویتل نی دی -

د پرتاب کرکھ یوسپی سانہ د فاتحہ خلف الامام متعلق تپوس او کر - فر
ما ورته او وسے - آیا تاد فور و قولو مسئللو تحقیق کرے دے خویو دا پاتتے ده
ھفہ خ، جواب لانکھو - بیام ورته او وسے - بنسه ته مسلمان نئے اول به ماتتہ
د اثابتیے چه د دینا فر قول مذہبونہ غلط دی - خکھ نئے مسلمان یم - که -
دلائل د پیش نہ کرے شو - فرمعلومہ بہ شی چه ته مُحْقِّق نہ نئے مُقْلِد نئے -
ایعنی په چپل تحقیق درستہ دا ثابتہ نہ ده چه اسلام پہ قولو مذہبونکبندی بهتر

دے۔ دَ بَلْ پَهْ وِينَا دَمَيْ يِقِينَ كَبَسَ دَمَيْ چَهْ اسلام بِهِتَرَدَمَيْ خَكَ مُسلمَانَ نَمَنَ
نَزَهَرَكَهْ چَهْ پَهْ اصل مذَهَبَ كَبَسَ مَقْلَدَنَهْ نَزَهَ مذَهَبَ پَهْ يِو فَرَوْعَى مَسْلَكَبَشَهْ
درَتَهْ تَقْلِيدَ وَلَهْ كَرَانَ دَمَنَ -

اصل خبر داده چَهْ دِين عَلَى كَلُوكَبَشَهْ غَرَضِيَانَ نَهَ دَهْ - خَكَ خَبَرَهْ
خَرَى - خَرَكَ چَهْ دَعَلَ غَرَضِيَانَ وَى دَهْ غَرَبَى حَالَ جَلَادَى - هَغَرَى دَلِيلَونَهْ
نَهَ سَفَارَهَى خَرَكَارَكَرى.

خَكَنَهْ رَايَمَ چَهْ خَلَهْ تَرْجَمَهْ كَتَلَهْ فَائِدَهْ دَهْ دَيُو بَسَهْ عَالَمَ نَهَيْ سَبَقَ
سَبَقَ وَيلَ پَكَارَدَهْ - خَلَهْ كَتَرَ باَندَهْ دَقَّارَنَهْ پَهْ مَطَلَبَ خَرَكَ نَشَى پَوهِيدَهْ
دَهْ دَهْ مَثَالَ دَاهَسَهْ دَهْ - لَكَ خَرَكَ دَقَّارَنَهْ اِمْتَحَانَ وَرَكَلَ غَوارَى اوَدَ
چَانَهْ نَهَ قَانُونَ وَيلَهْ نَهَ وَى - پَهْ خَلَهْ مَطَالِعَهْ اِمْتَحَانَ وَرَهَجَى نَزَهَيَهَى نَشَى
پَاسَ كَيْدَهْ چَهْ پَرَچَهْ لَيَكَلُوتَهْ كَيْنَى نَزَلَ حَايَهْ بَهْ وَرَتَهْ شَكَونَهْ پَيدَاَشَى
اوَچَلَهْ مَطَالِعَهْ بَهْ هَيَّهَى كَافَ وَنَهَ كَتَرَى - فَوَچَهْ دَيُو مَهْمُولَي اِنسَانَ قَانُونَ دَلَاحَالَ
دَهْ دَهْ - نَزَهَ اَللَّهَ تَعَالَى قَانُونَ دَاهَسَهْ اِسانَ خَنَكَهْ شَرَ - چَهْ هَرَسَهَى نَهَ پَهْ خَلَهْ -
مَطَالِعَهْ حَلَكَلَ غَوارَى اوَدَ عَالَمَانَرَسَهْ پَكَبَشَهْ بَحْثَونَهْ كَوى.

الغرض - هَادَابِيَانَ كَلُوكَجَهْ دَاشَكَ كَيْدَهْ شَى - چَهْ هَرَكَهْ قَانَشَيفَ
عَامَ فَهَمَ اوَ اِسانَ دَهْ نَوْ بِيا هَرَچَاتَهْ دَاجْتَهَادَ اِجْتَهَادَ وَلَهْ نَشَتَهْ ؟
نَوْ خَبَرَهْ دَادَهْ چَهْ الفَاظَ اوَ تَرْجَمَهْ نَهَ اِسانَهْ دَهْ - لَيَكَنَ مَسْلَهْ تَرَمَادَوَيَسْتَلَ
كَهْرَانَ دَهْ - دَهْ دَيَادَهْ دَهْ سَامَاتَ حَرَفَرَتَ دَهْ - اوَهَفَهْ نَهَمُونَزَ
سَهْ نَشَتَهْ - نَزَهَ دَقَّارَنَهْ شَريَفَ نَهَ مَسْلَهْ سَهْ اوَيَسْتَلَ كَرَانَ كَارَدَهْ - باقَ
صَرَفَ دَهْ الفَاظَرَهْ پَهْ معَنَى پَوهِيدَلَ اِسانَ دَهْ - اوَسَ پَهْ دَهْ پَوهَهْ شَى
چَهْ دَهْ تَوحِيدَ دَلِيلَونَهْ هَمَ پَهْ دَهْ اَعْتَبارَ اِسانَ دَهْ چَهْ هَرَسَهَى پَهْ پَوهِيدَهْ
شَى - عَالَمَ وَى كَهْ نَهَ - دَهْ تَوحِيدَ پَهْ دَلِيلَونَهْ كَبَسَ سَائِنَسَى مَسْلَهْ نَهَ دَهْ
بِيَانَ شَوى خَالِقَ فَطَرى اوَ اِسانَ دَلِيلَونَهْ وَرَكَهَى شَوى دَهْ - كَسَائِنَسَى

خبرے پکنے لاغلے دے - نو په توحید پرہیدل به د هنگ مسئللو په علم موقوف
 وو - او هنگ خبرے چيله نظری دی د لیل ته محتاج دی - نو په توحید به د
 هنگ د پروئے نه بغیر خوک پرہیدل نه او د قرآن شریف مخاطب د عربونالوسی
 بانہ یسیان وو - نو هخوئی به په توحید خنک پوره شری وو - دانقمان
 دے - په قرآن شریف کنیت د سائنس ور سنیستوجہ اصل غرض پکنے پاتے
 کیدو - او دغه وجہه ده چه قرآن شریف کنیت حاٹ په خلائے سَمْوَاتُ او
 آرف لاغلی دی - لیکن سماوات، اسمانونه، د جمع په صیغه او اره د واحد
 په صیغه لاغلے دے - چه خلق په دے کنیت گل و د نشی - بیا په مستقل طور
 سُنْبَلِی شوی دی چه نرمک هم اوہ دی - دیر خلق په دے هم اعتراض
 کوئی چه موبن خودیر گر نرید لی یو بلہ نرمکه چرتہ نشته - نرمک هم دغه
 یوہ ده - په دے وجہه کوم حدیث شریف کنیت چه د او و نرمکو ذکر لاغلے
 دے - د هنگ مطلب اوہ اقلیمہ (یعنی د نرمک اوہ غتر حصہ یا پراعظمنہ)
 بیانوی - او مصیبت خودادے چه حنے علامانو هم دا لیکلی دی - نَّفَرَ وَأَيْمَنَ
 هر کله قرآن شریف کنیت سَبْعَ سَمْوَاتٍ طَبَاقًا فِيْنَ پَسْ وَمِنَ الْأَرْضِ يَشْهُدُ
 شته دے - نو د اقلیم مطلب بیانوک خُدَّ معنی لری - پر حدیث شریف کنیت
 صفا لاغلی دی چه اوہ اسمانونه دی او د هر اسمان نه قبل اسمان پورے
 د پھر سوکالو لار ده - د دے نه مطلب کثرت دے - یعنی د دواہ و قر
 میخند دیره نریاتہ فاصلہ ده او بیا د نرمک متعلق هم دغه صفا هایلی
 شوی دی - چه نرمک هم اوہ دی او د یوبل نه دیرے لرے لرے دی د -
 دو مرہ صراحت نه پس بیا د اقلیم معنی خنک چلیدے شی -
 باقی پاتے شوہ دا خبره چه بلہ نرمک چرتہ ده - موبن ته خونہ بنکاری
 نو د دے جواب دادے - چه ممکنہ ده موبن ته هفه یو ستورے بنکاری او
 پکنے وی نرمک - افسوس دے چه مسلمان که یو خبره د چپل مسلمان سوہنہ

واوری فریقین په نہ کوئی۔ او هم هفہ خبرہ کہ نزس قومونہ اوکھی نز
پیں قدر نئے کوئی او بجیبہ خبرہ ورتہ بنکاری۔ هم ددغے نہ مکے متعلق علامان
ڈ سو فر کالوسیے والی چہ نہ مکہ دایرو نہ دَه په کوئہ چہ موبن آبادیو
نورے نہ مکے هم شتہ لیکن ھیخوک په یقین نہ کوئی۔ اوس خُدہ مردے
لے سے نزرو قرعونیہ مریخ متعلق دا خیال بنکاڑ کرے دے۔ چہ په حُنے۔
خبروکبھے ڈ نہ مکے په شان دے او ممکنہ ڈہ چہ شرونڈے مخلوق پکبھے وی
نر په دے باندے یقین کوئی۔ او پیرو لوٹے تحقیق او نری خبرہ ورتہ بنکاری۔
غرض دا چہ (ممکنہ ڈہ چہ په دے وسیعہ فضا کبھے چرتہ نورے نہ مکے وی)
(بلک ممکنہ ڈہ چہ په دے معلومو سیتاً رو کبھے وی)۔ او مخلوق پکبھے آباد
وی۔ دا مخلوق بہ کوئ قسم وی۔ دا یقین موبن نشو گولے۔ نہ موبن تر
بنیلی شری دی او نہ نئے ضرورت شتہ۔ موبن ڈھنڈل ھات نہ نہ یو جنر
نر ڈ نور مخلوق نہ بہ خُدہ خبر شو۔ نہ موبن حالت خرداسے دے۔

ترکار نہ مین ساںکو شناختی کہ با آسمان نیز پرداختی
ا ڈ نہ مکے کار دسم کھو؟ چہ آسمان تدر روان شرمے،

نہ موبن مثال داسیے دے لک یو سری باندے پیرو فوجداری مقدمے
جو ہے شوی وی لیکن هفہ یے وقوف ڈھنڈل ھات حیث غم نہ کھی۔ اور
نورو خلقو ڈ مقدمو په تحقیقاتو کبھے لیکا وی۔ ظاہرہ ڈہ کہ خُدہ عقل نہ روح
مخلوق بہ نئے پرینبی (وی) ڈھنڈل ھات غم بہ نئے کولو۔ داغہ شان کوم خلق چہ
ڈ دنیا په تحقیقاتو کبھے لیکا دی۔ ھفوئی ڈھانہ خبر نہ دی چہ ڈ خدائی۔
تعزیرات خرومہ دفع په لکیدلی دی نر ڈھنڈل ھات خلاصو غم نہ کوئی۔ او
ڈ دنیا په تحقیقاتو پسیے دی۔ داغتہ بے وقرف اور سخت غفلت دے۔
موبن ته ڈھر شی مذ اول ڈھنڈل ھات ڈ خلاصی غم پکار دینا۔

غرض دا چہ موبن ته بنیلی شوی نہ دَه۔ خو ممکنہ ڈہ چہ په مریخ یا نز

ستار و کبئے خنے شروندی مخلوق وی۔ فردا نصوصو تکذیب نہ دئے پکار۔
دَ دے چه داخلہ دَ قلَات شریف نہ ثابتہ دَ چه نرمکے هم لکھا اسافر
اوہ دی۔ بیام قرآن شریف کبئے آرڈُون یعنی دَ جمیع لفظ چرتہ نہ دے
لائے۔ ارف دَ واحد حیغہ استھالیبی۔ دَ دے وجہ دادہ په مقصود صرف
دوسرے دے چه دَ دے مصنوعات نہ په توحید استدلال او کرے شی۔ او
استدلال کیبھی په داسے یقینی ملنی شوی خبر و چہ خُ شک پکبئے نہ وی
کہ ارفیں ییطے شوئے وے نزاصل مقصود به نہ رو ثابت شرے۔ بلکہ
خبرے په دے کبئے او بز دے شوے وے۔ چه نرمکے یوہ دَ کہ پیرے۔ (زاصل
خبرہ بہ په خانے پاتئے وہ، او س داسے شوہ چہ خرک پورہ دی هغڑی
خود لفظ آرف نہ چہ اسم جنس دے، بن او پیرو ته یو شان رائی،)
مطلوب اخستے شی۔ او خرک چہ نہ پورہ بی ری هغڑی چہ کو مرک یوہ نرمک وینی
دَ دے انہ په استدلال پورہ شی۔

نر معلومہ شو چہ قرآن شریف کبئے دا سے خبر و ذکر نہ کینی۔ پہ
کو موجود عالم خلقو تہ پر ہیدل گران وی۔ کہ قرآن شریف کہنے سائنسی
خبر ہے وے۔ تو خلق بدھن پہ تحقیق پسے شوئے وو۔ او هرجاتہ عفہ۔
آلات او وسائل پیدا کر لگران وو۔ تو پہ دے وجہہ بہ خلق پہ بلا۔
اختہ شوئے وو۔ بل دا چہ پہ سائنسی مسئللو کہنے دیر اختلافات دی چہ
پہ یوہ خبر ہم د قولو سائنسدانو اتفاق نہ راحی۔ تو د حقوق او یقینی مسئللو
بنیاد پہ دا سے اختلاف خبر و کله کیبوئے شو؟۔ تو ہسرو رای وہ چہ قرآن
شریف دا سے خبر و نہ خالی وے۔ او دغه خود قرآن شریف کمال دے
د ہن فن کمال دادے چہ د غیر متعلقہ خبر و نہ خالی وی۔ مثلاً د مخود
کتاب خوبی دادہ چہ د طب خبر ہے پکنے نہ وی۔ او د طب د کتاب خوبی
دادہ یہ د کُرُونڈے خبر ہے پکنے نہ وی۔ کہ د طب پہ کتاب کبئے د

تجارت او کروندے خبرے هم وی فرخلق به ورپورے خاندی۔ چه دا طب
 سو د دے خبر و خد تعلق دے۔ په د دے پورے ساتھ یو لطیفہ رایادہ شوہ
 نہ موبن په کلی کبئے یو شاعر وو اوس وفات شوے دئے۔ یو دیوان ٹھجوا
 کرے وو۔ خہ فضول اشعار ی راجمع کری وو۔ په هغہ دیوان کبئے دضاد
 پتھی نہ وہ۔ خلق و مرتد او وسے چہ د دے کبئے دضاد پتھی روغہ نشتم۔
 هفتہ فرقة او وسے۔ د بلي پتھی یو غزل را والخی او د قولی شعروفر په آخر
 کبئے مقراف او لکھی بس دضاد پتھی به شی۔ اوس چبلہ سوچ او کری چ
 د آخر مردے خایہ خبر وہ۔ کہ مقراف ورسو لگی کہ نہ خو آخر کبئے مقراف
 او لکھی چہ پتھی پورہ شی۔ آخر تاسوہم داغوار پنج۔ چہ قرآن شریف کبئے م
 دغہ شات بے ربطه هر خہ راجمع وی۔؟۔ قرآن شریف کبئے خو صرف دادو
 خبر و اهتمام شوے دے۔

یو دامن عامہ او بل د اللہ تعالیٰ د ضامنوبنتو۔ قرآن داغوار پنج خلق
 د په دینیا کبئے داسے او سی چہ یہا تھا د بل نہ تکلیف او نہ رسی۔ قرآن چہ
 کرم د امن تعلیم و رکھے د دے دینا په هیچ قانون کبئے داسے نشتم۔ لیکن
 افسوس دے چہ نن مسلمان ته شورش پسند ویلے شی۔ حالانکه د نزرو۔
 قرموں سوچہ مقابلہ او کرے شی۔ نو د مسلمان نہ نیات امن پسند په دینا
 کبئے بل قوم نشته۔ د مثال په طور د قرآن شریف د امن دا تعلیم دا یو مسئلہ
 واورن۔ د جمیع متعلق حکم دے۔ إِذَا قَيْضَيْتِ الْمَلَوْةُ فَأُنْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ
 چہ موئی او شی نو په ملک کبئے خوار شئ۔ هغہ خلق چہ خالی د اللہ د
 عبادت د پاری لاغوند شوی وو۔ هفوئی ته دا حکم دے۔ چہ چبل کارا کری
 نز بیا خوار شئ۔ مکنہ ده چہ فضول اجتماع نہ خڑ فساد جو پھ شی۔ ملکنہ فرہانی
 وَ اَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللّٰهِ۔ او تلاش کوئی د اللہ د فضل یعنی حلال منافق
 مطلب داد دے چہ خوار شئ نو مم اخوا دیخوا فضول مکری۔ بلکہ د حلال

رسق په تلاش کبنے مشغول شئی۔ مخکننے فرماف۔ **وَإِذْ كُرْوا لَهُ كَثِيرًا**۔ او
د اہلہ ذکر کوئی دیں جیسے، حکم چہ اصلی مقصود خود اہلہ تعالیٰ قبھاصلک
دی۔

نَزَدَ اللَّهُ تَعَالَى دَيْ دَيْ كَلَامَ نَهْ مَعْلُومَهْ شَوَهْ چَهْ بَيْ ضَرُورَتَهْ اِجْتِنَاعَ نَهَهْ
پکار۔ او دَخْهُ کار دَپَائَشَ چه ساغوندہ شئی نوچہ کار پورہ شی بیان سرخویرینی
غور، او سکری دَمُونْخُ کذا سرو چولہ دَه چہ خالص عبادت ته ساغوندہ شوی
دی۔ خَتَهْ دَشَوَرْ فَسَادَ خَطَرَهْ پکنے نشته۔ بیا هم اہلہ تعالیٰ وبرتہ دَخْرِیلَه
حکم ورکری۔ **حُكْمٌ** چہ **هَذَا** ته معلومہ دَه چہ بینا دم کمزوری دے۔ **خَدَهْ**
عجیبہ نه دَه۔ کہ په دعہ اجتماع کبنے خَتَهْ داسے کار چانہ او شی چہ شور فساد ترے
جوہر شی۔ **فَنَحْكُمُ** یعنی حکم ورکری و چہ کار خلاص کری نور سرخویرینی۔
غرف دا چہ قرآن شریف کبنے یو دَ امن تعلیم دے او بل دَ اہلہ دَ رضا۔
حاصلو دسریمہ خبرہ پکنے کہ چرتہ راغلی وی هم دَ دے دواہر و تابع په راغلی
وی۔ **فَنَقْرَآنَ شَرِيفَ** کبنے، سائنسی خبرے لیتول نه دی پکار۔ قرآن شریف
کبنے کہ دَ تیرو قومونز قسمے لاغلی دی هم په دے غرض۔ چہ فلاٹی قوم دا۔
نا فرماف کریے وَه داسے سزا ورکری ہے شوہ او فلاٹ قوم داسے بنہ کار سونے
کول نز داسے اجر ورکری ہے شو۔ غرف نے دادے۔ کہ تاسو داسے کری نز
هم داسے سزا یا اجر بہ درکولے شی۔ قرآن شریف کبنے چہ خورمه جملہ خبرے
دی دَ هَذَهْ نه مقصود جملہ انشائیه دَه۔ **فَنَدَلَتْهُمْ دَاهْ إِبْرَاهِيمَ** دَ عانقل شوی داده
غرف نے دادے چہ دَ دین اهتمام ضروری دے۔ دَ آیت ترجمہ دادہ۔ (ایے نعمتن
مرتبہ نرمونیں اولاد کبنے یو داسے رسول پیدا کرہ۔ چہ دَ ستا آیت نہ او برلوی
او دَ کتاب او حکمت تعلیم ورکری او دَ هنری ترقی کری)، **فَنَزَدَ** دے خجز
کولو غرف دادے۔ چہ اسے او رسید و نکو پوھہ شئی چہ ضروری خیزو نہ دفعہ
دی کرم چہ ابراہیم مانہ غوینتی دی۔ تاسو نے هم خیال او ساتی۔

دا قول درمے خیزونه دی، یتلووا - یعَلِمُ - مُنْزِكٰی - دَدَ مَسَدَ دَرَمَے وَاهْجَمُورِم
 دین دے۔ او داد دین درمے غته خانگه دی۔ حکم چه دین د دوو۔
 خیزونونه نہ جوہر دے یو علم او بل عمل۔ لکھ طب چه اول پکتھے دعلم ضرورت
 وحی چہ مرضونه او د مخ د علاج طبیقہ معلومہ کری او بیا د عمل ضرورت وی
 چہ هندہ طبیقہ پہ مریضانہ استعمال کری۔ دغہ شان قرآن شریف ھم سروحان
 طب دے۔ پہ دے کبنتے د سروحاف مرضونہ د شرپہ سر تعلق اری کہ د اندا موہن سرہ
 شری دی۔ هندہ سروحانی مرضونہ د شرپہ سر تعلق اری کہ د پائی د وجلدان
 ضرورت دے۔ خوپورے چہ وجلدان صحیح شرے نہ وی۔ فر پہ دلیل۔
 معلومیدے شی۔ دلیل دادے۔ چہ د اللہ تعالیٰ اطاعت۔ یحلط مستقیم دے
 ، نیغہ لارده) او د نیغے لارے نہ اخوا دیخوا کیدل د اعتدال نہ وتل دی
 حکم چہ خط مستقیم (نیغ خط، یوروی۔ دوہ نقطے چہ سڑ پہ گنزو خطونزیو
 حلٹھ کرے۔ نوکوم خط چہ د قولو نہ سہوکے وی عفہ به نیغ خط وی۔ باقی
 به قول کابنہ وابنہ وی۔ او مرف واٹ دے تھے طبیعت د اعتدال نہ
 او ونہی۔ نو د اللہ تعالیٰ د احکامو نافرمان مرف شو۔ او د دے نہ دا
 ھم معلومہ شو چہ پہ قولو لاسو کبنتے مختصرہ او بہترہ د شریعت لاردہ۔ فر
 د اسلامی شریعت د لارے نہ چہ شوک اخوا دیخوا کیری ھندہ د اعتدال نہ
 او وقاو مریف شو۔ قرآن شریف کبنتے ھم وہتہ مرف ویلے شرے دہ۔ فی
 قلُرُبِہم مَرَضٌ - (د دوئی پہ نہماں نزکبنتے مرف دے)۔ خوپورے چہ وجلدان
 صحیح شرے نہ وی۔ د دے پہ تفسیر پورہ نشی پوہیدے۔ حکم چہ ازیما
 یو پت شے دے پہ ظاهری حواسو نشی محسوس کیدے۔ لکھ خنکہ چہ جنم
 مرضونو کبنتے ھم حنے داسے پت وی چہ۔ وجلدان نیپتہ نہ لکی۔ فو جانی
 مرضونہ بغیر صحیح وجدات نشی معلومیدے۔ او د دے یو امتحان درتہ

پہنیم - او گورئی کلے چہ بمندہ نہ خُکناہ او شی - نزیر نہ نے خرمہ خفه وی
 او خات خرمہ ملامتہ کفری - کہ خوک دا او وائی چہ مو بن خر شپہ ویخ
 کناہ نہ کرو کرو خونڈ مونہ خفہ کبری او نہ خان ملامتہ کفری - خ
 نہ بے او وایم - داخلک چہ داسے خلق د شروع نہ پہ مرغ کبینے گیر دی
 هفت نے پیرتہ لیدے نہ دے چہ دھنخ د راحت او د دے د خفگان نہ
 خبرشی - د دے مثال داسے دے - لکھوک پیدائشی سروند وی خ
 نظر خُ پیشی - چاچہ دھمحت خوشالی لیدے وی د مرغ پہ تکلیف خ
 پوہینی - فرخوک چہ د او ای چہ نہ مو بن نہ پہ کناہ نہ خفہ کبری
 د دے وجہ دادہ چہ دھنخ د شہ انشراح (خوشالی، لیدلی نہ دہ).
 هفوئی تہ پکار دی چہ اول پہ دے جان پوہہ کری هله بہ د کناہ
 پہ خفگان پوہہ شی - د دے طریقہ دادہ - چہ د از میبست د پاڑ کم از
 کم یو هفتہ چتھی واخٹی - د دنیا د کاروں نہ خان بے غہ کری او د
 چاپاک سرحدِ قافلہ یاد لو د پاڑ دیمرہ شی - خفہ چہ در تہ خُ طریقہ
 او بسٹی یو هفتہ پہ اخلاقی خفہ شان کار او کری - تاسو بہ محسوس
 کری چہ د نہ پہ حالت کبینے خُ تبدیلی لاغلی دہ - خُ نزے حالت پکیسے
 پیدا شوے دے دا بندہ حفاظت کری - بیا او گورئی چہ دے حالت او -
 خفہ مخکیم حالت کبینے خُ فرق شتہ کہ نہ.

واللہ تاسوبہ او گورئی چہ وہ بندے حالت د مرغ رو او دا حالت -
 دھمحت دے - هنخ کبینے پہ نہ پہ یو تیار او خفگان وو - او پہ دے کبینے -
 رنرا او خوشالی دہ - نزدا کوشش او کری چہ وجدان صحیح شی نز
 د نہ پہ د مرغ حالت بے او پیڑنی - او بیانی د علاج کوشش او کری او
 گورئی د معمولی غوندے جسلنی مرغ زکام د پاڑ خرمہ کھوششونہ کری شی
 خوافسوں دے چہ د وہ غتو غتو رو حانی مرضونو کبینے مبتلا یو او د -

علاج نے راسہ ھیٹ فکر نہستہ - قرآن شریف موبن ترد دے سو رحانی مرضیز
 علاج بنسیل دے خنک و مرتد نہ روحلنی طب وایم - پہ دے کئیں حرف دوہ
 خبریے دی علم او عمل یعنی کئیں عمل تد اشاد ده - او یعلم کئیں علم ته .
 حاصل داچہ دا اهتم قابل دغہ دوہ خیزوونہ دی علم او عمل دکرم
 دعاچہ ابراھیم ڪپے ده - بیا دعلم دوہ مرتبے دی یعنی الفاظ او بل معان
 خنک چہ دھر خیز پہ علم حاصلوں کئیں دوہ خبریے دی - خ پکنیے الفاظ دی
 پہ ھغہ نرده حکل غواری او خدا د مخ الفاظ معنے دی چہ پہ ھغہ حان
 پرهہ حکل غواری - پہ اردو کئیں وی کہ فارسی کئیں کہ عمری کئیں - اوزبان
 علم وی کہ کتابی - نزگریا د یو هنر زدہ کولو طریقہ داشہ چہ اول د الفاظ
 تحقیق وی بیا د ھنخ د معنی تحقیق وی بیا د ھنخ حقیقت معلوم یعنی - او بیا
 وی باندے عمل ڪینی - ثالا کہ یعنی طبیب نہ خونک ناخنے غواری - نزاول د
 مخ الفاظ ته او گری - بیا د مخ الفاظ نہ د مخ معنی معلوم ڪپی نردا -
 ناخنے حقیقت و مرتد معلم شی - پس د دے نہ ورباندے عمل کیدے شی
 ہم داعقلی ترتیب د دین پہ کارکنی ہم دے - دا دا اللہ تعالیٰ رحمت دے
 چہ دین د پاڑ نے خدا خاصہ ناشنا طریقہ مقرر نہ ڪریں - بلکہ ہم ھغہ طریقہ
 دہ حکم چہ سروزانہ کاروں کنیے چلیزی چہ خلق تد اسانیتاوی - حالانکہ
 دین داسیے شے نمکد گدپاڑ ناشنا او گرانہ طریقہ مقرر شوے وے - ہم نے خلق
 تد پہ سخت محنت او گھوش حاصلوں پکاں وو - خنک چہ دین حاصلوں کنیے
 نہ موبن فائڈہ ده - او پہ نہ حاصلوں کنیے نہ موبن تاوات دے - اللہ تعالیٰ
 تد نے یعنی فائدہ او نقصان نشتہ - اللہ تعالیٰ صفا فرمائی : **مَنْ شَاءَ فَلِيُؤْمِنْ وَ**
مَنْ شَاءَ فَلَيَكُفُّرْ اک د چاخویں وی ایمان دے لاؤ پھا او کہ د چاخویں وی
 کافر د شی ، یعنی نفع نعمات نے چل دے چہ خنک نہ موبن وی ھغہ کار د -
 او گری - او قرآن شریف کنیے ویرخایہ دامضیوں ہم ماغلے دے - چہ موبن ته

نہ د تاسو د ایمان خے فائڈہ شتہ او نہ د ستاسو د کفر خہ تاوان - (ایمان
کبھی ستاسو فائڈہ دا - او کفر کبھی ستاسو نعمات دے، او دا ویل دا سے
دی لکھ یو طبیب یو مریض ته تارخہ دار واولیکی او ھفہ ورتہ شکایت
اوکھی دن طبیب بد ورتہ والی کہ خکھے ستا فائڈہ ده چھ جو ربہ شے
او کہ نہ خکھے ستاتاون دے مرض بد دنیا ت شی نہ ما پکھے خٹ دی؟ لیکن
طبیب ته خوبیا ہم پکھے خٹ فائڈہ شتہ (دا سو کبھی شے ہم فائڈہ وی اوچہ
مریض جو ربہ شی شہرت نے او شی، لیکن اللہ تعالیٰ ته پکھے ھیخ فائڈہ نشته
خکھے اہلہ تعالیٰ نے ھیخ خیز تہ محتاج نہ دے - ہر شے ھغہ تہ محتاج دے
لکھنگہ چھ د نمر مرزا کہ د عطرو پہ دکان پر یوزی ھغہ ہم ساوینانہ کوی
او کہ پہ دیران پر یونہی ھغہ ہم ساوینانہ کوی لیکن نمر ته نہ د عطرو
خوشبوئی رہی او نہ د دیران بد برو -

مولانا نے سوم فرمائی :

ما بری از پاک و ناپاک ہے

وز گرات جان و چالاک ہے

یعنی نہ د ومرہ پاکیں چھ د پاکی نہ ہم پاکیں - د پاکی نہ پاکید و مطلب
دادے چھ کھومہ پاکی چھ ستاسو پہ تصور کبھی راحی د ھغہ نہ پاکیں - (حمد
چھ د اہلہ تعالیٰ کامل صفات خود انسان پہ تصور نہ اوچت دی - د انسان
پہ عقل کبھی نشی ساتھ نہ کوی پاکی چھ د انسان پہ تصور کبھی ساتھ شی ھغہ
د اہلہ تعالیٰ د شان لائقہ نہ دہ - ھفھ نہ اہلہ تعالیٰ پاک دے) .

بندہ کہ مرخومہ د اہلہ تعالیٰ پاکی بیان کھی پورہ کولے شے نشی - خکھے

حضرت علی اہلہ علیہ وسلم فرمائی : - لَا أُحِصِّي ثَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا آثَيْتَ
عَلَى نَفْسِكَ ا نہ ستاشنا پورہ کولے نشم تاچھ خپله د خان کو ہم شتابیان کرے
دہ ھغہ کافی دہ) حقیقت دا دے چھ بندہ کہ مرخومہ پاکی او لوٹی بیان کری

دَالِلَهُ تَعَالَى دَ وَاقِعٌ پَاكِئُ اولوٹ په مقابله کبنه هیخ هم نهاده- ددمے
مثال داسے دے لکه مولانا فرمائی:

شاه را گوید کسے جولاہ نیست- این نہ ملح ست او مگر آگاہ نیست
، باد شاه تک خوک او واٹ چہ جولا نہ دے- داد هفہ خه حفت نہ دے
خودے پوهینی نہ)- دغم شان موبن ته نہ موبن د فاندے د پاره نرمز
د عقل مناسب تسبیح بیانلو حکم شرے دے .

مولانا فرمائی:

من نگرم پاک از تسبیح شان پاک هم ایشان شوند و در فشان
یعنی د خلقو په تسبیح او پاکئی بیانلو نہ پاکینم- ، ماته د دے خه
حاجت نشته، بلکہ په دے باندے هم دوئی پاکینی- ذے د پاره دوئی تدید-
تسبیح ویلو اجازت ورکھے شرے دے .

غرف داچه دَالِلَهُ تَعَالَى شان دادے چه نہ و مرته خه فائدہ رسی
نه نقصان حدیث شریف کبنے دی- که قولہ دنیا مسلمانان او تابدارشی
نر دَالِلَهُ تَعَالَى په باد شاهی کبنے ور باندے د مع د وزیر هومروه زیاتے
نشی راتیلے- او که قولہ دنیا کافران او نافرمانہ شی نر دَالِلَهُ تَعَالَى په -
باد شاهی کبنے ور باندے د مع د وزیر هومروه کمھ نشی راتیلے- د هفہ
باد شاهی د دنیا د باد شاهان په شان نہ ده- چہ که رعیت تابدار وی
نر طاقت نے نریات وی او که باغی شی نر باد شاهی نے کمزوری شی- حک
چه د دنیا باد شاهان رعیت باد شاهان کھی دی او دَالِلَهُ تَعَالَى -
باد شاهی ذات ده رعیت ته نے خه حاجت نشته.

الله تعالیٰ د چا عبادت ته محتاج نہ دے- خلقوتہ د چنیلے فائدے خیال
ساتل پکار دے- غرف داچه طبیب ته خوبیا هم د هریض په علاج کسے خه
فائده شتے دے- چہ هفہ ته داحق دے چہ خنکہ نسخہ خوبیه وی هفہ

تجویز کوی - ترخہ وی کہ خوبزہ دَ مریض شور، فریاد ته نہ کری نزاکت
تعالیٰ ته خرد میے نہ زیات حق دے - چہ خنگ قانون مقرر کرل غواصی
کران نئے خوبیں ویسے کہ اسان مقرر کولے شی - حکم چہ صفحہ حاکم مطلق
اویختار کل دے - لیکن دادِ صفحہ رحمت دے چہ دین نئے دیں اسان کپے
دے - نہ موبن دَ فائدے دَ پائے - لیکن افسوس دے چہ خلق پہ دے اسان
دین هم دَ عمل نہ پتیں او عالمانو ته وائی چہ احکامو کبینے خ نورہ
اسانیتا را ولئی - مشاید دَ دوئی داخیال دے - چہ دَ شریعت احکام بدلوں
دَ عالمانو پہ لاس کبینے دی -

لک میہ بروئی حج ته لامہ وہ چہ دَ صفا مر وا تمیینہ نئے سعی کولہ - او دو
دریے چلہ لامہ راغلہ نوستہ شوہ - معلم ته وائی بس دے نورہ ساتھ معاف
کرہ دیں ستری شوم خنگ چہ دَ هیخ داخیال وو چہ دَ معلم پہ معاف کولو
بے معاف شی دغہ شات دَ دے خلقو دا خیال دے چہ عالمان دَ شریعت
احکام بدلویں شی - وائی چہ یو خلی یونواب دَ سو شرے پہ میاشت کبینے دَ
یہ انگریز افس ملاقات ته لامہ - هفتہ ته کمزوریں کمزوریے بنکار شو - وائی
ئے تپس او کھرو چہ ولے غلے غلائی بیمار نئے خ - صفحہ ورتہ او ویسے نہ بیمار
نہ یم خرد داد سو شرے میاشت دَ او دَ کمزوری ورثتے دی سو شر کمزوری
کپے یم - هفہ ورتہ او ویسے دَ چنلو عالمانو یہ کمیتی لاو غلائی چہ سو شرے
درتہ دَ فورٹی پہ میاشت کبینے مقرر کری کری به هم نہ وی اور ورثتے
بے ورثے وی نو پیں تکلیف به درتہ نہ وی - صفحہ ورتہ او ویسے ستاسو
دَ پادریا نو سرے به دا سے اختیارات وی نہ موبن دَ عالمانو سو نشته -

عمرف دا چہ ور بنیے خوبہ غیر قرومیز دَ چنلے ناپورھی پہ وجہہ دا سے
خبرے کولے - لیکن افسوس دے چہ من مسلمانان چنلے دا سے خبرے کری
بلکہ دا وائی چہ احکامو کبینے تبدیلی کرل ضروری دی -

نڑه یو خل لاهورتہ لاسه وم۔ هلتہ د قرم خیرخواهان راجمع شو۔
 چه د سُود په مسئلہ کبئے خه خبریه کرو۔ د هغوي په خواهش شروع شوئے
 خواهی مجلس وو حرف عالمان راجمع وو۔ قول خلق په شرق کبئے په
 انتظار وو چه خه فیصلہ به کیری۔ خودلتہ سوا د هخ فیصلے نه کرومچه
 د یارلس سوہ کاله عکسیں شوئے ده بلخه فیصلہ کیدے شوہ؟۔ په عالمانز
 کبئے هیڅوک دو مرہ همت نشی کولے۔ حرم چه موجوده زله کروی۔ یو
 زله په چپله ساله کبئے یکلی دی چه د قرآن شریف آیت۔ حَرَمَ الِّرِّبُو
 کبئے د رپیښ دی زیر نڈے رُ باً ویلے شی تبنتلوته۔ یعنی د چانپه
 زور شئے اخیستل حرام دی۔

نڑه وایم که د دے په خائے یئے ویلے وئے چه دالفاظ زنا دے نوہم یو
 خبره وه۔ عربی لفظ خروو۔ رُ با خود فارسی لفظ دے ربودن نه جو هشی
 دے فو قرآن شریف کبئے د فارسی تک کرم خائے نه رلغو۔ باقی پاچتے شو
 د سیم خط اشکال چه سِ بُو په واو یکلی اشی او زنا پد الف نو دا اشکال
 خو په رُ با کبئے هم شتہ۔ د دے مثال داسے دے۔ لکه مشهوره ده چه یو
 شلی بہ په چپله گکتہ کبئے هورتہ هیخ نه ورکول هخ یو عالم ته شکایت
 یو ہو۔ هغئن طے را لو غوبتو ورتہ یئے وئے چه هور سی امداد ولے نہ۔
 کروی۔ هغه ورتہ او وئے چه که قرآن کبئے د ساتھ د هور حق او بنیلو
 نر بیابہ ورکرم۔ دا هلک خوجاہل دو۔ چپله په قرآن نه پوهیدو۔ فر
 د هخ عالم سی فکر شو۔ چه دے بد اوس خنگہ پوهه کوئے۔ سوچ یئے۔
 او کھو چه خا چل ورسی پکار دے۔ ورتہ یئے او وئے چه قرآن شریف
 ویلے شئے۔ هغه ورتہ او وئے۔ آو ویلے شم۔ د قرآن شریف آخری سورتہ
 یئے ورتہ را او یستو چه د تبت پیدا آئی لهب سورت او ولیه۔ هغه چه
 مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ اورئے۔ نر مولوی صاحب ورتہ او وئے گوئه

دے کئی دی مال کا سب - ستا قول مال د هر دے ستا پکھے چیش هم
 نہتے - حفہ اقلار او گھرو چه اس بہ در گرم - فر ھنڈ خریں منی شری
 شری ھنڈ دے چاہل پہ ذہن کبھی کینٹلو د پار د خوش طبع پسترا
 د قرآن شریف د الفاظونہ یوار دوجلد جو رہ گھر لیکن داخلات خر
 سرد جانش گھولوا د قرآن شریف یہ صفا حکم بدلو د پار پر چل جو ہیں
 غرف دا چہ ہر سچے داغواری چہ د چل خیال مطابق د شریعت -
 احکام او د قلت شریف معاف بدل گھری - لک چہ قرآن شریف د
 خدائی کلام نہ وی د وہ ولنے وی - موجودہ نہ مانہ کبھی د مسلمانان
 د اصلاح تحریک دا یہ دے لک یو یہ بودھی چہ د بادشاہ د باز اصلاح
 گھری وہ - د بده شامستہ چرتہ د بادشاہ یہ باز الوتی وودیو بودھی
 کر، کبھی ناست وو - بودھی را اینو چہ د باز کرنے مبنو کے او
 او بن دو فر کو فوت دے او کتل نہ پیر پہ افسوس نے اور یہ خدائی دے
 خوار گھری چہ دا یہ خلماں قید گھرے وے - چہ نہ نے درتہ مبڑک سد
 گھری دہ او نہ نے درتہ فر گونہ پرے گھری - تہ بہ پہ دے کنہ مبڑک
 دانے ٹنگہ خریے او گزیے بہ ٹنگ - قینچی نہ راوا خیستہ - مبڑکہ او ٹنگی
 د واپس نے تر پرے کل - فر ھنڈ خر پہ چل خیال د باز اصلاح او گھری -
 لیکن حقیقت کبھی نہ د حفہ شرون د تباہ کرو - دغہ شان داخلق هم د
 قرآن اصلاح کول غواری - خیر چہ مجلس ختم شر - او دا خبر چاپ شو
 من خلقو پیر افسوس او گپا رچہ عالمان اوس هم بہ هرشہ دی قوم تہ
 خورمہ ضرورت دے - او دوئی اوس هم سود تہ ناجائز وائی .
 د دے پہ جواب کبھی ما یو تعریں کبھی اور یہ - ظلماں ولے چل آخرت
 تباہ کری حرام تہ چہ حلال وائی خوا آخرت مر ھیشہ د پار تباہ شر -
 د اسلام نہ او نہی - ستاس کار خوبہ دے هم کیبھی چہ سٹ د حرام

گھنلوئی کری۔ خان ملامتہ گھنڑی او دا اللہ نہ معافی غواہی۔ فو گنہگار
بہئے لیکن د اسلام نہ بھر کیںئی خوب نہ - یاد لری۔ کہ د دنیا توں
عالماں ساجع شی او سود ته حلال او وائی هم خوک چہ نئے حرام گھنڑی
مغڑی بہ ورتہ بیا هم حرام وائی۔ د عالماں پہ خولہ د شریعت حکم -
بدلیدے نشی۔ البتہ دوسرے بہ او شی چہ تاسو بہ دغے حق پرست عالماں
تے کھنڈی او کری او بدرد بہ ورپسے وائی۔ لیکن یاد لری۔ د اسلام -
حافظت افلاط تعالیٰ چلہ کوئی۔ کہ خوک پیر کوشش او کری دین بدلو لے
نشی۔ کہ دے دین کبھی نجیف کیدے شہے۔ فو د حضور د وفات نہ پس
ئے موقع وہ۔ چہ هفہ وقت کبھی نئے اللہ تعالیٰ حفاظت او کھرو۔ فو اوس
ئے تر قیامتہ خڑھ خطو نشته کہ یو پله ورکبھی د تعریف کولو خڑھ کوشش
او کری۔ فو نتیجہ بہئے دا وی چہ هفہ کسان بہ چلہ سپک او رساشی
پہ دنیا کبھی بہ هم ذلیل شی او پہ آخرت کبھی هم۔

غرض دا چہ فن هر سہے د مجتهد جو پیدا کوشش کری او پہ قرآن
شریف کبھی قسم قسم تصرفات کول غواہی۔ حالانکہ۔ ترقی یافتہ قومونہ د
چا تقلید چہ نرموبن دار و نہ کول غواہی۔ معنی دامنی۔ چہ هر سہے
پہ هر کار کبھی ماہر کیدے نشی۔ د هفہ فن د ماہر جبو بہ ضرور مٹی او
د هفہ تقلید بہ کری۔ کری کہ یو پیر لوئی سائنسدان پہ یو مکان کبھی
دیو وی۔ یو انجینیر ورتہ او وائی چہ دا مکان خطرناک دے۔ د -
لپریوت ویرئے دہ۔ خالی کول غواہی۔ فو هفہ بہئے فوراً خالی کولو
تہ تیار شی۔ او سو د دے چہ چلہ بنہ عالم او لوئی سائنسدان دے د دے
اجنیز خبرہ بمعنی۔ حکم چہ پہ دے فت کبھی دے ماہر دے او پہ دے تقلید
کبھی بہ یسیخ شرم نہ کری (او نہ بہ ورتہ پہ دے کبھی چل خڑھ سپکاوے
بسکاری، فو هر کلہ چہ دایوہ منلی شوی خبرہ دہ (چہ د ماہر تقلید پکار دے))

او هم د ستاسو پیشوایان نئے مف - فراوس تاسو تم پکار دی چہ کد
 تحقیق دیں شوق من وی من خپله دینی علم او بھرٹی خان ماہران کریغی نز
 د احکامو په حقیقت بند پوره شئی - هنہ صحیح او گنڈی او عمل پا وکیغی
 فر په دین کبھی د فرسے اسانیتا راوستو په غرض د چل عقل نہ کار
 مہ اخلاقی - دین مکمل ہم دے او اسان ہم دے لکھ دلته د اصلاح ترتیب
 خونہ اسات او د فطرت موافق دے - چہ اول علم ته اشارہ شری دا -
 بیا عمل ته - فر په دے آیت کبھی دوہ خیز و نہ بنیلی شری دی علم او عمل
 او چونکہ د علم دوہ خانکے دی الفاظ او معافی - فراوس د آیت مدلول
 درے خیز و نہ مشو - الفاظ - معاف - عمل - نہ دا درے وائے حاصلوں ضروری
 شر - اوس او گورائی چہ موبن خڑھ کرو - نہ عمل خر قریب قریب وہ کد دے
 او د علم چہ حکومہ احتی طریقہ دا - صغم تقریباً ختم دے - خیر خہ بن بن
 شتر - اکر چہ د دینا د پاٹ دے - او خوک چہ په حقیقت پوره دی هنری
 خہ بن دیں د عمل کوشش ہم کریجی - خویں شے داسے دے چہ تولی پرینہ
 دے - او صغم د قرآن شریف د الفاظ خدمت دے د او سنی زمانی -
 موبنیارات په دے تقریباً متفق دی - چہ د قرآن شریف د تلاوت
 خام ضرورت نشته - خپلو وہرو باند سے ناظرہ قرآن نہ نہ زدہ کوی -
 بلکہ وائی چہ په دے باندے د وہی و دیں وخت بر بادیں یہی

نہ وایم کہ د قرآن شریف تلاوت داسے فضول او بے کارہ وحی
 من قرآن شریف کبھی چہ د تلاوت فضیلت بیان شرے دے - او د تلاوت
 حکم شرے دے - او د تلاوت کروں کو تعریف شرے دے - لکھ ارشاد دے
 اُتلُّ أُوْحَى إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَبِ وَأَقِيمِ الصَّلَاةَ ، تلاوت حکم د هنگ کتاب
 چہ په تما نازل شرے دے او قائم لرہ مونج ، بل حائے ارشاد دے -
 يَتَلَوُنَ آيَاتِ اللَّهِ أَنَاءَ اللَّيْلِ - ، تلاوت کوی د ایتون د شپے په

و ختنون کئنه، فر آیا د تلاوت حکم او د تلاوت حکمونکو صفت هست به فالدے
 شرمه دے ہ د عمل ضرورت په نشت۔ ۴۔ آیا په داسے حال کئی مربی خان
 ده صاحب کتاب و پلے شر۔ که د یوسپی مش دیر مال دولت وی خوفند
 نے چرتہ خانے کئی داسے بنخ کھرے وی چہ چیخ فائٹه قرے نشو اختیے
 نر آیا داسے سری ته مالدار و پلے شی۔ ۵۔
 افسوس یو غتے درلت درنہ پاتے شرے دے خوتاسرسٹے میخ
 غم نشته حالانک دینی حیثیت تکئے خوک گوری۔ خوچلمه قرآن کئی د
 الفاظ د تلاوت حکم موجود دے۔ او ک داخوک کافی نہ کئی۔ نز نہ
 نے ورنہ په عقلي دلیل ثابتمن۔

نہ تاسر نہ پرس حرم۔ آیا دینی علم باقی پاتے کیدل ضروری دی
 ک نہ؟ یقیناً د دے جراب بدھم ناوی چہ ضروری دی۔ نر کله چہ ضروری
 دی نز د دے بنیاد قرآن شریف دے۔ نز قرآن شریف د الفاظ حفاظت
 هم ضروری شر۔ خک چہ د حفاظت بی د الفاظ کیدے نشی۔ داسے
 خہ طریقہ نشته۔ ک خوک دا اور ای چہ د معنی الفاظ خہ ضرورت دے؟۔ ای د
 تر چہ هم کافی ده۔ نز نہ بد او رایم چہ اول خر د قرآن شریف کاملہ ترجمہ
 ممکنہ نہ ده۔ خک چہ دیں الفاظ داسے دی چہ د منخ کنزے معنا کانے کیدے شی
 او په دے وجہہ قفسی و فونکنے اختلاف لاثی۔ نر که اهل الفاظ موجود نہ
 وی داسے حال بئے شی لکا او من چہ د ترلات او انجیل دے چہ ک خوک
 نے اصل احکام معلوم غواری نہ نئے شی معلوم یے۔ خک چہ اصل الفاظ۔
 موجود نہ دی۔

نر معلوم شر چہ د اصل الفاظ حفاظت ضروری دے۔ ک خوک او را لی
 چہ ک الفاظ بئے باقی پاتے کیدل ضروری وی۔ نز د تلاوت نے خہ ضرورت

دے۔ زہ بے او وایم۔ کہ خوک نے لوی نہ فولیکلے چاپ کر لے اور خرخلے بهم
نشی۔ بنہ مودہ کبھی بے داسے ورک شے چہ خوک بہ نے پیدا کر لے نشی۔
داخلہ خواں تاسو، معمولی بسکاری۔ خریو صدائی پس بہ درتہ پتہ
اولکی چہ خلاں بہ وی۔ کہ چرتہ یو نسخہ پیدا شی هم د ممیع او غلط پتہ
بہ نے نہ لکی۔ دا ترل د تلاوت او د حفظ کرلو برکت دے چہ قرآن شریف
محفوظ دے۔ سر دے نن صبا دینی علمون کبھی خونہ اختلافات پیدا شی
دی۔ کہ یاداشت او تلاوت نے پریسیرے شی او د خلقو د ذہنو نہ قرآن
شریف او فری۔ او بیا پہ یو لفظ یا یو آیت کبھی اختلاف پیدا شی۔ نن
خوک بہ نے فیصلہ کوی۔ بلکہ نہ خوایم چہ کہ دینی علوم باقی پاتھی
هم چہ تلاوت نے ترک کرے شی۔ نن د قرآن شریف محنت یقینی نشی۔
پاتے کیدے۔

ماہتہ د چنل وہروں کوالي یو واقعہ یادہ داہ۔ ماہغہ وہ جو کبھی دھر
خو ہے واہ کتابونہ ویل۔ یو ھل م قرآن شریف مانگئے کبھی اور وہ لو اور الہ
صاحب م او ریدو چہ دے آیت ته راوی سیدم۔ فیَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَالَمَةَ
آحَدًا۔ نن د لعَذَّبُ پہ ذالدرم دضریں پہ ھائی نسوس او ہے۔ او پہ چنل۔
خیال کبھی م د عَذَابَه د ضمیر مرجع انسان د ھنے نائب فاعل کرو۔ والد ماج
تبیہ را کھہ۔ فرنہ را او گر زیدم خوبیا م ہم د ذال نسوس او ہے۔ خک
چہ د زین پہ ترکیب نے پوئی نہ شوم۔ ھفوئی بیا تبیہ را کھہ۔ فر پہ دیم
ھل م نیں او ہے خو پہ زہ کبھی م دا خیال و وچہ ز وہ صحیح دے او۔
دوئی م غلطی۔ چہ سلام م او گر نہ لو فوپلار ماتھا او ہے چہ پہ چنل۔
خیال دو منہ کلکھ ولے ہے۔ ما وہر تھا او ہے د زین ترکیب نہ جو ہی میری
داماتھ غلط بسکار یادو۔ چہ قرآن شریف او کتھے ش۔ فر ھنے کبھی نہیں وو۔
بیا م یقین او ش۔ چہ نہ پہ غلطہ و م۔ نیں ممیع دے۔

دا واقعه م می د مثال په طور بیان کړے چه دا قسم دیرې غلطی کیدے شي او د حافظانو په برکت صحیح کېږي۔ که حافظات نه وی نو سو ڈا علما هم پکنې غلطی راتیلے شي قرآن شریف چه تراویه د غلطیونه محفوظ دے دا د حافظانو برکت دے۔

اویس او وائی د حفظ خرمہ سخت ضرورت دے۔ بلکه نه خروایم چه که د حفظ مسلمه بندہ شي او د قرآن شریف په ناظره لوستل پاتے شي نزکه د قرآن شریف صحیح نسخه چاپ موجود سے وعی۔ هم خرک به نه صحیح ویلے نشي۔ د دے په تائید کښه درته یو واقعه پیش کوم۔ یو وسخ نه ما سو، په کاپی کښه چرتہ تلو۔ تفسیر په لاس کښه وو۔ دیره مفا تا پ باندے چاپ وو۔ ورسه خواکښه یو صاحب بهادر انگریزی تعلیم یافتہ صاحب ناست وو۔ ورتہ ٹے او وسے ته دا کتاب را کړئ چه بنې او کورم مغرنی د مرکړو۔ چه هفت پرانسترو پربنی مفحوم اللہ نه شروع شوی و هغه ورتہ دیر ساعت کتل کتل پرېت په نه شو۔ بیانې نه ما دورتہ اوږد دا خڅلیکلی دی آلو؛ هغه تریکه کتاب واختروهه دا د تا د کتر شئه نه۔ دے۔ نه وايم دغه وړخ را یاده کړئ که د قرآن شریف درس پاتے شي نزی یو وسخ به تاسرهم د هخ انگریزی خوان غونه دی اللہ الووائی۔

والله ترڅو پورے چه با قاعد او نه ویلے شي نه همکنه نه ده چه خرک په دے پوئې شي چه دا حرروف چه ترڅلیکلی دی۔ دا یو یو ټک جلا جدا ویلے شي۔ الف - لام - را - او که خرک او وائی چه د داسے وینا ضرورت نه خ دے۔ چا هر څنګه چه او وسے۔ د دے جواب دا دے چه دے درجې ته چه خرک او رسی هغه زموږن د خبر و قابل نه دے۔

د حفظ د ضرورت د پاره یو بل عجیبه دلیل و اصلی۔ لیکن دے نه پربنی دوہ خبرے هر وری دی هغه دا ورثاف۔

ا، خومه دَمَلُوق جو سرکھی کتابونه چه دی یا دَ قرآن شریف نہ علاوچ
نرس قول آسمانی کتابونه په دے کبئے یو کتاب ہم داسے نشته چه خوک ٹئے
یاد کری او یاد پاتے شی۔ اول خروپہ اسانہ یادیں نہ دینہ نیاتہ حافظہ
او ڈیر محنت غواری افکہ خوک ٹئے خہ په خوارو یاد کری نہ۔ یا زرہیں
شی یاد نہ پاتے کیبنی۔ قرآن شریف ڈیں زر، او په اسانہ یادیں نی۔ وارہ
ئے ہم یادو لے شی۔ بلکہ پافی پت کلی کبئے خوچہ وہرو کے دَ سرکالوشی او
قرآن شریف نے یاد کرے نہ وی۔ فرخلق وائی چہ دے نہ پس بہ ٹئے خہ
یاد وی۔ پافی پت کبئے اکثر جیکئی ہم حافظانہ او قاریانے دی۔

دَ قرآن شریف دَ حفظ متعلق عجیبہ عجیبہ واقعات دی چہ خلق ورتہ
حیوانینی۔ نہ ما یو دوست په دریے میا شتو کبئے قول قرآن شریف یاد کرے دی۔
نہ ما یو بل دوست چپل پیں په خوب کبئے لیدلے وو۔ چہ دے ٹئے سینہ پورے
جُخت کھو او یورنڑا ددہ سینئے ته منوتہ۔ یو عالم ورتہ دَ دے خرب دا
تعییا او کھو چہ قرآن شریف بہ درتہ یاد شی۔ نزهگہ ٹئے یادو ل شروع
کھو۔ او په شپر میاشتے کبئے ٹئے قول یاد کھو۔

په مظفر نگر بنار کبئے یو عالم وعظ کولو۔ دَ وعظ په دولان کبئے
دَ یو آیت په تلاوت کبئے او دریدو۔ آواز ٹئے او کھو۔ چہ دے حاضریں
کبئے چہ خومه حافظان وی او دریں نی او ماتہ دا آیت صیح کری۔ کنہ
کسان او دریدل۔ بیا هغہ او ویے چہ ماتہ آیت یاد دے قصداً پکبئے۔
او دریدلے ووم خلقو تدم دا بسیل چہ دَ مسلمانان په یو اتفاقی جمع کبئے چہ
چا خاص حافظان نہ دی راغبیتی۔ ہم دومنہ حافظان موجود دی آیا
بل قرم په ڈیر کوشش دَ چپل مذہبی کتاب دومنہ حافظان راجمع
کرلے شری۔

دویمه خبرہ دادہ۔ چہ دَ دے نہ مانے ہو بسیارن ہم دا منی چہ فطرت

(نیچر) په هره نہ ماند کبئے هفہ شے پیدا کری دَ کرم چه نسیات هنورت وری
دا جنہ بہ په شرعی اصطلاح کبئے نہ داسے او ولیم چہ اللہ تعالیٰ په منہ
نہ ماند کبئے هفہ شے پیدا کری دَ کرم چه دیر هنورت وحی۔ چہ دا دوار خبرے
مواومنی نزاویں په دے سرچ او کری چه آخر ختم وجہه دَ چہ اللہ تعالیٰ
په طبیعت نہ کبئے داما ده اینہ دَ چہ قرآن شریف دیر په آسانہ بادیں ی۔
معلوم شوہ چه دَ دے یادول دیر ضروری دی۔

نو صاحبانو دَ چل فطرت مختلف هُ کرنی۔ دَ قرآن شریف حفظ او
ناظره لوستل هُ پریدی۔ ما اور یاری دی چہ دَ نول کشون چاپہ خانہ کبئے
په یو کافری دَ قرآن شریف آیتونہ لیکلی وو۔ او په نالی کبئے پروت وو۔
مولانا جیب الرحمن صاحب سہار پوری په هفہ لار تیریدو۔ دَ چاپہ خانہ
ھفہ مالک ته نئے او وے دا کافری خرمون بن او ستامس دواہو په نزد
دَ عزت قابل دے۔ بے خاید ولے پروت دے۔ خرمون دَ پاره خرخک چہ دَ
قرآن شریف آیتونہ په لیکلی دی۔ او ستا دَ پاره خک چہ دَ بُٹ مادہ دَ دَ دَ
کافری نہ بُتان جو ہیں ی۔

نو دغدھ شان نہ هم ولیم چہ خوک چہ دَ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
تابع دار دی هفوئی باندے خود حضور دَ وینا په وجہه او خوک چہ دَ
فترت (نیچر) تابع دی هفوئی باندے دَ فطرت دَ تقاضا په وجہه دَ قرآن
شریف حفظ ضروری دے۔ نو ثابتہ شوہ چه قرآن شریف یادول ضروری
دی۔ ویرینی مہ۔ نہ دانہ ولیم چہ ہر مسلمان دِ حافظ شی۔ البتہ من
مسلمان دِ حفظ ضروری گنری۔ لیکن تش دَ خولے په وینا کار نہ کیری
دَ عمل خروہت دے۔ او دا خزوہ دی دَ چہ دا جنہ په نہ کبئے نتوئی
او دَ دے علامہ عَقل دے۔ دَ یقین او تشبیہ وینا فرق په عمل خرگندیں
او گنری ک شراب چاشکی نہ وی نو فرشہ کیری نہ۔ کہ په خولہ مسل خلہ

او او اف چه شرابم او خکل - هیغ اثر نه کیبری - خوشک چه او خکنی نه
که ویرکوشش کری چه نشہ نشم نه کامیابی بیزی.

منتش دَ حزله په وینا کارنه کیبندی - دَ دے خه علامه پکار دَ چه
داخبن دَ نرنه نه کیبندی او هغه علامه عمل دے - که خوک - ایوانی چه منزه خلق
خرهم په مین دی داخنه ضروری دَ چه مویزن دَ په عمل او کهرو - دَ دے جواب
دادے - چه هر شے دَ چپلو ضروریا قرمه موجود کیبندی - نوستاسو دا ضروری
کنگل به هلہ یقینی وی چه تاسو په عمل او کری - (دَ بل دَ عمل نه خوبه دَ بل
دَ یقین پته او لکی) دے پورے یولطیفه سایاده شوه .

دَ حضرت مولانا محمود المحسن (شیخ الہند) په درس کبنسے یعنی طالب داسے
پوس او کھرو چه منخ کبنسے یعنی دعوه وہ - مولانا و سرتہ او فرمائیل چه دَ دے
دعوے دلیل خه دے هغه هم بیان کھه - من هغه طالب جواب ورکھرو
چه داخنه ضروری دَ چه قول کارونه بُرنه کوم - دعوه ما او کھه دلیل نئے
تاسو بیان کری - دَ هغه په دے خبره قولو او خندل - تاسو ته هم ورپورے
خندا در غله - لیکن داسوچ نه کوئی چه ستاسو دا خبره او دَ طالب دا خبره
یوشان دَ .

صاحبانو ! سوچ او کری که قول مسلمانان صرف نسبانی ضروری گنہا
کاف او گنہا او عمل و مرباندے یو هم او نه کری - فو آیا قرآن شریف یادلو
دَ پاڑ به نور قومونه رائی - یهودیات یا عیسیا یان بد شے یاد وی - ہ .

موجودہ نہ مانہ کبنسے چه کوم سرگئ بدل شوئے دے - او نہ مانہ په کوم
رفتار سروانہ دَ نو دا ورخ هم خه لریه نه بنکاری - اوں خویا ابتدا نی
حال دے اصلاح نئے کیدے شی لیکن پنھوں کاله پس به بیا حالت بل شان
وی - خکه چه اوں اکثر مسلمانان په چپلو وہو قرآن شریف لوستل او
یادلو پریبندی دی - او نور و قومونو نئے دَ اعتراض په غرض لوستل شروع

کپری دی۔ کہ دنگہ حالت وی۔ نفخہ مردہ پس بہ مسلمان ڈاصلام نہ لرے
وئی او نور قومونہ بہ وہ تہ رابنہ دی شی۔
ڈاصلام نہ لرے وقت دا وہ بھئی پورہ ف ده چہ اہلہ سہ تعلق اور دین
سہ تعلق پر بیبوئے شی او دینا گتلو پسے شی۔ دینی علم حاصلوں او پہ دین
عل کول دینا ڈپاٹ تاواں گنڈے شی۔ او حقیقت خود داد کے چہ دینا دین سہ
لکھ د شی ڈ سوری تری ده۔ کھوکھ سورے سائیوں غوارچا نور دھنے طریقہ
داده چہ ھندھیز را اوپنے شی۔ سورے بہ ٹھہم ورسٹ راشی۔ نزد دینا
ھلہ حاصلیدے شی چہ دین مضبوط تینگ کرے شی۔

لیکن افسوس دے چہ ڈ فلسے ا وحقیقت شناسی ڈ دو مرہ دعوو سہ
خلق ڈ دینا پہ حقیقت ھیخ غور نہ کوی۔ صرف ڈ مال او جاہ طلب اصل
مقصود گنڈی۔ حالانکہ غور پہ دے پکار دے۔ چہ مال ولے مطلوب دے او
جاہ ولے مطلوب دے فر مال خود جلب منفعت، فائدے حاصلوں) ڈپاٹ مطلوبی
او جاہ اعزت، ڈ دفع معزت ڈپاٹ مطلوب دے یعنی مویز تہ دلروٹ او
عزت دے ڈپاٹ هنورت دے چہ ڈ ظلمانو ڈ ظلم نہ بچ شر۔ خوکھ رباندے
نریاتت نہ شی کولے۔ او گورہ۔ د بیچ قوہو فر خلق اکثر پہ بیکار کبئے یوئے
شی۔ ھکھ چہ ڈ هغوشی وجاهت نشته۔ وجاهت یوہ قدرتی قلعہ ده۔

نر مال دو مرہ قدر کاف دے چہ وخت پہ املم تیر شی لیکن اوہن خلقو
مال جمع کول مقصود گنڈے دے او معبدوئے تر جوہر کھے دے۔ او مال۔
جمع ڪلروڈ ڈپاٹ پہ ڇان پویرے سختی او پریشانی تیروی۔ داخمرہ
غضتہ غلطی ده۔

صاحب ان اصل مقصد نہ مال دے او نہ جاہ۔ اصل مقصد دین دے۔
ڈ چنل مالک سہ تعلق، چہ دا حاصل شی فر نور خیزو نہ چلہ حاصلینی
او گورہ ای خوکھ چہ ڈ دین پکار کبئے لکیا دی۔ چنل عمری دے تہ وقف کرے

دے هفہ ھیچرے نہ پریشان کینی - بلکہ نہ خود اوایم چہ اللہ والہ دو مرہ
پہ ارام او ماحت دی چہ دینا دارو ته دو مرہ اسلام او ماحت ھیچرے نشی -
نصیب کیدے -

د ازمیست د پاٹ خرک یوہ میاشت د یوغتے مالدار مسٹر تیرہ کریٹ او
بیا یوہ میاشت د یواٹھ والہ مسٹر تیرہ کریٹ - تاسوتہ بہ پتہ اولکی چہ داغتے
مالدار پہ قسم قسم پریشانیوں کنہے مبتلا دے - دیں مال بدئے حال دے - او دا -
دیندار بالکل بے غدر او د پریشانیوں خلامی دے - داخل خوش د مال حال .
اوس او گورنی جاہ عزت، فرپہ ھنخ کنیتھم آہل اللہ د دیندارو نہ
نزیات دی - حکم چہ عزت چہ پہ اهل کنیتھ د کوم خیز فرم دے هفہ د
دیندارو پہ نصیب دے - دیندار قریبے ھروم دی - عزت دوہ قسم دے
یو پہ ظاهرہ او پہ خولہ کینی - یو پہ نرٹھ کنیتھ عزت وی - فر د دیندار
عزت کے خٹھ کینی ھغہ صرف نہ بانی وی پہ نرٹھ کنیتھ نے قدس نہ وی
بلکہ یو قسم نفترت وی - او د دیندارو عزت د نرٹھ نہ کینی .
او د دیندار او د دیندارو قریبے یوغتے فرق بل م دے -
دا یوہ تملیت مسٹلہ دا - یعنی عزتمن ھغہ سپے بلے شی چہ پہ چل قوم
کنیتھ عزتمن وی - دا یوہ خجڑہ شوہ - بلہ دا ورمسٹھ چہ پہ قول قوم کنیتھ
د قوم نہ مراد ھغہ پلہ وی د کومے چہ افراد نزیات وی - یعنی قوم
اکثریت ته ویلے شی - لکھ خنگہ چہ ما محنگنے مثال درکرھے ووچہ د غمنو
ویں سے ھنخ ته ویلے شی چہ غنم پکنے دیں وی - کہ خٹھ لبی سے دانے پکنے د
اور بشو ریابل خٹھ وی فر ھغہ نہ حسابینی - او س نرٹھ تاسونہ دا پتوس
کوم چہ پہ مسلمانانو کنیتھ غریبان پیر دی کہ مالدار ظاهرہ د چہ غریبان
ویر دی - فو مسلمان قوم فرم شو د غریبانو د لے - او س دا او گورنی
چہ غریبان د اہلہ والہ دیندارو نزیات عزت کوی - کہ د دیندارو -

ظاہرہ دَه چه دَغِیابانی په نړۍ کښه دَ دیندار و عزت وی دَ دینا دار و زړوی
نړَ مال او جاه مقصد ساحت او عزت - او دادوله په دینداری کښه حامی
دِ نیاداری کښه نشته د نو ثابتہ شو چه دین پریښو دل او دینا داری کښه
لکیا ګیدل غټه حققت د میں .

خُنے کسان داسے دی چه خالق دِ نیادار نه دی - دین او دِ نیادواره
جمع کول غواړی او دا کمال ګښی - لیکن دَ دے جمع کولو مثال داسے دی
لکه یو سه چه تر لے جاھے نړانه واچوی او وړ پاڅه پستک په سرکړی . فو ظاهره
دَه چه خُرکَ نئے وینې یو نخنې به وړاته بشکاری او وړ پوره به خاندی - دی
جای معینُ ته ک او ګورئی دَ دینا سر نک به په غالب وی او دین به کمن وړی
وی - مسلمان ته خروج امیت داسے پکار دی چه دین په غالب وی او دینا هف
د هنریت پوره ڪول په اندام وی .

غرض دا چه مسلمانان دَ پاڻ دا هنری دَه چه تولد دَ دیندار وی - لیکن
دَ دینا کار و بار هم د شرمند د پاره ضروری دی - فرخُنے کسان د دیناوی -
کار و نر کښه هم لکیا وی چه هنریت پوره ګینی - او خُنے کسان د خالق د دین
خادمان وی - خُکه چه که تولد دَ دینا په کار و نو کښه مشغول شي - نر د دین
سلسله به بنده شي - مثلاً که محکمہ تعلیم کښه نوکړی ته ھیڅوک نه وړی - نر
د تعلیم سلسله به بتاھ شي - دغه شان دَ دین کار هم دے نزیر پله داسے
پکار دَه چه هغه خالق دَ دین خادمان وی دَ دینا میخ کار نه ڪوی - دا
بالکل داسے دَه - لکه دَ حکومت داقانزت - چه سرکاری فوکړی ذاتی کار و بار
تجارت وغیره نشي ڪله - یا به فوکړی ڪوی او یا به چل کار و بار - خُکه
چه یو بنده دواړو کار و نو ته په یو خانی پوره توجهه نشي وړو ڪوله -
خُاچله دا حال دی چه کل خُکه کتاب لیکم نو دَ پشے خوب نه لایه -
پشنل کاغذ را سره پراته وی - او چه خُکه خبره رم نه په ته لاشی فو پاڅم هغه -

اویکم بیا پریوچم داسے بنده تکه بل کارحواله شی - فراغه به هم پوره او نہ
کپے شی او دا به هم خراب شی - دیں شاعر متعلق مشهور ده چه په مانعه
کنیت دهن ته یو مصرعه راغله - منجھ لئے مات کرو - هفه مصرعه اولیکله
دا کاریت بنه نہ وو - خرمطلب دادے چه دیچا ذهن چه یو کارکنیتے -
لکیدے وی - فرد غمہ داحال وی چه بیا بل کارنشی کولے -

فرد غمہ شان دام ضروری ده چه یو دله داسے پکار ده - چه هفه -
حالص د دین خدمت کوی - بل هیخ کارکسب نہ کوی - او په داسے خلق تو
فالزام لکول غلط دی - چه داسے خلق بیا قرم ته محتاج وی - البتہ که هفوی
د تاسونه سوال او کیو - فرمحتاج ورته ویلے شئی - د داسے خلق تو خرمداحال
وی - چه یو صوف نہ چا پویس او کیو - چه کارکسب نہ کویے فرخور ہے به
خٹ - هفہ ورته او میے نہ د اللہ میلمہ یم هفه به ساکری - د فرس و خلق
میلمستیا خرمف درے ورخٹ وی او د اللہ د میلمستیا خٹه حد نشته حکم چ
د اللہ یو ورخ دنسرو کالوبرا بند - این یو مائے عز د ریک کالف سنتہ قما
تعدُّوت ط - اللہ سڑ یو ورخ د ستاسو پہ حساب دنسرو کالوبرا بند -
وافلہ - تخدالت بندیات داسے هم شتہ چه خلت وہ کوی او هفوی
ورته کوری هم نہ د هفوی داحال وی -

دلارے ک داری دل دروبند د گرچشم از همه عالم فر و بند
(کوم حقیق محبوب چه لرے، شرہ پر هفہ پورے او قرہ - د هفہ نہ علاوه نزدیک
تلے دنیانہ سترے کئے پتھے کو، هفوی د هفہ یو ذات د جمال په مشاهدہ کنہ
dasے پوپ وی چه بل خوانشی کتھ -

شاہ نیمر و نر - یو بنرگ ته لیکلی وو چه نٹ غواہم چه د چل ملک نیم
آمدت تاتھ وقف کرم - هفہ ورته په جواب کنیتے او لیکل:
چون چتیر سجنی رُخ بخت سیاہ باد د دل اگر بود هویں ملک سجنم

زانگه که یافتم خبر از ملک ینم شب من ملکی ینم روند به یک جرنیخ خرم
(زم) ماقمت دَ حکومت سبجزَ دَ بینغ په شان تور شنی که په زره کښم دَ.
سبجزَ حکومت خه خواهش وی کله نه چرم دَ ینمه شپسے با دشای مونتی
دَ - دَ ینم روند با دشای په یو اوږد بشه هم نه اخلم -) سوچ او کړئي -
با دشاه ورته چنله لیکي چه نه در حکوم او هغه واٹ چه ماته ضرورت
نشته - نه هر کله چه الله واله تاسونه غواری نه نه تاسونه شه خه نم دئي -
که خوک وائی چه دا خرد چو اب نه دئي - پته او نه لکیده چه خه به خري
او خوک به نه ورکوي.

نوجناب - داخرالنامی جواب وو- اوں اصلی جواب درکوم - خر
په دے کبھی ستاسو رُسوائی ده - د جواب نہ مخکنئے اول درتہ یو مثال پیش
کوم - یوسچا وادہ اوں کھرو- بنھٹے کور ته ساوسته- بیا ورنه پتوں
کھوی- چه دلته خورا غلے اوں به خریئے خڑا او جامہ پینار به کوم ھائے
نہ راوہ ہے - ظاہر ده چہ هفہ به ورته وائی دا هر خڑا اوں ستا پید ذمہ
دے - ته بئے راتہ پیدا کوئے - ته شریعہ نہ چہ ماں نہ پتوں کوئے ۔
تاسو بهم دا منی چہ بنھٹے معیح جواب ورکھے دے - اوں نہ د تاسو
د پتوں جواب درکوم - چہ د دین د دے خاد ماں خرج د دیادارو
پہ ذمہ دے - د شریعت حکم دے چہ خوک د چاپہ کارکنھے بند وی نفقہ پئے
پہ هفہ واجب ده - د بنھٹے نفقہ پہ خاوند حکم واجب ده چہ د هفہ پہ
خدمت کبھی لکیا ده - که د خاوند د اجازت نہ بغیر موہ پلار کرہ لامہ
شی فر د دغہ ورخونقہ نئے یہ خاوند نشتہ -

دغه شان د قافی نفقہ به د بیت امال نہ ورکولے شی - حکم کچھ
 Sugha D Khalqo D Hanzorat پوری کلو د پاٹ بند دیے - اوں اوکورنی چھ
 بیت امال ختم شے دیے - نز صفحہ ۳ مسلمانان فرن نہ راجع شوئے مال دیے - او

په نمره الفاظوَه مسلمانانه چنده ده - خرد چندے لفظ سپک دے - او ده خزانے لفظ ده عزت دے - لیکن په حقیقت کبینه شاهی خزانه هم دخلقردَه بنو بن و پیسونه راجع کینی - خر بادشاه هم ده هنخ نه تنخواه اخلى او قول شاهی نزکران هم - حکم چه هغوي ده حکومت په کار کبینه داسے بند وي چه چنل هیخ کارنشی کوله - او که خوک کری نو هجرم کنلے شي .

بله واورئي - حکومت چه خرک په یو مقدمه کبینه کرواھئي دپاره غوارپي من خرچه ور ڪوي - خرد هنخ مقدار جدا جدواي - لوئي سري ته پيره ور ڪوي او معمولي ته کم ده هنخ وجهه هم داده چه په دغه ورخ دا گواھي ور ڪونکه ده چنل کار نه پاتنه شو -

داخله دو مره صفاده چه کافران نه هم مني - دغه شان ده دين خادما هم ده قوم په خدمت کبینه بند وي - من خرچ نه ده قوم په ذمه دے - او که دوئي نه ور ڪوي فن دا الله په دربار کبینه ور باندے دعوه کوله شي - غرض دا چه په عقلی او نقلی دواړه و دليلونه ثابته مشه چه ده دين دخادرمانه نفقه ده قوم په ذمه واجب ده - لیکن زموزن قوم ته چه تر خو پورے ده نمره قرومزن کار او نه بشيله شي - ده دوئي تسلی نه کیني - نو خکه در ته داده يم دليل هم پيش کوم - تاسوته معلومه ده چه نن سبا - آزیه - چنل مذهب خور و ليو کبینه پير کوشش ڪوي - هغوي دا پيصله کړي ده - چه یو دله به ده مذهبی خدمت په کار مقره وي - هغوي په نمره هیخ کار نه کوي - او ده هغوي ده خرچه به قوم ذمه دار وي -

نور پير افسوس دے چه یو داسے قوم چه نه ور سره صمیح مذهب شته نه ور سره ترا او سه مذهبی دله وه - هغوي خرخان ته مذهبی پله جو پي لګيادی - او تاسوده ربستونه مذهب خاوندان فی - او ده محظیه نه ده سره یو عظیم الشان مذهبی دله موجوده ده - تاسوده هنخ دختملو په فکر کبینه

لے۔ لیکن یاد رئی۔ کہ تاسو د دوئی د خرچ ذمہ واری نہ اخلي۔ بلکہ کہ
پول قوم نے مختلف شئی او هر قسم امداد و مدد باندھے بند کر گا۔ بیا بهم
دا دله موجودہ وی۔ او ضروریات بہ نے پورہ گینی د کرم حائی نہ
بہ پورہ گینی او خوک بہ ور کری۔ نر واوری نہ درستہ بنیم اے
قرآن شریف ارشاد دے۔ **هَأَنْتُمُ الْهُؤُلَاءُ تُذَعَّنُتُمْ لِتُتَقْرَبُوا إِلَيَّ سَبِيلَ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَجْنُلُ وَمَنْ يَمْجُلُ فَإِنَّمَا يَجْنُلُ عَنْ نَفْسِهِ طَوْرَةً وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنَّمَا الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَرَوَّهُ يُسْتَبِدُونَ قَوْمًا غَيْرَ كُمْ لَمْ يَكُنُوا أَمْثَالَكُمْ طَوْرَةً**
د تمجھے خلاصہ نے دا، چہ تاسو د اللہ پہ لام کبھی خرچ کولو د پارو
بلے شئی۔ لیکن تاسو کبھی ہنے کان بخل کری۔ او پہ دے بخل کبھی ستاسو
چپل نقصان دے۔ اے اللہ تعالیٰ غنی دی او تاسو محتاج نے۔ فو کہ تاسو نے توجھی
کری نواہلہ تعالیٰ بہ د تاسو پہ بدل کبھی بل قوم پیدا کری۔ چہ ہفہ بہ۔
ستاسو پہ شان نہ وی یعنی ہفوئی بہ د اے اللہ پہ لام کبھی خرچ کری۔ تاسو
عنندھے نے ہوتے بہ نہ وی۔

د جواب حاصل دا شو۔ چہ د دین د خادمانو نفقہ ستاسو پہ ذمہ دا
او کہ تاسو ور کبھی سستی کری نواہلہ تعالیٰ بہ د تاسو پہ حائی بل قوم پیدا
کری چہ ہفہ بہ د دین خدمت کری۔ او کہ د چا دا شک وی چہ بل قوم
بہ د کرم حائی نہ راشی۔ فردہ ہٹھی یو جواب خو دادے۔ چہ تاسو ویسٹی چہ
سر زانہ د خلق سلسلہ جاری دا۔ خوک مری د دے دینا نہیں او خوک۔
پیدا کیں دینا تہ رائی۔ دغہ شان د تبدیلی دا سلسلہ جاری دا۔ (مشان
ختیںی او واپرہ والوئیںی د ہفوئی خیالات بیا بدل وی،)

بل جواب نے دادے چہ د قولے دینا پہ حالاق باندھے غور کولو نہ
معلومینی چہ مسلمانوں د اسلام نہ لرے ووئی۔ اسلامی احکام او تعییات
پر یدی او غیر مسلم قوموں د اسلام د خوبیوں پہ وجہہ دے طرف ته متوجہ

۱۷۰

کینی۔ او د شرعی احکامو په اسارو او خبیو باندے سوچونه کری۔ یہ
داکتر وے چه ما د رسول هیں اللہ علیہ وسلم دار شاد لیدے ووچہ سپی
ک لوپنے او ختلو نف او ه خلہ نے او وینز ف او پہ دے او و خلوبنے یو
خل په خاوری او بنی۔ ما پہ دے غور ڪولوچہ آخر په خاورہ مبرلو۔
کبھی خ فائده دا - دیرو مردہ سوچ نہ پس راتہ معلومہ شوہ - چہ په
خاورہ کبھی خ حصہ نوشادر ہم وی۔ او نوشادر د سپی د لعابنہ زهر و
علاج دے۔ نوشادر هر خانے کبھی پیدا کول گران کاروی۔ فرض حضور مونز
تہ دا سے شے او بنیلو چہ هر خانے مونتے شی۔ فراو گوری د مسلمانان خودا
حالت دے چہ د اسلام نہ تبنتی او د غیر مسلمو د احوالت دے چہ د شرعی
احکامو حکمرانہ لیتی۔ د دے نہ معلومیں چہ دا نے ابتدا دا او هغہ ورخ
لر یے نہ دا چہ نے ہتھ مسلمانان د اسلام نہ خارج شی او دا سے غیر مسلم -
اسلام قبول کری۔

اوک مسلمانان گواری چہ دا بدہ ورخ او نہ وینی۔ فردا اسلام حفاظت
تہ د خان بیدار کری۔ او د دین خدمت کبھی د او لگی چہ داشین پتھے د بے
غوری د لاسہ اوچ نشی۔ اگر چہ حالت پیر خراب دے۔ خراویں ہم یا وخت
شته په لبھ غورتے سے توجہ کار سیدے شی۔

غرض دا چہ د دین د خادمانز کار بہ د غیبونہ روایینہ او س چہ د چا
زہ غواری د چنیا فائڈے د پارہ د اسعادت حاصلیے شی۔ د خاص سری یا خاص
د لے ضرورت نشته۔ او نہ خردینی مدرس چلو نکوتہ دا مشورہ ورکم
چہ تا سر د خلقونہ چند می مہ غواری۔ اللہ تعالیٰ بہ چپلہ ستاسوا مداد کری
او خلق بھئے درتہ په منتبر گورتہ اوری۔

نو مسلمانانو باندے د دین خدمت لازم دے۔ لیکن توں خلق چل توں
وخت د دین خدمت ته نشی ویستے۔ خک چہ د دینا کار ہم ضروری دے

نوپکار ده چه یوہ خاصہ پلہ چل قول وخت دَ دین خدمت ته وقف کری
دَ دنیا هیخ کار نه کوی او اکثریت دنیا گھتی او دَ دے کسان امداد کری
په داسے وخت کبھی خوک دَ دین دے خادمان قته تیار خوارہ نشی ویله
خکه چه دا سکاری فر کران دی - دَ الله دَ دین خدمت کری - فرنفقہ^۲
په تولو مسلمان انو واجب ده دک خوک خه وہ کوی فر خپله غامہ خلاصوی
په هغروئی نے خه احسان نشتہ) .

او گھری حکومت گھر فر ته غتہ تخراء وہ کوی - حالانکه په ظاہر و غم
خه دیر کار نه کوی - یکن د بھغہ کار دماغی دے - خکه نے تخراء د بلنی کار
کرو نکرو و رو فر کران نه زیاته ده - آہُلُ الله چه کومہ دماغ سوزی کوی
او په هغروچہ کرم حالات تیرینی - هغہ که په عام سپی راشی فر خروہ رجھے
کبھی بد لیونے شی - دَ دے نه دَ دِم معلومہ شوہ چه الله واله و باندے دا -
الزام لکھوں چه کرید شل او بے کاره دی غلط دے - په ظاہر و بے کاره بسکاری
یکن دغه بسکاری د هغو د پاہ د فخر جو ده - خکه چه د هغروئی په حق کبھی
چلہ الله تعالیٰ فرمائی - اُحْمِرُوا فِي سَبِيلِ اللهِ لَا يَسْتَطِعُونَ فَرَبَّا فِي
الْأَرْضِ د دوئی دَ الله په لاره کبھی قیدشوی دی - په علک کبھی د گزیدو
طاقت نه لری، او هغروئی چلہ هم دا قرار کوی .

ما اگر قلاش و گردیواند ایم   مست آن ساقی و آن پیاند ایم
موبزن که تش لاسی یا لیونیان یو - نوہ هغ ساق د لاسه د شرابو په جام
مست یو -

یعنی دوئی که تیار خوارہ دی - نوہ هغ لوی ذات تیار خوارہ دی کہ بد ن
لے کاره دے نو روح^۳ په دیں دروند کار کبھی لکیا دے - د دوئی رج
ھغہ دروند پیتھے پورتہ کھے دے د کرم د پورتہ کولو طاقت چه غروہ نز
او زمکه آسمان نونه شو لری - لکه چه ارشاد دے । - لَوْا مِنْ لَنَا هَذَا الْقُرْآنَ

عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُسْتَصِدًا عَمَّا فِي خَشْيَةِ إِلَهٍ - او کے دا قرآن مو بن په
یون غر نازل کرے وہے تابہ لیدو چه دَخَائِلَةَ دَفَرِیَہ بہ لہ زیدوا اور پتوتیہ
شوئے به وو).

او بل ھائے ارشاد دے: - إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَآتَيْنَا أَنْ يَجْعَلُنَّهَا وَآتَيْنَاهُنَّا مِنْهَا وَحَمَلُهُمَا الْإِنْسَانُ - مو بن دقران
دالماهنت اسماں فروزان مکے او غزو نوتہ پیش کرو نو هغروئی نئے د پورتہ
نه انکار او کھرو او او ویریدل - لیکن انسان پورتہ کھرو - نو تے چا ساروح
چہ دو مرہ د سارو نہ پیتے پورتہ کھے وی هغہ نه خوک بے کارہ خنکہ ویلے
شی - چا خٹھ بنه ویلی دی -

اے قراخارے بپا نشکستہ کے دانی کہ چیت - حال شیرا نے کہ شمشیر بلا برس خرند
اے چہ ستاپہ بشپہ کبھے اغزی ھم نہ دی مات - تئے دھنے زمر و دحالہ
خہ خبر نئے چاچھے د مصیت تو رے پہ سرخوہ لی دی، نو قاسو خٹھ خبر نئے چھ
د دوئی پہ نارو غو خٹھ تیری بنی - د هغروئی د تکلیف یون نونہ خو دادہ :
لعلک بایضع نفسک آن لا یکو فرو مُؤْمِنْ ط ، شاید چجھ تئے د دے غمہ چنل
خُان هلاک کرے چہ دوئی ایمان نہ را وری، غور او کھڑی چہ د رسول
علیہ السلام پہ نسہ بہ خٹھ تیریدل چہ د الفاظ ور تہ ویلی شوی دی .

نو پکار دادہ چہ عام مسلمان د دنیا کارو بار کبھی لکیا وی - لیکن دینلدر
کیدل هغروئی د پاٹ ھم ضروری دی - او د شریعت پہ حکمو نعمل او د دین
حافظت کول پہ هغروئی ھم لازم دی - صرف پہ ضروری گنڈلو باند، بے کار
نہ ھیپنی د عمل ضرورت دے - او گوری کہ یوں جائیداد کبھی گنڈکسان
شریک دی - خوک ور کبھی د نیمھ مالک وی - خوک د خلور می - خرک د
دریمھ خوک د لسیع خوک د شلمی او یو ظالم هغہ جائیداد بتاہ کول غواری - نو
آیا هغہ د شلمی مالک بہ غلے ناست وی تماشہ بہ ڪوئی - هر گز نہ - نو معلومہ

شوہ چه د شریک خین حفاظت په قولو شریکان لام دے - که خونک وائی چه
 موبن پکبند شریک نه یو - نولیکل د راکھی بیابه ترمیت د حفاظت مطالبه نه
 کرو - او دا هیشوک هم نه کوی چه داموزه نه غواری - فو بیابه نئے حفاظت
 کری - او موبن ته داحق دے چه د حفاظت مطالبه درنہ او کرو - د -
 مالی امداد په ذریعه وی اوکه په بلہ ذریعه خواوس خلق داغواری چه
 موبن به په ارام ناست یوتکلیف د بل برداشت کوی عالمان د زموبن
 تابع شی موبن پسے د روان شی او موبن د دغليط لارے نه نه اپری
 نه ورته ولیم - دا زارہ عالمان خوستاس په قابو کبند نه راتی - د وئی نه
 طمع هه کوئی - البتہ تاسوچل اولاد عالمان گھری - هغوری به د تاسو په
 طبع چلینی او د تاسو جنہ به منی لیکن ما ترا و سه پورے د قوم یوهدن
 هم او نه لید و چه چنل اولاد باندے دینی تعلیم او کری - حکم چه بیا و هر ته
 غتے غتے سرکاری فرکری نه ملاوینی - اوکه چا دینی تعلیم ته استولی دی
 هم هخه چه دیں بے وقوف وی - انگریزی تعلیم نشی کولے سمعان الله داد
 شیعت قدر دے - مولوی منعمت علی صاحب نه چا پرس او کرو - خدوجہ
 ده چه او س عالمانز کبندی امام رازی او امام غزالی غوندی عالمان نه پیدا
 کیںی - هفہ ورته او وسے حکم چه هخه نہ مانہ کبندی د انتخاب طریقہ دا وہ
 چه قوم کبندی به کرم ذہین او هوبنیار هلک وو هفہ بہ شے دینی علم ته استولو
 او س چه کرم کم عقل بے وقوف وی هفہ استوله شی - او د دے تبرت
 داد دے چه ماسٹ لار شی نہ بہ درتہ او بنیم چه او س هم چرتہ ذہین کسان
 دینی علم ته راغلی دی فر هفہ د رازی او غزالی نہ کم نه دی - رازی او
 غزالی په هرہ نہ مانہ کبندی پیدا کیںی - خواوس شے شمیر کم حکم دے - چه
 ذہین کسان دینی علم ته کرم راتی - مالدار و خودین ته فوجہ پرینی ده
 هغوری خوچل وارہ راستو نه - د باندہ غربیان او کم عقل کسان دینی

علم ته رائی۔ نوہ هفت عاجزانزچه خرومہ عقل وی هفہ شان زده کری۔ او دا خریکد سے نشی چہ دَغَرِیاں داخلے دینی مدرسونکنیے بندے کرو۔ حکمچہ امیران خو رائی نه اوچه غریبان موبن بند کرو نوہ دین کاربہ نخنگ پیغمبری یا خربہ داسسلہ بندہ شی۔ او غریبان به چرتہ ٹھی۔ انگریزی تعلیم خو کولے نشی حکمچہ هفہ پیر کران وی۔ مالی طاقت غواړی۔ نو انگریزی تعلیم دَغَرِیجی په وجهه پاتتے دئے۔ او دا په موبن بند کرو۔ نو غریبان به۔ دغسیے پاتتے شی۔

او داحت دین علم داسے عجیبہ شے دے۔ چه محنت هم وہ کنیے کم دے۔ او خرچ هم۔ دَدین علم دے ارزافی ته او گورنمنی چه پیر طالب دَ اول نه قلخه تقل کتابونه او وافی او په چنلو پیسو یو کتاب هم واند خلی۔ قول کتابونه و تعلیم دَ مدرسے نه دَویلَه پاره مفت ورکولے شی۔ او انگریزی تعلیم کنیے۔ او۔ انگریزی تعلیم کنیے تاسو یو کس هم داسے نه مشی بنسیلے چې بی۔ اے پورے۔ سبق نئے ویلے وی او یو کتاب نئے هم چلہ نه وی اختیه او دغه ارشانی نئے د عنت او ضرورت ثبوت دئے۔ حکمچہ دَ فطرت دا قاعده دَه چه کوم شے د۔ شوندَه پاره پیر ضروری دے۔ هخه دیں او ارمان دے په هرجائی کنیے جمود دے۔ او کوم شے چه غیر ضروری دے۔ هفہ کم دے او گران دے۔ نو په دَ قلعده هم عنی دَ ضرورت شے شر۔ دے طرف ته زیانته توجہه پکار ده۔ حاصل دا چه دَعلم دین چه پکنیے قرآن شریف وینا هم رائی حفاظت په هر مسلمان ضروری دَ دا خوشی سے دَ ضرورت متعلق جبرے۔ او سُلْطَنَه خلق دا وافی چه قرآن شریف کنیے لوستنے شی۔ نو قشو الفاظ لوسنو کنیے نئے خنہ فائڈه دَه؟ اچہ پر معنی نئے نه پیوهینی، دَ دے جواب دادے۔ چه دَ تشو۔ الفاظون دَه کولو هم ضرورت ثابت دے الکه چه دَ تقریں په ابتداء کنیے ثابت شے دے، او دَ ضرورت نه پس د نزو فائدو معلومو ضرورت نشته۔

آیا ک یو سہے بن میے وی او او بی غواری نوتہ به ورتہ واٹے چہ داوبشکلو
خہ فائڈہ ده؟ کہ ھفہ درتہ او واٹی چہ دمے وخت کبیے ماتھ ضرورت دے
فائڈہ نے، وی او کہ نہ نودا جواب کافی دمے او کہ خامغا فائڈہ غواری۔
نر ھفہ م درتہ بنیم خراول دا او واٹی چہ د فائڈے نہ من مطلب خہ دے لکھ
چہ د شبھے بنیاد دا دے اکثر خلق دا واٹی - چہ پہ مطلب نے پرھینی نر
تشوال الفاظو دیلو خہ فائڈہ تھے۔ معلومینی دا چہ دوئی پہ معنی پرھیدلو
تہ فائڈہ واٹ او بلہ خہ فائڈہ ورتہ نہ بنکاری - فائڈے نرے م دیرے
کیدے شی -

نہ تاسونہ تپوس کرم - کہ یو سہے دیو ملازمت دپارہ امتحان و رکھی
او پہ سخنے کبیے قانون داوی چہ خوک فلاں کتاب زبانی واوسروی غبہ
پاس ھنڑلے شی - پہ مطلب نے پوھینی او کہ نہ - نر آیا د دے قانون مقرر
کیدو نہ پس به م تاسو دا واٹی چہ د کتاب د تشوالفاظو یا دلورخہ فائڈہ
دہ - هرگز نہ - نر معلومہ شوہ چہ فائڈہ صرف پہ کتاب پوھیدل نہ دی - نرے
فائڈے هم کیدے شی - لکھ پہ تشوالفاظو یا دلورخہ پہ امتحان کبیے پاس شی - او
منکری به بیا مری - البته کہ پہ قرآن شریف لوستو کبیے بلہ خہ فائڈہ نہ وی
نر بیا دا سوال جاین وو - لیکن دلتہ خرد رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم ارشاد
دے - «چاچہ د قرآن شریف یو حرف الوستر ھٹہ تہ لس نیکئی لیکلے شی»
نر چہ د یو حرف اجر لس نیکئی دی د قول قرآن به خورمہ وی؟ داخورمہ -
غتہ فائڈہ ده؟ - کہ خوک واٹی چہ نیکئی به خہ کرو -؟ - نر یاد لئی - پہ دے
وخت کبیے تاسونہ د نیکیو خہ فائڈہ نہ بنکاری - لیکن چہ د دے دینا نہ لالہا
شی او بلے دنیا تھ - ورثی اھلتہ بہ درتہ پتہ او لکھی چہ نیکی خورمہ غتہ -
دولت دے - یو سہے کے عربو تھ سروان وی - پہ کراچی کبیے ورتہ خوک
صفہ نخدی و رکھی کوئہ چھہ هلتہ چلیں نیا اگر چھہ هفہ نخدی او سی دلتہ

بے کاره ده نه چلپری - لیکن هغه به ورته دا هیچرے او نه وائی چه زه په گے
بیکاره پیسو خه کوم - خکه چه پوھینی هفتہ پس به چله کښې دغه پیسمې پکار
ساخت .

دغه شان ینکئی هم د دے دینا سکه نه ده نوتاسو ته بے کاره بیکاری
خرچه د قیامت په میدان کښې او درینی - د عملنامه قول شروع شی - او هرجا
نه د ینکیو په اندازه جزا و رکھلے شي او ته، تشن لاس و لاره نه نړله به دتنه
د ینکیو قدر معلوم شي - لکه چه وائی :-

که بازار چند امنکه آگنده تر تهیدست را دل پریشان تر
، بازار چه خوره دک وی - تشن لاس سه هرمه پریشان وی ،
که دیں بنه بازار وی - قول د کافونه د بنو بنو خیزویز نه پوک وی - خکه
غريب تشن لاس سه سره په ورشی من دیں پریشان به شي - خکه چه لاس نه تشن
د دے - هیڅ شه نشي اخسته - نه دیں اړهان به ورځی - چه افسوس که خه رقم
رامه و سه - بیا خام په داس سه حالت خربه دیں دیں اړهان ڪوی - چه د روایت
په وخت ورته چا ویلی وی خه رقم در سو یو شه - او ده پریښی وی
تش لاس سوان مشوی وی - دغه حال به د داس سه کسانی وی په قیافت کښې
چا چه حان سه د ینکئی پنګه نه وی را وړه - د دینا مال دولت خونه حان
سو و په شی - (دولته تر پاتنه شي) - او نه دا دولت هلتہ پکار راخي -
هلتہ خونه خونه پکار یعنی - لکه چه اړشاد د دے - وَلَقَدْ جَعَلْنَاكُمْ نَّاقِصَادِي
کَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوْلَ مَرَّةً وَقَنْ كُمْ مَا خَوَلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورَكُمْ ط (او تاسو
ما سه راغلی تشن لاس لکه خنکه چه پیدا شوی وی اول حل (یعنی خنکچه -
دینا ته تشن لاس راغلی وی) او په موبنول هغه خیزوونه چه هویز در بھری
و وړو ستو او که چاره هېږي و هم خنکه فائیده نه واه - لکه چه بل خاۓ
ارشاد د دے - اک د زمکه قولی خزانې په دغه وخت کښې چا سه وی هغه به نه

دَّچل خلامی دَپاره ورکوی خرقبلینی به نه، او س درته پسته اولگیده پم
نیکی خرمه دَقدره شے دے.

دَنیکئی خو به هلتہ دا حال وی چه دَه رخیزنه به زیات قیمتی وی. عذر
شريعت دے چه دَیوسهی اعمال به او تلی شی - نونیکی او بدی به نے سرو سر
په سُراو خیثی که یوه نیکی ورسه بله وی نه دَنیکئی پل به نے دسوند شریع
وو او خلام شوی به وو - حکم به ورته او شی چه یوه نیکی چرتہ نه راوړه
نرېخشش به دَ او شی - صغه به دیر خوشال شی چه هور پلار - روښه خویانه
یاران دوستان خوبه یوه نیکی راکړی - په دے چیال به په قولو او کرئی خرقول
به ورته انکار او کړی - دے به دیں پیشان او نا امیده شی - په دے کښې به
یوسهے او ویني هغه به ترے پتوس او کړی چه ولے درمه پریشان نه - دے به
ورته چنل حال بیان کړی - صغه به ورته او واٹی چه ستاده بويه نیکئی په
کمیدو دا حال دے نوز ماعلنامه خود بدیونه دکه دَه صرف یوه نیکی دَه.
راسه - دابه ماته خڅنیراکړی - دا یوه هم ته واخله چه ته خر خلام شی او
نړه همه هم پوښیم - دا سرے به دیر خوشال شی - دغه نیکی به چنل تلایتیوشي
او دَ عذاب نه به خلام شی - اله تعالیٰ به په چنل فضل هغه سرے هم معاف
کړی چه دَه ته یوه نیکی ورکړه.

دَ دے باقی نه خوبه درته او س بش معلم شوی وی - چه دَ قیامت په -
فرخ به دَنیکئی خرمه قدر او خرمه سخت ضرورت وی - او دابه هم درته
معلومه شوی وی چه چاچه دَ قرآن شریف یو ختم کړے وی - صغه به خرمه فائده
کښې وی او دَ هغه په عملنامه کښې به خرمه بې شماں نیکئی لیکلی وی -

دَ دے نه نریات واضح مثال بل درکرم - په سکولونو نوکښه هلکان اقلیدیس
(جر میڑی) واٹی - په مشلوکښه به یو هلکا هم په مشکله داسې وی چه په مطلب
بې نے پوھینه - لیکن بې پوھه چه نه یاد کړی وی په امتحان کښې ورباندې پاس

شی - معلومه مشو چه بی پوهید و تشن الفاظ هم بی فائده نه وی .

نرخومه دا افسوس خبره ده چه د دینا په کارونز کبنه خردامنی - لیکن د دین په کارکبنه و مرنه انکار کوئی - ؟ - نو په تکو همیج او په بنویه غلط - نه مویزه اهم د هفه سره بی په شان دے چه تبت سوت نه شروع کلو - نه په تکربه نه او و بیت ب زور تب ب ت زور بت خرچه په بنویه کربو به نه ، نراو به نه و بسته - مویزه میوی خبره خان خان ته او منو خرن تیجه نه بیانه مندا خومه هند او ناپوهی ده .

من ثابتہ مشو چه قرآن شریف په ناظره لوستل زده کول د قرآن شریف د حفاظت د پاره ضروری دی - او دیر مفید هم دی چه ثواب په حاصلی پی د نو مسلمانانه ته پیکار دی - چه قولو نه اول خپلو و هرو ته قرآن شریف شروع ڪری - ڇک چه دا تجربه ده چه وړو کی عمر کبنه د نزد سبق ویلو استعداد نه وی او قرآن شریف ویله شی - که دا په خوک نه والی نه دغه عمر نه . بی کاره لاب شی -

خُنہ خلق وړ باند می وړو وکواله کبنه په د می خیال نه والی چه لونه شی خپله بی نه او والی - لیکن دا مشاهده ده چه په لوئیه والی کبنه نه فکر داسے تیز وی او نه وړ سه دو مره وخت وی - بیا نه شل کاره په سه وی - دبال بیچ فکر ونہ شی د روزئی گکتلونغم شی - خیالات پریشان شی بیا هیخ نشی کوله - او که یوکس د و چرته په لوئیه عمر کبندی ویله وی نه هفه نه دی - حساب - حکم په اکثریت لکی .

نر هر کله چه لویی ته ویل کران دی - او وړو وکوالی کبنه په مور پلار او نه والی نر که دا حال وی په لبند موده کبنه بد مسلمانانو ته دو مره قرآن هم نه وزئی چه مانځه کبنه نه او والی - بیا به نه د آریه یا عیسا یا افریضه پتوس ڪوئی - او په د می خیالینی نه - که سوچ هوا و کهون نو در ته به معلومه شی چه په موجوده رفتار دا حالت را تلل پیړ لري نه دی - او گرځای - مویزه

شريعت پر يبنو او نزرو قرموزن و سر باند مئے د مخ د خربيو په وجہه عمل شروع
کھو۔ نتيجه یئے دا مشرو۔ چہ موبن ته دير اسلامی احکام اوں اسلامی احکام ته بنکار کر کو
انکریزاں یا نزرو قرموزن د استوگئے طبیعہ راتہ بنکاری۔ او د هغونی نہ لے
نقل کرو۔ یہ په ھفے کئی د اجازت احتستوجہ هم ده۔ د شريعت حکم دے چ
د بل چا کورتہ ک مردانہ کپروی هم بغیر اجازت احتستو مئہ نزرنی۔ نزرو
قرموزن په چلہ تجربہ د دے حکم فائدے معلوم ھے کرے نز عمل نئے و سر باند مئے
اوکھو۔ لیکن مسلمان د دے نہ خبر نہ دے۔ چہ دا ز موبن د شريعت حکم
دے۔ د یورپ د استوگئے د طرز خصوصیت یئے گئی۔ اوں لئے د هغونی نہ
را اخلي۔ او د هغونی د شرون د طرز په حیثیت و سر باند مئے عمل کری۔ حالانکہ
داد و مرہ مفاحیم دے چہ په قرآن شریف کئی دیر واضح موجود دے ارشاد ہے
یا آیہاالذین آمنوا الا تدخلوا بیوہ تا غیر بیوی تکم حتى تَسْتَأْنِسُوا وَ تُسَلِّمُوا
عَلَى أَهْلِهَا ذَالِكُمْ خَيْرٌ تَكُمْ تَعْلَمُونَ تَذَكَّرُونَ ط۔ د اے ایماندار و د چلوا
کرو نو نہ غیر نزرو کوہ و نوتہ میں اجازت احتستوار بے سلامہ مئہ نزرنی
په دے کئی ستاسو خیز دے۔

او راز په دے مسئلہ کئی دادے۔ چہ په دے باند مئے عمل کولو کئی د
قرم اتفاق په ھائے پاتے کیری۔ حکم چہ د اتفاق بینا د نزرو نو په حفاظ
دے او نہہا هله صفا وی چہ یوتہ د بل نہ خہ تکلیف او نہ رسی۔ او د اسیلان
، اجازت احتسترا په مسئلہ عمل نہ کولو باند مئے اکثر بل ته تکلیف رسی
او په دے نہہا کئی چرے رائی او د بے اتفاقی سبب جو یمنی۔ او چہ په کے
عمل کیں۔ نو یے اتفاقی به هر گھن نہ پیدا کیں۔

مثلاً یوسپی نہ تا اجازت او غربنتر ھفہ درتہ بے تکلیف او رہے چہ
شرہ په خہ کار کئی مشغول یم۔ یا آرام کرم ملاقات نشم کولے۔ نزاو کوری
خرک چہ په دے عمل کری خرمہ په آرام دی۔ دغدشان نزورے هم دیرے

اسلامی جریئے دی چہ موبن پریسنسی دی او نور قرومونہ په عمل حکومی اتنی
یئے موبن دھھوئی نہ بیا را خلو دھھوئی دھیجن په خیال او س ماں داریو
دھ چ ک دغدھ حال وی خروٹھ مودہ پس د قرآن شریف تپوس هم د نور د
قرومونہ کوو۔ خدائیت مہ کھڑک داسے وخت راغلو نز د مسلمان ان غیرت
بہ داخنگہ برداشت کری۔ کہ نشی نز پکار دھ چ د اوسہ نہ یئے انتظام
او شی۔

سیرچشمہ باید گرفتن بد میل چو پُرشدنہ شاید گذشتن بہ پیل
و دچینے سر د میخ پہ خرکہ بندید می شی۔ چہ د کہ شی بیا بہ وہ باندے
پہ هاتھ هم نشی پوریے و لئے۔ چہ وخت تیر شی۔ او بہ د مس و اوہی۔ بیا
بہ هیخ نشی کولے۔ نز مروخت دے۔ چنلو بہ و باندے قرآن شریف یاد
کری۔ د قرآن شریف الفاظ دو مرہ خزانہ دی او دو مرہ کشش دے پکبھے
چہ چیلہ یادیں ی۔ کہ د قواب وعدہ پہ نہ اے۔ هم دے خوبن والی د پانے
یادول پکار وو۔ حنہ خلق ولائی چہ پہ قرآن شریف یادولو۔ د ماع کمزوری
کیبی خکہ نے موبن پہ چنلو و پونہ یا دو و چہ بیا بہ نور کار نشی کولے
د اخیال غلط دے۔ ماتھ یو واکتر ویلی دی چہ د ماع صرف پہ سوچوںو
او فکرو نز کمزوری کیبی۔ پہ الفاظ یادولو نہ کمزوری کیبی۔ خکہ
چہ دا د ماع کار نہ دے۔ د ترے کار دے۔ پہ یادولو د ماع نہ کمزوری
کیبی۔ بلہ حبرہ دا دہ۔ چہ قرآن شریف دا سے عمر کبھے یادولے شی۔ چہ
مغہ وخت کبھے و پو کے د دنیا بل هیخ کار نشی کولے یعنی پہ د ماع کبھے نے
د سوچ کھلبو طاقت نہ وی چہ نور تعلیم یا بل خہ د دنیا کار او کرے شی
کہ دے وخت کبھے پہ بل خہ کار او لکھیے شی۔ نز تیجہ بہ نے دا وی چہ
محت بد نے خراب شی۔ نز ک سوچ او کری او د اعتدال نہ کار واخلي فودے
عمر کبھے بہ پہ وہ و قرآن شریف یاد کری او چہ د نور تعلیم یاد دنیا وی کار

لائق شی نبیا به هفہ کھوی او فرف کرہ کے دماغ پہ کمن و رہے کیبری ہم۔ فر
داد ماغ و رکھے چادے۔ دے دچا خورہ دشمن خبرہ دا چہ ایلہ تعالیٰ
نے درکرے شے ہول عمر خونچل کار کبھی استعمالوی او درے خلور کالے د
ایلہ پہ کار کبھی نشی استعمالے۔

غرض داچہ پہ ہر اربع چہ او کتھے شی۔ د قرآن شریف حفظ دیں ضروری
او مفید دے۔ او غتہ فائدہ نے دادہ چہ دے نہ پس ورتہ نور تعلیم اسان
شی۔ حضرت مولانا یعقوب صاحبؒ تھے چہ بہ چا سبق دپارہ ہلک راوسترنوہنہ
بہ وہ بنے پیرس کرلوچہ حافظ دے کہ نہ۔ کہ چا جہ او وے چہ حافظ دے۔ فر
او بہ نے فرمائیل انشاء اللہ عالم بہ شی۔ او کہ حافظ نہ رو۔ فروعدہ بہ
نے نہ کولہ۔ ورتہ بہ نے او وے نہ ہم دعا کوم تاسو ہم دعا کری چہ عالم
شی۔ واقعی تجربہ دادہ چہ حافظ تھے فور سبق دیں اسان شی۔

کے حافظ کری نے نبیا دا حیال ساتی چہ۔ یاد ورتہ پاتے شی۔ دیں
خلق بیا پہ انگریزی کبھی داسے ڈوب شی۔ چہ کھی خواری نے او بڑیوسی
او یاد قرآن ترے نہ ہیں شی۔ او د داسے کسان پہ وجہہ دن زمانے ہوںیاں
والئی چہ قرآن شریف یادوں ہسے وخت بریادوں دی۔

نبیا د حفظ باقی ساتلو جیال دیں ضروری دی۔ سرو زانہ بن وخت تلاوت
د پارہ مقرر کھول پکار دی۔ کہ خوک والئی چہ کارونہ دیں دی وخت نہ ملایہ
نو نہ واں کہ ناجوہ شے او د اکثر ورتہ او والئی چہ ہر سحر سرو زانہ یں
کھنکھ جسمانی و رہش کوہ نبیا بہ درست وخت چرتہ وی نہ بن غوندے وخت
دین دپارہ پہ چنلہ خربنہ ہم لکھ د جسمانی علاج ضروری او ہکنی۔

مزت : - پہ دے موقع وعظ لیکن کنکی سہ کاغذ خلامی شو پہ حاضرین کبھی
بل چاسٹ ہم نہ ووجہہ دی وعظ نیکھلے پاتے شو۔ انا اللہ وانا الیہ راجعون۔

دعوات عبدیت

دریم جلد

دریم وعظ

ضرورة العمل في الدين

(دَ شَرِيعَتْ پَهْ اَحْكَامُوَدَعْلَمْ ضَرُورَتْ)

لہ افادا تو دَ حِکْمَ الْأَمْتَ حَضَرَتْ مولانا الشفیعی تھانوی

خلاصہ

دَ مُسْلِمَانَ دَ شَرِيفَنَدَ اَمْلَى مَقْصِدَ دَ اَللَّهِ تَعَالَى رَحْمَةً حَالُولُواً او چِنْلَدَائِی
 ٿَوْنَدَ بَسْنَهُ کَوْلَ دَی - او دَ دَمَسَهُ دَ پَارَهُ دَ شَرِيفَتَ تَابَعَدَارِی هَرَوَرِی
 دَه - خَکَهُ چَهُ پَه شَرِيفَتَ کَبَنَیَهُ مَوْبِنَ تَه اَللَّهِ تَعَالَى هَغَهُ کَارَوَنَهُ بَسْنَیَهُ دَی
 پَه کَرْمَوْچَهُ هَغَهُ رَاهِیَ کَیْبَنَی او هَغَهُ نَئِیَهُ هَمَ رَاتَهُ بَسْنَیَهُ دَی پَه هَرَمَوْ
 چَهُ نَارَاهِهُ کَیْبَنَی - نَزَدَمَسَهُ مَقْصِدَ حَالُولُواً دَ پَارَهُ دَمَنَ تَه زَيَاتَ اَهِیَت -
 وَهُ کَوْلَ پَکَارَ دَمَسَهُ - او دَنِیَاوِیَ کَارَوَنَهُ پَه قَدَرَ دَ مَنَورَتَ کَوْلَ پَکَارَ دَی
 دَ دَمَسَهُ سَلَسلَهُ وَهَبَنَیَ وَعَظَ پَه دَغَهُ مَوْضِعَ دَمَسَهُ - بِیَا دَ شَرِيفَتَ دَوَهَخَانَگَهُ
 دَی - عَلَمَ او عَمَل - نَزَدَ شَرِيفَتَ دَ تَابَعَدَارِیَ دَ پَارَهُ هَرَوَرِی شَوَهُ چَهُ دَمَنَ
 هَرَوَرِی مَسْتَیَهُ مَوْبِنَ تَه مَعْلُومَهُ وَهِیَ - دَ دَمَسَهُ سَلَسلَهُ دَوَیِمَ وَعَظَ پَه دَمَسَهُ مَوْضِعَ
 دَمَسَهُ چَهُ مَسْلِمَانَ دَ پَارَهُ عَلَمَ دَمَنَ دَیرَ هَرَوَرِی دَمَسَهُ او دَ دَنِیَاوِیَ عَلَمَ بَنِیادَوَانَ
 شَرِيفَ او اَحَادِیثَ دَی - نَزَ پَه دَوَیِمَ وَعَظَ کَبَنَیَهُ قَرَآنَ شَرِيفَ نَزَدَهُ کَوْلَوْ
 او يَادَوْلَوْ بَانَدَهُ پَیِّرَنَوْرَ وَهَرَکَهَهُ شَوَهَهُ دَمَسَهُ - دَمَنَ دَوَیِهَخَانَگَهُ
 عَلَمَ دَمَسَهُ یَعْنَیَهُ چَهُ مَوْبِنَ تَه دَمَنَ کَوْمَ کَوْمَ اَحْكَامَ مَعْلُومَ شَوَهَهُ پَه هَغَهُ -
 عَلَمَ پَکَارَ دَمَسَهُ - هَلَهُ بَه دَ اَللَّهِ رَحْمَةً حَالُولُیَهُ - بَه عَلَمَهُ عَلَمَ دَاسَهُ دَمَسَهُ
 لَکَ بَه یَمَوْهَهُ شَنَدَهُ وَنَهُ - پَه دَمَسَهُ دَرِیَمَ وَعَظَ کَبَنَیَهُ دَغَهُ جَنَهُ پَه تَفْعِيلَ
 سَهُ بَیَانَ شَرِيمَهُ دَه (چَهُ عَلَمَ دَمَنَ حَالُولُواً نَهُ پَسَ پَه هَنَهُ عَلَمَ پَکَارَ دَمَسَهُ).

په دے مرضوع دا ععظ حضرت مولانا اشرف علی تھافٹی په الا آباد کئے
د عبد الباقی په مکان ۷/۱ ذی القعده ۱۴۳۹ھ، کئنے ماسخون کرے دے
او مولوی سعید احمد قلبند کرے دے۔ تقریباً دوہ نو کسان جمع وو
چه پکنے صوفیان بن رکان هم وو۔ خکہ ورکنے د تعوف پیوے باریکے
نکنے هم بیان شوی دی۔ یاد لری۔ دا هغۂ ماں چجی په موجودہ پاکستان او
ہندوستان د واہو د انگریز انجمن حکومت وو۔ او د انگریز اینڈ پالیسی
وہ چه د مسلمان د نرمی نہ د اسلام مینہ او بآسی۔ بے همته لئے کری۔ چه
هیشہ لئے غلام او ساتلے شی۔ په دے غرفی لئے د كالجون په واسطہ د
جدید تہذیب او فرمے رہنا په فرم د اسلام په بنیادی اصولو اعتراضونه۔
کول۔ چه د خلقو په نرمی کئنے د اسلام په حقائیت کئنے شکون پیدا شی۔
په دے ععظ کئنے د دا سے کفر و اعتراضون پورہ پورہ جوابرنہ ورچھے شو

د ۵۰

(تسنیم)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الحمد لله خمده و نستعينه و نستغفره و نذرون بيه و نتوكلي عليه و نعوذ
بالله من شرور افسنا و من ميئات اعمالنا من يهدى الله فلامضله و
من يضلله فلا جادله و نشهدان لا اله الا الله وحده لا شريك له و -
نشهادن سيدنا و نبنا و مولانا محمد ابده و رسوله - اما بعد - فاعوذ -
بالله من الشيطن الرجيم - بسم الله الرحمن الرحيم - قال الله تبارك وتعالى
رَبَّنَا وَابْنَنَا وَبُمَثِّ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَبَ
وَالْحِكْمَةَ وَيُنَزِّكِهِمْ أَنْكَوْ آتَتِ الْعَزِيزُ الْحِكْمَةَ

داصخه آيت دے چه دے نہ مخکنے یے په دو و بعظونت کنے تلاوت
شرے دے - په اول و بعظ کنے دے متعلق تمہید (يعني ابتدائی خبرے)
عرف شری دی - په دویں مجلس کنے یے دیو جن يعني الفاظ متعلق تفصیل
سہ بیان شرے دے - او دویں جز يعني معنی متعلق مختص غوند میٹا
شوے دے لیکن دویں جز يعني عمل پاتے وو - دے دے دویں جز يعني عمل -
متعلق تفصیل او دویں جز چہ کرمے خبرے پاتے دی هفہ - دے دواہو
و پام دا وخت مقرر شوے دے .

حامل دادے چه دے آيت کنے لکھنگ چه مخکنے تاسرا و پیلسی دی
اوله تعالیٰ دَسْوِلُ دَکار متعلق درے خبرے بیان کری دی - يَشْلُوْ اَعْلَيْهِمْ
آیَا تِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَبَ وَيُنَزِّكِهِمْ - او دا درے والی د دین غتبه او فروج
خانک دی - دین ته د توجہه ضرورت په وہ بھی و بعظ کنے ثابت شوے دسج

د دو باڻ وينا ضرورت نه نشته - او په د سے دريمه خانگه کنه د تئلُوا متعلق د قرآن شريف د الفاظه شرده ڪولوا و یاد لووا و د قرآن شريف د حفاظت متعلق تفصلي بيان په دو ڀم و ععظ کنه شويه د سے - د هنجم د دو باڻ وينا ضرورت نشته - باق پاچه شوه دريمه خانگه يعني عمل نه د سے متعلق بيان به اوس ڪيئي د ربط د پاڻ درسته د د واسهو مخکين مضامين متعلق یو ٿو جو یه دو باڻ کرم .

د و من ه خ در ته معلومه شری ده چه هر مقصود د پاره ، د اعلاء درج
مقصود و حاکم دادنے درجتے ، د و کارو نه ضروری دی یو علم او بل عمل
مثلاً مو بن که د دینا خڑ کان حکول غولهاو نز ضروری ده چه د هنخ متعلق
معلومات سائے وی او بیا په هنخ عمل او کرو - لکھ حیکم به هفتة ویلے
شی چه مرہونه او د دارو خاصیتنه ورته معلوم وی او د دارو په
استھال هم پوہنی . بیا په هر علم کبنتے د و درجے ویا - یو درجه د دال
یعنی هنخ الفاظ چه مقصود تری معلومین گا - د و یم د رجه د مدلول یعنی هنخ
هنخ معانی مقصوده کرم چه معلومول غواہرو - په د تے کبنتے د دینی علم خڑ
خصوصیت نشته - هر علم د پاره دا دواہی چینونه ضروری دی - لکھ علم طب
کبنتے یو خون هنخ الفاظ دی کرم چه په معانی نئے مقصوده باند تے دلالت
کری - لکھ د مرضونق نومونه او د دارو کافن نومونه او د طریقة استھال
الفاظ - او د و یم معاف نئے مقصوده دی کرم چه معلومول پیکار دی -
یعنی هنخ خانی الفاظ او د دارو خاصیتنه ویغیه - د د تے د ولہونہ پس
بیا عمل د تے - یعنی د دارو و استھال - فو الفاظ دآل ش - او معانی مدلول
په د تے پورے سراته یو جھیبیه نکتہ لایاده شوہ - د صوفیانو د کار خبر ده
او په د تے جمع کبنتے صوفیان هم شته نز د هنخوئی د فامد تے د پاره نئے -
بیا فل مناسب دی .

خبرہ دادہ چہ دَحْنَه صوفیانی دا جیال دے۔ چہ دَسْلُوكَ دَپَاره دَ
شیخ هنر و رت نشته یعنی ذکر او نیک کارونہ کد بے شیخ نہ خوک کوی
هم مفید دی۔ په دے وجہہ پیں نہ نیسی اور کہ خوک بیعت اور گھریم بیا
وہ سہ تعلق نہ سات۔ بے غمہ شی۔ خصوصاً کہ په قلب کبھی خُ حرکت اوپہ
عبادت کبھی خ لذت بیاموی نز بیا خوئے دا جیال دکھے اوس کامل شرم -
حالانکہ کامل صفحہ دے چہ دَ فَنْ ماهران و رتہ کامل او وائی۔ وہرو کچھ یو
دوہ کتابہ او وائی نو دا جیال او گھری چہ عالم شرم۔ حالانکہ علم سہئے یا۔
مناسبت ہم نہ وی پیا اشیے البتہ کہ چہ و رتہ علمان او وائی چہ اوس عالم
شرمے۔ فربیا حان نہ عالم ویلے شی -

دَ داسے صوفیانیم داسے حال وی۔ لکھ چہ مشهور دادہ چہ یوشادو دکر کن
غرتیہ منتی وہ فرقے نے چہ نڑہ پساری شرم۔ دفعہ شان درجیم دَ قلب
دَ مولیٰ حرارت یا حرکت په وجہہ حان کامل او گنڈھا او دَ شیخ سہ تعلق
ختم گھری۔ اور کہ دَ تکمیل نہ مخکنیئے پیروفات شی فربیا بل پیں نہ نیسی
(په دے جیال چہ دَ پیر دَ قبر نہ بے نیض حاصلوں، خصوصاً کہ کشف قبور
و رتہ حاصل شرمے وی۔ فربیا خوئے په چیل کمال کبھی خیث شک پاتے نشی
خکھ چہ دَ کشف قبور دَ پاری صفوی رتہ دادہ چہ دَ فنا نسبت و رتہ حاصل نوعی
نز ہر کله چہ صاحب نسبت ہم شی۔ فربیا یئے په چیل جیال کمال کبھی خیث کھی
پاتے نشی۔ حالانکہ۔ کشف قبور حاصلیدل خُ دَ کمال خبو نہ دَ دَ مطلق
نسبت دَ کمال دلیل دے۔

په دے پورے ماتھ دَ یو کامل شیخ خبرہ سایادہ شوہ۔ چاقرے پتوس
او گھر و چہ دَ قبر نہ نیض حاصلیدے شی کد نہ۔ عفوئی وہ نہ پتوس او گھر و
خوک نے حاصلوں غرامہی۔ هغہ سچا و رتہ او وہے مثلاً نڑہ۔ حضرت و رتہ
او فرمائیل نہ۔ اہلہ اکبر۔ خبرہ کرانہ مسئلہ نے خنگہ په دو و جلوکبھی حل کھہ۔

دا جنہ عالمانو ته یاد سائل پکار دی - چه د سوال په جواب کبنتے د
 سائل تابع کیدل نه د ک پکار - بلکہ خنکه جواب چه د هفہ د حالت سه -
 مناسب دی هفہ شان جواب ور کول پکار دی - اگر چه د هفہ د طبیعت
 خلاف دی - ضروری هفہ د چه په کوئی لار مو سائل سوانح غواہی په هغه
 لار سوان شئی - لکھنکه چه د لست د سائل مطلب دارو - چه د دے مسٹلے پور
 تحقیق بہ بیان کر کا - خون ہعنی د هفہ د حالت مناسب مختص جواب ور کھار
 چه پور تحقیق ته خڑھ ضرورت دے - خون چه ور سه ستا تعلق دے په دے
 پورہ شہجت د دے قابل نہ یئے چه د قبل نہ فیض حاصل کرے شی -
 فو د پیوس کروںکی خونکی حال دے چه ہعنی مرپہ کوئی لار سوانحی
 ک په هن سوان شئی فراوبہ واٹ چه جواب یئے مل کھو - او کہ هفہ شان
 نہ کری - فرماٹ چه پور جواب یئے مانہ کھو - جواب ور کھونکو چه
 د ہعنی دے حالت ته اوکتل فرہم هفہ شان جوابونہ ور کول یئے شروع
 کھو - خنکه چه ہعنی غوښتر - دے کبنتے غتہ خرابے دا پیدا شو - چه د -
 سائلانو هر ضروری نیات شو - او شکون شبهات قرقی او کھو - د دے مثال
 دا سے دے لکھی طبیب ته یو مریض ور غلو - چه د هفہ دیق هم ور اونکام
 هم - حکیم تدیئے او وسے چه اول ساتھ دنر کام علاج شروع کھو - چه د اختم
 شی بیا به د دیق علاج کوم - کہ طبیب د هفہ جنہ او منله اول یئے دنر کام
 علاج شروع کھو او په هنکے کبنتے دیں وخت او لکھلو فرخیانت نے انکھو
 خکھ چه تدقیق آخڑی درجے ته او رسی د علاج نہ بہ او فریخ
 هفہ تد پکار دی چہ مریض ته او واٹ چه اول د دیق علاج ضروری دے
 په دے کبنتے هفہ مریض او واٹ چه دا حکیم خون په هیخ نہ پوھیوی نوطبیب
 ته جنہ او د مریض په حالت سام پکار دے او کار هفہ پکار دے کوم کبنتے
 چه د مریض فائڈہ وی او کہ د مریض جنہ یئے او منله - خون حکیم نہ دے -

خود غرضہ دے۔
 دغہ شان کامل عالم ته ہم پکار دے چہ د سائل د حالت مناسب اوہ
 مصلحت موافق جواب ورکھائی گوئہ جنہ چہ ورکبئے مناسب نہ وجاہت
 پریدی۔ او کہ قول سوال نامناسب وی نہ ہلکو جواب نہ دے دے پکار۔
 ماں یو سچا پہ خط پوس کھے وو۔ چہ د کافرنہ سود احتسل
 ولے ناجائز دی۔؟۔ نز د ھفہ د خونے موافق خوماتہ پکار وو چہ پورہ
 د لیلو فوسٹم تفصیلی جواب ورکھے وے۔ حنماخت مر جواب ورکھو چہ
 د کافرے پنچھے سڑفا ولے حرام دا؟ د دے سوال دا پورہ تحقیقی جواب وو
 خرپہ دے وخت کبئے بے علمی او جھالت دو مرہ خور شوئے دے چہ ھفہ وہ
 باندے ہلکو پورہ نہ شو۔ د جواب حامل دا وو۔ چہ کرم کارو نہ چہ قطعی
 حرام دی۔ ھفہ پہ ہر چائے کبئے او هر وخت کبئے حرام دی۔ حکم نے بدالیا
 نشی۔

یو خل اتفاق دغہ سچا پہ یو خائے کبئے او لیدم۔ ھفہ پیژندم خرمائی
 پیژندو۔ لاتہ نے او وے چہ تا او نہ پیژندم۔ ما ورتہ او وے بے شکہ ما او نہ
 پیژندے۔ ھفہ لاتہ او وے۔ نہ ھفہ سچا یم چہ د دے مستی پوسٹم درنہ کرے
 او تا دا سے جواب لائکے وو۔ دا سے مختصر جواب دے لے لائکے وو نہ
 پیٹھے شوم چہ دے پہ صفحہ جواب تراو سہ نہ دے پوری شوئے۔ نز د ھفہ
 د حالت مناسب م بل جواب ورکھو۔ ما وے تہ یو سکارکی عہدہ دار نے
 تا سہ قسم قسم خلق لائی۔ نز تہ قولو سہ یو شان سلوک کرے۔ ک د وستاں
 سہ یو شان او ناواقفوسٹ بل شان ھفہ لاتہ او وے۔ ھر چائے خوبی
 شان سلوک نشی کیدے۔ جدا جدا سلوک منوری وی۔ ما ورتہ او وے
 دغہ شان افتاء ہم یو محکمہ دا۔ پہ دے کبھی م چاتہ دغہ شان د قامن
 مطابق جواب ورکولے شی۔ او چاتہ د ھفہ د حالت مناسب بل شان (یعنی تفصیلی)

نہ مخکنیے د تاد حالت نہ خبر نہ وم نز قانین جواب م در کرو- اوں ملات اور شو- منک بیا ضرورت پیښ شو- انشاء اللہ دا سے جواب به نہ وی- خر ته به هم اوس دامسے فضول پیوسند نہ کوئے .

غرض داچہ اوس دا مرض پویں شریے دے چہ جواب مر کروئی د سائل تابع کیونکی لیکن دے کامل عالم پیر مختصر او کامل جواب د هغہ د- حالت مناسب مر کرو- چہ کہ ته فیض اخستل فرار پے نز نشے اخستے حکم چہ د قبر نہ فیض هغہ سہے اخستے شی چہ د فنا نسبت ورثتے حاصل وی- خیں داقص خوشے تبعاً اغله مطلب م دا وو- چہ سالک کہ صاحب کشف وی- هم چہ شیخ نے وفات شی د بل شیخ سو ورثتے تعلق جوہر ول ضروری دی- دا خیال د منہ کری چہ د شیخ د قبر نہ بہ فیض اخلم- حکم چہ د فیض دو قسم دی یو د الفاظ یعنی تعلیم او تلقین پہ ذریعہ- یو بے الفاظ یعنی د نسبت قوی کیدل- او د الفاظ پہ ذریعہ فائدہ اخستل نیات مفید دی- نو د قبر نہ فیض اخستو پہ طمع کیدل غلطی ده- د قبر نہ خصرف دومنہ فیض اخستے شی چہ موجودہ حالت کبھی بہ نہ ترقی کیونکی- لیکن شرونڈی پیر سو تعلق کبھی دا فائدہ د چہ کہ خبر کبھی نہ شک پیدا شی نز هغہ نہ ورثتے حل کوئے شی- او د قبر نہ دا فائدہ نشی اخستے .

دامسلہ پہ دے پورے بیان شو چہ د الفاظ ہوئے فائدہ پہ بلہ طریقہ نشی حاصلیدے .

نو خلاصہ دا شہ چہ د علم د و اجزاء دی- الفاظ او معانی او دریم مقصود نے عمل دے پہ دے آیت کبھی دادریے وائے خبیے رانگلی دی . پہ نزرو علمی نز کبھی خر الفاظ مقصود نہ وی- صرف معانی نے مقصود وی (نو د الفاظ د حفاظت نے خامن ضرورت نشته لیکن د قرآن شریف- الفاظ ہم مقصود دی لکھ چہ مخکنیے بیان شرچہ د قرآن شریف پہ یو لفظ پلیر

لس نیکئے یکلے شی۔ د الفاظ متعلق په وہ بندی تقریر کبھی تفصیلی بیان شریعے
دے۔ خریروہ جزو پکبندی پاتے وہ حفہ من بیانم۔
حفہ جزو دادہ چہ د الفاظ مخُواحق دی مثلاً داچہ چنل اصلی
ہیئت نہ پہلو ستلواولیکلوبکبندی محفوظ او سائنسی شریعہ
دا سے دا دلکار دو۔ فرا دلکار کہ د چنل قاعدو مطابق نہ وی امر دو و رہ
نہ شی ویٹے۔ لکھا اوسی چہ خلق د انگریز انقلحکمی د صفوی پہ شان۔
اردو ویلوكوشش کرمی۔ ظاہرہ دا د چہ دے تہ امر دو و نشی ویٹے۔ لکھا ما
پہ چنل د کانپور پہ ستیشن دیو هندو سٹاف نہ اور یالٹی دی بل چاتہ
نہ وے۔ اهم یہ بات سنتا نہیں مانگتا، وہیں افسوس دے چہ انگریزان خود
اردو نرده کولوکوشش کرمی۔ او مونین د صفوی سہ تشبیہہ د پاڑھنے
صحیح اردو خرابو۔ ما مغبیتی هم داعرفی کرے وو۔ چہ تو رقومیہ
خرکوشش کرمی چہ نہ موبن بنہ کارو نہ چنل کرمی۔ او مونین چنل
خینو نہ پنیدو د صفوی خینو نہ رالخلو۔ او خان د صفوی پہ شان
کرکے غواہو۔ غرض داچہ خنکہ دا جملہ امر دو نہ وہ۔ د غمہ شان کرکے
عرب پہ چنل صحیح لهجه کبندی او د چنل قاعدو مطابق او نہ وائے
صفہ بد عربی نہ وی۔

وہیں افسوس دے۔ او س کہ خرکہ قرآن شریف لوی م د صحیح لوستو
کوشش نہ کرمی۔ او یواحی عوام نہ۔ اکثر عالمان هم د لهجه د ممت خیا
نہ سات۔ پہ قرآن شریف لوستو کبندی دریے قسمہ غلطی حیینی۔ یو خرھفہ
چہ عوام پہ هم پوھینی بل صفحہ چہ خواہی پہ پوھینی۔ بل صفحہ چہ خواہی
الخواہ پہ پوھینی۔ د دے مثال دا سے دے لکھا اسدو کبندی لفظ پنکما
(بیوڑے) دے کبندی د کاف نہ مغبیتی نون دے لیکن دا نون خرکند نشی
ویٹے۔ بلکہ پونہ کبندی پتھ غونڈے ویٹے شی۔ فون غُشہ و رہتہ وائے۔

نواوس کد دا انن خوک پت او نه وائی خرگند سے کری پن کھا به شی او
پول اهل نہ بان به وس پور سے خاندی۔ او دئے ته بد داردو تک نہ ولی
نہ معلومہ شوہ چہ هر شابہ په چلہ طریقہ ویل ضروری دی۔ دغہ شان
پہ عنی کبھی هم چہ چرتہ اخفا ده (پتہ ویل، کہ ھلتہ اظہار او شی نہ
غلط بہ وی او عربی بہ ورتدہ نشی ویلے۔ خرمہ خرگندہ جبرہ ده خر
ھی خوک ورتدہ فکر نہ کری۔ لکھ خنگہ چہ پنکھا کبھی نون داخھار پہ
وجهہ دے لفظ ته ارسد و نشی ویلے۔ دغہ شان چہ عربی لفظ کبھی داخفا
پہ موقع اظہار او شی۔ ھنخ تد بہ عربی نشی ویلے او اللہ تعالیٰ فرمائ
ئا آناً عَرَبِيًّا۔ قرآن پہ عربی شابہ دے۔ او چہ دتجوید خلاف او لوستہ۔
شی۔ عربی بہ پاتھ نشی۔ ھو بنیارافن د پاٹ دغہ یوم جبرہ کافی ده۔
ما د تجوید د ضرورت د پاٹ د قرات د عالماند اقوالو حوالہ مکہ
وی نہ کھیجھے چہ پہ ھنخ علوم نہ پر ھینی۔ دخونی پہ طورم داسے مثال
بیان کرو چہ هر خوک پہ پوھیدے شی۔

پیر افسوس دے چہ نن مبا ویں خلق دا تپوسنہ کری۔ چہ۔
وَلَا الظَّالِمُونَ صھیع دے کہ وَلَا الظَّالِمُونَ صھیع دے۔ لیکن دنداہ کولوں
کوشش نئے ھی خوک هم نہ کری۔ کوہ جبرہ چہ د لھجے او تلفظ ده د ویلو
او او ھیدلو سه تعلق لری۔ ھفہ پہ لیک کبھی نشی لاتی۔ لکھ چہ یہ شاعر
ویلی دی:

گر مصیر صورت آن د لستان خواهد کشید
لیک جیانم که نازش ساچسان خواهد کشید
اکھ مصیر د مخ ھبوب تصویر جو ہے کھی (نوجوہ بہ کھی)، خر جیدانیم
چہ صد ناز وادا بہ پہ تصویر کبھی خنگہ راوی، یعنی ھفہ خود لیدو سره
تعلق لری د صخ تصویر نشی ویستے، نوکھ خوک ورتدہ دھن صفات او

مخاسیج اولیئکی۔ لیکن دادا ہکلو کیفیت خرو رتہ نشی لیکلے۔ البتہ کہ دلشورک
 او وائٹ چہ دھر جواب مس قاری هم وہ استول پکار دی من خین۔
 غرض دا چہ دا اور یہ دا ویلو کار پہ لیکلو ویستل غلط دی کھڑکی
 تحقیق غواہی فرخنہ وہ رتہ دا قاری نہ او ہریدل او نرداہ کول پکار دی۔
 غرض دا چہ د تجوید سخت ضرورت دے۔ او خنکہ چہ تاسو تھے پہ۔
 غلط ارسادو پورے خندا دری، یا لکھ چہ پیش تھے د پنجابیاں پہ پیش پورے
 خندا دری، داغہ شان قاریاں تھے د تاسو تلاوت غلط بنکاری۔ پہ دے
 پورے یو واقعہ سایادہ مشوہ۔ د مدینے منہرے یو قاری لکھنؤ تھے رانی وہ
 چہ قرآن شریف تھے واہرولو فریود ہین ہلک د ھٹھ پہ شان ویلو کوشش
 شروع کرو۔ اور حان سہ دیر مشق و کرو۔ چہ پہ چنل حیال تھے بنہ پونخ
 کرو۔ فردا چنل کمال خرگند ولود پاڑ تھے قاری صاحب تھے واہرولو قاری
 صاحب غلام ناست وہ او ہریدل تھے چہ ھفتہ ختم کرو۔ فردا خلق دا طمع وہ
 چہ قاری صاحب بہ شابا شنے وہ کھڑی۔ لیکن ھفتہ غن اونہ کھرو۔ چا
 تھے پیوس او کرو چہ خنکہ وہ۔ قاری صاحب وہ تھے او وہے دا سے وہ
 لکھ ماچھ دا سادو یو لغت لیکلے دے۔ آجیاں۔ ککری۔ لھٹپٹ۔ لکری۔ العبرت
 مکری۔ عرب ٹھنڈی ویلے روانی، د دے نہ دا حقیقت معلوم شوچہ لکھنک
 ارسادو کبنتے د ککری پہ حائی ککری۔ د لکھنک پہ حائی لکری۔ د مکری پہ۔
 حائی مکری ویل ارسادو نہ تھے۔ داغہ شان قرآن دے ہلک ہم او وہے۔
 مولانا محمد یعقوب صاحب د ہلوی مهاجر مکی تھے یو عرب او وہے چہ تاسو
 دلتہ د ومرہ مردہ او شوہ او عربی مونرداہ نہ کھہ۔ ھفوئی وہ تھے او وہے۔
 پر دی شربہ خوک نشی نرداہ کولے۔ ھفتہ وہ تھے او وہے۔ ولے نشی نرداہ کولے
 موبن۔ چہ ارسادو نرداہ کھے ده ھفوئی وہ تھے او وہے چہ د اہل نہ بانو پہ۔
 شان تھے نشی ویلے۔ کہ ویلے شے نہ او وایہ۔ ٹھٹ۔ ٹھٹھا۔ ھفتہ عاجز او وہے

تتو۔ تتا۔ (عرب ٹ نشی ویط او پتہ هم نشی ویط) خیر داخو ھیے ھان
خلامول وو۔ په عربو صیح اردو نرداہ کول فرق نہ دی۔ او پہ مومنہ
صیح قرآن زدہ کول فرق دی۔

شکر دے اوں خہ مودے رامے عالمانو دے طرف ته ترجہ کر ھم دا
پہ ھر مدرسہ کبینے استاذ انو سر قاریان ھم نزکان دی۔ یکن ضرورت ڈ دے
دے چہ عرام ھ دے خوا ترجہ او کری۔ او ھر مسلمان صیح قرآن ویل نہ کھی۔
ڈ وزن او لہجہ ضرورت نشتہ۔ حرف ڈ حروف خارج معلوم او ڈ چل
سخج نہ صیح ادا کول غواری۔ او دا پہ بنہ مودہ کبینے زدہ گیبی۔ یول صرف
اتہ ویشت حروف دی۔ پہ ھنے کبینے ھنہ داسے دی چہ خہ خاصہ خواجی
نہ غواری البتہ ھنہ لکھ ت۔ ڈ۔ ڈ۔ ڈ۔ ڈ۔ کبینے فرق او آر پکھ یانڈی
ویلو کبینے خواری شتہ۔ کہ پہ درمے وہائی کبینے خرک یو تکہ نرداہ کری۔ ھم
نریات نہ نریات یو میاشت خواری دا۔ قرآن شریف بہ یئے صیح شی۔
پاتے شو بنہ کول او بھتینہ لهجہ زدہ کول۔ نز ڈ دے ھر چاتہ ضرورت
نشتہ۔ او ہول قرآن شریف پہ تجوید ختمول ھم ضروری نہ دی۔ چلبن۔
غوندے پہ طیقہ صیح کھے شی۔ نز نور بیا چپلہ صیح کلے شی۔ البتہ ہول
قرآن شریف یو پوچھہ استاد تہ او ہول ضروری دی۔

داخلو ڈیرہ ضروری دا۔ او عالیاں دی۔ وہ قہ خاصہ ترجہ او کری
اوں خرک پھووس عالمان ماجع کے شی۔ پہ مشکله بہ وہ کبینے دوہ۔
صیح قرآن ویط شی۔ خرمونہ ڈ افسوس جوہ دا۔ چہ منطق فلسفہ ویلو باندھ
عمر ونہ اولکری۔ او ڈ علومواصل قرآن شریف صیح کلوب تہ ھاہوا ھیت
نہ وہ کوئی۔ او بیا داسے خلق امامان شی او ھنہ غلطیو نہ یئے عرام۔
مقتدیان خبر شی۔ نز بیا ڈے قدر عنت نہ وی۔ خلق وہ تہ سپک گکھا۔
اوکری نن صالحت ڈ انکریزی پہ صیح لهجہ نرداہ کولو کبینے خرمون

کوشش خری-خوک چنل اولاد لندن ته استری او خوک نئے میانزه حواله
خری-حالانکه پاس کیدل په دسے منقوف نه دی- دگری بغیر دلهجنزه
کولوهم ورکوی-مزکری په کولے شي- خربیاں ورپسے دوره کوششنه
خری-لیکن قرآن شریف اول خوشوک نرده خوی نه- او ک خوک نئے نرده
کری هم غلط سلط د صیح کولوکوشش نه کری-
صاحبانہ اک موبن مسلمانان قرآن شریف ته ترجه نه کرو- دخوک بہ
نے کوی-؟-

هر مسلمان ته قرآن شریف داسیه لوستل پکار دی- لکه چه د رسول الله
صلی اللہ علیہ وسلم په دربار کښه نئے هفتہ ته او، روی- واللہ په دسے کښه چه
کوم خوند دسے هغه په هیخ شی کښه نشته- که دچا ذوق بن عنان دسے همیع
روی- فن تولی خوشی او ازی یو طرف ته او د قرآن شریف تلاوت بل-
طرف ته- د دسے خوند ته هیخ شی نه شی رسیده- که چرتہ مکّہ معظمه
ته لامھی- فراوبه وینی چه د هر گورتنه خنکه خوابنہ خوابنہ او از وندر لخا
واللہ بنده پکښه دوب شي- موبن ته چه تلاوت خوند نه ساکوی
دو خوکه چه موبن ته صیح لوستل نه ساتھی- د قرآن شریف خود اخاصلت
د سے- **تَقْسِيرُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَحْتَسِرُونَ رَبَّهُمْ** (دچا په شرھ کښه چه د اللہ
ویرا وی د قرآن په او، ریدو نئے غوف زیک زیک شي)- لیکن په هوبن دا
حالت نه ساتھی- ولے؟ خوکه چه یو خونه موبن شارو غوکښه د اللہ ویره نشته
بل صیح تلاوت نشته- او س هم چه چرتہ صیح لوستونکی وی- مزاوکوی
چه د شارو فرخه حال کیزی- موبن ته چه چنل تلاوت خوند نه ساکوی
دو خوکه چه موبن صیح لوسته نشر نردا صیح کولوکوشش دیر ضروری
د سے- .

لِلْحَمْدِ لِلَّهِ دِ الْفَاظُو دِ عَلْمٌ حَمْدٌ پُوره شو- او س د معانی او عمل متعلق

خبرے پاتے شوئے - اوں به هفہ بیانیبی - دا خوھرچاته معلومہ دَه چہ په
 دے وخت کنیت دینی علمو بن ته قوچہ دینہ کمہ شوی دَه - نیات شورکبی
 علمو بن ته ورکلے شی - اوں اوکورٹی چہ دے کنیت موبن ته نقصان شتہ
 ک نہ - نہ دَ دینی علومو فضایل بیانل نہ غواص - ضرورت ش ثابتمن او
 چه ضرورت نے ثابت شو بن بیانی فضایل بیانلو ته ضرورت نشته - دَ
 نزرة صرف دا پوس کوم چه آیا کوم حکومت کنیت چه خروک اوسي - دَ
 هنچ حکومت دَ قانون نہ خان خبرول ضروري دی ک نہ او قانون م دو
 قسیدے - یو هفہ چه صرف کتہ تاوات وی پکنی - لک دَ تجارت او نمائعت
 یافور د نیاوی کاروون قاعده - چه دَ دے په نادہ کولوکنیت فائڈہ دَه - او
 نہ نادہ کولوکنیت مالی توان دے لیکن جرم نہ دے - او یو هفہ قانون دَ
 چه دَ هنچ خلاف کول دَ حکومت نه بغاوت او جرم کنلے شی - نہ دَ دے معلوم
 پیر ضروری دی - په لوستروی که په پوس - چه دَ سزا نہ بچ شی -
 مثلاً یو نہیے تجارت کوی - نزهه ته دا معلومو ضروری دی - چه
 دَ کوم کوم خیز دَ تجارت اجازت شتہ او دَ کوم نشته - او چه دا مرتبہ
 معلومہ شی چه دَ کوکینو تجارت بند دے - نزدَ هنچ نہ بخان ساتی -
 اوں ساتہ دا او واف چه تاسو دَ الله تعالیٰ په حکومت کنیت اوسي -
 ک نہ - او بل دا چه دَ الله دَ حکومت خَ قانون شتہ ک نہ - ک موبن دَ الله
 په حکومت کنیت نہ او سید دے - یا دَ الله دَ حکومت خَ قانون نہ وی - نہ
 ک بیا ترے ناجڑے وی خدم نے نہ وو - او چه دا دواہ خبرے نشته - نہ
 بیا دَ الله دَ قانون نہ خان خبرول ضروري شو - دَ الله په حکومت کنیت
 او سیدل خوخرکن دی - او هر خروک نے منی - مسلمان نہ چه هر بشیار هر
 غیر مسلم منی چه نرمک او اساقنہ دَ الله دی - او دَ هنچ په قبضہ کنیت دی
 او هنچ اصلی حاکم دے - پاتے شو بله خبره چه دَ الله دَ حکومت قانون کوم

قسم دے - آیا د اول قسم دے - چه حرف د نفع نقصان جنہ ده - او کد د دویم
 قسم دے چه مخالفت نے بغاوت او جرم دے - نو قرآن شریف او گورنی د
 احکامونہ پک دے - دغد د اہلہ قانون دے - او گورنی چرخہ حکم دے
 آہل اہلہ الْبَيْعُ وَ حَرَمَ الرِّبُّ - تجارت جامن دے او سود حرام دے، او پرست
 حکم دے لَا تَقْرَبُوا إِلَيْنَا - (زنا نہ لئے او سئی اغرض دا چہ قرآن شریف کبھی
 نہ موبن د معاشرت او معاملاتوں متعلق پورہ قانون موجود دے - او د دے
 پہ مخالفت و عیدم شری دے - (یعنی د سناؤ رکلو اطلاع رسکری شری ده
 چہ کہ خرک دا قانون نہ منی فوسزا به خیری او س پہ دے کبھی خہ شک
 پاتتے شو - چہ د اہلہ د حکومت قانون ندادہ کول ضروری دی - او س خلق
 د اہلہ قانون حرف عبادا تو پورے خاص کرے دے - یعنی موئیں سروشہ
 وغیرہ او پہ نور شروندا کبھی خان آزاد گئی.

فراءویل خونرہ دا پرس کرم چہ هفہ موئیں سروشہ تاسوکرم پورہ
 او کرل کہ معاملاتوں کبھی خان آزاد گئی - یکن دے ته د ترقی نہ مانہ ویلے
 شی او هر کار کبھی دو مرہ ترقی شوی ده - چہ او س خلق پہ چل تو قریروں
 او تحریر و نز کبھی دا وائی چہ موئیں کرم غرف د پارہ فرق شوے وو -
 یعنی د نفس تهدیب - هفہ غرف او س پورے شوے دے . خلق ہول مہذب
 شو - فراءویں د مانجھ خاص هنورت نشتہ - او د روشنے هم کہ خرک
 فلہیہ فر رکھلے شی نو د سروشہ سے هنورت نشتہ - او د اخراجیے پہ دے پیدا
 شو - چہ هر خرک د شریعت د قانون پہ مطلب بیانلو کبھی خان آزاد گئی
 د چاچہ خہ نہیں غواری هفہ وائی .

حالانکہ غتہ جنہ ده نہ موجودہ حکومت د قانون کتابوں موجود دی
 او هم پہ دے قانون ہولے مقدمے فیصلہ گیوںی - بیام د ماتحت عدالت
 حکم پہ ہائی کورٹ کبھی منسوج شی - او گورنی ماتحت عدالت کبھی سب

جج هم جج دے قافن نئے ویلے دے او په دغه قانون نئے فیصلہ کریا ده
او برو عدالت هائی کورٹ کینے هم جج دے او په دغه قافن فیصلہ کوی
ھفہ دے ماتحت عدالت فیصلہ ماقولی او یتل نئے منی - حکم چہ خلق دا منی
دے چہ دے هائی کورٹ جج چہ په قافن خنگ پوھیبی - ماتحت عدالت نہ
په ھفہ ھومرہ نہ پوھیبی - نوڈ دے نہ معلوم دشہ - چہ قافن یو دے
او دے دغے قافن کتابو نہ تولو سڑ دی خوبیاهم دا منی شی چہ خنہ کسان
و رباندے دے نوں و نہ بنہ پوھیبی -

دغه شان دے اللہ دے حکومت قافن قرآن یو دے - خو حضرت ابیرک
راہی اللہ عنہ حضرت عمر رضی اللہ عنہ او امام ابو حنیفہ رحمۃ اللہ -
علیہ چہ و رباندے خنگ پوھیدل - نن و رباندے مومن زید عمر بکر
ھفہ شان نہ پوھیبی -

او س د تاسو د چپل علم مقابلہ دے حضرات دے علم سہ بلکہ ددوئی
د تابع دارو عالمانو د علم سہ او کری - فوجپل علم به درتہ پیر کم بسکاڑ
شی - د اصحاب او امامانو علم خو پیرا وچت دے - د صفوی د تابع دارو
عالمانو سہ به هم درتہ د نرمک او اسہان فرق بسکاڑ شی -

نو هر کلہ چہ په د نیا نی قافن کینے دا منی چہ دے هائی کورٹ جج او
ماتحت جج یو شان نہ دی - نخداوی قافن کینے دا فرق وی نہ منی؟
د تیو نیکاون مشاون په مقابلہ کینے کہ مومن نن د قرآن شایف تقسیں
لیکلو تہ کیونو نو ھفہ به دا سے وی لک یو غیر ملکی چہ دے حکومت تے یو
قافن تشیع کرے چہ - وائی چہ یو غیر ملکی باندھیسی یو مُن بوجو
په ترخ کینے یو لے وہ - طیسن نہ بھرتہ وقو باجو ورنہ د بلمعی پتوں
او چڑھن - ھفہ ورته او وہے پتکتہ راستہ دے - دا کافی دے بالھی نشتہ
با بیو ورته او وے - چہ بے پتکتہ شل سیو سامان آزاد دے - د زیارتے

بلھی جو ہاول پکار دی۔ نیاتی کرایہ پہ لئی۔ هفہ وہتہ اور سے چہ دا
وہن دادے حائی دَ خلقو دَ پاڑ دے۔ چہ دوی شل سیوہ نہ نیات شے
خان سہ چپله وہے نشی۔ اصل قانون دادے۔ چہ خونہ شے خوک خا
سہ چپله احسنتے شی هفہ ازادے نہ دے نہ نیات ہم خان سہ وہے
شم۔ اویں تاسو سوچ اوکرئی۔ آیا دکاپڑی باجوہ د قانون دا تقسیمی
کہ دادہ سہ بے بحث کری چہ نہ دا مطلب نے نہ دے دادے کہ کرایہ
بے ترے وصولی یا به نے پولیس نہ حوالہ کری۔

آیا باہوت دا ضروری دادہ چہ پہ سہ سینہ دادہ دا تشیع راوی
او بیانے پہ قلاں پر ہد کری چہ د قانون مطلب دانہ دے کرم چھتے
واٹی۔ اوکہ هفہ تہ پہ دے غلط تشیع غصہ وہ شی او دی سرتی فر
آیا د ملامتے قابل بہ وی؟ لکھنگ چہ اویں پہ عالم انزال زام لکولے شی
چہ دوئی دَ بل چا جزہ نہ اوری او نہ غصہ گیری۔ هرگز نہ۔

اصل جزہ دادہ چہ خوک پہ یوف پوہنی۔ هفہ د نا پوہنہ بحث
کرول فضول او ہسے وخت بر بادول گئی۔ او دحال پہ شبہ واٹی۔

ترنہ دیدی گھنے سیمان را   چہ شناسی نہ بان مرغان را

(تا چرے حضرت سیمان نہ دے لیدے نوتہ بہ د من غافر پہ جزو خپرہ شے)
داعم خراولہ تعالیٰ سیمان تہ وہ کہے وو۔

نہ نا واقفہ تہ پکار دی چہ د فن د ماہر سہ بحث نہ کوی۔ باقی
پانی شوشکونہ نو دا خر ہروخت او ہر خنگ پیدا کیدے شی۔ مثلاً دے خائی
کبھی دا شکھ م کیدے شی چہ د شلوسیرواجائزت ولے دے۔ د پنچلوسی یا
پنچھ ویشتولے نہ دے۔ نوکہ دادے شکونزا او د دے غیر ملکی غوندے
د قانون د تشیع خٹھیت وی نو دا موجودہ ہر بسیاران چہ پہ دین
کرم اعتراضونہ کری یا د قرآن حکومہ تشیع کری هفہ بہ ہم د اور یادو

قابلہ وی۔ نو صاحبانز د فن ماہر او ناواقفہ ھیچرے نشی برابرید کے
مَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ۔ آیا عالمان او مے علمہ
سو برابرید کے شی؟

استاذان پڑے دے بنہ پر ھیندی۔ حکم چہ ھعنی ته د شاگرد افروپہ ناپورھی
غصہ و رنجی چہ دا کمپختان خو ھلو پوھینی نہ۔ نرآیا د استاذان چلوا۔
شاگرد افروپہ د شمنی وی۔؟۔ هرکن نہ۔ خود ایور فطری جنو ده۔ او نکرئی۔
ناپورھہ خلقوتہ به د دے غیر ملکی دا تشریح صحیح بنکاری۔ خو چا چہ د
ریلوانی دا قانون و پکولی راسے اور یدلے دے۔ ھنڈتہ به وہ پورے خندا
و رنجی۔

افسوس کہ د مسلمانان چلوا عالمانو اعتقاد رے۔ فر د ھعنی پہ مقابلہ کئے
بئے نوی تفسیروں نہ خوبیوں۔

آیا دیارلس سوہ کالہ پس او س خلق د قرآن شریف پہ معنی پئی شری
پہ بلہ طریقہ درتہ وایم۔ د فن نرمائی قانون دے چہ جو پہ اکثریت فیصلہ کری
او د شریعت مسئلہ م دیارلس سوہ کالہ راسے پہ اتفاق دغہ شان منی شوی
لاغلی دی۔ او طریقدا دے چہ اکثریت کہنے ہم د غیر ممبر د رائی اعتبار نہ ہی
دغہ شان د شریعت مسئلہ ہم د عالمانو پہ کثرت رائی فیصلہ شوی دی
د یو خو ناپورھہ غیر عالمانو اختلاف وہ باندے خہ اثرنشی غور ہوئے۔

افسوس دے د سوشے پہ باڑ کہنے خود وہ کہ بر کری چہ د آیت
معنی بالکل اپو تہ بیانی۔ د دے پہ حقیقت مرف عالمان پر ھید کے شی۔
لیکن د ہندھ خلق دا شرق وی چہ د چنی مرتبے نہ نریات پر میدل غواری
کے خوک املی جواب وہ کری۔ د بے علمی پہ وجہ پہ ھنپ پر ھید کے نشی۔ او
کے خوک الزامی جواب وہ کری۔ نو بیا شور جو پہ وعی چہ دا زبردستی ده
متلاً د سوشے پہ آیت کہنے د یُطِيقُونَ ترجمہ د اثبات کری او نسخ نہ منی

حالانک د آیت معنی ک د اثبات لوشی نو جم بہ منسخ مٹے شی - اوچ منسخ
لے نہ منی نو دنی پہ معنا بہ مٹھمول کری - نو پہ یو ترجیحه خرد اصلو
د علم ضرورت دے او پہ بل ترجیحه د عربیت د قواعدو علم ضرور عادے
د چا ذهن چہ د دواہو نہ خالی وی - (یعنی نہ د فقهه د اصلو نہ خبر و کجا
او نہ د عربیت د قاعدو نہ) - هفہ وہ باند سے نشی پوہیدے - د چاچہ
فن سڑ مناسبت وی - پہ بنہ اشارہ پوہیدے شی -

یو منطق عالم تہ د اشک پیدا شیے ووچہ قرآن شریف نہ دا معلومیتی
چہ جہاد کنے د غسل و نیڈیا نو نہ غلامان جوہر و لواجات نشتہ - حکم چدایت
مبارک دے :- اَتَأَمْتَأْبُدُ وَإِمَّا فِدَاءٌ وَإِمَّا قِيَامٌ يَا هَذِهِ الْحَسَنَىٰ
او یا توئے فدیہ واخلي، او دا صیغہ د حصر ده نو معلومہ شوہ چہ دے دو
نہ علاوه بل شکل نشتہ - یو عالم مانہ او ریے - چہ ما هفہ نہ پتوس او کپرو
چہ د آیت کرمہ قَضَيَةَ دَه - هفہ او ریے - منْفَصِلَةٌ - بیا وہ نہ ما پتوس او کپرو
چہ منفصلہ حقیقیہ ده ک مانعۃ الجم ده ک مانعۃ الخلو ده . بس د دے پہ
او پریڈو د هفہ ستر کے او غریڈے - بے انتہا خوشحالہ شر - او شکل ئختم
شور - د هفہ دا خیال ووچہ منفصلہ حقیقیہ ده - حنواں وہر تہ تنبیہ
او شوہ چہ ممکنہ ده مانعۃ الجم وی نوچونکے عالم وو پوہیدو - او
متقی وو بے خایہ هندی نہ کولو - نو پہ یو اشارہ نے شبہات ختم شر
اوچہ خرگ هدو خبر نہ ویاچہ منفصلہ - خٹھ وی - حقیقیہ خٹھ وی
او مانعۃ الجم یا مانعۃ الخلو خٹھ وی - نو هفہ پہ دے جواب خٹھ پوہیدے
شی ؟ - هفہ حربہ وائی ہیسے سانہ خان خلاہمی - کہ یو سری تہ او وائے
چہ د مثلث درے نہ اونئے د دو و قائمو برابر وی - او هفہ پہ اقلیدس
بالکل نہ پوہینی نو تھے پہ دے یقینی جنہ پہ ہیچ طریقہ نہ پوہیر لے
ک نہ سر حلہ نے وہ تکجھے زمرین پہ کلی کننے یو شاعرو وو - هفہ بد

خپلو اشعار و معریعے په تار کچ کرولے - یوہ ورخ و مرته چا او وہے ستاد
دے شعر یوہ مصرعہ لندہ دَه او بلہ او بندہ - هنخ و مرته او وہے - داخن
هم دغه شان وی پخوا راسے او گھری داشہور شعر دے - الہی غنیمہ امید
بکشار گلے از سروضہ جاوید بنا - هنخ وہ بنتی مصرعہ کنیتے الفاظ بنہ را بنسلک -
او بندہ او بندہ یئے او وہے او بلہ یئے په مندہ نہ را او وہے - وہے گھورہ
دا یوہ او بندہ دَه او دابلہ لندہ - اوں چہ خوک دَ شعر په عروضو پوہنچی
ھفری بہ پوئی شی چہ مو بن دا سہے نش پویلے چہ داد وارہ مصرعے په نہ
کنیتے برابر دی - تا پکنیتے په وینا کنیتے فرق را وستو -

والله اے صاحبان! دَ او سنو هو بسیار ان دلیلوند دَ عالمان په نزد
دَ دے شاعر دَ دلیل نہ هم بتا او دَ حندا قابل دی - خنکہ چہ دا شاعر په
عروضونہ پوہنچی نزد شعر په نہ نئی خوک نشی پویلے - دغه شان
- خوک چہ مانعۃ الجمع او مانعۃ الخلو نہ پیڑنی هفری هم دَ دے آیت په -
مطلوب نشی پوہیدے - او خوک چہ پوہیدو نز په معمولی اشائِ دَ خوشالی
نہ په نو پونچ شو -

دغه شان دَ سروشرے په آیت کنیتے دَ یُطیقُونَهُ دَ وہ تفسیر دی - یو مرقوف
دے په عربیت پوہیدو او بل موقوف دے داصولو په علم لیکن ناپورتہ
دَ وارہ جوابہ ہے نزبر دستی بنسکاری - خیز دغه شان سہی لیکن خنکہ دَ
ستیشن دَ باجو سرہ دَ هنخ سری دَ پویلو علاج دَ حکومت طاقت وو - دغه
شان کہ دَ عالمانو دَ حکومت طاقت راغلو (یعنی اسلامی حکومت جوہرا
ش) نز دا سے خلق ته بہ پتا اول لگی چہ اصلی جواب خُ دے - دے ند علاوہ
کہ ورته د فتوونہ پیلانے نز تسلی نئی نہ کیجی - اوں خو عالمان تدویلے
شی چہ دا سے جواب ساکری چہ نہ مو بن تسلی په او شی - نصاحبانو هنخ -
حالات خرم پیدا کری په کوہ موجہ تسلی کیجی یعنی دینی علم حاصل کرئی -

دغه شان اوں یو مرغ دا ہم عام دے چه ڈاھکامو حکمتیہ اوعلتیہ
س او بابی۔ لکھ سرو شرے ڈپارٹچہ نے داعلٹ سا وستیے دے۔ چہ پخوا طبیعتی فن
باندے ڈ بھیمیت غلبہ وہ۔ نز سرو شاہ خک فرق کرپے شوہ چہ نفس مہذب شئی
او دبھیمیت غلبہ ختم شئی۔ اوں موہن مہذب شوی یو۔ نزا وس ڈ سرو شاہ
نیولو خضرورت نشته۔ افسوس دے چہ موہن خلقو تہذیب پیڑندے نہ دے
چہ تہذیب خٹہ ته واٹ۔ ڈ تہذیب مطلب دادے چہ نفس ڈ ٹولو خرابر۔
اخلاقو نہ پاک شئی۔ او ٹول بنہ اخلاق حاصل کری۔ دا ته چہ مزاج کئی
ٹے بن غوندے تکلف او؛ هری صفائی راشی۔ موہن کئی تہذیب نفس بالکل
نشته۔ نز موہن حالت خز دادے۔ چہ ڈ تواضع۔ حلم۔ ایثار خود رک نہ
لکی او ڈ خود غرضی۔ حرم۔ کیئے۔ غصے نہ پاک پک یو۔

ڈ خود غرضی یو واضح مثال دادے۔ کہ دو اعلیٰ تعلیمیافتہ ھلکا نو
ڈ یو اعلیٰ عهدے ڈ پاٹ درخواستونہ ورکری وی۔ یو ڈ غریبے کورنی
وی۔ او بل ڈیں مالدار وی نز دا منہ دی او پریدلی۔ چہ دا مالدار
پہ غریب سرحم او گھری او ڈ ھنہ ڈ پاٹ چنل دن خواست واپس والخلی۔ ھنہ
حائی غریب ته پریدلی۔ دغه شان پہ ہو معاملہ کئی ڈ دے وجہہ دا ڈہ
چہ نز موہن نفسونہ ڈ ایثار او قربانی غوندے بنو اخلاقو نہ خالی او ڈ خود
غرضی نہ پک دے۔

او فرض کئی کہ ڈ چا اخلاق بنہ ہم وی نز بیا کتل دا پکار دی چہ۔
منشاء خٹہ ڈہ۔ ڈ خوش اخلاقی دو وجہہ کیدے شئی۔ کلہ ڈ تدبی مصلحت
ڈ پاٹ اخلاق مہذب کولے شئی او کلہ دینخی خرورت ڈ پاٹ۔

او گورئی یو تاجر سبتو نئے دے۔ او صفائی کاروبار کوی چا سر تکنی نئی
کوی پہ دے خیال چہ پہ دے طریقہ اعتبار جو سیپی او کاروبار بنہ چلپیں یا
او بل تاجر پہ دے خیال سبنتیا واٹی او صفائی کاروبار کوی۔ چہ پہ دے املا

لارهني کيني۔ او۔ دا شريعت حكم دے۔ نز په دے پوچه شئی چه دنياوي
او تقدیم مصلحتونه بدليپنی سا بدليپنی او دا شريعت حكم نه بدليپنی۔ نز
دے رہابنجی تاجر ته که معلوم شی چه دلتہ په دروغ ويلو کتھے گتھے دا۔ نز
ھلتہ به نس، دروغ او وائی او دویم تاجر بچھے دروغ او نہ ولنی خکھ چه په دے الله ناراضڪپری
خلاصہ دا شو چه بنہ اخلاق چه دا الله دارضا دپاڻوی صفحہ حکم
او پاختہ وی او که دنياوي فائدے دپاڻ وحافن بے اعتبار وی۔ نزاول الخ
منبن دانه منوجہ او س خلق مهذب شری دی۔ او که او منته شی چه خدا
تهدیب شتم ناکافی او ناپایدار دے۔ حکم چه دا الله دارضا دپاڻندے
دا معاشرے د ضرورت دپاڻ دے۔

نز که د هونج سرو شری هرنون کیدو علت تهدیب نفس وی۔ بیائے هم
منبن ته پرینبودل جائز نه وو۔ حکم چه پوره تهدیب نزو دے حاصل۔ او
بالخصوص که علت نه دانه وی۔ بلکه دا وی چه دا ثابتہ شی چه منبن د
چا غلامان یو۔ د چا د حکم تابع دار یو۔ او د هغہ په حکم سر تیتو لوره تیار
یو۔ او که خروک دا او وائی چه د ہند احادیشونه معلومینی چه سرو شهروی
قوت کموی۔ نز په دے پوچھے شئی چه دا د سرو شری چه حکمت دے علت نه
دے چه سر باندے نه مدار وی۔ حکمت هغہ فائدہ ده چه په حکم باندے
عمل نه پس حاصلیپری۔ او علت هغہ سبب ته و پیلے شی د کرم د پاڻ چه حکم
شری وی۔ او په هغہ مرتب وی۔ نز هونج سرو شری دے دپاڻندے دی فرض
شوی۔ خالص دا الله په حکم فرض شری دی۔ او غرض نه دادے چه معلوم
شی چه خوک دا الله حکم منی۔ د چیل مالک تابع دار غلامان دی۔ او خروک
نه نه منی۔ نافرمانه دی۔ لیکن دا فائدے ترے حاصلینی۔ نز دلے حکمتونه
دی۔ علقو نه دی۔ او که خنثے نه نه علت وی هم۔ لیکن چه مالک منبن
تہ نه دے بنسیلے من نز منبن خنہ طاقت دے چه د معلوم مولو کوشش نه او که

دَيْوَ بَزَرْگَنْ نَهْ چَا پِتُوسْ كَرْمَے وَوْ-چَهْ دَ مَعْرَاجْ پَهْ شَپَهْ رَسُولْ كَرِيمْ حَلَّاَللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اللَّهُ تَعَالَى سَرْخَةْ خَبَرْهَ كَرْمَى رَمَى - هَفَّهُ اورْهُ ماَيِّلْ :

اکنون کرا د مانگ که پر سدیز باغبان

ببل چه گفت و گلچه شنید و حباچه کرد

اوں دُچا د ومرہ طاقت دے چہ مالی نہ تپوس اوکھی۔ چہ بلبل خڑا اور یے
گل خڑا اوسریدو۔ او د سحر باد ور مسٹ خڑا اوکھوں۔

حقیقت دادے نہ موبن خڑھ طاقت دئے چہ پوس او کھو۔ چہ دد دے حکم
سبب خڑھ دے۔ حکمت خڑھ دے۔ دنیا وی قانون ساز و نہ خوک دا پوس نشی
کھولے چہ دا قانون هو ولے جوہر کھرو؟ نزدِ حقیقی مالک او بادشاہ نہ بہ د
سبب پوس خوک خلکه او کرے شی۔ ۶۔ البتہ خوک چہ د حکومت قانونی مشیر و
یاد اسsemblی ممبر وی۔ هفہ پوس کولے شی۔ نزک تاسو مرہ دا ائمہ د طرف
نہ دا سے خڑھ سنند وی نز پیش نے کھوئی۔ کہ نہ وی غلی کینٹی یو د نیاوی۔
حکومت کنبھے خو دخل کولے نشئی او د ائمہ حکومت کنبھے دخل کول غوارئی،
او گورئی د ائمہ تعالیٰ خو پہ موبن ڈیر حقوقیہ دی۔ حاکم ہ دے او۔

محبوب ہم دے - یو مجانتی محبوب کہ چل عاشق تھے یو بے پ بہ حکم وہ کر کی
نہ ہد نئے خنگہ پہ خرشالٹی پورہ کری - ہیچرے پکنے خبرے نہ کری - نہ
کہ ڈاچاڈ اہلہ سرہ مینہ نہ وی - دا یہ خلقو سرہ نہ موبن خہ کار نشته - خہ
چہ نئے خوبنسہ وی ہد د کری - لیکن خوک چہ اہلہ سرہ د مینے دعوہ لری
یعنی ھانٹہ مسلمان وائی ھغیری تھے خود اسے او سیدل پکار دی -

نر ندہ کفی عطا ہے تو

جان شدہ مبتلا یہ تقریباً کافی راحتی سے مرتضیٰ ہے۔

دَكْ شَرِنْدَسْ كَرْمَهْ سَتَامَهْ بَانِي دَهْ - اوْكَهْ وَشَنْمَهْ دَرَنَه قَرَبَانِيْمْ - شَرِنْهَا
مَهْ سَتَادَ عَشَقْ پَهْ جَالَلَكَيْنَ دَسْ - خَهْ چَهْ دَ خَوْبَسَهْ وَعَانَهْ پَهْ خَوْشَالِيْمْ ،

داسے بنکاری چه دے دے خلق اَللّٰهُ مَسِّ هیخ مینہ نشته - کہ مینہ نئے وی
نزا آیا دَ اَللّٰهُ دَ حکم بہ نئے دو مرہ قدراهم نہ کولو خمرہ چہ دیو مجازی -
محبوب دَ حکم کر لے شی - مولانا فرمائی :

عشق مردی کے کم از لیلی بود   کوئی گشتہ بھرا او اولیا بود
دَ مولی عشق دَ لیلی دَ عشق نہ تھے کم نہ دے - دے دَ پار خر پہ کر شر کبنتے -
کھر جڈل ڈیں بہتر دی) ۔

بھر جال دَ محبت پہ نظرے گوری کہ دَ حکومت پہ ہرہ طریقہ دَ اَللّٰهُ حکم تہ غارہ کپنیلو ضروری دی ہُنڈ خلقو خود میرہ
ترقی کری دَ اَرجمندو دے نہ زیاتہ کری دَ صفوی پکنے شبهات راوی باسی - یو صاحب وے - سرو شرہ
بنہ شتے دے لیکن ہیشہ پہ فروری کبنتے پکاردہ ۔ (پہ کرمی کبنتے پیرو گرانہ وی)
گوریا اَللّٰهُ تہ مشورہ ورکول غواپری - نزاول خونہ موبن حق تھے دے دَ مشورے
ورکولو - بل دَ مشورہ ہم فضول دَ - خکہ چہ فروری کبنتے پہ دے ملک -
کبنتے یخنی وی نز قولہ دینا کبنتے خونہ وی - دَ شریعت حکم خون قولے دینا دَ پاٹ
دے - دَ شریعت احکام خہ عجیبہ دی - خاص موسم نئے ورثتہ نہ دے دے مقرر
کھہئے - نو یو کال بہ دے ملک کبنتے یخنی کبنتے وی - بل ملک کبنتے بہ کرمی کبنتے
وی - دغہ شان بہ بیا ہلتی یخنی کبنتے وی - دلتہ بہ کرمی کبنتے وی - نو حکم
قولے دینا دَ پاٹ یو شان شو - او دا عین عدل و انصاف دے - ہُنڈ کسانو
پکنے بل شک راویستے دے چہ سرو شرہ دَ سحر ختنہ قر نہ پریو قر پورے دَ
من کم خائی کبنتے چہ شپن میاشتتے ورخ او شپن میاشتتے شپہ وی ہلتہ بہ
خوک سرو شرہ خنگہ نیسی - ۔ دا قولے جوئے خکہ کیبندی - چہ دَ اَللّٰهُ دَ -
احکامو قدرا عزت نشته -

او گوری دَ حکومت پہ قانون کبنتے ہیشوک شکرنا نہ سا اول باسی - پہ لفاظ
باندے کہ دَ شلو پیسو دَ پاک تکت او لوگوی نونہ بیرونگہ کیبندی ۔
لیکن کہ دَ سروپی والہ دَ اشٹام تکت پہ او لوگوے نو بیرونگہ بہ شی پہ

په سان نئے خرک پوھینی او که نه۔ خودا تپس هی خوک نه کری چه دار لی؟
او که خرک او چکی۔ نه ورتہ به او ویلے شی چه کم عقله قانون داسے دئے۔
بس دغه جواب کافی گنپلے شی۔ لیکن یو عالم ک د چا د فضل تپرسون
په جواب کبئے او وائی چه د شریعت قانون داسے دئے۔ دا کافی نشی۔
گنپلے۔ او عالمانق ته متعصب ویلے شی۔ خُک چه په نہماو نه کبئے د شریعت
د قانون عظمت او قدر نشته او د حکومت د قانون نشته۔
او چه نہ رہ کبئے مرد شریعت د قانون قدر نشته نه بیا خانته مسلمانا
په کوہ خوله واٹ؟

دغه شان شکونه په مانځه کبئے هم پیدا کری۔ چه کرم ځائی چه شپږ میاشتے
ورخ او شپږ میاشتے شپږ وی۔ هلتہ به منځونه خوری او خنگ بہ کېږي۔
دے پورے د مولانا احمد حسن صاحب امر و هي یو واقعه سایاده شه۔
یو ھل ھفه په کاپوی کبئے چرتہ سوان وو۔ په یو ستیشن یو خرخوانان
دے دېتے ته ساوختل چه د جامونه د کالج هلکان معلو ییدل۔ دے نه مخکښه
په دغه ځائی یو مولوی صاحب ناست وو۔ خه کار د پاړ کونه شویه وو۔ دے
هلکانو د هفه اسباب اخوا د یخوا کړو۔ په ھفه ځائی کینا ستور هفه چه ساغلو
نردوئی نئے پیو ملامته کړل چه ستا سوڅه حق وو۔ چه نه ما سامان مو
ګډو پکړو۔ غرف د اچه هلکان کچه ش نه رہ کبئے نئے د اشارت
جو پکړو۔ چه د مولوی صاحب هم په خه جنوه ملامته کړول پکار دی۔ خه
 ساعت پس د مانځه وخت شو۔ هفه مولوی صاحب په مانځه او درید و چه د
مانځه نه او نه کار شو۔ نه دے هلکان ورتہ او ویه۔ چه اجازت دے هونې
تافه یو تپس کولے ش۔ د او سنی تهدیب دا هم یو فیشن دے چه د خوک
نه مخکښه اجازت غواړۍ۔ مولوی صاحب ورتہ او ویه اجازت دے نه یو
کس ورتہ او ویه۔ مولوی صاحب ټونځ فرض دے؟ هفه ورتہ او ویه او۔

وے خر وخته ؟ هفہ ورتہ او وے پنځہ وخته - وے په هر چا اون هر ځای کښې
هفہ ورتہ او وے - آف په هر بالغ مسلمان هر ځای کښې چه وی پنځہ وخته موئیخ
فرض دے هفہ ورتہ او وے - بنسه نه حکوم وطن کښې چه شپن میاشتھه ورخ
او شپن میاشتھه شپه وی هلتہ بهم پنځہ موئیخونه ځوی ؟ - داخو په سارع
کال کښې ايله پنځہ موئیخونه شي - هفہ ورتہ دیر عجیبہ جواب ورکړو -
وے تامسونه هنځه ملک نه ساغلی که هلتہ سروان یئه - ؟ - هغونه ورتہ او وے
نه ساغلی بواو نه سروان یو - هفہ ورتہ او وے - بیا مردا پیوس بے وخته
دیه کله چه هلتہ تلئی بیا پیوس او کړو - جواب معقول دو - لیکن هغونه یئه
هیڅ قدراو نه کړو - بلکه په خنداشو - او د مولوی صاحب د ټنګلوکړ بشش
نه او کړو - د دوی سه خوا کښې یو بل د پوچھ عمر سپهه هم ناست دو - د
جامونه خوک سرکاری افس بنسکاری دو - هفہ هم ورسته خندا کښې مرگړے
شو - خه ساعت پس هفہ هلکان خو په یو ستیشن کورش - او د اسرے
پاتتے شو - بیا چه هفہ مولوی صاحب موئیخ کړلو نه دیه سری هم مانځته او وس
او کړو - ماته نږډ هم غصه ساغله - چه موئیخ هم ڪوئے او بیا د دحال
دیه - مانځه نه پس قریب مولوی صاحب د نوکړی او کار متعلق پرسونه اوکړل
چه ستا په ذمه شپه ورخ کښې خو ګهنته کار دیه - هفہ او وے شپن
ګهنته - مولوی صاحب ورسته او وے - که ستا بدلي داسې ځای ته او شي
چه هلتہ شپن میاشتھه ورخ او شپن میاشتھه شپه وی نو هلتہ بهم دغه
شپن ګهنته کار ڪوئے - داسې خوب په کال کښې ايله شپن ګهنته کار شي - د د ګه
حساب به څنګه لکي - هفہ ورسته او وے اندازه به لکویه شي - مولوی صاحب
ورسته او وے دیر افسوس دیه - د حکومت په قانون کښې چه اشکال پیدا شو
د هنځه جواب د څنګه په اساند او کړو - او د شریعت په قانون کښې چه دغه
اشکال ساغلی دو - من د هنځه د دا جواب نه شرکوله - خندا د ورپورې

کوله ؟ شرم نہ درست ؟ هفہ پیں ملامتہ شو۔ اور قربہ نئے او رویستہ۔ غرفہ
 دا چھ او سن پہ شرعی احکاموں پورے دا قسم خند اکانے کیجیں۔ یوم مغرب نزدہ
 د مولانا احمد حسن صاحب نہ تپس کرہے وو۔ تاسودہ شبِ قدسہ وہیں
 فضیلت بیانی۔ نزد دے نہ د کرم خائی شپہ مراد دہ د لندن کہ د ہندوستان
 خکھ چھ غروب خرخائی جدادے۔ مولانا صاحب عجیبہ جواب ورکھو
 ورثتے نئے او ویسے ہونہ موسمونہ کبھی د فتویٰ لس بجھے لگی نزد ہنخ د
 کرم خائی لس بجھے مراد وی د لندن کہ د ہندوستان۔ کرم جواب چھ د
 دے دے هفہ د ستاد تپس م دے۔ (یعنی پہ ہر خائی کبھی ترے د هفہ
 خائی شپہ مراد دہ)۔ د اہلہ تعالیٰ اسٹ د ہیخ کیم نشته۔ چھ دلتہ غروب
 او شی د دے خائی د خلق د پارہ د سامت او برکت شپہ دہ ترصباً پورے
 اور چھ لندن کبھی غروب او شی د هفہ خائی د خلق د پارہ نئے فضیلت دے۔
 دایو خوشالوں نرم د نمونے د پارہ دستہ بیان کرل۔ مطلب م دادے چھ
 او سن خلق د شریعت پہ احکامو دا قسم فضول اعتراض نہ کری۔ او شکونہ
 پکنے پیدا کری۔ وجہہ نئے دادہ چھ د شریعت قدر نئے پہ نہ کبھی نشته او
 دین ورثتہ ضروری نہ بنکاری۔ دا انسانی فطرت دے چھ کرم شے ورثتہ
 خر ورہی بنکاری۔ صحیح کبھی شکونہ نہ کری۔ مثلاً یو مریض طبیب، تہ لار
 شی۔ هفہ ورثتہ نسخہ اولیکی فردے ورہ نہ تپوئن نہ کری چہ دادارو
 دے ولے اولیکل؟ فلاں دے ولے نہ لیکل۔ یا د دے خبراً ک دومنہ ولے
 دے۔ دے نہ دو چند یا پہ نیمہ ولے نہ دے۔ خکھ چھ پس ہیجی
 ک کرتے پکنے کرم۔ خ طبیب بد خفہ شی۔ نسخہ بہ رانہ واخلي او د مطلب
 نہ بہم او شہری۔ نتیجہ بہ داوی چھ هر ف بہم زیات شی او شروند لختم
 ک دین نئے م دغہ شان خرسراۓ گزرے۔ یعنی ک دروحانی مرضیں علاج
 نئے م دغہ شان خرسراۓ گزرے لک د جہانی مریض علاج چھ خرسراۓ گزری)۔

نونَدَ شریعت دَ عالماں قدر بہ نے کھولو۔ او دَ هغرنی خبرہ بہ نے دیرہ په
شوق منله۔ او دَ عالماں وجود بہ نے دا اللہ تعالیٰ عنہ احسان گھنلن.
لکھ دَ طبیب چہ قدس کوی۔ البتہ ک دَ چاہا مر و ته حاجت نہ وی۔ سارو خ
جورہ وی۔ نز بیادِ طبیب په نسخہ کبھی خبرے کر لے شی۔ (ب) بیاتِ احتیاط
کو گلچہ ہیسے نہ چرے، وہر تہ حاجت راشی۔
واللہ کہ دین سڑ دَ چاہمینہ وے او خروہ ری نے گزے۔ نز پہ دے بہ
نے دَ اللہ تعالیٰ شکر و نہ ویستو چہ دو منہ خرخوک شتہ چہ دَ دین
خبرے راتہ بنائی۔ لیکن خروہ ری نے گزے۔ خکھ خروہ په اعتراض نہ
کروی ار مشکونہ پکھیسے پیدا کوی۔ او قسم قسم اپنیہ اپنیہ پیوسونہ کروی
ماں نے یو مسہی پوس کر لے وو چہ موئی پنخہ وختہ و لے دے۔ نریات
یا کم و لے نہ دے۔ ما وہر تہ او وے۔ ستا پورہ په مع و لے دَ پیخت
کبھی و لے نہ دَ ہے او وے کہ ختہ کبھی وے نز بده بہ بنکاری ده۔ ما
وہر تہ او وے بدہ بہ هلہ بنکاری ده چہ یواحی دَ ستا په ختہ کبھی وے
او چہ دَ تولی بینیاد مون په ختہ کبھی وے بیا بہ بدہ نہ بنکاری ده۔ نہ
وایم۔ او ل خون دَ حُنان خبر واخلي چہ دا تحقیقات پورہ کھری۔ بیابہ دَ
دین وار راحی۔

بنہ دادہ چہ بینیاد دَ دنیا په تحقیق کبھی او لکی۔ دین مکمل شرمے
دے پہ دین کبھی دَ نز تحقیق هر مررت نشتہ۔ دَ عمل هر مررت دے بل
دا چہ دیار لس سوہ کالہ کبھی چہ کرم تحقیق شرمے دے هغہ تاسو تہ غلط
بنکاری؟ نز پہ دیار لس ملنیہ کبھی بہ یقینی صحیح تحقیق خنگہ او شی؟
صاحبان! اصل خبرہ دادہ چہ په کرم عظیم سرکُ چہ نہ را کونہ خلق مقصو
تہ من سیلی وی۔ هغہ پریبنوں او پہ یو فرمے لارے تجربہ کول دَ عقل کان

نہ دے۔

آیا تاسو نه مخکنے سلاماناف بکھے یو کس م هربیان او د قوم هدرد نه
دے تیر شرے ؟ آیا د اہن بکر پا او عمر پا په سرمه و نز بکھے د دین در د او د
سلاماناف هدردی نه نه ؟ آیا هفری د تاسو هرمع عقل نه لریو ؟ که نه
وو نز بیا هرقل او کسری غوندے باد شاہان او د هفری په ونیران
سردارانش باندے د دوئی خبرو ولے اش کلرو ؟ - د هفری د عقل اندازه
دے نه اولکری چه هفری سو نه نقشی وکھے او نه جغرافیہ - خرکله چه -
هص، دمشق او قسطنطینیہ فتح شر - نز په لرے لرے ملکنر کبھے نے جاترن
ٹنگه صحیح د قبطی په طرف جوہ کری دی - چه تر نئے پورے په بھترین
سامنسی الاقر وہ کبھے خو فرق او نه احتق - دا خریوں وہ غوندے جوہ
دہ - نز پسے په سرچوں نتھے غتھے جوہ دی چه د هفری په کامل عقل
او تدبیث گراہ دی - او گورہ دی د هفری ملکی انتظام خو مرہ بھترین وو هفری
تہ دا شبیات ولے نہ پیدا کیدن - او چه هفری دو مرہ مهدب وو - نز منع
لے ولے نہ پریپن - او سو شرہ کبھے نے ترمیم ولے نہ کلرو -

معلومہ شرہ چہ نہ لار پریپنوا او نری لار جوہ لر خطرناکا کار دے
ہو وندے د پاڑ دا مفیدہ دہ چہ بینا سو شی او صفحہ چے پہ حرمہ بزرے
وو سو روان دی - او کہ چرتہ لار کبھے وو تہ حفہ بینا او راٹ خیال کر
میکنے کتده دہ - او دے وو سو بحث شروع کری چہ دلتہ کنده ولے جوہ
شرہ - مخکنے خر نہ وہ ویغہ - نز نتیجہ بدھے داوی چہ حفہ بدھے په حفظاٹ
پریڈی - ترے نہ بہ لار شی او دے به سو د لاندے په کنده کبھے او غریبی
بل نہ دا پتوں کوں چہ دے تری ہو نز پیش کلرو غرض خو دے د -
دینا فائده - ک د دین فائده - ظاہر ده چہ د دین فائده پکنے نشتہ - البتہ
د دینا دا فائده پکنے شتہ چہ د لمانہ نہ حان خلامی کری او آزاد شی -
کسرد حلال شی نز مالی ترقی به او کری - هو یوہ مسلہ حانتہ پری او بزدہ

دَه - په دے مختصر وخت کبھی په تولی بحث نشی کیده - خو خلاصہ شے داده -
 چه په دے قریبونز کبھی کٹھ فائڈہ وی من دا به وی - کے خہ فائڈہ وی
 م حُکم او وے چه په دے کبھی م بحث دے - چہ دا فائڈہ دَه ک نقصان - او
 ک موبن او معزِ چہ فائڈہ دَه فردا فائڈہ خرپه دین کبھی قریم کرلو نہ بغیر
 ه حاصلو یہ شئی - مثلاً مال په دے حلیقہ ه نہ یا تو یہ شئی - چہ سرد حرام گزئی
 خر بیام سردی کارو بار گزئی - حُکم چہ گتھ خرپه سرد اخستو کبھی دَه .
 په جامن گنلوا کبھی لے خہ گتھ نشتہ - په سود حلال گنلوا درمنہ ایمان ھی
 او په سودی کارو بار گولو بہ گنھکار وی خر اتلونکی نسلو نہ بہ مرد کفر
 نہ بیچ شی - او کہ سو حلال گزئی فرچلہ ه درنہ ایمان لاسو کاف شئی - او
 سا قلونکی نسلو نہ بہ موہ دَ اسلام نہ پاتتے شی .

د غہ شان د بنحو د پر دے جنہ ه دَه - عجیبہ خبر دَه چہ پر ده کبھی
 او سی بنجی اور غم نے د سہو سڑ دے - بھر حال د ستاسو په خیال پر ده
 ختملو کبھی خہ فائڈہ دَه - نزهہ فائڈہ خردا سه ه حاصلو یہ شئی - چہ پر ده
 فرض گزئی خر عمل په نہ کری - او ستاسو په خیال م حُکم او وے - چہ په حقیقت
 کبھی بے پر د گئی کبھی میخ فائڈہ نشتہ - سراسر نقصان دے .

او ھنہ خلق چہ واٹ کہ طبیعت پاک نہ وی من په پر ده کبھی م دیروان
 کارو نہ کیبی بیا د پر دے خہ فائڈہ شو - دا جنو اصل کبھی د کم فکری
 دلیل دے - په ظاهر چہ پر ده کبھی کرم و ران کارو نہ کیبی هفہ په هفہ
 حقیقت کبھی د بے ستری په وجہہ یا دینہ گئی پر دے په وجہہ کیبی دا خ
 د ھیچا په عقل کبھی نہ ساختی - چہ میں سرخا د پر دی بنجی لیدی نہ وی - او
 نہ د بنجی پر دے سرخے لیدی وی - او بیا نہ ه تعلق پیدا شی - او فساد جوہ
 شی - چہ د لب غوند سے بے ستری یا نینکوئے پر دے په وجہہ دو منہ فساد -
 جوہ میں یہ - فرچہ بالکل آزادی شی خہ خہ بہ نہ کیبی .

دغه شان ک خرک مونج کول نہ غواہی - نہ فرض دئے گنپی خرفہ
د نہ کوی - داخلہ ضوری دا چہ د فضیت نہ نے انکار او کری او کفر
تہ او وحی .

یو صاحب وسیک سود جائشی نہ قوم ترقی نشی کر لے - حکم چہ حرام
گنپلوبہ شکل کبیسے بد کم خلق سودی کاسو باں ته غامہ کیدی - او چہ جائشی
نہ قول مسلمانات بد شروع کری ماوساتہ او وسے تاسی د نور و خدا غندے
چل کارکوہ چھٹہ دے خوبی وی - بل کہ عالمان درستہ حلال او وائی م قول
قوم فرماتے نہ شی را وہی دے - د چاچہ ایمان مظبوط وی هفہ بد او وائی
چہ عالماں خراب شو - حرام تو حلال وائی - بیا به م قول قوم درستہ مرکزی
نشی - ستاسو مرگی بہ لب وی - (نہ بندہ دادہ چہ اسلام کبیسے د ترمیم خیال
پریڈی) - او چل عمل چہ موڑہ خوبی وی کوئی - چل آخرت خراب کری
یو صاحب پہ قربانی باندے اعتراض کلو - چہ دے کبیسے خیر دے -

چہ خاروی حلال کری - د خربو نی خروک نہ وی - کندو کبیسے بُنخ کری
(د حج پہ وہ حُو کبیسے چہ پہ لکھوین قربانی او شی نہ غوبی نے بُنخ لے مشی)
د دے اعتراض بنیاد م دادے - چہ دوئی پہ چل خیال شرعی احکامو دپارہ
خہ حکمتونہ مقرر کری دی - چہ هفہ نہ حاصلینی نہ فضول وہ تہ بشکاری شی
قربانی تہ نے د افادہ راویستہ دہ - چہ غریبان نے غوبی وی خبر کی - او چہ
غوبی نہ مکہ کبیسے بُنخ شی نہ مقصود نے حاصل نشی

د دے جواب دادے - سخن شناس نہ نے د لبرا خطہ ایغاست -

شرعی مسئلہ دادہ کہ د غوبی یوہ قطہ م چاتہ وہ نہ کری - بیام د -
قربانی ثواب نے پورہ او شو - نہ معلومہ شو چہ د قربانی مقصود د خلق
فائدہ نہ دہ - پائیتے شوہ داخلیو - چہ داخلہ حکمت نے دے نہ دے نہ بیام نہ
حکمت دے - حکمت نے دادے - چہ بندہ تہ د اللہ د عاشق پہ حیثیت چل

خان قربان حکول پکاروو۔ دهخ پہ بدل کبنتے اللہ تعالیٰ پہ دارجم اوکھا و
چہ دیوبنہ خاسروی قربانی نئے قبولہ کھوئی او دے دے دلیل دادے۔ چہابراہیم
تھک شوئے وو۔ دخوبنہ خوئی دقربانی۔ خوبنہ دخان نہ نیات خوبنہ وی
نوپھریا ابراہیم ته دخان نہم خوبنہ شے قربانی کھولو حکم شوئے وو اور دنے
تہ پس حدیث شریف کبنتے اشائ شوئے دہ۔ فرمائی۔ سُنَّةَ أَيْكُمُ اِبْرَاهِيمُ۔
داد ستاسو دپلار ابراہیم علیہ السلام سنت دی۔ من مقصود دا وچہ۔
چل خان قربانی ڪرپی۔ لیکن دهخ پہ بدلہ کبنتے دخاسروی قربانی منظورہ
شرہ۔ او محبت داسے شے دے۔ چہ دیرو عاشقانو واقعی خافنہ قربان کری
دی۔ وائی چہ یو صاحبی حال بنزہک حج ته لاسرو چہ بیت اللہ شریف ته۔
او رسیدو۔ معلم ورتہ او وے۔ دا بیت اللہ دے۔ خوبنہ کیفت پہ سائلو
دا شعر یئے او وے:

چرسی بکرنے دلبر بسپار جان مضطرب
کہ مباد بار دیگر نرسی بدین تنا

، چہ دمحبوب کرختے ته او رسی۔ چل بے قرار سروح ورتہ او سپلٹھے
نہ چہ بیا د دالرمان پورہ نشی، دائی او وے۔ یوہ چغہ نئے او رویستہ او
سما پریوت سروح نئے حق ته او رسیدو۔ د دیں بنزہکانہ داسے واقعات
تاریخونز کبنتے لیکلی دی۔ وائی چہ دحضرت نجم الدین کبر عاصحة اللہ علیہ
پہ محبنتے چا اشعار وے دامرعنه نئے او وے: جان پدھ و جان بدھ و جان بدھ
پہ مفعہ حال ساغلو او نئے وے محبوب سروح غواہی لیکن افسوس ہی خوک۔
وہ کرومنکہ نشته۔ بیا نئے او وے۔ جان دادم و جان دادم و جان دادم
دے دے سم سا پریوت سروح یئے حق ته او سپارلو۔ خوبنہا هم د داسے کسانو
شمیر کم دے۔

اللہ تعالیٰ فرمائی: وَلَرَأَيَا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ آتِ اُفْتُلُوا آنْفُسَكُمْ أَوْ اخْرُجُوْا

وَمَنْ دِيَأَرَكُمْ تَمَّا فَعَلْتُهُ إِلَّا تَلِيلٌ وَسِنْكُمْ طُور کہ موبن په درنم فرض گئی
و سے چہ خانہ نہ قتل کرنی یا اے چپل کیں نہ اے رنہ اے نز پر لین خلقو
بے داسیے گھری رر، ارکہ ترل داسیے و سے هم نز په یئ کال کجنه بہ ترل۔
ختم شری رو۔ داخن دا اللہ تعالیٰ رحمت دئے چہ دخان په خانے دخانیو
قربان گھر۔ لیکن سرمش دا حکم دئے چہ هفت خانے دخان او ڈیمنے قابل
رجی۔ حدیث شریف دے۔ سَقِّنَا أَمْحَاجِيَا كُمْ فَيَا إِنَّهَا عَلَى الْقِرَاطِ مَطَاهِيَا كُمْ
(چپلے قربانی سنبے خریے کرئی ٹکے چہ دا بدپول هو اس ستو سو رلی وی،)
حضرت عمر چہ سورتی بقرہ یاد کر نزیو اونبندے حیرات کرے ئه چہ
قیمت نئے درے سو اشنی رو۔

حاصل دا چہ دا قربانی حکمت داند دے کرم چہ خلقو جو گھر کھے دے
(یعنی غریبانی تد سخن بندے ور کرل)، بلکہ حکمت نئے دا دے کرم چہ موبن بیان
کرو۔ او دا مرہم د تاسرہ فائڈے په خیال بیان کرو۔ کنی مذموبن مسلک
دادے۔ چہ احکامو کجنه حکمت نہ لہول نہ دی پکار۔ د حکم تعیل پکار دے۔
مولانا فرمائی:

حدیث مطرب رسے گروزان دھر کھتر جو
ک دس نکشد و نکشاید بحکمت این معما
دا ساقی او د شابن جرے کوہ او د زمانے راز نہ مدلیتہ۔ چہ دانغورہ نہ
پہ عقل چا پرانستی دا او نہ بندے پرانی)۔

دا اللہ تعالیٰ د احکامو راز نہ موبن کله معلوم لے شر۔؟ کلہ چہ معلوم
شی چہ داخنہ ضروری دا۔ نز بیا د صفحہ فائڈہ لہول نہ دی پکار۔

بھر حال په دین کجنه دخانہ خریے مئ جنہا وحی یا چنلہ علم حامل کرئی
یا د عالمانو جزو اون منی۔ د دے دواہو جبرو نہ بغیر د دین کان خرابیری
او بیا د دے آزادی په نہ ما نہ کجنه۔

دَعْلُم دِيْن حُسْرُوت ته اشاره دَه دَآيت په دَسے جمله کنيه وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
 قَالْجِئْمَتَ - ۱ او تعلیم و سکری دوئی ته دَکْتَابِ الله او دَحُكْمَت، دَلَتَه دَحُكْمَت
 دَلَفَظِ مُخْتَلَفِ تَفْسِيرَتِه شَرِي دَه - خَرْسَه ما په حِيَالِ دَحُكْمَتِ نَه مَرَاد، عَلَوْمِ
 اجْتِهَادِيَه، دَه او دَکْتَابِ نَه مَرَادِ مَنْصُومَه، دَه - زَرَه په دَسے موقع دَدَسے
 تَفْصِيلِ بِيَافِلِ نَه غَوايْم - خَرْدَ غَلْطَ فَهَمِيَوْ خَتَمِيَوْ دَپَارَه دَرَتَه دَوْمَرَه
 قَدَرَسَه رَايِم - چَه اجْتِهَادِ دَه هَرْ چَا مَعْتَبِنِ نَه دَسے بلَكَه دَسے دَپَارَه دَيَنْ شَرِطَه
 دَه چَه په صَخْهَ تَولِيَوْ پَرَه وَي - دَه هَغْرَاجْتِهَادِ مَعْتَبِرِ دَسے او دَانِهِمَلَه شَرِي
 تَرْكِ شَرِائِطَه په هَرْ چَا کَبَنَه نَشِي مَرَنتَه،

دَمَثَالِ په طَرسِ درَتَه يَوْمَسْلَه بِيَافِلِ - دَسے نَه بَه مَعْلُومَه شَيْهَه مَوْبِنَه کَبَنَه
 دَاجْتِهَادِ قَرْتَ نَشَتَه - مَسْلَه دَادَه چَه كَه دَوَهَ كَسَه په خَنْكَلَه کَبَنَه سَرَوانَه وَي
 يَوْكَسِ ته دَغَسلِ حَرْفَرَه تَه دَسے او بَلَه ته دَه اَرْدَسِ - اَرْبَهَ نَشِي مَرَنتَه
 مَاغْهَه دَپَارَه دَواهِرِ تَيَمِّمِ او كَهْرَه - دَواهِه په عَلَمِي او عَلَمِي او مَافُوكَبَنَه
 بِراَبِرِ دَه خَرْدَغَه تَيَمِّمِ فَرَقَ دَسے پَكَنَه - اَوْسِ خَبَرَه دَادَه چَه دَوَيَه په
 اَمامَتَه مَرْبَعَه كَرَى نَزَدَ كَرمِ يَوْا اَمَامِ كَيدَلَ بَهْتَرَه وَي - زَمَبِنَه حِيَالِ خَرْدَه
 دَسے چَه چَاهَه دَه اَرْدَسِ حَرْفَرَه وَرَتِ تَيَمِّمَه او كَهْرَه - دَه دَه اَمامِ كَيدَلَ
 بَه بَهْتَرَه وَي - خَكَه چَه دَه ته دَه او دَه اَرْدَسِ حَرْفَرَه وَو - نَزَدِ بَخَاسِتِ حَكَمِي
 لَه دَه هَعَنَه بَلَه كَمِ وَو - چَاهَه چَه دَغَسلِ حَرْفَرَه وَو - نَزَدِ دَه اَمامِ
 كَيدَلَ بَه بَهْتَرَه وَي - لِيَكَنَه دَه فَقَهَاءُه قولَ دَه دَسے بَرْخَلَافَ دَسے - وَجَهَه دَه
 دَه چَه تَيَمِّمِ قَاعِمَه مَقَامَه دَسے دَغَسل او دَه او دَه او دَه او دَه او دَه او دَه
 دَه او دَه او دَه - مَنْ چَاهَه دَه دَغَسل دَه دَپَارَه تَيَمِّمِ كَرَهَه دَسے - دَه مَغَطَّهَه
 بَهْتَرَه شَوَّدَه هَعَنَه دَه چَاهَه او دَه او دَه تَيَمِّمِ كَرَهَه دَسے - فَرَاهَه كَيدَلَ دَه دَه
 بَهْتَرَه دَه او كَهْرَه دَه دَه او دَه

نشر سید ہے ھُکچہ اجتہاد تش په کتابوون لوستق نہ حاصلین ہی۔ بلکہ پہ احادیث راجحہ کلوا۔ ھن کہنے غیر کلو۔ او تقویٰ او طہارت حاصللوونہ پس طبیعت کہنے یوہ خاصہ ملکہ پیداشی۔ اوچہ موبن کہنے دا تریے غیر کہ نشتر نو د تعلیم نہ بخین بلہ لار نشتہ۔

د دینی علم منورت خو ثابت شو۔ اوس درستہ نہ بینیم چہ پہ مسلمانان کہنے بہ دینی علم ختنگہ عام شی۔ دا خر ڈینہ گراند ده چہ ترل خلق پورہ عالیان شی۔ من صبا خلق دادے نہ دیں ویرینی چہ مولیان دا کرشش کھری چہ۔ ترل مسلمانان مولیان، پری مر بن قلوبونہ مولیان شجوہرو وو بلکہ کہ ترل مولیان کیزی ہم نہ موبن بدے من کرو۔ ھُکچہ تجربہ دادہ چہ ہمت۔ قباعت۔ عقل او تقویٰ پکشے نہ وی۔ دا سیمے عالم نہ دین تہ دیں نقصان رسی۔ او د ہمت نہ ملاد۔ د دین ہمت دے د مال گتیلو ہوت نہ۔ دیں حریصان مولیان دا سے شتہ چہ د نیادار و تھ د مال پہ طمع و رسمی۔ او د خلق د زہرو نہ نہ یہ د علم قدر و رکٹ کرو۔ د نیادار د احیاں کھری چہ کہ نہ موبن اولاد دینی علم او کھرو۔ من دغہ شان سوالونہ بہ کری او بے عزتہ بہ وی۔ ھُکم نہ وایم چہ دا سے خلقوتہ عالم کیدل نہ دی پکار۔ د دینی علم او دینی خدمت د پاٹ دا سیمے حالت پکار دے۔

اسے دل آن بہ کہ خراب از می گلگون باشی

بے نر و گنج بمدحشمت قارون باشی

، اسے نہ دا بھترہ ده چہ د معرفت د شابو پہ نشہ کہنے پوچھے۔ بے مال د ولتہ بہ د شان شوکت د قارون نہ سل چندہ نریات وی،

من د مال پہ حق کہنے خوئے دا چال وی او د جاہ پہ حق کہنے نہ دا حال وی (یعنی عاشق حادق وی)۔

دریاہ متریلی کے خطرہ است بجان
 شرط اول قدم آئست کے بھون باشی
 اد محبوب د کور پہ لائ کبھی د سرخترے دی۔ پہ دے لار قدم کیسنو دیاں
 وہاں سے شرط دادے چہ د بھون پہ شان عشق کبھی کامل ٿئے۔
 او بیا پہ عشق کبھی نہ دا حال وی چہ یے د محبوبہ نے بل هیخ ندوی
 پکار۔

دلاراہے کے داری دل درو بند
 دگر چشم ان ہمہ عالم فرو بند
 اکرم عبوب چہ لرمے زہری یواحی مخدہ پورے اور ترہ او د نزرمے ہوتے دنیا نہ۔
 ستر گئے پتے کرہ)۔ او د احوالت نے وی چہ «عاشقان را مذهب و ملت جدا است»
 اد عشق لائ د ہر قلو نہ جدا ده، اوس تاسو حنبلہ سوچ او کری چہ ہر قل خلق
 دا سے کیدے شی۔ نزکہ ہر قل خلق عالماں شی۔ چہ دا او صاف پکبھی نہ وی
 خرمہ خرابی بہ پیدا کری۔

مايوہ فتوہ لیدھی وہ چہ یو مولوی صاحب ین سری ته د چنی خوابنے سره
 منکح په خڑھ چل ول جائز کریے وہ۔ چالاکی نے دا کریے وہ چہ لیکلی نئے وو
 چہ د دے سری بستی بہ ہیشہ د چنل جھالت پہ وجہہ د کفر الفاظ د خول نہ ویستو
 فن د دے مسلمات سو نے منکح صحیح نہ وہ۔ او چہ منکح نئے صحیح نہ وہ
 نف دائی خوابنے نہ شہ او حرمت مصاہد حنفیانز مسلک دے۔ هون بن اهل حدیث
 باندے جھت نہ دے۔ فن دا سرے دے خوابنے سره منکح کریے شی۔

چاہنہ ویلی دی۔ بد گھر راعلم و فن آمرختن۔ دادن تیغست دست راهن۔
 د بد اصلہ ته علم او هن پنیل د پاکو پہ لاس کبھی توڑ وہ کول دی، نزکہ
 دا سے خلق د قرم مشران شی فر خرمہ خرابی بہ جو یہ کری ہے۔ پہ دکھ وجہہ
 دینی علم د پاٹ د صحیح فطرت انتخاب پکار دے فن تاسو ہم چنل او لا دکھے

دینی علم د پاره واپرہ خربن کرئی - کہ خوک اور افی چہ د باندھو غریبان خلق دنی
تعلیم کری صحفہ کافی دی - نز نز وایم هغہ کافی نہ دی - حکمہ چہ د باندھو خلق
د بناریاں د اندر ورنی حالاقرنہ واقف نہ وی - نز صفری د تاسرا اصلاح -
نشی کر لے - د بناریاں د پاره بناریان عالمان - او د باندھو خلق د پاره د
باندھو - غریبان د پاره غریبان - او مالدار و د پاره مالدار و کبھی عالمان پکار
دی حکمہ چہ د مالدار و پہ نظر کبھی د غریبان قدر نہ وی - نز خدھ فائڈہ
تر مے نشی اخستی .

بل د اچھے غریبان - غر لیکا دی چلہ بردھ کار کری - مالدار و تھ مخدھ دین
خدمت پکار دے . نز پکار دے چہ چنل اولاد کبھی ہنہ کان دینی تعلیم تھ متمب
کری - خون خداۓ د پاره دا سے انتخاب مہ کوئی خنگہ چہ تراوس سے راغعا دے
یعنی چہ کوم کم عقل وی هغہ مذہبی تعلیم تھ او باسی - بلکہ انتخاب دا سے
پکار دے - چہ کرم پیر ہوبنیار او بیدار ہلک وی هغہ مذہبی تعلیم تھ اپاسی
او بیا نے اخلاق تربیت ہ او کری - یعنی تواضع او خاکساری پکجھ پیدا کری
(کبر جن نہ خوک فائدہ نشی اخستی) او یو لوونہ بند طریقہ دادا - چہ د دے
ماحول نہ نے او باسی - چا بن رکھی سڑ نے خٹے مردے د پاره دیرہ کھٹی چہ
سریتوب نرده کری - او کوری انگریزی د پاره خلق خرمہ واپرہ ماشمان
انگریزی سکولو نز تھ استری - چہ مغربی تہذیب نرده کولو د پاره خلق
دو منہ تکلیف برداشت کری - نز دین د پاره خر نئے پہ خوشالی برداشت
کوک پکار دی .

وابع چہ یو باد شاہ چل ہوئے یو استاذ تھ تربیت د پارہ حوالہ کری
وو یوہ وریخ نے اولیہ د چہ استاذ نئے پہ آس سر دے - او شہزادہ
وہ مر لکھ د نز کراں پیادہ منہوئے وہی - د باد شاہ دا منظر خربن نہ شر
استاذ نئے راں غربیستو پہ قلاں نئے وہ منہ پرس اور کرو - چہ داولے - مذہ

و هم ته او وئے حضور یوہ ورح بہ د میے باد شاہ کیبی۔ دے بد پہ اس سو مردی۔ او خلق بہ ورسہ پیادہ روان وی۔ ک دے من پیادہ او نہ زغلی۔ نو بیا بہ ورتہ دَ خلقر دَ تکلیف پتھے خہ او لکھی۔ چہ دا چل حال ورتہ یا دوی نف په خلق بہ رحم کھوی۔ نزدا قربیت پلا رنشی کرلے۔ او استاذ یے کولے شی۔ لیکن استاذ داسے پکار دے چہ مهربانہ وی۔ دَ من زمانے د استاذ انو پہ شان قصاب نہ وی۔ چہ دَ وہو هدو کی ما توی۔ پہ ترین تندی او وھلو تکرلو د وہا و استعداد خرابیبی۔ دَ سبق نہ یئے زھٹ۔ او ہتکبی۔ بیا ہلہو سبق ویٹے نشی۔

فرچہ یو طرف ته ھلک ذھین وی بل طف ته استاذ مهربانہ وی بسٹ تربیت یے او کھی۔ بیا او گورئی چہ خنگ د شاندار شخصیت عالم تر گھوپھی۔ او س سوال دا پیدا کیبی چہ پہ انگریزی تعلیم خراغتے غتے نزکری مونتے شی۔ مال گتیلے شی۔ مذہبی تعلیم چہ پہ او کھو۔ نو بیا بہ خبری خہ؟ ژوند بہ خنگ تیروی۔ نز مالدار و ته خودا سوال ھلہو پکار نہ یئے او غریبانو تہ پکار دے چہ قول قرم دے ته توجہ او کھی۔ سرماید راجع کھی او دَ دین خدمت کرو نکوتہ ترے نہ تنغواہ ورسکھی۔ داتجہ بہ ده چہ وہو کراں کبئے چا د فراغت ژوند تیر کھے وی۔ هفہ چہ لورٹے شی حرص پکنے نہ وی۔ او کہ دَ اول نہ پہ سوال عادت وی۔ بیا چہ لوئے شی هم دَ دے عادت نہ خلامیدے نشی۔

من صباچہ خرک پہ مذہبی طالبانو دا قسم اعتراف کری۔ دا الزام پہ حقیقت کبئے پہ دوئی رائی۔ مسلمانان دا سے نہ کھی۔ چہ دینی طالبان دَ چل او لاد پہ شان او ساتی او قول ضروریات نے پورہ کھی۔ مثلاً ک د چاخلو، واپہ وی نزیو طالب ورسہ کھی۔ پنخہ واپہ چل او کنھی یا خنگ خواراک جامہ پیزار چہ چل او لاد ته کری دغہ شان دے طالب

تەم ڪری۔ په دئے طریقہ بې پە چاخامی بارم رانشی او ڈین خدمت
بەم په بنن شان گینی۔ اور نگ نریب عالمگیر رحمۃ اللہ علیہ دا طریقہ
جامی کھری وە۔ نو په دغه دو، کبئے علم دیرو ترقی کھھے وە او بنن
عالمان پیدا شری وو۔ عالم گیر سجدل ھم وو او مُذْقَنْ ھم وو۔ ھٹھتہ
معلومہ شو چہ دینی طالبان پریشان دی۔ بیت الممال باندھے ٹے ټول۔
بوج اچول نہ غربستو۔ نو یو سرداری را او غربستو چوس مئے ترے او گرو
چہ مانجھ کبئے فرض خودی۔ ھٹھ تە نہ وو معلوم۔ نو دیں مئے اور یو
چہ بشار ڈ طالبان نہ پک دی۔ تامن دومن ھم نہ گینی چہ یو طالب ھان
سے دیرو کرے۔ او ڈ مانجھ مسئلے ترے نرداه گرے۔

بس بیا خو ټولو سردارانو سره ڈ ھان غم شو۔ په طالبان پسے۔
گز نیدل دغه شان ټول طالبان ڈ خواک جامے او فور و هرو ریاتو
ندے فکرہ شوار ټوله توجھہ نے علم ته لاغریله شو۔

لیکن دا ټولے جنی دا حکومت دی۔ حکومت بجیہ شی دی۔ فن کے۔
اسلامی حکومت نشتہ۔ نو موبن دا کمہ چپلو کبئے اتفاق او امداد سہ پورہ
کولے شو۔ نو هر کمہ چہ ڈ مذهبی علم حضورت ثابت شو۔ نو ایں په
دیے عمل پکار دی۔ دا طریقہ خود عالمان پیدا کولو ڈ پاڑ وە۔ اویں
کوم ڪسان چ کار کسب کبئے مشغولیت په وجہه پورہ عالمان کیدیے نشی
ھغئی ڈ پاڑ ھم پکار دی چہ ضروری مذهبی تعلیم حاصل ڪری۔ په
اس دو کبئے وی کہ په عنی کبئے۔ لیکن دا تعلیم ورقة ڈ انگریزی وینا
نم گنکنی پکار وی۔ خکھ چہ په ذ هن باندھے ڈ وہ بندی نقش اش دیں پائیڈاری
نو دامناسب نہ ڈھ چہ ڈ پوھیدو سہ اول په انگریزی شروع او کری۔
بلکہ پکار داده چہ واپرہ اول ڈ قرآن شریف سبق شروع ڪری۔ چہ
قرآن شریف ختم کری نوبیا نور سبق واپرہ۔ کہ پورہ ختم ته انتظار نشی

کولے- نزکم نه کم لس سپارے خوچه ضرور او وائی- او بیا ورساندے-
رسونانه د تلاوت پابندی او ساتئ- د مے نہ پس اسان اسان مذهبی کتابو
په ارسدو یا بلہ مقامی شرابہ کبھی د بندھ عالم نه او وائی- او ورسو د شیعیت
په احکامو د پابندی خیال سائل ضروری دی که ختم کار د شریعت نه
خلاف کری چه سعدستی منع کرلے شی.

او س پاقت شرھے کسان چاچه هدو ھیخ سبق نه وی ویلے- او نہ
ورتبہ او س د رینا فرحت شتہ- هغنوی د پارہ د اطريقہ ده- چہ په هفتہ
کبھی یو ورخ د چنلے محلا په جات کبھی د مولوی مصاحب نه د مسئلو اخلاقو
کتاب او رسی- او دغه شان نئے نردہ کری- بنحو د پارہ هم داسے انتظام
پکار د مے- چہ خوک تعلیمیافتہ وی- هغروی د مسئلو اسان کتابو نه چنلے
مطالعہ کری- او خوک چہ چلہ نشی ویلے- نو دبل نه د اوری او که په
کور کبھی تعلیمیافتہ سری وی- نو پکار دی چہ هفہ د چپل کور بنحو ته
د مسئلو اخلاقو کتابو نه او رسولو د پارہ ختم وخت مقرر کری.
دا داسے طریقہ دی- ک عمل په او شو- نو په لبند مودہ کبھی به تقول
مسلمان قوم، نو بنحو نہ جھالت بالکل ختم شی- او تقول قرم کبھی به دین
خور شی.

دا خر د علم متعلق جزئے ویسے- او من دریم چین تن کیه یعنی عمل د مے
ک عمل نہ وی نو د علم ھیخ فائدہ نشته- د عمل بیا دوہ قسم دی- ظاهري
اعمال او باطنی اعمال- موجودہ وخت کبھی کہ خوک د عمل کوشش کری
ھغروی هم صرف ظاهري اعمالو ته زور ورکوی- د باطنی اعمالو نئے داحتاتی.

از بیرون چو گور کافر پُر حُلُّ

واندرؤن قهر خداشے عز وجل

ان بیرون طعنہ زنی بر بایزید

و ز درونت ننگ میدارد بیزید

وَدَّ پاکه لکه دَ کافر دَ قبر بنایسته نے۔ او دنہ دَ اللہ تعالیٰ عذاب دے۔
پہ ظاہرو خود بایزید نہم پاک بنکاری۔ خود باطن نہ دیزید تم شرم و حُرما۔
مطلوب داچہ اکثر خلقو ظاہری کارو نہ سم کری وی خوباطن نے سم نہ وی
و باطن سمول یو خو عقاید صحیح کول دی۔ داخرا اکثر خلقو کری وی۔ دیم
اخلاق بسہ کول دی۔ کم تھے تصور ویا شی۔ داد دیروند پاچتے دی
پہ دوہ وجہ۔ یو خو دنیاداری پہ وجہہ وہ توجہہ نہ شی کرلے۔ او
بل دَ جاصلوں صوفیان پہ وجہہ۔ چہ اوں خلق تصور یو خوسوا جو نہ تہ
والی۔ دَ تصرف چہ کوم حقیقت دے یعنی۔ لَتَعْمِيرُ الظَّاهِرِ وَالْبَاطِنِ۔ چپل۔
ظاہرو باطن دوارہ سمول دے تہ توجہہ نشته۔ دَ ظاہر سمول خود دادی
چہ اقوال او افعال تول دَ شریعت تابع شی۔ او باطن سمول دادی۔ چہ لخلاق
حسنہ لکه قناعت۔ ترکل۔ شکر۔ حب۔ وغیرہ حاصل شی۔ او دَ اخلاقی۔
رفیلہ لکه۔ حسد۔ کینہ۔ حیت دنیا۔ حیت جاہ۔ وغیرہ نہ زہ پاک شنی
اصل تصرف دادے چہ اوں خلق ترک کریے دے۔

منجودہ وخت کبھیے حالت دادے چہ اکثر عالمانو صرف ظاہر اخستے
دے باطن نے پرینیے دے۔ او خرک چہ خانتہ صوفیان والی۔ هفتی باطن
احستے دے او ظاہر نے پرینیے دے۔ گریا تقسیم نے کریے دے۔ چہ خرک ظاہر
سموی صفحہ بدے باطن پریدی۔ او خرک چہ باطن سموی صفحہ بدے ظاہر خیال
نہ ساتی۔ حالانکہ دَ دوارو ضرورت دے او حننو دوارہ پرینی دی۔
دَ مونخ روثے خیال هم نہ ساتی او دَ اخلاقو خیال م نہ ساتی۔ بلکہ حیت
مال دَ حیت جاہ کبھیے ڈوب وی۔ دادرے وارہ قسم خلق دَ تصرف نہ پرین
لریے دی۔

غرض داچہ تصرف فرم دے دَ ظاہر او باطن دَ اصلاح نہ دَ یو خو خاصو
سر سمونو او نہ دَ یو خو خاصو حالات۔ دا الحال کہ نہ وی م نسبت مع اللہ

پیدا کیدے شی چہ اثر نئے پہ عبادت کبھی اسان تیا۔ اور پہ ذکر د د وام ترقیق
دی ۔

پائی شر خام رواجوئه لکہ پہ قبر و نی غلافونہ اچول۔ عرسونہ کول
رنگیں جامے اچول۔ قولی اور سریدل وغیرہ۔ د د میں د تصور میں ہیخ تھے
نشتہ۔ او خاص احوال۔ لکہ وجہ۔ ذکر کبھی ذوق و شوق یا افوازو تجلیات
لیدل وغیرہ۔ مزدا گرچہ کلمہ مقاماتو تھے رسی اور مفید دی خوبیا ہم د تصور
اجزا یا الوازم نہ دی۔ لیکن اوس د خلقو را حال دے۔ کہ ذکر بن غوند میں
خوند وہ کھی نہ داخیال کوی چہ مقصود حاصل کھو۔ او کہ خوند نہ
وہ کھی نہ بے فائدے وہ تہ بنکاری۔ حالانکہ د ذکر مقصود وجہ نہ
دے بلکہ حقیقی مقصود د حکم تعییل دے۔ حکم دے فاذ گرُونی آذ کر کم
(تا سوما یا دوئی نڑہ بہ تاسو یاد کرم) اصلی فائدہ بھے پہ آخرت کبھی۔
ظاہریں۔ او عارضی فائدہ دے دادہ چہ د ذکر د کثرت پہ وجہہ اللہ تعالیٰ
سے یہ تعلق پیدا شی۔ او د د میں تعلق پہ وجہہ عبادت کبھی سہولت راشی
نہ دا غلطی خوشہ د صوفیا فن۔ بلہ غلطی د تصور نہ د انکار کولو د۔ چہ
ھنری صوفیانو تھے خشک د ماغہ والی۔ حالانکہ د وجہ سبب د د ماغ خشکی
نہ دہ۔ اگرچہ دے کبھی خشک نشتہ چہ کلمہ وہ باندے طبعی حالات ہم
خشہ اثر اچری۔

غرض دا چہ مواجه دو حالات یعنی تصور گنڈل ہم غلطی دہ۔ او د تصرف
ضد گنڈل ہم غلطی دہ۔ فیصلہ دادہ چہ د تصور جز نہ دے لیکن وہ سو
متعلق دے نہ د قلب د اصلاح یواخ خرد اسروچہ باطن صفا کری۔ اخلاقی رذیله
لرے کری اور اخلاقی حسنہ حاصل کری۔ بل اپنے دادے چہ عقائد صحیح کری
د دے متعلق پورہ تفصیل سے بیان شوئے دے۔ د د و بارہ کولو ضرورت نے نشتہ
پائی شر ظاہری اعمال نہ ہندہ خرچلہ خرگندہ دہ چہ د شریعت تابع داری

ضروری ده۔ فو دا آیت دعوم او عمل اولو شان گوتہ جامع دئے۔ چہ آخر یا بی
صلالله علیہ وسلم بہ رائی او هفہ بہ دادے اهتمام ہکری۔
اویں تامروتہ دادے بیان نہ دا پسہ واپسہ شوہ چہ دادردے وارہ کارونہ
دیں ضروری دی۔ او دا چہ زموبزن رسول ﷺ علیہ وسلم خونہ ملاں باہد
دے۔ چہ دا تویلے خبرے نئے موبن تہ بشیلی دی۔ کہ موبن پہ دے عمل او کھرو
فو دادین او دینا دوار پو تباہی ده۔ دادین تباہی خوش گندہ ده۔ او دادینا
تبایہ ہم خک ده چہ مسلمانان فرم د اللہ تعالیٰ داطریقہ راغلی ده۔ چہ کلمہ دنیا
دین پریدی فو دینا تریے نہم لاءِ شی۔ بل دادینا کامیابی نہم دے دارم
و راحت۔ او خروک چہ دین پریدی هفہ ہیچرے ارام و راحت نشی مرنتے۔
فو هر کلمہ چہ نہ موبن سو سو علیہ وسلم پہ موبن دوہوہ مہربانہ
دے فراوس کتل پکار دی چہ موبن د هفہ حقونہ ترکوہ حده ادا کوو۔ د
حضرت درے حقونہ دی۔ ۱۱) یو دا چہ ورسٹ محبت او کرے شی۔ ۱۲) بل دا چہ
د نہ نہ قدر عزت او کرے شی۔ ۱۳) دریم دا چہ د هفہ د احکام موتا بعد ای
او شی۔

فراوس پہ موجودہ مسلمانان کبھی ہنہ کسانو عظمت احسنتے دے۔ محبت
او متابعت دواڑہ نئے پریبی دی۔ او ہنہ کسانو محبت احسنتے دے عظمت
او متابعت دواڑہ نئے پریبی دی۔ او ہنہ متابعت احسنتے دے خر عظمت
او محبت دواڑہ نئے پریبی دی۔ غرفہ دا چہ دریم حقونو کبھی نئے یو یو
ساختے دے او فرہ دو نئے پریبی دی۔ حالانکہ ہزوہت دادے چہ۔
درے واسطہ حقونہ پہ یو ہائے ادا کرے شی۔ حلہ بد کامل مسلمان شی۔

دامخمن ما پاہ القاسم نویسے ماہواری رسالہ کبھی تفصیل سی لیکلادے
دا دیرہ ففیدہ رسالہ ده۔ اختلاف بحثونہ پکبھی نشی چیز لے۔ خالص متفق علیہ

اصلاحی مضامین شائع کری۔

بھر حال دَ رسولَ اللہِ حَلِیِ اللہُ عَلیْہِ وَسَلَمَ دا درے حقوق دی۔ محبت
عظمت۔ متابعت۔ حضورؐ دَ اللہِ تَعَالٰی لَوْیُ نعمت اور رحمت دے۔ ددے۔
نعمت قدر پکار دے او هر مسلمان ته دَ دے درے وارہو حقوقنا دا کولو
کوشش پکار دے۔ بس اوس بس کرم او دَ اللہِ تَعَالٰی نہ دعا غوریم۔
چہ مومنن ہولو ته دَ دے درے فارہو حقوقنا دا کولو توفیق را کری۔
آمین،

وَهَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٌ وَآلُهُ وَاصْحَابُهِ أَجْمَعُونَ ۝

دعوات عبد پت

دریم جلد

خلورم و عظ

طريق القرب

اد قرب خداوندی حاصل ولو طرقه،

له افادات و دحکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھانی

خلاصہ

فطی ملور دھر مسلاں په زرہ کبئے دار مان وی چہ داللہ تعالیٰ قرب
حاصل کریے۔ پہ دے وعظ کبئے حضرت مولانا صاحب⁷ دا وافعہ کریا
چہ دَ قربِ خداوندی صحیح مطلبِ خُد دے او شنکہ حاصلیدے شی۔ ضمناً
پکبئے دَ تصوّف دیر باریک نکات هم بیان شری دی۔ خُکم چہ حاضرین
کبئے صوفیان او عالمان دیر وو۔

حضرت مولانا اشرف علی صاحب⁷ دا وعظ دَ قنوج په جامع مسجد کبئے
دَ جمعہ په ورخ¹ ۱۰۱ ذی القعده ۱۳۲۹ھ، کبئے کریے دے او مولوی سعید احمد
قلمبند کریے دے۔

١ تسلیم الحق ،

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

للحمد لله نحمدُه و نستعينُه و نستغفُرُه و نؤمنُ بِه و نترکلُ علیه و
 نعوذ بالله من شرور انفسنا و من سیاٹ اعمالنا - من يهدہ الله فلا مضل له
 و من يضلله فلا هادی له - و نشهدان لا اله الا الله وحدة لا شريك له و
 نشهدان سیدنا و مولانا محمدًا عبدہ و رسوله حلی آللہ تعالیٰ علیہ وعلی آللہ
 واصحابه و بارک و سلم - اما بعد : فاعوذ بالله من الشیطان الرجيم - بسم الله الرحمن الرحيم - قال الله تعالیٰ - وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أُلَادُكُمْ بِالشَّيْءٍ تُقْرَبُكُمْ
 عِنْدَنَا فَلَنْفَى إِلَّا مَنْ أَمْرَتَ وَعَلَى صَالِحٍ فَأُنْثِيَ لَهُمْ جَزَاءُ الْتِصْعِفِ بِمَا عَلِمُوا
 وَهُمْ فِي الْغُرْفَةِ قَاتِلُونَ . اَللّٰهُ تَعَالٰى فَرِمانُ - ستاسو مالوونه او اولاد داسے
 شیئه نه دے چه تاسو ما ته راقز دے کپی - بلکہ رانز دے کینی هغه خوک چه
 ایمان لے راوہ او نیک عمل لئے او کپرو - نز دے کسانو د پاره د وچند بلله
 ده - د دوئی د عملو بنو - او دوئی به په بھریںو بالاخاٹو کبیسے په آیام وی
 داد قرآن شریف یو آیت دے - په دے کبھی اللہ تعالیٰ چنلو بندیاونه دیں
 ہیر غت نعمت حاصلو طریقہ بنیلی ده - او کومه غلطی چہ بندیاں کوی د
 هغه نے خبرداریه و رکھیے دے - د آیت مبارک د ترجیحه نه چنلہ د من -
 عنہ نعمت پتہ لکی بیا ہم ہیر خلق د دے نعمت حاصلو نہ محروم دی - دنیا دا
 بہ ورتہ خڑھ تو جھه و کرھی چہ ہیر د پنڈار لئے ہم خاص خیال نہ سات
 هغه غت نعمت دے قرب خداوندی اَللّٰهُ تَعَالٰى تَه نز دے کیدل ،
 ظاہرہ ده چہ دلتہ جسمانی قرب یعنی د فاھی کمیدل خوشته نہ ہکتہ

داد جسم خواه دی - کوم خیزونه چه مادی نه وی که حادث وی م دا
قسم قرب و رکبیسے نشی راتیلے - او دا الله تعالیٰ قدیم ذات خرد جسم مادی
او حدوث او د زمان و مکان د کمنو سیون نه پاک او بر قردیے - نه هلته به
خنگ جسمانی قرب راشی.

د دے خائے نه د هخ خلق غلطی معلومہ شوہ کوم چه د خراصو په جامہ
کبیسے دی خر عالمان نه دی - حکم چه عالمان د داسے غلطیون نه بچ وی یعنی
جا هلان صوفیان چه په ظاهره خرامی بنکاری - او په حقیقت کبیسے عوام دی
د جا هلان صوفیان د اخیال دے چه قرب خداوندی هم جسمانی قرب دے.
د دے پتہ د دوئی د مثالو فرن نه لکی . عالمان ک دے قسم خ تشبیه و رکوی
نو په تاویل سئے ورکوی او داخلق پکبیسے تاویل نه کوی - بلکه ظاهری
عامہ معنی نے مرادوی - دا قسم خلق حُنَّه خر هخ دی چه الله تعالیٰ ته د
دریاب سئے او خپل خان د دریاب د چپو سئے تشییه ورکوی - او حُنَّه
د دریاب او خاخکی تشییه ورکوی - فر داسے قسم تشییه که د پوھه
کسانی په کلام کبیسے وی نه د هخ بہ تاویل کینی او صحیح معنی بہ نئے -
لہرلے شی - حکم چه د تشییه نه بالکل انکار کول زیات دے په قرآن شریف
کبیسے خیله تشییه موجود ده - آیت مبارک دے - اللہ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
مَثُلُ نُورٍ كِيمِشکوٰرٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي نُجَاجَةٍ أَلْنُجَاجَةُ كَأَنَّهَا كُوَّبٌ
دُرِّيٌّ - (الله نور (هدایت) دے دا سمافن نزاو نرمک د هفت د نور -
(هدایت) داعیبیه حالت دے چه (فرف کوہ) یو تاخ دے په تاخ کبیسے پویو ده
دا پویو په یو شیشه کبیسے بندہ ده - هفہ شیشه (داسے صفائد) لکه -
پر قیدونکے ستوریے) په دے کبیسے تصریح ده چه د نزیر خداوندی داسے
حالت دے لکه په یو شیشه کبیسے بندہ پویو په یو تاخ کبیسے پرستہ وی - او هفہ
شیشه داسے صفائی چه لکه درسون بنانہ ستوری پر قینی - نز من کله چه -

قرآن شریف کبھی تشبیه موجودہ نہ - نوک مطلق تشبیه بنه نہ اونچا - نو
قرآن شریف کبھی به تشبیه ولے وہ کولے شوہ دام حکم او رسے چہ اوس
خنہ کسان پہ دین کبھی دیرہ سختی کر جا - پہ معنی نہ غور نہ کری خوچہ
تشبیه ظاہری الفاظ او وینی فرد کفر او بدعت حکم پہ لکھی حالانکہ
او شاد خداوندی دے لا تَخْلُوا فِي دِيْنِكُمْ عَيْنُ الْحَقِّ - (نہ حق نہ اخرا پہ دین
کبھی زیارت مہ کری) مثلاً د کرم خیز نظیر چہ پہ قرآن کبھی موجود دے کہ
ھنخ تہ مطلق حرام او رسیلے شی نو دا زیارت دے - البتہ وجہہ شبهہ نہ -
معلومول پکار دی ۔

پہ دے پئی شئی چہ د تشبیه مطلب صرف دو مرہ وی چہ دا دوارہ
خیزونہ پہ یو خاص صفت کبھی شریک دی - (دا مطلب نہ وی چہ دا
دوارہ خیزونہ پہ ہو خبرہ کبھی یو شان دی) مثلاً کہ چاتہ د سپون مئی
سر تشبیه وہ کرے شی - نو مطلب نہ صرف پہ بناست کبھی شرکت وی
دا مطلب نہ وی چہ د دے بنده مخ د سپون مئی ہو مرہ غت دے - یا
د سپون مئی ہم د دے بنده پہ شان لاس بنپیسے یا خولہ پورہ دی ۔
دغہ شان دے آیت مبارک کبھی د دیو سے سر تشبیه صرف پہ رنزا کنے
دہ - سر د دے چہ ظاہر د چہ د دوارہ وہ رنزا پہ کھال کبھی د یو درج نہ
دہ - لکھ د کلی مشکل افراہ چہ یو مختلف وی یو برابر نہ وی - د تشبیه
مقصد صرف دو مرہ قدر دی چہ دے دوارہ وہ کبھی یو شے مشترک دے اگر
چہ یو کبھی نریات وی بل کبھی کم ۔

او دا ہم ضروری نہ د چہ مُشَبَّهہ بہ کبھی دے دا صفت د مَشَبَّهہ نہ
نریات وی - لیکن دا منوری د چہ نریات واضح او نریات مشہور د وی
نو کہ یو کامل پہ چنل کلام کبھی خانتہ د قطرے سر او خداۓ پاک تہ د دریاب
سر تشبیه وہ کری وی نو د ھنخ بدھ خامی مطلب وی - (چہ هر خوک پہ

نشی پوھیدے)۔

لکھ مغرب سرحدہ اہلہ علیہ و میلی دی۔

ز دریا موج گوناگون بن آمد

ن نے رینگی بہ سرنگ چون بن آمد

افوس فن داسے وخت راغلے دے۔ چہ یورتکے نہ وی ویلے او دا قسم
اشعار وائی او اوری او وجد په رلئی حالانکہ پوھیری په ہیخ ہم نہ او کہ
پوھینی نہ داچ اہلہ لکھ د دریاب غور یدلے دے او موبن ترے نہ پیدا
شری یو انعروہ باللہ، او دغہ شان چل دین تباہ کوی۔ داسے اشعار ناپوھہ
کسانن ٹنگنے ویل ناروا دی۔ پہ دے حکم حیرانینی مہ۔ او گورنگی پوھہ خلق تو
خردوں و احتیاط کرے دے چہ خنہ کسانن د پارہ نہ حج ناروا کرے دے۔
مشلاً ک چامٹ سفر خرج پورہ نہ وی او تر واپسی نہ د بال بیچ کپڑا
نفقہ ہم نہ وی۔ نہ داسے بندہ د پارہ د حج سفر ناروا دے۔ او او گوئی
د سُر پہ سُر غرمے پہ وخت مونج ناروا دے حالانکہ مونج خورہ غت عبات
دے۔ دخہ شان د اختر پہ ورخ سرو شرہ ناروا دہ۔

اصل جنہ دادہ چہ مر عبادت کبھی خہ شرطونہ د واجب کیدو د پارہ وکا
او خہ شرطونہ د هنخ د ادا کرلو د جواز د پارہ وی۔ فو پہ حج کبھی خر
استطاعت د وجوب د پارہ شرط دے او د اهل و عیال حق نہ ہنائی کیدل نے
د جواز د پارہ شرط د بے۔ (یعنی چہ ق و اپسی نے د اهل و عیال د پارہ د
نفقہ انتظام وی)۔

حضرت مسعود بک پہ چنل شعر کبھی دے تے اشائے کرے دہ۔ فرمانی
اے قوم بحیرتہ کجا یڈ کجا یڈ معشوق درین جاست بیا یڈ بیا یڈ
(اس حج تے تلوہ کو خلقو چرتہ نے۔ دلتہ راشی دلتہ راشی معشوق خو
(اہلہ دے) پہ ظاہر داسے معلوم بری چہ د دے مخاطب هر حاجی دے۔ نن پہ

مطلوب نے پوہیدل گران شی لیکن حقیقت کبھی دَھنْه مخاطب ھفہ کسان دی
چ پہ شوق کبھی حج ته سروان وی۔ سفر خرج ھم وہ مسٹر کافی نہ وی او
د اهل و عیال د نفعے انتظام نئے ھم پورہ نہ وی۔ فردا سے کسان فتہ تلل -
جاں نہ دی۔

مطلوب نے دادے چہ تاسوچ پاڑھ بھوب دلتہ دے۔ اصل مقصود خود اُللہ
تعالیٰ رضا حاصلوں دی۔ او پہ دے حالت کبھی کہ تاسوچ ج ته لار شئ۔ فردا
د رضا چھ خلاف دا۔ مقصود بہ مرحاحل فشی۔ خکھ چہ مرف د مکپہ
سفر رضاۓ حق نہ حاصلینی تاسوچہ د اهل و عیال حق ضائع کوئی نواہی
در نہ کله راضی گیئی۔

معلومہ شو چہ ھنہ حالتون کبھی حج کول ھم جاں نہ دی۔ امام۔
غزالیؒ یکلی دی چہ د مغلوب الشوق کسان پہ عنکبھی د بیت اُللہ شریف حالات
او د حج د سفر خوئی بیانوں جاں نہ دی۔ او گورئی پہ ظاہرہ د اخبرہ عقل
کبھی نہ رائی۔ یکن واقع کبھی بالکل صحیح دا۔ خکھ چہ ممکنہ د مغلوب الشوق
سرے چہ د اکیفیات او حالات واہری فردا شوق د لاسہ بہ د حج پہ
سفر سروان شی۔ او استطاعت بہ نہ وی۔ او بغیر استطاعتہ د حج
سفر جاں نہ دی۔ او د دے ناجائز کار سبب د حالات بیانوں شو۔ فردا
بیانوں نکی ھو گھکار شو۔

واقعی اول اول چہ چا د امام غزالیؒ د اقول اور یدلے وی فور باندے
بہ نہ د کفر حکم لگو لے وی۔ چھ خلق د حج د حالات بیانوں نہ منع کری
لیکن د امام غزالیؒ خبرہ بالکل صحیح دا۔ خکھ چہ بے استطاعتہ د حج سفر
نا جائز دے۔ او د دے ناجائز کار سبب د غمہ تذکرہ دا۔ فردا تذکرہ ھم ناجائز
شو۔

غرض دا چھ هر چندگے بنیہ نہ بنیہ عبادت چھ وی پہ ھنہ حالات کبھی ناجائز

کیدے شی۔ یو بل مثال را یاد شو۔ دَمِنْکُ کار دَپاره چندہ ور گول عبادت
دے لیکن ہونہ حالا تو کبنتے دام جائز نہ دے۔ رسول اللہ ﷺ اعلیٰ و سلم
یو سرے ڈچندے ور گولونہ منع کرے وو۔ ہُنک چہ هغہ غریب وروارہ
دے نہ لب مخکنے لے چنلہ سوال کرے وو۔ فرکہ دغہ مال نئے پہ چندہ کبنتے ور گھرے
وے۔ ورسہ بہ خڑ نہ وو پاتے۔ او بیا بد نئے سوال کرلو۔ پہ دے حان
بند پوہہ کری چہ هر وخت کبنتے د شریعت پہ حکم عمل پکار دے کم خای۔
چہ شریعت د یو گلہ کولو اجازت در کوی هفہ کوئی۔ او کوم خائی چہ موقع کوی هلت منع
کیوں ئی۔ د مسلمان حالت خردا سے پکار دے۔ لکھ یو سرہی یو غلام و احسنو
ور تد نے او وے تہ بہ خہ خورے۔ خہ چہ راباندے نہ خورئے۔ هر کله چہ
دیو بنہ غلام د چنل مالک مخکنے داشان دے۔ فر د حقيقة مالک مخکنے خر
د دے نہ زیاته تابع داری پکار دے۔ او دا گفتیت نئے پکار دے۔ چہ د حال
پہ ثبہ وائی:

زندہ کنی عطائے تو - وربکشی فدائی تو

جان شده مبتلاۓ تو - هرچہ کنی رضاۓ تو

وکھرون دے م ساتے ستا مہربانی دے۔ او کہ مر کرے م تانہ قربانیم۔ نرہ
م د ستاد مینے پہ قید بندی دے۔ خہ چہ ستا خوبشہ وی پہ هنہ راضیم
او مسلمان تہ پکار دی چہ د رسول اللہ ﷺ اعلیٰ و سلم د فرمان دا سے تابع
وی۔ لکھ مرے چہ د شرون دی پہ لاس کبنتے وی او دا قول د حضور احکام
دی۔ پہ فقهہ او حدیث کبنتے بس دغہ فرق دے۔ چہ حدیث منصوص دے
او فقهہ د احادیث نہ مستنبط دے۔ حقیقت کبنتے د وامہ یو دی خوظاہری۔

جامہ نئے جدا جدا دے۔ یو عاشق ویلی دی:

بھر نگے ک خواہی جامہ می پوش

من انداز قدت را می شناسم

، ته هر نگہ جاے چه واچوی مانہ خطایکدے نشی - دَقَدْ پَهْ اِنْدَارِهْ دِیْشِنْ)
دَ عَاشَقْ شَانْ دَ اوْی چه مَحْبُوبْ پَهْ هَنْ جَامِهْ كَبَنْهِ پِيْشِنْ - اوْ كَهْ دَ اَسِيْهْ نَهْ وَيْ
مَغْ سَ بَنْتِيَا عَاشَقْ نَهْ دَ دَسَهْ دَعَوَهْ كَوَيْ - فَخَرَكْ چه دَرْ سَوْلَ اَللَّهِ حَطَّالَهُ
عَاشَقَانْ دَهْ هَغْوَيْ تَهْ پَهْ اَحَادِيْشَ اوْ فَقَهَهْ دَواَپَرَ وَكَبَنْهِ دَحْضُورِ دَارْ شَادَاقَ
شَانْ بَنْكَارِيْ اوْ يَوْ شَانْ قَدْرَهْ كَوَيْ -

بِهِر حَالَ دَ شَرِيْعَتَ حَكْمَ دَادَهْ - اوْ دَ دَ دَسَهْ تَابِعَدَارِيْ پَهْ مَوْبِنْ ضَرُورَهْ
دَهْ - فَنَهْ كَلَهْ چه دَحَجَ غَوْنَدَسَهْ عَظِيمَ عَبَادَتَ پَهْ حَنَهْ حَالَاتَ قَرْكَبَنْهِ نَاجَائِنْ
كَيدَهْ شَيْ - اوْ دَ بَيْتَ اللَّهِ شَرِيفَ حَالَاتَ بِيَأْنُولَ دَحَنَهْ كَسَانِرَ پَهْ مَخْبَنْهِ نَاجَائِنْ
كَيدَهْ شَيْ وَلَهْ نَثِيرَهْ دَ تَصْرِفَ دَ اَسِيْهْ اَشْعَارَوْ بِيَأْنُولَوْ تَهْ چَهْ عَوَامَهْ پَهْ صَحِيحَ مَطْلَبَ
نَشِيْ پَهْ هِيدَهْ سَهْ اوْ فَسَادَ تَرَسَهْ جَوْ رِيْبَنْيَ كَهْ نَاجَائِنْ اوْ وَيْلَهْ شَيْ فَنَدَهْ كَبَنْهِ دَ
حِيرَانِتِيَا خَاهَهْ خَبَرَهْ دَهْ حَدِيثَ شَرِيفَ دَهْ سَهْ - كَلَمُؤَوْالَتَّا سَهْ عَلَى قَدْرِ عَقْوَلِهِمْ -
خَلْقُو سَهْ دَهْ هَغْوَيْ دَحَقْلَهْ پَهْ اِنْدَارِهْ خَبَرَهْ كَوَيْ ، اوْ بَلْ حَدِيثَ شَرِيفَ كَبَنْهِ
دَهْ - كَهْ دَچَاسِرَهْ دَهْ هَفَهْ دَ عَقْلَهْ نَهْ اوْ چَتَهْ خَبَرَهْ اوْ كَرَهْ شَوَهْ فَنَهْ هَفَهْ تَهْ بَهْ
مَشْكَلَ پَيْبَشَهْ شَيْ - فَنَ اوْ سَ دَ اَشْعَارَ دَعَوَامَوْ مَخْبَنْهِ وَيْلَهْ چَهْ هَغْوَيْهْ
پَهْ مَطْلَبَ نَهْ پَهْ هِيزَيْ - كَهْ دَ حَافَظَهْ وَيْ كَهْ جَامِيْ كَهْ مَغْرِيْ - دَعَوَامَوْ دَ پَارَهْ
فَتَهْ دَهْ كَهْ نَهْ ؟ پَهْ دَهْ كَبَنْهِ شَكَ نَشَتَهْ چَهْ هَفَهْ بَهْ صَحِيحَ خَبَرَهْ كَرَهْ وَيْ
ليْكَنْ پَهْ هَخْ پَهْ هِيدَهْ دَ پَارَهْ - عَقْلَهْ - عَلَمَ - اوْ سَلِيمَ طَبِيعَتَهْ پَكَارَهْ دَهْ . مَوْلَانَيْ
سَرْوَمَ دَ دَ اَسِيْهْ بَارِيَكَوْ جَنَوْ مَتَعْلِقَ فَرْمَاءِيْ -

نَكْتَهَا چَوْنَ يَتَعْ پَوْ لَادَسْتَ تَيْزَ گَرْنَدَارِيْ تَرْ سَپَرَ وَأَپَسَ گَرِيزَ
، دَ تَصْرِفَ بَارِيَكَهْ نَكْتَهِ دَ فَوْ لَادَهْ تَورَسَهْ پَهْ شَانْ تَيْرَهْ دَهْ - كَهْ تَامَسَهْ دَهْ
عَقْلَهْ اوْ پَيْهَهْ دَهْ نَهْ وَيْ فَنَ پَهْ شَاتَرَهْ تَبَشَتَهْ، يَعْنِي دَ اَسِيْهْ جَنَوْ كَبَنْهِ كَوَتَهْ
مَهْ قَهَهْ - مَخْبَنْهِ فَرْمَاءِيْ :

پَيْشَ اَيْنَ الْعَامِسِ . يَهْ سَپَرَ مَيَا كَنْ بَرِيدَنَ يَتَعْ رَابِنْسُودَ حَيَا

داسے تیرے قرئے ته نے پاله مخن ته مه راحه - حکم چه تو رئے ته په .
پریکو رو شرم نہ ورھی تو رئے ته خوچ خه په مخ راشی صد پریکوی افڑک
بے پوهے داسے خبرو کبنتے گوتے وھ ایمان نہ بہ لاس او وینٹے .

پہ دے وجہہ ابن عربی سراجت اللہ علیہ فرمایلی دی :- يَحْرُمُ التَّنَزُّفُ
کُتُبُنَا - (حُكَّا كتابونہ ناپورھہ کسانو ته کتل حرام دی) پا نے شودا شک چھر
کله دے دے کتابونو کتل حرام دی فن بیان نے لیکل ولے - داشک پورولویو
کسانو ته هم شوئے دے - نولیکل نے حکم چه کوم کیفیات او احوال چه په غذا
تین شوی دی ممکن ده چه دا فرچاته هم پیبن شی - فردائی دے سروست
ساتلوں کو خلقو د پاره او لیکل چہ هغروی د پان یو نمونہ او معیار شی - هغروی
بہ چپل حالات دے دے مس مقابله کھری - فوپتہ به ورتہ او لکھی چہ صحیح -
روان دی کہ په غلطہ وی .

خلاصہ داچھ هغہ چھ خٹھ لیکلی د حان غوندے خلقو د پارئ نے لیکلی دی
عوامو د پارئ نے نہ دی لیکلی - عوام خونے د کتلو نہ م منع کری دی - بلکہ د
پت ساتلو نے دومن کوشش کرے دے - ک د هغروی مخکنے خوک د دے قم
احوالو نہ انکار او کری هم نہ هغروی ته غصہ ورھی او نہ ورس بحث کوی
بلکہ وائی :

بامدھی مگویید اسرا عشق و مستی بگذار تا بیمید در رنج خود پرستی
(د عشق د معویید اسرو ته د عشق و مستی اسرا مه وایه - پوییده نے چہ د خود
پرستی په غم کبنتے مہ شی) .

د رسول دا کار دے چہ هغہ د چلوا علوم مواعلان کوی - او د ولنا
دا کار دے چہ هغہ چپل علوم پت ساتی - نا اھلو سره نے ذ کر نہ کوی هر ف
خاص پوهہ کسانو مس نے بیان کوی - فر د راز خبرے نا اھلو سره کوئا
د تصرف پور اجزا دی خنہ پکنے احوال هم دی - فر د احوالو ذ کر چھاسه

نہ دے پکار۔ دادِ هرچا دَ اللہ سُر خامسہ معاملہ دَه۔ دَ دے پہ ظاہرولو
باطن ته نقشان رسی۔ (دَ حالاتِ قُرْسَلَب کیدی خطرہ وی)۔

اوختہ پکنے مکاشفات او اسرار دی۔ دام دَ چا مخکنے ظاہرول نہ دی
پکار۔ حکم چہ اکثر خلق پہ نہ پوہینی۔ او پیرے غلط فہمی ترے پیدا کری
نر خلق ته ترے نقشان رسی۔

پہ دے دَ عوامو دَ نہ پوہیدو یو مثال درکوم۔ او گورئی۔ کہ یوسفی
آم نہ لیدے وی۔ او نہ نے خوبیے وی۔ هفتہ تہ کہ دَ آم دَ ذاتیہ بنیلو۔
کوشش کوئے۔ ہیچرے نے نشی پویں لے۔ حکم چا ویلی دی:

پن سیدیکے کے عاشقی چیست گفتہ کہ چون ماشی بدانی

(چارانہ تپوس او کروچہ عاشقی خنگ شے دے۔ ما ورتدہ او وے چہ نما پہ
شان عاشق شے خپله بہ نے او پیٹھ نے) یعنی عشق یو کیفیت دے پہ الفاظو کنے
نشی رلتے۔ او دَ دے وجہہ دادَه چہ وجدانی امور صرف پہ وجدان معلق
شی۔ پہ او سیدو نشی پیدا کیدے۔ فرد تھوڑ ف احوال او کیفیات هم وجد
امور دی۔ الفاظو کنے نے پوڑھیت نشی ظاہریدے۔ حکم کاملان داسے
خبرے دَ ناپر ہو مخکنے نہ کوئی۔ لیکن اس نے احتیاطی عامہ شو۔ پہ عامو
جلسو کنے داسے قسم اشعار ویلے شی۔ چہ ہیشوٹ پہ صیح مطلب نہ پوہینی
ماداسے پیر کسان لیدلی دی چہ غلط مطلب نے ترے احسنتے دے۔ دغہ
شان یو سرچی سانہ تپوس کوئے ووچہ تصورِ شیخ جائز دے کہ نہ۔ ما۔
ورتدہ دا ویل غوبستو چہ یو خوش طوونو سُر جائز دے۔ خوبیام ذهن
تہ راغلہ چہ تپوس ترے پکار دے هے نہ چہ خُ غلط خیال نے وی۔ تپوس
م ترے او کروچہ دَ تصورِ شیخ خُ مطلب دے۔ راتہ نے او وے چہ۔
خدائی دَ خپل پیر پہ شکل گنل۔ (إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ)۔ حالانکہ
قرآن شریف کنے صفا اور شاد دے۔ لیسَ كَعِشِلِهِ شَيْءٌ۔ (دَ اللّٰهُ تَعَالٰی پہ

شان هیچ شے نہسته) او خند آیا تو نو کبنتے چہ یَدُ اَللَّهِ فَوْقَ اَيْدِيهِمْ راغلے دے
، دَ اَللَّهُ لَا مَنْ دَ هَغْوَى دَ لَا مَنْ دَ پَالَّهَ دَ سے) نزد هخ مطلب دانہ دے چ
کھر نے دَ اَللَّهُ تَعَالَى هُمْ نَّمَوْبِنْ پَه شان لاس دے۔ نہ بلکہ دَ هَغْهَ لَا مَنْ دَ
هَفْهَ دَ شان مَرْ مناسب دے۔ موبن نئے په حقیقت نشر پوہیدے۔ پہ حقیقت
نئے پوہیدو کبنتے نَمَوْبِنْ شان داسے دے لکھ دَ او بُرْ یو وسرو کے چنجر کے
دَ بنیادم دَ لام جو ہر غتی خیزوں لکھ ریل کا پے وغیرہ او وینی او
دَ هَفْهَ نہ اندازہ اولکھی چہ چاچہ دو مرہ غتی خیزوں جو ہر کھدا دی
هَفْهَ بہ خپله خومہ وی؟ - آیا خروک ہو بنیار دا ویلے شی۔ چہ دَ انسان
مصنوعات نہ یو چنجر دَ انسان حقیقت معلومے شی؟ دَ اَللَّهُ تَعَالَى دَ دے
مثال نہ پیر او چت دے۔ لیکن دَ پوھے اسافلود دَ پارہم دا مثال بیان کھو
چابنه ویلی دی :

اے برقرار خیال و قیاس و کمان و قیم و زهر چکفتہ ایم و شنیدیم و خاند ایم
د فتر تھام گشت و بہ پایان رسید عین ماہم چنان دراول وصف تو ماند ایم
، اے زموبن دَ خیال و قیاس او وہ نہ پورتہ۔ او دَ هر ہفہ شی نہ پورتہ
کرم چہ موبن لوستی ویلی اور یلدی دی۔ دفتر تھام شو عمر آخرتہ اور رسید
لیکن موبن یا ہغہ شان دَ ستاد و پر نبی صفت پہ بیان کبنتے پاتے یو ورنہ
صفت موہم نہ دے پوڑھ کرے۔

غرض دا چہ دَ اَللَّهُ تَعَالَى پیش فند کھلی ہیوہ گرانہ دَه۔ رسول اللہ ﷺ
علیہ وسلم چہ دَ قولو خلقونہ نیات عالم دے چنلہ عاجزی بیانی فما ذ
لَا اُخِصُّ شَنَاءً عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى تَفْسِيْكَ - (نہ ستاشناشم پوڑ
کولے تہ ہفہ شان نئے خنگ چہ تاخان چنلہ ستائیلے دے)۔ نَمَوْبِنْ ٹے
دَ اَللَّهُ حمدنشی پوڑ کولے۔ دلتہ خوانتها دَ شناخا موشی او دخیل بعن
اظہار دے او هم دغہ دَ دے حدیث شریف حاصل دے۔ حضرت مرزا مظہر

جان جانان رحمة الله عليه داعج ز په چویه عجیبہ طریقہ بیان کریے دے۔ فرمائی
 خدا در انتظار حمد مانیست **محمد** چشم بر راه شنا نیست
 خدامدح آفرین مصطفی بس **محمد** حامد حمد خدا بس
 مناجاتی اگر خواهی بیان کرد **الله** به بیتهم قناعت میتوان کرد
محمد از قریب میخواهم خدا را **الله** از ترحب مصطفی را
 ، الله نه موبن دلحد په انتظار نه دے او نه محمد نه موبن شنا ته حاجتمند ده
 د محمد حمد بیافولو د پاره الله کافی دے۔ او د الله شنا بیانزلو د پاره محمد
 کافی دے۔ ته که خلا سوال کرل غرایے۔ فردا یو بیت هم پورا دے۔ (یعنی
 دا سوال او که،) یا رسول الله د تانه خداش غواصم (الله ترم او، سوه)
 او یا الله د تانه د رسول الله مینه غواص
 واقعی بیه مثاله مفهون دے۔ باقی دا د خوک نه وائی چه رسول الله
 خروائی چه نه ستاشنا نشم پورا کولے۔ او منزا صاحب وائی چه د حضور شنا
 کافی ده۔ نودا کفایت نه موبن په لحاظ دے۔ اصل حق د شنا خوشوک نشی پورا
 کولے۔

دور بیان بارگاه آلتُت۔

جز ازین پیه نه بردہ اندکه هست

د بارگاه خداوندی هر بسیاران۔ د دے نه نیات نه دی کامیاب شوی
 چه شتم دے) یعنی د ومه نیه معلوم کری ده چه الله موجود دے۔ باقی دا
 چه خلا دے او خنگ دے۔ داد هیچا د و م کار نه دے
 اندین و آپخه هے آید بدست
 حیرت اند رحیت اند رحیت است
 (په دے لار کنیه چه خلا حاصلیده شی هغه حیران تیاده او بس)۔
 شیخ سعدی شیرازی سرحة الله عليه فرمائی،

چه شبها نشستم درین سیر گم
که حیرت گرفت آستینم که قُم
محیط است علُم ملِکُ بن بسیطه
قیاس تر بر وسے نگردد محیط
درین وسطه کشتی فرو شد هزار کنار -

ا خومه شپه په دے سوچ کبھی پوب ناست و م - آخر حیرت د لاسه ارینم
چه پاشه (ویخ شد داد ستاد حل کرلو خبره نہ ده) د حقیقتی باد شاه علم په
توله دینا احاطه کری ده ستافکر په هفه احاطه فشی کولے - په دے دریاب
کبھی په نرس کون کشتی داسے دوبے شی دی چه بور تخته نیم نہ ده
بنکار شری .

د اللہ تعالیٰ د کمالون احاطه خوک کولے شی ؟ - البتہ مومن په ایمان
ساوہے دے - لیکن د دے نہ مخکنے خبره نہ شو کولے - او کورئی د افعال په
خوئے لکی نہ من د صفات پتہ بدی خه او لکی - دلتہ خود چنیلے عاجزی اولا
چاری اقرار داسے پکار دے لکه یو بن رکی نہ چا تپوس کرے وو - چه د معجزہ
په شپه د اللہ ؟ او رسول اللہ ؓ تر مین خه خبرے شوے ویسے - هفه جواب
و هکرو .

اکثرن که راد ماغ که پر سید ز با غبان
بلبل چه گفت و گل چه شلید و صباچرد
او س د چا د اطاقت شته چه د باغوان نہ تپوس او کری چه بلبل هکل تدھٹ
او ویسے گل خه واوریدو او د سحر باد و هرسه خه ارکرو - ؟
په اهل کبھی د میچا د اطاقت نشته چه د اللہ تعالیٰ د معرفت متعلق خه او لکی
او که خوک خه واٹی - نن نا پوھه دی - هسے تو پونه وھی - د کاملا نو مسلک
خو خاموشی او د عاجزی اقرار دے .
دغه شان د اللہ تعالیٰ د اسرار و هم دے کرم چه د تکو یعنیاق متعلق دی
احاطه نے معکنه نہ ده - حکم عارف شیرازی فرمائی ،

حدیث مطلب و مے گو و راز دھر کم تجز
کہ کس نکشد و نکشاید بحکمت این معاشر
و د ساقی او شراب خبر ہے کوہ او د زمانے راز و نہ مل لیتہ - چہ داغو ہتہ پہ
عقل نہ چاپا نستی دہ او نہ بدئے پرانستے شی) .

هر کلمہ چہ د زمانے راز و نہ لہول منع دی فن دحق تعالیٰ راز و نہ لہول کلم
جائیں کیدے شی ؟ - دے نہ معلومینی چہ رسول اللہ حطی اللہ علیہ وسلم
پہ موبن خونہ مہربانہ دے کوئے خبر ہے چہ بے فائدے دی - د دین اور دینا
پہ فلاح کبھی نہ خڑھ حاجت نشته - هنچ کبھی خبر و حکلوں نہ نہ منع کری یعنی اور
پہ داسے بار یکو خبر و بخات موقوف نہ دے - فو خڑھ ضرورت نہ نشته -
ہسے وہ باندے وخت خرابول نہ دے پکار -

یہ حُل مسجدِ بنوی کبھی اصحابِ قدمیں متعلق چلوا کبھی خبر ہے کر لے چہ
حضرتُ تشریف راوہ و - خلقِ علی شر - حضرتُ پیوس او کپرو چھٹھ خبر ہے
موکر لے چہ ورتہ معلومہ شوہ چہ د تقدیم متعلق خبر ہے کیدے - فن پیر خفہ
شراو پیر پہ خفگان نے او فرمائیل " آیا نہ دے خبر و د پارہ راستی لے شوئے
یم ؟ - خوک چہ دے کبھی خبر ہے کوئی ھفہ نہ بہ پیوس کیبیںی " - یعنی وہ
بہ ویلے شی چہ داسے خبر ہے موکر لے کر لے - ؟ او یہ لطیفہ معنی نہ داہم
کیدے شی - چہ دسر نہ بہ پیوس او شی - چہ تاسو پہ دے کبھی خڑھ تحقیق
او کھیو ؟ چہ بن موبن نہ ہم واوسو - فن ھفہ سر ہے بہ غالشی او میخ
جواب بہ فتشی وہ حکلے - فن حضرت پہ داسے قسم خبر و کبھی بحث کولونہ
منع کر لے دہ - مکہ چہ دا و ہبی خبر ہے دی پہ د لیلو فن نہ حل کیبیںی - او
اصل خبر دادہ چہ د دے علوم د اظہار خڑھ ضرورت نشته - مکہ وہ
الفاظ نہ دی جوہر شری - الفاظ جوہرینی د ضرورت د خیز و فرد پارہ
او د دے خبر و د اظہار ضرورت نہ وو - مکہ دے د پار الفاظ نشته

او س خوک چه دا قسم خبر ہے پہ الفاظ کبھی بیانزی نہ ضرور بدئے د تشبیہ
پہ طرہ، بیانزی۔ او تشبیہات د پرھے د پارہ ناکافی دی۔ د مثال پہ طرہ۔
درستہ یو قصہ بیانزم۔

وائی چہ یو پیدا مشی روں د حافظ صاحب ته یو شاگرد روتھی او کرو
حافظ صاحب وہ نہ پوس او کھڑا چھٹا بد راباندے خورو ہے۔ شاگرد روتھ
او رو ہے کیلئے بد درستہ پونخ کرم۔ حافظ صاحب چرپے کیلئے خورلے نہ وو۔ هجھ
درستہ او رو ہے کیر خنگہ وی؟ شاگرد وہ تہ او رو ہے تک سپین۔ د حافظ صاحب
خر نظر نہ لگیدو هجھ سپین او تر رخہ پیشندو۔ وہ تہ ہے او رو ہے سپین
خنگہ وی۔ شاگرد وہ تہ او رو ہے لک بٹھ۔ حافظ صاحب عاجز بٹھ خٹلیدے
وہ۔ وہ تہ ہے او رو ہے بٹھ خنگہ وی۔ شاگرد عاجز حیران شرچہ اوس وہ تہ
خہ او ولیم۔ لاس ہے وہ تہ د بٹھ د ختپ پہ شان را کر بنا کرو چھ هجھ دا سے
او بن د ختپ چھ ہے وی۔ حافظ د هجھ پہ لاس گرتے او وھٹے وہ تہ ہے او رو
او هر دا کیر خر دیں کرن ووبن شے دے۔ دا بد خنگہ تینیں ہی؟

او من کتر؟ پہ تشبیہات قبائلے کا نہ د کیوں غرندے فرم شے خنگہ کر بنا وہ جزا
ش د تشبیہات د غمہ حال دے۔ پہ دے طریقہ کبھی د قولے دینا ہر بیانان
راجمع شی۔ سو نہ نشی پریولے چھ کیلئے خنگہ وی۔ د پریولو اسانہ طریقہ
ہے دادہ چھ یو چمچہ کیر خولہ کبھی وہ کرپے شی چھ دا سے وی چھ شونکھے
وہ پسے او ختپی چنلہ بہ پریٹے شی۔ د غمہ شان وجہانی اسرار م پہ الفاظ۔
کبھی نشی بیانیں دے۔ کہ تشبیہات کبھی نہ خرک بیانزی روں د غمہ حال بہ ہے وی
غلط فہمی بہ پیدا کیں۔ او خلق تو تہ بہ تر ہے نقصان رسی۔

لیکن افسوس دے چھ اوس خلق اسرار و بیانلو تو د تصرف فرم۔
ایپنے دے۔ او اکثر دا قسم خلق پہ چنلہ ہم نہ پوہیں۔ د بل نہ اور یو ہے
خبر ہے دا سے بیانزی لکھ چنل حال ہے وی۔ دے تہ اشارہ شریے دہ پہ دے

بیت کہنے -

حرفی درویشان پُدُرَدُ مِرِدُ دُونُ
تابہ پیش جاہلان خواند فسن -

دکعینہ سہے د فقیر ان خبرے را پتھے کری چه پہ جاہلانو باندھے د چنلے بن رکھنی
سرعب و اچوی، اکثر دا سے خلق دا سے دبل نہ اور یانلے خبرے پہ هر مجلس کہنے^{بیانوی} کہ مخکنے ترے پیوس او کری ہے فو پہ تکی شکنڈوی .

ما جبانز! تصرف د ملفوظاتو یادولو فرم نہ دی۔ یور بزرگت بد و مے
چہ د ملفوظاتو یادولو کوشش مئ کوئی۔ د اکوشش کوئی چہ چنلے دا سے مقام
تھا او رسمی چہ د تاسود خولے خرے خلق یاد ہے کری۔ او دا حالت موشی۔

بیغی در خرد علوم انبیاء
بے کتاب و بے معید اوستا

د چہ حقیقت نہ او رسمے فرجپل نہ رہ کہنے به د پیغمبر انو علوم او وینے بغیر
د کتاب او اوستاذ او چامددگار د امداد نہ) -

کہ دا نہ دی فتنہ دعوہ ہسے وخت خرابوں دی۔ مولانا فرمائی:

گھے آھے دروغے میزنی از برائے مسکہ دروغے میزنی
خلق را گیرم بغریبی تمام در غلط اندازی تاہر خاص و عام
کار، را با خلق آری جلد است با خدا تزویر و حیله کے رواست
کار با او رو است باید داشتن رأیت اخلاص و صدق افزاشن

د کلمہ کلمہ د سر و غر آہ او کریے۔ د کرچو د پارہ شعلے شاربے (شمونہ خروج کرچ
تول شری وی۔ بیا شاربیل نے بے فائدے دی کرچ پہ نشی راتی، منم چہ
تولو خلقو تبہ د ہوک، ور کریے۔ خام و عام بہ تول خطا کریے۔ مخلوق سو
بہ تول کارونز سم کریے۔ خلق بہ درتہ زبرگا اورانی، لیکن اللہ سو د ہوک
کلمہ چلینی؟ - (حلتہ بہ خنکہ خلاصینی) کارون نہ د اہلہ سو سہول پکار دی

د اخلاق او صداقت بیرون چو ہر ته کول غواری) یعنی ہلتہ دھرکہ نہ چلینی ی
پہ اخلاقی بہ کامیابیں یا -

د امام ابو حینیفہ واقعہ ده - چہ یوہ وسیع چرتہ تلو - یو سری بل ته -
او ویے - د امام ابو حینیفہ دے - ہو وسیع پنځہ سو رکعته نفل کوئی - امام
صاحب چہ دا واوریده په ژړا شواو د هڅو چې نه یه دغه هر یو نفل
شروع کړل - (چه خلق د غلط گرمان نه بیچ شي) - د پخوازنداحوال وو او
من د احالات دے چه خلق دا سے ته بیرونه کړی چه د تقوی او نیکی
شهرت یه او شي - کلکتہ کښے یو سریے وو - چېل سری یه بنار کښه خواه
کړی وو چه د هڅو د بنزگئی صفتونه کړی - او خلق کښے شهرت او شي.
بهاحال په علم کښے یا په حال و قال کښے د شهرت کوشش کول سخته -
غلطی ده - خان ته سائل پکار دی -

غرض دا چه حال یا سُخن پورے چه چیله حاصل شریے نه وی خروک په
پوریدے نشي - او په کرم شي چه خوک پوریدے نشي هڅو پسے کیدل نه دی
پکار او نه بل ته ویل پکار دی - تعلیم د هڅو خیزونه کول پکار دی - د
کرم چه ضرورت وی - هسيه مجلس ګرمولو د پاره بے ضرورتہ خبری کول یا
دا سے خبری کول چه خلقو ته ترے نقصان رسیدے شي غلطی ده - خان ته
سائل پکار دی - او رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم چه تقدیر په باه کښه -
خبرونه اصحاب منع کړی وو - د دے نه سبق اخستل پکار دی -

او ګوری د وہاوم مخکنی که دیں بنہ بنہ خوارک نہ پرا ته وی خچه ما فی
شری وی - فن موږ پلاں یه د نور خوارک نه منع کړی چه نقصان به ور ته
او رسی - که وہاوم کے دیں ضد کړی او شایدی خر هفوئی یه پروا نه ساتی
د مشفقت په وجہه د هفری ڈاں دے ته ګوری - خواهش ته یه نه ګوری ین
موبن ته ھم پکار دی - چه دا سے خبری چه غیل ضرورا یا وی او نقصان یه

رسیدے شی۔ یہ عرامو مخکنے نہ بیانو۔ کہ شوک دا ناپوھنی په وجہہ دا سے جبر و تقاضا کوئی۔ ہم چہ موبن دا هغنوئی دا تقاضا حیال نہ کرو دا هغنوئی دا فائدے حیال او ساتر۔ اور چل مسلک دا او ساقر۔

بُدُرُدُ و هاف ترا حکم نیست دَمْ دَرَكش

کہ آپخہ ساقی ماں یخت عین الطاف است

۱ شراب خین وی کہ صفا ساہ را کابنہ (غلکینہ) خبرے پکنے مٹ کوہ۔ ساقی چہ موبن تھٹہ را کری۔ دادا هغہ عین مہربانی دا۔ (موبن دا دے لائق مذیری)۔ اور دا دے پہ شان دے دا حکم چہ کہ دعا قبولہ نہ شی م زرہ مٹ تکوئی حکم چہ کله کله پکنے حصار تیاحکہ راحی چہ دا اللہ تعالیٰ داخربنہ وی چہ بندہ ورثتہ عاجزی او شرپا فریاد او کری۔ بن رکان لیکلی دی۔ ددے مثال دا سے دے لکھ یو بنائستہ بندہ چہ چاند سوال او کری او هغہ پہ خٹہ ورکولوں کنے وخت اپوی۔ دے دپان چہ بیا بیا او غواری۔ خبرے یہ پہ بنیے لگی چہ دا خبر و موقع پہ لاس ورثی چل ماشوم تھ خلق شے را وسیعی او ورکھوی مٹ دا تر خوش چہ لئے ٹرپلے نہ وی۔ حکم چہ دھٹہ ٹرپا خوند ورکھی۔

او س چہ دچا دعا قبولہ شی خوشالینی او دچا چہ قبولہ نشی فریاد کھری حالانکہ نہ دعا قبیلہ دا مقبولیت علامہ دا۔ او نہ نہ قبیلہ دا مندو دیت۔ قرآن شریف کنے ارشاد دے: - فَإِنَّمَا إِلَّا إِنْسَانٌ إِذَا مَا بَتَّلَهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمْنِي وَأَنَّمِّنِي وَإِنَّمَا إِذَا مَا بَتَّلَهُ رَبُّهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِي كَلَّا شَطًّا۔ (دن پہ بنیادم چہ کله چل رب انیست کھری عزت او نعمت ورکری فردے والی زمارب ماتھ عزت را کرو اور چہ ور باندے ان میبنت کری رنرق ور باندے پہ اندازہ کری فر والی زرمارب زہ سپک کرم۔ هرگز دا سے نہ دھ) یعنی دا جبرہ نہ دھ چہ

فراخی دَعْزَتْ دَلِيلْ وَيْ او تَنْكِسِيَا دَسِيْكَا وَيْ دَلِيلْ وَيْ (بلکہ دواڑہ حالتہ
داز میبنت دی) دغہ شان کے دعا قبلہ نشی فو داد مرد رکید ر دلیل
منڈے دے داد اللہ تعالیٰ غت احسان دے چ خد مناسب گنہ کی تشریع
هم او تکریناً هم - نز د کرم خبر و علم چ نے مو بن ته ند دے را کری پے پے
کبئے دابے خبری نعت دے - بحث پکنے نہ دے پکار - حکم حضرت پہ تقدير
کبئے بحث کر لونہ اصحاب منع کرل - د دے حدیث شریف نہ دام معلومہ -
شرہ چہ کوہے خبری چہ ز مو بن د پرھے نہ اوچتے دی - ن مو بن عقل کبئے نہ
راجی پہ هنے کبئے گرتی و هل نہ دی پکار -

دایر لے خبری پہ دے پریے او شرے چہ دَقْرُبْ نہ جسمانی قرب نہ دے
مراد نک پہ ظاہرہ چ دَقْطَریے او دریاب د الفاظ نہ معلومینی داسے الفاظ
کہ چرتہ استعمال شری وی فو دے نہ ظاہری لغتی معنی اختسل غلطی نہ
دلته پہ دے آیت مبارکہ کبئے دَقْرُبْ نہ مراد دَالَّهُ تَعَالَى رَهَنَادَه - حکم چہ
دَقْرُبْ مختلے درجے دی - یہ دَقْرُبْ علمی دے - صفحہ خر خیز ته دَالَّهُ
تعالیٰ سے ہر وخت حاصل دے - چہ ہیخ شہ پہ ہیخ وخت کبئے دَالَّهُ تَعَالَى
دَعْلَمْ نہ بھر نہ دے - ارشاد دے - نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكُنْ لَا تَأْبِرُونَ
(مو بن درستہ دَتَّ تاسو نہ زیات نز دویں خرتاسو وینٹی نہ) بل ٹائی ارشاد
دے سے نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ جُبْلِ الْوَرِيدِ - (او مو بن بنیادم ته د شاہ رک
نہ شیات نز دویں) - نز دا خوش قرب علمی چہ ہر چاتہ حاصل دے -
بل دے قرب رضا - هفتہ ختنتہ حاصل وی - ہر چاتہ نہ وی حاصل - پہ دے
آیت کبئے قرب رضا مراد دے - او دا ڈیر غت نعمت دے - لیکن د دنیاطر
قصود نہ دے - د حاصل لوکو کوشش نے نہ کری - بلکہ ڈیر دیندار ہم
ترے غافل دی - نراللہ تعالیٰ فرمائی - چہ ستاسو مالو نہ او او لا د د کم
د ڈیر ولو چہ تاسو کوشش کری نہ ما د قرب ذریعہ نہ دا - بلکہ نہ ما

قرب دا ایمان او عمل صالح په ذریعہ حاصلید سے شی۔ داد قرب ذریعہ
دَه۔ او ظاہرہ دَه چہ په ایمان او عمل صالح کبئے بهم دَھنے کاملہ درجہ۔
خوبستی شی حکمہ چہ ناقص دَخربئے شے نہ دے فرد قرب ذریعہ به خلک
شی۔

او دَایمان او عمل صالح کمال موقوف دے په ذریعہ خیز و فز۔ علم، عمل
او دوام حال او دِ دین دارے غترے خانگے دی۔ فریبے علیہ خود احکامو
نه خبریدے نشی۔ او بے عمله خبریدل بیے فائدے دی۔ کہ علم نہ وی او
عمل وی فریبے ظاہرہ دا کافی معلومینی۔ لیکن کہ غور او کرپے شی فری دا
حالت هم ہیخ مفید نہ بنکاری۔ حکمہ چہ په دے کبئے دَ اخلاص او دوام
امید نہ وی۔ دحال نہ مراد یو خاصہ ملکہ دَه دَ شرق و محبت یو خاصہ
درجہ)۔

دَ دے مثال داسے دے لکھ یو سرپے موئیخ کری سروشم نیسی حن۔
صاحب حال نہ وی (عبادت سڑی شرق نہ وی) په حان سروہ کری۔ فر
کہ یو رخت قریبے قضا شی (پیشان بد نہ وی) بل سرپے دے صاحب
حال دَھنے نہ کہ یو موئیخ قضاشی فری پیشان شی۔ شاؤ زد وہ تبے
مزے بنکاری۔ دحال پیدا کرل انکرچہ واجب نہ دی۔ کہ خوک ھا ھب عال نہ
وی۔ په سارہ سروہ کری خرچہ په اخلاص عبادات کری دا الله دارضا
دَ رضا دَ پارہ۔ بل خُ غرض نہ نہ وی فری عبادات نے مقبول دے خُ نعمان
پکبئے نشته۔ لیکن دا حالت دے خطرناک۔ خوپورے چہ دَ زہ نہ دَ عبادات
تقاضا نہ وی په عمل دوام نشی کیدے۔ ہیخ پتہ نہ لکی چہ کله متے
عمل پاتے شی۔ په دے وجہے حال یعنی عبادات سڑ دَ زہ تعلق پیدا
کرل ضروری دی۔ دخنے تے اشارہ دَه۔ په دے بیت کبئے:
صنوارہ قلندر سَنَدْ آنَبعَثْ ثَائِي کہ دراز و دوس دیلم سُورِسِم پارسائی

اے محبریہ د قلندری لارم خوبنہ ده ک راتہ نے او بنئی۔ چہ د پار سائی
لا سائاتہ پیریہ او بننده او گرانہ بنکاری) د او بننده اے او گرانے مطلب دا
دے۔ چہ عمل وی حال نہ وی نز قرب به حاصل شی خو پیر پہ مشکلہ۔
د قلندری نہ عشق او محبت مراد دے۔ چہ پہ دے طریقہ کامیابی زر
حاصلیدے شی۔ هم دے ته اشارہ کری ده مولانا فرمائی،

قال را بگزار هر د حال شو

پیش مردے کامیل پا مال شو

قال پریلہ د حال خاپند شہ چا کامل ته حان او سپارہ (یعنی حال پر کتابیز
لوستونہ حاصلینی۔ بلکہ پہ محبت او د کامل لاف پہ صحبت حاصلینی ہے۔ بلکہ
چہ حال یو ملکہ ده او ملکہ پہ صحبت حاصلیدے شی۔ لکھ یو سرے کہ
خوشخطی نرداہ کرل غواری نز کہ د خوشخطی کتاب ارث نگ پیجن ولغی
او حان سره کرشش کری ہیچرے نے، نشی زدہ کولے خو پورے چہ د چا
خوشنیس شاگرد شو سے نہ وی۔ دغہ کیفیت د باطنی حال هم دے نز
د قرب حاصلوں د پارو درے خیزو نہ ضروری شو۔ عمل۔ عمل۔ حال۔ بلکہ
پہ دے دریں کبئے یو م کم وی نر کامیابی مشکلہ ده۔ د دے حال تعلیم
دے پہ دے آیت مبارک کبئے۔ ار شاد دے۔ اللَّمَّا يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ
تَخَشَّعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ ط (آیا پہ ایماندارو هنہ وخت نہ دے را غلے چہ
ن سرو نہ نے د اللہ ذکر ته فرم شی) مطلب دا چہ دے طرف ته زر توجہ
پکار ده ہسے نہ چہ وخت تیر پدو سڑ نسرو نہ سخت شی۔ د دے آیت نہ۔
معلومہ شو چہ د حال تایکد ہم پہ یو درجہ کبئے قرآن شریف نہ ثابت دے۔
غرض دا چہ د یہ ک عمل قصد او ارادہ خو ضرورت دے۔ او حال
حاصلوں مصلحت دے۔ دے کبئے فائدہ د چہ عمل پہ اسائینی۔ او دغے
حال ته اشارے ده۔ د حضرت عائشہ پہ دے ار شاد کبئے۔ کَانَ خُلُقُهُ الْقُوَّانُ

اَدَّ هُغْرِيٌّ عَادَتْ قُرْآنَ وَوَوْ، چَادَ حَضْرَتْ عَاشَشَيْ نَهْ دَحْضُورُ دَعَادَ تَوبَزْ
 مَتَعْلِقَ تَبُوسْ اوْ كَبُوسْ فَنْ هُغْرِيٌّ وَرَتَهْ اوْ فَرْمَايِيلْ چَهْ بَسْ قُرْآنَ دَهْ هُغْرِيٌّ
 طَبِيعَتْ شَوَّسْ وَوَوْ- دَهْ هُغْرِيٌّ زَهْرَهْ بَهْ هَهْ كَارْغُونْبَنْتَوْ كَرمْ چَهْ دَالَّهْ خَوبَنْ
 دَسْ - دَچَا چَهْ دَاحَالَتْ شَيْ هَفَدْ بَهْ هَمِيشَهْ تَرْقَى كَوَى چَرَبَهْ بَهْ نَهْ وَأَپَسْ
 كَيْبَنْيَ اوْ نَهْ بَهْ نَهْ تَرْقَى بَنْدِينْيَ - حَكَدَ چَهْ دَدْ مَسْ حَالَتْ دَا بَرْكَتْ دَسْ
 چَهْ اَوْلَ بَنْدَهْ حَجَبْ وَيْ بِياْ مَحْبُوبْ شَيْ بَلْكَهْ كَلْهْ كَلْهْ مَعْبُورْ بَيْتْ كَبَيْنَهْ دَسْ
 تَهْ اوْ رَسَى دَكَرْهْ چَهْ حَضُورُ حَضْرَتْ عَلَيْهِ تَهْ دَعَاءَيْ دَهْ - أَللَّهُمَّ -
 أَدِرْلَحْقَيْ مَعَهْ حَيَّثُ دَارَ، يَا إِلَّهُ كَرمْ طَرْفَ تَهْ چَهْ دَسْ وَيْ حَقْ مَخْطَرْفَ
 تَهْ كَرْهْ چَهْ، پَهْ ظَاهِرَهْ خَرْ دَاسِهْ دَعَاءَيْ كَارَوَهْ - أَدِرْهُ مَعَ الْحَقَّ - (دَسْ پَهْ حَقَّ
 سَوَانْ كَرْهْ چَهْ، لِيَكَنْ دَدَسْ پَهْ خَائِيْ حَضُورُ دَادَعَهْ اوْ غَرْبَتَهْ يَا إِلَّهُ حَقَّ
 دَدَهْ سَهْ كَرْهْ چَهْ - كَهْ خَوَكْ غَورَهْ اوْ كَرْيَ فَرْدَاهْ وَيْهْ غَتَهْ دَعَادَهْ - مَطْلَبْ
 دَادَسْ - چَهْ دَسْ دَالَّهْ تَعَالَى دَاسِهْ مَحْبُوبْ شَيْ چَهْ كَهْ پَهْ خَهْ كَارَ كَبَيْنَهْ تَرَهْ
 اِجْتِهَادِيْ غَلْطَيْ اوْ شَيْ نَوْ چَهْ إِلَّهْ تَعَالَى دَاسِهْ اِسْبَابْ پَيْدا كَلْ چَهْ مَهْ
 حَقَّهْ خَبَرَهْ شَيْ مَثَلًا دَدَوْ كَسَافَنْ تَرْمِنْهَهْ خَهْ فَيَصِلَهْ كَوَلْ وَيْ اوْ يَوْدَهْ.
 إِلَّهُ مَحْبُوبْ دَاجْتِهَادِيْ غَلْطَيْ پَهْ وَجَهَهْ هَنْهَ طَرْفَ تَهْ فَيَصِلَهْ اوْ كَرْيَ كَرمْ چَهْ
 پَهْ حَقِيقَتْ كَبَيْنَهْ حَقَّ نَهْ وَيْ - نَوَالَّهْ تَعَالَى حَقَّ دَهْ مَهْ طَرْفَ تَهْ دَاسِهْ لَاهْيَ
 چَهْ هَفَهْ سَرَهْ چَنْلَهْ تَرَبَهْ اوْ باسِيْ - دَسْ طَرْفَ تَهْ رَا وَافَهْيَ - اوْ دَالَّهْ
 دَهْ مَعْبُوبْ فَيَصِلَهْ بَدَلَهْ نَشَيْ يَا كَهْ چَنْلَهْ تَرَهْ نَهْ دَچَا پَهْ مَقَابِلَهْ كَبَيْنَهْ غَلْطَيْ
 اوْ شَيْ پَهْ چَازِيَاتَهْ اوْ كَرْيَ - نَوَالَّهْ تَعَالَى دَخَلَهْ مَعْبُوبْ پَهْ طَرْفَ حَقَّ
 دَاسِهْ رَا وَارَوَيْ چَهْ هَفَهْ مَقَابِلَهْ تَرَهْ مَظْلُومَهْ وَوَوْ - پَهْ بَدَلَهْ اِحْسَنَهْ
 كَبَنْهْ دَهْ دَهْ زَيَاتَهْ اوْ كَرْيَ هَفَهْ ظَالَمَهْ شَيْ اوْ دَسْ مَظْلُومَهْ شَيْ نَوْ حَقَّ دَهْ
 سَرَهْ شَيْ -

الْحَمْدُ لِلَّهِ دَا بَالَّكَلْ نَوَى نَكَتَهْ دَهْ اَوْ فَنَّمْ دَهْ هَنْ تَهْ رَاغَلَيْ دَهْ - دَدَسْ تَلِيُو

پہ حدیث شریف کبینے صفا دا سے دے۔ فرمائی : - رَبَّ أَشْعَثَ أَغْرِيَ لَا -
 یُعْبَأُ بِهِ مَذْفُوعٌ بِالْأَبْوَابِ لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللَّهِ لَا يَرَهُ - (دوں بیں سری
 د و پرو وھی چہ خرگ نئے پروا نہ ساتی دروازونہ شریے شی پہ اللہ
 دا سے کران دی کہ پدھن کار قسم او خوری نزا اللہ تعالیٰ بہ دھن غری
 قسم پرہ حکی) نزا دام فھرنم دے تے ترندے دے - چہ دوئی د پارہ
 اللہ تعالیٰ واقعہ بدله کری - صغری چہ خنکہ قسم خرپلے دی کارم هنفہ
 شان ارشی -

ما دیو سیلانو نہ اور یدلی دی چہ هنفہ پہ یو ٹائی کبینے یو دا سے شے
 لیدلے دے - چہ خدھ حمد نئے کانپے دے - خہ لرگے دے - خہ کو درمے اونچہ
 نامعلومہ شے خلق دھنے قصہ دا سے بیانی - چہ دلتہ پہ تیار کبینے یو
 بن رکھ تکہ او خرہ نزا وئے وے چہ داخنہ شے دے - کانپے دے کو رکھے
 دے کہ کو درمے دے کہ بل خہ شے دے - نزا پہ دے خیز کبینے بنہ لبھ حصہ
 د دے قولو نزا منز جوہ شو - کرم خیزونہ چہ داغہ بن رکھ یاد کری وو -
 د دے مطلب دانہ دے چہ گرنے اللہ تعالیٰ د دوئی پہ واک کبینے دے
 بلکہ دے صاحبانو چنل ٹائی نہ اللہ تے سپاری دی - دا د دے برکت دے
 چہ اللہ تعالیٰ د دوئی خبو ربستیا کری -

او کلہ کلہ اللہ تعالیٰ د دوئی د خراہش خلاف کارم کوئی - د فنہ و
 خر خہ مع دے - چہ چپلہ محبوب خدا حسنا اللہ علیہ وسلم - درمے سوالونہ
 کری وو - پہ صغر کبینے دوہ منظور شو اور یو نامنظور شو - نزا هر کچھ
 د محبوب خدا تو لے خبری منظوری نہ شوے - یوہ پکنے نامنظور شو - نزا
 د هنفہ نہ زیات خرگ دے چہ تو لے جنے بہ نہ منظوری شی -

الغرق حضور د علی پہ حق کبینے دادعا او کرہ - اللهم آدِرِ الْحَقَّ مَعَةً -
 حیث دار - (یا اللہ حق دادہ سو کرے کرم طرف تے چہ دے وی) دا حالت کلہ

وچ اکثر خودا سه کیپنی چه چپلہ دَحق په طرف وی۔ اللہ تعالیٰ نے پہ ذہن
کبیسے دا طاست پیدا کری چه په حقہ روان وی۔ خلاف کر لئے نہ شی۔ غرف دا
چہ د محبوبیت درجہ ورکرے شی۔ دَدے په وجہہ هنہ بیا چپلہ دَحق
خلاف نہ کری۔ دغه وجہہ دَه دَصَاحِب حال دَترقی او استقامت علی الحق
نو علم او عمل او حال جمع کول دا طریقہ دَه دَاللہ تعالیٰ دَقرب اور رہنا۔
حاصللوو۔ او دا ہیرغت دولت دے۔ حکم چہ غت دولت دَزہ اطمینان
او ارام دے۔ او دَدے نہ زیات اطمینان به نورخٹہ وی چہ محبوب حقيقی
دَچانہ راضی شی او دَمحبوب حقيقی قرب ورثہ حاصل شی۔ او دا اطمینان۔
لیرو کمرکسانز تھا حاصل وی۔ دَدنیا دَ محرومی الام و راحت دَپارہ خلق
غت غت تکلیفونہ برداشت کری۔ نز دَداسه غت اطمینان دَپارہ کہ په چا
خہ لب تکلیف راشی نز هنہ په خوشالنی برداشت کری او ورس باندھے
راضی وی۔ او دا حالت نے وی۔

دَمَا دَمْ شراب الم درکشند

وَكُرْتَلْعَ بِيَنْدَ دَم درکشند

(ساعت په ساعت دَ تکلیف شراب خکی۔ کہ تارخہ ورثہ بنکاری شی نساه
بنده کری، او یکدم نے تیر کری، خلقو تھے چہ کرم شہ تکلیف او مصیبت بنکاری
دوئی په هنہ هم خرشال وی۔

مجزون چپل خپلواں بیت اللہ شریف تھے بوقلو ورثہ نے او وسے دعا۔

او غوارہ اللہُمَّ ارْحَمْنِيْ مِنْ حُبْ لَیْلَیْ (یا اللہ دَلیلی دَمینے نہم خلام کرے)
فرھغہ دعا او غوبستہ۔ اللہُمَّ زُدْنِیْ حُبْ لَیْلَیْ۔ (یا اللہ دَلیلی سوم مینے
زیاتہ کرے)۔ او بیا نے دا شعار او وسے۔

إِلَهِيْ تَبْتُ مِنْ كُلِّ الْمُعَاصِيْ   إِلَيْكَ فَقَدْ تَكُثُرَتِ الدَّنَبُ
فَأَتَأْمِنْ هُرَى لَیْلَى وَ قَرْبَكَيْ

رَبِّيْ شَهَا فَإِنِّي لَا أَشُرُّ بَ

(یا اَللّٰهُ نَّرَہُ ڈیں گھنہکاریم) - تاں د ہقول گناہوں نہ توبہ او باسم - لیکن دیلیا
د میں او دیلیا د ملاقات نہ توبہ نہ او باسم ، او گورئی د یو فانی جسم پ
میںہ کبھی داحال وو - اوس د مولا فا خبہ واری - فرمائی :

عشق موی کے کم از لیلی بود

گوئیے گشتن بھاڑ او اولے بون د

، د اَللّٰهُ عشق د لیلی د عشق ندھ، کم نہ دے - دے د پارہ پہ کر خوکر جیدل
(جھنون کیدل) ڈیں بھتر دی) یعنی د اَللّٰهُ تعالیٰ محبت د لیلی د محبت نہ هر جن
کم نہ دے - چہ د یو بھاڑی محبوب د پارہ خلق تکلیفونہ پہ خوبیہ برداشت
کری - نز د حیقیقی محبوب د پارہ تکلیف بنداشت کولو کبھی خوہیر لذت
پکار دے -

ن معلومہ شوہ چہ د اَللّٰهُ تعالیٰ قرب ڈیں غت د ولت دے - خوک چہ
د دے نہ محروم دے هفہ ڈیں بد نصیبہ او ڈیں پہ مصیبت کبھی گیر دے
کہ مال دولت او اولاد نے ڈیں وی هم د زم اطمینان او ارام نے نہ وی
هر وخت پریشان وی - اَللّٰهُ تعالیٰ فرمائی ، - اَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ
بِمَا فِي الدُّنْيَا وَ تَرْهِقَ أَنفُسَهُمْ وَ هُمْ كَافِرُونَ - د اَللّٰهُ تعالیٰ داغواری
چہ دوئی تہ تکلیف وہ کری پہ دے مالوں پہ دنیا کبھی او د دوئی
سروح او وزی پہ داسے حال کبھی چہ دوئی کافران وی) کہ سوچ او کری
نز درتہ بہ معلومہ شی - چہ چاچہ دنیا خپل مقصد کر جو لے دے - خوہرو پہ
مصیبت اختتے دی ؟ - د آلام ذریعہ لہقول او مال جمع کولو د پارہ قول عمر
پہ خان تکلیفونہ تیر کری - کہ ڈیں مال جمع کری خرم هفہ د وہ وختہ
سر و تھی خواری او جامیے اغوندی کوں چہ ہقول خلقوتہ حاصل دی - نز د
دوئی د خواری خیر شو ؟ - او منہ خرد آدہ چہ دو مرہ خواری نہ پس
هم هفہ قول خیزو نہ نشی حاصلو لے - خوہرو چھ نے زم غواری - خوبیاہم

وسته تَچنلے غلطی احساں نشته۔ هم هغه شان دنیاوی ترقی پسیے دی۔ او که چاپر عیش حاصل هم گرو۔ فردائله عیش دے چه ڈیر خواراک اوکری که ڈیر خواراکی عیش وی۔ ناخاروی دَدروئی نہ نریات په عیش کبینے دی چه بے تکلیفه نے خوری۔ نہ ورسو د تیر وخت خدا غم شته۔ نہ درا تلویکی خدا فکر۔ خاروی خرد بادشاہانہ نہم نریات په عیش کبینے دی۔ بادشاہانہ سه خرو ڈیر نخونہ او فکر نہ وی۔

غرض دا چہ ڈیر خواراک خدا ارام و راحت نہ دے۔ املی راحت داد دے چہ بندہ د پیشاپیو او غمونی نہ خلامی وی۔ او دا صرف د ماحب حال کیفیت دے چه هغه باندھے که ظاہرہ تکلیف وی هم هغه په خوشال وی۔ او دا مسلک نے وی۔ هر چہ از دوست می رسد نیکوست۔ د دوست د لاسه چہ خدا او رسی بھتر دی۔ نو هغه په تنگسیا کبینے هم په راحتہ وی۔

په دے حیرانینی مه۔ داحنیاک مه کوئی چہ تنگسیا او راحت دوارو ڈلن دی جمع کیدے نشی۔ نڑہ د دے یو مثال درکوم او قاسوبہ او منی چ جمع کیدے شی۔

که ڈیره مقدہ پس د چا د چنل محبوب سو ناخاپی ملاقات او شی چدے حیران پاتے شی۔ نہ د سلام جرأت حکمی شی او نہ د خبر و هت په دے کبینے هغه محبوب چنله ور غامی وی۔ سیخه پورے نے راجحت حکمی او بنہ نہ ور کری چہ پینتی نے او بینی دے خرد هجوان غمونی کمزورے کرے فی او محبوب نے بنہ غت پت دے په چنل زور نہ پوھینی۔ او د ده نے پینتی ماتے کرے په دے کبینے د ده رقیب مل سبکاڑ شی۔ محبوب ورتہ او واٹ که ته خوب شوے چہ تاپریدم او ستا دار قیب راونیم فردے به ورتہ خدا وائی۔ ؟ آیا دے به دا تکلیف محسوسوی او صفا ته به اجازت ور کری چہ رقیب غامی باسه۔ هنگز نہ بلکہ ور ته به او والی۔

نشود نصب دشمن کشد هلاکت تیغت

سیدوستان سلامت که تو خبر آزمائی

دندشمن د داعزت نصیب نشی چه ستاپه تو هلاکت شی - درستان

د خداے لری چه ته ور باندے د خپل تو رے ذهار گرمه - (چه سپریکوله

شی که نه) - او دایه ورته وائی -

لکل جائی دم تیرے قدمروں کے نیچے

یہی دل کی حسرت یہی آرزو ھے -

دن ما ساہ د ستاپه بنپور کنیے او خینی - د غدم د نہ ارمان دے او دخنے

رم د نہ خواہش دے) نجھ د بنیادم په مینه کنیے بنده دے حال ته -

رسید سے شی فر د اللہ په مینه کنیے به نئے خدھ حال وی .

شیخ سعدی فرمائی :-

عجب داری از سالکان طریق

کہ باشند د بحر معنی غریق

د تاته د سالکان د احال عجیبہ بنکاری چه هیشہ د معنی (حقیقت) په سمند

کنیے پوب وی او حال نئے داوی -

تا خوش تو خوش بود بر جان من

دل فداۓ یار دل رنجان من

د ستاپه تکلیف و سکلو د نہ خوشالیم - اے نہ خفہ کونکیه

یامره نہ مدرم د سنه قربان دے) - سالکان وائی :-

بس نبون و سوسه باشی د لا

گر طرب را بان دانی از بلا -

د اے زہ د و سوسو د لاسه به پیں خراب شی - کہ په راحت او تکلیف

کنیے خہ فرق گرے) - تکلیف هم د اللہ د طرفہ دے او راحت م د هنہ د طرفہ

دے - نزخرک چہ دے دواہرو کبینے فرق کوئی هفہ دا اللہ طلبگار، نہ دے
د مخلوق طلبگار دے چہ یو شے نے خوین دے او یعنی ناخوبنی - خروک چہ
پہ دے حقیقت پر نے شر - د هفہ هر ہرہ مالدار ہی خروک نشته - داغت
دولت دے - خروک چہ دے نہ محروم دے - هفہ محروم ہم دے اے -
مرجم ہم مرجم یعنی قابل رحم دے - اور مرجم یعنی قابل دسزادے (کہ
بانی وی نہ پہ هفہ رحم نشی کیدے - خکہ چہ اللہ پہ رحم نہ کوی - ارکہ
بانی نہ وی بلکہ گنہگار وی فراہل اللہ دا سے سرے قابل رحم گنہی
سپک ورتہ نہ کوری) - خکہ چہ دا اللہ تعالیٰ شان دادے -

گند آمرز دندان قلع حوار

بطاعت گین پیران ریا کار -

(دارند شراب خور) گناہ معاف کوئی - اور یا کار پیں پہ عبات رائیسی)

بل سالک وائی :-

گند آئینہ عفو و رحمت است اے شیخ

مین بچشم حقارت گناہ گاران را -

گناہ دا اللہ تعالیٰ درحمت او بخشش د صفات آئینہ دہ - د دے صفات
مظہر دے، لکنہ کارو ته پہ سپک نظر مہ کوری، یعنی سپک نے مہ گنہ بلکہ
قابل رحم نے گنہ او دا سے سلوک ورسن کوہ - لکھ دچل میریض حوتی
سٹ - اور کورہ - کہ ناجوہ خر نے درباندے غل میانے او کوئی ہم عنصہ نہ
درٹی بلکہ خفہ شے ورتہ رحم د پہ راشی - د غہ شان مسلمان هفہ دے چہ
د بل مسلمان پہ حالت خفہ شی - سپک ورتہ نہ کوری او نہ ورتہ بد
رد وائی - بلکہ پہ مینہ او محبت ورتہ نصیحت کوئی - کہ نا امیدہ شی ترے
چہ نصیحت نہ منی - نواہ اللہ تھے او سپاری او دعا ورتہ کریا چہ اللہ -
ورتہ نیکا او بسی - دادے د اسلام شان -

او س خو دا حال دئے چه په محمرلی خبر و یو بل باندے د بدعتی او
و هابی حکمیت کیبیں ی - صاحبانز - په ہونہ مسئللو کنیے پخوا راسے اختلاف راغلے
دے ہونہ عالماں یو طرف احسنتے دے - ہنوبل - په دے کنیے د جنگ ک شد دی
او کہ په فیصلہ شری مسئلله کنیے د چانہ غلہ کیبیں ی - نز دعاورتہ کوئی چاہ اللہ
تعالاً نے حق ته را راوی - جنگومنہ مہ کوئی - چابنه ویلے دی ہے
گیاں مدی دوست بشناختے   به پیکار دشمن نہ پرداختے
وک دے مدی دوست پیژندے - نز د دشمن سڑ به په جنگ نہ وولکیا
او گوری کہ یو مجلس کنیے د چا محبوب ناست وی او هجھ عاشق ته اجازت
و رکھرے وی چہ ما ته گورہ او دے وہ ته گوری - په دے کنیے په خرک
چنکارہ او لکری خاتمے متوجهہ کوئی نزا آیا دے به د محبوب دیدار
پریدی - هجھ سڑ به په جگہ شی کہ خان په غلہ کری د محبوب په دیدار
کنیے به مشغول وی - لیکن دا ترجھہ او استغراق هله حاصلیہ سے شی چہ محبوب
او پیشی - په دے شعر کنیے دے ته اشارہ ده - ک حیقی تجرب ته قوچہ
وی نز جگرو ته بد نہ وو ارزکار - حضرت حاجی امداد اللہ حاج رحیم اللہ
علیہ بہ خپلو مریدانز ته فرمائیل - کہ تاسو سره خوک مناظرہ کوئی فر تاسو
و ر سڑ نہ کوئی - په مناظرہ زرہ توریبیں ی .

نہ چہ په عوامو کنیے خوک مرید کرم - نز دا ورتہ رایم - چہ بدعت -
پریدہ - خیلہ د بدعت کارونہ مہ کرہ - خو بدعتیانز سڑ جنگ مہ کرہ
اللہ تعالیٰ بہ درنہ دا تپس نہ کری چہ دے خلق دا سے کارونہ ولے کول
تاند بہ د ستاد عمل پوس کیبیں ی .

قرآن شریف نہ ہم دے مسلک تائید کیبیں ی - ارشاد دے : - وَلَئِنْ كُنْتُمْ
أَمَّةٌ لِتَذَعَّرُنَ إِلَى الْخَيْرِ - په تاسو کنیے یو دله دا سے پکار ده چہ خلق نیکی
تہ رابی ، د لفظ مُنْكِمُ نہ دا معلومین یا چہ اتوں مسلمانان دے دے کار قابل نہ

دی۔ یو دلہ پکنے دا سے پکارداه۔ او تجربہ هم داداہ۔ چہ خروک د تبلیغ قابل نہ وی دا ھفوئی خبر په خلقر اثر نہ کری۔ بلکہ بده په لگی۔ او خروک چہ دادے قابل وی دا ھفوئی خبر په بده نہ لگی۔ پوهہ عالمان کہ چاتہ خڑھ خبرہ کری نہ په بند طریقہ او نرمی نے ڪری۔ غرض دا چہ په یو بل الزامونہ لگول او پیغور منہ وہ کول مناسب نہ دی۔ چل خان سم ڪرئی۔ او کہ بل خروک په غلطہ وی نر رحم په کری او دعا و رتہ کری۔

اہل اللہ په دنیا دار و رحم ڪری۔ لک په بیمار چہ رحم ڪینی چہ عاجز ف درانہ پنہ و نہ پورتہ ڪری دی ستري نئے کول۔ حضرت شبیح چہ به مالدار سرے اولیدو نو دادعا به نے غوبستہ۔ الحمد لله الذي عافاني و معاً أبتلاك رپہ وَ نَصْلِي عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ خَلْقٍ تَفْضِيلًا۔ (قول تعریفونہ د ھغہ اللہ۔ دی چہ نہ نئے خلاص ڪرئیم د ھغہ تکلیف نہ چہ تھے په اختہ کرئے نئے او فضیلت نئے را کرے دے په چل مخلوق کنے په یوں) دادعا په حدیث شریف کنے را بغلی داہ چہ خروک مریض او ویسی نہ په نرمی کنے د خدا نئے شکر او باسی چہ د مرغ نہ نئے بچ ڪرے دے۔ نہ شبیح تہ به مالدار مریض بنکار یدل او واقعی د مال د محبت نہ غفت مرغی بل نشتہ۔ داد نرمی مرغ دے او د نرمی مرغ پیں سخت وی۔ نہ مالدار قول د زہا په رینج اختہ دی۔ او د دے مرغی نہ بچ کیدل غتہ نعت دے او د شکر قابل دے۔

واٹ چہ یو خان صاحب د یو غریب نہ په مسخرہ پرس او کرو۔ چہ خنکہ حال دے؟ په خٹہ کنے نئے؟۔ ھغہ ورتہ او وے چہ پیں بندے حال کنے یم۔ شکر و نہ او باسم چہ خداے پاک خان نہ یم پیدا ڪرے۔ په غریبان بہم ظلمونہ کول او دوزخ بہم خائی وو۔ خان صاحب نئے غلے کرو۔ واقعی دا دا اہلہ تعالیٰ لوئے رحمت دے۔ چہ چاتہ د گناہ قس ورنہ ڪھئی۔

آنکس کہ قونگرت نئے گرداند او مصلحت تراز قربت داند

اکرم ذات چہ تانہ عالدار حکری - هغہ ستا پہ خیر تانہ بنہ پوہینی) -

او س خو بہ پس هہ شری نے چہ واقعی دنیادار قابل رحم دی - او پہنچت
محبیت کئیے گیردی - خود حاں دحالہ خبر نہ دی - د دری داسے حال دیے
لکھ د ہنخ یو ناپورہ چہ وو - والی چہ د غریزے علاقے یہ ناپورہ بنارے
د را کوز شو سے وو - دیں حلواںی پہ درکان نے اولیدو چہ یونگتہ تال دحلوا
دکھ پس وت دے - پیسے خرو مرست وے نہ - او نہ پہ دے پر ہیدو چہ دلتہ
خلق شے پہ پیسا خلی - دحلوانہ نے منکل را پکہ کرہ او پہ منہ منہ نے خوب
حلوانی شور جو پکھو - خلق تو مہے او ینو حاکم تھے برتو - حاکم و رہ
دا سزا مقرر کھو - چہ مخ ورتہ قمر کھوئی پہ خر نے سوہنگی او وارہ
وہ پسے کھوئی چہ کر خر کبھے نے زغلوی - وہو وہ پسے د ول د ملچھ
ناہ نے ویستہ - چہ بندے ارکھرلو نو بیا نے پوینس - چہ وطن تلاہو
چاڑیے پس ارکھو چہ د بنار میں خنگ وو - هغہ ورتہ او وہ - دیو
منہ نے وہ - بنار کبھے حلوا مفتہ دہ - د وہو فرج مفت دے - د خرس لٹا
مفتہ دہ - د ماہے مفتے دی - دیو منہ مزے دی پکبھے - فر خنگ چہ ہنخ ناپورہ
تھے د چیلے عزی خدا پتہ نہ وہ - د غہ شان دا دنیادار م دی چہ پہچل
مال دولت او منکر چاکر نانیںی او د عزت شے نے گھنی - واللہ دانی پری
دہ - خوک چہ پر ہینی د دنیا دا خیزونہ ورتدہ عذاب بنکاری -

د دنیاوی حکومت پہ نسبت حدیث شریف کبھے رلئی چہ کہ د چاپہ لسو
کافی حکومت وی هم د قیامت پہ وہیج بہ تپے راوستہ شی - کہیا خلاوی
شی هم یہ عزتہ خو شرکنہ -

من دا حال دے چہ د حکومت پہ عهدو حاصللو پسے گر ششونہ کبھی
او غتے غتے رقمعونہ خرچ کولے شی - کہ خرک خدا ولئی نز جواب وہ حکولے شی
چہ چل کان حکومت کبھی نہ وی من قوم تباہ گیبی - صرفن م دایو چہ

حاکم کیدل پکار دی خوچا دپاره دحاکم کیدن قابل خرک دی ؟ - دافیملہ هم
حضور کھری ده - فرمائی : - **الْقُخَّا تُلَّا ثَلَاثَةٌ إِثْنَانِ فِي النَّارِ وَاحَدٌ فِي الْجَنَّةِ** -
، قاضیان دریے قسہ دی - دوہ بہ پہ دونزخ کبھی وی یو پہ جنت کبھی ، عھیف
بہ کرم یو وی ؟ صحفہ دئے عالم با علمہ چہ پہ انساف صحیح فیصلہ کولے شی - فن
حکومت بنہ دے - خرچ حکومت دپاره دپورخ علم ضرورت دے - دعلم اندازہ
پہ دے طریقہ لگیدے شی - چہ خرمہ مقدمے وہ تھے پیش شری وے - فیصلہ
کر لونہ مخفیتی دھنے متعلق چنلہ رائے او لیکی - او بیا دعالمانزند دھنے متعلق
حکم معلوم کری او د دوارو موائزند او کری دزمک او اسماں فرق بہ پکشے
را او وجی .

دویں شرط نئے دادیے چہ حکومت نئے چنلہ نہ وی غوبستی - ٹکڑے چھٹک
چہ نئے چنلہ غواہی صحفہ بہ خود غرضہ او نفس پرست وی صحفہ بہ چنلے فائدے
تھے گوری دخلقو فائدے تھے بہ نہ گوری او د دے نہ دیر نقصانزند پیدا کیجئشی .
حضرت عثمان رضی اللہ دچپل خلافت پہ نہ ماں نے کبھی حضرت ابن عمر رضی
الله دیں بیار قاضی کرلو - فن صحفہ انکار او حکم - صفحی وہ تھے او وہ کہ
تاتھے بمنظور نہ وی - فن دچپل انکار حال بل چاتھ مئہ واید - ھیں نہ چہ قول
انکار او کری -

ددے واقع نہ معلومینی چہ مشاون نیکان حکومت خرمہ غتہ ذمہ والی
کنلہ - حقیقت کبھی هم داسے کسان صحیح حکومت کولے شی -
او سن بہ تاسو تھے معلومہ شری وی - چہ دنیا دار حلقہ پہ حقیقت کبھی
خرمہ پہ مصیبت کبھی کیر دی - اصلی دولت بل خٹھ شے دے - پہ دے آیت
مبارک کبھی اللہ تعالیٰ صحفہ دولت بنیلے دے - او دھنے دحاصلوں طریقہ نئے
هم بنیلے تاہ - ارشاد دے - « ستاسو مالوں ا او اولاد دے قابل نہ دے چ
ماتھے مو رانزدے کھری - البته ایمان او نیک عمل دا کار کولے شی » .

لکھ چہ تفصیل سرہ بیان شہ - او پہ دے باندے د موجودہ زمانے د۔
روشن خیالو جواب ہم او شو - خنہ خلق ولی - د دنیا وحی ترقی نہ فرمبن
مقصد د دین ترقی د - چہ مسلمانان آسودہ حال وی فرخپل دینی کارونہ
بہ پہ صحیح طریقہ کولے شی - او خلق بہ د اسلام قدر کوی - فو پہ دے آیت
بارک کبینے موبن تہ اہلہ تعالیٰ فرمائی - چہ د دینی ترقی داطریقد نہ داہ -
چہ دیر مال او گھٹئی او دین آسودہ حال شئی - بلکہ پہ ایمان او عملِ حالع
د اور چتھہ منتبہ حاصلو لے شئی - موبن درتہ د آیت ترجہ او تفسیر او کھرو
او س کہ مو پیکنہ خو شکا وی - فر د اہلہ تعالیٰ نہ پیوس او کریں چہ داسے
حکم مئے ولے کرے دے -

او س دا هم یو و با را گله شوی ده چه ده هرے خبریے ذمه وار عالم
کنلے شی - حالانکه عالم خو صرف اعلان کوونکے دئے - دا اللہ حکم دتی او هی
او گوری که یو د نلوں پی د پتی کمشن دیو حکم اعلان کوی - نز
د صفا نه ھیشوک پرس نه کوی چه دا سے اعلان دولے او کرو - حکم چه
پوھینی چه د ده ورکبئے خ دخل نشته - حکم د حاکم دئے - د سے صرف.
اعلان کوی - نز بیا خ د جه ده چه عالم ذمه وار گنلے شی - عالم خو
درتہ صرف دا اللہ او رسول حکم بیامزی - او دائی م د باندھے احسان د
ذمه واری ور پاندے ھیخ نشته -

خلاصہ دا۔ چہ مال او اولاد د قرب ذریعہ نہ رہ۔ بلکہ ایمان او نیک عمل د قرب ذریعہ رہ۔ او رہے د راست تفصیل پیر او بند دے۔ پہ دے وخت کبھی نئے درتہ مختصر غونہ دے بیان فرم۔

د ایمان تعلق د عقیدے سڑ دے۔ فپہ موبن کبھی پیر کسان خرد ایسے دی چہ چل ایمان نئے تباہ کرے دے۔ کہ عمل نئے پہ یو درجہ کبھی خٹہ بستہ رہی فپہ عقیدے نئے غلطی دی نزاکان نئے تباہ دے۔ پیر خلق د پیرافر سرو دوہرے

تعلق ساتی چه دا الله سو نئے دو مرہ نہ وی او پیران دا سے گھنی ۔ لکه دیر
حاکم مخربین سرسته دار ۔ چه هفده خد غواری حاکم وہ باندے په پتو ستر کو
دستخط کری ۔ په دے غرض پیران ته شکرانے وہ حکمی او نذرانے نئے منی
خون خلق دا امامانی د تعزیت جلو سرمه دو مرہ ضروری گھنی چه قول دین
ئے م دغد دے ۔

یو سری راته دے چه کله نہم د یوں سعی خیرات پر یعنی دی د آفترنر لة
محظ شری ده ۔ استغفار الله ۔ زما مطلب دا نہ وی چه بن رکا فن ته د خیرات
ثواب مہ بخشی ۔ مطلب م دادے چه چلہ عقیدہ مہ خلابوی ۔ د خیرات ثواب
ورتہ په دے نیت بخشی چه دوئی د دین خدمت کرے دے په موبن نئے
احسان کرے دے ۔ د هنچ په شکریہ کبیہ ور ته دا ثواب رسرو په دے
خیال نہ چه موبن ته بد مال یا اولاد رکھی ۔ سوچ ارکری دا خرمہ غته بے
ادبی ده ۔ کہ تاسرتہ خوک خد خرابہ را ودی ۔ ان ورسو دا درائی چه تاسو
م دا کان وو ۔ خوابنہ م خکہ را و پی دی چه دا کان ساتہ ارکھے ۔ ن خرمہ
بد مونہ خفہ شی ۔ او صفحہ خوابنہ او خوبن و ولله به در باندے خرمہ
بد اولکی چه خود غرضہ او خرشامند گر دے ۔ د دوستی په خیال نئے نہ
دی ساوہ ۔

بل دا چہ دے بن رکا فن په چنل شو قند دا قسم خیزو نہ نہ خوبیں
دنیا سو نئے قعلق ختم کرے وو ۔ نمک نہ پس به نئے داخیزو نہ خنگ خوبیں
شی ۔ او په دے به د چانہ خد خوشال شی ۔ فرایمان په هلہ سعینی چه دا
قسم عقیدو نہ توبہ او با سئی ۔

دویم خیز نیک عمل دے ۔ دویں خلق دا سے دی چه صرف د عقیدے ۔
اصلاح کافی گھنی د نیک عمل ور ته خد متروکت نہ بنکاری ۔ او که خوک د
عمل ضرورت گھنی مصرف د هر یعنی ساواڑیے خیال ساتی او د معاملات ۔

سمولو هیخ فکر نہ کری - دیں دیندارم دا سے لپیدلی دی چہ معاملات نئے
دیں گئنده وی - خدا نئے خبر داخنگہ تقوی نہ چہ پہ هیخ نہ خرابینی -
تقوی نہ شره تدبی تمیز سے اور دس شر - چہ میں مغل نئے کریے رہو - پرول
عمر د پارہ کافی رہو - پہ هیخ نہ ماتید رہ
خند کسان دا سے دی چہ معاملات نئے ہم سم وی پہ هر کار کبھی نہ جائیں -
ناجائز خیال ساتی - لیکن اخلاق نئے بننے نہ وی - نہ دخدا نئے مینہ - نہ دا -
خدائی نہ ویرہ - نہ ترکل - نہ صبر - نہ قناعت - نہ تراضع - بلکہ د کبر
حسد اور کینہ نہ نئے میں نے د کے وی اور اخلاقی اصلاح و مرسوم هیخ نم
نہ وی - د احوال نئے وی -

ان بروں چو گوہ کافی ہو حلل و ان درون قہر خداے عز و جل
ان بروں طعنہ زنی بن باین یہ و ان دروت تگ میدار دیز یہ
د ظاہری حالت نئے د کافر د قبر پہ شان بنائستہ وی - اور دستہ بہ داللہ
عذاب وی - پہ ظاہری تقوی خرد باین یہ بسطائی نہم نریات بن رہی -
بنکاری خرد باطفی اخلاقوں نے یہ زیدتہ شام و سحری -
نو عمل صالح کبھی باطنی اخلاق م راجی - اور ہم د دے باطنی اخلاقوں -
اخلاق اصل تصریف دے - اللہ تعالیٰ ذہنی : - آلا ایتْ أُرْلِيَاءِ اللَّهِ لِأَخْرُوفْ
عَلَيْهِمْ قَلَّا هُمْ يَعْنَى نُقُنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَثُرًا يَسْتَقْرُونَ ط
وَاری - د اللہ پہ دو ستاریں بہ نہ ویرہ وی اور نہ بہ غمین وی - داللہ
دوستان ہفہ دی چہ ایماندار اور پرہیز کار دی) کہ د چا داشک وی چہ دا
تصروف نہ دے بلکہ د تصرف نہ خڑا اوچت شے دے - من پوہہ شئی چہ د
دے فن ماہرانز د تصرف دا تعریف کریے دے -
پہ رسالہ قشیریہ کبھی دے - الْتَّصَرُّفُ تَعْمِلُ الطَّاهِرِ وَ الْبَاطِلِ - (تصرف
د ظاہر اور باطن اخلاق د) پہ باطن کبھی د وہ خیں و نہ دی - عقیدے اور -

اخلاق - دادے قولو اصلاح په قرآن شریف کئیں بیان شرے دا - خوصوفاں
ورتہ د تصرف نرم ایبنے دے او قرآن شریف ورتہ په ایمان او عمل صالح
تبیں کرے دے - فو د تصرف حقیقت دادے د ظاهر او باطن اصلاح او فائڈہ
نے دا تقریبُکمْ عِنْدَ نَازُلُقَوْنِی دا ایمان او عمل صالح به تاسو موبن ته پیس
را نز دے گری، فو د تصرف فائڈہ شوہ دا بَلَه قرب حاصلیدل -

الحمد لله په دے وعظ کئیں د دو غلطیو اصلاح او شوہ یو خدا
چه خلقو د تصرف حقیقت نہ دے پیشندے - د تصرف حقیقت صرف درستے
خیزونہ دی - ایمان - نیک عمل او اخلاق - لیکن اوس خلقو تصرف پورے
داسے خبرے تری دی چه حقیقت کئیں نے درسہ هیش تعلق نشتہ - دا خبرے
دوہ قسم دی ہنہ مباح دی او ہنہ ممنوع دی لک داعیت د چہ په طریقت
کئیں هر خہ روا دی - یادا عقیدہ چہ پیس د مرید د هر حال نہ خبیریں دی - دا
دواہ عقیدے غلط دی -

لبے ورجے کینی یو پیو صاحب اعلان کرے ووچہ د ملک انتظام موبن
تہ حوالہ دے (زموبن پہ ذمہ د پولیس کار دے) د ہرے جمع پہ شپہ (د
ہندوستان پہ موبہ یوہی کئیں ورکی نرمے بنار سو (پیوان کلیہ) فرم خائے
کئیں د پوچشتی بن رکھ صاحب مزار دے - ت)، کئیں ہول ولیان راجع کیوں
اشرف علیہم رائی - د صفحہ داخیال رو چہ زہ بہ ورنہ پہ دے خوشال
شم - او صفتونہ بہ نے شروع حکم - لیکن پہ مادے خبرے دا اثر انکھوں
چہ یقینی دروغ غرض راتہ بنکارہ شو - نرگویا دا پیلان قوله خدائی چلے
گنڑی - دغہ شان د مرد بن رکافن پہ لاس کئیے خڑے اختیارات گنڈ مغلط
عقیدہ دہ - داخو داسے خبرے دی چہ پہ چنلاه خرایے او د گناہ کار نہی
او ہنہ کارونہ داسے دی چہ د نزرو خرابیو پہ وجہہ ناکارہ شویا دی
لک سماع او ریدل - کہ د خڑے مجبوری پہ وجہہ چاولیان او ریدل وی

نہ دایئے دَجوان دلیل کیلے نہیں - بے عذر نہیں اور یہ دل ناجائز دی۔ اسیں
خر نے حالت دا سے خراب شریت دے چہ گند ترے جو سب دے - پہ حقیقت کہیں
دادا یہ کار دے چہ تصور میں ہے، یعنی تعلق نہیں - اور ہندو شین وہ دا سے دی
چہ تصور میں ہے تعلق نہیں - لیکن یعنی تصور یعنی پہ تصور کہیں مقصود نہ دی
لکھ احوال (انوار او تجلیات یہ دل)، چہ پہ ہیں ذکر کولو حاصلیں ہی - کہ چانہ حاصل شی
نہ سبب دی - محمود دے مقصود نہ دی - نہ داخلوں، شین وہ ش - ایمان
اعمال - اخلاق - احوال - پہ دے کہیں دادر ہے اور تصور اجزا دی دعینیت -
خلق نے دی، اور خبرم وہ میں مناسبت لی - کہ وہ فیضہ دی کہ نہ دی خہ -
نقصان نہیں -

اوَّل کامل شیخ دَپیزند و علاوه دادہ - چہ ایمان نے خالص دی - اعمال نے
نیک دی - اخلاق نے بنہ دی - یعنی میر شکر قناعت و رکنیت دی - اللہ اور رسول
سرہ نے مینہ دی اوَّل دن نے نفتر دی - اوَّل هفتہ پہ مجلس کہیں داتا ثیری
چہ اللہ سرو میں زیارتیں اوَّل دنیا میش کیں ہی - بل دا چھ عوام ورته کم رائی
خواہ یعنی عالماں ورثتہ پریور توجہ کری -

حضرت حاجی صاحبؒ پہ فرمائیں - کوم پیرتہ چہ دنیا دار دین رائی پرے شی
چہ دے چلدم دنیا دار دے - او چا سر چہ یہ نکان او عالماں پر رائی صفحہ دَپیزی قابل
دے اور حدایت ترے حاصلیدے شی - ممکنیں ارشاد دے - اُولِیٰ لَهُمْ جَزَاءُ الْفِضْلِ
رَبَّا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغَرَفَاتِ آمِنُونَ - دا سے کسانز یعنی ایماندار و او نیکافتہ پہ
د دری د علمونو در چند بدله و بر کلے شی او دری بہ د (جنت) پہ بالاخافن کہیں پہ
ارام و مراجحت دی) ۔

من مساجا هلان پیران ویرشوی دی - خلق کمراہ کری - داخلوں میں پہ دے غرف اور کہے
چہ خلق د تصور پہ حقیقت پورے شی - کامل پیں او پیٹنی اوَّل جا هلان فر دجال نہ خان بیج
کری - اوس دعا او کری چہ اللہ تعالیٰ مون بن قولو تہ د نیک اعمل ترفیق رکری - آمین -

قال رسول الله ﷺ عليه وسلم **بَلْغُوْ عَنِّي وَكُنْ آيَةً** (بخارى)

دُعَوَاتُ عَبْدِ بَيْتٍ

در یم جلد

پنجم و عظ

فَضَائِلُ الْعِلْمِ وَالْخُشْبَةِ

(دَعْلَمْ دِينَ أَوْ خُوفِ خَلْفِ فَضْلِهِ تَوْنَهْ)

لِهَادِيَّةِ شَادِيَّةِ دَحِيمِ الْأَمْتِ حَضِيرَتِ مُولَانَا شَاهِ اشْفَعِي صَاحِبِ تَهْافِيَّةِ

خلاصہ

دَ اَللّٰهُ تَعَالٰا دَغْنَمَتْ اُولوئِي په وجہه زهٰ کبھی دَ اَللّٰهُ خوف پیدا کیدلَ د
تقریٰ بُنیاد دے - پچھے دَ تصور په اصطلاح کبھی ورته خشیت ویلے شی - او دا
بغیر دَ صیغ دینی علم نه نشی حاصلید دے - لکھ چه اں شاد باری دے - اِنَّمَا يَخْشَى
اللّٰهَ عَبَادُهُ الْعُلَمَاءُ ط دَ اَللّٰهُ نَذَهَفَ هَذَهَ بِنَدِیانِ وَیَنِیانِی چاٹه چه دَ هَذَهُ دَعَظَتْ
اُولوئِی علم وی) -

دَ دے آیت په تفسیر کبھی دا وعظ حضرت مولانا اشرف علی تھانوی دَ بانس
بریئی په مدرسہ اشاعت العلوم کبھی په ۱۳/۱۵ ذی القعده ۱۳۲۹ھ، کبھی په
خلور گھنٹے وخت کبھی کڑے دے او مولوی سعید احمد تھانوی قلمبند کرے
دے - په حاضرینو کبھی انگریزی تعلیمیافتہ کسان ھ دیں وو - بنو په تقریبیتے
دَ مغرب نرداہ طبقے دَ دیرو اعتماد فرنز حکیمانہ جوابونہ ھ په تفصیل سروکھے
شری دی -

(تسیم)

اشتات	الستمعون	من فبط	ما ذا	كيف	كم	مته	اين
مقرق	او ريدنک	چاليڪ	په خه	خنكه	كله	خومش	چرته
د عربی طالبان و نوی تعلیم یافته هم د برو و .	اکش تقریباً پختاه سره ۱۵۰۰	مولوی سعید احمد فاضل، مقانوی.	د علم دین حرف خدا	په ولاره	خلوه اردی بعد کھنٹے	۱۲۲۹ھ بازی طی مدارس اسما العلوم .	

اللَّهُمَّ إِنِّي أَنْعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا أَنْهَاكَ

الحمد لله نحمدة و نستعينة و نستغفرة و نؤمن به و نتوكل عليه و نعرف
بالله من شر و انقساو من سيئات اعمالنا - من يهدى الله فلا مضل له و
من يضلله فلا هادى له - و نشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له و -
نشهد ان سيدنا و مولانا محمد ابده و رسوله - ملء الله عليه وعلى ايه واصحابه و
بارك و سلم - اما بعد - فاعوض بالله من الشيطن الرجيم - بسم الله الرحمن الرحيم
قال الله تعالى :- إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهُ مَنْ يَعْبَدُهُ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ -
وَأَدَلَّهُ مَنْ دَهْفَهُ دَهْفُهُ بِنْدِيَانْ وَبِنْ بِنْيَهُ خوک چه وَدَهْفَهُ دَعَّمَتْ ، عَلَمْ لَرْي
وَاقِيَ الله زبر دست د سے دین بخوبنکه ، - دا دین لوئے آیت هوقه ده - ده
وخت کبنتے چه کرم مضمون بیانول غواہم - ده د پاره د غمہ همراه هوقه کافی ده
خکم قول آیت تلاوت نه کھاؤ - د بیان مقصد به درتہ د آیت د ترجیحه ش

علوم شرمے وی - او دابه هم در ته معلومه شوی وی چه دا دیوه ضروری خبره
 ده - د دے هر ته نه هنگئی آیت کبھی زمین بنی کریم حمالله علیہ وسلم ته تسلى
 و رکھی شوی ده (په دے اتفاقه هم د هن مظبو طیا ڪیبندی) خنکه چه هغرنی؟
 به هر وقت د کافران په هخالفت او اسلام نه قبولو د چنل . بے انتها ملربانی او
 رحم په وجهه غشن وو - یعنی خلقو چه ایمان نه راو رو - نزد هغرنی سه بد دا هم
 چه دا ٿول بد د دو نیخ او راته غورا زینی او ھیشہ به په عذاب کبھی گیر
 وی - نزد هغرنی په دے تکلیف به خفه وو - لکه یو خوبن هن پلار چه د
 نافرمانه او لاد په کارونز نه ڦیوی - او هر وقت په دے فکار سوچ کبھی
 وی چه په خنکه طریقہ به دوئی سم شی او د غلط نه به واو ٻهی - چنل هم
 کر شش ڪوی - د نزرو هو بنياران سره م صلاح مشوره ڪوی دعا گانه م
 فراته غواری - دم درود او تعويذونه هم ڪوی - نزد ا په دے وجهه نه
 چه هغرنی یئے ناخربنے وی یائے نه سه دشمنی وی بلکه د میلن په وجهه نه
 په رحم رلئی او په غلط کارئی او تباھئی یئے خفه ڪیبندی - که تری یو پر خفه
 شی - او یئے وھی او یئے تکوی یائے د کرہ او شری - نزد سمولوا او بیار او ستل
 په نیت ٺئ ڪوی -

دغه شان د بنی حکیم حمالله علیہ وسلم حالت م د کافران د هخالفت په
 وجهه دا سه روچه هر وقت به د هغرنی په خراب حالت پویر خنکه او غشن دا وو
 د غم د دیر یه غلبے په وجهه د هغرنی د تسلي د پاره با ربار د یو مضمون آیت نه
 نازل شوی دی - لکه یو حائی او شاد دے : - لکھلک پا ڀخُ نفسکَ الَّا يَكُونُ لُؤْ -
 مُؤْمِنُينَ - د دے حاصل داد دے چه اللہ تعالیٰ فرمائی (اعمَّ مُحَمَّد (حَمَّدُ اللَّهِ عَلَيْهِ سَلَامٌ))
 د ستاد حالت نه دا معلومین یه چه د دے خلقو د ایمان نه راو رو په نم کبھی
 به ته چنل ھان ھلاک ڪرے) - په بدل حائی کبھی او شاد دے : - لَا تُشَلِّ عَنْ -
آمْهَابُ الْجَعِيمِ - د ستاد نه به د دو رخیاون په باره کبھی پرس نه ڪوی - یعنی

بیا ته دوی په ایمان نه ساره و غمزن نئے - بل حائی ارشاد دے۔ لست
 عَلَيْهِمْ بِمُضِيَّطٍ - ته په دوئی باندے کرتواں نه نئے - چه خامخابه وہ، باندے
 دَحْکَمْ تَعْمِيلَ كرے۔ دَسْتَاکار خو صرف احکام رسول اتبیغ کول، دی۔ پاتے
 داچہ دوئی اور منی او ور باندے عمل او حیری۔ نن داستاکار نه دے۔
 ک دوئی ور باندے عمل نہ کری فوتہ په دے ولے خفہ کینی۔ تاخوچل کار
 پوش کرو۔ تبیغ د او کرو۔ که هغونی ور باندے عمل نہ کری فوتہ د دے
 خم مه کو۔ یو بل حائی ارشاد دے: وَإِنْ كَانَ كَبُرُّ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ -
 نیاں اُستَطَعْتَ أَنْ تَبْتَقِي نَفَقَّا فِي الْأَرْضِ أَوْ سَلَّمْ فِي السَّمَاءِ فَتَاهُتِّهِمْ بِأَيْمَانِهِ
 اکہ په تا باندے د دے خلق دا انکار هگران وی فرکه طاقت د وکی په زمکہ
 کبني د سرنگ گولو یا اسہان نه د پوری لکولوچہ دا سے مجھہ وہ قدر اور پے
 (چہ دوئی په ایمان راوہ و مجبور شیا)۔ مطلب داچہ دوئی په۔ ایمان راوہ لو
 مجبور ولے نہ شئی نو بیا نے غم مه کرو۔ ھیسے ھان مه کرو۔ یو بل حائی کبني
 ارشاد دے: وَلَرْ شَاءَ رَبُّكَ لَآمَنَ مَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا طَأْتَ تِكْرُهُ النَّاسَ
 حتیٰ يَكُونُ نُؤَامُثُ مِنْئِنَهُ (کہ اللہ تعالیٰ غوبستھے فردا نہ کہ په مخ قول خلق تو
 بد ایمان راوہ پے رو۔ (لیکن د هجہ حکمت دانہ غواری)، آیا ته خلق مجرم دے
 په ایمان راوہ لو؟، یعنی ته په نروہ خوک ایماندار کولے نہ شئے - کہ د هنغو
 په قسمت کبني ایمان نہ وی - یو بل حائی ارشاد دے - وَلَا تَنْهَزْنَ عَلَيْهِمْ وَلَا
 تَكُونُ فِي ضَيْقٍ إِقْمَائِكُوْنَ (ته دوئی په حالت غمزن کینہ مه - او د دنچی
 په مکو فر زہ مه تنکوہ)۔ بل حائی فرمائی - وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضْيِقُ -
 حَمْرَكَ بِكَ يَقُولُونَ فَسَيَّعُ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ قَنَ السَّجَدِينَ ط ۱ او من بن بشہ
 خو یو چہ ستارہ د دوئی په جبرو تنکین یا حزۃ حمد ثنا وایہ او د خپل
 رب په عبادت کبني مشغول او سه) - په دے به د غم کمینی او زرہ پس
 د ازاد مبنی۔ غرف داچہ بی شارہ آیتوفندہ دا معلومین یا چہ رسول اعلیٰ

هی اللہ علیہ وسلم بہ دَکفاسو پہ دے حالت عمنون وو ارپہ دوئی بدئے جم
راتلو چہ ولے ایمان نہ راوہی او حان دَ دوزخ اورتہ غورزوی - دَ دے
آیتو فونہ دام معلومیں چہ دَ رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم دَ اخواہش
وو چہ داخلق ایمان را رپی - دَ کفر او گمراہی نہ واپری او حان دَ دوزخ
دَ اور نہ بچ کری نو معلومہ شره چہ هخوئی دَ چنلو مخالفین سره بغض و
کینہ نہ ساتله - بلکہ دَ هخوئی پہ خراب حالت رحم ورتلو - او پہ دے خفہ
کید و چہ دوئی دَ ناپوھی پہ وجہه حان تباہ کری او دَ دوزخ اور ته -
حان اچوی - کہ هخوئی دَ مخالفین سره کینہ او بغض ساتله - نز مرگز بہ
ئے دَ هفوئی دَ ایمان ساوہ و خواہش نہ کولو بلکہ دا به نے غوبستے چہ
چنلو گمراہی کبیسے نزرم کلک شی چہ همیش عذاب کبیسے پراتھ وی - حکمچہ
دا عامہ قاعده دَ چہ دَ دشمن خیر خوک نہ غزارپی بلکہ هیشے ی پہ -
تکلیف خوشالینی - لیکن دَ رسول اللہ ﷺ حالت دا وو - چہ کہ مانند ختکلیف او رسی
هم خیر دے خرچہ داخلق دَ تکلیف نہ بچ شی او کافران خرچہ بہ دکرمے -
مہنگی مطالبہ کوله - نز دَ هخوئی زہی بہ غوبستے چہ کہ دا پوھ شویے گورے
ک دَ دے پہ لیدو ایمان را رپی .

یو حل د مکع معظمه سرداران دادرخواست پیش کرو - چہ تانہ هر
وخت داغری پانان چاپیره وی - موہن دوئی سر مجلس کبیسے شاملید و باندھے
شر میں و - خہ وخت دا سے مقرر کرئی چہ داخلق پکبھے نہ وی نز موہن بہ
ستا مجلس ته راحٹ او چہ ستا خوبنے خبریے او سو نزا ایمان بہ ساوہ - لکہ
من حبام حنہ مالداران خلق عالماف ته داوائی چہ دا جولاگان - نایان او نز
من دور کار غریبان هم جمات ته راحٹ او ماخٹ کبیسے زموہن سره سُر پہ سُریو
خائی پہ صفت کبھے او دری - پہ دے وجہه هموہن جمات ته نشوراتیا - کدو یا مو
معن کرک نز موہن بہ جمات ته راحٹ نز موہن نہ خودانہ کیوں چہ یو غریب

سپے د امام شی او موبن یو ورپسے نیت اورتی و- دوئی ته په دے شرم
و رہی- حالانکه د غیرت جبره داده چه دوئی خان کبھی لیاقت پیدا کرھے وے
خان نے د امام کیدو قابل کھے وے نو غریب به ورپسے نیت ترلے وو- لیکن
چلھ خروہ، کبھی دالیاقت نشته چه امام شی- او په بل اعتراف کری- کد دھ کبھی
د امامتی لیاقت وے نز جبره به دے ته ولے رسیده ہ اصل کبھی نن حبائب-
غوندے د بیاوی عنزت هم لیاقت گزیلے شی- او مالدار خلق په چنل مال داسے
مست دی چہ ک د او دس په فرض او سنتر نہ پوھینی هم خان به دیں
لوئیں عالم او عنزت حقن گزی- او پکبھی نے حقیقت داوی-.

خوجہ پندار د ک دار د حاصٹ حاصل خواجہ بجز پندار نیست
(د دے عقلمند دا خیال وی چہ ما خڑھ مرتبہ حاصلہ کری ده- او حال دا چہ بے
د کب اور غرور نہ نے فر ریخ نہ دی حاصل کر کھا)-

خاد لیدو واقعہ ده- د یو مالدار سری د اختر د مانگھ امامتی ته شوق
او شو- امامتی ته سروان شو- د دے نہ مخکبھی نے چرے امامتی کرھے نہ دوئه-
بلکہ شاپد چہ منخ نہ هم کله کھولو- نتیجہ نے دا شره چہ تکیرو نہ قریے
ھیں شو- د غریبے چیران او دریدو هیخ چل نہ ورتلوجہ او سخھ او کرم
ما ور ته تکیرو نہ او بنیل- نز منخ نے پورہ کھرو- او س تاسراو والخا چہ
غیریان امامتی ته نہ مخکبھی کیںی نو خلق بہ خڑھ کری- چہ مالدار وکبھی
دالیاقت نشته نو غریبے خو مجبوہاً مخکبھی کیںی- په هغہ وخت کبھی هم د مالدار
د غه حال وو- د غریب اپنے په کینا ستو شرمیدو فر رسول اللہ ته مئے-
خواست او کھرو- چہ خڑھ وخت موبن راحو نو دا غریبے خلق مجلس نہ لرے
کھو چہ موبن د ستا جو ہے واوریدے شو- رسول اللہ ہم په دے خیال چہ
شايد په دے طریقہ اسلام د دوئی نہ رو غن ته نترجی- شايد چہ د هفوئی
د درخواست منظور، لو خیال نے نہ ته راغل وو- نواہ اللہ تعالیاً د دے درغنا

منظور ولونه منع کرو - او دا حکم ورتہ او شو - وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ
 رَبَّهُمْ بِإِلَيْهِ وَالْعَيْشِيْ يِنْ يِدُوْنَ وَجْهَهُ طَمَاعَلَيْكَ مِنْ جِسَابِهِمْ مِنْ شَئِيْ
 قَمَا مِنْ جِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَئِيْ فَتَطْرُدُهُمْ فَتَكُونُ مِنَ الظَّالِمِيْنَ ط -
 او ته هه شره هفه کسان چه عبادت کوي د چنل سب سحرا و ما بنام خالعی
 د هفه د رضا پاره په تاباندے د هغوي په حساب کښې خه نشته او په هغوي
 باندے د ستا په حساب کښې خه نشته که د روی د او شرک نو بې خایه کارکونکو
 نه به شه -

طالب علمانو ته د اخجه یاد ساتل پکار دی - چه دلتہ د رسوب الله حمل الله -
 و مسلم دے خیال نه په ظلم سه تعیین شو یه دے د دے نه دانه لازمېږي چدا
 خیال ناجائز وو - حکم چه د ظلم لفظ کلی مشکن دے - د دے د افراد مختلف
 درجے دی - خنگه چه یو ناجائز کار ته ظلم ویله شی - دغه شان د یو ډیں
 بنه کار په مقابله کښې بل جائز مګر بن بنه کار ته ظلم ویله شی (يعني) -
 خلاف اولی ته هم ظلم ویله شی، نز دلتہ د رسول الله خیال هم بنه او جائز
 وو - خنگه چه عنکبوتی راچی - لیکن د الله تعالی حکم د هفه نه ډیں بهتر وو د
 هفه په لحظ د رسول الله دے خیال ته نا مناسب او ویله ش - د رسول الله
 د خیال بهتری خوش کنده ده چه د هغوي داینت وو که په دے طریقہ دا -
 سرداران هدایت بیا موهی او د گمراهی نه واوړه - (من د دے سردارانو
 د اش په وجهه به نور هم ډیں کمزوری خلق ایمان قبول کړي، خوش چه
 او س د دے سردارانو د ډیں یه د ایمان افهان نشي کولی، ظاهر ده چه
 د هدایت اهتمام بنه کار دے - پاڼتے شودا شک - چه په دے طریقہ کښې اکړچه
 د کافرانو د پاره د هدایت سامان وو - لیکن په دے به د هغه غربیانو مسلمانو
 دل شکنی شوی وه کرم چه د مجلس نه لري یه شوی ویے - نو دا یاد لري چه اهصار
 کرامو باندے د رسول الله محبت دو هم غالب وو چه که هغه تو یه غوبی پریکوله

هم په نه خفه کيدل - بلکه دا به نئے و مئے - هرچه آن شيريني کند نیکو کند -

هغه خونز محبوب چه خه کوي بنه کوي - د هغوي خردا کيفيت و وص
ن نده کني عطائے تو ربكشى فدائے تو جان شده مبتلا نئے تو هرچه کني رفهائے تو
د که ژوندي موپريدي ستا هرباني ده او که وشنې مو تانه قربان ييو - آن
مو در نه قربان دئے خه چه د خوبشه وی مو بن په خوشال ييو) - د چاده ینې
چه د احال وو - که رسول الله به تو کارنې تو کرل هغوي به زمه که ته نه پريښول
لاس به نئے ورقه نيله وو په چيلو مخونف به نئے مبنل - که خرك به محروم پاتې شو
نرچاچه به او نيله د هغه لاس پوره به نئے لاس او مبنل او په مخ به نئے -
را بشکل - او د حال په ژبه به نئے داو مئے -

مراز زلف تو موئي بس است هؤهں راهه ملده بوئي بس است
، ما ته ستا د زلفوي و پيشته هم کافي ده - حرھ ته لارمه وړکوه تش
بوئي نئے هم کافي ده ، مو د کروم عاشقانه چه د احال وی -

نه شو د نصیب د شعن که شر هلاکتیفت سر دوستان سلامت که تو خبر از ملئ
، الله تعالی د دشمن ته د امرتبه وړنه کوي چه ستا په تو هلاکت شی - د
ستاد تو رهه لشی کتر ته د دوستانو سرونه موجود دی) -

په هغوي د رسول الله یو کار هم بد نه شول گيد مئے - او هغوي د ديني
مصلحت د پاړ مجلس نه پاخيدو باند مئے هر ګز نه خفه کيدل - د اشك هم
ختم شو - بهر حال د رسول الله دا کار په چله حسن (بهتر) وو ليکن د
آحسن (د پيښه) په مقابله کنه ورته نامناسبه او ويله شو -

آسمان نسبت به عرش آمد فرو د ليکن بس عاليست پيش خاک نزد
، آسمان د عرش الهی په مقابله کنه تهیت ده - ليکن د خاوره و د غونډلی
نه خوږي او چت ده مئے - پاڼه شو د اچه دا الله تعالی د احکم د هغه نه زيات
بهتر (احسن) خنکه ده مئے - دا دویه ٻار یکه خبره ده او د پيغمبر او فکر ضرورت

دے ورته - دَ تُقْلِن زیاته بار یکہ جوہ هد، دَ چه دَ هیغه دَ حل دَ پاره دَ وجی
ضرورت ری او دَ پاکر نفر سپاکن عقولو هم ورته او نہ رسی - دلتہ
ماته یوبله بار یکہ نکتہ رایاده شوہ نہ موبن دَ نہ مانے هو بسیار ان سخت پہ
غلطی دی چہ دَ هر مے بار یکہ جزئے دَ حل دَ پاره عقل کافی گنہی - نظریات
بار یکہ او گرانے جنے اپہ درہ قسہ دی - یہ هفہ چہ پہ هفہ دَ پوہیدو -
دَ پاره یواہی سروج او غیرہ فکر کافی وی پہ سماع (اور یدل) او نقل (تریا)
مرقوف نہ وی - دریم قسم صفحہ نظریات دی چہ یواہی عقل ورته کافی نہ
دے ور سره دَ نقل ضرورت هم ری - نزد اسے نظریات بغیر دَ شرعی حکم دَ نقل
(سرایت) ور سره مرکبی کولو نہ نہ حل کینی - او داخلہ نوکی جوہ نہ ده
خیلہ پہ دنیاوی معاملات کتبھے ہونے کارو نہ داسے دی چہ خوش پورے نہ خیلہ
صاحب واقعہ بیان نہ کپی بل خوک پہ نہ شی پوہیدے - لکھ دَ مثال پہ طور
دَ فری میسن تحریک رازو نہ - چہ کہ خوک دیں هو بسیار وی هم دَ هغنوی پہ
اشارو نہ پوہینی حکم کچھ هفہ صرف دَ عقل شے نہ دے خڑ روایات هم ور
سره تری دی - نر خو پیرے چہ پہ چاتیر شری دی دَ هفہ نہ چا او ریلی نہ
وی - ہیچا تہ پتہ نہ لگی چہ دَ دے تحریک دَ اشارو مطلب خڑ دے - نہ
دَ دے نہ دا معلومہ شوہ چہ هر جوہ یواہی پہ عقل نہ شی حل کیدے - او
داخلکہ چھ عقل هم یوانسانی قوت دے او دَ هر قرت دَ کار دَ پاره یو جد
وی چہ دَ هفہ نہ اخوا بیا هفہ قوت کارنشی کیلے لکھ دَ ستر کو کار لیدل دی
نر هفہ تریو خاصے فاصط شے لیدے شی دَ هفہ نہ اخوانشی لیدے خوک چہ
دَ آسمان دَ وجود منکر دی - هغنوی هم دامنی چہ دابرہ شیخوالہ چہ موبن
تہ بنکاری داد نظر جد دے - دَ ستر کو دلیدو طاقت دے پورے دے
دے نہ اخرا ختم شی - نر صفوی هم دامنی چہ دَ ستر کو دَ لیدو طاقت محدود
دے - نر پہ دے حالت کتبھے بیا دَ آسمان انکار خالصہ بے وقرنی دَ - حکم

چه دا احتمال باقی د می چه اسان د د می ھد نہ پورته وی - یا هتللاغربنزوین
کبئے د او سریدو طاقت د می - لیکن د می دپاره هم یو حد مقر، د می ڈھنے
نہ اخواکارنشی کرلے - فر عقلی طاقت د حکوم خائے نہ غیر محدود د شوچه هرجائے
به چلينی - او هچرے به نہ بندپرسی - بلکہ ٹنگ کچھ نزی طاقتوں د یو حد می
اخوابیے کاره شی دغد شان عقل هم ڈیو حد نہ اخوابیے کاره شی او نقل ته متعالج
شی - فن هغه نقل د اللہ وی او که د انسان -

صاحبان اکھ عقل هر جو چیلہ محلہ مولے شوئے - نز خڑ رجهه د چھ
کله وس باند می یو فوجداری یا دیرانی مقدمہ جو پھی شی نو رکیلان پسے ھلکے
وھئی - چیلہ نہ دلے په هر ایخ غور او فکر نہ کوئی - او په چیل عقل دلے
حاکم تر جواب د معوه نہ پیش کرلی - د هائی کوہرتی د فیصلو نظائرولے -
لہوئی ؟ آیا د دے جواب چا مش شتے ؟ - ار آیا که د مقدمے متعلق د چا په چیل
فکر کبئے د قانون خلاف خڑ نوی نکتہ ساشی - فو آیا د اجراءات کولے شی چھ هغه
نکتہ چیلہ یاد چیل و یکل په ذریعہ عدالت کبئے پیش کری - هر گز نہ ٹھک چھ
پوچینی چھ په قانون اعتراف کولو - او د قانون خلاف جو پیش کولو باندے
بزم حاکم د عدالت نہ او شریعا - (بلکہ د قید او جرمائی خطرو پکبئے هم شتے) -
ویو د افسوس جو ڈھ - کہ یو حاکم د قانون خلاف جو نہ او ری
او د قانون متعلق خڑ دلیل غوبنسل گستاخی گھنی او سہی د عدالت نہ
شریعا نو هغه ته متعصبی او سخت گیر ھیشوک نہ ولی - لیکن کہ یو عالم دا
جو ہ او گھری چھ د رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم په احکامو کبئے حکمتونہ لتوں
د ہر چاکار نہ دے - او د شریعت د قانون خلاف جو نہ د او سریدو قابلہ نہ
د ڈھ - نز هغه عالم ته متعصب ویلے شی - ویو د افسوس جو نہ ڈھ د
ھائی کوہرتی د جج پر لے نیصلے خر بالکل د عقل او حکمت منافق گھنی لے شی
لیکن د سو رکا نات په احکامو کبئے حکمتونہ او مصلحتونہ لتوں لے شی -

غرض داچه کوم ځایه عقل کار نشي کوله هلتہ د وحی هر قورت وي- دلته
 هم د رسول الله حیلے الله علیه وسلم فکو هغه جنې ته او نه رسیدو کورمه
 چه د الله تعالی په نظر کښې واه - هغه جنو شه واه هغه داوه چه رسول الله
 ته دانه وه معلومه چه داخلق به ایمان نه راوړه - لیکن الله تعالی ته معلومه
 چه د وئی به ایمان نه راوړه نو د وحی په ذریعه مئے حضور ته او بنیله -
 چه د وئی ایمان خو راوړه نه - من بیا نه دومه دخیال ساتلو خدروت ده
 دا سه خلق ته صرف تبلیغ واجب ده اونسیاتی اهتمام فضول ده - ده ته
 د آیت په ده نکو کښې اشاره ده - ائنا آعْتَذْنَا لِلظَّالِمِينَ نَلَمْوَنْ ظالماون د پاره
 اوږ تیار ڪړے ده).

غرض داچه د رسول حیلے الله علیه وسلم د ده خواهش وجهه داوه چه
 هغري ته یقیني معلومه نه واه - چه دا سرداران به ایمان نه راوړه - که دا وړه
 معلومه وے نو هچرے به ده مومنانو جدائی نه وه برداشت ڪړے - اوښ
 چه د وحی په ذریعه معلومه شوه من پته او لګیده چه دا جنوه دیره بهره ده
 چه مسلمان جدانه ڪړے شي صفوی راحی او که نه راحی - دا و د آیت تفسیر
 څه مقصود ده نه دا و چه د رسول الله حیلے الله علیه وسلم په خپل اهت -
 شفقت دومنه ډیرو چه د کو مولقو یو ساعت جدائی هم نه شوې برداشت
 ڪوله - د ده خلقد مسلمانید و په طمع د هخوی جدائی برداشت کولو ته
 هم تیار شو - او د اهواز کرامو د محبت کوم چه مخکښې بیان شرے ده د لحال
 ده - چه یو ھل یو صحابي رسول الله ته عرف او کړو چه انګرچه نه مومن
 د چنل رب نه د اميد ده چه جنت به ساکړي - لیکن دا یقیني ده چه ستا
 درجه په په جنت کښې نه مومن نه دیره او پخته وي - نو هر کچه ستاديلار
 پکښې نه وي او د تانه جدا ځائے کښې یو نو دا سه جنت به مومن شه ڪړو -
 باقر دوسرخ جنت است اسے جانفزا نے تر جنت دونخ است اسے دلربا

۱۱۔ مخبر به چه ته راسه نئے نو دو نیخ هم جنت دے - او که ته راسه نئے
 نو جنت هم دو نیخ دے، پیدے دے باندے د مسلمانانو د تسلیتی د پاره دا -
 آیت نازل شو - **هُنَّ يَطِعُ اللَّهَ وَالرَّسُولُ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمْتُ لَهُمْ**
عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّنَ وَالْقِدِيرِيْقِيْنَ وَالشَّهِدَاءِ الْآيَيْهِ - چاچه دا الله او د هغه د
 د سول فرمابندرداری او کچھ نو هغه به د هغه کسانو سره وی په چاچه الله
 تعالیٰ احسان کریے دے - یعنی نبیان - صدیقان او شہیدان الخ) نواکرچہ د -
 رسول الله مرتبہ به او چتہ وی لیکن تاسو به د هغه د دیدار نه محروم نه
 وی - بلکه تاسو بهم د خوی د ملاقات د پاڑ د هغه مقام ته تلے شی
 لکه خنگه چه دنیا کنیه د هر چا ہنل کور جدا جدا وی خود یو بل ملاقات
 ته د یو بل کور ته ورتلے شی - دغه شان به هلتہ هم ملاقات ته ورتلے
 شی بل خائی ارشاد دے - **وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِيْتُمْ أَنْفُسُكُمْ** - (په جنت کنیه چه
 خی شی ته ستاسو نیہ کینی هغه به درکوله شی) نوکه د پا دا خواهش
 وی چه هروخت د رسول الله په دیدار مشرف وی نظر وربدی د
 خواهش پور کینی - پایتے شو دا خبره چه داد هروخت زیارت خواهش
 به د چاکینی او که نه دا موبن ته نه ده معلومه - دا په وحی معلومیدے شی
 ممکنه ده چه حُنْ خوش نصیبو ته داعظیم نعمت حاصل وی - آیا هغه به هر
 وخت د رسول الله په خائی کنیه ناست وی؟ - نو د دے جواب دادے
 چه ممکنه ده چه په چنله درجه کنیه ناست وی او هروخت د رسول الله
 دیدار کوله شی - چه الله تعالیٰ نئے په تظر کنیه دا سے طاقت واچوی چه قر
 میں نہ پر دے ورتہ پولے پور ته شی - خی شے ورتہ د دیدار مانع کینی نه -
 او داخلا کران کار نه دے - من صباهم دا سے آلات ایجاد شوی دی چه د هغه
 په ذریعه د لریے لریے خیزو نه په چنل خائی کنیه لیدے شی او قر میں نہ فاصلہ
 او خیزو نه ورتہ نه حائل کینی (لکه تیلیویشن باندے چه د لریے لریے خیزو)

تصویر و نہ لیدے شی) - دا نظیرم حکم بیان کرو - چه نن صبا نوی تعلیمیافتہ -
کافر ته چه دیورپ د خیز حواله و نہ کرے شی نو منصوب جبرو نئے م عقل
تہ نہ پیریجھی - وہ نہ هربنیز ته خوشم راجھی چه د خدائی جبرو باندھے پوچھے
د پاره دیورپ مصنوعات پیش کرو - غرفی دا چه د اصحاب د محبت د احوال
وو چه جنت ته تله نئے هم نہ درخوبن تر خوش چه پکنے د س رسول اللہ دیلار
حاصل نہ وی -

دیده از دیدنش نه گشتیتے سیں ہیچنان کن فرات مستسقی
، د هفہ په دیلن م ستر کئے نہ هر دیدے - لکه د استسقا هر یعنی چھپہ دن یاب د
تندہ نہ هاتینی) نزد صفری د دے دو مرہ ملئے سره هم رسول اللہ د دفعہ
سردارانو د اسلام قبلو په خاطر د هغونی خه وخت د پارہ ظاہری جداوی
برداشت کولو ته تیار وو - دابہ ظاہرہ جداوی وہ لیکن حقیقت کبھے جداوی نہ
وہ - حکم چه د اصحاب خدا حالت وو -

دل کے آئینے میں ہ تصویر یار جب زراگردن جہکائی دیکھہ لی
و د نہ پہ آئینہ کبھی م دیار تصویر نقش دے - کله چہ بن سرتیت کرم (گیوان
کبھی او گورم) نواوی وینم ، اگرچہ پہ دے لیدو او ظاہری لیدو کبھی فرق م
مشتہ - او ہم د دفعے معنوی حضور برکت دے چھین سوں پاک د وفات نہ پس پہ
ھٹے د قرلو نہ نیات میں د قول نہ نیات مضبوط او مستقل پاٹے ش - وہ
دانامعکسہ وہ چہ د دو مرہ پیرے میں سره نئے دا سے غتہ ہد مہ دو مرہ
استقلال سے برداشت کرے وے - دا ہم د دفعے معنوی حضور برکت وو
موبنیز د دے اندازہ خک نہ شولگو لے چہ چلہ د دے عظیم نعمت شہر م یہ
نر د اصحاب را جداوی اگرچہ پورے جداوی نہ دہ - صرف ظاہری جداوی دہ
بیا ہم د رسول اللہ د اظاہری جداوی ہم خوبی نہ وہ - لیکن د دے سو دارف
د ایمان قبلو پہ خیال نئے برداشت کولہ نزاوس د دے چلائے نہ دا جو

معلومین چه هر کله نہ موبن بنی ﷺ علیہ وسلم دو وہ مہربانہ وو نہ
عالماں چه دَ نبیاں وارثان دی - بلکہ دامت هر یو فرد په یواندانہ وارث
دے - حکم چه دَ ولاثت مبناده دینی علم - او دافت محمدی یو فرد هم دَ
علم دین فَ خالی نه دے - که هغه علم حرف لا الہ الا الله پرسے ویاهم او کلمہ
خر هر مسلمان ته وسائی - نہ هر کله چه موبن دَ س رسول الله وارثان یہ - نہ -
نہ موبن په ذمه هم دا هنرو مری شو چه خنگ هغه په خپلو دشمنانو هم مهربانه
وو موبن هم دَ خپلو مخالفانو سر دغه شان دَ مہربانی او فرمی سلوک او کپر
لیکن نن صبا دَ مسلمانا نافرحت دادے - چه دَ معولی غوندے مخالفت په وجہه
خبره د شھنئی او دَ یور بل نہ نفتر ته او رسی - او خنہ خلق خر په خپلو -
میالا هر پسے داسے او لگی چه په هالی او جانی نقصان وی رسولو هم اسرانہ کوی
او که اتفاقی بئے چرتہ مخالف ته تھ دنیا وی نقصان او رسی - نہ هغه خپل
کرامت او دَ خپلو بنیرو اثر او گنی - اگر چه دا صحیح دَ چه نیک سری ته
تکلیف ورکول دَ نقصان سبب گھٹی -

هیچ قویه را خداون سرانه کرد تادلے صاحب دلے نہ آمد بدرن
(هیچ یور قوم خد لئے پاک نه دلیل کوی - ترخو چه بئے دَ یو نیک سری انہا
ته تکلیف نه وی رسولی) -
حافظ صاحب وانی :-

بس تج بہ کی دیم درین دیر مکافات با دُرْد کشان هر کہ درآویخت برآریخت
و دَ دے جزا او سزا په دنیا کنبیم چیزے تجذیبے او کہیے - خوک چه دَ -
معرفت شرابو خکونکو سر او بنسټو هغه را گیں شو) - من دا خبره صحیح دَ
لیکن دا چاٹه کله جائز دی چه خپل خان نیک او صاحب دل او گنی - البتہ
دَ بل متعلق داسے خیال کرل بئے خاید نه دکا - او دَ هغه دا مطلب نه
دے چه دَ چا په تکلیف کنبی گیریدو باندے خوشحال شی - بلکہ خفه کیدل

پکار دی او دعا و سرتہ کول پکار دی - او دا سے حالت پکار دے - لکھ د چا -
 چل چرٹے چہ پہ غلایا جوانئی یابل غلط کار کبھی او نیو لے شی - فرا و گھور چرچ
 د پلاں نئے خڑھال وی - اگرچہ پہ خولہ بہ وانی - چہ بنسه او شوہ چہ نہ او پلہ
 او س بہ و سرتہ پتہ او لکھی خمائنے نہ هنله من بنہ شوہ چہ راگیر شو - لیکن د
 نہ نہ نہ نہ نیو انلہ خبر وی - دیوں پریشان وی - دعا کانے و سرتہ کوی او د
 خلاصی پہ هر قدم بیو کبھی نئے کوشش کوی لکیا وی او هر خانے شہرت م
 نہ و سرخوی - بلکہ کہ بل خوک نئے ذکر کوی م بنس پہ نہ لکی - فرخا و جہ
 دہ - کہ د چا پہ چل، گنہکار چرٹے خڑھال مصیبت راشی من د خفگان نئے دا حال وی
 او کہ پہ بل مسلمان راشی نو هیخ اثر پہ نہ وی - (حکم چہ د مسلمان سو مینہ
 نشته) گلہ د دفعہ حالت دہ او کہ چا تہ د ویسے میخت پہ وجہ د خفگان ند غصہ
 و سرخی نو دے کبھی خڑھا بدی نشته - لکھ سولانا فضل الرحمن صاحب گنج مراد -
 آبادی ج بہ دو مرہ پیر غصہ کیدو چہ شاید خوک د هغہ د غصہ نہ پیچ شے
 وی - لیکن بیا ہم د هغہ غصہ پہ ہیچا بدہ نہ لکیڈہ - حکم چہ پہ اخلاق وہ
 محبت ہے کسی سے یا عداوت مزادے جائیگی جو دل سے ہوگی
 د چا سو مینہ وی او کہ دشمنی - خوچہ پہ اخلاقی وی نو خوند کرو،
 نو صاحبانو! تاسو سو اخلاقی نشته - د ستا سو ہدر دی ہم قش الفاظ
 دی نو سر هیخ نشته - نن صبا د ہد سو دی دعویدارو د پارہ نہ یو مثال پیش
 کوم کہ یو سرے تحریلداری د پارہ درخواست و سرکری - چہ هغہ د لوئی
 کورنئی او پہ کور بنہ پورہ وی کہ نو کرنشی ہم د شوند پہ هن و سریا قت
 کبھی نئے خڑھا کھی نہ رائی - او د هغہ سو یو بل سرے درخواست و سرکری
 چہ هغہ بنہ تعلیم یافتہ او پیر قابل لیکن غریب وی - کہ نو کری او نہ موی
 نو لوہنے سے بہ پہ تیرینی د گھوڑا دی میخ سامان نئے نشتم - نو کہ دے -
 مالدار و پنبے درخواست و سرکری وی او دے غریب و سرتی و سرکری

وی- فو موبن د قامی هدر دی په دعویدار و کښه یو هم نه لیدے دے او نه
 مو اوریدلی دی چه د دغ غریب په خاطر نه چیل دن خواست واپس اخسته
 وی- او هفته ته نه نوکری موقع ورگه وی- او په دیندار و کښه دن
 نرگونه مثالونه داسې بشیل شم- تو یو خو په دنیادار و کښه حقیقی هدر دی
 نشته- او بل فرق په دیندار او دنیادار و کښه داده- چه دیندار به
 کوي ټايرخه او په خوله به هیڅ نه ولئه- او داخله به کوي هیڅ هم نه او
 شور به نه ټیرو جوړه ګهه وی- وجهه نه داده- چه دیندار چه خه کوي
 د الله د رهنا د پاڼه کوي- خه دنیاوی غرفه نه پکښه نه وی- او دنیادار
 که خه لز ډیرو کوي هم د دنیاوی غرفه د پاره نه کوي نوچکه نه شهرت
 ډیرو کوي- د د سے نه هم دا معلومینی چه د دنیادار و هدر دی پائیدار نه
 ده حکم چه د کوم دنیاوی اغراضو د پاره چه دوئی د هدر دی شکل جوړی
 همه اغراض خیله ناپائیدار او بدلیدونکی دی- دنیاوی اغراض او مصالح
 هم وخت بدلینی سا بدلینی- سحر یو کارکښه فائده ګنځلے شي- او ماښام
 ده هغه برخلاف یل کارکښه- نز هر کله چه د هغوي مصالح بدلینی رابدلینی
 نز هدر دی نه باقی کله پاتنه کیده شي- خاخا به په هغه کښه هم بدلون
 ساچی- همکنه ده- چه نه ورته په رسنټیا و یلوکښه فائده بشکاری- او
 صبا ورته دروغ و یل نریات هفید هنکا شه شي- او د دیندار و هدر دی
 قائم دا شه وی- حکم چه هغوي چه د کوم ذات د رضاد پاڼ کوي- هغه خیله
 قائم دائم دے- بل د دیندار و یو مقصد متین دے یعنی د الله رضا- فرا الله
 تعالیا چه په کرم کار نن خوشالینی- تو قیامته هغه کار د هغه د خوشالی
 دے- فوچکه د دیندار و هدر دی کښه هم بدلون نه ولئه-
 بل دا چه دنیادار که خه لزه ډیرو هدر دی کوي هغه هم د قم سه په
 چیل قامی حیثیت کوي- او د دیندار و هدر دی د هرانسان د پاڼ عامه

وی - د چیل قام سریے وی که دَ بَلْ قَام دَ يَنْدَارْ بَه وَرَسَه دَ شَفَقَتْ او
مهر بازی سلوک کوی - بلکه هعنوئی حزپه خاسو و هم مهر بازی وی - او دغه -
شان نئے وی خنگه چه الله فرمايیلی : وَمَا أَنْ سَلَّنَكَ إِلَّا سُجْنَه لِلْعَالَمِينَ ، یعنی
دَ هَغْرِي مبارک ذَات دَ یَرْلَ مَحْلُوقَاتْ دَ پَارَه دَ اللَّهُ رَحْمَتْ دَیے - بَنِيَادَمْ وَی
که خاسوی دَ چیل قام فرد وی که دَ پَرَدَی - دَوْسَتْ وَی که دَ شَعْنَ - نَرْ موْبَنْ
، سلوک او دَ هَغْرَه وَارْثَانَ بَه وَرَسَه دَ شَفَقَتْ او مهر بازی سلوک کوی -
دازه چه یو حُل خلیفه وخت دَ حَضْرَتْ جَنِيدَ بَخْدَادِیَّ نَهْ پَهْ خَلَه جَنْرَه خَفَه
شَنْه وَو - در بار ته نئے سا او غربنتو - دَ هَغْرَه خَاهِی موْرَیَدَ حَضْرَتْ شَبَلَیَّ
هم وَرَسَه وَو - چه مخامخ شو - نَرْ خلِيفَه وَرَسَتَه ھَیْرَ بَدْرَه او وَسَه - حَضْرَتْ
شَبَلَیَّ پَهْ دَغَه وخت خَلَمَه وَو - چه چیل پَیْوَقَه نَیَّه بَدْرَه وَیْلَه شَو - فَوْجَذَ بَهْ پَهْ
راَغَله - در بار کنیه غور ییدلی قالین باند که دَ زَمَرَی تصویر وَو - هَنَّ تَصْوِيرَتَه
نَیَّه پَهْ جَذَبَه کَبَنَیَه او كَتَل دَ هَغْرَه نَهْ سَمَزَمَه جَوَهْرَه شَو بَادَشَاهَ تَه نَیَّه پَهْ فَهَرَكَتَل
او حَلَمَه تَه تَیَارَیَدَو چه دَ حَضْرَتْ جَنِيدَه وَرَسَتَه فَکَرَشَو - شَبَلَیَّ تَه نَیَّه بَدْبَدَ او كَتَل
چه دَادَه او كَرَه ، او هَغْرَه نَرْمَه نَیَّه پَهْ خَتَتَه اَنْ تَپَلَو هَغْرَه بِیَا دَ هَنَّکَنَیَه پَهْ شَان
تصویر شَو - پَهْ قَلَارَ پَرَیَوَقَه - خَلَه سَاعَتَ پَس وَرَسَتَه شَبَلَیَّ بِیَا اَشَاءَه او كَرَه
نَرْمَه بِیَا سَلَپَرَتَه شَو - خلِيفَه تَه نَیَّه یَنْعَه کَتَل - دَمَه وخت کَبَنَیَه وَرَقَدَ دَ
خلِيفَه فَکَرَشَو - دَ هَلِیَتَه پَهْ سَرَپَیَدَو شَو او دَ حَضْرَتْ جَنِيدَه نَه نَیَّه دَیْوَه معَانِي
او غربنسته - حَضْرَتْ جَنِيدَه پَهْ نَرْمَه بِیَا لَامَسَ رَابِنَکَلَو دَ مَخْبَنَیَه پَهْ شَان
نَیَّه غَلَکَه او خلِيفَه تَه نَیَّه او وَسَه تَه خَلَه فَکَرَمَه کَوَه تَاتَه هَیَّخَ نَقَمَانَ
نشَیَ سَوَلَه تَه بَادَشَاه نَیَّه سَتا تَابَعَدَارَیَه پَهْ موْبَنْ وَاجَبَ دَه - دَ شَبَلَیَّ
ته نَیَّه اَشَاءَه او كَرَه ، دَاهَلَکَه دَمَه - دَ شَاهِی آدَابَو نَه بَیَه جَوَهْ دَمَه - سَتا چَخَه
نَه نَه غَوارَیَه وَایَه نَه نَیَّه پَهْ سَه سَینَه او سَمَمَ -

تا سوا ولیده دَولیانز داشان وی - دَ نَیَادَارَکَه دَ بَادَشَاهَ قَابَعَدَارَیَه

کوی هم تو هنده وخته چه خُلہ چنلہ فائڈہ پکھئے دیجئی - وہ اونہ هر خُلہ ختم - اور دا
 حضرات کہ هر خُلہ کولے شی هم نہ کوی او کہ نعمان نے وی هم قابعدار وی
 حکم چہ دَر سولِ اَللّٰهِ دا حکم وہ ته مخکنیتی دی - آتِیْعُوا اِذَا أَمْرَكُمْ د چنل
 س دار چہ در ته خُلہ حکم کوی هنده منی)، - فر دے دے ما حباں هر جبر پایلاو
 وی او دوئی پوری مہربانی او پاخہ مر جری دی - د دے نہ سیاتہ مہربانی
 به فوٹھُخُو وی چہ په دا اسے حالت کبنتے چہ بادشاہ وہ ته بد سرد فانی دے دے
 شبیح را بیدار کر کے نہ مر بے غلط کر کی - او بادشاہ ته حال هم نہ وانی - حکم چہ
 د هنفوئی مقصد د ہدر دئی نہ دَالِلَهُ رَحْمَانِ وَی په چا احسان نہ کر کی - حفت
 مجدد الف ثانی د یعنی صاحب واقعہ لیکلی دا - چہ د هنده په نہ مانہ کبنتے یعنی پیر
 وو - هنده ته کشف او شرچہ د دے پیں نوم اَللّٰهُ تَعَالٰی په بد بختو (اشقیاء)
 کبنتے لیکلی دے - فر سو د دے چہ د هم عصر و سو یو قسم نہ بدارتے وی
 هنچے صاحب د دے پیں په ناخبری کبنتے برابر اَللّٰهُ تعالیٰ ته سوالونہ کر لچڑ دا
 نوم دا شقیاء (بد بختو) د فہرست نہ وہان کر کی او په نیک بختو (سُلطان)
 کبنتے یئے اولیکی - او گھوڑی خیرو ہدر دی یئے او کر کہ د دے پیر صاحب
 سو - لیکن هنده یئے جنہ هم نہ کرو - حنہ کسان بن رکان نہ دی لیکن دعوه
 د بن رکان کوی - او د اهل حق بن رکان فر سو د شمنی هم نہ کبنتے ساتی
 او د اخلاق مجیدہ خبرو حکم نہ دا - چہ اهل حق بن رکان د رسولِ اَللّٰهِ
 جانشین دی - فر تھنکہ چہ د هنفوئی سو د اهل باطل د شمنی وہ - دخدا
 شان د دوئی سو هم خرومی دا - محققینو دا جوہ (یعنی د اهل باطل د شمنی)
 د کمال په علاموں کبنتے شمیلی دا - د حضورت نظام الدین اولیاء په نہ مانہ
 کبنتے یو بن رکان دی و په هنده اتفاقی دا سه مفلسی را غله - چہ تولی مال متاع
 نئے ختم شو - آخر کبنتے فر سو یوہ وینکھ پاتتے وہ - هنچہ د اولیدہ چہ
 فر خوشہ شے پاتتے نہ دے چہ د گھوڑا رے د پاٹھ خرچ کر کے شی - فر چنل

مالک ته نئے عرف او کھوچہ اوں خادلتہ خڑھ نشته مام خرخہ کپه
لیکن په چادیندارم خرخہ کپه -

مراچون تو خواجه نباشد کسے
ترابنده چون من بیفتند بسے
و ته بہ خماپ شان خدھکارے پیرے بیا موہے - خونہ بہ ستا په شان مالک اوں
موهم، هفہ ورقد او وہے نٹ بہ دے په داسے سری خرخہ کپه چہ په دے
وخت کبنتے دھفہ نہ نیات دیندار بل نشته - او د حضرت نظام الدین
سلطان جی فوم نئے ورقة واحستو - هفہ ورقة او وہے حضرت - دھ خرے
ادبی خریوہ خنوہ درتہ کرم - د سلطان جی په بن راگئی کبنتے خا شک دے - خک
چہ د بن راگئی په علامو کبنتے یو دام دھ چھتنہ خلق بہ نے مخالف وی بد بہ
ورقة والی او ما تر او خه خوک داسے نہ دی لیدلی چہ د سلطان جی بد
مے ویلی وی - هر خوک نے صفتونہ کوی افسوس دے چہ فن صبا بن راگئی هفہ
کنریلے شی چہ هر خوک نے صفتونہ کوی او مخالف نے یو ہ نہ وی - او بل داچ
حضرت سلطان جی در باں ته بد لوئے لوئے امیان او با د شاهان لائل فن
نو د هفہ ور باندے د دنیادار پیر شک راغلے وو - په دے پورے راتہ
یو واقعہ لایادہ شو - یو خل د حضرت سلطان الاولیاء ملاقات ته یو
و نہ میں ماغلے وو - د حوزراک وخت شو - خادم خبر لاؤ مہوچہ روتھی
تیار ده - حاضرہ کرم ؟ په دے وخت کبنتے د و نہ بین صاحب نہ ته راغلہ که
په من سارو تھی کبنتے د مھی کباب وی نو پیر خوند به او کری - حضرت سلطان
جی د دہ په دے خیال پوھہ شو - خادم ته نے او فرمائیل لین صبر او کھہ - خڑھ
ساعت پس خادم بیا عرف او کھوچہ اوں راوہم ؟ حضرت ورقة -
او فرمائیل لین صبر او کھہ - د غدہ شان خادم ساعت په ساعت خو جلمہ پتوں
او کھو خو حضرت به حصا ولو قردے چہ یو سری د مھی د کبابو یو لو بنے
خدمت کبنتے پیش کرو - مو حضرت خل خادم ته د روتھی د پماں د سترخوان

غوره لو اجازت ورکھو - و زیں چہ په دست رخوان د مھی کتاب او لیدل فن
 دیں حیران شو - حضرت مرستہ او فرمائیل - واخلہ کتاب حاضر دی - خربیا
 چہ خڑ فرمائش کوئے فر بن د وخت د گنجائش خیال ساتھ - غرف داچہ د -
 هغئی شان د محبوبیت وو - او یو حضرت علام الدین ^ح وو چہ په ^{مکول} و
 به نئے وخت تیولو - او کله کله به هفہ هم نہ وو - فاقہ به نئے وہ - حقیقت داچہ
 بگوش گل چہ سخن گفتہ که خندان است - به عندلیب چہ فرمودہ که نالان است
 اگل ته د په غوربز کبھی پتھ ویلی دی چہ په خندادے - او بلبل ته د شہ
 ویلی دی چہ په شامہا دے) - غرف داچہ د بن رکانی حالات مختلف وی -
 هر گلے رارنگ و بونئے دیگر است - (د هر محل رانگ او بونئے بیل بیل دے ، د
 حضرت نظام الدین او لیاء حالت دا ووچہ لوئے لوئے امیان او باد شاهان بد
 هفہ سلام ته راقلو - فو د هنخ ویسٹھ ور باندے د دنیا دار پیں ہومان لاغلو
 خیر هفہ بن رکش ورستہ او وسے چہ نئے به دے په بیع خیار خرڅه کرم - درے
 ورخ ور سره قیوئے کوئ که خوشاله نہ وسے فو بیا به دے قمے نہ و اپس
 کرم - غرض داچہ په سلطان جی ۲ خرڅه کړه - حضرت سلطان جی ته د هنخ
 د نزدیک شک منکشف شو - یوه ورخ ورستہ حضرت او فرمائیل - د گراندی
 د کوسنہ بن او راویه - هفہ لامب گراندی ته نئے او وسے چه د حضرت -
 سلطان جی بن او سپکار دے - صحن چه د سلطان جی ^ح فم واور یادو نویں
 بد سرد نئے او وسے چه هنخ پاکو ته یا ته حضرت وائی ؟ وغیو وغیو - هفہ
 خدمتی د یوه خفه را واپس شو - حضرت ورستہ او فرمائیل - اف س
 خبر شو می چه قول خلق ماقہ بنیہ نہ وائی - چیلہ گراندی واپس دا سے
 بد سرد وائی - هنخ د یوه معافی او غوبنستہ چه د اخانا پوھی وہ - واقعی ته
 کامل ولی نئے - چه د خیار نیتہ پور کیده فو هفہ چیل زوری مالک دے
 ویسٹھ پسے واغلو چه که خفه وسے چه واپس دے کرم - هنخ ورستہ او وسے

نه اوس خبر شوم چه کامل دیے ڈاپسی ضرورت نشته - فن غرض دا
 دیے - چہ داسے مقبرل کیدل، چہ هیشوکی نئے مخالف نہ وی، ڈبنگکی ڈکمال
 علامہ نہ داده - بلکہ ڈا عدیم کمال علامہ داده - ڈکمالانفرخو جا حالت وی - کہ
 قول خلق ورتہ بد وائی ہم صفحہ چاتہ ہیخ نہ وائی - نہ دانہ واں چہ -
 کاملا فرن تھے ہلو و غصہ نہ ورجنی - غصہ ضرور ورجنی لیکن صفحہ غصہ نئے ہم
 ڈا اللہ تعالیٰ ڈپارہ وی (یعنی ڈشیعت پہ مخالفت حفہ کیجیے) ڈچنبل نفس
 ڈپارہ نہ وی - ڈچنبل نفس ڈپارہ خرد هغروی داسے حالت وی لکھ حضرت
 انس رضی اللہ عنہ چہ فرہائی - لس کالیم ڈھضیر - خدمت - کریے دیے
 ماتھے نئے چریے نہ دی دیلی چہ دا کار ڈ داسے دیے او کھو - ما قالین
 لیم فَعَلْتُ (یعنی خڑھ کرفت نئے راسہ نہ دیے کریے، حضرت انس ڈچنبل -
 وہ وکوالی پہ وجہہ رسول اللہ سر داسے بے تکلفہ شری وو - چہ یہ
 درج نئے پہ خڑھ کار پسے استولو - فن هغہ ورتہ صفا انکار او کھو چہ نہ
 شم تلے - لیکن نہ کہنے وہ چھٹم بہ - فن بیالاہو هغہ کار می او کھو - لیکن
 پہ هغہ وخت انکار کولو تریے رسول اللہ نہ خقد شر او نہ نئے ورتہ خڑھ
 بدزاد او ریے - او کہ چرتہ بہ نئے خڑھ کار غلط او کھو فن هغروی بہ پہ
 خندانو فرہائیں تقدیم کبئے بد دغہ شان وہ - او صعہ تہ بہ نئے ہیخ -
 او نہ ویے - فن صبا روشن خیالہ ڈ تقدیم مسئلہ ڈ مسلمانانفر ڈ تئیں
 سبب گنجزی - حالانکہ کہ غور، او کپرے شی - فن ہلد غدہ ڈ تقدیم مسئلہ ڈ -
 مسلمانانفر ڈ ترقی سبب دیے خکھ چہ ڈ ترقی مدار پہ ہت ویے - او ہت
 ڈ تقدیم منکونکو ہو مرہ ہیچا کبئے ہم نہ وی - ڈ تقدیم منکونکی خرد اسیابو
 ڈ نشت پہ وخت کبئے بے ہتہ شی او ڈ تقدیم منکونکی هغہ وخت ہم ڈچنبل
 خدائی پہ باو، ہت نہ پریلی - ڈ هغروی عقیدہ داوی -

عقل در اسباب میدار ڈ نظر   عشق میگوید مُسِّبَب رانگر

عقل ظاہری اس بابر او سیلو ته گری او عشق و محبت وائی چه د دے
اس بابو پیدا کرنکی ته گور، د تقدیر منزنه کپنے پریشان کپنی
نہ - هر خنگے حال چہ په راشی - نہٹہ پد می تسلی و رکوی لَنْ يُصِيبُنَا إِلَّا مَا
کَتَبَ اللَّهُ لَنَا - موبن ته ہیخ تکلیف نشی را رسید می - بے دھنے نہ په اللہ
تعالیٰ موبن د پاره لیکلی وی) - غرض داچہ پور راحت په تقدیر منلر کپنے کے
فرض کپه کہ دوہ کسان وی یو شان مالدار او یو شان خوشال - په عقل
مناج او طاقت کپنے هم دواہ برابر وی او د دواہ یو یو هلاک وی
غرض داچہ په هر حیث دواہ برابر وی ہیخ فرق پکنے نہ وی بے د دے
نہ چہ یو تقدیر می او بل ترے منکروی اتفاقی په یو تاریخ د دواہ
داناز بین هلکان جڑہ شی او فرض کپه چہ د مرگ ظاہری سبب نے داوی
چہ د دواہ و د مرف پور تشخیص نہ وی شمی او غلط علاج نے شمی
وی - فراوس دا او وائی چہ د چا غم به زرختمبری او شرک به تردمی
مرد می خفہ وی - کرم چہ تقدیر می دھنے خوبی دیوہ نر په د می
تسلی او شی چہ مَا أَحَادَ بِتُّكُمْ مِنْ قُمَيْبَةِ فَيَأْتِنَ اللَّهُ - (خ) مصیبت چہ تاسو
ته رسی د ایلہ په اجازت رسی) چہ خدامت ته هم دند شان منتظر وہ -
بل ممکن ده چہ هنہ ته سعدستی دا خیال راشی - چہ په د می مرگ کپنے به
ئے خیں وو - اللہ بنہ پوہیں موبن نہ پوہیں و - په د می خیالاً تر به د
ھنہ غم پوہیں نرختم شی او نرخٹہ بے نے صبر شی - او شرک چہ د تقدیر منکر
وی هنہ بہ قول عمر په د می غم کپنے لکیا وی او دا سوچونہ بکوی چدکه
دا کار موکرے ویسے - د می پاکتہ و رخلمی میسے - دا دار و مو و رکرے وی
نر علک بہ ضر و ربچ شمی وو - افسوس د می دا بد پوہیزی نے او کپه
کہ احتیاط هو په کپے ویسے نف نہ بہ وو من شمی - وغیرہ وغیرہ - او دند
شان بہ قول عمر په غمونٹ کپنے مبتلا وی او شرونڈ بہ نے خراب وی -

او سَدْنَ زمانِ هوبنیاران د جراب را کپری چه په د سے موقع پریشانی -
دفع کول او سکون حاصلوں ضروری دی کند - که ضروری وی فربیا د
بنه مهربانی او کپری موبن ته د او بنسٹی چه بغایت د تقدیر منلوونه د اطمینان
او تسلیء بلہ کوہه ذریعه ده -

افرس چه شریعت موبن ته د سکون او اطمینان حاصلوں یوه صفاته
پاکینه نسخہ بنیلی وہ موبن د هیچ قدر او نہ کپرو - او پیرو دیساوسین
د سے چه د دواپو کوفو سودار حطا اللہ علیہ وسلم درویشت کاله د وحی -
دروند پیتے پورتہ کپرو او پیرو تکلیفونه نئے برداشت کول موبن ته مئے
مرغلو سے راکپے او موبن لکھ شگون په بیسے قدر لئے او غورزو لے - د وحی د -
دروند والی داحتات ووچہ یو حُل هنوئی د حضرت زید بن ثابت پہ پتوں
سرایینسے ووچہ وحی نازلیدل شروع شو - حضرت زید فرمائی - کاد آن
تَرْخَى فَخَذْبَى - ۱ چه هاتھ داسیے بنکاریده چه د پتوں او کم بہم نریے -
نرے شی ، د وحی دومنه دروند والے وو -

یو حُل رسول اللہ په او بنہ سورو ووچہ وحی نازلیدل شروع شو
دروند والے دومنه پیرو ووچہ او بنہ په ولارہ نہ شو برداشت کولے
کیناسته - غرضی داچہ رسول اللہ په دومنه تکلیفونه د عالم غیبت نه -
فیض حاصل کپرو او موبن ته نئے مفت را کپرو - کویا فضل نئے او کرلو -
دانے نئے او پئی کپے رو تئی نئے پخه کپه او موبن ته نئے تیاره مریخی په خلیه
کپنه را کپه - لیکن موبن یوچہ بیا بیاشے د خولے نه تو کو -

صاحب اذکار د قیامت په وسیع رسول اللہ دومنه قدر میسے پوس -
او کپری چه حماق احکام تو اسوخته قدر کپے د سے ؟ نو تا سو به خُلوب
و سکری ؟

داخل قتلے ضمی خبرے و سے چه د شفقت او مهربانی د مضمون په مناسبت

بیان کر سے شو سے - اوس اصل مقصود تہ راجح - چہ کافران بے رسول اللہ ﷺ
 علیہ وسلم پیر تنگولو - لکھ تنگ کچہ نن صبا د حبیت رسول مدعیان ٹی سارج -
 مبارک تہ پہ رنگ رنگ صدمے رسولی - نو هغہ خو کافران و و قادر سات نہ
 منکر و و نز هر خورمہ تکلیف چہ ٹی وہ رسولے وہ سو مناسب و و یک
 رسول اللہ ﷺ پہ چیل افت پیر مہربانہ و و نز د هغروی د مخالفت پہ وجہہ به
 د هغروی د انجام پہ خرابی خفہ کیدوا و چونکہ داسے واقعات پیر پیشیدل
 نز د هغروی غم هم پیر زیات و و - حکم و رتہ اللہ تعالیٰ ٹھائے پہ ٹھائے پہ
 مختلف طریقو تسلی وہ حکمی - د تسلی پہ هغہ آیت نو کبینے یو آیت دا ہم دے -
 کرم چہ تلاوت شو سے او د تمهید او تائید د پاره د دے آیت نہ مخکنے ارشاد
 دے - إِنَّمَا تُنذِرُ الظَّالِمِينَ يَخْشُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَ أَقَامُوا الصَّلَاةَ الْآيَه -
 تہ خو صرف هغہ کسان پیر ولے شی خوک چہ د چیل رب نہ پیرینی پہ
 نالیدوا و پوئی پیر حقونو سو ادا کری مو بیخ ، یعنی ستاد انذاق نہ -
 فائڈہ اخستو د پارہ مشط دادے چہ پڑھ کبینے خشیت او اطاعت (د اللہ
 نہ پیر او تابع داری وی) او داخلق د دے نہ خالی دی مخکنے بیافرمائی
 وَ مَا يَسْتَرُ الْأَعْنَى وَ الْبَحِيرُ - (او نہ دے برابر سو فند او لید و نک) چہ
 روند او بینا او تیار او رنا - او غارہ او سورہ سو نشی برابریدے
 دا کافران خورا ندہ دی نہ روند نے توہ دی نز دوئی د ستاد خبرونہ
 فائڈہ نشی اخستی نز تہ د دوئی پہ دے حالت خفہ کیوں هم - مخکنے فہمائی
 إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَنْ يَشَاءُ وَ مَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَنْ فِي الْقُبُوْرِ إِنْ أَنْتَ إِلَّا
 نَذِيرٌ ط بے شکه اللہ تعالیٰ او سوی چاتہ چہ غواری او تہ نشی او رولے
 هغہ چاتہ چہ پہ قیوں نہ کبینے دی - تہ نہ ٹی مکر پیر و نک ، خداۓ پاک چہ
 نے چاتہ او رول غواری هغہ تہ نے او سوی - تہ نے دے بے حسہ خلقوتہ
 چہ د مر و پہ شان دی نشی او رولے - (نغم نے هم مہ کوہ) تہ خو صرف

ویرونکے نئے۔ فوراً اللہ کاں دے۔ میکنیے فرمائی۔ **اللَّمَّا تَرَأَّتْ أَدْلَهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ**
مَا إِنَّ فَآخْرَجْنَا بِهِ شَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفَةً الْوَانَهَا وَمِنَ الْجَيَابِ جُدَدٌ بِيُقْرَبُ وَحُسْنَى
مُخْتَلِفُ الْوَانَهَا وَغَرَّا يَبْيَبُ سُوْدُ طَادِ آيَاتُهُ نَهَى وَيَسْتَعِنْتِ بِهِ اللَّهُ نَازَ لَهُ كَيْمَى
دَ اسَانَ نَهَى اَوْ بَيْتٍ - بِيَائِي رَا وَقِوْكُولَ دَهْنَى پَهْ ذَرِيعَهْ مَيْوَسَهْ قَسْمَ اَوْ پَهْ
غَرْ وَنَوْ كَبْنَيْ مَهْيَنْ سَيْنَ اَوْ سَرَهْ كَامْزِي دَ بَيْلَ بَيْلَ رَنْكُونْزَ اَوْ نَايَابِ قِيمَتِي
قَوْرَ كَامْزِي، حَاصِلَ دَ اَچَهْ خَنْكَهْ مَيْوَسَهْ قَسْمَ قَسْمَ دَى دَغَهْ شَانَ اَعْيَانَ مَ
مُخْتَلِفَ دَى - مَنْكَنْيَهْ اَرْ شَادَ دَى : - وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِ وَالْأَنْعَامِ -
مُخْتَلِفُ الْوَانُهُ كَذَلِكُ طَ - (او پَهْ بَنِيَادِ مَوْ اَوْ حَنَاوَرَوْ اَوْ خَارَوْ وَكَبْنَيْهْ هَدَغَ
شَانَ مُخْتَلِفَ رَنْكُونَهْ دَى) يَعْنِي خَنْكَهْ چَهْ دَيْوَهْ خَاورَتِي نَهَ پَهْ يَوْ شَانَ -
آَبَ وَهَرَا كَبْنَيْ مُخْتَلِفَ قَسْمَ مَيْوَسَهْ رَا اوْ باَسَى اوْ پَهْ يَوْ شَانَ غَرْ وَنَوْ كَبْنَيْهْ نَهَى
رَنْكَهْ پَهْ رَنْكَهْ كَامْزِي پَيْدَا كَيْمَى دَى اوْ خَارَوْ اَوْ حَنَاوَرَوْ كَبْنَيْهْ هَدَغَ
قَسْمَوْنَهْ دَى - دَغَهْ شَانَ بَنِيَادِ مَهْ قَسْمَ قَسْمَ دَى فَوَكَهْ دَاخْلَقَهْ هَدَى خَاهِ
قَسْمَ نَهَ شَوَّ (چَهْ دَ تَوْجِيدَ اوْ رسَالَتَ انْكَارَ كَوْيَى) بَنْ پَهْ دَى كَبْنَيْ دَ تَعْجَبَ -
(اوْ حَفَّكَانَ) خَهَ جَبَرَهْ وَهَ - مَنْكَنْيَهْ فَرمَائِي : - إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ
(بَيْ شَكَهْ دَ اللَّهَ پَهْ بَنِدِيَافَنْ كَبْنَيْهْ دَ هَخْئَهْ نَهَ دَيْنَ وَيَرِيدُونَكِي عَالْمَانَ دَى)
مَنْكَنْيَهْ دَ اَمْلُومَ شَوَّ دَهَ - إِنَّمَا تُنْذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ اللَّهَ چَهْ دَ ستَادِيَعَتَ
نَهَ فَاعِدَهْ اَحْسَنَلَ مَوْقُوفَ دَى پَهْ خَشِيتَ اَوْ دَلَتَهْ اوْ فَرِمَائِيْلَهْ شَوَّجَهْ خَشِيتَ
پَهْ هَفَهْ چَا كَبْنَيْ وَى چَهْ عَالَمَ وَى - فَوْ خَلاَصَهْ دَاشَوهْ چَهْ دَانْدَارَ نَهَ فَائِدَهْ
صَرَفَ عَالَمَ اَخْسَتَهْ شَى - خَكَهْ چَهْ دَ فَائِدَهْ سَهْ دَپَارَهْ شَرَطَ وَوْ خَشِيتَ اوْ خَشِيتَ
پَهْ هَفَهْ چَا كَبْنَيْ وَى چَهْ عَلَمَ لَرَى نَوَ دَانْدَارَ نَهَ فَائِدَهْ هَهَهْ كَسَانَ اَخْسَتَهْ
شَى چَهْ عَالَمَانَ وَى - خَنْكَهْ كَامِلَهْ تَسْلَى وَرَكَبَهْ شَوَهْ مَنْتَهَايَهْ پَهْ دَاسَهْ
خَيْزَ كَيْبُسَهْ چَهْ مَحْسُوسَ دَهَهْ چَهْ پَوْرُ پَوْرَ تَسْلَى نَهَى اوْ شَى - چَهْ كَوْمَ حَائِيْلَهْ
وَيَنِي هَلَتَهْ بَهْ دَ اَحْكَامَوْ رَسُولَوْ اَهْتَامَ زَيَاتَ كَوْيَى - اوْ چَهْ كَوْمَ حَائِيْلَهْ عَلَمَ نَهَهْ

وی هلتہ بہ ڈا حکامو ملنو نہ انکار باندے غم نہ کری .
 ڈدے سے آیت نہ نزیرے ھم دیرے خبر ہے معلومہ شے یو خرد اچہ عالمان
 ته شفت او مہربانی پکاردہ - خنگہ چہ ڈا رسول اللہ طیقہ ڈ - او بل دا
 چہ ڈا اصلاح فکر ھم تریور حده پکار دے ڈا حد نہ زیات نہ دے پکار -
 رسول اللہ خرقوی وواو موبن کمزوری یو - کہ ڈا اندازے نہ زیات
 فکر نہ او سرچرنہ شروع کھو نفڈ لیونترب خطرہ ڈ - فر موبن غوندے
 کمزورو خلقوتہ زیات فکر نہ نہ دے پکار ڈا شریعت دا ھم یو غتہ خپلی
 ڈہ چہ نیکو کاریغا او بنس اخلاقو دپاٹھ یئے ھم یو حد مقرر کرے دے چہ دے
 نہ اخوابہ نہ جئی - دلتہ ڈدے لب غوندے تفصیل بیانو - رسول اللہ ھٹے
 اللہ علیہ وسلم د عاغواری - اللہ یا اسٹلک من خشیتک مالحول پہ
 پیشنا و بیان معا حییک - اے اللہ زہ ستانہ ویرو غواہم پہ دومن اندازہ
 چہ نہ موبن او ستاد نافمانی تر میخھے حائلہ شی یعنی موبن ڈ نافمانی
 نہ بج کری) او داتفصیل ھک کوم چہ ڈا فن زمانے ہوبنیاراف ته معلومہ
 شی چہ ڈا مشیعت مجددی تعلیم خرمہ ثورہ دے چہ یو ایخ ترے م نہ پاتتے
 کینی - کہ خوکا صاحب او والی چہ موبن خر ڈا شریعت مجددی فضیلت -
 سن - کہ انکار موکلے فر بیان ته بہ ضرورت وو - نوزہ بہ وہ قہ اوں
 چہ کہ تاسو واقعی ڈا زرہ نہ مٹے فر بیابہ ہو ڈا رسول اللہ پہ احکام رکبیتے
 ڈا خل نہ ورکلو حکمتونہ او مصلحتونہ بہ ہو پکبیتے نہ لہول - او کہ خہ
 حکمت در قہ پکبیتے نہ وی معلوم شوئے ھم بہ ہو پہ خاموشی سوہ ملنو - فن
 صبادا سے خر دیر کم دیا چہ او والی ڈا رسول اللہ قل نہ من - لیکن پدیدو
 بلہ غلطی کبیتے دیر مبتلاوی والی چہ ڈا رسول اللہ ھٹا اللہ علیہ وسلم ھرہ
 جبڑہ ڈا حکمت نہ پکہ وہ - او پہ دے حکم کبیتے خہ ڈا حکمت نہ بنکاری - تو معلوموں
 دا سے چہ داد رسول اللہ قول نہ دے دے مولیا فر ڈا حنانہ جو ہر کرے دے - دا

هر چه زمانه کنیه هم وو - کافراون به و چه دار رسول الله چه خواهد گردید
 او دا الله کلام ولی - داد الله کلام نه دستے - دستے نه خانه جور وی
 چونکه دستے کنیه دا الله دا کلام تکذیب وو - فرهنگی به په په ویر خفه کیدل
 په دستے باندست تسلیت د پاره دا آیاتونه نازل شو - مَنْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَخَلُونَكَ
 الَّذِينَ يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلِكُنَ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللهِ يَتَحَمَّلُونَ ط
 ه موبن یقینی خبر یو چه تاخه کوی همه خلق چه دا خبر سے کری -. یه شکه دری
 د ستا تکذیب نه کری - یکن دا ظالمان دا الله د آیتونه نه انکار کری، د دستے
 آیت مشهور تفسیر دادسته ، چه ه موبن ته معلوم ده چه ته د دستا تکذیب نه کوی
 خبر و خفه کینی - نو ته خفه کینه مد حکم چه دری په دسته
 بلکه دا الله د آیتونه تکذیب کری ، یکن چاپه خیال د دستے تفسیر دادسته چه
 ه موبن ته معلوم ده چه ته د دری په دستے خبر و خفه کینے حکم چه دری
 د ستا تکذیب نه کوی چه ته نه برداشت کریه او صبر په او کری - بلکه دا
 ظالمان د خدا نه د آیتونه تکذیب کوی - کوم چه ته په هیخ شان نشی -
 برداشت کریه ، او دا تفسیر بالرایه نه دستے - حکم چه تفسیر بالرایه همه وی
 کرم چه د شریعت او عربیت د عامو قاعده خلاف وی - او دستے تفسیر کنیه
 نه د شریعت خلاف خواسته او نه د عنیت د عامو قاعده خلاف دستے - بلکه
 دا مضمون «چه رسول الله ته په خپلو بدرو اوریدو دو هر تکلیف نه رسیدو
 خر منه چه ورته دا الله تعالی متعلق په بدرو خبرو اوریدو رسیدو» -
 پنجه د احادیثو نه ثابت دستے - قریش به د پهیز سے کینیه په وجہ رسول
 الله ته د محمد په خانه مدد قم و سے او په ذغه فرم به نه ورته بدرو د
 ویسے - او همنوی سه بنداشت کری - یوه ورثے نه اصحابوته او فرمائیل
 اُنْظُرُوْا كَيْفَ مَرَفَ اللهُ عَيْتَ شَتْمَ قُرَيْشَ يَشْتُمُونَ مُدَّقَّمًا وَ أَنَا مُحَمَّدٌ -
 دا و گوری خنکه الله تعالی د قریشو کنخانه خانه وار وله - د دری کئخیل کری

مذموم ته او نئے محمدیم । - او خدا نئے ته بد و یلو کبنتے ہیچے سے حفوی دا
قسم ترجیحہ نہ وہ کری۔ بلکہ ڈیں بہ پہ خفہ کیدو۔

زہ دن ته دَ قَسْيِر بالرائِی یون مثال بنیم ۔ دَ فُنْہے زمانے یون روشن خیال
ماحب سود حلال گنپی او والی چہ پہ آخْلَ اَللَّهِ وَالْسَّيْحَ فِي حَرَمِ الرَّبُّوْطِ ۔
حلال کہیے دے اَللَّهُ تَعَالَیٰ او حرام کہیے نئے دے سود اکبنتے رَبُّ لفظَ دَر
پہ نیں نہ دے بلکہ رُبُّ دَر پہ پیش دے چہ دَ تَبْتَقِلُو پہ معنی ۔ او والی
چہ دَ رسول اَللَّهُ پہ زمانہ قرآن شریف باندے اعراب (نور نیں نہ) وو
اعراب روستق مولیانو لگو لے دے ۔ - غرض داچہ دَ قرآن شریف دَ دے
آیت نہ معلومینی چہ دَ رسول اَللَّهُ دَیر حفکان پہ دے وو چہ خلقو دَ اَللَّهُ
آیتونہ دروغ گھنپ کہ چپلے رسول اَللَّهُ ته نئے بدر د یلی نفعہ بہ براشت
کری وو۔ داغہ شان موبن هم پہ دے خوشال یو چہ نن مبانوی تعلیم یافته
کہ خَلَقَ الزَّمَنَ لَكُوْنَی پہ مبن (مولیانو)، لگوی دَ رسول اَللَّهُ دَ قول نہ انکل
نہ کری۔ لیکن دَ دوئی پہ حالت افسوس پہ دے دے چہ دوئی هرف پہ
دے وجہہ چہ دوئی ته پہ یو حکم کبنتے خَلَقَ حکمت معلوم فشی دَ هنخ دَ قول ۔
رسول کیدو نہ انکار کوی ۔

نہ دوئی ته دا ایام ۔ چہ آیا ستاسو عقل پہ قولو حکمت فرحاوی دے؟ ۔
هر گن نہ ۔ فبیا پکار ده چہ ستاسو حالت دا سے وی ۔

زبان تازہ کر دن بد اقرار تر نینگیختن علت از کار تر

اُثر بد دَ ستا پہ اقرار تازہ ساتل ۔ او دَ ستا پہ کارو فر کبنتے یَعْلَمُونَ نَه
لہول ایعنی بے پیسہ دَ شریعت هر حکم ته غارہ کیپول ۔ او کہ خوک دَ عقل
نه کار و اخلى فو ورقتہ بہ معلوم شی چہ دَ عالمانو نہ دا پتوں کول چہ پہ دے
حکم کبنتے خَلَقَ حکمت دے ۔ سراس غلطی او ناپوھی وہ ۔ او عالمانو ته هم
پکار دی چہ دَ شفقت او من مئی پہ وجہہ خامخا دَ جواب وہ کولو کوشش

نه کوی - د دے مثال دا سے دے لکھ دیرجج سره دچا مقدمہ وہ اوهہ
 د قانون مطابق هغہ مقدمہ جاری کرہ فرآیا خرک بہ بنگلے ته ورثی او دا
 پوس بہ قریبے او کپسے شی چہ پہ دے قانون مقرر کولو کبئے خہ حکمت دے
 او کہ پوس قریبے او کری فرآیا دجاج پہ ذمہ دا ضروری دہ چہ د دے
 قانون پہ حکمت بہ ٹھی پوہہ کری - او کہ خرک وائی چہ دا ضروری دہ - فن
 بیانہ ورثتہ دیوں خو سرکاری قوانینو متعلق یوں خو سوالوںہ ورکوم - برائی
 مہربانی د دے حکمتوںہ د راتہ دجاج نہ لیکلی را وری - او کہ دا وائی چہ
 د هغہ پہ ذمہ جواب ضروری نہ دے - هغہ قانون جو پرونقے نہ دے چبید
 حکمتوں نے پویے وی هخہ خو حرف د قانون عالم دے - او حکمت بنیل د
 قانون جو پرونقی کار دے - فوزہ بہ درتہ او وایم چہ عالمانہ قانون
 جو پرونقی نہ دی - حرف پہ قانون پوہہ دی فر بیا د هغی نہ د شریعت
 د قانون حکمتوںہ ولے پیوسی - او د هغوی انکار د نبردستی جواب ولے -
 گزی ؟ - او کہ د عالمان انکار د نبردستی جواب وی فرخہ وجہہ دہ
 چہ د جج صاحب انکارتہ د نبردستی جواب نہ وائی ؟ - افسوس دے د
 عالم د جواب قدر دیو جج د جواب ہر مو ہم نشتہ - عالمان خو قانون
 جو پرونقی نہ دی نہ دی بلکہ چپلہ رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم م د
 شرعی قانون بانی او واضح (جو پرونقے، نہ دے - حرف پہ قانون پوہہ
 او قانون چلوں نکے دے - او د دے ٹھائی نہ د مسلمانوں یوہ بلہ غلطی م
 بنکار ھیں - چہ اکثر مسلمانوں رسول اللہ ﷺ ته د بانی اسلام لقب ورکوی
 حالانکہ داغتہ غلطی دہ - د القب اصل کبئے عیسیا یا ان خوبیں کریے ٹھکہ چہ -
 هغی د رسول اللہ ﷺ رسالت نہ منی - بلکہ یو مصلح یو گزی او د اسلام -
 ا حکامو ته د هغوی تعویز کر ده اصلاحات وائی - مسلمانوں م د ناپوہی پہ وجہہ
 پہ هغی پسے سوان شو - او د دے لقب استھان عام شو - یاد لری - د شریعت

او شرعی قانون بانی او واضح اجویی ورنکه، حرف الله تعالیٰ دیے۔ رسول الله
حال خود اسے وو۔

در پس آئینه طوطی صفت داشته اند آنچه استاد از لگفت بکوآن گویم
ولکه دطوطی په شان یعنی آئینه شاته ساتلایم۔ خلاصه دلته دازل استاد وانی
چه او وايه هم صفحه وايم، مولانا فرمائی۔

گفته او گفته الله بود گرچه انحلقون عبد الله بود

د هفته وينا دا الله و بنا ده اگرچه د خدائنه د بنده د خوله نه ووي
من د رسول الله عليه اولله عليه و مسلم ارشاد په حقیقت کنیه دا الله ارشاد ده
خنکه چه - و ما ينطبق و تعم الہمی ایت هُو إِلَّا وَحْدَیٌ يُؤْخِذُ - (صفه د خپل خان
نه خبر سه نه کوی هفته چه خلاصه دا الله د طرف نه ورته وحی شری وی)
په د می د اجتهداد نقی نه کینی - هفوئی به اجتهداد هم کولو - لیکن کله چه به
د وحی په ذریعه د هفته تائید او شو یا به ورنه وحی ساكته شو هنر صفحه
اجتهداد به هم د وحی په حکم کنیه شر - خنکه چه که خلاصه غلطی پکبینه ویه فرد -
وھی په ذریعه بد یعنی ضرور اصلاح شوی وھی - مترجم، فرد اجتهداد هم د وحی
په شان قطعی شو - او د د می منکر دغه شان کافر د می خنکه چه د صریح وھی
منکر کافر د می - د هفوئی شان بالکل د می د می لکه چه د یو سپی په لاس کنیه
شپیلی وی او هفته یعنی وھی - فاظاً هر ده چه آواز د شپیلی نه را او یعنی -
ناواقفه به دا گنی چه دا آواز د د می شپیلی چیل د می - لیکن خوک چه پوسته
وی هفه ته پته ده چه د د می شپیلی یو سر د د می سهای په خوله کنیه د می
او دا آواز د د می سپی د می چه د هفته د خوله نه په شپیلی تیرینی
او د شپیلی د خوله نه بھرته را وھی - دغه حالت مولانا روم د می یا یا گو -
دو دهای داریم گویا همچوئی لیکن د دهای پنهانست در بینای وی
یک دهان نالان شده سوئه شبا های وھی د فگنده در سما

گھریا خالک د شپیلئی د و حوله وی - یوہ خوله د هنہ په شرنہ و کسنه پتہ
 ده او بلہ خوله تاسو طرف ته فریاد کوی - شور و شرنے اسماں ته رسی -
بلہ واخلم - په کرو طور کبھی چه د و نے نہ او از او شو - ایقی آنا اللہ نو دلخونک
 ویلے شی چه دا او از هم د دغے و نے وو - هر گن نہ - دا او از خوند بل چا
 وو لیکن د د مے و نے نہ راختو - دا و نے مظہر وہ - نو هر کله چه و نے
 نہ د اللہ کلام او رید مے شی - نو کہ د رسول اللہ د مبارکے خونے نہ واو رید
 شی نو د مے کبھی خڑ تعجب د مے - او هر کله چه خبره دا سی ده نو رسول اللہ
 د اسلام با - خنگہ شو ؟ - با نی خونے هنہ اللہ د مے د چا پاک کلام چه د -
 د رسول اللہ په مبارکہ خوله موبن ته رار سید لے - لیکن حمربن مذاق خڑ
 دا سے خراب شو مے د مے چه د چل کوں خیزو نہ مو پری بشی دی - او د غیر
 قرومونو هر خیزو راتہ بنہ بنکاری - او سره د د مے چه ز موبن دین ته -
 نعمان رسوی بیانے هم موبن خوبنوا - د با نی اسلام لقب عیسایا نہ هفوئی
 ته د رسالت د انکار په وجہه و رکر مے د مے خرمون دا هم خوبن کرو -
 د غہ شان موبن د معاشرت هر کار د غیر قرومون شروع کوہ نو میجا نہ او رید
 اقدار ترک کرو - کو مه خبیه چه پیون عالمانوں کوله نو میجا نہ او رید
 او چه نی غیر قرومون شروع کوہ نو مسلمانانو نئے هم ضرورت محسوس
 کرو - عالمانوں پیون مود مے را سے دا زور لکھے وو - چه د عالمانوں
 دا سے دلہ پکار ده چه د حقیقی په ذمہ نور هیش کار نہ وی - صرف د
 دین تبیع کوی - نو په عالمانوں بے اعتراضونہ کیدل - او دابہ ویلے شو
 چه دا خلق چہ بل هیش کار نہ کوی نو خوری بہ خڑ او د قوت د ضروریات
 بہ خنگہ پوری کوی - حالانکه دا اعتراض اصل کبھی دوئی په چل خان کلرو
 په عالمانوں نہ وو -

حبلہ بر خودی کنی ایسادہ مرد همچو آن شیر مے کہ بر خود حملہ کرد

دے سادہ سپریہ ته په چنل خالملہ کرنے۔ ده خنے زمی په شان چہ په چنل خا
لے حملہ کری وہ۔ دا مثال دا سے دے لکھ یو سپرے وادہ او گری او بیا۔
چنل بستے ته او وائی۔ چہ ته دے کور ته خو راغلے په قلار ناستہ لے خودا
راتہ او وایہ چہ او س به خورے خٹھ؟ رو تھی به خوک در کری او نون ده
ژو نند ضروری خیزونہ به دکھی را پیدا کرے۔ او هخہ وردتہ په
جواب کنیے او وائی۔ چہ تا راوستی یم ته به را کری کرے۔ هخہ ورتہ
او وائی چہ ما خو قاضی سو په نکاح کنیے مرف ته قبلہ کری کرے نے۔ دتا
خرچہ خرم نہ ده ملنی۔ هخہ ورتہ او وائی چہ نہ دے قبولہ کرم خرم۔
تول ضروریات پور کول دے م قبول کول۔ دا خرد دے سو تپے شے
دے۔ د دے جواب خلامہ دادہ۔ چہ نہ او سی د ستا په خدمت کنیے
بئدہ شوم۔ نون نفقہ م م ستا په ذمہ واجب شو۔ اصل کنیے شرعی قاعده
دادہ۔ چہ نفقہ په مَنْ لَهُ الْحَبْسُ ده۔ خوک چہ د چا په خدمت کنیے بند۔
وی۔ بل روزگار نشی کر لے نون نفقہ نے په هخہ سپری واجب وی۔ نون
ما جبانی! خبرہ دادہ چہ عالمان تراوس خاموش رو هر خنک چہ قہ
چنلہ کو ذارہ نے چلوہ۔ خزاں س چہ تاسو خامخا مفاوینا غواری۔ نون
واوری۔ عالمان د ستاسو په خدمت کنیے بند دی۔ تاسوتہ دین بنی
اویں ولو یو تہ سبقویہ وائی۔ امامتی درتہ کوی جنازے او نور ضرور توڑ
موپور کری۔ تبیخ کری د دین احکام او مسئلہ درتہ بیانوی۔ تول جنت
نے د ستاسو په خدمت کنیے مشغول دے۔ د دنیا خا کار روزگار نشی کولے
نون نفقہ نے د ستاسو په ذمہ واجب ده۔ دا تہذی قاعده م ده او شرعی حکم
هم دے۔ اول نے شرعی حکم واوری۔ ایلہ تعللا فرمائی: **لِلْفَقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْمِرُوا فِي سَيِّلٍ أَنَّهُ لَا يَسْتَطِعُونَ حَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءُ مِنَ السَّعْفَ**۔ د په دے کنیے حق دے د منہ فقیں انوچہ دا لہ په لار کنیے بند

دی۔ مگر زیدلے نشی پہ ملک کبھی۔ جاہل درباند سے دعویٰ مکران کری د
سوال نہ کولو پہ وجہہ، او مکوری لِلْفُقَرَاءِ کبھی لام د استحقاق د سے۔ یعنی
داد د سے خلقو حق د سے کہ پہ رضا نہ ورکوئی نز قاضی سرہ درباند سے
دعوہ کر لے شی۔ کہ پہ دنیا کبھی او نہ کری نز پہ قیامت کبھی بہ نئے دا اللہ
سرہ او وینی۔ چہ دافیران بہ درباند سے خوہہ د کری واخلي۔ اللہ تعالیٰ
پہ د سے آیت کبھی د دین خدمتکارو ته د فقراء لفظ خوبن کری د سے۔ لیکن
من صبا فقی د بے عزتی لفظ گز لے شی۔ کہ داد بے عزتی لفظ وی نہ داخرا
اللہ تعالیٰ د تو ا مخلوت د پارہ ویلے د سے۔ فرمائی؛۔ یا آیتہ الْتَّاسُ اَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ
إِنَّ اللَّهَ - اسے خلقر تاسو اللہ ته محتاج نی) نہ موبن خر پہ د سے فرن کرو چہ
د ابی اللہ فقیران یو۔

ما اگر قلاش و گر دیوانہ ایم مست آن ساقی و آن پیمانہ ایم

، موبن ک غریبان او لیوینیان یو لیکن دھنے ساقی پہ پیمانہ مست یو) غرف دا
چہ کو مو کسا فرچہ چپل شوند د دین خدمت ته وقف کرے د سے د هفوئ
نفقہ ستاسو پہ ذمہ واجب دو۔ او د وقف کولو علامہ نئے دادہ؛۔
لَا يَسْتَطُعُونَ حَرْبًا فِي الْأَرْضِ - (پہ ملک کبھی مکر زیدلے نشی) دام ہند جنو
وہ چہ تاسی نے عالمانقتہ پیغور کوئی چہ دا خرگو د شل دی ہیخ کا۔۔
سرنہ کار نشی کر لے۔ او ولے بہ گھو پہ شل نہ وی۔ چہ ابی اللہ تعالیٰ چنلہ فرہائی
چہ دوئی کبھی د فزر کار کولو طاقت نشتہ۔ د طاقت نہ مراد شرعی طاقت
د سے۔ چہ د بل کار کولوا جانت ورتہ نشتہ۔ د اجنبہ درتہ زہ پہ یو
مثال واضحہ کوم۔ نہ موبن پہ کلی کبھی یو سرکاری نز کرو و ھٹھے یوہ چھا پہ
خانہ جوڑہ کری وہ۔ د اجنبہ مشہور شوہ حکومت پہ جبر شو ھٹھہ ته حکم
را غلو۔ چہ یا نز کری نہ استعفی ورکہ یا چھا پہ خانہ بننہ کوہ د وارہ کارہ
نہ شے کر لے۔ آخر د سے حکم وجہہ خڑ دا؟ وجہہ نئے دادہ چہ د چپل

کاس و بار چلولو مئ د نزکر گھا کار پور و فوجہہ سیچ نہ شر کیدے۔ اوں س
خوبہ مر شاید چه متسلی شی وی۔ چه د دین رب د خلق هم دنه خبر ہے سره
اتفاق دے۔ داخلو شرعی مسئلہ۔ اوں نے درتہ تہذی طریقہ ثابت
فن و اور گھ۔ د ملک حدر او پار لیمنت نہ چہ د سکاری خزانے نہ تنخوا گانہ
وہ کولے شی۔ د دے حقیقت خڑ دے۔ د دے حقیقت داد ہے چہ سکاری
خزانے تہ د قول قوم نہ بن سے بن ہے پیسے د تیکس، محصول او مالٹ پہ نہ من
راجح گولے شی۔ د هنچ نہ خزانہ جو ہی میں ہی۔ فن خزانہ اصل کبھی د۔ قوم
چندہ د۔ اوں صدر او پار لیمنت وخت پہ قرحم کاروں نہ کبھی د وہ مہ
مصرف وی چہ ھان د پاہ بل خڑ کار مشی کرے۔ فن د هفری نقہ د قوم
پہ فہم د۔ او سکاری خزانہ ہم د قول، قوم جمع کرے مال دے۔ فن د
قوم د دے مال نہ هفری تہ خرچ وہ کولے شی۔ کہ خرک اوناں چہ خزانہ
خود حکومت ملکیت شی او سکاری نزکرانہ حکومت د ہمچ نہ تنخوا گانہ
وہ کوی۔ فن پہ دے پوئی شی چہ حکومت د قوم د قول افزاد و نایدہ
دے۔ فن د حکومت لاس تہ چہ خڑ ور گھی هفہ پہ اصل کبھی د قول قوم لاس
تہ ور گھی۔ او د قول قوم ملکیت شی۔ حکومت یہ د قوم د نایدہ پہ۔
حیدشت خرچ کوی۔ فن اصل کبھی د حکومت لاس ہم د قوم لاس دے اوں
خوبہ پوہم شوی گئی۔ فن عالمانو پیر سے مودے راسے قوم تہ وے چہ یو پلہ
د دین د خدمت د پاٹ ضروری د۔ لیکن خش پورے چہ فن رہ قوموں
شروع نہ وہ کوی د ہیچا سمجھہ تہ نہ راتله۔ د عیسا یا بن د مشن۔
خلاصہ ہم دا د (چہ یو پلہ یہ د دین د خدمت د پاٹ وقف کری د)
خو پہ دے ہم مسلمانات نہ وہ رابیدار شوی۔ اوں چہ ن موبن کاونڈی
قوم د ہندوانہ، د چپل مذہب د قبیلیخ د پاٹ پلے مقرر کرے او حلٹ
پہ ہائے یہ کروکل جو ہر کول۔ فن مسلمانات ہم راویں شول او خنہ کافی

په دے طیقہ دکار ضرورت محسوس کرو۔ دیر افسوس دے چہ د قرآن
تعلیم حرکت ورنہ کرو۔ د رسول اللہؐ تعلیم او نہ خونروں کے خلہ حرکت
وہ کبھی راغلو نہ دکاوندی قوم سے سیالئی په وجہہ -

جبوه لریے / و ته ڄما مطلب دا بیانول ووچہ که جچ صاحب دا جواب ورکړي

چہ قانون مانہ دے جوہ کپے چہ حکمتند نے درتہ او بنیم - قانون پارلیمنت
جوہ کپے دے نہ صرف د قانون عالم یہ - واضح نہیں - نو په دے جواب
خوستاوس تسلیٰ کیپنی او عالم دا جواب درکړی نو تسلیٰ مو په نہ کپوی
د زبردستی جواب ورتہ وائی - دیر افسوس دے چہ د کافر د خزلے جبو
حزرقدرنه ده - او د بنت د وارثانو جبو بے قدن ده او خندالکانے
و سا پورے کیپنی چہ جواب نشی ورکولے - نو عالماعف ته هم پکاردي
چہ قانونی جواب درکړی - او درتہ وائی شرعی قانون موږن نہ دے جوہ
کپے اللہ جو پکاری - حکمتند نے د اللہ نه او پستئی چہ هفده واضح دے
بس نہ سل تک د زرگن نه یو تک د آهنگ - غرقی دادے - چہ د قانون
حکمتند بیانول نہ دی پکار - یکن یو شرعی قانون هم داسے نشته چہ د
حکمت نہ کا نہ دی - د افظیرو نہ درتہ خکه بیا نوم چہ که چرته نے حکمت
علوم نہ دی نو دا خیال مه کوئی چہ دے کبھی حکمت نشته مجنکنے مايو
حدیث بیان کپے دے چہ رسول اللہؐ به داد عاکوله - اللہُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ
خَشْيَتِكَ مَا لَحُولُّ بِهِ بِعْنَى وَبَيْنَ حَدِيثِكَ وَأَعْلَمُ بِكَ نَهْ تَانَهْ سَتَ حَوْفَ غَواصِمَ
د و مرو قدر چھا او ستا د نافرمانی ترمینه حاصل شی، نو او سا او گوئی
رسول اللہؐ د خدا نه د حرف سوال کوی خو ور سره دا شرط
لکوی چہ دو منع قدر د نافرمانی نه، منع کپی - په دے کبھی حکمت
دادے چہ حرف چہ د حلہ نریات شی نو بندہ بے همته کوی بیاتے
هیخ کار نہ کیپنی - او گوردی موږن وايو او درس ور کوو - یکن -

پوھینی په هغه خوک چه اللہ تعالیٰ پونه ور کری وی۔ او داشان نیز
یعنی اندر خود علوم انبیاء، ۰۷ کتاب وی معيید و اوستاد
(په چل شریف کنیه د پیغمبرانو علوم ویزني - یعنی کتاب لوسټراویزے ڈچا
د امداد نه او، یعنی اوستاد)۔ چه د هغنوئی په سینو کنیه د نبیانو د
وساثت په وجہه د نبیانو علمونه پرانہ وی۔

ذلک الحمد لله نہ هم در ته د هغنو په تابع داری کنیه وايم۔ چه ڈپیں
خرف په وجہه د شوند او د دین قول کارونه پاتے کیری۔ په دمے کنیه
راز داد سے چه خوف چه د اعتدال نه او وحی نز د هغه اثراول په مباح
خیزو فن پریوچی هغه تر سے پاتے شی بیا اسرو چه غلبہ زیارتیوی نرواجبات
هم پاتے شی۔ انتہائی داوی چه د مایوسی او نامیدی کیفیت پیداشی
او بندہ دا خیال او کری۔ چه نرہ دومنہ سخت نافرمانہ او داسے پیر کنکار
یم چه حما د بخشش هیش ذریعہ نہ شتم او چه مفترت نہ شتم۔ نزهی خان
ولے کھروم۔ دو نرخ ته هسے هم حُم۔ نو په شریف ارمان ولے پریدم۔ چه دینا
کنیه خوزنی خوشال کرم۔ مایوس سرے داسے لیدے ووچه وہی مادومنہ
ظلمونہ کری دی چه د معافیم هیش محظہ نشته۔ دو زخم راتہ مقرر دے نو
بیا په زرہ ارمان ولے پریدم چه دا خو ور جنی خوزنی خوشال کرم نز هغۂ بد
د هیش گناہ نہ مح نہ اپولو۔ نو د ڈپیں خوف خاصہ نامیدی ده او دا
یو ناکارہ شے دے۔ حکم رسول اللہ فرمائی چہ ۱۔ اے اللہ دومنہ قدر خوف
راکرہ چه د نافرمانی نہ م منع کری۔

صاحبانو! آیا د اسلام نہ علاوه بل مذہب کنیه خوک دا بنیط شی؟
چه د بنو اخلاقو د پارہ نہ م حد مقرر کریے وی۔ جناب رسول اللہ فرمائی
اے اللہ ماتا شوق راکرہ۔ مَنْ غَيْرِ ضَرَأَ مُضَرٌّ وَلَا فِتْنَةٌ مُفْلِتٌ ۝ بغير
چاتہ نقصان رسولوںکی نقصان نه او بغیرہ چاکمراہ کوونکی فتنے نه) یعنی

شرق را کرہ خو دو مرہ نہ چہ خُم بدن ته نقصان او، سوی او پا جماد پاره
دَ فتنے سبب شی - حُکمہ چہ دَ شرق خاصہ دادہ چہ دَ تیزئی حالت کبھی نئے
اول اثر په بدن پر یعنی پہ نہ کبھی یوں قسم سورش پیدا شی - بندہ -
نا جوہرہ شی او قُوئی نئے کمزوری شی - تردے چہ ہٹنے وخت کبھی قریبے
نه ضروری عبادت نہ پایتے شی - او شرق چہ دیر زیات شی - فرَّة
ناز کیفیت پیدا شی (یعنی ہبوبانہ شان) - او دا اللہ تعالیٰ هیبت نئے پہ نہ کہ
کبھی کم شی - او دَ یہ ادبی خبریے دَ خولے نہ اوئی حالانکہ ناز کول دھرچاکار
نمہ دے -

ناز را روئے بیايد ھیچو وَزْدَ چون نداری گرد بد خوئی مه گَنْدُ
اَذ ناز خُرُو دَ پاره دَ کلاب په شان بنا پسسته مخ پکار دے - چه دانہ لرے
من هیسے بد خوئی مه کوہ) - نفر رسول اللہ په چپله دعا کبھی دَ دواہ و علاج
او کرہ و چہ داسع شرق را کرہ چہ نہ راتہ ظاہری نقصان او، سوی او نہ -
ہاطنی - ہر کلہ چہ معلومہ شوہ چہ دَ هر خیز دَ پارہ حدود دے - دَ بنوا خالق
دَ پاٹ هم حدود مقرر دے نز شفقت ، من ہی مہربانی هم تر یو حد پکار دے -
تن صبا حُدُفُ دَ ماترونگی دوہ قسم دے - یوں دیندار او بل دیندار
ئُنہ دیندار هم دَ حُدُفُ دُونہ اوئی - دَ دینا دار وحد شکنی خود دادہ
چہ په قوم دو مرہ مہربانی کری چہ دین ته هم پکبھی نقصان او، سوی
بلکہ دَ اکثر و خو منصب صرف قوم گرجیدلے دے - هفوئی کہ دَ چا سِر ھدر گی
کری نو هم صرف په دے وجہہ چہ دَ قوم سِر ھدر دی ضروری گنی
او کہ په مذهب ولاپوری هم په دے وجہہ چہ دَ دینا ہول قومونہ -
ترقی کری - مسلمان هم یو قوم دے چہ ترقی او کری - او ترقی بے اتفاقہ
ممکنہ نہ دَ - او اتفاق بغير د مذهبی اتحاد نہ نشی راتلے - نو موبنہ
چپل مذهب سا تینگوں ضروری - بلکہ کہ بل چاتہ دَ اسلام تبیغ کوی هم

ڈدے ڈپار چ اسلام ته راوائری فرز صوبن تعداد به زیات شی۔ قوم به
 مضبوط شی او دنور و قرمنون نه به نیات ترقی او کری۔ من گریا ڈدوبی
 په خیاں اسلام چنلہ مطلوب نہ دے۔ ڈقون ڈترمی ڈپارہ مطلوب دے۔ کہ
 په بلہ طریقہ ترقی کیدے شی فرڈ اسلام ضرورت نشته۔ او کہ ڈوئی
 په خیال مذہب خپلہ هم خٹہ قابل قدرخین وے فربیاخڑہ وجہہ ڈھہ
 مذہب یو جنہ را اخلى (یعنی صرف اتفاق) او نور سے جنر سے پریدی۔ آیادہ
 مطلوب هرجز مطلوب نہ وی؟۔ کہ وی فرخڑہ وجہہ ڈھہ ڈوئی۔
 موئی سو شاہ پسیدی ڈ سود په حرمت نروہ نہ ورسکری۔ صرف په اتفاق
 او ہدیدی نروہ ورسکری۔ مو بن ڈیں لید لی چہ ڈقونی چندے ڈپارہ
 یو یو سو پئی په خلوہ، پنخہ سوہ نیلام شوی ڈہ۔ داخل گند سو د دے
 ڈوئی خو صرف ڈقون لفظا یاد کرے دے فورئے هر خڑہ ہیروی۔
 فر صاحبان! تاسو چنلہ سوچ او کری۔ ڈقون خدمت کری۔ فر چہ۔
 مو بن اہلہ ناراضہ کرو۔ ڈقون په خدمت۔ فر آیا دا خدمت محمود شوکہ
 مذہم۔ چہ خدائی رانہ ناراضہ شو فرڈ قوم خدمت کبھی خیں شو۔
 هزار خوشیش کہ بیگانہ ان خدا باشد۔ فدائی یک تن بیگانہ کہ اشنا باشد
 (په نور گر فن خپلوان چہ ڈاہلہ نہ ویزارہ وی۔ ڈھنخ پر دی نہ قربات
 شہ چہ ڈاہلہ دوست وی) فر هر کلہ چہ ڈاہلہ ناراضگی پکنے راغمہ
 فرڈ ھفہ قری خدمت خڑہ خیں شو۔
 صاحبان! ڈ فوج علیہ السلام نہ نیات ڈقون خواہ بل صخوک نہ
 وو۔ خو چہ قرم نئے ڈاہلہ حکم نہ منلو نافرمانہ وو فر ھفہ ورسٹہ
 خہ او کرل۔
 بیا ڈھنخ ڈپاخہ غتہ هر ڈ دادے چہ ڈقون ڈفائڈے ڈپار چہ
 کرم تجز و میزو نہ لتو لے شی۔ ڈھنخ مدار په دے عجیبہ مسئلہ وے چہ کرم

خرا اکثریت وی هفه جبره به حقه وی - فو صاحبافن! ترڅه حده خودا
 جبره صحیح ده چه رایئه اخستل پکار دیا، لیکن دا هم وړته معلومه داه؟
 چه رایئه ده چا اعتبار داه؟ آیا د ناپوره عمرو؟ که دغه مراد وی - فو خوا
 وجنه ده چه حضرت هود عليه السلام د چنل قوم په رایئه عمل نه کولو
 د هفه هوله قرم یو طرف ته وو - او هفه یواٹه د توحید په لار سوان رو
 هفه ده قوله قوم سره کیدو رسنه؟ قوم کښه نه اختلاف فله راو ستونه
 خکه چه د هفه قوم ناپوره وو - د ناپوره ده رایئه هیڅ اعتبار نه شته - من
 صبا په عالمانو دا الزام لکلے شي چه دوئی په قوم کښه اختلاف را په اتفاق
 ته نه پريدي -

فو صاحبافن! عالمانو قوم د اتفاق نه کله منع کړي ده؟ خرد اتفاق ده
 صورتہ کیده شو - یو دا چه عالمان چنل مرکن پريدي د ستاسو په مرکن راغونه
 شي - یعنی چنله صحیح جبره پريدي او د ناپوره قوم په غلط خیالونه کښه و
 سره مرگری شي، فو دا سه اتفاق خو یقیناً حموده نه ده - او بل شکل نه
 دا ده - چه قوم چنله و هېټي ترقی او غلط خیالونه پريدي او د عالمانو سره
 په صحیح مرکن راغونه شي فو دا سه اتفاق یقیناً بهتر او محمد ده - او دليل
 نه دا ده چه په یو جبره اتفاق راوستونه پاوه یو معیار ضروري ده چه په
 هفه خلق یو مرکن ته راغونه کړي شي - او هفه معیار حق ده - چه هم دغدیو
 محفوظ او هواره لار ده چه کنډه کړي پکنه نشته - فو د حق نه علاوه فو
 په کومه جبوه چه د اتفاق خرمونه چځه وهلې شي دومنه به اختلاف -
 نه یاتینه - فو او سه چه یو معیار مقرر شو فو کتل پکار دی چه کومه دله
 په ده معیار چلینه او کومه ترمه نه جدا سواند ده چه هفه ده معیار
 ته را وکړنۍ له شي - او ګټوره یا که یو چوله په چنله دیره ناسته وی او
 بیله دله نه لار خطاشوی وی ګله و ډکړئ - فو آیا تاسو به دغه ناست خلق

جیبور روئی چه ورشنی تاسو هم دَخِلُو مرگور سُر یعنی خانی شئ او کنه خونک
 چه خطاشی دی هفه به چنلا دیرے ته نزرو مرگور ته رار سرخی چه تو لپه
 آلام شی - بن دندغه شان عالمانه دَاتفاق تبیخ کله او ورباندے دَ بسے
 اتفاقی را دستو الزام لکول هم عجیبہ جبو دَه - اتفاق تام، ته پکان دسے
 چه چنلا اصلی من کن ته را لوگری - کرم چه درینه خطاشوی دسے - او په فوسرو
 لارو سر شری لی - بس دَاتفاق حقیقت دادسے (چه دَخدائی رسول لارے
 ته را واپس شئ او دَعالمازو او منی)، دَ دسے نه علاوه چه خونک دَاتفاق اتفاق
 چنخ و هی - داتش الفاظ دی بی مطلبہ - لکه مولانا سرو می فرمایی دی -

یم دَواوِ میم و نون تشریف نیست لفظ مُؤمن جز پئی تعريف نیست
 (مرف دَمُؤمن په دسے لفظ م - و - م - ن کښه هیخ برکت نشته - دَمُؤمن لفظ
 خو صرف دَپیشند کلئی دَپاره دسے - امل شے دَمُؤمن اخلاق او اعمال دی

که هفه صحیح نه ری نوش په نم هیخ کار نه کینی) -

یعنی دالفاظ خو صرف دَپیشند کلئی دَپاره دی نزرو پکښه هیخ برکت نشته
 چه حقیقت ورسه نه ری نوش الفاظ خو داسے دی لکه چه دَیو بندیا
 منشی حساب جنکلو په چنلا کھاته کښے چه پنځیس او لس پنځیست او پنځی
 دیرش وغیره وغیره یعنی فقیر بھر ولاب و دابیان نه او رسیدو چه حساب
 سرو نزته او رسیدو نز هنخه هم دَسوال آواز او کھرو - منشی ورتہ معافی
 او غربنسته چه لاس م تشن دسے - هفه ورتہ وائی - ارس خودکے سرونه -
 جنکل او خا دَپاره دسے لاس تشن دسے دروغ ولے وائی ؟ منشی ورتہ او چه
 چه هفه خو هسم په کاغذ کښے حساب وو - لاس کښه هم هیخ نه نشته - الفاظ
 چه دَمعفی نه خالی وی نز داسے مثال نه ری لکه چه ویطے شی -

از برون چو گور کافر پُر ھلُلُ و ندر و ن قهر خداوی عز و جل
 از برون طعنه زنی بر بایزید و ز در و نت ننگ میداره یعنی

ا د بھر نه خود کافر د قبر په شان د کالونہ پک وی۔ لیکن د منہ و ربانیزے
 د خداۓ ج قهر او غصب و میری - یعنی ظاہری شان او شرکت یئے د یکانز
 وی خو باطنی حالت یئے د شیطان وی - په ظاہرہ خو باین یید غوندے بنزگان
 زیات بنزگوار بسکاری لیکن د باطنی حال نہ یئے یزید تم شم و مری)
 نہن صبا د اتفاق تش الفاظ دی د حقیقت طلبکار خروک نشته - (حکم د
 اتفاق په ھائے د بیت اتفاقی نہ در دے) - نفر په قرم یور شفقت خرخدا
 دے - چہ شور یئے جو پکرے وی چہ دنیاوی ترقی ضروری دا که دین
 مرتباه کیبی هم خیر دے - او کہ عالمان خڑ وائی - نزد وئی جواب و مکری
 چہ دا مذہبی خلق دی - (د دنیا په کار و نو نہ پیش ہیبی) ہسے چنگ رعی
 د لگیا بہ وی تاسو خپل کار کری) - د دے جواب نہ معلوم ہیبی چہ د دوئی
 په نامہ و نز کبھی د مذہب ھیٹ قدر نشته - (خالق د دنیا طلبکار دی)
 دلتہ یور واقعہ رایاد شو نہ هنگ نہ بہ درتہ پیٹ پتہ او لگی چہ د دے لیہ لنز
 په نرسا و نز کبھی د مذہب قدر خورمہ دے -

خماں دوست لیکی چہ دلتہ یور خو ہوبنیاران راجمع شری وو - په
 دے بحث کیدو چہ د مسلمانانو د تنزل اصلی سبب خڑ دے - د ہیر بحثانہ
 پس فیصلہ په دے او شو چہ د مسلمانانو د تنزل اصلی سبب مومنع دے -
 (په دے دیں وخت خرابیبی) - تر خوچہ نے دانہ وی پیسیبی مسلمانان
 ترقی نشی کرلے - لیکن مجبوری دا چہ مذہبی ضرورت مو منع کوئی - نز
 ماہباو ! آیا د دے تجویں نہ پس هم دوئی حان مسلمانان گھنپی؟ - د اسلام
 یو غتی سکن د ترقی د پان را کاوت گھنپی او بیا هم حان ته مسلمان ولنی - آیا
 داخلق د اسلام خیر خواهان کیدے نشی ؟ البتہ کہ مسلمان یور قوم او گھنپے
 شی من بیا کیدے شی چہ دوئی د اسلام (یعنی مسلمان قوم) خیر خواه وی
 دنگے ته نن صبا شفقت او قومی هدر دی ویطا شی - لیکن داخلق شفقت نہ دے

ک یو ما شرم ته خرگ د هغه د بیه خایه ضد په وجہه نور نور خوراک ور کری - نو نتیجہ به یئ خڑ وی - آخر دا چه خیتہ بدلے او چوی او منی به شی - نو دا سے خیر خواهی د اسلام سره خڑ متعلق نشته - ٹکد چه د دوچ په نسراو نو کبھی چلے د اسلام خڑ قدر نشته - یو ه خبود بله رایاده شوہ په دیوبند کبھی یو مغرب نرداه مسلمان و سے چه قیامت یعنی شرے نہ دے - یو نامع وساته و سے چه تاته یئ په مانلو کبھی خڑ توان دے ؟ بالفرض شنکد چ ستابیال دے - ک قیامت نہ وو - نو تاته د دے عقیدے خڑ نقصان نشته خکه چه ک خڑ پیوس نہ وو او حساب کتاب نہ وو نو خلاصہ شوہ - او که ور خنکه چه نر مون بن عقیده ده - او ته نہ منونکه نہ و سے - خڑ تیار دے دے ور ته نہ وی کری - نو یاد لرو هلتہ به بیا ویں اړهان کویی - دا جواب اصل کبھی د حضرت علیؑ نه نقل شرے چه هغه یو دهri ته جواب ور کری وو چا دا سے نظم کړے -

**قَالَ الْمُنِّيجُ وَالْطَّلِيبُ كِلَّا هُمَا
إِنْ هُمْ مَعَ قَوْلَكُمَا فَلَسْتُ بِخَاسِرٍ أَوْ صَحَّ قَرْلِي فَالْخَسَارُ عَلَيْكُمَا**

، فلسفی او بخومی د را په او سے - چه مرے به دو باره نه شرمندے کیونی (یعنی قیامت نشته) ما ور ته او وسے بن هبر او کری د ځا هم واړې څخا که ستاسو خبر صحیع وه نو ځا پکبھی خڑ توان نشته (یعنی که قیامت نہ وو او ما مانلو نو خڑ توان پکبھی نشته چه د اعمالوبه او پیوس نہ وی) او که ځا عقیده صحیع وه نو تاسو دواړه به تاوایناں شئ - یعنی که قیامت وو او تاسو ټرے انکار کړولو نو بیا په قیامت کبھی چه در نه پیوس او شی د انکار سزا به خوراکی) - نو دے سرو شن حیال صاحب ور ته جواب کبھی او وسے چه دا جبهه هغه چاته کړه چه خڑ شک یئ وی په نسراو کبھی - ځا خریقین دے چه قیامت نشته - (نو په ما د ستادا نصیحت خڅا اثر نه کری) - نو صاحبانو ! د مغری

تعلیم په برکت موږن کښې دا سه دا سه مسلمانان هم پیدا شوی دي چه کم
په خوله د اسلام فرم اخلي - خو په زړه کښې د اسلامي عقیدو هنکر دی په
ميرقه کښې یو مسلمان په یو غته سرکاری عهده لکیدله وو - د اختر په
وړخ مسلمانان د اختر بارکئي ته وړ غل نو هغه صاحب و مراته والي بشنه
نن د ستاسو اختر دے - افسوس دئے چه د اسلامي اختر ځانته نسبت نه هم
خوبن نه وو - او یو مسلمان د پېتی وو - د مغه د اسلام نه درمه نفرت
وو چه چېل فرم کښې نئه هم دا سه تبدیلی کړي وه چه د انګريزان په شان
شرکي وو - په اسلامي فرم هم شرميدار او بیانه هم ځانته مسلمان وئي - د
حضرت مولانا په نه ماډه به دا سه کسان په شان وو او مولانا په دره افسوس
کړي دئے من صبا خواکثریت د دا سه کافرو د سه چه چېل نو هونه نئه انګريز
کړي دي - د اسلامي فرم پته نه لکي - لک - آئي یو خان - زید اے .

بخاري وغيره (متجم) .

نړصاحبانو ! د اترقى د اسلام ترق خو هرگز نه ده - اسلام د دا سه
ترقئي نه ویزاره دے - بلکه سمه جره خرداده چه د اسلام ترق په صوفيانه
شکل جو ره ولو باندے هم نه ڪیني - خو پورئي چه اسلام نه و فوکښې
نه وئي نشيته څکه چه د اسلام محظي ده - شهادة ان لا إله إلا الله وان محمدا
رسول الله (دا ګواهي وړاکول چه الله یو دے او محمد ملائی الله عليه وسلم
د الله رسول دے) - او دا شهادت صرف په خوله ويل کافي نه دي - د
نړه تصدیق وړسره منکرې یکدل ضروري دي کوم چه د آیت إِذَا جاء
الْعُنَافِقُونَ الایه نه معلوميني (چه هغوي په خوله شهادت وسی خرد زړه
تصدیق نئه وړسره هل نه وو نو مسلمانانو کښې شاه نه شو) نو د اسلام
ترقى داده چه دا شهادت په نړه کښې ځایي او نيسی - او دا حال نئه شي -
قال رابکدار مردحال شد پیش مرد سه کامل پا عال شد

(خبریه پر یادہ دحال حران شه - دچا کامل بن رکھ د بشپور خاور یہ شه -

تر بیت د پاره و مرتبه حان او سپاره، یو بل صاحب فرمائی -

علم و سهی مسٹ بے سُرقل است و قال نے از د کیفیتے حاصل نه حال

در سهی علم سراسر قیل و قال دے یعنی تشریف خبریه دے - نہ ویرکنیتے خد کیفیت
حاصلینی او نہ ویرکنیتے خد حوال پیدا کیںی) او فرمائی -

علم چ بون آنکه ره بنا یدت زنگ کمرا ھی ز دل بن دایدت

ا علم خد دے هفہ دے چ تاته لار او بني - د زرھ نہ د د گمرا ھی زنگ لریه
کر جا).

این هرسها از سرت بیرون کند حرف و خشیت در دلت افزون کند
او چه د ستاد سنه نفسانی خواهشنه او باسی - او په زرھ کنیتے در ته
د الله حرف او عاجزی زیادت کری) -

تو ندانی جن یجون لا یجوز حرد نه دانی تو که حوری یا عجون

اتاته بے د جافن او ناجافن نه فور ھیخ نہ دی معلوم - د خامہ نہ مئے خبر
چ پیغله نئے که بروہ نی (۷)

آیَهَا الْقَرُومُ الَّذِي فِي الْمُدَرَّسَةِ كُلُّ مَا حَصَلَ ثُمَّ وَ قُسُوَّسَهُ

ا اے هفہ خلقو چ په مدرسہ کنیتے علم حاصلو ی - تاسو چه خد حاصل کول دا
تول هیں و ھونہ دی حقیقت پکنیتے نشتہ) -

علم بند غیر علم عاشقی ما بقی تلبیس ابلیس شقی

د الله د عشق نه غیر بل علم ھیخ شے نہ دے - فور تول علمونہ دشیطان

بد بخت تیر و یستل دی) - دغه عشق هفہ علم دے چه زرھ کنیتے خامی نیسی

او هم په دے کنیتے د اسلام ترقی ده - د اسلام ترقی په مال دولت کنیتے نہ ده

که د پر لے دینا مسلمانان د اسے مفسان شی - چه بس یو لنگ او یو خادر نئے

وی چه ستر نئے په پتھ وی نور و رسونه ھیخ نہ وی خوچہ زهار و نر کنیتے

ئے دا عشق حقيق اور بل وی نہ اسلام په ترقی دے - کہ دانہ وی نہ اسلام
ترقی نہسته - اسلام دا موہر و لاسو - او مال دولت نہ دے - دا خرچہ
خون و نیاتینی دو منہ اسلام کمزور ہے کینی - دا عاشقانہ سر کہ ظاہری
ساز و سامان نہ وی خر حالت نے داری -

گدانے میکدہ ام لیک و قتی مستی بین کہ نان بر فلک و حکم بر ستارہ کنم
صین حیرن گدا یاں عشق را کین قرم شہان یے کمر و خسروان بے گلہ انہ
د د میخانے ملنگیم خرد مستی په وخت کبھی م او گوئچہ پہ اسماں ناز
کرم او په ستور و حکومت کرم - د ہبیر حیقی عاشقانہ ملنگانہ ته سپک.
مہ کرن چہ دوئی بغیر د زرین کمر بند نہ بادشاہان دی او یے تاجہ حکومت کی)
آخر په اصحاب کراموں کبھی خڑ چل وو - چہ په شلیدلو پوزو بلکہ پہ تشر
شکو ناست وو او د سروم او ایران حکومتیہ نے لپڑول - د هفی سو
خر نہ دیں مال دولت وو او نہ پہ نہ کبھی د مال خواہش وو - ملکہ بر
پہ مال راتلو یو پرستے نہ خرشالیدل - حضرت جبار چہ وفات کیدو نو شہرل
ئے - چا تر یہ پرس اور کوچہ ولے - نہ صفا او فرمائیل - افسوس دھے د رسول
الله پہ نہ ماند موبن مفر ہے تیرو لے - او من دو منہ مال جمع دے چہ نہ مکہ
کبھی بسخولو نہ بغیر نہ سنایاں ہیں -

صاحبانو! کہ ھدہ اصلی ترقی ستاسو نصیب شی نہ دا ظاہری شان شوکت
بہ درتہ فضول کار بسکاڑ شی - لیکن افسوس دادے چہ نہ موبن یو ل عمر پہ
دنیا پرستی کبھی تیر شو نزد دے ترقی نہ ہلہ و خبر نہ یو لکھ کئے پہ قدر
نہ پہ ہیں و -

ترنہ دیدی گھے سلیمان را چہ شناسی زبان مرغان را
(تاچرے حضرت سلیمان پہ ستر گو نہ دے لیدے - نہ تہ بہ د مرغافر پہ خبرو
خڑ پئی شی) -

یو بزرگ یو بادشاہ ته د دینا یے قدری بنیلہ ورنہ میٹ پوس -
 او کرو کہ ته چرتہ په بنکار لار شے۔ په میرہ کنیت د مرگروند جداشے۔ سفت
 تن سے شے چہ ساہ دے اوجی۔ په دے وخت کنیت درتہ یو سرپے او والی
 کہ چلہ یئمہ بادشاہی را کرے نریو جام او بہ بہ درکرم۔ فرستہ بہ خڑ
 کرے په دے قیمت بہ قریبہ واخلا کندہ؛ بادشاہ وہر تہ او وہ سے ضرورا
 بہ میٹ واخلم، بادشاہی دھان خوبزہ نہ ده، یا میٹ وہر تہ او وہ سے کہ چرتہ
 اتفاقی ناجوہ پ شے۔ میتازے دے بندے شی۔ چہ په هیخ دارونہ جاری
 کینی۔ د دن دو فرند لئتے تکریے او دیں پہ تکلیف میٹ پہ داسے وخت کنیتے
 درتہ یو حکیم او والی چہ کہ دا پاتے یئمہ بادشاہی ماٹہ را کرے نریہ بہ دے
 او س علاج او کرم دے تکلیف نہ بہ خلامی شی۔ فرستہ بہ خڑ کوئے پہ دے
 قیمت بہ علاج کوئے کد نہ۔ هغہ وہر تہ او وہ سے ضرور۔ نرھخہ بزرگ وہتہ
 او وہ سے چہ سبہ نو د ستادہ تو لے بادشاہی چہ تاور پسے داسے شپہ وسخ
 یو کریے دا قیمت شر۔ یو پیالہ او بہ او یو پیالہ میتازے۔ نو دے صاحباف
 ته د دینا دا نیخ معلوم وو۔ حکم اصحابو کرامو د وسیع بادشاہی میٹ
 هم د دینا جمع کولو حرق نہ کولو۔ هغہ کارئے کولو د کرم خبرچہ اللہ تعالیٰ
 ور کریے دے۔ فواہلہ تعالیٰ فرمائی، **الَّذِينَ إِنْ مَكْنُثُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا**
الصَّلَاةَ وَأُتْرُوا الزَّكُوَةَ وَأَمْرُوا بِالْمُعْرُوفِ وَنَهَوُا عَنِ الْمُنْكَرِ۔ دا مسلمانان
 هفہ خلق د یا کہ هو بن دوئی ته حکومت وہ رکھو نر قائمو بہ مومنخ او
 ور کوئی بہ زکوٰۃ او حکم بہ کوئی دینکوئی او منع کری بہ بدئی)۔
 حضرت عمر رضی اللہ عنہ د مسلمانا فر خلیفہ وو۔ لیکن خواراک جامد میٹ
 د عامو خلقو نہ هم کمد وہ هفوئی پرہ وو چہ اصل شے بل دے (عزت د
 د دینا پہ مال نہ دے، زہربن حنہ سادہ سروزہ د حضورت علی رضی اللہ عنہ
 د پارہ جنکو کوئی چہ شیخینو۔ (حضرت ابو بکر ثا او حضرت عمر) د هغہ نہ -

خلافت بفده کپر او هفته ته یئے پرسے نہ بشو- نہ وايم چه شيخيش ته دعا
کرئی چه هفته یئے دخلافت د پیتی او تکلیف نہ پیچ کریے وو- که د وخته یئے
خلافت هفته ته ورکپسے وسے - او دا دو مرہ هفته خلافت چلویے وسے- نہ دنه
کسافن دنیا سره بے رغبیتی او دین دپاره مشقت برداشت کرل خن معلم
دی - نو داد و مرہ بد په هفته دو مرہ سخت تکلیف تیر شرے وو چد د
برداشت بھر بد وو- دئے ماحبافن خودو مرہ مهر بانی او کو چه د هفته سر
مئے تکلیف او ویشلو - او ہر زیستی یئے په هفته وانہ چولو او د دو یک ترمیف
که خڑ د خفتگان خبریے را غلر دی - نو اول خو په هنچ کبئے اکثر قھے غلطے
مشہوری دی - پیرے مبالغ پکبئے شوی دی - او بل دا چہ کرم حائے -
دو سلتی او سروں لی وی نو هلتے معمولی گیلے مانے خامنخا پیدا کیئنی -
د حضرت مولا نا گنگر ھی^۷ دوہ خادمان وو چه د هعنوئی چیلو کبئے میلنے
دیو مشہور ھو وہ - یوہ ورخ ترے حضرت پوریں او کو چه تاسی چرتہ
چیلو کبئے جنگ هم کرئی که نہ ؟ هعنوئی عرفی او کو - کله کله خو موجنگ کم
راہی خو بیا زر پخولا شر - حضرت^۸ او فرمائیل - بیا ستاس دو سنتی پائیڈا
دہ - د ذوق یو شعر دے -

بے محبت نهیں اے ذوق شکایت کے منے ۷۔ شکایت نهیں اے ذوق محبت کے منے
۱. بے محبت کیلے منہ نہ کوی - او چہ گیلہ پکبئے نہ وی د هنچ محبت ه منہ
نہ ویا او د عنی یو مقولہ دہ - وَيَسْتَعِذُ الرُّؤْدُ مَا بَقِيَ الْعِتَابُ - (او محبت
بہ باقی وی تو خی چہ سرومنہ باقی وی) او د دے وجہ دادہ چہ میلنے
ھلہ باقی پاقتے کیدے شی چہ نہ ہئی کبئے خیریے نہ وی - چہ یو بل ته گیلہ کریے
شی نو د نہ ہئی نہ خیریے او وحی نہ ہئی صفاتی - او کہ جوہ نہ ہئی کبئے اوساتیلے
شی او د نہ ہئی براں او نہ وحی نو نہ ہئی همیشہ خیز وی - نہ صفاتیکنی - او
سرو دو سنتی ختم شی - حضرت عایشہ پچہ د رسول اکرم ﷺ

دَقَولُونَهُ نِيَاتَهُ مُحْبُوبٍ او په هغه دَ قَوْلُونَيَاَتَهُ مَا شَقَهُ وَ - هغه بهم کله
 کله دَ بِيَازَ په طور دَ بَنِي كَرِيمٌ نَهُ مُورِيدَه - بَنِي كَرِيمٌ وَرَأْتَهُ يَوْرَحَ
 او فَرَهَا يَيْلَ چَهَ زَرَهُ سَتَاحَنَ شَالَ او خَفَكَانَ په دَسَهُ پَيْشَنَمَ - چَهَ کله تَهْخَمَ
 نَهُ نَرَچَهَ قَسَمَ خَرَهَ رَاهِي لَأَوْرَتَ اِبْرَاهِيمَ - (نه قسم، دَ وَيِ دَابْرَاهِيمَ)
 په سَبَبَ او چَهَ خَرَشَالَهَ رَسَهُ نَفَرَاهِي لَأَوْرَتَ حَمَدَهُ (نه قسم دَسَهُ دَمَحَمَهُ
 پَسْيَاهَخَجَّوْرَکَهُ وَ هَلْ آهُجُرُ الْأَسْمَكَ (په دَغَهَ وَختَهَ صَرَفَ سَتا -
 نَرَمَ نَهُ اَخْلَمَ، فَرَسَ خَرَمَ په شَرَهَهُ کَبِيَهُ هَمَ تَهْيَهَ - فَوَكَهَ دَ اَمَحَابَ کَامَوْپَهَخَلَوَ
 کَبِيَهُ خَهَ خَفَكَانَ رَاغَلَهُ هَمَ دَسَهُ نَهُ هَغَهَ دَ هَغَوَهُ خَلَوَ کَبِيَهُ دَ مِيَنَهُ مَجَتَ خَرَهَ
 او په يَرَبَلَ بِيَازَ وَوَ - نَمَوْبَنَخَهُ حَقَ نَهُ شَتَهَ په هَغَوَهُ دَ اَعْتَاقَافِ کَوَلَوَ
 او دَ هَغَوَهُ په خَبَرَوَ کَبِيَهُ دَ دَخَلَ وَرَکَلوَ - په کَانِیزَ کَبِيَهُ يَوْصَاحِبَ وَوَ
 حَضَرَتَ اَمِيرَ مَعَاوِيَهَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَهَ بَهَ نَهُ دَيَنَ بدَ رَدَ وَهَهَ - يَوْرَحَ -
 اَتَفَقَتِي سَهُ يَوْرَحَيَهُ شَوَ - هَغَهَهُ دَغَهَ خَبَرَهُ او چَيْلَهُ او دَ اَحَدِيثَ شَرِيفَ
 نَهُ اَولُو سَترَ - هَنْ سَبَتَ اَمْسَحَابِيَهُ فَقَدْ سَيَّيَهُ وَمَنْ سَيَّيَهُ فَقَدْ سَبَتَ اللَّهَ دَچَاجَهَ
 خَهَا اَصَحَابُو تَهَ کَنْخَلَهُ او کَرَهَهُ نَفَهَهُ مَاتَهَ کَنْخَلَهُ او کَرَهَهُ او چَاجَهَ مَاتَهَ کَنْخَلَهُ -
 او کَرَهَهُ نَفَهَهُ تَهَ کَنْخَلَهُ او کَرَهَهُ او وَيَهُهُ وَهَهُ چَهَ دَارَوَایَتَ مَوْبَنَتَهَ
 رَاهَ سَيَدَهُ چَهَ اَمِيرَ مَعَاوِيَهَ بَهَ دَ حَضَرَتَ عَلَيَهِ مَتَعْلَقَ نَاهَنَاسِبَهَ الْفَاظَ اَسْتَهَالَوَ
 نَهُ هَغَهَ دَدَهُ دَ حَدِيثَ مَصَدَاقَ شَوَ - مَارَهَتَهَ او وَهَهُ تَا فَكَرَهَهُ دَسَهُ کَرَهَهُ
 دَ دَسَهُ حَدِيثَ شَرِيفَ دَ اَمْطَلَبَ نَهُ دَسَهُ کَوَمَ چَهَ تَرَهَ تَا اَخْسَتَهَ دَسَهُ - پَهَ دَهَ
 پَهَهِيدَوَ دَ پَارَهَ اوَلَ په يَوْحَادَهُ سَوْجَ اوَکَرَهَ - کَهَ يَوْسَرَهَ دَا اوَنَهُ کَمَچَالَهُ
 حُرَمَهُ تَهَ پَهَ بَدَنَظَلَ اوَکَتَلَ نَرَسَتَرَکَهَ بَهَ نَهُ اوَ باَسَمَ - آيَا دَاجَبَهَ دَچَا دَپَارَهَ دَهَ
 دَ پَسَ دَوَ دَ پَارَهَ کَهَ دَچَلَ نَرَهَ اوَلَادَ دَ پَارَهَ کَهَ هَغَوَهُ پَهَخَلَوَ کَبِيَهُ پَهَخَلَهُ جَنَگَکَ
 اوَکَرَهَهُ نَفَهَهُ سَهَ بَهَهُ دَاسِيَهَ کَرَهَهُ کَهَ دَادَهَهِکَهَ پَهَ پَسَ دَوَ دَهَ - شَرَکَنَدَهَ دَهَ
 چَهَ دَچَلَ نَرَهَ اوَلَادَ دَ پَارَهَ نَهُ دَهَ - نَهُ دَ حَدِيثَ شَرِيفَ مَطَلَبَهَ دَادَهَهُ - چَهَ دَهَ

اصحابو نه غیر نمر و خلقو د پاره ده۔ (اصحاب کو چنلو کہنے دیں بل نہ تھے)
 گیلہ مانہ کوئی نہ ہفہ پہ دے کہنے نہ رائی، ہفہ راتہ پہ جواب کہنے والی دا
 د ذہانت خبرے دی۔ ماں راتہ اوویسے ولے د غبادت خبرے او کرم تھے پہ
 دے ہفہ دیں کچھ شو۔ او نٹھم هم او شرمیدم (چہ یو سپین رو بیم ولے
 کچھ کرپاں نہیں،) دا قاعدہ جو پڑ کوچہ کہ خوک لوہنے سرے، م بلى نزاول شطر
 بہ دار چھ خبرے پہ پہ خانتہ جدا حاٹی کہنے کرو۔ پہ کہنے کہنے چھ سرے
 لا جوابہ شی نز ویں کچھ شی۔ او د یو عنین سری د پاره، م داخربنہ نہ
 ده، چہ پہ گزہ بنے کچھ شی،۔ نز د دغہ سری د خاطر ساتلو د پاره، م وہ تہ
 اوویسے۔ ما او رسیدھا تہ دیں بستہ عامل یئے۔ ما تہ خوب کم رائی کہ لبے
 دم کرے او بله د راو استولے نز بنسہ بہ وی۔ ہفہ پہ دے دیں خوشال
 شو او د ساختہ زیکل و عده میں راسوہ او کو۔ غرض دا دے چہ د حضرت
 علی پہ طرفداری کہنے نمر و اصحابو تہ بلند ویل نہ دی پکار۔ او د ہفت
 نہ مانے بادشاہی دا سی نہ وہ چہ چانے حرص کرے رے۔ د ہفہ وخت بادشاہی
 خدا سے وہ۔ چہ یوہ ویخ حضرت عمر رضی اللہ عنہ پہ سرہ غرمہ کہنے۔
 سوان وو۔ حضرت عثمانؓ ترے پس او کوچہ پہ دے کر می کہنے چرتہ
 سوان یئے۔ ہفوئی وہ تہ اوویسے۔ د بیت العمال او بس ورک شوے دے۔
 د ہجھ پہ تلاش سوان یم۔ حضرت عثمانؓ وہ تہ اوویسے۔ پہ دے کر می کہنے
 د چنلہ تھے تہ تکلیف کلو۔ خوک خادم بہ د ورپسے استولے وو۔ ہفتہ و تہ لونڈے
 د قیامت د میدان کر می د دے کر می نہ نیاتہ ده۔ نزاوس دا خوک ویلے شی
 چہ دے خلقو ترقی نہ وہ کرے۔ ہفوئی خود اسے ترقی کرے وہ چہ قلہ دنیا
 وہ تہ حیرانہ وہ۔ حالانکہ د دنیا د بنائیت او آرام سان و سامان وہ سٹ
 یئی ھم نہ وو۔ د پول د پول سامان تھے چہ دیں ضروری خیزوں بہ ھم
 وہ سرہ نہ وو او نہ یئے د دے ظاہری شان شوکت تھے ضرورت گزہلو۔

تاریخی را قده ده - په ڈیر مرک د لفزا چه یو ڈین عظیم الشان جلگ د و ڈفعے
 زیر ہے چہ کوم په او بنه سری سری را رہے وو - د هنڑ ملاقات د حضرت
 صورتی ایلہ عنہ سعی د مکی نہ بھس په مین کبھی او شر - حضرت عمر بہ د
 جلگ د حالت نہ د خبریدو په انتظار هن و رج د مک نہ بھس و تراو ڈین
 لحظ په لار کبھی ناست وو - د هنڑ سری نہ ٹپوس او کرو چہ چرتہ نہ -
 رانگل د ڈیر مرک نہ ؟ د جنک د حالت پوسونہ نئے قبھی نہ کول او ورسہ
 ورسہ په منله سوان وو - دغه استاذی ناشناور - عمر نہ پیشندوں او
 د باد شاھی خد د شان شرکت نبھے په هنڑ کبھی نہ وہ چہ په هنڑ نے پیشند لے
 وے - هنڑ حان په تلوار دربار خلافت ته سرسلوچ زیر ہے او رسی - فو
 د او بنه نہ کرز نہ شو - دغه شان سوان وو - حضرت عمر ہم ورسہ
 په منله تلوچہ ابادی ته نزدے شو - خلق امیرالمعزین ته سلام او کھو
 فو قاصد ہم پوئی شو - او په چبلہ غلطی ستواں شو - معافی نئے غوبستہ چہ
 ما پیشند لے نہ وے تکلیف م درکرو - هفوئی ورته او فرمائیل - د معافی
 غوبستہ فرورت نشته - ما دا قدموں د ثواب د پاره احسنتی دی - د -
 اصحابو د سادہ شروع د خدا حالت وو - چہ د امیرالمعزین او یو عام
 سری پیشند کلی نہ کیده - او نہ موبن داحالت دے چہ خدا کارکو دلوفی
 او نزم ناموں د پاره نئے کرو - یو بنہ عنتمن سری ماتھ وے خدا داخراہش
 دے چہ خدا حوبی پنخلس سوپی میاشت کبھی گنڈارہ کولے اداد وہ بی
 جنک عظیم نہ مخکبی نہ مانہ وہ د بند غتی ملانم متغواہ بد لس روپی وو -
 او بنه گنڈارہ بہ په کیده بلکہ خدا بچت ہم ، مترجم ، خرماجہ د ہلک حالت
 ته او کتر نو د پنخلسوں روپو خرو د هنڑ تشن کوتی وو - افسوس دے چہ د
 غیں قروم فوں سعیالی موبن برباد کرو - او سیالی ہم ورسہ په خرابو
 عاد قرن کبھی کور - هفوئی نہ موبن بنہ عاد قبہ واختسل نو ترقی او کرو - او

موبن ده ھفوئی خراب عادتند را واحستو - نن ھامنند مرتباه کول - او د معونے
کرو ده قری هدر دی - او ده قوم نه جدا ده دومنه ده چه ورسو په بنار
دنه او سیدل موهم خوبن نه وی ده بنار نه بهن مر جانته په میور کښه بکله
جو ھر یه کړی وی - آیا ترقی او هدر دی دهه ته ویلې شی چه ده قوم نزدیکت م
ترک کړی یه شی ؟

او گورئی د بهو پال ده ریاست بیکم صاحب چه ده ریاست فالکه ده او په
هر حال دهه لیده را فونه نیا ته ترقی یافتہ ده - ما ته په قابل اعتبار ذریعو
خبر را رسیدلے دهه چه دهه داعادت دهه که په غم بنادی کښه ورته ده
رعیت یه عام کور ده روتی او راتی من دیون په خوبنی یه قبلوی او په بنادی
او غم کښه ورسو خواهه امداده م کوي او نه مو بن حالت داده چه نه مو بن -
رسو شن خیال لیده طان ده غریب دعوت قبلو دیں ده سپکاوی کار گنځای - یو
لطیفه را یاده شو - په لکھنو کښه یو ماشکی یه مولوی صاحب ته رو تی کړی وه
مولوی صاحب ده هغه سره سوان وو یو خان صاحب په محه وړخه وړتہ راتی
مولوی صاحب او س خرو بنه خان او شر مولو ده مشکیانه سرو تی ته هم سران
شو - مولوی صاحب چه دا اوږد ده مشکی ته یه او وی - بس دهه نه
حُم خلق راته سپک گوری - مشکی وړتہ منتونة شروع کړو - نن وړتہ یه
او وی په یو شرط به در سره لایشم که دا خان صاحب ده م سران کړو مشکی
خان صاحب ته په منتونة په زارو شو - هغه اول خو ته خر یه او کښه - خو
چه هغه یه دیز یه خوشامند یه او کښه - دوه خلور کسه نېړه هم راجع شو
قولو خان صاحب ملامتہ کړو چه دا غریب دسته دومنه منتونة کړی او د تا
په هدو سراج نه رائی - دیں سندل یه - آخر ورسو خان صاحب هم مجبوړ
سوان شو - هلته چه او رسیدو - ده ماشکی قول سرو نه قربو لان وړتہ منځ
ته را ارو ته - دیں په قدر عنتر یه ورسو ستیحا مشی او کړه - چانه لاس

بنکلول او خوک و هر ته په بنپیو پریوق - چه په د سترخوان کینا ستر - توک و هر ته
لامن په نامه خدھت ته تیار او دریدو - چه د هنخ گائے نه فارغ شو - واپس
ساروان شو - نو خان صاحب په لار کښې مولوی صاحب ته وائی - زه سخت
غلطی کښې پروت وم - ماته خن او من پته اول گیده - چه واقعی مینه محبت او
قدر عزت خود غریبان نسہ دیسے - ما حق ننه داسے مینه او قدر عزت چرته
نه د ولید لے - سمه خبره داده چه هم دا غریبان د مینه حقدار دی په حالدارو
کښې خو هیخ مینه او قدر عزت نشته - چنل نزکران که ٹی خو عزت کوئی هم آزمه
نه نه د ویرے -

عرف دا چه د اصحابو داسے ساده شروندا وو - او م دغه اصلی ترقی ده -
من که دئے کښې ترقی او شی نو بے شکه اسلام به ترقی او کری - لیکن که د تو لے
دینا مال دولت مسلمانانو ته راغونه شی فو د اسلام پکښې یو ذره ترقی نشته
داخرو وو د دینا دارو د مهر بانئ او هدر دئی حال - او س د دیندارو د -
مهر بانئ حال واورئی - د دوئی دا کوشش وی چه هر خنکه چه وی د قوم اصلاح
او شی - او خو خیو و هر ته اور سی پنه دئے کښې و هر ته قسم قسم مشکلات پیشینه
په دیندارو کښې هم دوو قسم خلق دی - یو خو هنخ دی چه خو هدر سے او با جمنه
ئے جو په کری دی - مطلب نه چنل فائده وی چه ډیں مال راجمع کری او لوئې
نم او گکتی - داسه خلق خود اصلاح کروونکو په شمار کښے نه وی - بل قسم هنخ
دی چه واقعی اصلاح غواړی او په سرتیاۓ دا خواهش دئے چه د قوم حالت
سم شی - لیکن هغوي په مهر بانئ او فرمئی کښې زیاته کری - په دئے وجهه
اول خو و هر ته بدنه تکلیفونه ډیں سر سی - او کله کله ئے دین ته هم نقش او سی
چه د ډیں سے مهن بانئ په وجده حننه ناجائز طریق هم اختياری کرپی - بل په
اصلاح کښې د سخت کوشش په وجده و هر سه د خلقو د شمنی شی -
یاد لرئی - لا يكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا سُعِدَهَا اللَّهُ تَعَالَى هِيَجَاتُهُ د طاقت ذریات

تکلیف نہ ور کری - ماننے خردا حضرت مولانا گنگوھی مقولہ را یاد بینی - هغہ
 تدچہ بد نچا دجات یا مدرسے دچندے فہرست رائیہا وچہ پہ دسے دستخط
 او کپڑی - نورتہ بہئے او فرمائیں - ولے خلق تنکوئی کد جات یا مدرسہ -
 جو سو ل غواری نو د ختو کچہ آبادی او کپڑی - خرج بد پہ کم راشیا چہ
 هغہ بہ ورتہ او وسے - کچہ آبادی زر و رایینی - نو او بہئے فرمائیں
 دا پخہ بہ ہم یو ہل و رایینی - چہ کلمہ و رانہ شوہ نور خوک بہئے پہ
 هغہ وخت جو ہے کری - تاسوئے تو قیامتہ د انتظام فکر ولے کوئی - جب
 دادہ -

آرنو ہے خواہ لیک اندازہ خواہ بن تابد کوہ رائک برگ کاہ
 چار پارا قدر طاقت بار بہ برضیغان قدر ہت کاریہ
 (خواہش کوہ لیکن پہ اندازہ - دوابنہ پامنہ غر دھایہ نہ شی خروز لے - پہ
 خاروی باندے د هغہ د طاقت مناسب بار اچوہ - او کمزوری بندہ ته
 د هغہ د ہت مناسب کار حوالہ کوہ) -

د ترمذی شریف یو حدیث دے - لَأَيْنَبِقُ لِلْمُؤْمِنِ أَنْ يَذْلِلَ نَفْسَهُ
 ر مسلمان ته مناسب نہ دی چہ ہان سپک کری) - اصحاب عرض او کرو
 چہ چنل ہان بہ خوک ٹنکہ سپکوی ؟ حضرت او فرمائیں یتَحَمَّلُ مِنَ الْبَلَاءِ
 مَالًا يُطِيقُهُ (پہ داسے پیتھی پورتہ کولو چہ طاقت نہ لری) ہان چنل سپکو
 دی - کد اصحاب د رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم نہ پوس نہ وکے کپے
 او رسول اللہ نے پہ چنل تفسیر نہ وکے کپے - نون صبا سروشن
 خیال و بہ ترسے د امطلب اخستو چہ مسلمان د سادہ کم قیمتہ جامہ نہ اغیرہ
 بنہ ڈول ڈال کبنتے دے گئی - د دے نہ دا ہم معلومہ شوہ چہ اسلامی تعلیم
 خلق د سپکاوی د کار و نونہ منع کوی - لیکن نون صبا سروشن خیال د بے -
 عنقی کار و نہ د مولیا نو اثر گئی - حالانکہ داخل چنل د بے عنقی کار و نہ

کری - زموبن د علاقے یوہ واقعہ ده - د دنے نہ بہ داخلہ بنہ راضحہ شی
 پہ دے علاقہ کئے پہ بنادی کئے دار واج دے چ پہ د ولی باندے پیسے
 شیندے شی او د غمہ پیسے چوریاں راتلوی عنتمن خلق ورتہ گونتے نہ
 وہ وہی - دا د چوریاں حق گھنے شی - خو درخے کیزی یو . اشن خیالہ
 د کالج د پارہ چندہ کولہ د بنادی پہ دے موقع کئے نے د چوریاں سره پہ
 د ولی شیندے پیسے راغونہ سے کرے (چہ چندے سره نے کری) شاید درے
 ٹھورانے بہ پہ لاس ورغلی ری - دائی چندے سره مرکرے کرے - نظر کله
 چہ دری د کالج د چندے د پارہ درمنہ بے عزتی برداشت کر لے شی - نہ
 کہ یہ مولوی صاحب د اسلامی مدرسے د پارہ چندہ غواری نو سوالگئے رتیر
 بے رائی ؟ او د چندہ سپک کار بے کنلے شی ؟ (آخر دے دواہ و کئے فرقا
 خ دے ؟ چہ د کالج د پارہ چندہ قری خدمت دے او د مدرسے د پارہ چندہ
 سوال - (ترجم) دے صاحب خود د ولی پیسے راتولے کرے خوچہ بیا د -
 ماخوخت شو - او جات کئے د نورو خلقو سره پہ صاف کئے او درید و
 نو یو توقار نئے بنہ خبر واحستو - ورتہ نئے وہی د چوریاں سر دے پیسے
 تولوی جامے بہ دے وہ سرہ لکیدی وی هغنوی خروہ یہ گنڈہ وی ستا جامے بد
 هم گنڈہ شری وی نہ موبن خوا کئی مہ او درینہ - خانتہ بیل او درینہ - لیکن
 هفہ دو مرہ هت ناک روچہ هیث اثر پہ او نہ شو - او بیا چہ د تولانی
 وخت را غلو نو هفہ پله کئی هم او دریدو - یو سو پٹی نئے پہ هفہ کئی
 هم بود کرہ - الحمد للہ - یو عالم هم د مدرسے د پارہ دا سے بے عزتی چندہ نہ
 تولوی - لیکن د مولوی صاحب جامہ سادہ وی - دوں دوال نئے نہ وی نوکہ
 دا سے د بے عزتی کار و نہ نہ کوی هم سوالگئے بنکاری - او دوٹی دوں
 دوال جوہ کرے وی نوکہ هر خونہ د بے عزتی کار و نہ کوی بیا هم خلقوتہ
 عنتمن بنکاری - د عالم انو بے شمارہ و عظویہ دا سے وی چہ د چندے نم

پکنی نہ وی - لیکن دے دے قرقی یافتہ صاحبانو یولیکھر ہم داسے نہ وی اچ
آخر کنے نئے دچندے سوال نہ وی - اکبراللہ آبادی خُ بنتہ ویلی -

درپس ہر لیکھر چندہ ایست مزد آخرین مبارک بندہ ایست

(پہ لکھر پسے دچندے سوال دے - د آخر انجام فکر کوونگ بختور بنہ دے)
بل داچہ خنہ مولیان کد چندہ تولری نز پہ چانس ورنہ اچوی - خکہ چہ پہ زور
ئے هغہ خرک احسنے شی چہ زور نئے چلینی - د مولا صاحب عاجز پہ چاٹھ
نرو رچلیدے شی - او خرک ترے ویںی ہ - او داروشن حیالہ صاحبان دیں
پہ زبرد ستی اوظلم چندے وصولی - نہ دے دواہو دلو تہ واہم چہ تاسو
پہ دے کار قوم باندے د ضرورت نہ زیات شفقت مجبور کری ہی - نوہلینہ
دو منہ پکار دہ چہ ستا سو دین تہ پہ نقصان نہ رسی - خنہ کسان ناجائز باعث
اچول او ہیں کوشش دے د پاہ کری - چہ دے نہ بغیر کار نہ چلینی - کار
ئے لوٹے شروع کریے وی او خلقو کنیت هغہ ہرمہ ہمت نہ وی - لیکن نہ وی
وایم چہ تاسو تہ د دو منہ کراوی او دو منہ اوچت کار خہ ضرورت دے
قیامت کنیت کد درنہ پوس او شو نزورتہ او والی چہ موبن خر خلقوتہ -
قر غیب ور کولو چہ پہ چلہ خوبیہ او ہمت کار سوان کری - خر هفوٹی
نموبن خبڑ نہ ملنے نز کار بند شر - نہ درسہ دا وعدہ کوم چہ پہ دے جو ب
بہ تاسو باندے خُ الزام نہ رائی - او گرفت بہ درسہ او نہ شی - موبن
پہ چل کلی کنیت مدرسہ جوہ کریے دہ - خو پہ دو منہ اندازہ چہ موبن
چلو لے شو د چانہ چندے نہ غواریو - طالبافن تہ مو صفا ویلی دی - چہ
ک پہ تو کل باندے او سیدے شئی خر دیہ بنس دہ موبن مو د اخراجات
ذمہ واری نہ اخلو - ک خدائی پاک خُ را کھو قاسو تہ بهم در کھو -
او کہ رائے نہ کھو فو صبر کری - لیکن سو دے هم ز موبن مدرسہ دیہ
پسہ چلینی - بلکہ موبن خر دو منہ استغنا کھو - چہ د طالبافن داسے دعوت

هم نه قبلو چه طالبان ورکنیه کورته بليلاشی - خکه چه خلق نه سپکگزی
 بلکه زه خو ورکونکو ته داصلح ورکرم - چه که طالبانز ته خه خیرات
 ورکول غواړئ فو په عزت او قدر نه ورته مدرسے ته راوړئ داطالبان
 ستاسو میلاده دی - او ګورئی - که ستاسو یو ملهمه په جات کښه دیرو شی او
 ڈروتئی په وخت کورته دن تلو نه انکار کوي - فو تاسوبه خه کورئی - آیا -
 تاسو به هغه میله ته روټئی جات ته را رسوئی - او که ورته به واخچه دروازه
 ته را شه څله ډوډی ډ راواخله - فو که جات ډ خربن وی هلتہ نه او خوره
 ظاهره ده چه جات ته به نه ورته راوړئ او هلتہ در تلو تکلیف به نه ورکوئی
 فو داطالبان هم ستاسو میلاده دی - او مدرسه کښه دیرو وی فو چه دروغی
 ته خه ورکوئی مدرسے ته نه ورته را استوئی - په کو خو کښه هم زرید ونه
 هه سپکوئی او که داسیه نه کوئی - فو تاسو چل میلاده، څله سپکوئی - بیاوړته
 سپک ولې ګورئی - بھنحال - نه دوارو ډلو ته وايم چه داقصه پریدی - ده
 خان نه نریات کارمه کوئی - په معمولی پیمانه کار شروع کړئ فوزیات تکلیف
 بد نه وی - تاسو ڈوخته کار او چت را او نیسی فو بیا مجبوراً ناجاڻن کوششونه
 در په غایه شی - نه در ته اسان چل بینم - اول دو هره کار شروع کړئ
 خونه چه په اسانه څله کولې شئ چه کار شروع شی او خلق نه او ویخنی څله
 بد درسه امداد ته را مخکنیه شی - او ګورئی څله ده اسلام ترقی دغه شان
 سوسو شویه ده - که په عامه طریقه نه شروع کیده خو پکار وه ابتداء
 کښه نه هم یوه ډله وسے ڈه کار شروع کولو ډپاره - لیکن هلتہ خو یک یواخی
 رسولی پاک حیا الله علیه وسلم وو - رو رو ورمه فوره منکری راجمع
 کیدل - ده اسلام ترقی الله تعالیا داسیه بیانوی - گریز اخراج شطاۃ -
 فَإِنَّهُ فَأَسْتَغْلَظُ فَأَسْتَوْلُى عَلَى سُرْقِيْه يُعْجِبُ التَّرَاعَ الْآيَه ، لَكَ دَفْعَلَ په
 شان چه ده زمک نه نه سر راویستو بیانه رو رو را اړچت کړو - بیا مظبوط

شو او په چپل ڏانڌي او دزيلو چه کاشتکار ورته خرشاليني - فوهاجانز
 ڏ اسلام ترقى هم دغه شان سو سو شو مي ڏا - ڏ تقرير خلاصه دا شوه چه -
 شفقت ڏ پاره هم يو حد مقرر دئے - په دغه اندازه ٻاندے او سئي - زيارة
 نقصان دئے لکه ڏ آيت په دئے مضمون ڪنيه چه رسول الله ﷺ عليه وسلم
 ته فرمائي شوي دئي چه شفقت په هفه ڇا که چه نزيره ڪنيه نئي ڏ اله خوف
 وي او هغه عالمان دئي - او فرمائي - إِنَّمَا يَحْثُثُ اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ -
 ١. بئي شكه ڏ اله نه خوف کوري ڏ هغه په بنديانز ڪنيه عالمان) - نن ڀوه خبره
 خو ڏ آيت نه دا معلومه شو او بله دا ثابتہ شو چه ڏ رسول الله ﷺ مرتبه دينه
 عظيم الشانه ڏه ڏ چه ڏ هغه خفگان الله تعالاً ته په هيج شان منتظر نه دئے
 کله چه خه داسه واقعه پيشه شي چه ڏ هغوي طبيت په خفه شي نوا الله تعالاً
 سحد ستی تسلی و هکري - ڏ هغوي شان خو ٿيں او چت دئے ڏ هغه په امت
 ڪنيه وليافن هم ڏ اله تعالاً دغه شان معامله ڏه - فرمائي - لَهُمُ الْبُشْرُ لَهُ
 فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرِفِيْقُ الْآخِرَةِ ط ط ، دوئي ڏ پاره خوشخبری ڏه ڏ دنيا په
 ٿروند ڪنيه او په آخرت ڪنيه) - هروخت د هغوي دا حالت وي -
 کوي فرميد ڪارو ڪ اميد هاست سويه تاريڪي مرو ڪ خورشيد هاست
 ، ڏ نا اميد ڻ په لار هئه چه ٿي را اميد ونه دئي - تيار سه طرف ته هئه چه
 ٿيں فرمو نه موجود دئي) - دا حضرات هيچريه نه خنه ڪيرني هيشه خوشال
 او سئي او ولي به نه وي - دوئي سئي داسه شئ دئے چه هغه چا سئ وي -
 خوشال به وي - بلکه ڏ دئے صاحبان ڏ بئي عنده او خرشالئي داسه حال وي
 چه په باد شاهانزئي سهم رائي - خلقوته خو ڏ هغوي په ظاهري حالت سهم
 ورسئي چه خواران ڏ لوپنئه هري خوارا ڻ نه موهي - او دئے صاحبانو ته په
 دنيا دار و سجم ورسئي - چه ڏ ٿي خرا ڪئي نه په هيضه (بد هفمي، لکي زهئي
 نئي په قول بد ن خرييني او دوئي ڏ حنانه خبر نه دئي - هرض ته صحت والئي

او خوشالیزی- حاجباف ! په د سے فاقہ مستو او سو شادار و رحم مه کرئی
په ھان رحم او کرئی - هغروئی د پارو خرد خوراک بندوبست رو ان دے -
نمیعنی ورثتے تیاریزی او چه دوئی وس اوریزی نزدیکتے به ویلے شی
گلواق اشربوئا ھینیا یا کنیم تعلوئن (او س په خوشالی خوری او خکی د
ھنے یکو کارو فو په بدل کبھی چه تاسو کول، حکم خریو بن رکت یو با دشاد
تہ د چنل خوراک او د هفہ د خوراک متعلق او چلو جامو او د هفہ د جامو
متعلق دا اشعار لیکلی وو -

نیک ھیں است کہ می بگذرد راحت قریحت دو شین ما
باش کہ تا طبل قیامت نندا آن تو نیک آید و یا این ما
ا بشہ هم دخدا شان ده چه داخنگه ده - حکم چه وخت تیریزی - د ستاد آلام
وخت هم او جی د سخت مشقت وخت هم - لیکن ھبر او کوئی چه د قیامت نقاره -
او وھلے شی من پتے به اولیگی - چه ستاد غم د آرام شو ند مبنہ و وکھا د
تكلیف شو ند) یعنی په هفہ وسخ بہ درتہ پتہ اولیگی چه اصل کبھی په آرام
شوک وو - ستاد احوالت بنہ وو - کھدا - غرض دا چه دنیا دار و تہ د هغروئی
په ظاہری حالت رحم و نجی - مگر د رحم قابل په حقیقت کبھی (یعنی د انجام په لحاظا)
هم دوئی دی - غرض دا چه د دیندارو په د سے تسلی کیزی - (چه دا د تکلیف
و رحی لب سے دی بیابہ ھیشہ ارام و ساحت وی) غرض دا چه په د سے آیت کبھی
رسول اللہ ﷺ ایلہ علیہ وسلم تہ تسلی وہ کوئی شوی ده - په تمہید کبھی وخت
وی او لگیدو - او س اصل مقصد مختصر غوند سے بیا فرم فو ختموم نے - او په
مقصود کبھی د اختصار خڑھ ج نشته حکم چه نتیجہ اکثر مختصرو وی - او د غم
راز دے - ال دین یسرو - (دین اسان دے) چه اسانی خاصہ ده په مقصد
پورے - فن صبا خلق په د سے کبھی دینہ غلطی کوئی چه دا حکم نے هر خاصیت علم
کرے دے - حالانکه دا خاصی دے په نتیجہ پورے ذرا فرع ترے مراد نہ وی

لکہ کے خروک اور واٹی۔ آلا کل یُسْرٌ (خواراک اسان کار دے) نوڈ دے۔
 مطلب دانہ دے چہ دَخْرَاك ذرا عُجَّ او و سایل و غیرہم اسان دی۔ بلکہ
 مطلب نئے دادے چہ فصل او کرے خواری وہ سو او کرے او تیجہ یعنی
 غله حاملہ کرے نو خواراک نئے بیا اسان کار دے۔ من حباق تو ہے خلق تردا مطلب
 احسنتے چہ دین خراسان شے دے۔ نہ ورنہ دَعْلَمْ هن ورت مشتہ نہ دَهْلَسْر
 او نہ دَنْزِر ریاضت او محبت نہ دَاعْلَوْار عبادات وغیرہ - غرضی داچہ
 مقصود مختصر دے او وخت ہم کم پاتے دے من بیان مختص کرم۔ چہ دے
 آیت کبھی رسول اللہؐ ته دَتَسْلیٰ دَپاہ دافر ماٹیں شی چہ تہ غم ولے کریے۔
 تہ خو صرف هفہ کسان ویرولے شے۔ (یعنی ستاد نصیحت نہ صرف هفہ کسان
 فائدہ احسنتے شی، چہ پہ نہ رہ کبھی نئے دَالِلَه خرف وی او دَالِلَه خرف مرف
 پہ علم سوہ پیدا کیں ی۔ دَحْرَصِيْدَه یعنی علم نہ بغیر خشیت نشی رانی
 او دَدَوْی علم شتہ نہ دَفْرَرَه کبھی نئے دَالِلَه خرف ہم نشته چہ ستاد
 نصیحت نہ فائدہ واخی، لیکن داعل حاصلوں دَدَوْی دَوْس کار وو۔ نہ
 ہر کہ چہ دوئی خلہ دے طرف ته توجہ نہ کری۔ نو تہ نئے ہم غم مہ کرہ
 دَدے آیت نہ معلوم شو چہ دَعْلَمْ خوہرہ فضیلت دے او ہم داغہ مقصود دے
 ان گوری دَدے نہ زیات فضیلت بہ نو رخ وی اچہ علم دَخْشیت مو قوف
 علیہ او شرط دے۔ «اگرچہ علیت تامہ نئے نہ وی»۔ داجلدہ یادہ لی ی۔ عجیب نہ
 من پکار رائی۔ او س او گوری چہ خشیت کرم چہ پہ علم مو قوف دے دکھی
 درجے شے دے۔ نو علم بدھنے درجے شے وی ٹکہ چہ داعا مہ قاعدہ دَه
 چہ مو قوف علیہ دَواجب واجب وی او مو قوف علیہ دَمستحب مستحب وی
 نو پہ فصر موکبھی غور کولو باندے معلومینی چہ خشیت دَالِلَه خرف، هر ہو
 دیں ضروری اور مہتم بالشان شے بل مشتہ۔ داغہ خشیت نہ پہ ہنہ چایون نوکبھی
 دَتقری پہ لفظ سو ہم تعبیر شوے دے۔ لکہ هُدَى لِلْمُتَّقِينَ، هدایت دے۔

تقا دار و د پاره، د دے جھا اگر چہ نور تفسیر و نہ هم شری دی۔ لیکن د
 قلوب نہ سادہ او صفات تفسیر نے دادے چہ د تقوی معنی ده د اللہ خوف یعنی -
 اللہ نہ ویرید و نکو د پاہ هدایت دے۔ او چہ خوف پیدا شی نو د حق
 تلاش هم شروع شی۔ خوف ھنھ شے دے چہ اسلام هم زہرو فوت د دے
 پہ برکت شریتے دے۔ دا خوب پہ تقلی دلیل د خشیت اهتمام ثابت شو۔ اوں عقلی
 دلیل واورئی۔ دا ظاہر ده چہ د دنیا استظام د خشیت د اللہ نہ خوف، پہ
 برکت قائم رہے۔ ان گھر میں انسان چہ د ناکارہ کارونی نہ ہان بچ کری نو
 ولے؟ آیا صرف د دے اخلاقی تعلیم پہ وجہہ چہ دا بد کار دے اور ہان ترے
 سائل پکار دی بغیر د خڑھ خوف نہ، نو پہ دنیا کبھی د دے انداز طبیعت نہ۔
 خود میر کم دی۔ چہ صرف د اخلاقی تعلیم پہ وجہہ د بدیونہ منع شی۔ فرضی
 کہ دوہ کسان پہ سفر سوان دی۔ دیو سر دیو لاکھ سروپونو ہونہ دی
 او بل تسلیم لاس دے اتفاق سر دواہ یو دا سے خوشی خانی تد او رسیدو
 چہ ہلتے بل ہیشوک نشته۔ پہ دے خانی کبھی دے تسلیم تہ نہ، اور میں
 چہ دا سرے میں کہ او دا حال ترے قبضہ کہ او دے پہ مضبوط هم دے میں
 کولے نئے شی۔ اوں زہ تاسونہ تپوس کرم چہ پہ دے موقع کرم خیز دے
 چہ دا سرے د دے ارادے نہ منع کولے شی۔ د هنھ سری امدادی خوک
 نشته۔ د حکومت ویرہ هم نشته خک چہ خوک نئے ویسی نہ۔ غرض دا چہ د
 دنیا کولے خبری را پڑھ کری۔ سواد اللہ د ویرے نہ بل یخ شے نشته
 چہ دا سرے د خپٹے ارادے نہ منع کھی۔ او کو رٹھا پہ دے وخت کبھی د دغے
 غریب امداد تہ خڑھ شے را رسیدو صرف د اللہ خوف او مذہب۔ د دے
 نہ علاوه هم پہ زرگونی موقع دا سے راجی چہ کہ د اللہ خوف نہ وی فربل
 یخ شے بندہ د کناہ او ظلم نہ نشی منع کولے۔ دیو مسلمان سب جمع واقع
 ده چہ د ددور جاکیر دار و مقدمہ وہ یو سے دلے وہ تیر لاکھ سروپی۔

رسوت راوی او بل ورنہ سلاکہ لیکن صد دواں راپس کپو ڈیو
 نہ لے هم رسوت وانہ احتتو۔ لوں اوبینی چہ دے خشی دوہراغتے مال
 احتتو نہ منع کرو۔ آیا تہذیب یا تعلیم؟ هرگز نہ۔ دوں مہذب او تعلیم یا فائز
 میں دینو چہ دو دوہ خلور، خلور روپی دخلقوونہ په زور و مولوی
 او کہ خوش مہذب ترخان ساتھم دل رق نہ چھان ورنہ پہ سپک
 بناکاری۔ غتی رقم یچرے نہ پریدی۔ دا صرف دا اللہ خوف ووچہ دلسب
 جمع صاحب پہ درمنہ غتی از میبنت کنیے کامیاب شو۔ اوئن صبا حزو مونین
 دیسچہ سرکاری اهل کار یو یو سارپی رسوت م نہ پریدی یو بانہ دینی
 یو اهل کار تے یو سارپی وہ کولہ پہ جیب کنیے نے یو سارپی وہ او یو
 اتائیز۔ پہ لاس کنیے نے پتہ وہ کولہ نزدہ ہیستہ نے دارپی پہ جائے اتنیز
 وہ کپو۔ هنہ اول خوخہ رسی نہ او کپی خوبیا نے جیب واچلو۔ دے
 سرکی چہ ساری ستو جیب اوکتو نز پتہ ورنہ او لگیدہ چہ سارپی خوجیب
 کنیے پرته دا او هنہ ترم اتائیز وہ کرے دے۔ زپھ کنیے دیو خندہ شوبیا۔
 واپسی وہ غلو دیو معافی نے ترے اون غوبستہ چہ غلطی رانہ شرے دا او س
 دارپی واحمد او هنہ اتائیز واپس را کپو۔ هنہ صاحب قرے روپی قبضہ
 کپه خوا اتائیز نے واپس ورنہ کپو۔ او ورنہ نے او وے چہ جیب ته رانجی
 شے خنگہ واپس درکم۔ نز ہندہ تہذیب خود منہ اونزان خرخینی او جنہ۔
 دو منہ قیمعی دے چہ پہ لب سقم نہ خرخینی لیکن نریات ته نشی یتیگیدے۔
 غرض دا چہ خرابیونہ منع کونک شے صرف مذہب او دا اللہ ویرہ دا۔ تہذیب
 نہ شی منع کولے۔

د موجودہ تہذیب پہ انجام او حقیقت کہ پرہیدل غراپی من دمولوی
 قمر الدین منجم کتاب مآل التہذیب او گورئی۔ دا دے کتاب نہ باہدیکلی
 شوی روچہ مصنف نے وفات شو پورے نہ کرے شو۔ پہ دے کنیے هنہ۔

خائے په خائے د موجودہ تہذیب انجام بنیا دئے۔ او هر باب نئے په دے ۔
آیت ختم کرے دے۔ فَوَيْلٌ يَوْمٌ مِّنْدِ لِلْمُكْذِبِينَ ۔ کہ عقیدہ هو پہ نہ وی من
د یو ناول په طور نئے او گھر رئی ہم مفید دے ۔ غرفی دا چہ د دین او دنیا
انتظام د خشیت، خوف خدا، په برکت قائم دے ۔ کہ خشیت نہ وی من ہیچ
ہم نشته۔ او سی نئے په یو بل انداز او گھر رئی۔ د خشیت نہ په نہ کبھی
من ہی پیدا کیں ہی او د نرمی په برکت اخلاق حمیدہ پیدا کیں ہی په کو چہ۔
موجوہ تہذیب کبھی ہم نرسو، ور کر لے شی۔ نن کرم اخلاق چہ د تہذب مندرج
گھر لے شی ہفہ ہم د خشیت په برکت سمجھیں ہی۔ لیکن د خشیت موقوف علیہ دے
دینی علم۔ قرخوچہ چاتہ د اللہ تعالیٰ عظمت نہ وی معلوم نہ کبھی نہ دھفہ
خوف نشی پیدا کیدے۔

صاحبان! ما د علم فضائل بیان نہ کوکل۔ خکہ چہ یو خروخت کم و و بل
د موجوہ نہ مانے د هر بسیار اپنے قتلی تشن په فضائلو بیان لیں نہ کیں ہی۔ قرخوچہ
ئے عقلی ضرورت ثابت نشی۔ حالانکہ عقل د دوسرہ مرتبے شے نہ دھے۔ چہ د
ہر خیں مدار په عقل شی۔ د عقل حکم د پیشانی سبب او د شریعت حکم د
راحت سبب دے ۔ بنہ ویطے شری دی۔

آزمودم عقل دور اندیش را بعد ازین دیوانہ سازم خریش را
دیں غور کرو نکے عقل م و از مائیلو۔ پس تقدیمے به لہ خانہ لیجھ جو رکم، او
واقع کہ هر جنہ په عقل فیصلہ کرو نو موبن ته بہ ویو گھرانہ پیشہ شی۔ مثلاً
داعماه قاعده د چہ د احسان شکریہ په قدر د احسان واجب د ۔ فزاوں
کہ موبن د عقل صرف دغہ جبو اور منو اپه دے غور او گھر و نواو گھر تھوڑو
بہ راتہ گھرانہ شی۔ په هو ساہ احسقا و ویستو کبھی په موبن د ادالہ تعالیٰ
غنتی غنتی دوہ نعمتو نہ دی۔ او په ہرنہمت شکر واجب دے ۔ نزاوں او رو
داد و مروہ بیسے حسابہ شکر بہ د چانہ پورہ شی۔ او کہ نہ شو پورہ کولے نزو د عقل

په حکم مجرمان یو۔ او س د شریعت احسان ته او گورئی چه د شکر ہیں
 مقدار نئے واجب کرئے دے۔ فو کہ هر خائی کئے عقل رامنہ و خون په بلا بد و اور ہو
 البتہ عقل بالکل بے کارہ ھم نہ دے۔ د عقل نہ موبن دو مرے کار اخستے شو
 چه دا معلومہ کرو چہ حقیقی با د شاه خرک دے؟۔ بس چہ په عقل مو در منہ
 معلوم کرو چہ باد شاه خرک دے۔ فو بیابہ د هنگہ حکم من۔ او عقل به په دغد
 خائی پنیدو۔ مخکنے د عقل کار ختم دے۔ د باد شاه باد شاه کیدل خون په عقل
 معلومیدے شی۔ لیکن د باد شاه د هر حکم لم او مصلحت په عقل نشی معلومیدے
 د عقا مثال بالکل د آس په شان دے۔ او گورئی که د چاھیبوب د غرہ په اوجتہ
 خوکہ او سی۔ او فرق کرہ تر هنخ خلور میله لار ده۔ دوہ میله ایاں ده او دوہ
 میله د غرہ فری کامنیزہ معن په بنه لار ده چه آس په نشی قلے فو ظاہرہ ده
 چہ پد آس بہ د غرہ تو پیښہ لار شے۔ هلتہ بہ د آس نہ کون شے او د شرق
 په شووند بہ فر والوز مے۔ د وزان جا به بال محبت پری)۔ د غم شان دلتہ م په
 فروع اتف کئے عقل چلوں ھان کتدے ته غور زول دی۔

او س در ته معلوم شو؟ چہ دینی علم خرمہ ضروری شے د سچہ د دنیا
 ټول نظام ور باندے موقف دے۔ صاحبانو! نہ داده وايم چہ ھول خلق د
 با قاعده عالمان شی۔ لیکن دا ضرور وايم چہ ضروری دینی علم خامغا حاملوں
 پکار دی۔ په اردو کئے وی کہ فارسی یا عربی یا بلہ ژبد کئے د کتاب منہ
 نزدہ کوئی کہ د عالمافند، په مجلس کئے ناستہ باندھے نہادہ کوئی خردا د کوئی
 نہ په هر چا فاضی ده۔ دے نہ پس لبھ غوندے هنہ د خشیت هم شکل ضروری
 دی۔ دا خیال منہ کوئی چہ د علم سره خوبه خشیت چپلہ حاصل شی۔ په دے
 پوھہ شی چہ علم د خشیت د پاره موقع علیہ او شرط دے۔ یعنی تائید
 نہ دے۔ د دے خلاصہ دادہ چہ خشیت علم نہ بغیر نشی راتی۔ لیکن دا ضروری
 نہ ده چہ چوتھے علم وی هلتہ بہ ورسو خشیت هم وی۔ او ھم د دے د پاره

در ته ما مخکنے ویلی وو - چه دا جمله یاده لرئی (چه علم دَخْشِيتَ دَپَارَهِ عِلْتَ تامه
 نه دمے، فو دلتہ کبئے دوہ شکونه دی - یو دَعَالْمَانِ دَپَارَهَا وَيُو دَعَوْمَةَ پَارَه
 دَعَالْمَانِ شَكْ خَرْدَادَمَے چه هر کله إِنَّمَا يَخْشَى إِلَهٌ مَنْ عَبَادَهُ الْعَلَمَاءُ فَرَعَالِي
 شَرْعَى دَى - او موبن عالمان یو فن موبن کبئے خشیت هم شته - او هر کله چه -
 خشیت شته فن موبن دَدَمَے قدر حقدار شوچه دَخْلَقُونَمَدَوْعَانَ او دَنَبَوتَ
 فارثان شو - حالانکه دا حیال غلط دمے - حُمَّا دَتَقْرِيرَنَهْ حَفَاظَوْهُ چه دَعَلَمَ سَعَ
 خشیت پیدا کیدل ضروری نه دی - دَدَمَے دَپَارَهِ مَسْتَقْلَهِ تَدْبِيرَ كُولَغَوارِي
 او عوامونه داشک وو چه دَقَرْآنَ شَرِيفَ دَآیَتَ نَهْ مَعْلُومَيْبَرِي چه علم دَخْشِيتَ
 پیدا کینی - حالانکه موبن ویشن - چه دیز عالمان دنیا پرست دی - او دَالَّهُ
 دَمِينَ نَيْ پَهْ زَرْهُ کبئے بالکل نشته - حُمَّا پَهْ دَمَسْتَقْرِيرَنَهْ دَشَكَ هَمْ صَفَاظَوْهُ چَهْ دَ
 دَعَلَمَ نَهْ پَسَ دَخْشِيتَ دَپَارَهِ دَمَسْتَقْلَهِ تَدْبِيرَ ضَرُورَتَ دَمَے) - (او داسے عالمان
 همه تدبیر نه دمے کرے - متنجم ، اکثر خلق دَعَوْمَوَهَ دَمَے اعترافی دا جواب
 کوئی چه داسے عالم چه دَالَّهُ خَرْفَ نَيْ پَهْ زَرْهُ کبئے نه وی پور عالم نه دمے
 دَدَمَے جواب مطلب داشوچه کرم خائے کافی علم وی هلتہ به خشیت ضروری
 دا جواب هیسے په چپل خائے صحیح دمے لیکن په دمے خائے کبئے نه چلیپری - حکم
 چه په دمے شان به دَآیَتَ مطلب داشی چه په علم به خشیت ضرور، منقب کینی
 او دَعَلَمَ نه مراد شو علم مع المخشت - فو خشیت مرتب شو په خشیت باند مسے من
 تقدم دَخِين راغلو په چپل نفس - او دا هریح دَوْنَه دَمَے کرم چه باطل دمے.
 فو خلاصه داشوھ چه په زَرْهُ کبئے دَالَّهُ خَرْفَ پیدا کرل ضروری دی
 او دَعَلَمَ موقوف عليه دَمَے علم - فن علم حاملوں ضروری شو - لیکن حصول علم
 دَحِصُولِ خشیت دَپَارَهِ عِلْتَ تامه نه دمے - بلکه دَعِلَتَ تامه یو جن دمے - بل جنو
 نَيْ دَقَرْآنَ شَرِيفَ په بل آیت کبئے دمے - اَللَّهُ تَعَالَى فِرْمَانُ - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
 آَمَنُوا إِنَّمَا تَقُولُ اللَّهُ وَالْتَّنَفَّرُ نَفْسٌ، قَاتَلَهُ مَتْ لِغَدْ وَأَتَقْرَأَ اللَّهُ طَ داسے ایماندارو

دَ اللَّهُ نَهْ او وَيْرِينَی او پَکارِدَه چه هر نفس غور او کری چه صباد پاره
 نَهْ وَاسْتُول او دَ اللَّهُ نَهْ او وَيْرِینَی) خلاصه نَهْ داده چه اول دَلْقَنْی
 حَمَمْ دَمْ دَخَشیت په معنی بِیا وَالْتَّسْطُرُ سره دَهْ طریقه بنیلی شری دَهْ چپه
 چپل او عَالَوْ غور کری دَهْ نه پس دَنْتیجے په طور او شاد دَمْ چه تامسون غور
 او کری نو تقوی او خوف به درتہ حاصل شی - او په تجربه هم داثابت شوئه دَه
 چه خالص علم سَهْ خشیت نه رائی - بلکه دَعلم سره سره دَغور و فکرم ضرورت
 دَمْ - غرفه داچه دو هَخِنْ و نه ضروری دَهی - یو دینی علم حَکَمْ چه که دازه
 و یو نَهْ خشیت هلوو - حَلِیلَه نشی - دَهْ خشیت دَپاره شرط دَمْ - او حکوم
 حَائِنَه چه شرط نه وی هَشِروط هم نه وی - دویم خَیْنَ په خاتمه حَائِنَه کبني
 کیناستل او سوچ کول دَهی چه دَ آخرت دَپاره مَحَنَه تیاره که کمے دَمْ - او چه
 هله رانه دَ اعْمَالُو پُوس او شی مَنْخَه جواب به ورکوم - بل حَائِنَه او شاد دَمْ
 اِقْرَبَ لِلنَّاءِنِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْوَضُونَ ط دَخلقو دَحساب ورخ.
 رانژدو شوه او حلق یا هنگه شان دَغفلت په خرب او ده پراته دَه دَحساب
 بر سره هله و نم لشته) دَمْ سوچ نه په طبعت کبني یو خاص اش پیدا کیری
 چه دَتصوف په اصطلاح کبني و هاته حَالَ و پیلَه شی - من دَنفس دَاحلَح دَپاره
 در مَهْ خَیْزَوْنَه ضروری شو - عَلَمَ - عمل او حَالَ - قرخو پوره چه حال نه وی
 تشي په علم او عمل کار نه کبني - ٹلاؤ یو سرچه ته داعم دَمْ چه زنا حرام دَه
 او په دَمْ عمل کوشش هم کری چه دَزنَا نه خان بچ کوی - لیکن په دَمْ
 عمل ہقا دینی همیشگی ، هله کیدے شی چه دَمْ عمل خاوند صاحب حَال شی
 قرخو چه حال نه وی دَعمل مثال دا به ذمَه لک بے انځړه دَکاډی دَبَیه - چه
 په لاسوئه خوک دیکی په دیکوئه روافنه کری لیکن چه کوم حَائِنَه دیکه ورکول
 پسیدی هم هغه حَائِنَه به او دریںی - حَکَمْ چه چپل طاقت پکنی نه شته - او که
 انځړ پوره تپ لکاوی مُونچپل حَائِنَه ته به نه اور سوی نو یا خو چپل طاقت

پیدا کری۔ ز پہ کبیسے دَالَّهَ دَمِینَہ اور بل کری۔ اور یا پہ یو انجن پورے خان اوستاری چہ دَھنَہ پہ طاقت روان شئی۔ (یعنی دَیو بزرگ صحبت اختیار کری) اور کہ دا دوا رہ نہ وی فرود بیے انجمنہ دبو پہ شان حال به هروی چہ هیخ حرکت به نشی کر لے۔ شیخ عراقی داخیرہ پہ دے طریقہ کری ده۔ فرمائی۔

مسنوارہ قلندر مسزد آن بن نمائی کہ دراز و دور دیدم ره و سیم پاسانی، اے محبوبہ دَقلندری لار رامسرہ بنائی کہ راتہ دے او بنیلہ خکہ چہ ده۔ پر ہیز کارنی لار دیرہ او بن ده او گراند ده)۔ دَپر ہیز کارنی نہ نے مطلب خالی عمل دے۔ چہ پہ دے لار کبیسے دیر مشکلات دی۔ کله کله پہ اخلاص کبیسے فرق راشی رَیا در سره گلہ شی نز قول عمل بر باد شی۔ دَقلندری نہ نے مطلب دَالَّهَ عشق او حیقی محبت دے۔ چہ پہ دے بندہ متنزل مقصرد ته زررسی محبیسے دَرَیا خطہ بیانی۔ فرمائی۔

بہ زین چو سجدہ کردم ز زمین ندا برآمد کہ مرا خراب کردی بدین سجدہ ریانی
ا چہ پہ ن مکرم سجدہ او لکھلہ۔ نو دَزمک نہ اواز راغلو چہ دَ دے ریا پہ
سجدہ دَ نہ خرابہ کرم ا بیانی۔

بہ طوافِ کعبہ رفتم بد حرم رم ندادند کہ بروں در چہ کردی کہ درون خانہ آئی
ا دَکعبیہ مبارکے طواف ته لایم نو حرم نتفوق ته نے پر یہ نہ بشم۔ چہ دکبر
نه بھر د کرم بندہ کارو نہ کری دی چہ اوس دنے راحٹ۔

غرض دا چہ حال نہ وی نہ اکثر اخلاص کبیسے کیم راشی۔ نیک عمل سره
رَیا گلہ شی نز قول عمل بر باد شی۔ لیکن دَ دے سره پہ دے هم خان پوہہ
کری چہ خلی حال هم کافی نہ دے۔ لکھنکہ چہ نن مبانی ہنے جا هلان د تصرف
پہ لرنگ کبیسے دعویدار وی خکہ چہ اول خو دَ قرآن شریف شد عل ضرورت
ثابت دے۔ بل عقلًا هم دَحال دَ پاره عمل لازمی دے۔ خکہ چہ داختر معک
نہ دَ ده چہ یو سرے دے صاحب حال وی او صفحہ حال دے۔ چرے بنکارہ کین کانہ

او هم دغه عمل دے - او گورئی کے دین مواد پس خوکھ چل مجبوب او یعنی
نزاول خوبی نے د عنت د پاہ په بنسپو پریوچی - زمکھ ته به تیتیت لشی او یا
بہ ون غار و روچی - آیا دامعکنہ دا ؟ چہ مجبوب او یعنی او هم دغه شان غسل
ولاء وی هیچ حرکت او نہ کری - منک دا صاحب حال د اللہ سره فیدن لری
نزاول امینہ نے خرگندینی ولے نہ - د چل مجبوب اطاعت (تابعداری) - عبادت
ولے نہ کوئی ؟

غرضی دا چہ علم هم ضروری دے - عمل هم او حال هم - نز پہ اسلامی خشی اللہ
کنیت خشیت حال دے - د دے په وجہہ په عمل کنیت بقاء (همیشگی)، او اسانی رائی
د دے په وجہہ عمل کول اسانینی هم او د عمل توفیق هم موئیتی شی -
خکھ چہ تر خو چہ نے خوند نہ وی احسنتی د کارکولو همت نہ وی - بلکہ
د حال په وجہہ د دینا کاروند هم چلیوی - او گورئی کے د شپے د بچے کا پی
کنیت خو ضروری کار پسے تلک وی - نف بالکل په صحیح وخت بغیر د چا د -
بیدار ولو د بندہ چلہ ستر گئے او غریبینی - دا هم د حال برکت دے - او د الحال
او جاذب خودا یہ شے دے چہ تاسو بہ خو خوب ته پریڈی - چہ محبوب حقیقی
نمہ م تاسو ته متوجہہ کریے دے - خو بنہ نہ ویلی دی - عشق رانا زم کہ یوسف
را بہ بازار آورد (پہ عشق باندے فخر کوم چہ یوسف نے هم بازار ته -
راوستو) منزلی خاچلہ خرخہ بے آرامہ دا - چہ یوسف نے هم بے آرامہ کروا
د کنوان نہ نے د مصروف بازار ته راوستو - همچو صنعا زا هدے رازیں زائر
آورد (د صنعا غوندے زا هدے د زنار لائف دے راوستو) یعنی بد نام
نے کرو - او واقعی خوکھ چہ د عشق په رنگ کنیت رنگ شی د هفت بد
نامی خسرو رکیبی - نرمیجن یو دوست دے د پتوی کلکتیر - د کریے ورخنہ
چہ په هفت د عشق حالت غلبہ کری دا - د دینا نہ نہ نہ مه موری شوے دے
نور نے هر خہ میر کری دی یو د عشق سبق و مرتبہ یاد دے - بس تقریباً

دغه حال یئے دئے۔

ماهرچه خوانده ایم فراموش کرده ایم **الاَحَدِيَّةُ يارَكَ تَكْرَارَ مِنْكُمْ**
 (موبن چه خه دیلی وو هفه قول مو همیر کری دی) - بے داشنا دخرونند چه
 هفه بیا بیا وايو) - ده هضه چنل چپلوان خانه خفه دی او گله کری چه مو بن به
 د تیامت په ورخ داده گریوان ته لاس اچوو - قوم یئے تباہ کرو - د کار
 سره یئے د کاره او ویستل - لیکن زه د دے په جواب کنیه هفه خبره کرم
 کرم چه زموبنه فشر حضرت حافظ خامن صاحب[ؑ] هم په دغه شان موقع
 کری وه - هفه دیلی وو چه جناب عالی ! مو بن هم چا دغه شان خراب کری
 یو - مو بن ته خن د خرابلوو چل راجھی د سمولو نه راجھی - خلق زمو بن خواته
 ولے راجھی - مو بن خر خوک په سور نه دی راغونبنتی - نز صاحبانو باز نه
 پوهینم چه ما قوم په خه تباہ کرو - خوک د فرگئی نه نه منع کرم - د تعلقات
 ساتلوونه یئے نه منع کرم بس دغه هومه و سرته وايم چه فرعون کیزه مه -
 ته د چا بندہ یئے - بندگی او عاجزی خوبنده کرو - غرف داچه د عشق سره -
 بد ناهی لازمی ده - لیکن د عاشق په بد نامئی هیث پروا نه وی - هفه خولی -
 گرچه بد نامی ست فزی عاقلان **هانجی خواهیم نگ و نام را**
 (اگر چه داعشق د هو بنسیار انز په خیال د بد نامئی سبب دے - لیکن مو بن فرم
 ناموس نه غوارو، بلکه د بد نامئی په برکت نه کنیه جوش فور زیارتیزی
 او همت او چتیزی او وائی) -

ساقیا برخیز ده جام را **خاک بُر سُر کن غِم ایام را**
 د ایسے ساقی پاخه د حقیقت د شرابو جام را - د زمانی د غموفز په سرخاولی
 وارو، غرف داچه د عاشق په بد نامئی هیث پروا نه وی د هفه خیالات خرد او
 عاشق بد نام کو پروا نگ و نام کیا او رجوج خود ناکام هوا کسوسے کام کیا
 د بد نام عاشق د چا د نگ و نام کیا خه پروا ری - خوک چه چنل نامزاده

وی دَهْغَهْ بَل سُرْخَهْ کار دَهْ، غرف داچه محبت محبوب هم حافظه مترجمه
کوئی فو عاشق به خنگه په ارام کیني - دَهْغَهْ خو دا حال وی.

مرا در منزلِ جاناں چد امن و عیش چون هر دم - جرس فریاد بیدار کر پنڈید محملها
ا زهُ بَدَّ جاناں په کرس کبئے شنگہ په الام کینم چه هر وخت جرس شور جو پر
کھپئے ویچہ کجاوے تریا) سروانیدو ته حان تیار کریا) دَدَسے مطلب دازه
دَسے چه رہستیا هر وخت دَجرس آواز اوہری - بلکہ مطلب نے داد سے چہ -
شنگہ چه دَقافیل دَسروانیدو دَخبر داری او خلق بیدار ولن دپانہ جرس -
کھنکولے شی - نر دَجرس په او از ہول خلق بیدار شی او سروانیدو کجاوے
تری سفر ته حان تیار وی دغه شان دَحق عاشقانو ته م هر وخت هرگز یاد
وی او دَ آخرت سفر ته حان تیار ساتی - او دَسے غم هر وخت بے اراہہ کری
وی - نہ ہوبن حضرت حاجی امداد اللہ صاحب به قولہ شپہ په ٹرپا تیرولہ
او بار بار نے دافریاد کیلو -

اے خدا این بندہ رار سوا مکن گو بَدْمَهْ مَنْ سِرَّهْ مَنْ پیدا مکن
د اے اللہ خاپرده او ساتتے - که نہ دیں نا کاره یم خوتا ترم دا سوال دئے چه
حال م خرگند نہ کرے ۱ -

دَيْنِ بِنْ رَكْ حَالًا قُرْ كَبِيْنَهُ لِيَكْلِي دَيْ - چَهْ هَفَهْ بَهْ قَوْلَهْ شَپَهْ پَهْ ٿِرْ ٽِاتِيْرِ وَهْ
اوْ دَيْنِ پَرِيْشَانْ بَهْ وَوْ - چَهْ چَنْلَهْ جَيْ بَيْ بَهْ وَرَقَهْ دَيْنِ هَفَتْ اوْكَرْ وَچَهْ لِبْ خَوارِامْ
اوْ كَهْ (ناجِو ھَهْ بَهْ شَهْ)، نَوْ دَهْنَخْ دَخَاطِرَهْ بَهْ لِبْ سَاعَتْ غَلْلَهْ شَوْ - بِيَا بَهْ رَا پَاخِيدَوْ
وَهَهْ بَهْ بَيْ خَهْ اوْكَرْمَ دَأَيْتِمْ خَوبْ تَهْ نَهْ پَرِيْدَيْ - يَا آيُّهَا الَّذِيْنَ آتَيْوْا
آنَفْسَكُمْ، وَآهْلِتِكُمْ نَارًا طَادَ اسَهْ اِيمَانَدَارَوْ چَنْلَهْ حَافِزَهْ اوْ چَنْلَهْ اَهَلَّ وَعِيَالَهْ
دوْنَخْ دَهْ اوْرَنَهْ بَچْ كَرْمَحَا) - غَرْفَنْ دَاهْچَهْ دَهْ تَقْوَى حَاصِلَوْعَ دَهْ پَارَهْ دَآخَرَتْ
فَكَرْ كَوْلَ ضَرُورِيْ دَيْ - اوْ دَا سَوْجَ پَكَارَ دَمَسَهْ چَهْ دَمَسَهْ اوْ بَنْدَ مَزْلَتَهْ
چَهْ دَهْ كَوْسَهْ تَرْبَيْهْ هَرَرَتْ دَمَسَهْ - هَفَهْ رَاسَهْ شَتَهْ كَهْ تَشْ لَاسَ سَرَوانِ يَمْ

او دا داسې مفلسی ده چه د دنیا مفلسی د د سے په مقابلہ کنه جیڅ هم نه ده
د دنیا مفلسی خوبه آخر یوه رسخ ختم شی - او د آخر داسې مفلسی ده چه
ختیدل نئه نشته -

ک بازار چندانکه آگنده تر

بازار چه خومه چه پوک پوک وی - د تشن لاسی غریب زړه هفه هومره

هیں پریشان وی، بله دنیا ته چه اور رسئی هلتہ به بازار ګرم وی قسم قسم اعلیٰ
اعلیٰ خیزو نه بد وی - یکن هفه خوک به ترنه فائدہ اخسته شی - چه حان می
می د نیک عمل او ایمان سرمایه وہی وی - او چه جیب نه د د سے سرمائی
نه خالی وی - فر چیله سوچ او کری چه هلتہ به نئے بیاخڑه حال وی - د دنیا کنه
خر به خوک د یو بل نه خڑه قرف پور او کری چانه به خڑه امداد والخلی - هلتہ خو
هی خوک هم د چا امداد نشي کولے - مترجم ۱ -

ما جاونا او س هم وقت شته - د حان غم او کری - او د سے یعنی سفرتہ
خڑه تربنے جمع کری - وَلْتَنْظُرْ نَفْسُكَ مَا قَدَّمْتِ لِغَدْ ط یو کلید یو عامہ قاعدہ ده
د خدا نیکو بندیاون د د سے طریقہ خلقو ته بنیلے ده - هفه طریقہ داده چه
په شپه و سچ کینه خڑه وقت د سے د پاں هقر کری - چه په هنچ کینه حانته
حانته کنه کینه سوچ کوئی د تقولونه اول په د سے غور، شروع کری - چه
الله تعالیٰ مو بنن ته خومه بے شاره نعمتو نه را کری دی - او په مو بنن نئے
خومه بے حسابه احسان نه دی - او بیا دا سوچ او کری چه د د سے په مقابلہ
کنه نه مو بنن عمل خڑه د سے؛ مو بنن د د سے نعمتو نه خومه شکر ادا کرو - بیا
په د سے غور او کری چه سحر نه تر مابنام مو بنن خومه ګناهونه او خومه
نا فرمائی کری دی - او بیا په د سے غور او کری چه که داسې سلوک مو بنن
د بل یو حاکم سه او کرو نو هفه بدرا سره خڑه عمل او کری - خڑه چه مو
ذ من ته راشی چه هفه به داسې داسې سزا را کری - نو بیا دا سوچ او کری

چه اللہ تعالیٰ دادا سے نافرمانز دپار خہ سزا مقرر کرے دہ - بیا دا تصور او کرئی چہ د قیامت وسخ دہ - نہ راکرز شرے دے سختہ لگھی دہ دا - الحاکمین د انصاف عدالت لگیدے دے - فرشتو زہ نیو لیم - د حقیقی باد شاہ در بار ته نے حاضر کرم - او من به رانہ د چپلر علمنو تپوس کبری حما عملناہم د نا فرما یونہ د کہ دہ او هیخ معقول عذر راسہ نشتہ - چہ حان پہ غلامی کرے شم - او نہ د تیبنتے خہ مخ شتہ - نہ د پتیدو خائی شتہ مخamus د دوزخ لعس دی او نہ فرشتو پہ زخیرو نو قتلے و مردوں کرے یم - بس پہ دے تصور کبنتے پہ سجدہ پریو ہ - او ہیں پہ زاری د اللہ نہ د چپلر کنا ہرنو معافی او غوارہ او توبہ او باسہ او پہ ٹرپا ٹرپا د اللہ نہ دا سوال او کرہ - چہ اے اللہ کری کنا ہونہ راتہ معاف کرہ او اوس ہمت او ترفیق را کرہ چہ د نرسو کنا ہونہ حان بچ کرم - د شپھ خواں اللہ نہ دا زاری کری - او د ورجن د بنو عالیمان لیکن دینی کتابو نہ کھوری - او چپل کرر والہ او چپل بچوتہ نے اوس روئی - کہ بچی مو انگریزی تعلیم کری ہم خہ وخت ورتہ دینی کتابو نو او ریڈو تہ ہم - مقرر کرئی د چہ دیناوی تعلیم سہ سہ د دین نہ ہم خبریں ہی، افسوس دے چہ تاسو ورنہ خالی د دوزخ کندے جو ہو وئی - (د دینا تربیت خوار کری لیکن د آخرت نے د سر سہ هیخ غم نہ شتہ) - ہر کلہ چہ انجام نے دا وی د چہ د دوزخ کندہ ترے جو ہیں ہی) - نہ د دا سے او لاد د پیدا کیدو او تربیت خیر خہ شو؟ - دے نہ خوچہ ادو پیدا نہ وئے یا وہ کوئی مرہ وے نہ بنس وہ -

مرا اسے کاشکے مادر نہ میزاد و گریزاند کس شیرم نمیداد
اے افسوس دے کہ زہ ادو د مورہ پیدا نہ وے - کہ پیدا وے چہ چا
پئی نہ وے را کرے ایعنی چارم تربیت نہ وے کرے او ورکولی کبنتے مرے

او په دنځی د یعنی کتابو نو کښه چه په کرم خاۓ نه پوھین ځی - هکان د ته بنکاره شي - د چا بهنه عالم نه یئے ټپس کوئی او خان په بش پوھه کړئ
چه داد و کاره مو و کرکل (قربه او د یعنی کتابو نه کتل) نز انشاء الله چلله
به من حالت بد ل شي - او الله تعالیٰ به د ینک عمل قریق در کړي -
او د احال به در ته حاصل شي کوم چه فر مالی - یَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ
وَ قَرْلُوا قَوْلًا سَدِيدًا يَصِحُّ لَكُمْ أَعْمَالُكُمْ - «اے ایماندار و د الله نه ويورین ځی
او کړئ سمه جبریه - سم به کړی الله تعالیٰ ستاسو عهلوند، د تقوی نه هراد
خشیت او د قولًا سدیداً نه مناد اعمال دی - چه دا دواړه کاره او کړئ - نز
خشیت به پیداشی او اعمال به چلله سُم شی او داسې بهته زندگی به در ته
حاصله شي چه ورته ویله شي -

هر ګننه مید آنکه دلش زنده شد به عشق - ثبت است بتجربه عالم د وام ما
(د چا ساره چه په عشق ژوند سه شو هغه هر ګننه مني - د دنيا په منځ زموږ
دا ځی ژوند ثابت شویه دیه) تاسو په دیه څل فاني ژوند خو خن کړئ؟
ژوند خو هغه دیه کوم چه دا ځی دیه - او که د چا داشک و ځی چه بنده
خوبه یو ورځ هرسو هري - نو بیا په دینا کښه یئے دا ځی ژوند چرته شو -
نو په دیه بسته پوھه شئی چه دا هر ګه په ظاهره هر ګه دیه خود اسې -
مرګ دیه چه که پوئی شوئی نو چلله به یئے اړهافنه او کړئ - دا چه کله
راشی نو داجسمانی پردیه په رتره شي (سروح چه ازاد شی نو ډیں او چت
مقام ته او رسی) یو عاشق وائی -

وقت آن آهد که من عریان شوئم جسم بگذارم سراسر جان شوئم
(هغه وخت را غلو چه نرم به د جسمانی قید نه ازاد شم - دجسم به پنیدم او
حاله روح به شم - دجسم د قید نه په ازادید و خوشحالی یعنی او وائی -
خُرم آن رونکن ین هنرک ویران بردم راحت جان طلب وز پئے جانان بنویم

نذر کردم گر بسرايد اين غم روزے قادر ميکده شادان و غزل خوان بروم
 هفه به پيره دخوشالئي و سرخ وی چه نه ددھے و ران کندور (دنيا اندرولن
 شم - سارح م په ارام شي او چيل محبوب ته او هرم - مانڈر منل دے که
 داد غم شپيے و سرخه د ديناوي ثروند) ختم شو - فو د شراب خانيه قروه
 به په خوشالئي او سندروم ، الله اکبر خونه خوشالئي کوي - مرکن ورته
 داسه اسان بنکاري چه ارمان نئے کوي او د آخرت په ثروند نئے دا سه یقين دے
 چه د هنخ یقين خ علامه نئے دلتہ هم بنکاره کيني) - نهونبز منشد حضرت -
 امداد الله صاحب مهاجر مکي د وفات په وخت وصيت کرے تو - چه زره
 م غواري چه خا د جنازه سو ذکر کيدے - د هنخ دايقين تو - چه د
 مرکن نه پس به هم د هنخ حیات په وجهه د ذکر خوند اخسته شي چاته چه نئے
 وصيت کرلو هنخ عرف او کرو چه دا کار خونا سب غوند هے نه بنکاري -
 حفوت غل شو و نئے ملنے - د دھے خبرے نه بل هيشوک نه و خبر - د حضرت
 دھے حرامت ته گنوري - چه کوم وخت جنازه سوانه شو - فو یو عرب او ازان
 او کرو - یا آیه الثائ - اذ کرو الله - اے خلقو د خدا نئے ذکر او کري - خلقو
 ذکر شروع کرو او جنازه سو سوان وو - د هنخ خواهش الله تعالیٰ چيله
 پوره کرو -

یو بل بزرگ وصيت کرے وو چه خا جنازه سو په لاره دا شعار والي -
 مفلساينم آمده درکوئه تو . شيئاً لله ارجمال روئے تو
 د ست بکشا جانب زنبيل ها آفرين بن دست و بن بازوئه تو
 د سوالگرے ستاکوئه ته راغليم - د خدا نئے د پارو بن چيل بنا مسنه مخ را بنکاره
 کرو خاکچوك ته لاس را و بن د کوه - ستا په لاس او ستا په مهتو د آفرين وی
 صاحبافو ! که روح کينه نئے ثروند نه وو - فو دا وصيتنه نئے و لے کول ار
 د اتش خيال نه وو بلکه على اثر نئے هم خرگند يدو - واٹي چه حضرت سلطان

تظام الدین او لیاءُ چه وفات شو او جنازه مئ روانه شو - فرَد جنازه سره
ئی یو خادم دا ارمانی اشعار شروع کړل -

سر و سیمینا بصرحا میروی سخت بے مهربی که بے ما میروی
اے تماشا کاہِ عالم روئی تو کجا بهر تماشا میروی -

دا ز من بن د سرو سمن په شان بناسته محبو به په سیل روان نئے - دین بے
وفا روئی چه ز هون بن نه بغیر روان نئے - اے چه دستا دی مخ - تماشې ته به قوله
دنیا راتله - او س ته په حنله د چا تماشې ته سروان نئے -

والئی چه حضرت سلطان جی باندھ د وجہ کیفیت راغلو اولاس مئ په کفن
کښه را وچت شو - فوا آیا بیا دا ویل غلط دی ؟ چه د دینا په مخ ز هون بن -
د وام ثابت د سے - لیکن څما سره داخله ده چه خلق به مئ شروندي او ګنډي
او مرادونه به ترمه غواړي - لیکن سوال د شوندو نه کله جائڻ د سے چه د
هغه نه به دئ وند په وجهه جائڻ شي او بیاک ترمه غواړي هم دا سے شه
ترمه غوبنسل پکار دی - کم چه د هغه نه سره د سے - مال دولت د هغه نه سره
چونه د سے چه تاسو ته مئ در کھري - د هغه نه سره خوشیو شه د سے او چنل
قول عمر نئے د دغه شي په حاصلو لو تام کړے د سے - هغه د سے دا الله عشق
نن دغه شهه قه نه دا الله د رضا موافق او غواړي بیا به درته معلومه شي
چه دا خنگه شوند د سے - د د سے دا ټمی شوند د حاصلو لو طریقہ داده - چه
اول دینی علم نراده کړئي - بیا په عمل او کړئي او دغه عمل خپل حال کړئي
په دغه طریقہ به مو دین او دینا دوا په سُم شي - د نیا سمیدل په د سے -
معنی چه قلبی سکون او اطمینان به منصبی شي - دا نه چه دین مال دولت
به په لاس در شي - مخکنې او شاد د سے - ایٽ الله عزیز عَفْوُرْ - سبحان الله
څه بلاغت د سے - چه اول نئے عزیز او فرمائیلو (په هر چا غالب) او بیا په
غفور، (بخشونکه)، آیت ختم ڪرو - که اول نئے غفور دیلو وسے او آخر کښه

عزین - نو چونکه خاتمه به یئے دَجلال په صفت شو ہے وہ - من ما یوسی او ده
 حرف غلبہ بد خونہ شو ہے وہ - چہ موبن دو منہ دیں گھنٹکاریوں او هفہ
 داسیے غالب ذات دے - نو ہم بزن خلامیے به خلگہ کینی - او چہ دَآیت خاتمه
 درجت په صفت او شو په دے کبینے دے ته اشارہ وہ چہ هفہ ملربانہ دے
 اول به وہ سو گرفت او نہ کپی - او کہ گرفت در سو او شو - هم نا امیدہ
 کینٹی مه - دَھفہ رحمت دیرو سیع دے - معاف به موکپی او س دعا -
 او کپی - چہ اللہ تعالیٰ — موبن تقلو ته دَعمل توفیق را کپی - آمین -

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم   بِلَغْتُ أَعْيُّنِي وَلَمْ آيَةً ، بخارى،

دعوات عبد رب

دريم جلد

شيبنم وعظ

ترغيب الأضحية

(دَ قربانِ ترغيب)

له ارشاد اتقى حكيم الامم حضرت مولانا شاه اشرف على صاحب تهانوي

خلاصہ

پہ اسلامی عبادات کرنے والوں کی اختر پہ ورخ قربانی یو ام عبادت دے
لیکن دا پرنسپیال حکومت پہ دور کرنے دیرو مغرب زدہ مسلمانانہ بہ پہ.
قربانی اعتراف کرلو چہ مسے یے فائدے تاوان دے۔ حکیم الامت حضرت مولانا
اشرف علی تھانوی پہ دے وعظ کرنے والے قربانی فضائل اور فائدے بیان کری
دی۔ اور پہ دینہ حیکما نہ طریقہ نئے دے دے قسم اعترافوں نے مکمل جواب و رکھے
دے۔

ھفوئی دا وعظ دھنیل کلی تھانہ بھون پہ جامع مسجد کرنے پہ ۷ ذی القعڈہ
۱۳۳۰ھ کرنے والے جمعہ پہ ورخ تقریباً یونہ کھنثہ کرنے کرے دے اور مولوی
عبداللہ صاحب قلمبند کرے دے۔

(تسینیم الحق)

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الحمد لله نحمده و نستعينه و نستغفره و نرْمُن بِهِ و نترك علیه و نعوذ
 بالله من شرور افسنا و من سیئات اعمالنا من يهدہ الله فلامضله و من
 يضلله فلا هادی له و نشهد ان لا اله الا الله وحدة لا شريك له و نشهد ان
 سیدنا و مولانا محمدًا عبدہ و رسوله ﷺ ایلٰه تعالیٰ علیه وعلی الہ واصحابه
 وسلم - اما بعد - فقد ورد في حديث طویل قالوا ما هذہ الأصْحاحی یا رَسُولُ
 الله قَالَ سُنَّةً أَبِیکُمْ أَبِرَّ اهْمَمْ - (اعمال عرض ابوکروی رسول الله دا قی باں
 خه) شے دھے ؟ هغونی او فرمائیل د ستاسو د نیکه ابراهیم علیه السلام طریقہ
 ده) دا دیں او بن د حديث شریف وقتہ ده د قربانی په فضیلت کہنے په دھے
 وخت کہنے د اختصر غوندے مضمون د قربانی د فضیلت په حق کہنے عرضی -
 کوم - اگرچہ د او بن د سفر نہ راتلو په وجہہ سترے سقومانہ یم - لیکن د
 چنہ خوبزو میلمنون په وجہہ کوم چہ په دھے وخت کہنے موجود دی خہ مختصر
 غوندے بیان اوشی نو بنه به وی - قربانیو ته خر یا وخت دیں دھے -
 لیکن نہ بیا په سفر سروان یم خداونجبو میا موقع په لام راشی که نہ - په
 وخت صرف د قربانی تر غیب ور کولو د پاٹ د قربانی فضیلتند مختصر
 غوندے بیان - تفصیل احکام بہ پدبلہ موقع اوشی انشاء الله - د اصل
 مقصود نہ گنکنے د تمهید په طور یو خوبزرسے واورئی - اوکونی زمیزن
 رسول کریم ﷺ علیه وسلم په موبن خرمہ مهر بانہ دھے چہ ن موبن د
 فائدے بیه خبره نئے ہم بے بیانلو نہ ده پرینسی - قربانی - روژہ - حج - زکوہ
 دا ہول احکام موبن ته معولی خبرے بنکاری او هیچ قدر نئے نہ کرو - د دھے

و جهه داده چه پلار ینك را سے دا کارونہ و یناو دا جبرے او رو۔ لیکن
 چاتند دا دولت په ڈین کوشش او غتہ محنت په لاس ورغلے دے۔ ددے
 قدر دھری نہ او پوبنتی۔ و بنی بندہ ته کہ ینمہ روچئی په لاس فرشم
 ڈین په خوشال شی۔ او چه د ڈین دکولی نہ یخیتہ خرابہ وی هفتہ که زردی
 پلار نہ ٹکنے پراتہ وی نو گوری ورتہ هم نہ۔ اصحابُ رَحْمَةِ خود صغری دپوس
 جواب د تلاش نہ پس حاصل شو۔ او مونن ته مفت په لاس راغلو۔ خوبین
 ته هم د دے دغیے قدر پکار دے لک اصحابُ رَحْمَةِ خود کے دو۔ حکم چه د تراپ
 او عذاب هفہ خبرے د، چه ہون د پاره د دے نہ زیات فائده من بل شے
 نشته۔ او سره دغتہ فائده دا کارونہ دو مرع اسان دی چھ ھیجھ نکلنا پکنے۔
 نشته۔ او د دے کارونو اسانیتا چپلے د دے د فائده هن کیدو دلیل دے۔
 حکم چه دا قانون قدرت دے چہ کم شے بندہ ته ڈین ضروری او ڈین مفید
 وی۔ د ھنچ حصول ڈین اسان وی۔ لک بینا دم او قولو حیوانات ته د ژوند پاڑ
 د ہولونہ نریات ضروری شے ہوا ده۔ کہ یو منتہ نہ وی م بندہ ژوندے
 مشی پاٹتے کیدے۔ او دو مرع ڈین او اسانہ ده چھ ھیجھ قیمت او هیجھ خواری
 پکنے نشته ورپسے ضروری شے او بی دی نو صفحہ م د ہنرو خیز و فو پہ نسبت
 ڈین سے او ازانانے دی خود ہوا پہ شان نہ، د دے نہ پس د خواراٹ منبر دے
 من هفہ د دے دواپو نہ گران دے خربیا م ڈین دے۔ او کم خیز چھ غیر ہنرو
 دے۔ هفہ ڈین کم او ڈین گران دے لک جواہرات چپن، گھن فرغلق دا سے شتہ
 چه لعل پیش نی هم نہ چھ خٹہ ته وائی او خنگ وی۔

دغہ شان کوں علمونہ چہ ڈین ضروری او فائده من دی هفہ ڈین اسان
 دی او بسیونکی یئے هم هر جائے کبئے ڈین دخ۔ او می اجرتہ نے بنیئی۔ او دغہ
 و جهه ده چه د قرآن شریف تعلیم ور کوونکی ڈین دی او پہ لبھ معاوضہ
 منتیتے شی۔ او کم علمونہ چہ ڈین ضروری نہ دی۔ د ھفو بسیونکی هم کم او

گران دی - غرف داچه د جرے فائده ته کتل پکار دی - مفہون نایابی
 یاد الفاظ بنائست او خوند ته کتل نه دی پکار - اکثر خلق په خوند پسے -
 گھٹی - وعظ هم دھفه چا اوریدل خوینوکا چه بنائسته الفاظ - مزیدار
 شعروند - او خوندناکے قصے اولطیغ بیانی - او شوک چه وعظ کنیے په
 ساده الفاظ مسئلے او احکام بیانی دھفه نہ تبنتی - حالانکه فائده من هم دفعه
 وعظ دی - لیکن دوئی خوینی چه زمیں فائده په خوکنی وہ - اللہ تعالیٰ
 فرمائی - عسلی آن تکر هوا شیئاً و هوا حیث لکم و عسلی آن تھبوا شیئاً و
 هو شر لکم - (و) میں حلبیو متساوس خربن نہ وی حالانکه هفہ تاسوہ بنے وی
 او میں حلبیو شے ستاس خربن وی حالانکه تاسو د پارہ بنے نہ وی) - داد
 اللہ تعالیٰ غت رحمت دے چه موبن ته دے داسے مضامین بنیلی دی کوم چه موبن
 د پارہ فائده من دی او د کار دی او بے کاره غیر ضروری مضامین مُراثة
 نہ دی بنیلی اگر چہ مزیدار وی - دا تو لے جبرے چه دے د پارہ او کپرے چه فن
 چه زہ کوم مفہون بیانم دھفے قدر او کپرے او معمولی خبره نے او نہ کنڑی -
 هفہ مفہون دادے کوم چه اللہ تعالیٰ موبن ته د حنبل حبیب په ذریعہ بنیلے
 دے - چہ رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم اصحاب ته د قربانی هدایت کلو - نہ
 هعنی تپس او کرو چه د قربانی حقیقت خدے او موبن نے ولے کرو - حضور
 او فرمائیل چه د ستاسو د نیکه ابراہیم طریقہ ده - عام خلق خوبہ دا حنیا
 کوئی چه دے کنیے د قربانی خہ خام فضیلت بیان نشو - لیکن پوھہ خلق بدپوھہ
 شی - چہ دا دو مرہ غت فضیلت دے چه د دے نہ علاوه چہ خوبہ فضیلتونہ -
 بیان شوی دی - دھفہ تلو نہ زیات دے - لکھ چہ میں نہ بدئے دن تھپورہ -
 تفصیل سے بنے واپس کوم - تقدا میسٹھے د زیاتی وضاحت د پارہ دا عرق کول
 غواہم - چہ دلتہ سُنّتَةَ آیُّكُمْ ابراہیم فرمائیلی شوی دی - د آیُّكُمْ لفظ
 ولے زیات کرو مرف مسٹھے ابراہیم نے ولے او نہ وے من دے کنیے د دو خبرو

رضاحت پکار دئے - یو خود اچہ ابراہیم ته د قول امت نیکه خنگ او ویلے شو - او
 بل چہ دے لفظ ز یا قول کبنتے فائدہ خذ وہ - نو د اولے خبر ہے یو جواب خود دادے
 چہ عرب قول د ابراہیم د خونے اسماعیل او لا دعہ بن عہد نے نیکہ شو - لیکن
 پہ دے حدیث کبنتے خر قول امت ته خطاب دے چہ پکنے غیر عرب هم دی یواحی
 عرب ته خطاب نہ دے - نو بندہ دادہ چہ او ویلے شی دلتہ مطلب رو حانی نسبت
 دے - او ابراہیم ن موبن رو حانی نیکہ دے حکم چہ د رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 وسلم د ابراہیم سوہ ہیں نز دو تعلق دے د نسبت پہ لحاظ سوہ هم او د شریعت
 پہ لحاظ سوہ هم - چ شریعت مجددی او شریعہ ابراہیمی سوہ یو شان دی پہ امولو
 کبنتے هم او پہ فرعون کبنتے هم - حکم ارشاد دے - قاتیعو ایلہ ابراہیم حینفا - یعنی
 د ملت ابراہیمی تابعداری کری - دلتہ دا شک کیدے شی چہ شریعت مجددی خر
 نو، قول ملتونہ منسخ کروی - نبیا حضور ته د ملت ابراہیمی د تابعداری
 حکم خنگ او شو - جواب نے دادے - چہ د ملت ابراہیمی د تابعداری حکم پہ دے
 حیثیت نہ دے شے چہ مخدہ ملت ابراہیمی دے - بلکہ پہ دے اعتبار شریعہ دے
 چہ شریعت مجددی دے - او ملت ابراہیمی نے لقب دے او دالقب نے حکم دے چہ
 دوارہ ملتونہ پہ امولو او فرعون کبنتے سوہ یو شان دی - او پہ دے وجہہ دانہ
 دی ویل شوی چہ اشیعو ابراہیم - چہ د ابراہیم تابعداری او کری، بلکہ دا -
 ارشاد دے چہ د ملت ابراہیمی تابعداری او کری - د دے مثال داسے دے لک
 چہ او ویلے شی حقی مذهب خوبی کری - نو دے مطلب دانہ دے چہ شریعت
 مجددی پہ تابعداری کبنتے چہ د ابو حنیفہ کوہ طریقہ دہ ۔ یعنی خوبی کری - د دے نہ
 د هنگ اعتراف کوونکو جواب هم او شو - خوک چہ حنفیان ته د او ای چہ دوئی
 شریعت مجددی پر بینے او د ابو حنیفہ مذهب نے خوبی کری دے -
 غرض دا چہ دا ثابتہ شو چہ ن موبن د نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم د ابراہیم
 سوہ دینی قرب هم دے او نسبی هم چہ د ابراہیم پہ اولاد کبنتے دے - نو او س پہ

دے پوئه شئی چہ ابراھیمؑ نے موبن روحانی ینکہ خنگ دے - دادے دریے دلیلوں دی - ۱) وپنیے عقلی دلیل دے - پہ دے غور پکار دے - چہ پلار داولادش خه کری - موبن وینوچہ پلار په خان سختہ تیروی او داولاد تربیت کری دغه شان رسولؑ کریم ﷺ علیہ وسلم هم ز موبن روحانی پرورش کرے دے - او دامت دپان نئے دپلار نہ نیات تکلیفوں بنداشت کری دی - او دامت پہ تربیت کنیے نئے خه کمی نہ دے کرے - نر حضورؓ دامت سروحانی پلار دے او حضورؓ دا ابراھیمؑ دھوئے اسماعیلؑ پہ اولاد کنیے دے - فنا ابراھیمؑ نئکہ دے) من دوقل امت هم ینکہ شو -

۲) دریم دا چہ اللہ تعالیٰ فرمائی دی - آنئی اولیاً بالمعومنینِ من
آنفسِهم ق آز واجههُ أمهاتِهمْ (نبی پہ مؤمنان دھپل خانقین نہ نیات گران دے او دھخوئی بیبیانے دھخوئی میاندے دی) من هر کله چہ دھفه بیبیانے ز موبن میاندے دی چہ هخوئی دامت سروحانی تربیت نہ دے کرے هرف د تربیت کرومنکی بیبیانے دی - من هغہ تربیت کو ونکے خو ضرور دپلار دچھ لری - او دا د موہ والی او پلار والی تعلق دو ہو مضبوط دے چہ دوفات نہ پس هم د بنی د بیبیانی سی نکاح حرامہ دا -

۳) دریم دلیل دادے چہ اللہ تعالیٰ فرمائی : - مَا حَمَدَ أَبَا أَحَدٍ مِّنْ رِجَالِكُمْ وَ لَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَ حَاتَمَ النَّبِيِّنَ ط - (یعنی محمد رسول اللہؐ دستاوس پہ نلرینو کنخه دھیچا پلار نہ دے - لیکن دا اللہ رسول او آخری بنی دے - تاسو بہ حیران وئی چہ دادے آیت نہ پہ پلار والی خنگ استدلال کیدے شی دے کنیے خونجھ صفا دپلار والی نہ انکار کرے دے - لیکن د تقریں نہ پس بد دن تہ انشاء اللہ - و افعہ شئی چہ دا ویر صفا دلیل دے پہ پلار والی باندے - اول پہ یو جبو خان پوھہ کرئی - دخویے دا قاعدہ دا چہ دلکن پہ مقابل او ما بعد کنیے تصادوی او دلکن ما بعد یعنی دلکن نہ پس جملہ دیو شک جواب وی - کوم چہ دلکن

نه ملکنی جملے نہ پیدا شوئے وی - لکھ چه ویلے شی - زید راغلے دے لیکن دھنہ
و روسانہ دے راغلے - دا پہ هنہ فحت کئی ویلے شی چہ دمکھا طب دا خیال
وی - دزید سرو بہ نئے ورور ہم راغلے وی نو لکن سُ دھنے شک جواب
او شو ۱ - او س پہ دے آیت کئی غور او کری ۲ - پہ ظاہرہ خود لکن پہ ما قبل
او ما بعد کئی خہ تضاد نہ بنکاری - یکن کہ غور او کری نو پوھہ بدشی چہ
تضاد نئے شتہ - هر کله چہ ما کان محمد ابا احمد من رجالکم او ویلے شو - نز
پہ دے کئی داشک پیدا شو - چہ هر کله اللہ تعالیٰ د پلار والی نفی کوی
نو د حضور^۳ سو بہ نموذن د یخ قسم پلار والی تعلق نہ وی - حکم ورلندے
لکن سو د دے شک جواب او شو - نیو قسم پلار مود دے یعنی سا وحانی پلار
مود دے حکم چہ هن د اللہ رسول دے - او د تاسو سرو حانی تربیت کوی - او
د تاسو سرو حانی تربیت کوی - نوک د رسول پہ لفظ د پلار والی معنی وانہ
خستے شی نو کلام بہ بے ربط شی -

غرض دا چھ عقلًا او نقلًا دا ثابتہ شو چہ رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم
زمین پلار دے او ابراہیم دھنے نیکہ دے - فرو ثابت شو چہ ابراہیم د تول
امت مهدی نیکہ دے - حکم چہ هر کله صرف د زوجیت پہ تعلق دھنی بیسیانہ
نمونن میاند دے شوئے - نو نسبی تعلق خرد دے نہ نیات دے او قرآن شریف
کئے چنہ ار شاد دے - ملّة ابیتکم ابراہیم - دلتہ خر ظاہرہ د چہ روحانی پلار
ترے مراد دے حکم چھ خطاب عام دے قول امت ته (یواہی عربو تھ خطاب نہ دے)
دا خو شو د کلام محت او سواری چھ پہ دے لفظ زیارت و کئے غرض او
نکتہ خہ دے - نو خبرہ دادہ - چہ مہربانہ پلار چنل او لاد پہ قسم طریقہ
پوھہ کوی او هر وخت پہ دے فکر کئے وجا چہ کرم عنوان بہ پہ دوئی
نیات اثر او کری - او پہ کرمہ طریقہ بہ سبیل پوھہ شی - نو حضور اکرم^۴
هم داعنوان حکم خوبن کرو - چھ دا فطری حبہ د چہ د پلار نیکہ طور

طريقه د خلقو په زمرو فن کښه ناسته وی۔ او د یو تعلق نه وي و هرسه او هم د غه وجنه ده چه کافران چه به د بت پرسنۍ نه منع کوله شو۔ نه هفوئی به و سه موہن ته د پلار نیکه نه دا طریقه پاته ده۔ موہن نه پریښه نه شو او من هم که خوک د خرابو روا جو غر نه منع کړئے۔ فروانۍ چه پخوا راسه زموہن مشرافن دا سه کړي دی هوبن نه پریښو سه نشو۔ غرف دا چه د خاندانی رواج دیں نروفه وی۔ او د غه حکمت د سه چه و یله شوی دی الایمه من قریش (سرداران بد د قریشو نه وی)۔ او د تخصیص وجنه نه داده چه د اسلام دین رسول الله خور کړئے د سه او هغه قریشی وو۔ فو ګریا دین د قریشو خاندانی شه د سه۔ فو خو مرع قدر او حفاظت چه نه هفوئی کوله شي بل خاندان نه شی کوله۔ باقی پاته شو د اجنو چه بنی هاشم نه ولے نه خام کول هغه خو رسول الله ته دیں فن دی وو۔ فو د د سه فجهه داده چه بنی هاشم بن دی او قریش ګز دعا۔ د یو معکنة ده چه په خه وقت کښه بنی هاشم کښه د امارت د صلاحیت سهی من تو کښه تکلیف پیدا شوئے وی۔ بھر حال د د سه نه د اعلویه شو چه د خاندانی شه سه تعلق دیں وی۔ او بیا خام په عربو کښه خاندانی منسته د یو زیاته وه۔ حکم حضور د ترغیب ورکلو پر موقع او فرمائیل چه د ستاس خاندانی شه د سه دا خرمور کول پکار دی۔ او ګورئی حضور په چل اهت خروه مهربانه۔ چه په قسم قسم طریقہ ترغیب ورکوی۔ اللہ اکبر۔ بھر حال مطلب د قربانۍ فضیلت بیا نزل دی۔ او س پاته شو دا خبره چه د د سه نه نه فضیلت خنگه معلومېږي۔ نه په د سه پوهیدل اول په یو خونزو خبر و پوهیدل غواړي۔

۱۱) اول په د سه پوهیدل پکار دی چه قربانۍ ته سنت ابراهیمی وله و یله شوی دی۔ هغه خه کړي وو چه د هغه په وجنه قربانۍ د هغه یو یادکار شو

شاید چه یو مسلمان به هم داسیه نه وی چه دا ورته نه وی معلومه چه ابراهیم؟
خه کری وو- چه دا کری وو- چه دخدا سه پاک په حکم نئے دَخْل خوب.
خونیتے حلالولو پخته اراده کرے وه -

(۲) بله خبره داده چه د یو کار پخته اراده کول دَهْنَه دَكُلُو حکم لری- یعنی
کرم اثواب یا عذاب چه په هغه کار کولو ور کیده شر هغه په پخته اراده هم دا
کوله شي- او گورئی دَوَادَهُ حُلْمِي ته کخپله ناویه نئے لیدله نه وی چا پردی
بسنے واستوله چه داستان او هغه ورسه کور واله او گرو نو ده-
زنگناه په نشتة- او که خپله ناویه نئے ور واستوله خر هغه ته نئے چه داستا
ناری نه ده بل خوک ده او هغه ورسه کور واله او گرو فرسه دَدَه سه چه
هغه په حقیقت کښه دَدَه نکاح کرے بسنه ده- بیا هم دَدَه په ذمه دَزنگناه
ده- دغه شان که چا یو سری ته حلال شئے او بنسیلو چه دا د غلامال دے نه
هغه ته نئے خوب حرام دی او که دَغْلَامَ وَخُرْهَهَ ته چا او ناویه چه دا
حلال شئے دے او دَهْنَه په غالب کرمان دَحَرَمَ نه وو بن هغه ته نئے خوب ده
جائی دی- دَدَه سه مسئله معلوم شو- چه دَثَوَابَ وَعَذَابَ مدادر په عنم
او پوخ نیت دے- فرا ابراهیم اگر چه چپل خونیتے ذبح کرے نه وو- لیکن
پخته اراده نئے دَذَبَحَ کرے وه- بلکه په چپل خیال نئے په چاوه رابنکل او
لیکن هلتہ الله تعالیٰ دَهْنَه دَخْوَبَه اسماعیل په خائے یو گد، راستوله وو
چاره دَگَلَه مرئی پنیکره- او اسماعیل بیج شو- من دَدَه قاعدے په برکت
ابراهیم ته دَخْوَبَه دَذَبَحَ کولو اثواب حاصل شو-

(۳) دریمه خبره داده چه د شریعت د قاعدونه معلومیږی چه کوم شه چه
دَالَّهُ په لار کښه ور کوله شی هغه چه خونه زیات غوره او خونی وی دوو
دَهْنَه ثواب زیات وی- الله تعالیٰ فرمائی- لَئِنْ تَنَالُوا الْبَرَّ حَتَّىٰ تُشْفِقُوا مَمَّا
تُحِبُّونَ- د تاسو هر ګن نیکی نشئی حاصلوله تو خوچه د خپل غوره خیز و نه نه

خرج نہ کری، دد میں آیت نہ معلوم شو چہ خونرہ چہ زیات غورہ تھے دا اللہ پہ
لارکنہ خرج شی دو مرہ نے ثواب زیات دے۔ کہ خونک اروائی چہ دد میں آیت
نہ خونرہ نیکی حاصلوں معلوم ہے زیاتی فضیلت ترے خنگہ معلوم شو۔ جواب
ئے داد چہ دلتہ د بڑ نہ مراد کامل بن دے او دلب نے روپے آبٹ دے
چہ فرمائی - **وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ** ط (او تامسوجہ هرثہ خرج
کری اللہ تعالیٰ پہ هفے خبر دے یعنی ثواب بہ نے درکوی من دد میں آیت نہ۔
معلوم شو چہ هرخنگہ شے چہ وی بندہ وی کہ خراب او لبندی کہ دین ثواب
بہ نے درکوی تھی۔ فو د دواہو آیتوین خلاصہ دا شو۔ چہ ثواب خوب بہ پہ
هرخیز درکوی شی لیکن کامل ثواب صرف پہ غورہ او محبوب خیز خرج کولو
حاصلیدے شی۔ نزموہن مطلب ثابت ش۔ چہ شے خونرہ چہ زیات غورہ وی
ثواب بہ نے ہم دو مرہ زیات وی۔

اوہس داکتل پکار دی چہ دھوئے سو د بندہ خونرہ مینہ وی۔ موہن دا وین
چہ دھوئے سو مینہ د چل ہان نہ ہم زیات وی۔ د چل ہان د پاہ چہ د بندہ
کوم کمال خوبی وی۔ دانہ خوار کی چہ بل خونک د ہم دے تہ اورسی۔ لیکن دا
ئے خوبنہ وی چہ چل خوئے نے دد میں نہ ہم زیات کمال حاصل کری۔ دے نہ۔
معلوم شو چہ ابراہیم دھوئے قربانی تہ تیار یادو باندھے هغہ کارکرے دے چہ
دد میں نہ زیات بل نشته۔ فاظاہرہ دا چہ دد میں ثواب بہ ہم دین ویجا۔ دے
نہ پس معلوم شو چہ رسول کریم صلی اللہ علیہ وسلم قربانی تہ سنت ابراہیمی
فرماشی دی۔ حالانکہ ابراہیم چہ کوم کارکرے وو هغہ بیل وو اونہن کار
بیل دے۔ ابراہیم چل خونرہ نے ذبح کولو۔ او موہن خارو سے ذبح کرو
نہ بیا دا قربانی سنت ابراہیمی خنگہ شو۔ داخو ہلہ کیدے شی چہ موہن تہ د
خاروی پہ قربانی دو مرہ ثواب را کرے شی خونرہ چہ ابراہیم تہ دھوئے پہ قبلہ
درکرے شو ہے وو د دواہو کارو فو د غرض د یو ولک پہ وجہہ وہ تہ یو کار

او ویلے شو۔ اگرچہ دواره کارونہ جدا جدادی - گنریا حضور خپل امت ته۔
 بشارت ورکوی - چه اے امت مهدی په تاسو باندے خپل رب دو مرہ مهریان
 دے چه دخادری په قربانی هغه ثواب درکوی کرم چه نے ابراهیم ته دھری
 په قربانی ورکوی دے۔ او گورئی د دے حدیث نه د قربانی خرومہ غت۔
 فضیلت معلوم شو - او پرنکتے ترسے بلہ ھ معلوم شو - چه یو بادشاہ چه
 انعاموں ورکوی نو کرم کسان چه ورتہ زیات نزدے وی هفتہ غت۔
 انعام ورکوی - بیا دھفروئی نہ پس نورو ته درجہ په درجہ کم کم ورکوی
 هرجاتہ دھنخ درتیے مناسب انعام ورکولے شی - لکھ د زیرانو اوندھکومت
 غتو عهده دارانو ته غت انعام وی - او چپڑا سیافرا رخو کیدارانو اونزو
 ورکر انز ته کم - نرالله تعالیٰ ته خروپه خپل قول مخلوق کبنتے د تو لوون
 زیات نزدے او د تو لوون د اوجتھے درجے مالکان پیغمبران دی بیا په پیغمبران
 کبنتے ھم د ابراهیم مرتبہ ھیرو اوجتھے د چھ خلیل اللہ دے نو کرم انعام
 ، ثواب اچھے هغه ته ورکولے شی هغه بہ یقیناً پیر غت وی - کرم چھ سہ د کار
 د یو ولی بل چاتہ نشی ورکیدے - یعنی کہ ھ هغه کار یعنی د اولاد قی باñی بل
 چا اوکره ھم دھ هغه هرمہ انعام حقدار به نہ وی خرومہ چه د ابراهیم خلیل اللہ
 ته ورکولے شی - او کرم ھائے چھ کار ھم دھنخ نہ پیر کم وی (یعنی د اولاد
 په ھائے دخادری قربانی، نرھلتہ خو د دو مرہ غت انعام خیال ھم نشی کیدے
 لیکن سہ د دی چھ زموبن کار دھنخ کار نہ پیر پیر کم دے - بیا ھ زموبن
 د پاره هغه هرمہ غت انعام تجویز شوئے دے - سبحان اللہ - د حضور اکرم
 په برکت په امت مهدی باندے دا الله تعالیٰ خرمہ غت احسان او خرمہ -
 لورئے فضل او مهریانی ده -

د قربانی دا فضیلت خو دا سے چک که په چا واجب نہ وی ھم پکار د چھ
 دو مرہ غت انعام حاصلوں د پاره نے خامغا ارکوی - آخر د دینا پیر کارونہ

70
5 - 25
5 - 5

خرصم بے ضرورت صرف زیٹھ خرشاللو د پار کولے شی - نوکہ دا اللہ تعالیٰ
 دنضا او خرشالی د پار خڑہ بن خرج او شی نرخڈ سچ دے - اونکھوں
 دا اورائی چہ کرم ضروری کارونہ فرض یا واجب دی هفہ خوبہ کووار
 زیاتی نشو کولے نو هفری ته پکار دی چہ داد نیا پہ کار رنگ کبنتے ہم پہ دے
 عمل اونکھا - چہ د ضرورت نہ زیات کار نہ کوئی - ضروری خوراک خو -
 صرف دومنہ قدر د اور بش روہتی دہ چہ ساہ پہ او ساتلے شی او د گھر می
 او یختی د حفاظت د پارہ معمری د ختما ہر کے د جامو د پارہ - نو دا پلاں نہ زردی
 ولے خوری او قیمتی بنائستہ جامیے ولے اغوندی - اللہ اکبر - نفس خرشاللو
 د پار خو غیر ضروری کارونہ ہم کوئی - او د دین پہ کار کبنتے دا تپرسونہ کوئی
 چہ آیا پیغمبری دے کہ ضروری نہ دے یعنی کہ پیغمبری وی خو
 مجبوراً بد نے کرو اونکہ پیغمبری نہ وی ہمہ پرستے دو - د عقیدے
 صحیح کولو د پارہ خو تپرس کول ضروری دی - ٹکے چہ پہ عقیدہ کبنتے پہ
 ضروری او غیر ضروری کبنتے فرق پیشندل پکار دی لیکن د عمل د پارہ
 خو دغد ہو منہ تپرس کافی دے چہ آیا پہ دے کار اللہ تعالیٰ خرشالیں یہ کھبڑی
 شی چہ اللہ تعالیٰ پہ خرشالیں - نوبس سمدستی ورتہ تیاری دل پکار دی
 ناراستی پکنے نہ دہ پکار - نن صبا خر دا اللہ تعالیٰ د میٹنے د عویڈار پیغمبری -
 او پہ بد نی کار و نو کبنتے چست ہم دی - پیغمبر حزاری کوئی - لیکن د ہال لکھلو
 وخت راشی نو جیلے حوالے جو پرستے کری - دے پورے راتہ یو قصہ رایادہ شوہ -
 وانی چہ یو سرے پیغمبری خفہ ناست وو ٹرپ لے - خواکبنتے درست یو پیغمبری
 تشن ہلکی سپیچے پیوت وو - چا ورتہ اورے پے ٹارے هفہ ورتہ اورے
 پیغمبر سپیچے م وو وفادار خراوس رانہ د لوبنے هری نو پیغمبری خفہ یم -
 خراکبنتے درست یو پوکن کھو دے پیورت وو - چا ورتہ اورے پے دے کبنتے خڑہ
 دی - وے چہ رہتی وی - هفہ ورتہ اورے سپیورت نے ولے نہ درکبے

چه دَ مرگُ نہ بیج شی - هخہ ورتہ او رے چہ دو مرہ خربنِ م نہ دے چہ -
 روپتی پہ خلاصے کرم پہ دے پیسے لاپسے دی - او پہ او بنکو تو یولو خُ تاوان
 نہ کینی نز دَ حُنڈ خلقو دَ اللّهَ دَ میٹھے دعوہ ہم دنگہ شان وی - چہ جسان -
 محنت خودیں کری - لیکن چہ دَ مال خرچ کرلو وخت راشی دَ حیرات، زکرو،
 قربانی، وغیرہ، من بیا پکنے نہ وی - حالانک دا خرچ ہم پہ حقیقت کئے خرچ نہ
 دے - چرتہ ہُ نہ ہم دَ دے بندہ دَ فائڈے دَ پارہ جمع کینی - او قربانی خو
 داسے یہ دے چہ دا ظاہری خرچ ہم پکنے نشته - ہُک چہ دَ قربانی تو یلہ غوبنہ
 حیرات کول ضروری نہ دی - خپله نے ہم خرپے شی خپل خپلوا ان یا را نو دوستا
 تہ یہ ہم ورکریے شی - البتہ دَ خرخولوا جاڑت نے نشته - بلکہ دَ قربانی غوبنہ
 کہ ہیچا تہ ورنہ کپری تو یلہ ھان تہ او ساتی ہم ثواب نے کینی - او کھوکھوکی او لوئی
 چہ اللّه تعالیٰ راباندے تاوان کری او اخلي نے ہم نہ (یعنی غریبان تہ ورکول نے
 ہم ضروری نہ دی) ان یا فائڈے نے خُ دَہ هیسے تاوان راباندے ولے کری؟
 کہ خوک او واٹی چہ پہ موہن نے غوبنہ خور وی - من داسے ہم نہ دَہ - ٹکھے چہ
 دَ حج پہ موقع پہ مکہ معظمه کنے پہ وہنی کنے پہ زرگون خاروی قربانی کینی - او
 غوبنہ نے ہم خوک نہ خری دنگہ شان بر با دیبری دا خو دَ عقل نہ خلاف کار
 دے - نف دَ دے جواب دادے - اگر چہ لہ دَ بے جیانی خبرہ دَہ خو دَ تاسو دَ پوھے
 دَ پاری نے وایم «چہ کوہ خبرہ چہ زموہن پہ کعنی دَ عقل کنے نہ رائی - دا ضروری
 نہ دَہ چہ هفہ دَ واقعی دَ عقل خلاف وی» مثلاً بینا دم چہ پہ کوہ طریقہ پیدا کیںی
 دا ہم دَ عقل خلاف بنکاری - دَ ان میبنت طریقہ دَ دادہ چہ کمپو ما شوم پہ -
 یو تہ خانہ کنے لوئے شی او تر شلوکا لو دَ هفہ عجکنے دا ذکر او نشی چہ وارہ -
 خنک پیدا کینی - او بیاوہ تہ پکدم دا او دیلے شی چہ وارہ پہ دے طریقہ پیدا
 کینی - نف دَ هفہ عقل مہ نے ھیچرے ولنہ خلی - لیکن موہن نے شپہ او سرخ
 ویزا او سروچہ وہو کے پہ دے طریقہ پیدا کینی نف موہن تہ ہُک خُ ناشنا

کار نہ بنکاری - نز صاحباق! زموزن پیدا و بنت او زموزن پیر کارونہ د
عقل خلاف دے - زموزن عقل خوبیں صرف دخراک دے لکھ دیوونی
نہ چاپرس کرے وو - چہ دوہ او دوہ خریکنی - هفه ورتہ او وے خلور
روتئی نز زموزن عقل خوبیں دغدے چہ خوبیٹکہ او خبریے کوہ داسے
عقل کبھی د شریعت په راز و فرخوٹ کلمہ پوھیلے شی -

دغه شان په تشه قربانی کبھیے یے غوبیے خیرات کولوم ضرور خوٹہ فائڈہ شتہ
کہ زموزن په عقل کبھی نہ راجی - نز د انکار ترے نہ خوٹہ حق دے ؟

اگرچہ د شرعی حکمونو حکمتونہ بیانوں زموزن په فمه ضروری نہ دی
بیام د تاسو د پوھے د پارہ درتہ زہ د قربانی حکمت بیانم - هفه دا دے
چہ اصل شے د سنت ابراھیمی تابعداری دہ - یعنی د چپل عجوب خیز خرج -
کوہ او دغه مقصد حرف په خاروی حلاللو حاصلینی غوبیے یئے تقیم شی
اوکہ نہ - بلہ خبرہ دادہ چہ اصل کار خردا وو - چہ د ابوالحیم غوندے چپل خوبی
خوبی ذبح کری - لیکن اول خودہ هر چاھوئی وی نہ او کہ د چاوی هم او دا
حکم وے نو پویر کم مسلمانان بہ داسے وو چہ پہ دے حکم نے عمل کرے وے - نز
دا په مسلمانانو د اللہ تعالیٰ لوئے فضل دے چہ د خوبی په خانے یئے د خاروی -
ذبح کولو حکم او کرو - د دے نہ یوہ بلہ خبرہ هم ثابتہ شوہ یعنی چہ هر کله دا
خاروی د خوبی په خانے ذبح کیں یا نز پکار دہ چہ داسے شے وی چہ د بندہ په
زہ خوبیں یا - یعنی بنہ خوب او غور خارویے وی چہ د بندہ یئے په -
حلاللو زہ نہ کیں یا - داسے خوارہ کریں دہ نہ وی چہ خوٹہ او وائی مرکیدو
خر ہسیہ هم خوب شہ دہ پکار راغلو - حضرت عمر یوہ او بنہ قربانی کرے وہ
چہ قیمت نے درمے سوہ اشرفی وو - خوٹہ چہ قربانی کبھیے تپ تیپ خاروی
حلالوی یاد لئی چہ هختہ - بد اجر هم دغه شان ور کولے شی - خوٹہ
چہ چا دیر خرج او کھر خپلہ فائڈہ نے دہ یاد لئی - په خیرات مال کعینی

فہ زیارتیں ہی۔ حدیث شریف کہنے راغلی دی۔ لَا يَنْقُصُ مَالٌ هُنْ حَدَّتَةٌ قَطُّ۔ (مال پہ خیرات ہرگز نہ کمینی،) داد سے مطلب دانہ دے چہ فرنگ کو ڈاپا سرہ شل روپی وی۔ پسخہ نئے ترے خیرات کرے۔ بیا بهم درست پہ جیب کہنے شل پرتے وی کہے شرے بہ نہ وی۔ بلکہ مطلب نئے دادے چہ برکت و رکنے رائی یعنی پکار راشی۔ کہ خیرات نہ وی کرے نو دابہ ترے ہی سے بر باد سے خروج شروع ہے۔ خٹہ پہ بندہ بد نئے نہ رے ورغلے نو داخیال کرل چہ قربانی ہی سے ہے فائدہ سے تاران دے لکھن صبا چہ ڈاکٹر نری تعلیمیافتورو خیال دے سراسر غلط خیال دے۔ ڈاکٹر بانی مطلب ڈاہلہ تعالیٰ سڑ ڈینے اظہار دے او دا پہ حاصلیں ہی من۔ یہ فائدہ سے خنکہ شوہ؟ او کہ خوک؟ او ولی چہ شے رانہ ٹھی فونرپہ موہر پسے خربنیں ہی۔ نو رہتہ بہ اور یا شی چہ ستا شے چرتہ دو؟ تہ چلہ ڈبل غلام نئے او غلام ڈٹھ شی مالک نہ وی۔ ڈھنڈھن شے ڈاہلک وی۔ او کہ خوک او ولی چہ نٹھ خرد پا غلام او مملوک نئیم بیا ہم موبن بہ ورتہ او واپس چہ او کوئی داعقیدہ نئے وی چہ نہ ڈاہلہ مملوک نئیم۔ بیا ہم موبن بہ ورتہ او واپس چہ او کوئہ خرد کشی یعنی حان خپلہ و شرل حرام دی۔ کہ تہ ڈاہلک حان خپلہ مالک وی۔ مالک ڈبل بھوو من پکار ڈھے پہ حان دے ٹھے کولے جائیں وے۔ نو تہ ہم ڈاہلہ نئے او دا۔ خسارے ہم ڈاہلہ دے (بیا نئے تاتھ پہ ذبح کولو کہنے خہ عذر دے)۔ کہ۔ خوک او ولی چہ پہ مال نکولوم ٹھے کارنشتہ خر پہ خار و محروم نٹھ سوزی چہ ہے ترے ساہ او جھی۔ ڈاہد سے جواب دادے چہ ہر کلمہ ڈاہلک نئے دا حکم دے چہ ساہ ترے او باسی۔ فوتہ نئے خوبنہن ڈکھی راغلے۔

۵ ہر عیب کہ سلطان بپسند ہنراست۔ (کوم عیب چمد بادشاہ خوبنی شی ھفہ عیب نہ دے ہنر دے) چھو طمع خواہد ہن سلطان دین۔ خاک برفیق قناعت بعد اذین۔ (چہ ڈین بادشاہ (اہلہ) رانہ طمع او حرم غواری۔ نودے

نہ پس د قناعت په سرخاور مے اچوم۔ او کہ دَ قربانی حِکمت د پہ میخ شان
 عقل کبئے نہ رائی۔ نو داسے نے او گزپہ۔ چہ خُند دار و کان مؤثر بالکیفیت
 وی۔ او خُند مؤثر بالخاصیت دے۔ مو بن وابیو چہ دَ احادیثونہ د اثابتہ ده
 چہ نیک کار و نہ (اعمال صالحہ) مؤثر بالخاصیت دی۔ او مو بن ته د رہ۔ لی
 کریم صلی اللہ علیہ وسلم د فرمان نہ دا معلوم شوی ده چہ قربانی عمل صالح
 دے۔ او مو بن د پارہ فائڈہ من دے دا ددے خاصیت دے۔ وجہہ او۔
 سبب نے مو بن ته نہ دی معلوم حضرت امام غزالیؒ فرمائی۔ عجیبہ خبرہ
 ده کہ مهد ابن زکریا، طبیب، اروائی چہ فلاں دار و کبئے دا خاصیت دے نہ
 پہ هنخ خو خلق داسے یقین کری چہ ہیخ شک نے پکبئے نہ وی۔ او کہ محمد
 بن عبداللہ رسول اللہؐ او وائی چہ ددے کار دا خاصیت دے نو پہ هنخ
 شک کری؟

الحمد لله دَ قربانی كافی فضیلت بیان شو۔ فی الحال دغه کافی دے۔
 او س دعا او کری چہ اللہ تعالیٰ مو بن یولی ته د نیک عمل ترقیق را کری
 او شکونہ جوہ نہ ہو نہ نہ لرے کری۔ وصلی اللہ تعالیٰ علیٰ حیر خیر خلقہ۔
 مهد وآلہ وصحابہ وبارک وسلم۔

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم **بَلِّغُوا عَنِي قَرْأَةً آيَةً** (بخارى)

دعوات عبد رب

دریم جلد

اوم وعظ

ضرورۃ التوبہ

(دَعْوَةٌ وَيَسْتَوْضُرُهُ)

لارشاد اتقہ حکیم الامت حضرت مولانا شاہ اشرف علی صاحب تھانوی

خلاصہ

پہ قرآن کریم کبھے اہل اللہ تعالیٰ فرمائی - **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آتَنَا تُورْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً**
النَّصْرُ عَلَيْكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ ط ، اسے ایماندار اہل اللہ تہ پہ اخلاق
 توبہ او باسی - امید دے اہل اللہ بہ درتہ کناہرنہ معاف کری) - اللہ تعالیٰ -
 مسلمانا نونہ د توبے ویستو مطالبہ کوی - نو توبہ ضروری شوہ - اوس توبہ
 والی خڑہ تہ - حقیقت نئ خڑہ دے ۔ - فائدہ نئ خڑہ ہ او طریقہ نئ خڑہ ہ
 پہ دے موضع دا وعظ حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھانوی دی راست
 خیل پور پہ جامع مسجد کبھے پہ ۲۷ / ذی القعدہ ۱۳۶۹ھ کبھے تقریباً دو گھنٹے
 وخت کبھے کرے دے - او مولوی سعید احمد تھانوی قلمبند کرے دے ۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ حَمْدٌ وَ نَسْتَعِنُهُ وَ نَسْتَغْفِرُهُ وَ نُؤْمِنُ بِهِ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيْهِ وَ نَعُوذُ
 بِاللّٰهِ مِنْ شُرُورِ أَنفُسِنَا وَ مِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللّٰهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَ مَنْ
 يُضْلِلُهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَ نَشَهِدُ أَنَّ لَا إِلٰهَ إِلَّا اللّٰهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ نَشَهِدُ أَنَّ -
 سَيِّدَنَا وَ قَرْلَانَا مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ حَلَّ اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَ عَلَى إِلٰهِ وَ أَهْصَابِهِ وَ بَارِكَ
 بِسَمْ - اما بعد - فاعوذ بالله من الشيطان الرجيم باسم الله الرحمن الرحيم قال الله -
 تبارك و تعالا - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ تُرْبَأُ إِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَصْرًا هَا طَعَنَى رَبُّكُمْ
 أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئًا تَكُونُ وَ يُدْخِلُكُمْ جَنَّتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ط - اے
 ایماندار و اللہ تعالیٰ تھے قربہ او باسیٰ ربستونی توبہ - امید دے چہ ستاسو رب
 ستاسو گناہونہ معاف کریں اور تاسو پہ جنت کبھی داھے با غونٹ تھے نئے باسیٰ چھی
 لاندے نہروںہ بھینی ۱۱ - داد سورت تحریم یو آیت دے - چہ پہ کبھی اللہ تعالیٰ -
 چلو مُؤمناں بندیاں تھے دا سے یا اکسیر نسخہ بنیط دے چہ دا رسپنٹ نہم سڑہ
 زر جو پر وی - ارکھری خلق د کیمیا پہ تلاش کبھی خرمہ مالونہ او خرمہ -
 وختونہ بربادوی - حالانکہ دا داۓ شے دے چہ دا وجہہ یقین نئے ہم نشته - حنہ
 حکیمان رائی چہ دا سے اکسیر شتہ ای حنہ والی چہ نشته - من وجود نئے ہم یقینی
 نئے دے بیا ہم ورپسے خلق چل مالونہ او وخت بربادوی - اونکے اون منز چہ -
 وجود نئے شتہ بیا ہم دا دیر کم اور یہ دے شی چہ اکسیر جو پر لو کبھی خرک کیمیا کی
 کامیاب شو ہے وی - اگر چہ دا سے واقعاتو شہرت پیر کینی ۱۲ - لیکن واقعہ کبھی
 ثابت نئے دیں مشکل دی - بھر حال وجود نئے یقینی نئے دے مشکوک دے - بھر

حال شک دا سے شے دے چه بچ کيدل ترے نه ضروری دی - دیو مشکوک فائڈے
 کوشش ضروری نہ دے - لیکن دیقینی نقصان نه حاں بچ کله ضروری دی
 او بیاچه نقصان نہ هم سعدستی وی کیمیا هم یو دا سے شے دے چه فائڈے نئے
 مشکوک ده او نقصان نئے یقینی دے . حکم و رته فقهاء ناجائز ویلی دی - تر
 دے چه فقهاء لیکلی دی - که دیو وقف متولی متعلق دا یقینی معلوم شی چه دی کیمیا
 په عرف کبنتے گیں دے - نو هغه سعدستی معزول کول پکار دی - داغه شان
 خرمونه قانونی جرمنه چه دی توں نقصان دی حکم منع شوی دی - که دھنے
 کار و بنو نقصان سند ملتی نہ وی خواز انجام نئے خراب وی - لک جواری ولغلانی
 په ظاهره ورکبنتے گتہ بسکاری لیکن انجام نئے تباہی وی - او د دے نه یو -
 عجیبہ راز بل معلوم شو - اکثر خلقوتہ گناہونه ترک کول گران وی - او راٹی
 داد و هو خوند ناکھینونه شریعت ولے منع کری دی ؟ بلکہ حنہ روشن حیال
 صاحبان خر عالمانو ته دامشترے هم ور کری - چه قوم ترقی نشی کولے تر خوجہ د
 سندی کار و بار اجازت ور نہ کرے شی - داغه شان حنہ صاحبان نمونج هم د
 اسلام په ترقی کبنتے خنلو گنڑی - او ولنی چه یوں غیر مسلم ایمان را رپھ خوجہ دے
 ته او گکری چه نمونج به ور په غارہ شی نو همت نئے او نہ شی او د اخیال پر یو دی
 که مسلمانانو ته نمونج معاف شون ہوں خلق بہ مسلمانان شی - دامیو د افسوس جنہو
 ده - او نٹھ خوچہ دے موجودہ رفتار ته گورم نو پویر خفہ کینم - نٹھ گورم چھو
 طرف ته خرد اسلامی احکام حربی بیانیں او مضامین ور باند سے لیکلے شی -
 شرک د ناخنہ حکمت بیانی او خوک د روشے حکمت بیانی - یو (غیر مسلم) داکھ
 لیکلی دی مسلمانانو ته دا تعلیم ور کرے شوے دے چه کہ سپے یو لوبنے جو تہ کری
 نو هغه او ہ حلہ وینحل پکار دی چه پکنے یو حل په خاوہ او مبنی شی - تر دیو یو
 مر دے ما دا سوچ کولو چہ په دے کبنتے خو حکمت دے چه په خاوہ مبنیو حکم
 ور کرے شرے دے په آخر دغور نہ پس چرم د خاوہ په اجزاؤ سوچ او کھ

نون دا خاره سه یو جز نو شادر هم دی کرم چه دا سپی د لعا بر زهر ختموی -
 یو عیسائی لیکلی دی چه دا اسلامی شریعت قول قوانین د عقل موافق دی
 یو حکم هم پکنی د عقل خلاف نشته - البتہ خونه احکام د عقل د احاطه نه بطر وی
 یعنی ن موبن کمزوری عقل د هفه اسباب او رجوعات نه شی معلوموی -
 من د سے طرف ته خود غیر مسلما دا حال د سے چه دا اسلامی احکام مو صفتیہ کوی
 او بل خرا و مغرنی تعلیم یافته مسلمانانز د احال د سے چه هر وقت اعتراض ته تیار
 ناست وی او دا اسلامی احکام خلاف مضامین یکی - چه سوچه کنیه د اخراج
 دی - او غونج دا سے اسلامی ترقی کنیه خنہ دیتے -

که د احال وی نو خد عجیبہ به نه وی که یو صدی دمنه یوں مرجو ده مسلمانان
 دا اسلام د دامنے نه او روئی - او یوں موجوده یوں مسلمانان شی - د مسلمانان په
 د سے حالت ماته دا الله تعالیٰ دا قول د قرآن شریف د آیت، را یاد شی - الله تعالیٰ
 فرمائی - اُنْ تَشَرَّكُوا لِتُبَدِّلُونَ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنُنَا أَمْثَالَكُمْ - (دا خیاله
 کنی چه دا اسلام اشاعت او ترقی په تاسو موقوفه ده) - که تاسو دا اسلام نه مخ
 واپولو یو یادلی الله تعالیٰ بد د تاسو په خائے - یو بل قرم راوی چه هف
 بد د ستاسو په شان (ناشکره، نه وی) تاسو ته خو یوں شکر ویه ویستل پکارو
 چه دا اسلام غوند سے لوئی نعمت د پاره الله تعالیٰ تاسو خوبی کری - الله تعالیٰ فرمائی
 قُلْ لَا تَعْمَلُوا عَلَيْهِ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللهِ يَعْلَمُ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَيْكُمْ لِلْإِيمَانِ - (ای یغبره
 دوئی ته او وایه چه په ما باندے دا اسلام احسان هه زیادوی - بلکه الله تعالیٰ
 په تاسو احسان زبا دوی چه دا اسلام هدایت شے ورتہ کریتے دیتے -)
 منت مینه که خدمت احسان هی کنی منت شناس انوکه بخدمت بداشت
 اپه باد شاه احسان هه زیادو چه د هغه خدمت کویه - د هغه احسان او منه
 چه ته شے په خدمت مقرر کریتے -

من دا د الله تعالیٰ په موبن غنت احسان د سے چه دا اسلام توفیق شے را کچه دے

ز موبن احسان نه ده چه ایمان هو را ورے ده - فواوس په ده آیت فراو په
 چل حالت غور او کړي - دَبَلْ قوم راوستو بوبل شکل دام ده کوم چه
 من صاروان ده چه مسلمانان په اسلام اعتراضونه کوي او ترسه نه تبلتني - او
 غیر مسلم نه صفتونه کوي او ده طرف ته را ورې - گویا داد بل قوم راوستو
 تمہید (ابتدائی حالت) ده - کده ده غم نه دَبَحْ کیدو کوشش کوي نوچل
 حالت بدل کړي - او دا سه رویه اختیار کړي کوهد چه دَبَعْ غلام سه لانقدوی -
 الله تعالیٰ نه موبن خالق او عالک ده - او موبن دَهْفَةُ غلامان او بندیان یو -
 نه موبن ته دَلَهْ مَالِه سه دا سه تعلق پکار ده - لک دَغَلام او مالک چې
 با د محبرب او عاشق چه وری یعنی د شریعت هر حکم راته بې پوسه هنل پکار
 دی - که په حکت نئ پوھینو او که نه - که خوک او وانی چه موبز خرعاشقان
 نه یو چه داحرق را باندے ضروری شي - نزهه به او دیم چه عاشقان شوی
 خرتاسو په هفه ورخ نئ کله نه چه موحّانته مسلمان ویله ده خک چه دا منله
 شرے قاعده ده - إِذَا ثَبَتَ الشَّيْءُ بَشَّرَ بِلَوَازِمِهِ (یو شه چه موجوده بشی دَخْلُوا لِزَمْر
 سه موجود د کینی) - نه د الله سه مینه خود اسلام د لوازمونه ده - الله تعالیٰ
 فرمائی - وَالَّذِينَ آفَنُوا أَشْدَدُ حُبًا لِّلَّهِ - او خوک چه ایماندار دی هغئی د الله سه
 پویه میده لري ، او د پویه مینه نوم عشق ده - نه مسلمان د الله عاشق
 ده - که خوک او وانی چه نه خو د چل عنشق نه خبر نه یم - نه خنگ عاشق شو -
 یاد لري - د یو وصف ثابتیدو د پاره د هفه علم ضروری نه ده - او گورئی - ک
 یو سره مړشی او په بینک کښه نئ لس زه سرو پئی جمع وری نه د هفه د مرگ سه
 د هفه وړو کے ماشوم خوئه د ده مال مالک شو حالانکه هفه خبر هم نه ده
 او نه په پوھینی - دغه شان حال ز موبن د عشق هم ده - نه د چل حنان دحال
 نه خبر یو او نه ترسه حنان خبر وو - گویا دغه حال هوده -
 یک سبد نافی تراب فرق سر تره جوئی لب نان در بدرا

۱۔ دُر و تقو پک شکور دپه سرینولے دے (خردخان نہ خبر نہ مئے) او کر په کور
ڈ رومتیئی پکرو پسے گھر چٹے۔ ڈ دے عشق نہ ڈ خبر یدو طریقہ دادہ چہ۔

سالها تر سنگ بودی دل خراش آز مون رایک زمانه خاک باش

در بھاران کے شود سر سبز سنگ خاک شرتا گل بروید رنگ رنگ

۱۔ پہ کالوونز ٹھُر خمی کوونکے کافرے وے - بن عوندے از میشت د پارہ خان -

خاور سے کرہ - پہ سپری کبھی کافی نہ کلہ شین کیعنی ؟ - تھان خاور سے کوئی چھ قسم

قسم کلوفنہ در گیتھر او توکینی - چه د از هیبت د پاره خه موده نفس مرکه

چپل خان خاور سے کرو، (تراضع اور خاکساری اختیار کرو) نہ دچپل عشق نہ بد بخیر
ش او کے تھنا اٹان، دمات، نہ خدا، غنا، بھی نہ تھنا، نہ جا، معلم

کہ خود دے دیا رہ داضروری دے جسے دنہ ستر کے غریدلی وی۔ اوندے

نه، وی، حکم که پیدائشی پوند ڈچاند تپوس اور کری چہ رنگ خنکہ اوچرتہ

وی - نوٹھے ته به او رویلے شی چہ رنگ حنۋە ستايىپە اغۇستۇ جامو كېنىے -

موجود دیے۔ لیکن افسوس داد سے چہ تھے میں لیدے نہیں۔ اور پہلا سر یا غوب وغیرہ

رند معلومید ہے لستی۔ تو کہ رند پیشہ عوارسے نو اول ستر تھے پیدائش

شريف به آستنونه کنه تاوبلوبنه کوي او د حامنه د قرآن شريف معنی سانوبي

دَهْغُوئِيْ مَثَل دَاسِسَ دَمَسَ لَكْ خَرَكْ چَهْ پَهْ لَاسُورِنَكْ مَعْلُومَوْلَ غَوارِجِيْ فَرَ-

خنگه چه په لاس رنگ نشی معلومیدے دغه شان صرف په چېل عقل د قرآن

بُرْهَوَا تاویل قرآن میکنی پست و کثر شد از تو معنی سخن

چون نه دارد جان تو قنديلها بھر بیش میکنی تاو یلها

کرده تاویل لفظ بکر را خویش را تاویل کن نه ذکر را

اته د چيل خواهش موافق د قرآن معنى بيانى - نوصحى معنى دنه و رکه او

کېنە شوھ - ھر کله چە د تاسره چېلە رنزا نشته - نۇد معنى كىتى د پاره د خانە تاۋىيلىڭ
كۈمە - تاد نزى مۇزى الفاظ تاۋىيلىنە او كېل - د خانە د ورىتە معنى جورى سە
كېمە، حالانكە تاتە پكار ور چە چېل خواھشات د بدل كېمە و سە - د قرآن
معنى بىدلول درتە نە ور پكار ۱

صاحباف ! چېل خاۋىنە بدل كېلى (چېل نفسانى خواھشات پىين دى) د
اىلە تىعالى پە كلام كېنە تىدىلى مە راولىنى - د زەپ سترگە او غۇرۇنى - د سىركى
نم د نفسانى خواھشاتق پىدە لىئە كېلى بىيا او كورۇنى چە قرآن كېنە درتە خۇمۇن
پىتە خزانە خىرگىنلىپىنى - د قولونە غۇتە پىرە د د بىنا مىنە دە - نە پە قىم سە
وايم چە دەھال و جاه مىنە د قولونە غۇتە حجاب دە - ۴ دغە مىنە وە چە د
بىنى اسرايىلۇ عالمانى ئە دايىمان راۋىھو نە منع كېلى ور سە د د سە چە بىنە
پۇھيدىر چە رسول اىلە بىر حق مىنی دە - پىشندۇ ئە خوايمان ئە پەندە راۋىھ
يەعرۇفۇن ئە كىما يەغىر فۇن ئە آبىناءُ هُم - دايىسى ئە پىشندۇ لەك چېل او لاد چە خۇك
پىشنى، لىكىن سە د دە ئايىمان راۋىھو تە تىار نە ور خەك چە دەمال او جاه -
محبت ئە سترگە پىتە كېلى و سە - او چە د حقيقة نە سترگە پىتە وى نۇپەن نەھە
كېنە عىخت او وقعت نشى پىدا كىدە - او كورۇنى كە خۇك او رىتە دانگى نۇدا بىم
پىلە شى چە دە تە د اور حقيقة نە و معلوم خە ئە ور و دىشكىل - او خۇمۇن
جرمۇنە چە دا قىم خلق كىرى اصل سبب ئە دادە چە د وى تە د جرم حقيقة
نە د دە معلوم اكتې بىنە ياخۇنە سرى چە كىرى تە دانگى او خود كىشى كورى
د وى تە اصل حقيقة نە د دە معلوم (د مرگ سختە ور تە معلوم نە) وى
من د يو معولى تكلىف نە خان خلاصولو د پاره خورد كىشى تە تىار شى، خۇچە -
رسو ستو ور تە پىتە او لىكى نۇ بىيا ستوازە وى - پەلكەنۇ كېنە يو مىرى پە غصە
كېنە سەتكەيا خۇپەلە وە - خۇرسو ستو چە ئە سترگە او غەيدە نۇ خلقۇ تە ئە -
مەتقۇنە كول چە هەرنىڭ چە كېنى د دە سختى نېم او س خلاھى كېلى - نۇد

بنی اسرائیلو عالہا فن اگرچہ رسول اللہ پیشندو لیکن د مال او جاہ مینے و تھے ستر گئے پتے کری وسے -

چون غرض آمد ہل پرشیده شد صد حجاب از دل بسوٹے دیدہ شد
و پہ خڑ کار کبنسے چہ ذاتی غرض رامنگکھے شی فرحقیقت د نظرہ پتے شی - اور زیرہ
د طرفہ پہ ستر گر سل پردے راخوری شی) -

تا سو دا پردے د ستر گر نہ لے کر ٹی حقیقت دیں نزدے دے بلکہ د
قولو حقیقتون اصل حقیقت یعنی ذات باری تعالیٰ خر دیں نزدے دے خپلے
ف ماٹی - وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْكُمْ مِّنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ - (ا و مونہ بنہ د مری د
شہم گئی نہ زیات نزدے یں) - حضرت باین یہ بسطامی پہ خوب کبھے اللہ تعالیٰ
اویدو - وہ تھے عرف اور کھرو - یا رَبِّ دُلَّتِی عَلَیٰ أَقْرَبُ الْطُّرُقِ إِلَيْکَ
(ا سے ربہ ما تہ تر ستاد راسیدو د قولونہ نزدے لار او بنیہ) سبحان اللہ
خرونہ بنہ رہبران وو - مونہ تھے کار خرومہ اسانہ کریے دے - فن صباح
خلق پہ اسانہ منازل طے کوئی - دا ہم د دغیسے مشراف برکت دے - اللہ تعالیٰ
وہ تھے پہ جواب کبنسے او فر ہائیل - یا بَايَزِيُّدُ دَعُ نَفْسَكَ وَ تَعَالَ (ا سے باین یہ
بس خرد بینی پریده او راحمہ ، یعنی تر ما راسیدو کبنسے ستا خپل نفس حائل
دے دا حجاب ختم کرے نہ بس لار صفائہ - مے خطہ به نیغ را اور سے - هم دغم
مضمون عارف شیرازی دا سے ترجمہ کریے -

عیان عاشق و معشوق ہیچ حائل نیست - تو خرد حجاب خرد حافظ از عیان برجنی
و د عاشق او معشوق قن میخہ بل ہیچ شے حائل نہ دے - اسے حافظہ تھے
خپلہ (یعنی خپل نفس) د خان چجاب نہ - تھے میخہ اروجھہ) -

حقیقت ہم دغم دے (چہ خپل نفس غتیت حجاب دے) کہ دالرے شویں ستاسو
ستر گئے بد او غریبینی او پر وہ بہ شئی چہ ستاسو نہ رونہ دا اللہ د مینے نہ پوک
دی - بلکہ باریک بین پوہان خوارائی چہ د کافرو پہ زیرو فو کبنسے ہم دا اللہ مین

شته۔ حُكَّمْ چه په قرآن شریف کښے کافرانو ته دا الله تعالیٰ ڈ دیدن نه په محروم
کیدلو زور نه ور کړئ شویه ده - إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمًا مِّنْذِ لَمْ يَعْجُبُوهُمْ -
دَقِيَّاتِ په وسیخ به دا کافران ڈ چپل رب ڈ دیدن نه محروم وی اچه کافران
به ڈ چپل رب ڈ دیدن نه محروم وی - او په دئے معروفه ور ته تکلیف
هله رسیدے شی چه چپل رب سوئے مینه وی او ڈ دیدن خواهش لری
او منصب نئے نه شی -

دَدَسَهْ نه علاوه بل دلیل نئے دادے چه موبن په چپل خیال کوم کار دین
کار گنرو دَ حُكَّمْ په مخالفت راته درمه قار رائی چه مرک تنه تیار یو او داسه
بسنده راته ډیر بد بنسکاری - نفترت مو ته پیدا شی - او دینی کار و فوسه
مینه حُكَّمْ ده - چه دغه دا الله تعالیٰ لار ده او هغه موبن ته بنسیل ده نفره
الله تعالیٰ د لارے سو مینه په حقیقت کښے الله سو مینه ده - خن ددے مثال
داله دے لکه یو سکر و ته چه په ایمو کښے پته وی - په نظر نه بنسکاری
حُوكه و نئے لہوئی ایرسے نزے لرسے کرئی نز ده قول کلی سوزولو د پاره کافی وی
او که او سه م د چا زه کښے شک پاتے وی نو هغه ته بل دلیل بیانم - په
دے د پو هیدو د پاره په دریو خبرو پو هیدل پکار دی -

۱۰ - که خوک براؤ راست د الله په مینه نه پو هیدنی نز په دنپا کښے د
څه شی سو خوبه نئے مینه وی - کم از کم ڈ چپل ھان سو خوبه نئے هنروه
مینه وی -

۱۱ - مینه د هم شی سو چه کینی د خه کمال په وجہه کینی - علم - عزت
یا بنائست د بدن یا خریوون -

۱۲ - دا منلي شوی خبره ده چه په دنیا کښے هر خونی او کمال دا الله تعالیٰ
د خوبی او کمال سوره ده - یعنی په هر خیز کښے خه خونی یا خڅه کمال چه
دے الله تعالیٰ ور کړئ ده - نو هر سره چه په دنیا کښے د خڅه خیز سو مینه

کوئی هفہ په حقیقت کئے دَ اللہ تعالیٰ سُر میں دَ - (حکم چہ په دغہ خیز کئے
داخنی اللہ تعالیٰ ایسی دَ) او هم دغہ مطلب دے دَ اللہ تعالیٰ سُر میں دَ
دَ دے مثال دا سے دے لکھ یو سپری په دیوال باندھے دَ سحر رنگا او لیڈا
او دغہ رنگا په وجہہ نئے دا دیوال خوبی شو - نو په اس - کئی دَ هفہ
دیوال نہ دے دے خوبی شو میں دَ سحر رنگا نئے خوبی شو میں دَ حکم چہ دیوال
کئے بناست دَ سحر شظی پیدا کرے وو - او کہ کله تری میں نو په شاشو نو
دیوال نہ بد دا بناست ختم شی - (او ورسو بہ میں هم ختم شی) دے حقیقت
تہ په دے اشعار و کئے اشارہ شروع دَ -

عشق با مرد نہ باشد پائیدار   عشق را باحت و یا قیوم دار
عشق هامی کن پئے رنگ بود   عشق نہ بود عاقبت ننگ بود
عاشقی با مرد گان پائندہ نیست   زانکہ مرد سوئے ما آیندہ نیست
(دَ مرکیدونکی او فنا کیدونکی خیز سر میں پا میڈا رہ او مضبوطہ نہ دَ -
میں دَ هفہ ذات سر پکار دَ کوم چہ ہیشہ ژوندے او ہیشہ قائم پائی کیدونکی
دے - کوہ میں چہ دَ ظاهری بناست په وجہہ وی - دَ هفہ میں آخر انجام
شر میدل او بے عنی دَ - دَ مرد و سر میں پائیدا رہ نہ دَ - حکم چہ مری بیا
زمیں طرف تہ راتلونکی نہ دی) -

غرضی دا چہ په دنیا کئے کوم خیز کئے چہ کوم کمال او کرمہ خوبی دَ - هفہ
دَ دے خیز چل ذات شے نہ دے - دَ اللہ تعالیٰ دَ کمالونگا او خوبیو سوہے او دَ
اللہ تعالیٰ و رکھیے شے دے او دغہ وجہہ دَ چہ ٹھنہ وخت کئے ور کئے داخنی
وی - او ٹھنہ وخت کئے تری میں نہ خالی وی - حکم چہ په دغہ وخت کئے په دَ اللہ -
تعالیٰ دَ طرف نہ فیضان نہ وی شوہے - حکم یو بن رک ویلی دی -

حسن خریش ان روئے خوبیان اشکارا کردا - پس بچشم عاشقان خود راتماشا کردا
(تا چل بناست په بنکلو کئے بنکار کرے دے - نو دَ عاشقاون ستر کر تپہ

دے شان چلہ ندارہ بنئے) -

د دے مطلب دانہ دے چه بغز باللہ د بناسته و سر د اللہ تعالیٰ خ
ذاتی اتحاد دے یا د خوبی پہ شکل کبھی اللہ تعالیٰ چلہ دنیا کبھی خان بنگان
کرے دے - دا یہ عقیدہ خو خرگند کفر دے - نز داخو ہی خوک نشی مذاک
بن غوندے ہم عقل لری - فر بیا دیور بن رک د خولے دا یہ جزو خلکہ و نیشنی
بلکہ د دے مطلب دادے چہ پہ خوبی کبھی چہ کرم بناست دے دا د اللہ
تعالیٰ د صفات روکس او د ھجھ د صفات روکھ دے دا یور مستقلہ گرانہ مسلم
دہ - پہ دے موقع د پرہ تفصیل گنجائش نشتہ -

غرض دا چہ دا خبرہ ثابتہ دہ چہ د عشق تعلق د کال او خوبیوں سردمی
او قول کمالوں او قولے خوبی پہ حقیقت کبھی د اللہ تعالیٰ دے - ایک چہ بل خائن
کبھی بنکاری - فر دا ثابتہ شود چہ هر عاشق پہ حقیقت کئی پہ اللہ عاشق دے -
د دے نہ پس او سپہ دے سوچ ان کرنی - چہ د ہر عاشق د چل عشق
سر خرمہ تعلق وی او پہ زرہ کبھی نہ ڈھنے معشرت خرمہ قدر ارعات
وی آیا کہ یہ محبوب چل عاشق تھے او رائی چہ کہ خادیدن د پکاروی - فر پہ
سختہ لگر مٹی کبھی پہ لگر مہ شکھ خلور عیله پیادہ راشہ - نز خادیدن بہ او کرے
ن آیا ھنہ عاشق بہ ڈھنے نہ حکمتونہ پہنچتی او سبب بہ نے معلومی چہ پہ
لگر مٹی کبھی م رلے غوار پے او پیادہ در تلو کبھی خہ خیر دے ؟ - ہیچرے نہ - کہ
ر بسترنے عاشق وی نز شکر نہ بہ او باسی او سمدستی بہ ورمناہ کری
بلکہ کہ خروک نے منع کری ہم بہ نہ منع کیوںی (چہ دا یہ موقع بہ بیا پہ لاس
رانشی) غرض دا چہ ر بسترنے عاشق د معشرتے پہ ہیٹھ حکم کبھی یہ پرتے
نار استی ہم نہ کری - سجدستی پہ عمل کری - خلق و مرتد لیعنی رائی - خ
دے ور باندے خفہ کینی نہ بلکہ خوشایںی - یور عارف رائی -
ما اگر قلاش وگر دیوانہ ایم   قست آن ساقی و آن پیمانہ ایم

انه که غریب او لیس نہ یم (نژاده)، زه خود هنڑ ساتی (حقیقی محبوب)، دَ حقیقی۔
شراپن په پیاله مستیم او دفعے عشق لیں نہ کرے یم، (یعنی داخل حماد پار و نسل
نه بلکہ دَ فخر خبره ده) خنگ چه دَ من زمانه هو بسیار ان (معنی تعلم یافت)
عالماں ته دَ بیه تهدیہ ب خطاب ده، کری۔ لیکن هغئی په خفه نه دی خوشال
وی خکه چه دَ هغئی مذهب دے۔

عَدْلُ الْعَرَادِلِ حَزْلَةُ قَلْبِ التَّائِبِ وَ هَرَى الْأَحِبَّةِ مِنْ سَدَابَيْهِ
دَ ملامت کرینکر ملامته دَ عاشق دَ زن په نه بھر بھر چاپیه چورلے۔ او دَ
محبوب مینه یئے دَ زن په دنسه پونخ خائے نیله دے۔ (داخل یه په اثر نشی کولے)۔
نہ هر کله چه دا واضحه شو چه دَ عاشق سلوک دَ معشر سُر داسے ری
او مو بنن هم دَ الله عاشقان یو۔ نہ مو بنن تدم دَ الله تعالیٰ دَ حکم توں مرد دغد۔
شان سلوک پکار دے۔ یعنی یے پوسه منل۔ او دَ سبیونز او حکمتوں پرس
نه کول۔ حضرت مولانا محمد یعقوب رحمۃ اللہ علیہ به فرمائیں «هرو طالب علیج که
چون وچرانہ کند و هر درویشی که چون وچرانہ کند هر دو را در چراغاہ باید فرمائیں»
دکوم طالب علم چه دَ استاد نه په پوس کولو چیلہ معلومات نہ زیارتی۔ او کوم
سالک چه دَ چنل پیر خبره یے پوسه نہ مدنی او کرپتے کوی دواره ہنگل ته
شرک غراری)۔

دَ دے وجہ داده چه طالب دَ تعلیم په رخت کنیے یون ف زده کوی فرعته
تہ پرس کرل او په مسئلہ کنیے بحث کرلو باندے دَ خبری په بنیاد پن هیدل۔
ضروری دی۔ او سالک دَ سلوک په رخت په عمل کنیے مشغول ری نو دپیں
په حکم کنیے بحث کول درسته دَ محرومی او تباہی منجب کینی۔ دَ دے مثال
بالکل داسے دے لکه دَ یون حکیم مطب ته یون مریض راشی دَ علاج دَ پاره۔ اریس
دَ هنڑ شاگردان راشی دَ طب فن زده کرلو دَ پاره منکه دَ درس په رخت کنیے
یون شاگرد غلط ناست و ہو۔ په پرس خان په خبره نہ پر هری۔ نہ استاد بہ هنڑ

تہ نالاٹنڈ وائی او د درس نہ بھئے پاخوی۔ لیکن کہ مریض دنسنجے لیکن پہنچت
کبھی کرتے کوئی چہ دادار و وی اولیکل۔ او دا داروکم ولے دیا او دانیات
ولے دی۔ دے کبھی خہ راز دے۔ فو هفہ بدھ مَقْطُبْ نہ شریعہ شی۔ غرفی دا
چہ شاگرد تہ تپوس او پہ مصلحت خان پوھہ کول مفید وی۔ او د مریض
خبر ہے کول بے موقع او بے فائدے دی۔

لیکن من صبادا هرمن د موہرہ عام شوے دے۔ چہ هر سری ہے د شریعہ حکمران
راز نہ او حکمتوں معلوم غواصی او خان پہ دے دے د پوہیدو قابل گذھی
یو پیتواری ماٹہ د میراث یو مسئلہ را ورکھ وہ۔ د مسئلے شکل دا وو چھین
سری ہے من رو د ھفتہ نہ یو دراٹ او یو دریو پانچہ وو۔ ما جواب وہ کہو
چہ د دھ میراث کبھی د وراثہ برخہ شتہ او د دریں ہے نشته ہمرو نہ دہ۔
پیتواری صاحب راتہ او وہ چہ دا ولے؟ د واڑے نے د روراولاد دے۔ ما
ورقا او وحکم۔ تہ پیتواری توب پریدہ او د عنیٰ سبق شروع کو۔ چہ
درے کالہ سبق او رائی نو بیا به د دے جواب پہ تپوس د پوہیدو قابل شے
او بیا بد د نہ پوھہ کر کے شم۔ من مطلب دا دے چہ طالب علم خون زدہ کوئی
نہ ھفتہ تہ دا سے پتوسوں پکار دی۔ لیکن عوام خون د عمل د پارہ تپویں کوئی
ھفتہ تہ دغہ ہو مرہ کافی دھ چہ پہ دے جبو کبھی د شریعت دا حکم دے او بس۔
ھفتہ پہ عمل پکار دے۔ د دا حق ورقة نشته چہ دا حکم ولے دے او مصلحت
پکنی خہ دے۔ یو خبڑہ بلہ م دھ۔ طالب علم پہ دے پوہیدنی چہ کوم خائی
تپوس پکار دے۔ او کوم خائی نہ دے پکار۔ فو هفہ چہ تپوس کوئی پہ موقع
او پہ پوھہ کوئی۔ لیکن عوام پہ دے فرق نہ شی پوہیدے۔ خانہ یو سری۔
تپوس کر کے وو۔ چہ نمودھو نہ پسخہ ولے فرنی شوی دی۔ دے کبھی خہ حکمت
دے۔ ما ورنا د مثال پہ طور تپوس او کہو۔ چہ ستا پونہ پہ معن ولے لکھلے
دھ ختہ طرف تہ ولے نہ ده یا ملا پورے ولے نہ ده نہستی۔ کله چہ تہ د ہولو

اند اهونو د هوجو ده ترتیب په فائدو او مصلحتونو پوئه شے نو بیا د نموختونو
د مقرر وختونو په حکمت هم خان پوئه کړه - یو خل امام ابو یوسف ده ناسنه
ناست وو - مسئله نېټلې - خنډ شاگردانو به لیکل او چابه پکنه تپسونه کول
یو شاگرد د غل ناست وو - هیڅ تپس نېټه کولو - امام صاحب ورته افغان
امام صاحب اور سکتوله غلائی پښنه کويه معاونو ګړي ټېښڈیلې په کړه په دوران کېنې امام صاحب
دا مسئله بیان کړه چه خل وخت نمر دوب شی - نو روژه سہدستی ماتول پکار
دی تاخیر بنډ نه دی - هغه شاگرد تپس او کړو - ماته د تپس اجازت دی؟
امام صاحب اجازت ورکړو - نو هغه اوږدي که یو ورځ نمر او دوب نشو
نو بیا به خل کړو ؟ امام صاحب او فرماییل - ستا غل کینا مستل بنډ وو - دغه
شان مشهور ده چه یو سے ناویے بالکل خبریه نه کولے چې به ناسنه وه - یو
ورځ ورته خوابنی اوږدي - هوبن قول خبره کړو ته هم خل وايد کنه دا سه
چې پوله ناسته ئه - بنوو ورته اوږدي بشه ده او س به نه هم جبرو -
کېنې حصه اخلم - بیا نېټ یوه ورځ خوابنی ته اوږدي - که ستاخوئه منشو من
ماته بد د دیکړي نکاح اجازت را کوي (که دغه سه به ناستیم) - خوابنی ورته
اوږدي بس غل کېنې - د ستاخو له چې بشه وه - نو او ګورئی چې بې تعیزه جنځ
شروع کړي سه نو د خوابنی زړه نېټه سوره کړو -

نور ھر خوک په حکمتونو د پوهیدو قابل نه وي - مثلاً یواستاذ شاگرد ته اقلیدس (جو میٹھي)، بنئي او دا مسلمه ورته بيان کري چه د مثلث د درجه کوئه شي، درسي واري زاوي د دو قائمو برابر وي - نو او مس که یوسري چه په اقلیدس نه پوهيني دا تپوس او کري چه داخنگه کيد کے شي چه درسي زاوي د دو برابر شي ما په دمے پوهه کره - نو په دمے وخت کنه ی هيٺوک په دمے خبر نشي پوهه کولے - البتہ هغه تبدیل دا ويلے شي که دو من د شرق وي نر اقلیدس او واپه چه د اقلیدس په بنیادی او منلي شوي خبرو پوهه شے نز

بیا به په دے خبره چلہ پوھہ شے - بلکہ بیابہ چل پوس پورے خندا درشی - چ راقعی مابین وختہ پوس کرلو - دبیے وختہ پوس دے دے نہ ہم یور راضح قشال بل در کوم اگر چہ بن غزنی دے نحش دے - لیکن پہ خبرہ بد بنسہ پوھہ شئی - فرق کرئی کہ میں دیں پوھہ حکیم د خلور پسخو کالو یہ نابالغہ ماشوم د جماع په خزنہ ان چل پوھہ کری - داحز کیدے شی چہ هفہ ورتہ هسیے بنسہ کری لیکن د خیز پہ پس رہ مطلب ہچرے نشی پر ہیدے - لیکن خر کالہ پس چہ بالغ شی نز چلہ به پہ هر خڑہ پوھہ شی ارک چلہ پوھہ نشی نزلزہ اشارہ به ورتہ کافی وی۔

لیکن طالب علم کرم وخت چہ پہ سبق دیلو کنے مصروف وی پہ دغم وخت کنے ورتہ د احکامو د حکمتونز او راز و نز معلومولو کوشش نہ دے پکار - مثلاً کہ یو طالب ته د نماخٹہ پہ یو مسلسلہ کنیت خٹک ری - او د یو عالم نہ پوس او کری نز پہ دغم وخت ورتہ د هفہ جواب بے پوسه مغل پکار دی پہ دغم وخت د علتو نز او حکمتونز پوس مناسب نہ دے - داسے پرسونہ د بیا پہ بلہ مناسب موقع او کری - کہ پہ دغم وخت پوس او کری نز کہ جواب ورکونکے حکیم وی نز جواب به ورنہ کری - او کہ خالصی مہربان وی نز جواب تباہ تیار شی - نز صبا د عوامو اخلاق دے نرم طبعتہ عالیاف و یون خراپ کری دی - اکثر عالمان دا کر شش کری چہ د پوس کوونکی د مذاق مناسب جواب ور کری - دلتہ خود عالیاف دا نرمی او مہربانی چہ د ہر سوال جواب پہ داسے طریقہ ور کولے غواری چہ د سائل تسلی او شی - او دلتہ د سائلان دانا پوچھی چہ د دے نہ ہلہو خبی نہ دی چہ د ضابطے پہ لحاظ د کوم خبرو پوس مناسب دے او د کو ہونہ دے - غرض دا چہ د دواپو دے کمز ور یو عوام تباہ کول - صاحبانا د شریعت پہ احکامو کنے ز معین سلوک داسے پکار دے - لک د معشویت حکم د عاشق د پار یا د مالک حکم د غلام د پاره - مشهور د چہ یو سری یو غلام را خستو - ورنہ نئے پوس او کری و ستانم خٹ دے - هفہ ورتہ

او وے خوچہ را باندھے تاکیپنو۔ بیا نئے ورته او وے ته خورے خو - هغه ورته
 او وے خوچہ را باندھے ته خورے - بیا نئے ورته او وے جامے و شنگہ خوبے دی
 هغه ورته او وے کوئے چہ تارا کرے - نو صاحبانو! آیا موبن دا اللہ تعالیٰ غلاما
 نه؟ یو؟ - کہ سوچ او کرو نو معلوم به شی چہ حقیقی غلامان یو - دبندہ د -
 غلامی نہ خو پہ یو وخت کبنتے بندہ م خلاصیدے هم شی چہ مالک نئے اذادکری
 لیکن ز موبن دا غلامی خر دا سے ده چہ پہ هیچ وخت کبنتے تو چہ خلاصی نشته - د
 اللہ دا غلامی نہ خو بہ نعڑ بااللہ هله بندہ ازاد شی - چہ بندہ بندہ پائیتے نشی
 او خدا نئے خدا نئے نہ شی - او دا ناممکن وہ - نو ز موبن ازا دی م ممکن ده -
 ھمیشہ د پاره دا اللہ غلامان یو من دا غلامانو پہ شان سلوک م راتہ پکار دے -
 او هیچ حکم منلو کبنتے پہ نہیں بار نہ دے پکار - بلکہ پہ خوشالی نئے منل پکار
 دے، او نہ خو وايم چہ دا حکامو د گران بنکاریدو پہ وجہه ورکبنتے خو شک
 کول فضول وی - چک چہ دا شرعی احکامو نفس ته گران بنکاری کیدل خرد دے
 دلیل دے چہ دا خداوندی حکونه دی - دا نفس دا خرینیے کارونہ خونفس حُان
 ته چپلہ تجویز کری - پہ هیچ کبنتے د بل چا دا حکم خو ضرورت دے - دا اللہ تعالیٰ
 دا طرف نہ خو بہ هغه احکام رائی کرم چہ پہ نفس گران وی - اللہ تعالیٰ دا کوری
 چہ دا بندہ چہ خو کوی خپل نفس خرمالو سو د پاره نئے کری کہ دا اللہ دا رضا
 د پاره او دا دا اللہ تعالیٰ رضاهم ز موبن دا فائدے د پاره مطلوب ده - دا اللہ تعالیٰ
 ته پکبنتے خو فائدہ نشته -

من نہ کردم خلق تاسودے کم بلکہ تابس بندگان جو دے کنم
 ما مخلوق دا چپلے فائدے د پاره نہ دے پیدا کرے - بلکہ دے د پاره م پیدا کرے
 دے چہ پہ چپلے بندیا من سخاوت او کرم، د دنیا دا دومنہ وسیع نظام نقل
 ز موبن دا فائدے د پاره وے - او ز موبن دا مصلحتو نواں فائدو پہ غرف جور
 شوے دے - لیکن دا ضروری خو ده - چہ ز موبن موجودہ مصالح کوم چہ موبن

چل جور کری دی او د مصلحت فم مو و رکھے دے په احکامو کبھی د دھے فرضی
 مصلحتونو خیال هم ساتلے شرے وی - نو مو بن ته ذائقه دی کتل پکار - چه په
 دے وخت کبھی ن مو بن فائده په ٹھہ کبھی ده - که د موجوده وخت په فائدو -
 نظرو ہے ن بیا خواهو او د احکامو راو ستولو هنورت ندا وو - مو بن چھنگ
 خاتمه مصالح چنلہ ایجاد کری دی - د غہ شان مو بن د دھے مناسب تجویز نہ
 هم چنلہ سوچ کولے شو - غرض داچہ د احکامو د سختی په وجہه ن پکبھی
 وسوی پیدا کیںی - لیکن کہ سوچ او کھے شی نو هم د غہ سختی نے د دھے دلیل
 دے چہ دا حکام د اللہ تھاپیل د طرف نہ دی (د بندیاں جو پر نہ دی) - او کری
 ماشوم چہ د هور د پیونہ منع کولے شی نو خوارو سخته وی په - او خورمہ
 خد کوی په ہیخ شان نہ منع کیںی - چہ کله وہ ته په مصبرو ترخیلے شی
 کله په مرچکی او په قسم قسم تدبیر و فوئے ترے نہ بدوی - وجہه نے داده
 چہ هور د بچی نہ زیادتہ د صخہ په فائدو پوہیںی - هور نے په دے پوہیبی
 کہ دے وخت کبھی ن منع نہ کرو نبیا به وستہ چیرہ کرامہ شی - بالکل هم
 د غہ حال ن مو بن د نفس دے - ان شاد دے - لِوَاتَّبِعُ الْحَقَّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ
 الْسَّمْوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيْنَهُ مَا دَكَّهُ تَحْقِيقُهُ تَحْمِلُهُ
 او اسماونہ او خد چہ په دوئی کبھی دی قول به خراب تراب شی) -

نو نہ مو بن سوہ مینہ داده - چہ ن مو بن ہیخ وانہ وریدے شی (او خد چہ
 مو بن د پار و فائده هن وی د ھغہ حکم را کھے شی) - لکھ خنگہ چہ هور د ماشوم -
 ٹپا فریاد نہ او ری حکہ چہ هفہ پوہیبی چہ په لوٹھے والی کبھی بیا دا خوراک
 د ھغہ د بد ن هر ورستونہ نشی پوری کولے - لیکن د ماشوم او د هور په علم کبھی
 نے بیا هم حتہ مناسب شتہ او د اللہ تعالیٰ او د بندہ په علم کبھی ہیخ مناسب
 نشته - د بندہ علم متناہی دے او د اللہ تعالیٰ علم غیر متناہی دے (او د
 متناہی او غیر متناہی تر مینٹھہ ہیخ نسبت نشی کیدے)

اگر آفتاب است یک ذره ایست   رگر هفت دریاست یک قطعه ایست
 چو سلطان عزت علم بر کشد   جهان سر بجیب عدم در کشد
 اک نمر موجود دمے خود همه په مقابله کنیه دیو یه ذریه حیثیت هم نه لری - او
 که او دن یابونه دی هم د همه په مقابله کنیه د یو خاوشکی په شان دی - هر
 کله چه د عزت پاد شاه چل نشان پورتہ کی می توله دنیا د نشت په خادون
 کلیه ھانونه پت کری .

او دا همه کیفیت دمے چه صوفیان ورتہ وحدة الوجود را دی - د وحدة الوجود
 کومه معنی چه په عوام کنیه مشهور ده - چه زه ، ته ، کانزی ، بومتی هر خمه
 خدامه دی - دا غلطه ده او دا هم غلطه ده چ بی د ذات باری نه په دینا
 کنیه د بل خیل وجود نشته - دا د قرآن شریف او احادیش نه خلاف ده - الله
 تعالیٰ فرمائی - خالق کل شئ و مطلع علی کل شئ و کل ط ، الله تعالیٰ هر
 شے پیدا کری دمے او همه د مرثیز ذمه وار دمے) په اهل کنیه وحدة الوجود
 یو حلی مسئلہ ده قالی نه ده) یعنی یو کیفیت دمے چه محسوس کیزی په الفاظ
 کنیه تریه نه تعیین نشی کیدمے) - او همه حال دادمے چه هر کله د الله تعالیٰ ذات
 د چا پیشی نظر وی - په دغه وخت کنیه ورتہ چل خان او فور قول خیزوونه
 ورک معلوم بیکی - د دمے مثال داسی دمکه لکه یو سپهی په یو سختم پریشانی او
 فک کنیه دوب وی - نو د همه بل هیغه خیل ته خیال نه وی - قرده که خروک
 ورتہ او ازان کوی هم نه اوری - بلکه کله کله خوبنده په یو خانی خیال کنیه -
 دا ده دوب وی - چه که مخافن ورتہ سپهی ولار وی هم نه نی وینی په داسی
 وخت کنیه موبن داویلا شوچه د دمکه سپی په ذهن کنیه ، نور قول خیزوونه کلعلم
 د چایه د دمکه یو یه خبریه نه - لیکن حقیقت کنیه خو قول خیزوونه معدوم نه دی
 هر شه په چل چل خامه موجود دمکه - دغه شان وحدة الوجود هم د صوفیانی یو
 اصطلاح ده چه هفری د چل داسیه کیفیت نه په وحدة الوجود تعیین کری - مجوان ا

لکھنگ چه دَ قرآن شریف او احادیشو په محاورو کنے دَ مجاز استعمال شریعے دے
دغم شان دَ صوفیانو په محاورو کنے هم کوئے چه دَ قرآن شریف او احادیشو نہ
احساسی شوی دی دَ مجاز استعمال شریعے دے - نو دَ وحدۃ الوجود خلاصہ داشته
چه دنیا کنے اکر چه لکھنخیزونہ موجود وی - لیکن دَ ذات باری په مقابلہ کنے دَ
دوئی وجود په نشت حساب دے - نزکویا دَ اللہ تعالیٰ دَ وجود نہ علاوہ دَ بل
هیخ خیز وجود نہ شتہ - هم دغم خبرو په دے اشعار و کنے حل کرے شریعے دَه .
اکر آفتاپ است یک ذره نیست و گر هفت دریا است یک قطرہ نیست

چو سلطانِ عزت عَلَمَ بَرَ كَشَدْ جهان سب بجیب عدم در کشد
بلکہ په دے اشعار و که سوچ او کرنے شی نو معلومی - چه دَ فور و موجود اتن
خُدَ وجود ضرور شتہ خکھ چه آفتاپ او دریاب ته دَ است لفظ استعمال شریعے
دے - باقی مخکنے چه ویلی شوی دی - ہول جهان دَ عدم په پردہ کنے خان را .
و مغاری نو دَ دے هم دغم مطلب دے چه وجود نے په نشت حساب شی - دَ دے نہ
هم زیات صفا و پسے بیان شوی دے والئی -

یک قطرہ ان ابن نیستان چکید جمل شد چو پنهانی دریا بدید
و دَ وریخی نہ دَ باران یو خاڅکه را پر یو ټو - داخیال نئے ووچه نه بہ ملک خروب
کرم او داسے فصلونه بہ او بشی ملک بہ آباد شی - خوچه زمک ته راغلو دَ دریاب
پلنواله نی او لیدو فرخان سه او شرمیدو او کچه شو - او دا نئے او وسے -
که جائیکه او هست من کیستم گراو هست حقا که من نیستم
و کوم ځائی چه دریاب شتہ خاڅه حیثیت دے - که هغه وی نزحتم داده چه نه
ذئم - دَ دے نہ علاوہ رو هی دا نتیجه راو باسی -

هله هرجه هستندان ان کمنزاند که با هستیش نام هستی برند
(په دنیا کنے هر خُدَ چه موجود دی داحق هم نه لری، دَ دے نه هم کم دی) - چه
دَ هفه، دَ جو جو مخکنے په خان دَ موجود نرم کیدی، دَ دے نوم لائق هم نه دی).

یعنی اگرچہ دنیا کبنتے ہے نور و خیزوں نزدیک وجود شستہ خود ذات باری تعالیٰ
و وجود مخکنے والے ہفوٹی دو مرہ حیثیت ہم نشستہ چہ موجود و رہتہ اور یا شیو
ھفتہ مخکنے پہ محدود حساب دی۔ بس حقیقی موجود یو ذات باری تعالیٰ کے
زیاتی وضاحت بہ نئے پہ یوبل مثال اس شی۔ مثلاً کہ یو کلی کبنتے کہ ہول خلق بے
علمہ وی اور یو سری تہ الحُمَدُ قُلْ هُنُورِ رَحْمَةٍ نَّرَهْ فہ پہ ھنخ کلی کبنتے لرئے مُلَاکِنْ لے
شی خر کے دَ کامل عَالِم مخکنے و رہتہ چا ملا صاحب اور یو نہ اندازہ نے او لگوٹی چہ
و شہ مہ بہ نئے خڑھے حال شی۔ اور یواحی داخھے ہر خوک چہ دلوٹی دعویے کری ترھنے
پورے وی چہ دَ خان نہ لرئے نے لیدے مَوی۔ وائی۔ چہ یو کلی کبنتے یو ملک و وہ
ھنخ کلی پہ خلق کبنتے دیں معتبر گنڈے شو۔ یوہ ورخے دَ خونے میں پہ لار سواند وو
پہ لار کبنتے چرتہ بادشاہ دَ لشکرہ سُر دیرہ شرے وو۔ دَ ھجَّہ شان شوکت چہ دے
او لیدو۔ نہ دَ ویرے مخکنے نشرتے پہ ھنخ خائے او دریدو خونے تدئے او یو
زاخہ چہ کورتہ خو۔ خونے ورہ تہ او یو باتہ ویرینے ولے۔ کہ دے بادشاہ
دے فوٹھے تہ خو ہم دَ چپل کلی ملک صاحب نئے۔ ھجَّہ ورہتہ او یو خاملکی تشن
پہ ھنخ کلی کبنتے دَہ۔ او بادشاہ دَ ہول ملک حاکم دے۔ دَ بادشاہ مخکنے ھماختہ۔
حیثیت دے۔ پہ دے باندے شیخ شیرازی فرمائی۔

قاۓ غافل از حق چنان دُرُ دِ ہُنی کہ برخویشان منصبے سے نہی
داۓ غافل دا خوتہ دَ حق تعالیٰ سُر مقلبلہ کرے۔ چہ خان دَ پارہ دِ ہم خَہ درجہ
مقرر کرے دَ ۵۵۔

تحصیل دار ترھنے تحصیلدار دے چہ کورنیز موجود نہ وی۔ کلمہ چہ کورنیز
تہ مخامن شی۔ نوکہ دَ ھنخ مخکنے و رہتہ چا صاحب قدر ہے اور یو۔ خر لے بہ پہ را
ماتتے شی۔ بعینہ ہم دنخے حال دَ حدة الرجد ہم دے۔ نہ پہ قسم سوہ واہم چم خوک
چہ دَ اللہ تعالیٰ حضرتہ اور سی۔ دَ مشاہدہ حق مرتبہ حاصلہ شی۔ ھجَّہ تہ دَ اللہ
تعالیٰ دَ شان او جلال مخکنے پہ چپل و جوند (یعنی خان تہ موجود و یلو) شرم و رجی

خان او هر شئ معدوم گئنی - او خورمہ خورمہ چه په مشاهدہ حق کئی ترقی کوئی درجہ
بہ په دئے کیفیت کئی ترقی کیں یا - چنانچہ - رسول اکرم ﷺ علیہ وسلم چہ دَ
هولونہ زیات عَالِیٰ بِاللّٰهِ وَ دَ هُنْوَنِی حالت ته او گئوری - چہ سو دَ دَ دَ چہ دَ
دواپرو جهانز بادشاہ دئے - خورمہ سادہ قرونڈ ٹھو وو - قردنہ چہ خانسته ٹھے دَ
ئاستی خانسته هم بیل نہ وو مقرر کریے - دَ اصحاب په ترقی کئی به داسے ناست
وو چہ ناشناصرے کہ بہ مسجد بنوی ته راغلو نزد اصحاب نہ بدھنے پوس او کرو
چہ په تاسو کئی چھد کوم یو دئے - مَنْ هُنَّ مُحَمَّدٌ فِيْكُمْ - هُنْوَنِی به ویرتہ او وہم - هذلَا
بَيْضُ الْمُتَكَبِّرِ دغ سو، سپین چہ تکیہ ٹھے لکھنے دَه - دَ تکیہ نہ دَ خوک دامطلب
نه اخلي چہ گئونے هُنْوَنِی ته بہ غتہ بالبنت پروت وو دَ دَ دَ بہ ٹھے ویرتہ -
و هلى وَه - بلکہ دَ عرب په عماں، و کئی دَ هند پاپا شدلا دَه، اچویم دَ تکاءُ ویلے شی په -
لار تلو کئی هم دَ هُنْوَنِی دا عادت وو - چہ مخکنے بہ نہ تلو - بلکہ په اصحاب
کئی بہ گلو وو تلو - چہ خون اصحاب بہ ترے مخکنے وو خون روستو او خون بہ
وہ سوہ روان وو - غرف داچہ خان ته شان ٹھے نہ جویم ولو سو دَ دَ دَ چہ
دا شان ٹھے وو - بعد از خدا بزرگ ترقی قصہ مختصر (لنده داده چہ دَ خدا
نه پس دَ ترلو نہ لو ٹھے دَ خدا نہ رسول دے) -

وجہه نے دا وہ چہ دَ رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم بہ هروخت دَ اللہ
تعالیٰ په عظمت او لوئی نظر وو - نو دَ خپل ییشح حالت نہ ٹھے دلوٹ شان
نه شو خرگندو لے - دَ دے نہ زیات بہ نور خُدہ وی چہ کلم رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم
علیہ و سلم مدینے منور یہ ته هجرت او کرو - حضرت ابو بکر صدیق ورسو
منکرے وو - من چونکه خُدہ خامی امتیازی شان ٹھے نہ وو - خلقوا و نہ پیڑندو
چہ په دے دواپرو کئی دَ خدا نہ رسول کوم یو دے او منکرے ٹھے کوم پو دے
ابوبکر دَ رسول نہ په عمر کئی لب زیات وو - دَ بن یوسی ٹھے ویسنتہ نے سپین
شوی وو - نو خلق په هذله دَ رسول اللہ کوہمان او کرو - دَ هُنْوَنِی سو بہ

ئے مصافحہ کوله او هفٹہم دادب نہ غن نہ کولوچہ حضور سترے دے تکلیف
 بہ نہ ورقة - دغہ شان نور اصحاب کوم چہ دادب نہ محبکیے رسیدلی و و
 هم غلی ناست وو - غن نہ کولوچہ رسول آرام او کری - کہ من صبا چادشیخ
 نہ (پیر صاحب) علاوه بل چا سره مصافحہ کری ہے نو مریداون بہ نہ هفتہ شو
 جو رکھے وو او پہ هنخ سری بہ نہ هنخ بده ورخ جو رکھے وو پہ توبہ -
 فرخلقوہ ابوبکر صاحب سره مصافحہ کوله - هفٹہم غن نہ کولو او
 نور اصحاب م غلی وو - قر دسچہ نورا وچت شو - او بکری شو نہ حضرت
 ابوبکر پاخیدو پہ رسول اللہ نہ دخادر خوریے او کری و - فرخلقوہ پتھ -
 او لگیده چہ دادے د دواں و جهانق سردار او دائے دے خادم -

رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم پہ اکثر روہتی خربو تہ بنپو پہ سرکینا استر
 او فرمائیل بہ نہ - اینتی اسکل کایا ئے کل العبد دزہ روہتی داسے خورم لکھ یو
 غلام چہ خوری - صاحبانق ! دا اورے ورے خبرے بنکاری خود دے پہ اھلی
 قدر قیمت بہ هلہ پوئے شئی چہ دے کیفیت تہ او رسمی - او دغہ وجہه دہ ایعنی
 خان دا اللہ غلام گنہل ، چہ رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم فرمائیلی دی کہ پہ
 خوراک کبنتے دچانہ میں او غور زیدہ نو هنخ را پورتہ کری خاورہ تھے -
 او خنہی او ارٹی خوری او دغہ وجہه دہ چہ رسول اکرم صلی اللہ علیہ
 وسلم بہ خوراک دیو پہ میئہ او شیوق خربو - نن صبا خلق دے تہ بدوانی
 چہ سرے پہ نادیدہ بنکاری - لکھ چہ خٹھ نئے لیدلی نئے وی اصل خبرہ دادہ
 چہ دا رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم پہ نظر کبنتے چہ خٹھ دو مونن د هنخ نہ محروم
 یو - صاحبانق ! نہ تاسونہ تپوس کوم - کہ یو دیناوی حاکم خوک را لو گواری
 او لبند حلوا ور کری چہ دا خما محبکیے او خورا - نو ظاہر دہ چہ هنخ بہ نہ نوین
 پہ شوق خوری او دھرے نوری نہ بہ عمل دا بنکارہ کری چہ ویرہ خوندناک
 دہ م دغہ انداز پہ دے وخت کبنتے گھبوب دے - دے تہ حرص ویل ہرگز

متعین نه دی۔ اور فوف کرہ کے حرص وی م نو پہ دے پوھ شئی چہ۔

چون طمع خواهد زن سلطان دین خاک بس فرق قناعت بعد ازین
 (کلمہ چہ د دین باد شاہ (یعنی اللہ تعالیٰ) خانہ داغواری چہ د هغہ نہ په غوبنتو
 کبنتے خ، کہم اور نہ کہم یعنی چہ هفہ پہ دے خوشالیں چہ دیں پہ منت زار و
 ورته سوالوئہ اور کرم - نہ د قناعت (نه غوبنتو) پہ سُردے نہ پس خاوریے
 اچرم - ہن عیب کہ سلطان بہ پسندد ہنراست۔ کرم عیب چہ د بادشاہ خوبی
 شی عیب نہ دے هن دے (من دغہ د حاکم حلوا چہ خوری) کہ یوہ نو پی تریے
 چرتہ پہ زمکہ پر یوئی نر بہ مئے را پورتہ کری صفا بہ مئے کہی اور بہ نہ خوری
 دغم شان دا سروج ہم اور کہی کہ چرتہ د بادشاہ مخکنے خوراک تہ کینٹی نو شنگ
 پہ کینٹی۔ آیا شنگ چہ کور کبنتے پہ شان کبنتے کینٹی دغم شان بہ کینٹی۔ نہ - بلکہ پیر
 پہ ادب اور پہ عاجزی بہ کینٹی - نہ صرکلہ چہ د یو دنیاوی حاکم یا بادشاہ
 مخکنے د دے درے را پر خبرو خیال ساتیں شی - نہ آیا د حکم الحاکمین مخکنے
 بہ دا خیال ضروری نہ وی؟ - من صباد تہذیب تش الفاظ پاتے شوی دی
 د حقیقت پکنے نوم نشان نشته - بنہ بہ داری چہ دے تہذیب تہ تعذیب -
 او ویلے شی - دہ پہ خائیع شی (یعنی تکلیف اور مصیبت) -

او صاحبانی رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم چہ موبن تہ د خوراک آداب
 بنیلی دی - نہ دا حکم چہ خنکہ د باطنی حالت اثر پہ ظاہری حالت پر یوئی - دغم
 شان د ظاہری شکل اثر د بنیادم پہ باطنی حالت ہم پر یوئی - کہ ظاہری شکل
 د کبرجنو وی نوشہ تہ مئے ہم ضرور خ، نہ خ، اثر رسی - او کہ ظاہری حالت -
 نئے د عاجزی اور خاکساری وی نو پہ زرہ کبنتے مئے ہم د تراضع اور خاکساری اثر
 بنکاہ کینٹی - او دغم وجہ دہ چہ کلمہ حکم چنل ظاہری شکل د شریعت موافق
 او د ست طریقہ تابع کری نزدہ اللہ تعالیٰ تہ د قرب (نزدے کیدو)، ارادہ
 ارکنیہ - او دا وعدہ دہ چہ - مَنْ تَقَرَّبَ إِلَيَّ شَبِّرًا فَقَرَبَتْ إِلَيْهِ ذَرَاعًا وَمَنْ

تَقْرِبَ إِلَيْهِ ذَرَاعًا تَقْرِبَ إِلَيْهِ بَاعًا - (يعنى خُوك چه ماهہ یو لویشت را نزدے شو
نہ یو گن ورنزدے کینم او خوک چه یو گن را نزدے شونڈ دوہ گنہ ورنزدے
کینم - یعنی خوکا چه بن غوندے هم را نزدے کینی زہ ورتہ دویں را نزدے
کیدو ترقیق و حکم - نہ ثابتہ شو چه د ظاہر سہولیواش پہ باطن پریو چو -
مولانا فرمائی -

تشکان آن آب جوینداز جهان   آب هم جوید بعالم تشنه هکان
ا بتے کے پہ دینا کنے او بہ لہوی نہ او بهم پہ دینا کنے بنی لہوی) یعنی دا
د اللہ قرب داسے او بہ دھی چه د بنو پہ لہون نہ پیدا کینی بلکہ داخلہ بنو
تہ ورسی - لیکن مشط دادے چه تندہ وی - یعنی د حق تلاش وی - کہ فڑوی
الله تعالیٰ پہ چا پورے پہ زور نہ تری - ارشاد دے - آئلز مکھو ہا و آنٹم -
لہا کار ہون - یعنی آیا ہوبن چل رحمت پہ نوس تاسو پورے او ترو چہ -
ستاسو خوبن نہ وے - خیر دا خر تر مینہ زیاتی خبرے راغلے اصل خبره دار وان
چه چه رسول اللہ علیه وسلم کنے چه خشوع او خفرع (انکساری) دو مو
زیات وہ - نو حکم کے چه د حق تعالیٰ عظمت او لوی میٹھ روخت تر نظره وہ
او هر کلہ چه خبره داسے ده - نہ موبن تہ هم د احکامو پہ او ریدو بس دا پکار دی
چہ - زبان تازہ کردن باقرار تو نینگختن علت از کار تو
(ثبہ هر وخت د ستاپہ اقرار تو تازہ سا تل او پہ ہیث حکم کنے حکمتونہ نہ
لہوی) او علاوه د دے نہ د بندگئی تقاضا هم داده - او عقللا نہ موبن فاءدہ هم
پہ دے کنیت ده - او واقعی کہ دا د حکمتونی او راز و نہ معلومہ مولو کوشش موبن
د پارہ نقصانی نہ وے - نو حضور بد اجازت را کرے وو - لیکن حضور خرد دے
نہ خرگنده منع کرے ده -

او گورئی اصحاب کرام چه د رسول اللہ صحبت یافتہ وو - او د چا چہ چل
طیعتونہ سلیم وو - ھعنی چہ هم د تقدیم پہ مسئلہ کنیتے خبرے کو لے نو رسول اللہ

مُنْعَ كُول - دير خده شو او وئي فرمائيل - تين قومونه هم د دخه شان بختونق په
وجله تباہ شوي دی - او د تقليي په مسلمه کښې بحث کولونه خکه هنځ کړي
شوي وو - چه خنګه چه دير سه خبر سه په عقل د ليلونق حل کيد سه شي - د دخه شان
هنه خبر سه داسه هم دی چه عقل پکښه نشي چلید سه - په داسه خبرو پوهه د پاره
د مثاله ده سه ضرورت وی - او هغه موږن ته نه ده حامله - نه په داسه خبرو
کښې د بحث کولو نتيجه به ن موږن تباہي وی -

د ده سه متعلق ماته ین قصه را ياده شو - وائي چه یو هلك چيل رو نداستاد
ته روپئي کړي وه - ورته یئه اوږد سه استاذ ګيرې به در بانده او خروم - استاذ
نه چرته ګيرې خرلې نه وو - نورته یئه اوږد سه ګير خنګه شه وی - هلك ورته
اوږد سه - ګير لکه د بطيه تک سپين او خوبن وی - د استاذ خوري نظرنډ الکيلو
بطه نه خه ليدلے وه - ورته یئه اوږد سه - بطيه خنګه وی - هلك ورته او سخا
رويله وسے - د لاس پنجه یئه ورته داسه را کنه کړه لکه د بطيه ده خت - وسے چه
هغه داسه او بند خت چه یئه وی - استاذ یئه په پنجه لاس او وهلو - نورته
نه اوږد سه - او هو داشه خو دير کون وون د سه دا به خنګه تيرينې -
نه خنګه چه دغه هلك چيل رو نداستاد ته د ليدو شه په خبرونه شر
ښيله - او د هغه په خبرو چه یئه استاذ د ګير کوم تصور او کړو چه دغه شان
سخت او کون وون د سه هم دغه حال ز موږن هم د سه اچه بصيرت هوفشته او په
کيافياق خان پوهه کول غواړو، البته که خوک خان پوهه کول غواړي نزاول د سه
قلبي نور (بصيرت) پيدا کړي - بيا به په د سه کيافياق خپله پوهه شي - او د هر
کار به په سوون حکمتونه خپله او ويني - او کونه که یو عام سره سه د وطن بادشاهه
ته او وائي چه ماته د خپله خزانه منځلې او بنيه نه داد هغه غلطی ده - په ده
کښې هچره نشي کاميابيد سه - هفته ته پکار دی چه اول د بادشاه سه خامه تعلق
جوي کړي - چه د هغه په خاصو کسان کښې شمار شي او هغه ور باند سه مهربان شي

مُو. بے وینا به نئے ورتة چپلہ او بنی - دغے ته اشارہ په دسے اشعار وکنیے ده -

بینی اندر حنف علوم انبیاء   بے کتاب و بیسے معید او ستاد

علم چون بر قن ننی مارے بود   علم چون بر دل ننی یارے بود

۱ په چپل ننہ کنیے به د پیغمبر افس علومونه او وینی - بے کتابه او بے مدد کاره او بے استاذه - علم نہ ک د نفنس د موافقت کارا خلی نہ بناء هار دسے - او علم ک د روحانی ترقی په لار سروان کرے نہستا دوست دسے) .

مزائل چپل ننہ سرو بنانہ کرے بیا او گورہ چہ خنکه خنکه رازونہ درتہ خرگندی بنی - او س خلق داغواری چہ تو لے خبرے ورتہ استاد حل کری - حالانکه داد چا د بنیلو خبرے نئے دی - داخالعن دا اللہ تعالیٰ په فضل کیری هفہ هم هله چہ اللہ تعالیٰ او غواری چہ په چا باندے چپل فضل په دسے خامی طریقہ او کری - خنکه چہ دافضل کله کله په یو خاص بندہ په دسے طریقہ او شی چہ په اسرارو نئے خبر کری - او کله کله نئے په یو خاص بندہ فضل په دسے طریقہ وی چہ د اسرارو نہ خبر نہ شی او خنکه چہ نئے په اسرارو خبرول د هفہ - خاص بندہ د پارہ فضل دسے - دغہ شان نئے په اسرارو نہ خبرول د دسے بندہ په حق کنیے فضل دسے - دواہ و کنیے فرق داد دسے - چہ خنکه بندہ ته چہ خ د اسرار - معلوم شی مز هفہ ور باندے غاوی شی تر دسے چہ خنکه کسان خو ھان د چپل و مشراف نہ هم او چت او گنی نہ مناسب داده چہ ھان د پارہ خ د حال تجویں کول بنه نئے دی - دھن چا حالت جدا جداوی - اللہ تعالیٰ دھر چا په حال بنه خبر دسے - چا سو چہ کرم حال مناسب وی هفہ ور کوی -

تو بندگی چو گدایان بشرط مزد مکن   ک خواجه خود ریش بندہ پروری داند د ته د فقیرانو په شان د مزدوری د پارہ عبادت کوہ - (یعنی عبادت د خاصو مرتبیو حاصلو لو په نیت مل کوہ) حکم چہ مالک د چپل بندیاون د پرورش په طریقہ بنه پوہینی - ۱ ته عبادت خالص دا اللہ د رضا په نیت کوہ بیا چہ هفہ

خو مناسب گذنی ستاد استعداد مناسب مراتب بدر کری) -

په دے وجهه ده شرانه طریقہ داده - چه بی طمع چه الله تعالیٰ در باندھ خو
فضل او کرو په هنخ خوشال او سه - اور دا خاصو کیفیات خواهش مه کوه -

به دُن دو صاف ترا حکم نیست دم دز کشی - که آپنے ساقی ماریخت عین الطاف است
و تاته د دے سرچ ضرورت نشته چه شراب حفادی او که خیرن دی ته خو ٹی
ٹکه - ٹکه چه ز موبن ساقی چه خو را کنی خالصه د هنخ مهر بانی ده) -

که خیرن در کوئی هم په هنخ میں نے خو ٹکه چه حفا خیک ٹکه چه په دے
کښې به هم ضرور حکمت وی - یعنی فائده به په دے کښې وی - بلکه زه خو دا
و ایم که په ظاهره نقصان بنکاری هم موبن ته د بُن کولو گنجائش نشته - خو
چه موبن بندیان یو - او غلام د هالکا په خو کار کښې دا نشي ویلے چه دے
کښې خوا فائده نشته - آخر نه موبن حق خو دے موبن ته خو چه خو را کوئے شی
تول احسان او مهر بانی ده -

مشهوره ده چه حضرت لقمان د بیو سری سره با غوان وو - یو ورخ نے مالک
با غوان ته راغلو ور ته نے او وسے یو خونکه راوړه چه هنخ راوړو - نو مالک نے پریکو
یو ته ترا زه نے هنخ ته وړ کړه او یو نئے چپله واختسته - حضرت لقمان چپله ترا زه
په خوند خوند او خوره - مالک چه نئے چپله او خکله نو هنخ ویره خرابه وه
هنخ ته نے او وسے - د دے خوند خوند خو دیږ خراب دے - تاخنکه دا سه په مزه منه
او خوره - حضرت لقمان ور ته او وسے - ستاد لاسیم بی شاهزاده مزیدار -
خوند ناک څیزونه خورل دی نوکه دا یو بیه خوند وو هم عاته نئے خو شکایت
نمود و پکار -

آن را ک بجله نست هر دم کری - عذر ش بنه آز ګهه بینی ستوي
د گرم ذات چه په تا هر وخت فضل و کرم کوئی - که په یو وخت کښې خو تکلیف
در او بر سوی نو ور باندھے هنخ فه کینه) -

نوجہ اللہ تعالیٰ - ہر وخت په موفن باندے ہے شہادہ احسانوں اور مہربانی کوئی کہ یوکار ذموبن دَ فائڈے دَ پاٹ زموبن دَ طیعت خلاف اور شی نوموبن تہ گستاخی اور ناشکری نہ دَ پکار۔

صاحبانو! عاشق حُب په ہر حالت کبئے عاشق وی (یعنی کہ محبوب و رسمہ دیرہ ہے وفاتی کوئی ہم دَ عغڑہ نہیں ترے نہ بدینہی) نو آیا تاسو جان عاشقان نہ گذشتی - ؟ دَ اللہ تعالیٰ سر دَ عامہ عزیز ولی غور نہیں تعلق ساتل غواری؟ یعنی کہ دَ ستاسو دَ منشا موافق کار کینی نو ترے به خوشال نی شکر بد او باسی اور کہ نہ وی نو ناشکری او خفگان بہ کوئی) - او گورنی عاشقانو سرِ حوصلہ - قسم زیارتی کینی - خو ہھغڑی خفہ کیوں نہ اور دَ محبوب دَ زیارت په جواب کبئے ولی۔
ناخوشی تو خوش بود بوجانِ من دل فدائی یار دل رنجانِ من
(اے جانانہ زہ ستا په ناکر دو خوشالہ یہم - حمازٹہ دَ هفہ یار نہ قربان دے
چہ خاڑ پڑھفہ کوئی۔

غرض دا چہ خوک چپل روحاںی تربیت غواری اور شریعت په اسرارو - پوھیدو خواہش لری - نو هفہ تہ پکار دی چہ چپل مالک ساتی په هفہ راخی او خوشال پیدا کری - (یعنی په ہر حال کبئے چہ ہے چپل مالک ساتی په هفہ راخی او خوشال)، اور کہ دامنہ وی نو ہیث ہم نشته (کامیابی گرانہ ده)، اکثر خلق والی چہ آیا موبن خان نہ جلید بغدادی جور کرو - نہ وايم کہ جلید نشے جوریدے نو بالکل ہے کارہ کیدل ہم نہ دی پکار - غور او کری - تاسو خود جلید په شان ہیث یو کارہ نشی کو لے - مثلاً اول مانجھ تہ او کری - آیا خوک داریلے شی چہ حما مونیخ دَ جلید دَ مانجھ په شان دے - دَ یو بزرگ کیفیت بیان شوے دے چہ د شپے چہ بہ په مانجھ او دریدو نو کله بہ نئے ہقلہ شپہ په قیام تیرہ کرہ - او کلمہ بہ نئے ہقلہ شپہ په رکوع تیرہ کرہ - اور دا بہ نئے رہے افسوس دے شپہ دیرہ لنگہ ده دا سے زر تیرہ شوہ مور نہ شرم - داحتا مئے رو -

نہ آیاں حل میں بھی چین ہم کر   گھٹا کی رات اور حسرت بڑھا کی
اد ملاقات پہ شپہم ہم آرام اور نہ کرو۔ خکھ چہ شپہ تیریدہ کعیدہ اور جما۔
ار ماننہ او شوق زیارتیدہ،۔

فن چہ پہ ہیچ حالت کبنتے مو بن ڈھفوئی پہ شان نہ یہ بیام یو کار پریزو
مونج ہم کرو۔ روٹھے ہم نیسو۔ (یعنی دانہ واپس چہ ڈھفوئی پہ شان مونج
نشو کولے نز ہدو کرو بہ نہ)، دا مثال مشہور دے۔ گندم اگر بھم نہ رسد
جو غینہ است۔ (کہ غم نہ موئے نزاور بشهی ہم بنیے دی)،۔ یعنی کہ بنہ شے
نشیے حاصلوئے نو پہ خراب گذارہ کوہ۔ فن هر کلہ چہ زموبن نوک کارو نہ ڈن بھے
در جمے (لاندے درجے)، دی فن کے دا کیفیات بہ مو م ڈلاندے در جمے وی۔ اکہ د
جنیڈ درجے تہ نشور سیدے نرڈ ادھی در جمے پریبول نہ دی پکار خڑ کوشش
خو پکار دے،۔ او دد سے طریقہ دادہ چہ ڈیو صاحب باطن سره تعلق پیدا
کرے نتی۔ کہ صحبت (یعنی مجلس کبنتے شرکت) معکن وی خود یہ بھت دے۔ کہ
دا سے موقع نہ وی فن ڈھنخ کتابت پہ ذریعہ ورتہ چپل پورے حالات لیکے
شئی او۔ ھنھ چہ درتہ کرم علاج خوبیں کریں اور کرم تہ بیرون بنتی پہ ھنھ پورہ
پورہ عمل پکار دے۔ پہ چنلہ رائے کہ خوکھ خان ڈپار ڈھنخ اصلاح یہ تدبیر خوبیں کریں
پہ ھنھ کبنتے خلر گھنہتہ کار کولو باندے ھنھ شے نشی حاصلیدے کرم چہ دیو کامل
پہ تجویں نیعم گھنہتہ کبنتے حاصلیدے شئی۔ ما تہ یاد دی یو جھل تبے بیو لے وو م
یو حکیم صاحب تہ ورغم ھنھ چہ راتہ کرم نسخہ او لیکلہ ڈھنھ پہ استعمال خو
ورئے کبنتے بنہ شوم۔ ھنھ دارو راتہ بنہ بنکارہ شر۔ فن نسخہم ڈھان سره۔
سنیالہ کرہ۔ بل کال تہ را باندے بیا ھنھ مرغی را غلو۔ فن حکیم تہ لانہ ہم، مم
ھنھ نسخہم یہ بیرے ورئے استعمال کرہ خو خڑ فائٹہ نئے او نہ کرہ۔ آخر بیا حکیم
صاحب تہ ورغم۔ فن ھنھ راتہ بلہ نسخہ او لیکلہ پہ ھنھ بیا خش در خڑ کبنتے بنہ شوم
ڈدے وجہہ دا نہ ڈھنھ چہ کھرنے ڈھکیم صاحب پہ لیک کبنتے خڑ خاصی اثر ووچہ بھے ڈ

نه دارو کان نه کولو بلکه خبره داده چه په نسخه لیکوکنې چه حکیم خنکه د مرغ خیال
ساتي دغه شان د موسم د خائے د آب و هوا او د مریض د طبیعت خیال هم ساتي
په اوری کنې چه یو مرغ ته کوم دارو لیکی - په ژی کنې هم هنخ مرغ ته
بیا فور دارو لیکی - هم دغه شان په یخو ملکونق کنې چه یو مرغ ته کوم دارو فاندہ
کوری په کړو ملکونق کنې ورته بیا هغه دارو کان نه کوری - نرخنکه چه جسمانی
مرهنو نز کنې موبن چپل علاج د پاره خپله دارو نشر خوشبو لې یو حکیم ته ور تله
غواړی - چه هغه ور کنې د مزاج - موسم او مرغ هرڅه خیال او ساتلې شي - دغه
شان رو حانی، باطنی، مرضونق کنې هم د اصلاح د پاره موبن ځانته خپله خه قدیمه نه
مش کولې - رو حانی طبیبانو ته ور تله غواړی (د حکیم په ژبه یا قلم کنې خه خاص
اړش نشتة، لیکن زه د اواړم چه د آهل اللہ (بن رکافن)، په خوله کنې هم تاثیر ده -
خا دد سه خبرو نه د څوک د اړش نه اخلي - چه زه مئ د نز کری یا تجارت یا فروخت
د دیناوی کار و نړۍ هنچه کوم او د دینا ترک کولو مشوره وړ کوم هنکن نه - چپل د
د دینا کار و نړۍ کوئی خو وړ سره وړ سره د بن رکافن سره تعلق هم ساتي -

صاحبافن! د اللہ واله دین هوبنیار وی - هغفی کنې ته د دینی عقل سره -
اللہ تعالیٰ د دیناوی عقل هم کامل ور کړی یا به دن باند سه د دینا کار و روزگر
ښه کړی - ز موبن حضرت حاجی اهداد اللہ صاحب رحمۃ اللہ علیہ ته چه به چا خادم
عرف او کړو چه زړه، غواړی چه نزکری پسیدم، او قول وخت عبادت ته وړکړم)
من هغفی کنې به منع کړد او ور ته به مئ فرمائیل - روره نزکری هم کوه او د خلائے
پا دو (ذکر)، کنې هم لکیا او سه او دا به مئ ور ته خکو سه چه پو هیدو نه کنې
مئ د قرکل د سختو برداشت کولو طاقت نشتة - چه د نزکری د اظاهري او سه
پسیدی نو خدائیه، خبر چه خه حال به مئ وی په دینو خلقو خودا یه چل شویه
د سه چه د تنگسیا د لاسه یهودیان یا عیسیایان شوی دی او د چا په زړو نوکنې

وَچنل خدايي نه مکله او خفگان پيدا شوي دے - او دغه شان مئ دين برباد شوي
 دے - فرکه د دنيا کارو باز فرکري يا تجارت کري خردوره ده چه ذکر به
 درته وخت کم پايانه کيني يا داچه کله کله به درنه خدايي کتاه م کيني ليکن دکفزاو
 شرك د تابه نه به بيج وي - فن دا حضرات خلورواه طرفونه گوري - دا عامه
 قاعده ده - قن ابئلي ٻيلٰيٰنِ فليخترا آهُونَهُما ، خرك چه په درو همبتر بنزنه
 گيرشي فرکمزوره یه خوبن کري، يعني که خلاصي نه ممکن نه وي په درو گئي
 به يه سخته په خامخا راستي فرچه کرم کښي تکلیف کم وي صغر لار خربنل پکاري
 کامل هر شد هيچري کمن وری سپری ته د تعلقات ختمولو هشود نه ورکوي - او
 کومون کسانق ته چه هفری د دنيا ترک کلو واني هفه یه بنسه که کري وي او فعلم
 کري یه وي چه دوئي کښي د ترکل د سخته برداشت کولن طاقت مشته - فرد الله
 والو سره تعلق پيدا کړلوبن کښي دا وينه هه کوي چه د دنيا ترک کولو براته واني
 انشاء الله که تاسو ورته خپله واني د اسبابو ترک کلو هم به مومنع کوي - غږي
 داچه خالص په عقل باندے د شريعت اسرار او حکمتونه معلومولو خيال یه فائدې
 دے که دا یه خواهش هو وي فر اول د الله تعالی سره تعلق پيدا کري - بيا -
 تاشد او کري - تجربه کارو ويلى ده -

آن هردم عقل دورانديش را   بعد اين ديوانه سانم خويش را
 يعني اول د عقل نه کاروا خسته هفه راسه ترڅه حایه منکري تيا او کړي - مخکښه
 نه شرطه فر هفه پريښوار د عشق لعن ه او نيوه - هفه حائمه ته او رسولم -
 حامطلب داند دے چه ګونه عقل بالکل یه کاره دے - ضرور د کار شئ دے
 خو ترڅه حایه کار ورکوي بيا یه کاره شي - د عقل مثال خود آهي په شان دے ک
 د چا همیوب داغه په اوچته خرك ناست وي او دے ور تله غواړي فر د غرة
 تر لمعنه خوبه یه آهي په هنده ور او رسوي - ليکن په غرنشي حتله - او من که
 عاشق فر ور منزد دے کيدل غواړي - فرض ورکوي ده چه د آهي نه بد دلته کوز زې وي

او تو سب دیادہ خیری - غرض دا چہ دَعْقِل نہ کار احتسل پکار دی - خو حرف -
 در مرہ چہ حان دَپارے میں کامل مرشد خوبیں کریے - مریض دَحِل عقل نہ دغم
 هر مرہ کار احسنت شی چہ دَحِل علاج دَپارے بنہ ماہر حکیم خوبیں کریے - لیکن دَ
 استخاب نہ پس وہتے بیا دَچون و چرا گنجائش نشته کم دارو یا کوہ دَ علاج
 طریقہ چہ وہتے حکیم خوبیں کریے ہم پہ صفحہ بہ عمل کریے دَخانہ بہ پکنی خڑھ کریے
 نہ کریے - ارکہ بیا نئے ہم پکنی چون و چرا کول نو پہ سخت مصیبت کنیے بہ کیر
 شی - حکم چہ کمن و رے عقل ہیچری پہ یوہ خبرہ تیکید سے نشی - سمجھی یوں
 خیال وی او ما بنام بل - کلمہ یو خڑھ وائی او کلمہ بل خڑھ - حُنَّة خلق مولیدی دی
 چہ من سنی وی صبا شیعہ شی - من دَ تقدیر منونکے وی او صبا ترے منکر
 وی - فن بہ مَنْعِنْ چد خڑھ قدر سے اختیار لرو او صبا بہ وائی چہ نہ مو بن خرم جبور
 محض یو - خیالات تو کنیے دا تبدیلی ٹھک رائی چہ ناقص عقل پہ یوہ خبرہ تیکید سے نشی
 دَ ھفوئی دا حال وی چہ وائی -

بینام ازان کہنے خدائی کہ ترداری ہر روز مراتا زہ خدائی دگر است
 ازه دَ تادَ ھٹے زر پے خدائی نہ ویزارہ یم - ماتا ز خورہ ورخ نویے نویے خدائی
 پکار دے -

دَ ابن عربی⁷ یو خط علامہ بھاء الدین عاملی پہ چنل کشکول کنیے نقل کریے دے
 چہ هفتہ چنل یوں ہم مخلی عالم ته لیکلی وو - «ما اور بیلک دی چہ یوہ ورخ ناست
 وسے ٹرپید سے - شاگرد درنہ تپوس او کرو چہ ولے ٹارپے - تا وہتے او وسے دیرو
 کالو راسے، یوہ مستلہ پہ عقلی دلیل ثابتہ کذلہ - من راتہ معلومہ شوہ چہ دَ دے
 دلیل یو مقدمہ یقینی نہ دَ - فرنزہ⁸ پہ دے ٹارپے چہ در مرہ کالہم پہ جوہالت کنیے
 تیو کریو - او اوس ہم دا یقین نشته چہ دا موجودہ دلیل نئے ہم یقینی دے او کہ
 نہ - دے نہ پس وہتے ابن عربی⁹ لیکی - دَحِل ظاہری علم طاقت خرد اولیدو
 راشہ اوس روحانی علم حاصل کرے او دَ دے طریقہ دادہ چہ خلوت او ہیشہ ذکر

اختیار کرہ - دے نہ پس چہ ھغہ عالم د حقيقة په حرنڈ پوھہ شو - نز دا شعر
ئے اووئے -

نِهَايَةُ أَقْدَامِ الْعُمُولِيِّ عِقَالٌ -
وَغَایَةُ سُعْدِ الْعَاقِلِينَ خَلَالٌ
وَلَمْ تَسْتَفِدْ مِنْ بَعْثَانَاطُولَ ثُورَنَا
بِسْرَى أَنْ جَمَعْنَا فِيهِ قِيلَ يُقَالُ

دَ عَقْلُونِي دَ رَفْتَارِ اَنْتَهَا بَسْدِينِ دَسْيَ او پَهْ عَقْلِ چَلِيدُونِكُو آخْرِي اَبْعَامِ كَمْراَهِي
دَهْ - موْبِنْ دَ چَنْلِ تَوْلِ عَمْرِي بَحْتُونِنْهِ صَرْفِ دَ فَائِدَهِ واَخْسَتْمِ - چَهْ دَ اَخْبَرِي
موْرِاجِعِ كَهْ بَهْ كَهْ چَادَسَهْ او وَسَهْ نَفْ دَاجِوابِ بَهْ وَرَكْبَهْ شَوْهَا - يَعْنِي دَهْ چَنْلِ
تَوْلِ عَمْرِ كَوْ شَشْ آخْرِي نَتْيِيجِ هَرْفِ دَارَاتَهْ او وَتَهْ چَهْ فَلَانِي دَادَسَهْ اَعْتَراَضِ.
كَهْ بَهْ وَوْ - او فَلَانِي نَيْ دَاجِوابِ وَرَكْبَهْ وَوْ -

ڈدے سئے سئے په دے هم پر ہیدل پکار دی چہ ڈپیر انتخاب بدھنگے او
پر خٹھے معیار کوئے۔ نن صبا خلق عجیبہ عجیبہ معیار وغہ ڈھانہ جوں کرپی دی مثلاً
کہ او وینی چہ ڈچا دربار پیر عالی شان دے۔ ہیں خلق ورتہ رائی فروانی
چہ بس داعنی بن رک دے۔ او بیا کہ مالدار کسان ورتہ رائی نویا حنی یعنی
بنہ پوخ شی۔ حالانکہ مادیں کامل شیخ نہ اور یدلی دی۔ چہ کوم درویش
تہ چہ دنیادار دین رائی۔ او عالمان او نیکان ورتہ کم رائی هفہ تور تلہ
پنہ نہ دی۔ حکم چہ دنیادار ورتہ نیات راتلہ او ڈنیکانو تریے ڈوہ کول
ڈدے دلیل دے چہ دا سپے کامل نہ دے۔ هو شے چپل جنس تہ نور کوئی
دے نہ معلو میں ی چہ دا دنویش به هم دنیادار وی۔

او د ځنه خلقو دا خیال وی چه ڈکرم درویش کشف و کرامات پېروې
هغه غتې بن رک دئے - حالانکه د امعيارم غلط دئے خک چه کشف و کرامات د
ریاضت او مجاهدو مړ تعلق نری - چاچه ریاضت دیں کړے وی د هغه ڈکشف
طاقت زیيات وی - په ریاضت ہاندے د کشف طاقت غنی مسلم تدم حامیلیده شي
او د ایسے واقعات موبن دیں او ریدلی دی - او که نه موږے او ریدلے هم خرگښه

رَه - او گورئی - دجال کافر چه د خدا بُ د دعوه به کری - د هغه د لاسه به
داسه ناشنا ناشنا کار و نه کینی - چه د هغه په حکم به باران و سینی - د
زمک پته خزانه به ورسه و رسه کرئی - او نور دیں ناشنا کار و نه به کوی
نو ظاہر شو چه ناشنا کار و نه د بزرگی معيار نه د سے - نو اوس د صمیح
معیار د معلوم مولود پاره اول په د سے خان پوهه کرئی - چه د بندہ د ټولونه
غت کمال د انسان هفه حالت د سے کرم د پاره چه دنیا ته راستو لے شری سے د سے او
د معلوم ده چه دنیا ته د کشف و کرامت د پاره نه د سے راغلہ - کلام مقصود و سے
نو دنیا ته د راتلو ضرورت نه وو - په عالم اړولج کښه ورته د پیرې خیز و نه
کشف کید سے شو - او د مرگ نه پس خوبه کافرو ته هم پیر پته خیز و نه منکیش
کینی - اړ شاد د سے - وَبَدَالَّهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُنْ فَلَا يَحْتَسِبُونَ ط دا وَالله
تعالیٰ د طرف نه بد ورته داسه داسه خبر سے خوشکد سے شي چه د دوئی په خیال
کښه به هم نه وی) - نو معلوم شو چه بندہ دنیا ته د بل خه کار د پاره راستو لے
شری سے د سے - او هغه د عبدیت حالت د سے یعنی بنیادم دنیا ته د سے د پاره راستو لے
شو چه د سے چه د شریعت د احکامو په تابداری د عبدیت مقام حاصل کری - حکم
چه تر خو چه بندہ دنیا ته نه وو راغلہ من خالصی سروح وو - او سروح مجرد د سے
جسم نه لري نو په قیام، رکوع، سجده باندے قادر نه وو - نو په عالم اړولج
کنه نه هغه ترقی نه شو کولے کوونه چه په د سے خانه عبادت باندے موقعه وه
نو د عبدیت کامله درجه نه شو حاصلو له - نو هر کله چه د کمال اهلی معیار
داد سے - د د سے متعلق مولانا سے سروم عليه الرحمت فرمائی -

کار مردان روشنی و گرمی است کار دونان حیله و بیمه شرمی است
او د حوا نافذ کار د حقیقت رنرا د عشق حقیقی گرمی ده - او د کم اهلو کار بھانه
او بیمه شرمی ده -

دلته مولانا د و الفاظا د علامه په طور استعمال کری دی - یورنزا او بلہ

مگر می - دَرْنَا نه مطلب دانه و مے په دلتہ ناست نے او دل سے لرمے ھائے خیزونہ
و یعنی - بلکہ مطلب تر سے نہ په زمُّ کبنتے د معرفت رنزا او د حقيقة علم فون دھماو
دَکْرِ مُنْ نه مطلب هفہ عشق د سے کوم چہ د حقيقة محبوب سو د هفہ د معرفت نہ
پس پیدا کینی - فن مطلب دا شو - چہ چاتہ چہ د حقيقة محبوب محبت او فعرفت
حاصل وی خوان او کامل انسان هفہ د سے -

لیکن محبت او معرفت دواره (پتھ خیزونہ دی) باطنی صفات دی چھ خرگند
نه بنا کاری - نہ دد سے خُ علامہ بیانو لے شی - په د سے هر خوک پوھینی - چہ د
بنده چہ د چا سو میں : دا شی نو یو خونے د هفہ یادُ هیخ وخت د زرہ نہ
اوٹی - او بل دَه هر حکم منلوٹه هروخت تیار وی - د هفہ هرو خبر په -
شرق او سری او په چستئی نے د هر حکم تمیل ته تیار وی - تاسوبہ چرے نہ اوی
اور یدلی چہ یو عاشق د چپل محبوب خبره غور نولے وی - نافرمانی نے کرپے وی
یا بیٹھیو کری وی - حکم چہ هیر ہیشم په هفہ کار کبنتے کینی کوم ته چہ پورہ
ترجمہ نہ وی - او کوم شے چہ هروخت په زمُّ قبضہ کری وی د هفہ هیر یدل
ناممکن وی - او نافرمانی هم د هفہ چا د خبرے کینی چہ په زمُّ کبنتے ئے قدر
نه وی - فن هر کلمہ چہ هروخت یاد او کاملہ تابع داری د محبت علامہ شوہ - او
دا هم معلومہ شوہ چہ د پیری د پاره د انتخاب قابل هفہ بنده د سے چہ د معرفت
رنزا او د محبت مگر می ورثتے حاصلہ وی -

نزا او مس خلاصہ دا شوہ چہ د هر شد د پاره دا صفتونہ هرو مری دی - یو خو
چہ په قدر د ضرورت دینی علم نے کرپے وی - اگرچہ اصطلاحی عالم نہ وی
(یعنی د یو مشہور درستگاه سند وہ سو نہ وی) - او بل دا چہ د یو کامل شیخ
په محبت کبنتے خو خوت تیر کرپے وی - حکم چہ د محبت مگر می کسبی شے نہ د سے
(یعنی په محنت نہ حاصلینی) خداوندی عطیہ ده او د اللہ تعالیٰ عام عادت -
دا سے راغلے د سے چہ د اگر می په د سے طریقہ وہ کوئی چہ د اگر می والد سوہ کیدنی او

دَ حَفَّهُ پَه وِينَا عَمَلَ كُوئِي - او دَغْهَ شَان دَادَهْ حَجَبَتْ كُرْمَى سِينَه بَه سِينَه چَلَيْبَرِي - دَ يَوْسَه شَعِيْحَ نَه بَلَه شَعِيْحَ بَلَيْبَرِي - دَانَهُ پَه مَولَويْ كِيدَوْ حَاصِلَيْبَرِي او نَهُ پَه مَوْرَخَ كِيدَوْ - (بلکه دَشِيْخَ كَامِلَ پَه تَابَعَلَارِي مَرْنَتَه شَيْ) او دَاخَلَ عَجَيبَه كَارَنَدَه سَه
پَه دَنِيَا كَبَنَه ہِيرَخِيزَوْنَه دَاسَه بَرِي چَه دَكَتَابَ نَه فَشَيْ نَرَدَه كِيدَه سَه خَوْ پَورَه سَه
چَه بَلَه دَيْوَ كَامِلَ اسْتَادَ شَاكِرَه دَيْهُ وَيَ كَبَرِي - مَثَلًا يَوْ عَام او اسَانَ كَارَدَه سَه
با وَرَچَيْ قَوْبَ - (اخْلَهْ چَغَلَه) ، نَرَكَه خَوْكَ دَيْخَلَيْ دَطَرِيْقَوْ كَتابَوْنَه ہَوْلَ يَادَ كَبَرِي
خَوْ چَه خَوْ پَورَه سَه بَلَه دَيْوَ مَاهَرَ با وَرَچَيْ سَه خَوْ وَرَتَه عَمَلَيْ كَارَنَه وَيَ كَبَرَه سَه
ھِيَچَرَه سَه فَشَيْ نَرَدَه كَوْلَه دَغْهَ شَان درَزَيْ قَوْبَ يَوْ اسَانَ كَسَبَ دَه سَه - خَوْكَه
خَوْكَه سَه دَكَتَابَ نَه چَلَنَرَدَه كَوْيَ فَنَوْلَ عَمَرَكَبَنَه سَه هَم فَشَيْ نَرَدَه كَوْلَه خَوْ
پَورَه سَه چَه دَيْوَ پَوَهَه درَزَيْ شَاكِرَه شَوَه سَه نَه وَيَ - تَصَوُّفَ چَه سِينَه بَه سِينَه
راَجَيْ دَه سَه دَامَطَلَبَ دَه سَه - دَامَطَلَبَ سَه نَه دَه سَه چَه مَسَائِلَ سَه سِينَه بَه سِينَه
راَجَيْ - حَكَه چَه مَسَائِلَ خَوْ سَه پَه كَتابَوْنَه كَبَنَه لِيَكَلِي شَوَه دَيْ - لِيَكَنِي هَفَه نَسْبَتَ
دَ كَوْمَ نَه چَه پَه كَرْمَى سَه تَعَبِّيْنَ شَوَه سَه دَه سَه - هَفَه يَوْ كَيْفَيْتَ دَه سَه پَه كَتابَ كَبَنَه
دَ لِيَكَلِي شَيْ نَه دَه سَه - هَم دَغْهَ نَسْبَتَ دَشِيْخَ پَه صَحَبَتْ حَاصِلَيْدَه سَه مشَيْ بَلَه طَرِيقَه
سَه نَسْتَه -

دَكَامِلَ شِيْخَ بَلَه عَلَامَه دَادَه چَه با عَمَلَه وَيَ - دَادَرَه سَه عَلَامَه خَوْيَه دَكَامِلَ
كِيدَوْ دَيْ او دَمُكَيْلُ كِيدَوْ دَپَارَه (يَعْنِي چَه بَلَه هَم كَامِلَ كَوْلَه شَيْ) نَرَه سَه عَلَامَه
دَيْ پَه هَفَه پَوَهِيدَلَه هَنَرَوَرَيْ دَيْ - حَكَه چَه مَرِيْضَه تَه دَچَلَ هَرَفَ نَه خَلَاهِيدَلَه
دَپَارَه دَه دَاسَه سَرَى هَنَرَوَرَتَ دَه سَه چَه خَلَله هَم سَرَعَ وَيَ او طَبِيبَه هَم وَيَ (چَه
دَبَلَه دَه هَرَفَ عَلاَجَ كَوْلَه شَيْ) دَمُكَيْلُ شِيْخَ دَپَيْشَنَدَوْ عَلَامَه دَادَه چَه دَهْفَه
پَه مَجَلسَ كَبَنَه نَرَمَه تَه سَكُونَ ، رَاحَتَ او اَطْمِيَنَانَ حَاصِلَيْبَرِي او دَالَّهُ حَجَبَتْ
دَ دَنِيَا دَصَبَتْ نَه زَيَاتِيْبَرِي - اَكْرَه دَالَّه سَعَدَسَتَيْ او فَشَيْ بلکه خَوْرَه سَه
پَس او شَيْ - بَلَه دَا چَه کَه هَفَه تَه خَلَلَ حَالَ بَيَانَ كَبَرِي چَه پَه جَوابَ سَه زَيَه تَه دَه -

تسلی او شی - چه ڄماڻو ٿئے او پیڙندو - (صحیح علاج به ڻئے او شی) -

نو هر کله چه مو دا سے کامل او مُکِمْلُ شیخ او مو نتو نو د هغه مجلس ته
و رئی اگر که بیعت من ترے نه وی کرپے - ڄڪچه ڏ فیض اخستو ڏ پار ڏ بیعت
ٿه خام ضرورت نشته - لیکن دا حیال هه کروئی چه بیعت بیسے فائندے دیئے -

یو صاحب وسے ڏ بیعت هیٺ فائندہ نشته - ڏ دے ٿه ضرورت د ڦئے چه ڏ
چا ڏ لاس ینو ڦئے نه پس ڏ کار کوئی - (خوبس چه کار کری فائندہ به ویرسی) - ما
وسن ته او وسے تاچرته ڏ چا حکیم نه علاج کرپے دے ؟ - هغه او وسے بے شک چه
کله ضرورت شی حکیم ته ورجم - ما تر ٻے پوس او کھو - آیا یو حکیم ڏ خوبنی کرپے
دے ڏ علاج ڏ پار - که نه چا ته چه وبرغلے - نن یو ته صبابل ته - هغه او وسے
نه یو حکیم ته ورجم په کوم چه ڻم اعتاد دے - ما ورته او وسے په دے کښے ٿه
فائندہ ڏ ڈه - هغه او وسے دے کښے فائندہ داده - چه هون ورجم نوی حکیم ته -
و س تلو کښے یو حکیم هم پور ٿو توجہه علاج نه کوئی چه ڇنيل مستقل مریض ٿئے
نه گنزي - ما ورته او وسے - بس په بیعت کښے هم دا فائندہ ڏ ڈه - شیخ هم -
سرحانی طبیب دے - ڏ بیعت نه پس هغه مرید ڇنيل مستقل مریض او گنزي
او پور ٿو توجہه سه علاج شروع کوئي - او دا حالت ٿئے شی چه ورته وانی - هن
غیم تو ڦیخورم غم ڻخور - (زه ڏ ستا په فکر کښے لکیا یم ته بیس غمہ شه) او مرید
ته هم دا تسلی وی چه یو مهربان ڻخورم شته دے - او شیخ سو ڻئے هم فکر کوئي
هن وخت ٿئے ڏ اصلاح خیال ساتي - نن په بیعت کښے دا فائندہ ڏ ڈه البتہ کدحالی
ڏ شکرانی وصولو پیری مریدی وی - ڏ اصلاح ذمه واری پکښے نه وی
نو بیا ڏ دا سے بیعت هیٺ خیر نشته - نن هبا خون دا حال دے - چه ڇنے پیدا
په فخر وانی چه ڄما ڀولاکھه مریدان دی - معاذ الله - لکھ چه یو فرج ٿئے تیار
کرپے وی - غرض دا چه دا سے مو مرید ڦئی کښے ٿه خیر نشته - بلکه که نه وی نن
بنم ڏ ڈه - خبره پیره لرے لارع - مطلب ڻم دا ووچه نسبت فَعَالَهُ دا سے شے دے

چه کلمہ پہ نہ کہا۔ شکر شیخ کہنے خانے اور نیسی نو داللہ نہ غیر قول تعلقات ختم
شی - نہ نئے خیل شکر شبھہ پاتتے شی نہ خیل اعتراضی -

عشق آن شعلہ است کو چون بروخت هرچہ جس معشوق باقی جملہ ساخت
بیغ لادر قتل غیر حق برا مند - و منگر آخر کہ بعد لاچہ ماند -
ماند الا اللہ و باقی جملہ رفت منجا اسے عشق شرکت سورفت
و د اللہ مینہ هفہ او رس دے چہ دا پیدا نہ کہنے بل شی - نو د محبوب حیقی نہ
علاوہ قول خیز نہ اوسوری - د لا موت د غیر حق پہ و شرلو او چلوه بیا او گھوی
چہ د لا پہ آخر کہنے خیل پاتتے شو - یوا اللہ پاتتے شونو ہر خیل ختم شو - شبابا ش
اسے عشقہ چہ د غیر شرکت د لامو ختم کرو -

چہ قولے شیطانی و سویے او دنیا وی تعلقات ختم شی نو بیابہ درتہ پتہ
او لگی چہ د اللہ تعالیٰ سرہ ز من بن خیل تعلق دے - او بیابہ در باندھے د شریعت
یو حکم ہم کران نہ لکی خکہ چہ پہ عاشق باندھے د چنل محبوب یوہ خبرہ ہم بلاہ
نہ لکی - بلکہ هفہ خدا غواری چہ هر خوت راتہ د هغہ طرف نئخیل حکم کیدے
او ماٹے تعییل کولے چہ هر خوت ہنگلے قائم وے - واٹی چہ یو سرے پہ یو طبیب میں
وو - یو چل ناجوہ شو - چا ور تہ ہم هفہ طبیب علاج تہ راوستو - نو هفہ بہ
داد عاکولہ چہ هر فرم او بندھ شو مے چہ پہ دے بھانہ ہو و مرٹے دغہ طبیب -
راتی او نڑی دیدن کرم - واقعی د عشق اور د اسے عجیبہ اوہ دے چہ -
عاشق خیل چہ معشوق باندھے ہم اش کوی -

عشق رانام کد یوسف رابہ بازار آورہ همچو صنعا زاحدے رازیں زنار آورہ
انہ پہ عشق فخر کوم چہ یوسفی بی بازار تہ راوستو - او د صنعا غوندھے زاحد
تھے زنار پہ غامی کرو - یعنی پہ مذہب بدلو لوٹھے مجبور کرو) -
د نہ ز مانی ہو بسیاران پہ دے خبر و نہ پوہینی خکہ چہ د دے تعلق د
ذوق اور وجدان سمع دے - بنے و مرٹے کینی نہ إله آباد تہ تلم پہ سفر کہنے

را سئی یو دوست هم من گریے وو۔ هغه شاعر دے۔ پہ دے موقع نئے مائتہ
چل خڑ اشعار اور سول۔ یوں پکنے دا وو۔
کیا بیٹھا ہے سینہ پر زانو کو دھرے قاتل۔ ہاں پھیر بھی دے خبر کیا دیں لگائے ہو
دھڑ د راتہ پہ سینہ گروہ اینسی ناست نئے۔ زرم پہ مری چارہ را کابنہ وختولے
اپنے۔)

پہ دے مجلس کنے یو مولوی صاحب ہم ناست و کتابونہ نئے قول
خلاص کری و خود شعر ذوق نئے نہ وو هجھے چہ دا شعر واور یاد و فوپ
حیرافتیا نئے او وے د دے خڑ مطلب، بالکل فضول شعر دے۔ نہ خروحیقی۔
محبوب دچا پہ مری چارہ را کابنی او نہ ددہ شیخ چرے دا سے کری دی
زیات نہ زیات یو چیزو بہ نئے وھلوی۔ پہ سینہ خونی گروہ چرے نہ دہ
اینسی۔ خلقو ویں پوہہ کولو لیکن تر آخرہ دھغم پہ عقل کنے د دے مطلب
رانغلو۔ هغه شان نئے وسٹہ فضول وے۔ او خلقو و پورے خندل۔ فواوگری
د شعری ذوق نہ لرلو پہ وجہہ یو صفا او واضح مطلب دھغم عقل کنے نہ
راتلو۔ دغه شان۔ نسبت چہ چاتہ حاصل نہ وی۔ هغه منشی پوہیدے چہ دا
د محبت گری خڑ شے وی۔ لیکن دا سے خلق تھہ ہر گھن مناسب نہ دی چہ د
محبت خاوند انو پورے خندان کانے کو یا۔

غرفہ دا چہ محبت یو عجیبہ شے دے۔ او گھری کہ پہ یو مردارہ بنجھٹوک
مین شی نو خڑ حال نئے وی۔ دھنے کنٹھ ہم پہ بنے لگی۔ او چہ خڑ ناروا حکمن
پہ چلوی هغہ ہم پہ بد نہ لگی۔ بلکہ خوشال وی پہ۔
دا قول د دنے آیت متعلق تمہید وو (ابتدائی خبرے ویے)، کوم چہ تلاوت
شے دے پہ دے کنے د تھے حکم دے۔ او چونکہ گناہ کنے خوند او منے وی
نو قوبہ بنلہ تھہ گرانہ بنکاری۔ لیکن د گرانی پہ وجہہ تربہ پریبنوں نہ دی
پکار۔ خکہ چہ دا گرانی لبے ورحتے وی بیا چہ اطمینان حاصل شی منو ہیش

کرانی نہ وی - چونکہ تمہیں دیں اور نہ شو - او اکثر ضروری خبر سے پہنچے دے
خداۓ پاک پہ فضل بیان شو سے او وقت ہم دیں تیر شو - فنڈ اوس صرف
د آیت رواہ ترجمہ کرم او بیان بس کوم داصل مضمون یعنی تو نے متعلق،
بہ نور تفصیل انشاء اللہ بیا چرتہ بیان کرم - ف الحال دغد کافی د... فرپہ آیت
کہنے اللہ تعالیٰ صوبن ته د تو نے ویستو حکم را کوئی - فرمانی :- اسے مسلمانان
اللہ تعالیٰ طرف ته را و گر جئی پہ اخلاص سره - پہ ترجمہ غور او کپڑا او دالہ
تعالیٰ دے غضل او کرم ته خیال او کپڑا چہ موبن ته دانہ فرمانی چہ گناہ -
بالکل مہ کوئی - بلکہ فرمانی :- کہ گناہ درمنہ او شوہ نزہت مہ بیالی - توبہ
او باسی چل رب ته را و گر جئی او بیا کو شش کوئی چہ د گناہ نہ خان بچ کپڑی
او گوری - شریعت کہنے خونہ اسانی دہ - یعنی بنہ خودا دہ چہ پہ بد پر ھیڑ
خان مہ ناجوہ کوئی - او کہ ناجوہ شری نز دار او خکی - محنت بحال کپڑی
خونہ خلق والی چہ تربہ ویستو کہنے خہ خیر دے چہ د گناہ نہ خان ساتیا نہ شو
بیا بہ ہم رانہ گناہ کیبیںی - نہ ورثہ وایم - داقاونہ پہ جسمانی مرضونو کہنے ولے
نہ چلوئی - چہ د علاج نہ خٹھے فائدہ بل منی کہنے بہ را باندے بیا تبہ راجی -
او س بیان ختموں - انشاء اللہ د آیت تفصیلی بیان بہ پہ بلہ موقع اوشی
او کہ او نشوہم - د چاچہ شوق وی تفصیلات چلہ معلومو لے شی - او گوری
خوک چہ د یومدرسے حالت معلوموں غواہی او شوق ٹھے وی نو حضہ بہ -
اول چلہ پہ حصہ مدرسہ کہنے د داخلید و فکر کری - چہ داخل شی فرپوش -
حالات بہ ورثہ بنہ معلوم شی - او س دعا او کپڑا چہ اللہ تعالیٰ موبن ہو تو لو
تہ د نیک عمل قریتی را کری - آئین -

وصیلے اللہ تعالیٰ علی خیر خلقہ مجدد اللہ واصحابہ اجمعین -

قال رسول الله ﷺ عَلَيْهِ وَاٰلِهٖ وَسَلَّمَ بِلَغَّا عَنِّي قُلْنَآيَةً (بخاري،

دعوات عبد رب

دریم جلد

اتم وعظ

تفصیل التوبہ

(د تقبیلے تفصیلی حال)

لدار شاد اقرد حکیم الامت حضرت مولانا شاہ اشرف علی صاحب تھانوی

خلاصہ

ذَ قرآن کریم ارشاد دے اللہ تعالیٰ فرمائی۔ یا آیہا الذین آمئوا تُوبُوا إِلَى اللہِ
تُوبَةَ النَّصُوحَا عَسَلی رَبَّکُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْکُمْ سَيِّئَاتِکُمْ ط
اے ایماندار و اللہ تھ پہ اخلاص توبہ او با سئی امید دے ھغہ مہربان رب
بہ درتہ گناہوں معاف کری پہ دے آیت کبھی مسلماناً نہ دُنقیے ویستو حکم
شے دے - مخفکنے اوم نمبر وعظ هم پہ دے آیت شوے دے - خو پہ ھغہ موقع
حاضر یعنی کبھی سرکاری اہلکار دیں وو نہ صفوی دحالت مناسب واقعات -
بیان شوی دی - او پہ دے موقع حاضر یعنی کبھی زنا نہ ہم دیں یہ وعے نہ صفوی
دحالت او ضرورت مناسب خبر یہ شوی دی - مقصودی خبر یہ پکبھی ہم ھغہ
دی اچھے دُنقیے حقیقت خہ دے - ضرورت نے ولے دے او فائدہ نے خہ
دھ ، خو طرز بیان کبھی نے معمولی فرق دے او دا وعظ نے خیں پور سیا است
کبھی د وزیر صاحب پہ مکان پہ ۲۶ ذی القعدہ ۱۳۶۹ھ کبھی ما سخونی مانگئے نہ
پس کری ہے دے .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الحمد لله خمده و نستعينه و نستغفره و نؤمن به و نتوكل عليه و نعوذ
بالله من شرور انقساو من سيئات اعمالنا من يهدى الله فلامضل له و من
يضلله فلا هادى له - و نشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له و نشهد ان
سيدنا و نبيانا محمد اعبده و رسوله مطاع الله تعالى عليه و على اله و
اصحابه و بارك و سلم - اما بعد - فاعوذ بالله من الشيطان الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آتَيْنَاكُمْ بُرْبُوا إِلَيَّ اللَّهُ تَرْبَةً مَّصُوْحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ - ایہ ایماندار و تاسو الله تعالى ته تقبہ او باسٹی و بستونی توبہ -
ایہ دے ستا سو رب بہ ستا سو کنا ہونہ معاف کریں -

دایو آیت دے چہ سبھیم ہم دد دے تلاوت کریے و واو د تھید (ابتدائی
خبرو) پہ طوریم دد دے متعلق خڑھنوری خبری کری وی او دا وعدہم کری
وی چہ پوری تفصیل بہ پھ پہ بلہ موقع انشاء الله بیان کرم - هفہ وخت داطع
نمہ وہ چہ بلہ موقع بہ داسے نر پہ لامی رائی - دادا الله تعالى فضل او -
احسان دے چہ داسے نر پھ بلہ موقع را کرہ خرپہ دے وخت موجودہ جمع
کبینے زنانہ دیں کے دی او پہ دے موقع مخاطبہم ہعنوتہ دہ من داضن وہی دہ
چہ پہ دے کبینے داسے خبری بیان شی چہ زنانہ پہ پوھیلے شی او فائدہ تریے -
اخستی شی - پہ مخکنی و عظ کبینے ہکنے او باریکے علمی خبری دیریے وے پہ دے
مرقع بہ اسانی اسانی او هفہ ضروری خبری بیانیں کوئے چہ دن نانہ او ناریں

دواپو دَ ضرورت او دَ دواپو دَ پوهه مناسب وی - نوک سروتہ دابیان خوند نہ ورکوی - نوزپہ د نہ تنگوی - خنک چہ د تقریر او ریدونہ مقصود خون نہ اخستل نہ وی - د کارخبرے اور یدل او ورباند سے عمل کول وی، سحر دَ دے آیت متعلق صرف تمہیدی خبر سے شوی وے - مقصود پائے وو - دَ دے آیت مقصود داد سے چہ اللہ تعالیٰ چنلوایا ماندار و بندیاں تہ د توبے حکم ورکوی - لکھ د ترجیح نہ نے معلومینی - فرمائی - اے ایماندار واللہ تعالیٰ طرف ته را او گرھی - د توبے مطلب هم داد سے چہ بندہ چل خدا نہ ته - متوجهہ شی - او هم دغہ د توبے حقیقت دے - هسے خو پہ خولہ توبہ توبہ ویلو کبنتے ھے خیر نشته - چہ نہ کبنتے رجوع الى اللہ او پہ ناکانہ کارو فر پیشہ نی نذری سمجھ برکف توبہ براب دل پڑاں شرق گناہ معصیت راحتندہ می آید بن استغفار ما پہ لاس کبنتے تسبیح پہ خولہ توبہ او زپہ د گناہ د شوق نہ ڈک - پہ داسے حال کبنتے گناہ تہ مزمون پہ توبہ پورے خندا ورثی -

من د توبے حقیقت داد سے چہ نہ پہ گناہ حفہ او پیشہ نہ شی او اللہ طرف تہ متوجهہ شی - نز اللہ تعالیٰ فرمائی - اے ایماندار واللہ تعالیٰ تہ توبہ او بائشی پ بشترنی توبہ - پہ دے مرقع بہ تقریر د آیت صرف د دغم هومہ پنکرے - متعلق وی - او د نزرو پتکو و قتعلی کہ ھٹے وی هم محتمص عنوندے می بہ وی دَ دے آیت مضمون ھٹے نوئے مضمون نہ دے - د توبے خبرہ بہ تاسو ویرحلہ او رید لی وی - شاید خوک دا شک او کوی چہ هر کلہ نزی خبرہ نہ دَ ده من د نزہ و خبرو بیانلو فائدہ ھٹے دَ ده ؟ - او د داسے تقریر ضرورت ھٹے دے ؟ - من عرضی داد سے چہ د وعظ نہ مطلب دا وی چہ وعظ کبنتے کوئے جوے بیان شی پہ هنخے عمل او کرے شی - او چہ پہ یوہ خبرہ د پر خلہ او ریدو نہ پس هم عمل او نشی - من دا سے شوہ لکھ چہ هدو چا او رید لی نہ وی خنک

لے د بیا بیا ویلو ضرورت پیداشی چه خلق ورتہ توجہ او کری - بلکہ دنامعلو
خبر و کولو نہ د داسے خبر و کولو زیات ضرورت وی - لکھ چہ ویلی شری دکا
فَإِنْ كُنْتَ لَا تَذَرِّي فَتَلْكَ مُصِيبَةٌ وَإِنْ كُنْتَ تَذَرِّي فَالْمُصِيبَةُ أَعْظَمُ
اکہ تئے نہ پوچینے (اویں غلطی کوئے) نو دام بده خبرہ ده - خوکہ پوچیرے
او (بیا ہم غلط کار کوئے) نز دا ویرہ بده خبرہ ده -

سرہ د پوھے غلط کار کول ویں غت مصیبت دے - او علاج نے ویں ضرورت
دے - بلکہ خبرہ دادہ چدھنے احکام د خاصو حالتوں متعلق وی چہ ضرورت نے
پہ خاصو وختوں کیتے پیشیں ی - او ختنے احکام د ہر حالات متعلق ویاں ہر ختنے
نے ضرورت وی - تو کرم واعظ تھے دو عظ موقع ویسے پیشیں ی - هفتہ
تھے خو پکار دی چہ پہ ترتیب سرہ د خاصو خاصو حالتوں متعلق احکام پہنچلہ
خپلہ موقع بیانی - او کرم واعظ تھے کلہ کلہ موقع پہ لاس و رخی لکھا -
غرنہ سے مافی تو هفتہ تھے پکار دی چہ ویرام او ویں ضروری احکام بیان
کری - او د دے نہ ام مضمون بل کرم یو دے چہ موہن تھے ہروخت ضرورت
دے - یعنی د تو بے متعلق احکام - چہ موہن تھے ہروخت ضرورت دے -
ٹکھے چہ تو بے د گناہ نہ کیں ی او گناہ نہ موہن نہ ہروخت کیں ی پہ دے -
حیرانیں ی مہ چہ موہن ہروخت گناہ کرو - ہیث ہوت مو د گناہ نہ خالی
نشستہ - تاسو پہ حیران ٹکھے شنگا چہ د گناہ حقیقت درتہ نہ دے معلوم - صرف
د غنیق عنیق گناہوں یو نیمکرے فہرست مو یاد کری ہے - چہ غلام، زنا، شراب
جواری وغیر د گناہ کارو نہ دے - چہ دا چاکنے نہ وی نوبس د گناہ نہ
پچ دے - کہ د گناہ حقیقت درتہ معلوم شو تو بیا بے پوھے شئی چہ ن موہن
ہیث یو وخت د گناہ نہ خالی نہ دے - او ہر کلہ چہ ہروخت گناہ کرو تو
ہروخت راتہ د تو بے ضرورت ہم دے -

د گناہ حقیقت دے د اللہ تعالیٰ نافرمانی - تو اول دا معلومول پکار دی

چه اللہ تعالیٰ موبن ته د کو موکر مو کار و ف حکم را کپے دئے ما او گھورئی
 چہ په دے کبئے موبن خرمو کار و نہ کرو - او خرمو نہ کرو - او د کو موکار تو
 نہ نئے منع کری یو - بیا دا کتل پکار دی چہ په هخچ کبئے د خرمو ره کار و نز نہ موبن
 واقعی منع شوی یو - او خرمو سره د منع کرو - ا یعنی اول د مشیعت اول امر
 او نزاہی معلومول پکار دی ، او دا هله معلوم میدے کے لشی چہ د شریعت علم
 زدہ کرے کے لشی - افسوس دے چہ نن مسلمانان فو او پہ خصوصیت سره بنخود
 دین علم ته بالکل شاکری ده - د بنخود ذمہ واری خو په سرو ده - چہ سروی
 در نہ د کر د اخلي پختی او گنہلو د ینزلو کار اخلي - د دین زدہ کولو موقع
 نہ وہ کری بنخو خو د پس دبے په وجہه بھر ته و تے نہ لشی چہ خپله د دین علم
 حاصلولو کوشش او کری بزداد ذمہ واری پہ سرو ده چدا ول چلہ د دین جنمے زدہ کری ، بیا بنخو ایشان تعلم ای خداوند
 پس ده کولو هم دیر اعتراضونه کری په دے بارہ کبئے بد در ته زہ مختصر غزوہ دے
 دا او وایم چہ او گورئی د رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم بیسیا نے د قول امت
 میاندے دی او ظاهر ده چہ د هو ر متعلق د ہیچا په زنہ کبئے ہم خراب
 حنیال شی راتلے - لیکن سره د دے او گورئی چہ د پر دے متعلق ہعنی ته اللہ
 تعالیٰ خہ حکم کری - ای شاد دے :- وَ قَرُّتَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَ لَا يَتَبَرَّجُنَّ -
 تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى - (ای پہ خپلو کو روینو کبئے په در ناوی کیتی او د
 زرسو و جا هلا فوا غیں مسلمو) په شان با همہ گھر جئی) په دے باندے ہئے -
 کسان دا شک کری چہ دا حکم صرف د رسول اللہ ﷺ بیسیا نے دے د عام
 امت بنخو ته نہ دے - افسوس دے چہ دوئی دی منہ فکر هم نہ کری - چہ د
 افت میاندے ته د پر دے حکم دے نن نور امت ته خو خام خادے - پہ دلآلہ النبی
 سره او دا ہم هله که قرآن شریف کبئے د پر دے صرف دغہ یو آیت وی - خوف قرآن
 پاک کبئے خو نہ آیت نہ ہم د عامو مئے منافر بنخود پارو په وضاحت سره موجود
 دی - فوہلئی - قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُضُنَ هِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَ لَا يُبَدِّلُنَ زِينَتُهُنَّ الْأَيْمَنُ

ا هُوَ مُهَاجِن بِسْحُورَة حُكْم وَرَكْرَكَه چه سُرَكَه تَيَّتَه سَاتَه او چيل بِنَا مُهَاجِن دَه بِشَكَاره کَرَي
او بل حَائِطَه ارشاد دَه - يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاء الْمُؤْمِنِينَ
يُذْرِقُنَ عَلَيْهِنَ مِنْ جَلَّ بِسْبِهِنَ - اَنَّهُ نَبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حُكْم وَرَكْرَكَه چيلو -
بِسْيَانِه او لَوْنِيَّوَه او دَه تَلُو مُسْلِمَانَافِ بِسْحُورَه تَه چه په چيلو حَاجِنِي په وَنِي بَنَه
را وَچِرَئِي او دَه دَه آیَتِ فُرَنَه حَفَاظَ مَعْلُومَه شَه چه دَه پَرِدَه حُكْم پاکَه بِسْيَانِه په وَنِي
خَاهِ نَه دَه دَه عَامِ مُسْلِمَانَافِ بِسْحُورَه تَه دَه دَه حُكْم دَه دَه چه خَانُ په په وَنِي کَيْنَه بَنَه -
پَهْرَوي چه بَنَه مُهَاجِن تَه چاهَه بِشَكَاره نَشَي -

فُرَانِس بِسْحُورَه خَر دَه پَرِدَه په وَجَهَه دِينِي عَلَم چَلَه نَشَي كَرَي - فَرَادَه سَرَو
ذَهَه وَارِي شَه چه بِسْحُورَه دَه دَه دَه دَه خَبَرَه او بَنَه - حَدِيث شَرِيف دَه دَه - كَلَكُمْ
رَاعَ وَكَلَكُمْ مَسْعُوكُ عَنِ رَعِيَّتِي - او تَاسِ كَيْنَه هَر بَيْنَ بَانَه دَه ذَهَه وَارِي دَه
او دَه هَر بَيْنَه بَه دَه قِيَامَه په وَرَح دَه چيلو ذَهَه وَارِي پَوسِ كَيْنَي - او دَه قَرْآن
پاکَه ارشاد دَه - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوْمًا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيَّكُمْ نَارًا - او تَه -
مُهَاجِن چيل حَاجِنِه او دَه چيل كَورَخَلَتِ (أَهَلُ، دَه دَه دَه دَه او رَنَه بِچَه کَرَي)،
فَوَه دَه أَهَلُ دَه بِچَه كَولُو طَرِيقَه دَادَه چه دَه دَه دَه دَه او بَنَه او بَنَه او دَه عَمل نَگَانِي
کَوَي - حَنَه كَسان دَه نَارِاستِي کَوَي چه مَسْلِه وَرَه او بَنَه خَر بِيَاهِه تَپَوسِ ذَهَه کَوَي
چه عَمل په کَوَي کَدَه - او دَه او اَيُّهَا دَه لَسَه خَلَه خَرِم وَرَه وَيَلِي چه ذَهَه مَنِي مَنِي
خَه او كَرِيم خَان بَه چيل دَه - نَه وَايِم چه دَه دَه دَه دَه بَه خَورِي دَه - هَسَه دَه
مَثَال په طَور درَنَه تَپَوسِ کَم - كَيْه وَرَه كَهْرَوي کَيْنَه مَالَكَه درَنَه وَه - او تَه
کَورَکَيْنَه په قَلَادَه او وَه چه بَيَا دَه مَهْرَه مَالَكَه مَه اچَوَي - لَيْكَنْ بَلَه وَرَح بَيَا هَفَه
شَان درَنَه وَه - فَرَآيَا تَه بَه وَرَه تَه بَه سَخَتِي سَه وَاهِه او كَه غَلَه بَه شَه او
كَه تَه بَه سَخَتِي وَيَنَاه كَار او وَه شَوَّه بَلَه وَرَح بَيَا درَنَه وَه فَوَغَلَه بَه شَه چه لَس
خَلَه خَرِم درَنَه او وَه چه ذَهَه مَنِي مَنِي فَوَسْتَاحَو بَه او كَه په بَلَه طَرِيقَه بَه پَرِه کَه
من صَاجِبَانِو! چه دَه كَهْرَوي دَه مَالَكَه قَدَرَه اَصْلَاح دَه پَارَه كَورَسَخَتِي کَرَي شَه فَوَ

بھر حال مطلب، دا روچہ بسخوٽه دَ دینی خبر و موقع کھے دی۔ فنکھچہ
بسخوٽه و عظ او روئے شی۔ فرمایا داده چه دَ بسخوٽه ضرور ترقی لحاظ
پکشی او ساتھی شی۔ فرخکه به فن و عظ ساده وی باریکے، علمی خبر ہے او کی ان
حران تکی بہ پکشی نہ، وی۔ اگرچہ ماٹہ په ساده او اسانو الفاظ لیتلیو کہنے۔
تسلیف دے۔ سوچ کرل غواری۔

نڑا آیت خلاصہ داده چه دے کبئے موبن ته د تو یعنی حکم شوئے دے او
قربہ د گناہ نه ویستے شی - او گناہ په دینی علم پیژندے شی - او د شریعت
په علم دا پته لکھی چه گناہونه خرومہ دی او دا هم معلومینی چه په موبن هیخ
وخت هم دا یه نه تیرینی چه موبن نه پکنی خه گناہ نه وی شوی - (خرونی
ورتہ عیال نه کرو) اول د نہیں حالت ته او گورئی - چه د زرہ گناہونو ته
خوک هد و گناہ نه وائی - حالانکه د نہیں ویر گناہونه دی - مثلاً چاته په سپک
نفل کتل گناہ ده - خرخوک نه گناه نه گئنی - د حضرت جیند بغدادی واقعہ
ده - چه یو خل نی یوسہ په سوال کولو اولیدو - په ظاهره سارغ رفت و
نہ ھفہ په زنہ کبئے اوئے چه او گورئی سارغ جو پ دے بیا هم سوال کری - شیئے

تے نے خوب اولیدوچہ یوسپی ورتہ مردارہ را وریسے ده او وریتہ ولی چهدا
بہ خوریے - هغہ ورتہ او وریسے داخو مردارہ ده خنگہ نئے او خرم - هغہ ورتہ
او وریسے - من سحرچہ د ڈچل مسلمان روں غوبنے خور لے نواوس داولے نہ -
خوریے - هغہ ورتہ او وریسے - ما خو د چا غیبت نہ دے کریے - هغہ سی جواب دا
کرو په ژبہ د نہ دے کریے خو په زیادہ کئی د سپک کنپلے او ہول کارخو د
زیادہ دے - آخر حضرت جیندہ دیر پیشان شر - او هغہ فقیر پسے لاہور اچہ معافی
تریے او غواری، هغہ شوک کامل سریے وو - دے چہ نے اولیدو ورتہ نے او وریسے
و هؤالِ الّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ مَنْ عِبَادِهِ ۚ ۱۱ اللّهُ هغہ ذات دعے چہ د چپلو بندیا نو
(توبہ قبلی)

من د نزہہ کنا ہونو تہ خو ھدو فکر نہ کرو دغہ شان د نور و اندا موافق
سم دیں کنا ہونہ دی چہ موبن ورتہ خیال نہ کرو - لکھ د ڈبیے کنا ہونہ - دروغ
چخلی - غیبت و غیرہ دی - دغہ شان د نزہہ یو کناہ خان لوٹھے کنپل دی - چہ
موبن نئے بد نہ گکنرو - بلکہ خود داری او عنیت ورتہ وايو - او ضروری نئے -
گکنرو - د کناہ علامہ دادہ چہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم تریے منع کریے وی
او گکوری پہ غیبت خو من سخت و عید دے - پہ کبر لوثی کولو خرم و عید دے
او دغہ شان بی تحقیقہ پہ خہ واقعہ د قطعی نیعلے کولو خرم و عید دیے من
ھر کلہ چہ خلق دینی علم حاصل کری - نو پتہ بہ ورتہ او لکھی چہ کنا ہونہ ختم
دی - او دابہ داسے کیبی چہ سریے چپله دینی کتابو نہ او ولی - او بیانی بنھو
تہ والدروی یا د عالمانو سره کیسی ضروری مسئلے تریے یاد دے کری او وریسے
وہی دینی رسالے او گکوری نو کنا ہونہ بہ ورتہ معلوم شی - من حبا پہ نھیں
او بنادیو کبنتے د شریعت خلاف دومنہ دیر غلط رو جوانہ کیبی چہ خہ حد نئے
نشتہ - د دینو خلقو د اخیال دے چہ کہ پہ وادہ کبنتے د ہنگ تکرو او کدا مجلس
نہ وی من بس نور خہ خرابی نشتہ - شراعی وادہ دے - حالانکہ دے نہ علاوہ م دین

دا سے رواجونه دی چه د بَدعت بلکه بعضی پکنیه د شرک وی۔ الحمد لله او س
 خر دا قسم رواجونه تقریباً حتم شری دی۔ لکه دَواده په خلمنی د گوننکی غوبنہ
 خورول یا د ناوی په لعن پورسے د کورکعن غربتہ تری، وغیره۔ دا سے رواجونه
 خر کم شوخر فور د منم ناموس او د فخر بلہ ای سرواچونه دیں شوی دی
 خکه چه پخوا دو مرہ مال چا سره نه، وو۔ ساده ژوند وو او ساده رواچونه
 وو په دو فر کښه دو مرہ سازو سامان او دو مرہ کالی جامی چرتہ وو، ون
 هبایخ دَ فضول خرچی دا حال دی چه یو خایئه کښه خبر شوم چه ناوی ته د پنځلس
 سرو سرو پی قشے جا، راغمی دی۔ شاید چه د دی یېمو جوړو د اغواستولو
 به یې په قول عمر کښه هم رافنشی خکه چه بستې یو یو جوړه لَشْ لَشْ کاله ساتی۔ یه
 جامی صرف بنا دیو کښه اچوله شي او درنه بنا دی کله کله وی۔ په کورکښه خر
 دا سے خیر نه خچنځ ګرځی چه خلقوتہ تری کرکه ورځی۔ لیکن بنا دی ځان دوعه
 سنبالوی ٹو مرہ چه تری کیدی شي۔ خدا یئه؟ خبر چه چاته ځان جوړو وی (که چل
 خارند ته بنا مشته کوله خر کور به یئه ځان جوړو لو او په دی بدنه ثواب
 هم کیدن۔ لیکن دا سے نه کری، د غه شان په بنا دیو کښه نور هم دیں سے فضول۔
 خرچی کیږي۔ لکه قولے عزیز ولئی ته رو تئی ور کول او بنه تاوانی رو تئی۔ یو
 نیک سپی دا حیال کړی وو۔ چه د چنلي جیسی په واده به جنج ته رو تئی نه ور
 کوم په دی سے به یو نه رو پی لکی دا به یو اسلامی مدرسه ته ور کرم فرق ثواب
 بهم ان شي۔ خو غلطی تری دا و شو چه د عزیز ولئی د ځنډ مشرانو نه یئه حللاج
 راحسته۔ هغه یو پورسے او پښتو چه موبن نه د ډیں سے رو تیانه خوږلی دی
 بدل به خلاصو هم۔ دا سے نشي کیدی۔ آخر عاجز د عزیز ولئی نه مجبر شو۔ چل
 خیال یې پریښو او قول سرواچونه یې پور کړل۔ د دوی نه د څوک ټپوں او کړی
 چه آخر دی سے فضول تاوان کښه تاسو ته خلا په لام در غلو۔ یو صاحب ماته ونچه
 آخر که عزیزان څوک رو تئی نه راجمع کړی په دی کښه بدی خلا ده؟ واقعی دا

عنوان خو ویں بننے دے۔ لیکن کہ حقیقت ته نئے اوکھو رئی من داسے دے لکه یو غل
چہ او والی نہ ہم سخت محنت کوم۔ خاکتہ حلالہ ده۔ ہولہ شپہ ویبینہ تیروم
او پہ کنڈوکولو کبنے ہم دیوال سورے کول پورہ محنت عواری۔ اسان کارنہ دے
او دمحنت کتہ حلالہ ده نئے خنگہ چہ دے غل دمحنت پہ بنا مشتمہ عنوان خانتہ ده
غلام حلالوں دغہ شان حال ز ہوبن ہم دے۔ داسے نیک ورکہ و چہ کنہا پہ
ظاہرہ گناہ نہ بسکاری۔ چہ عزیزان روپتی دپارہ راغوندوں صلحہ رحمی ده۔
اچلوں پالل دی،۔ او کہ جینٹی ته دجهین (داج) پہ نرم چل حق ورکپھ شی۔ فن
ھدن دی ده۔ او حله رحمی ھلردی دواڑہ بننہ کاروں نہ دی۔ خہ نقصان پکنے

نشتم۔

نہ وایم کہ واقعی موغرفی دجینٹی سرہ ہدر دی او حق ادا کول وی۔ فویا
پہ بنا دئی کبنے د داج (جهین) سامان یقلو جنجیانو ته بشیلے ولے شی۔ او باقاعدہ
نائش نئے ولے لگی۔ غلے غوند میں نے ولے نہ ورکوی چہ ہیشوک پہ خبر نشی۔ کہ
داسے نہ کیبندی منو معلومہ شوہ چہ اصل عرفی نرم ناموس کول او چپلہ لوئی۔
خرگندوں دی۔ د نرم ناموس دپارہ کولو بلہ علامہ نئے دادہ۔ چہ روستو (رونی)
لکر لے شی او پتو سونہ کیبندی چہ خلق خہ جنرے کوی۔ نیک نامی او شوہ او تھے
بد نامی۔ کہ چا اروے چہ واقعی د چنل ویں نہ زیات سامان او دیر تاوان
طوفان نئے کرے وو۔ فن خوشال شی چہ خواری پہ ھائی شوہ۔ دوئی پہ خوشالی
چہ صفت نہ من او شول نو کہ ھوک سو، او کپری۔ نئے دلائی صفت نہ دے شوہ
بلکہ بدی نئے بیان شوہ د د میں اصل مطا، دادے چہ دیرو غتے میں و قوف و و د چل
طاقت نہ زیات خرچ نئے کپرے دے۔ لیکن د داسے صفت موقع د دیرو کمرو خلق
پہ نحیب کبنے وی۔ اکثر خو داسے کیبندی۔ چہ کہ ھوک دیرو تاوان او کپری ھ خلق
و رپسے خبرے کوی او خامخا پکنے خہ عیب راویا سی۔ نعموز سرہ فزد میں یو کلے
دے۔ بکھو۔ حلته یو سرے میں مالدال شوے وو۔ خوئے ته نے وادہ راجو کپرے

دَ عَزِيزٍ وَلَهُ دَ مُشَارِقُ سَرَّهُ فِي صَالِحٍ كَوْلَهُ - فَنَّ هَعْنَجُو پَهْ چِيلُو كَبَنَهُ صَالِحٍ اَوْ كَرو
 چَهْ دَ سَرَسَهْ دَ بَيْسَ اوْچَتْ رَوَانَ دَمَسَهْ دَغَهْ نَهْ فِي خَتَ دَسَهْ چَهْ زَمَوْبَنْ سَرَهْ بَرَاهِنَهْ شَنَيْ
 دَ اَصَالِحٍ نَهْ وَرَكَهْ چَهْ بَنَادِنَهْ كَبَنَهُ دَ تَنْكَ تَكُورْ مَجْلِسُ رَأْسَتْلَهْ پَكَارَهْ دَغَهْ
 وَ خَتَ دَسَهْ چِيلُ اَرْهَافِنَهْ پُورَهْ كَهْ - دَاسَهْ وَخَتَ بِيَا بِيَا پَهْ لَاسَ نَذَرَاهِيْ - چَهْ
 دَسَهْ رَانِغَلَهْ اَرْ عَزِيزٍ وَلَهُ رَانِغَنَهْ شَوَهْ - فَنَّ آخَرَى نَتِيْجَهْ نَهْ دَا اوْخَتَهْ - چَهْ خَوْرَهْ
 كَهْتَلَهْ اوْ جَمِعَ كَهْرَيْ دَوَهْ - حَفَهْ مَنَهْ دَهْ موْيَوْرَهْ اوْ دَسَهْ دَ نُورَهْ عَزِيزٍ وَلَهُ سَرَهْ
 سَمَّ كَنَكَالَهْ پَاتَهَهْ شَوَهْ - دَا وَاقِعَهْ دَهْ چَهْ اَكْثَرَ خَلَقَ بَلَهْ پَهْ بَنَهُ حَالَهْ نَشَيْ كَتَتَهْ - حَفَهْ
 دَ كَبَيْ خَبَرَهْ دَهْ - چَارِنَهْ تَپَهْ اوْ كَهْرَهْ چَهْ سَتاَپَهْ زَرَفَهْ اَرْهَانَ دَسَهْ حَفَهْ
 وَرَتَهْ اوْ رَهْ خَامِدَهْ ؟ تَهْ دَا سَوَالَ دَسَهْ چَهْ قَولَهْ خَلَقَ كَوْبَيَانَ شَيْ چَهْ زَهْ مَهْ چَا
 پُورَهْ اوْ خَانَدَمَ -

اَوكَهْ وَاقِعَهْ چَارَهْ دَاسَهْ سَاعَانَ اوْ كَهْرَهْ چَهْ هَيْئَهْ اَعْتَدَهْ چَهْ اَعْتَدَهْ پَهْ خَوْكَهْ نَشَيْ كَوْلَهْ بِيَا
 هَمَ خَلَقَ وَلَهُ چَهْ خَهْ فَوْ چَاتَهْ چَهْ خَداَهِ ؟ وَرَكَهْ دَهْ وَيْ دَغَهْ شَانَ كَوْيَهْ - اوْبَسَ تَاسَهْ
 اوْ وَلَهُ چَهْ تَاوَانَ نَهْ هَمَ اوْ شَوَهْ اوْ خَوْكَهْ پَهْ خَوْشَالَهْ نَشَوَهْ - فَوْ خَيْرَهْ نَهْ خَهْ شَوَهْ - دِيَنَا
 نَهْ هَمَ خَرَابَهْ شَوَهْ اوْ آخَرَتَهْ - حَكَهْ چَهْ دَا قَولَهْ تَاوَانَ دَهْ فَرَمَ نَامَوسَ اوْ شَهْرَتَ دَهْ پَارَهْ
 كَيْبَنَيْ - اوْ دَاكَنَاهَ دَهْ - پَهْ قَرَآنَ اوْ پَهْ حَدِيثَ ثَابَتَهَ دَهْ - اوْ كَهْرَيْ حَدِيثَ شَرِيفَهْ
 دَسَهْ - مَنْ لَيْسَ تَوْبَ شُهْرَهْ أَلْبَسَهُ اللَّهُ تَوْبَهُ الدُّلُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ - دَچَهْ دَشَوتَ
 دَهْ فَرَمَ نَامَوسَ، جَاهَهْ وَاغْوَسَتَهْ يَعْنَى فَرَمَ نَامَوسَ دَهْ پَارَهْ نَهْ خَرَجَ اوْ كَهْرَهْ اللَّهُ تَعَالَى
 بَهْ وَرَتَهْ دَهْ قِيَامَتَ پَهْ فَرَجَ دَهْ سَپَكَارَهْ جَاهَهْ وَاغْوَسَتَهْ، اوْ كَهْرَيْ دَهْ نَمَ نَامَوسَ
 كَهْتَلَهْ خَوَهْ سَخَتَهْ سَزاَدَهْ مَنْ پَهْ بَنَادِيْوَهْ كَبَنَهُ خَوَبَهْ شَانَهْ دَهْ فَرَمَهْ فَضُولَهْ خَرَجَيْ كَيْبَيْ
 دَهْ دَسَهْ بَهْ خَوَهْهَهْ سَخَتَهْ سَزاَدَهْ - دَغَهْ شَانَ نَمَرَهْ دَهْ دَهْ كَنَاهِنَهْ دَهْ چَهْ زَمَوْبَنْ
 نَهْ مَعْوَلَهْ كَهْرَهْ هَدَهْ خَهْ خَيَالَهْ نَهْ سَاقَهْ - غَرَفَهْ دَاهْ چَهْ كَنَاهِنَهْ بَهْ شَمِيمَهْ دَهْ
 كَهْ زَمَوْبَنْ پَهْ نَقْلَهْ كَبَنَهُ وَهَيْ - فَنَّ مَعْلُومَهْ بَهْ شَيْ چَهْ زَمَوْبَنْ هَيْئَهْ وَخَتَ دَهْ كَنَاهَهْ
 نَهْ خَالَى نَهْ دَهْ دَسَهْ فَوْ حَكَهْ دَهْ قَوَهْ نَهْ هَرَوْخَتَهْ هَرَوْرَتَ دَسَهْ - اوْ هَرَوْخَتَهْ رَابَانَهْ

توبہ ویستل فرقی دی۔ فن دَقْبَه متعلق بیان ضروری دے۔ لیکن تش په فرضیت
بنیلو یئے کار نہ کینی ٹکہ چہ ڈیم خیزونہ دا سے دی چہ دَقْبَه په لارہ کینیے
خندان دی۔ نو دا بنیل هم ضروری دی۔ او تشی په بنیلو یئے کار نہ کبری
ٹکہ چہ ٹنے خندان دا سے مضبوط دی چہ خو پورے دَهْنَغَنَه دَخَانَ بِچَ کولو
او دَهْنَغَنَه انو دَلارے نہ لرے کولو تدبیرونہ نہ وی بنیلی شوی دَچا۔
تلی نشی کیدے۔ نو دا م بنیل پکار دی چہ دَکُوم کاروں نہ قربہ
ویستل دی او په خَ طریقہ بہ ویستے شی۔ کوم کوم کارونہ بہ په توبہ ویستو
او خندانو لرے کو روکنے اهداد کوی نرا جمال کافی نہ دے۔ او دَپورِ تفصیل۔
دَپارہ وخت نشتہ۔ فن په دے موقع ورتہ یو خو عنۃ غتی عام گناہونز بنیم
چہ دَدے نہ حَانَ بِچَ کول پکار دی۔ او چہ دَدے نہ موحَانَ بِچَ کرو نواشا،
الله نور ڈین گناہونز بہ درنہ چنلہ پامیتے شی۔ دایوہ عامہ قاعده دَه۔ چہ بنده
یوہ گناہ پر یادی نو دَنور و ڈین گناہونز نہ ہم خلامی شی۔ ٹکہ چہ یوہ گناہ
دَبلے مدد کارہ وی۔ فن خلاصہ داشوہ چہ په دے موقع موبن ته دوہ خبریے
بیانول دی۔ یو خود گناہونز مختصر فہرست او بل دَهْنَغَنَه دَقْبَه ویستو
دَلارے خندان او دَهْنَغَنَه لرے کولو طریقہ۔

مُو په دے پوھہ شئی چہ هر کلمہ دَقْبَه میں وجوب دَقرآن شریف او احادیثو
نہ ثابت شو نو دَدے نہ خندان لرے کول ہم واجب شو۔ ٹکہ خندان دادی
چہ دَعْلَاج سره یئے بیانوں۔ خو دایاد لرئی چہ صرف دا نہ دی۔ موبن په خپل۔
کو شش دا معلوم کری دی۔ کیدے مشی چہ چاتہ دَدے نہ علاوه نور ہم۔
پیش وی۔

دل۔ - نور بنسے خندان خود دادے چہ موبن ته دَگناہونز تفصیل نہ دے معلوم
یعنی دے نہ پورے نہ یو خبر چہ کوم کوم کار دَگناہ دے۔ او توبہ دَگناہ نہ
ویستے شی نو چہ موبن ته دا نہ وی معلوم چہ دے کار کینے گناہ دَه فرقوتہ په قریے

خڑھ او باس۔ افسوس دے چہ ہوبن خلقو ددین نہ ھان دو ہو نا جبرہ ساتلے
 دے او داسے ترے ناشنا شوی یو۔ چہ کہ یو عالم راتہ ز ہوبن پہ کار و فز کبئے
 یو کار او بنی چہ دے کبئے لکناہ ده۔ ہو ہوبن حیوان شو، او یقین ہو پہ نہ
 راحی خکھ چہ هفہ ز ہوبن یو عام عادت وی، او ددین نہ بے خبری پورے
 یو قصہ، رایادہ شو یوہ پوھہ سہی نہم او ریدی دی چہ یوہ ورح، یو بنپوھہ
 انگریزی خوان تہ پہ سفر کبئے د مانخہ د پارہ د تیم ضرورت شو۔ چل نہ
 ورتلو نکہ د او بو یئ خاڑھ اول خولے تہ راچولہ بیا یئ پہ مخ لاسو
 او مبنیم۔ بیا بہ یئ خاڑھ د خولے نہ خڑھ پہ تکلیف تو کلی وہی او خدا یئ خبر
 چھ خڑھ بھی کھی وی۔ خو دغہ حال ز ہوبن د دینی علم دے۔ او د بنھر
 حالت خو پیں خراب دے۔ کہ لس شل بستھ چارا جمع کرئے او د مانخہ سبق
 نہ ورنہ واہرو لو ہو یو بدھ پکیئے صحیح نہ وی۔ او کہ خونک ورثہ اور وانی
 چہ دھپلو سرو سرہ ہونج صحیح کھی۔ ہو وائی چہ ہوبن شریمن و۔ دخنے۔
 شریمن نکو تہ کہ من سرو اورے چہ کہ مو نجھ مو صحیح کھو ہو یو کالے به
 درتہ جو پکھو۔ بیا او گوری چہ خنگہ پہ ھنڈہ یئ صحیح کھی۔ افسوس دا دے
 چہ بستھ خود ٹواب و عذاب جیاں د سرو نہ نیات ساتی او د عذاب نہ ہیرے
 دیں یہی۔ نہ بیا یئ دے تہ ولے فکر نہ دے۔ البتہ کہ چا د مانخہ سبق صحیح کولو
 کوشش کرے وی خو ثبہ یئ پہ نہ اوہہی۔ سحر لے یئ نشی۔ نہ هخوی معاف
 دی۔ لیکن کوشش کول خو ضروری دی۔ بیہ کوشش نہ معاف کیں۔
 دغہ پیان اکثر بستھ مو نجھ پہ آخری تنگ لندہ وخت کبئے کھی۔ د کور پہ۔
 کار و فز کبئے ارم وی دو ہو نا وختہ کپڑا چہ مو نجھ مکروہ وخت تہ اوہ سوی۔
 دغہ شان نہ نہ ہونگ وہل لکھ بیکاروی۔ بلکہ کلہ خو یئ داسے پہ تلوار
 او کھپڑی چہ مو نجھ یئ ہہو او نشی۔ ((لکھ د رکوع نہ بیغ او دریدل ا قومہ، او د
 دواہو سجدو میسخ کبئے پورہ کینا ستل (جلسہ)، کہ او نشی مو مو نجھ نہ کیں۔ دا

دواہ واجب دی۔ او اکثر بنٹھے بلکہ خنہ سری ہم، پہ تلوار کنے دا دواہ پورہ
 نہ کری۔ تسمیم) نرخان ہم او کپوی او ثواب ہم او نشی بلکہ ذثواب پر خلائے
 گناہ او گتی دغہ شان دیں ڈگناہ کارونہ دی چہ خوک ہئے ڈگناہ نہ خبر نہ
 دی او دغہ شان ہئے کری مرد دے نہ بچ کیدو طریقہ دادہ چہ دینی علم
 تھے ضروری حده حاصل کری۔ کہ یہ تھے نہ وحی او حکما۔ نزکم از کم بہشتی
 زیور، خولوستل ضروری دی، اصل کتاب پہ اردو کنے دے او پہنچ تو جمہ
 ہئے ڈجنتی کالا پہ فرم شوے دہ، پہ چلہ کتل کافی نہ دی صیح طریقہ نہ دا
 دہ۔ چہ ڈکور نارینہ ہئے دیو عالم نہ باقاعدہ اولوی او بیا ہئے ڈکور زنانہ وہ
 او بھی۔ چلہ کتل کافی نہ دی۔ زفافہ خوش چہ اکثر نارینہ پہ م چلہ نشی^۱
 پوہیدہ ہے ڈچا عالم نہ ہے باقاعدہ لوستل پکار دی۔ یواحی علم دین مرد هرفن
 داحالت دے چہ ہے استاذہ نہ زدہ کینی۔ مومن خوک نہ دی لیدلی چہ ڈطب
 کتابوںہ او گوری او بیا یا ڈھان یا خپلواں علاج چلہ شروع کری۔ نہ پہ طبیب
 پسے منہ سے وہی نہ ہر کہہ چہ بل یو فن ہے استاذہ خوک نشی زدہ کولے۔ نہ
 دینی علم دینہ ولے داسیہ اسان کان بسکاری۔ چہ پہ چلہ کتر بہ پہ پوہہ شئی۔
 یو سریکی ویرہ منہ ہ گھاسہ خط کتابت جاری ساتیا وو۔ او چہ کلد بر ڈھنڈ
 خط راتلو مخھ دیناوی غرفہ ڈپارہ بہ راتلو۔ یو محل وہر تھا ما اولیکل چہ ڈ۔
 دیناوی کار ڈپارہ خط راستوں ای دیپن تپوس دے چریے او نہ کرو۔ داولہ
 هجھ راتہ اولیکل چہ ماسٹ بہشتی زیور، کتاب شستہ چھٹہ مسٹلرم پکاروی ہھے
 کبھی گورم فرد دین تپوس حاجت رم نہ رائی۔ لکھ چہ قول دین پہ بہشتی زیور کنے
 راغلے وی او ڈ دے نہ زیانی ڈ تپوس ضرورت نہ وی۔ دے کبھی شک نشتم چہ
 بہشتی زیور کنے کافی مسٹلے راغلی دی۔ خودا اکثر خاہیے ڈ بنھو ڈپارہ دی
 او کھٹھ مشترکے دی ہم دو مرہ نہ دی چہ ڈ بل کتاب ہلہ و ضرورت پاتنے نشی^۲
 کھوک ہئے باقاعدہ ڈیو عالم نہ ویلے نشی۔ نہ هجھ تھا پکار دی چہ ڈھان سمع

ټکوری او په کوهد مسئله چه پوره پوهه نشي په هفته دې بشنه لکوئے چه ڈچا
 عالم نه یئے حل کری مخامنځ یا ڈخت په ذريعه - بل په یو خل کتو م کارنډ کېږي
 بیا بیا هره ورڅه لښ لښ کتل غواړي - لکه څنګه چه خونک څکل سا وناهه کېښی
 دغه شان مطالعه ڈپاره هم هره ورڅه لښ وخت مقرر کول ضروری دی
 څنګه چه بدن ته هره ورڅه ڈخوراک ضرورت دی - دغه شان سروح ڈپاره
 هم یئے شکه هره ورڅه ڈخوراک ضرورت دی - او دا جبهه په تجربه ثابته ڈه
 چه په یو خل کتو خبو یاده نه پایتے کېښی اکثر ڈاهن نه اوچي - نوکه چايو
 څل کتاب او کتو او بیا یئې په تاخ کښه کېښو فو عملی شووند کښه یئې هیڅ خیرنشتہ
 غرض دا چه ڈ دینا ڈ نومرو کاروون په شان هره ورڅه ٹخنډه وخت دینی
 علم ته م ور کول ضروری دی - او چه په لښ لښ کتو کتاب خلامی شي من
 بیا یئې ڈ سع کړئ او دغه شان دا سلسله جاري ساتي - په ډېر څله بیا بیا ګټه
 به درته ټوله مسیله یاده شی - او بیا ډېر یې مسیله به درته داسې پیښېنی چه
 ڈ هغه جواب به په بھشتی زیور کښه نه وی هغه ڈ چا پوهه عالم نه حل کوئی
 او دغه شان ټول عمر دا مشغله جاري لري - زه ڈا نه وايم چه ڈ دینا کارون
 پر ید ټئي - بلکه کم وخت چه درس ڈ دیناوی کاروونه بچ کېښی هغه
 فضول مه بیا دوئی په هغه وخت کښه دینی کاروونه کوئی - او س دانا سو
 چپله او ګورئي - چه په ضروري دیناوی کاروبار کښه خومره وخت لکي - او
 په فضول ګپ شپ او ڈ حجر سه چوپال په بر باد مجلس خومره وخت خرابېښی
 په دغه فضول مجلسونو کښه غیبت هم کېښی او ڈ یوبل نه شکایتونه هم پیدا کړي
 بس ڈ دغه فضول وخت څه برخه دینی علم ته ور کړئ - اکړچه بشنه خوداده
 چه ڈ ضروري دیناوی کاروبار نه فالتو وخت هو ټول دینی کاروونه ته ور کړئ
 ویمه - خوکه ټول درته ګران وی نوڅه برخه خو ضرور ور کړئ -
 او ما دا فالتو وخت دینی کاروون ڈپاره ټکه تجویز کړو چه زموزن ټول

شوند هم داسے دے۔ کومه جامد چه زئی شی زهوبنی استعمال نہ او روئی فرعنہ
دَخَلَائِئَ په ناده ورکرو۔ او دغم شان فورم دَخَلَائِئَ د پاره یعنی خیرات
کښے هغه شے ورکرو چه موبن نہ یے کاره وی دا م چه ویں نیک بندہ وی
ھله، په دے پورے راتے یو قصه رایاده شوہ۔ وائی چه یو خا، یزے بنجے۔
کیچھے پخ کرے وو۔ لوښے یئ اینیه وو په خ، کار لکیا وہ هغه لوښے تنه
سپی جوته کرو۔ فر دخاورے په تالی کښے یئ واچولو او وسرو وکی ته یئ۔
ورکھو چه دَجَات ملا صاحب ته یو خه۔ هلک لوښے ملا صاحب تریوہ و
خدائی خبر چه هغه عاجز د خُر وختو اوبنے وو په خورلو فٹه شروع او کرو
او هم د هغه غارے نه یئ مریع جوہوله کوم خائے چه سپی جوته کرے وو
ماشوم ورته او وسے۔ استاذ دے ھلائے نه مه خور دلتہ سپی حوله وھل ده
ملا صاحب چه پوئی شرق سپی جوته کرے کیچھے دے ھلک یئ هانہ را وہی
دی فن لوښے یئ لرے او ویشتہ۔ دخاوره لوښے وو مات شو۔ او وہو وکه
په چلپا ش۔ ملا صاحب دلاسه کولو چه ثاره مه خ، دو مرہ د کار لوښے نه وو
ھغه ورته او وسے۔ ژاں ھلکه چه دے کښے بهم هور د وسرو وکی روس غل
غورنول او تاعات کھو او س بهم هور وھی ھلکه ژاں - داقصه دروغ
وی که رښتیا خود منه خبره یقینی ده چه موبن چه دَجَات طالبا فنا او امامافن
سو کوم سلوک کرو د دے نه کم نه دے۔

نو خنگه چه زهوبنی عام عادت دے چه یئ کاره فال تو شه دَخَلَائِئَ په نرم۔
ورکرو۔ دغم شان ما تاسو د پاره زیاتی فال تو وخت دینی کار د پاره تجویز کرو
او ھفہ م ھول نه۔ خ، لب غوند مے چه ستاسو تفریح م په نه خقینی۔
صلحبانش اد اخیال مه کرئی چه په دے لب وخت موبن پوره عالمان فالخلا
خوجو پیدے مشو من دے کښے بد خ، خیروی۔ او گورئی۔ عامه قاچنده ده۔ غالا
یُدْرِكَ كَلَهُ لَا يُتَرَكَ كَلَهُ۔ کوم شے چه پوره په لاس نه رائی بالکل نشي پریښے

یعنی کہ دیر نہ وی نو بن خوک غور زوی نہ - کار ترے اخلي - فر تاسو هم که پوره
عالمان کیدے شئی - هم خو مرے علم چه حاصلو یے شئی - دغم خو ضرور حاصل کرئی
په دے هم دیر کار کینی - او غتہ فائده و سرکوی - په دغم وخت کنیے کو مے
خلو رشپن مسٹلے چه در ته معلوم یے شئی - بیا که ستاسو په ما نختانو کنیے خوک
د هغی خلاف کوی - فر تاسو به نئے منع کرئی - او دے کنیے دیره فائده ده یو
خبره چه دیر چلہ خوک واوری - ضرور نئے په زرہ اثر کینی - بل داچه مشاران
چه چلہ په یو خبره پوره شئی فر کشراون ته ترے دیره فائده رسی او نه سرو مشراف
ته نئے هم په زرور تی سره کولے شئی - برخلاف د دے - کہ کشان یو خبره زدہ
کری من هفوی نئے چپلو مشراف ته یا نوس و مشراف ته نشی بنسیلے - چه دیر نہ کو
او کرکی فر چپلو همزولو یا خان ته کشراون ته به نئے او کری - او هفوی بهم په -
دیر باور نہ کری نہ د هفوی د علم نه د دیرے فائده تے طمع نشته - بل دا سے
انتظام پکار دے چه عام خلق د پاره یو وخت مقرر شی کہ په ورخ کنیے یو کھنہ
وی یا په هفتہ کنیے یو کھنہ وی هم دیره ده چه په دے وخت کنیے عام خلق یو
خانی ته را غونتویںی او یو پوره سری می ورتہ احکام او سوی - مسٹلے ورتہ
بسلی - یادا سے انتظام پکار دے چه د خلو پینتو پنھو سو کسانو دے جو یہ شی
چندہ جمع کری او خافتہ یو استاذ او نیسی چه هفہ ورقة په یو مقرر وخت کنیے
دینی احکام او سوی یا په هر محلہ کنیے د محلہ قول مسلمانان په شریکہ خافتہ یو
استاذ او نیسی او کہ د گنہو کسانو دے نشی جو پکار دی چه د محلہ
یو عالدار مشدا ذمہ واری واخلي چلہ محلہ کنیے یو عالم مقرر کری چه خلق ورقة
را غونتویںی او هفہ ورقة احکام او سوی - لیکن دا احکام د کتاب نه او سوول
پکار دی - دغم شان که مسلسل یو کال کار او شی نو م قول عوام به د ضروری
دینی احکامو نه خبر شی -
دینی تعلیم عام کول دیر ضروری دی - خو پورے چه تعلیم عام نہ وی او عام

مساله ان د گناهونو نه خبر نه وی نوقبه به خنکه او با سی -

۱۲۱ د قویے نه بل غتی مانع داد می چه حنہ خلقو ته داخو معلوم وی چه د می کار کبنه گناه ده - لیکن خنہ غتی کار نی نه گنی بلکه معولی غلطی ورته بسکاری او د د می علامه داده چه د گناه د می کار باندھے ورته خان بد نه بسکاری - تو -

تو به تو یه هم نه او با سی - او گورئی که یوسپ یه شراب نه خکی - او خوک وریاند په تکی شراب او خوکی - نو خو مرہ دیر خفه وحیا - زبرہ نی تک وی او د الله تعالی نه نی معاف غواری زاری کوی - خکه چه شراب خکل غتیه گناه گنی - اهیت در کوی - لیکن که غیبت او کری نو په زیبی نی هیخ اثر نه کینی - حالانکه دواړه قطعی حرام او غتی گناهونه دی - لیکن کوم گناهونه چه عام کینی نو د عام عادت په وجہه معولی گنیله شی او زیات اهیت خوک نه ور کوی -

۱۲۲ د گناه معولی گنیلو یو وجہه خوداده چه مو بن ته دا پته نشته چه په د می گناه به مو بن ته خو مرہ سزا او خو مرہ سخت عذاب را کلے شی - د دی غفلت علاج داد می د تر غیب و تر هیب احادیث (یعنی هغه حدیثونه چه پکنیه د بنو کاروں ف ثواب او د گناهونو عذاب بنسیلے شو می د می)، راغونه کړی شی او عامو خلق ته د هغه ترجمه اور رویه شی او که خوک پوهینی نو چه خپله مطالعه کنیه نی ساتی - په د می باره کنیه د علامه فُنڈِ ریتی راجع کری د احادیثو کتاب التَّرْغِیْبُ وَ التَّرْهِیْبُ دیر بنه کتاب د می که د د می او دو ترجمه شو می وی نو هغه گورئی او که نه وی نو پکار ده چه خوک پوهه عالم نی ترجمه کری په بھشتی زیور کنیه د د می کتاب نه د سلواحداد یش ترجمه شامله شو می ده - د هغه مطالعه هم مفیده ده - د د می نه به دا معلوم شی چه د د می گناه دو مرہ سزاده - د د می نه خان پچ کول پکار دی -

۱۲۳ د گناه معولی گنیلو بلد وجہه داده - چه حنہ د گناه کارونه دا سیه عام شوی چه عام عادت ګن جیدلی دی - نو د می ته د چا فکر هم نه ئی چه د می کار کنیه

گناہ ده - حُکم خوک اہمیت نه ورکوی - بلکہ داحیال نئے م نہ ری چہ خُمانہ خڑ
گناہ شوئے ده - په دے وجہہ کہ چرتہ په خڑ مصیبت راشی نز دیر په تعجب سرولی
چہ خلاشے خبر خڑ گناہ رانہ شوئے ده چہ دھنخ په سزا کبئے را باندے دامصیبت لغلو
صاحب ارانہ ددا سے کسان په دے حیرانتیا حیرانیز - آیا په موبن داسے
وخت هم رائی چہ دگناہ نہ پکبئے پچ یو - موبن خون ہر وخت په گناہ کبئے دوب یو
ہن کار من د شریعت خلاف دے - نن بیا د دے وینا مطلب خ دے - چہ خلائے
خبن په خڑ گناہ نئے بیولی یو - بلکہ عقل او انصاف خوناگواری چہ کہ اللہ تعالیے
را باندے خ خامی فضل او احسان او کپی - نن تعجب پکار دے - چہ ز موبن غونڈ
گنہ کارو من د خڑ داسے بنہ کار شوئے رو - چہ اللہ تعالیے انعام را کپو - عادت
داسے ناکار شے دے چہ د دے په برکت دگناہ جرم دستگو نہ پت شی - او د
ذهن نہ غائب شی - د دے علاج دادے چہ کوم گناہونہ چہ ز موبن عادت شری
دی په حان نسرو او کرو او دغہ گناہونہ ترک کرو مثلاً غیبت نن صبا دیر عام
شوئے دے او اکثر خلق پکبئے مبتلا دی - نن پکار دادہ چہ موبن په نہ نسرو -
او کرو او د تجنیت د پارہ یوہ هفتہ خپله ثبہ د غیبت کولونہ او چنل غونہ نہ د
غیبت او مریدلو نہ بند کرو - کہ یوہ هفتہ مرداسے تیرہ کوہ نن بیابہ او گورنی
انشاء افلاط چہ غیبت کول خون پریدہ غیبت او مریدل بهم درقتہ داسے کران شی
لکھ خوک چہ در پاچہ غر کیدی

بنوں سالک هزاران غم بود گزر باع دل خلاۓ کم بود
و د سالک په نہ نہ نہ کونہ غمونہ وی - کہ د نہ نہ د باع نہ نئے یو خلے کھینچی
۳۴) د تقویت د پارہ یو مانع دام دے چہ بندہ تہ گناہ دیر غت شے بسکاہ
شی - او داحیال نئے وی چہ دا دومنہ غت جرم بد پہ قوبہ ویستو خنکہ معاف
شی - هم دغہ شان د خنکہ خلق په نہ کبئے داحیال پونخ شی چہ ما دومنہ دیر
گناہونہ کپی دی کہ دیر سے تقویت او باسم هم معاف کیدل نئے ناممکن دی

دَ دَ سَے دَوَارَ وَ غَلْطُ حِيَالِ وَنَوْ سَبَبَ دَادَ سَے چَهَ خَلْقُ دَالَّهِ تَعَالَى لَوْمَهُ دَرَ بَارِمَ
 دَ بَنْدِيَانِفَ پَهَ شَانَ كَنْزَلَهُ دَسَے - چَهَ خَنْكَهُ پَهَ دَنِيَا كَبَنْهُ دَخَلْقُ عَادَتَ دَسَے چَهَ كَه
 خَرَكَ غَيْرَهُ نَافِرَ مَانَهُ اوَ كَرَى يَاَنَهُ هَيَشَهُ پَهَ مَهْرَوَ جَنْرُ وَكَبَنْهُ دَنَافِهَنَهُ عَادَتَ
 دَيَ دَادَوَارَهُ جَرْمَونَهُ دَمَعَافُ قَابِلَ نَشَيَ كَنْزَلَهُ - نَوْ پَهَ دَحَهَ دَجَهَهُ دَوَيَ
 دَأَكْوَهَانَ كَرَى چَهَ اللهُ تَعَالَى بَهَ هَمَ غَتَّ جَرْمَونَهُ يَعْنَى كَبِيرَهُ كَنَاهَوَنَهُ يَاَپَهَ صَغِيرَهُ
 كَنَاهَوَنَهُ اَصْرَارَ يَعْنَى بِيَا بِيَا كَوْلَ هَمَ نَهُ مَعَافَ كَرَى لَيْكَنَ دَدَوَيَ دَأَكْوَهَانَ -
 خَكَهُ غَلْطَ دَسَے - چَهَ بَنْدَهُ كَعَزَورَهُ اوَ مَحْتَاجَ دَسَے مَنَ حَفَهُ تَهَ دَجَنْلَ زَرَهُ
 يَخُولُو هَمَ ضَرُورَتَ دَسَے اوَ دَبَلَ پَهَ مَقَابِلَهُ كَبَنْهُ دَجَنْلَ جَنْرَهُ اوَ چَعْتَلَوَهُ
 بَنْدَهُ مَتَاثَرَ كَيْنَى - چَهَ خَرَكَ نَيَّهُ مَخَالِفَتَ اوَ كَرَى نَوْ دَسَے پَهَ خَفَهَ نَشَيَ - اوَ چَهَ
 خَرَكَ بِيَا بِيَا مَخَالِفَتَ كَرَى - نَوْ خَفَگَانَ نَيَّهُ دَاسِيَهُ حَدَّ تَهَ اوَرَسَى چَهَ نَوْ
 بَرَ دَاشَتَ نَشَيَ كَيْلَهُ نَوْ پَهَ دَسَے وَجَهَهُ مَخَالِفَ مَعَافَ كَيْلَهُ نَشَيَ - بَرَخَلَفَ دَ دَسَے
 اللهُ تَعَالَى مَخْتَارِ مَطْلَقَ دَسَے - هَفَهُ هَرَ كَانَ پَهَ جَنْلَ اَخْتِيَارَ اوَ اَخْنَلَهُ اَرَادَهُ كَرَى
 دَبَلَ چَانَهُ مَتَاثَرَ كَيْنَى نَهَ - هَيَثَ شَئَ پَهَ هَيَثَ اَشَنَشَيَ كَيْلَهُ - نَوْ هَفَهُ كَهَ چَاتَهُ سَرَّا
 وَرَهُ كَرَى هَمَ خَالِعَ پَهَ جَنْلَهُ اَرَادَهُ اوَ اَخْتِيَارَهُ وَرَهُ كَرَى - دَغَيْرَ اَخْتِيَارَيَ جَوَشَ
 خَهُ اَشَنَپَكَبَنْهُ نَيَّهُ وَيَ .

دَ دَ سَے غَلْطُ حِيَالِ وَنَوْ عَلاَجَ دَادَ سَے چَهَ دَالَّهِ تَعَالَى دَ وَسَيْعَ رَحْمَتَ حَدِيثَ شَفَعَهُ
 اوَ كَبُورَيَ - اَمِيدَ دَسَے چَهَ مَايُوسَى بَهَ مَوْ پَهَ اَمِيدَ بَدَلَهُ شَى يَوْ حَدِيثَ شَرِيفَ
 دَسَے - كَهَ يَوْ نَسَى بَهَ دَوْهَ كَنَاهَوَنَهُ اوَ كَرَى چَهَ هَوَلَهُ زَعَكَهُ پَهَ دَكَهُ شَى هَمَ چَقَنَهُ
 اوَ باَسَى نَوْ دَاَتَلَ كَنَاهَوَنَهُ بَهَ وَرَتَهُ اللهُ تَعَالَى مَعَافَ كَرَى - دَ دَسَے حَدِيثَهُ
 ثَابَتَهُ شَوَهُ چَهَ نَهُ دَ دَكَنَاهَوَنَهُ شَمِيرَهُ پَهَ وَيَرَ وَلَكَ خَرَكَ دَالَّهِ تَعَالَى دَرَجَتَهُ
 نَهَ مَايُوسَهُ كَيْنَى اوَ نَهُ دَ نَافِرَ مَانَهُ پَهَ عَنَتَهُ وَلَكَ - خَكَهُ چَهَ دَأَقْلَوَنَهُ غَتَّهُ
 نَافِرَهَانَهُ كَفَرَ دَسَے چَهَ دَ دَسَے بَرَابِرَ بَلَهُ نَافِرَ مَانَهُ اوَ بَلَهُ كَنَاهَهُ فَسَتَهُ - خَوَچَهُ بَنَدَهُ
 دَ كَفَرَهُهُ قَبَهُ اوَ باَسَى اوَ اِيمَانَ رَاوِيَ نَوْ اللهُ تَعَالَى وَرَتَهُ تَيَّنَ كَنَاهَوَنَهُ

قول معاف کری - او سکوری - رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم چہ دنیا ته تشریف
 راویو نو د دنیا خاہے حال وو - په شمار خوشکسو نه علاوہ قول خلق دکھر
 او جھل په تیارو کبھی ووب وو - او خاصی عرب او په عربو کبھی بیاقریش
 خو خانتم دری سوہ او شپیتہ بتان جو پر کپی وو یعنی دھرئے و رخے
 د پاره بیل خدا مائے وو نعوذ بالله، خواو سکوری چہ اللہ تعالیٰ د داعی.
 قریشونه د اسلام په اسہان کبھی خو مرہ سو بنانہ ستوری پیدا کرل - حضرت
 ابن بکر صدیق رضی اللہ عنہ هم د دخے قریش د قبیلے یو غریے و وچ اللہ
 تعالیٰ د هغۂ پر حق کبھی فرمائی - إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزُنْ إِنَّ اللَّهَ
 مَعَنَا - (کله چہ رسول حنبل مرگری یعنی ابن بکر صدیق رضیتہ او وے غم مددکووا
 اللہ زموبن مرگری دے) - حضرت عمر رضی هم د داعی قبیلے یو غریے و وچ
 پر حق کبھی نئے حدیث شریف دے - وَأَشَدُّهُمْ فِيْ أَمْرِ اللَّهِ عَمُورٌ وَدَعَ
 شریعت په احکامو جاری کولو کبھی د قولونه مضبوط حضرت عمر رضی دے) غرضی
 داچھ داخیال غلط دے چہ زموبن کناہونه د معاف کیدن نہ دی - د دے
 ما یوسئی نتیجہ داوی چہ بندہ بے تقبیہ مرشی -

(۴) بل مانع داد یے چہ بندہ داخیال او کری په توبہ تینگیدے نشم - کاویں
 توبہ او باسم صبا بد رانہ بیا هم دغم کناہ کیبی توبہ بد هاتوم - نو د دا سے توبہ
 خلہ خیر دے توبہ به هغۂ وخت او باسم چہ بیائی د ماتولوا مکان نہ وی -
 صاحبانا نہ دا پتوس کرم چہ هغۂ به کرم وخت وی چہ هغۂ کبھی به د توبے
 بیا نہ ماقول یقینی بشی - په خوانی کبھی که چالاکی نہ وی نو مستی او بی پروخاوی
 په بود او الی کبھی که مستی پاتھ نشی - نوحری - او بزدہ اهیدونه - حیلے حرالے
 مکر فریب او بغضا کینه نو راو کری - او بی شماره باطنی مرضونہ پیداشی
 نو په توبہ به خوکھنگہ تینک بشی - د دے مطلب خود اشو چہ د مرگ نہ پس
 به توبہ او باسی - په ژوند خو ترے آخرے سلکئی یقینی حالت نشی راتیا - لیکن

په دئے پوھه شئی چه مئن ماتَ فَقَدْ قَاتَ قِيَامَتُهُ - خوک چه می شوبس دَهْفَر
دَ پاره قیامت شروع شوا او په قیامت کښه توبه نه قبليں ی - دَ تون می خاصی دنیا
شوند دئے - فو نتیجه یئے خرگندہ شوہ ۱ چه بیه قی می می شو سزا به خوری
دَ معافی وخت یلو شو، او دَ دئے تو لے حزابی وجهه دا خیال دئے چه دَ توبه
نه پس چه رانه بیا گناه کبیری نو هغه توبه بیه کاره ده - او دا خیال غلط دے
چاچه توبه او ویسته زاره گناهونه یئے معاف شو په هغه به ورس او س
گرفت نه کبیری - ۱ یعنی که دَ تون می نه پس تون می بیا هغه گناه او شوہ نو صرف
دغم گناه به یئے په ذمه پاتنه شی توبه یئے بیه کاره نه ده دَ هغه نیو و گرفت به
و رس نه کبیری) .

لیکن په دئے دَ خوک دا خیال نه گھری چه دا خوہین اسان چل دئے - په
گناهونه به بنه ارمانوونه پوره کرو زمیں به خوشالو او بیا به توبه او باسوخته
گرفت به راسه نه کبیری حکم چه دَ کومیه توبه ویستو په وخت چه زمیں کښه داخیال
وی چه دَ زمیں توبه او باسم) خو بیا به یئے کوم - داسے توبه نه قبليں ی (یعنی
گناهونه په نه معاف کبیری) خلکه چه ما په و پنی تقریت دَ تون می حقیقت کښه دا
خبره بنه واضحه کړے ده (چه دَ تون می ویستو په وخت کم از کم هغه وخت سره
دا پخه اراده پکار ده چه بیا به په چپل وس دا گناه نه حکوم او دَ تون می قبلیدو
دَ دئے خبره نه به دَ گناهونه کولو خیال صرف هغه چاټه رائی چه فطرت یئے خراب
وی که طبیعت یئے سليم وی فو دَ هغه په زمیں کښه خوبه فو دَ اطاعت جوشی
پیداشی چه هر کله الله تعالیٰ دو مرہ مهربانه دئے چه په توبه مومن ته گناهونه
معاف گھری فو مومن ته خو هیچ مناسب نه دی چه دَ داسے مهربانه بادشاه
نا فرماني او کړو - حدیث شریف دئے - مَا أَصَرْمَنْ إِسْتَغْفَرْ (چاچه دَ گناه نه
توبه او ویسته هغه په گناه اصرار کوونکه نه وی) او بل حدیث شریف دئے
كُلُّكُمْ خَطَاوْنَ وَ خَيْرُ الْخَطَايْنَ التَّوَّبُونَ - (یعنی کنه کار خو ټول دی خوبیه)

گنگار و کبھی بھتر ہفہ دئے خوک چہ قبہ او باسی) - نزکہ دو مرہ ہمت دَ چانِ
نی چہ دَ گناہ نہ خان بج کری - نز دَ قبہ میستو ہت خرخا مخا کول پکار کی
بلکہ چہ کلہ درند خُ گناہ حیری سعدستی قبہ او باسی - کہ بیا او شی فی بیا
سعدستی قبہ او باسی - او گوری - کہ یو سرے ناجوہ شی او پہ دارو جوہر
شی لیکن خو ورٹے پس پہ بیا م ہفہ مرفی حملہ او کری او خوک ورته او والی
چہ ہلکہ بیا ناجوہ شوئے، من دارو ورته مه خرو خُ خیر ہے دے کہ اوس
پہ دارو بنہ شے فی بیا به دو بارہ ناجوہ شے - بخفہ بہ ورته هنرو سارو لہ
چہ کہ بیا ناجوہ شرم فی بیا به ورته دارو او خورم - د بیاد خطر ہے نہ اوس
ولے علاج پریدم من کوم خبر، چہ درتہ عقل پہ جسمانی بیماری کبھی کوئی ہفہ
درتہ پہ سروحانی بیماری کبھی ولے نہ کوئی - او دغے تہ اشارہ دہ پہ دے حیث
شریف کبھی - مَا آصَرَّ مَنْ إِسْتَغْفِرْ قَإِنْ عَادَ فِي النَّوْمِ سَبْعِينَ مَرَّةً - (یعنی کہ
د ورٹے شے او یا حلہ (یعنی دین حلہ) قبہ ماتھ کرہ ہم چہ دَ گناہ نہ پس قبہ
او باسی من دے پہ گناہ اصرار (ضد) کرونکے نہ دے :-

(۵) بل مانع دادے چہ بندہ داخیال او کری چہ اللہ تعالیٰ غفور اور حیم
دے ہفتہ تہ نہ موبن گناہونہ معاف کول خُ گران دے (یعنی بے قبے ویستو
فی راتہ ہم معاف کولے شی) - لیکن صاحبانا داجواب پہ ظاہری بیماریو کبھی ولے شی
نہ کوئی - یعنی چہ اللہ تعالیٰ شفا ور کرونکے دے بے دارو موں جوہر ولے شی
پہ دے خیال د جسمانی مرف علاج ولے نہ پسیدی - آیا دامے خوک شتہ چہ
پہ دے خیال می د جسمانی مرف علاج پریبنتے وی؟ آیا دامے خوک شتہ چہ د
اللہ تعالیٰ درحت پہ طمع زہرا و خوری؛ بلکہ کہ خوک ورته او والی چہ یو پوتہ
سنکیا او خرو اللہ تعالیٰ مہربانہ دے بج بہ د کری - فی لیونہ بہ ورته بنکار
شی او ورته بہ او والی د اللہ تعالیٰ د مہربانی دا مطلب نہ دے چہ زہر بچل
اثر نہ کری - بلکہ زہر بچل نقصان ہم کوئی او اللہ تعالیٰ مہربانہ ہم دے دغ

شان گناه هم حُل نقصان کوی او ڏا ِ اللہ تعالیٰ په مهربانی کبنے خُل فرق نه۔
راهنما۔

صلحباف! ڏ دے خبرے چه اِللہ تعالیٰ غفور و رحیم دے - مطلب دادے
چه کوم گناهونه ڏ چانه شوی وی په هنخه د پریشان کینی نه و داخیال دنہ
کوی چه ڏ دے او سن هیخ علاج نشته، توبہ بیکاره مه کنی - ڏ ز پڑا خلصہ
په توبہ ویستو به درتہ اِللہ تعالیٰ کپھے گناهونه معاف کری لکھ چه فرمائی:
قُلْ يَا عَبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ
يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا - إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ط (اسے رسول نہ ورقة او ولید
اسے ڏا ِ اللہ تعالیٰ بندیاون چه په ځانوون مرظلم کرے دے، گناهونه موکری دی) ڏ
الله تعالیٰ ڏ رحمت نه هایسہ کینی مه - بے شکه اِللہ تعالیٰ قول گناهونه معاف
کوی. درحقیقت هم هنخ بخشنونکے او مهربانه دے - ڏ دے آیت شان قنول دا
دے چه کوم وخت رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم خلقوتہ ڏ اسلام دعوت و رکھو
نو خلقو ڏ اسوال پیش کرو چه مویزن خو به په تایمان راویو - فور به خراب
کارو نه پسیدو - لیکن تراویسہ چه موکوم غلط کارو نه کری دی - ڏ هنخ سزا
خوبه را کر لے شی - فو چه ڏ پلان نیکه دین هم پسیدو - بد نامی هم په سو واخلو
او ڏ عذاب نه م خلامی نشو - فو مویزن ته ڏ ایمان راویو خین خُل شو - ڏ هنخ
ڏ تسلی ڏ پاره دالمیت نازل شو - چه ڏ ز پرو گناهونه غم مه کوئی - تاسوچه
ایمان راویو او ڏ گناهونه توبہ او باسی - فو تیر گناهونه به درتہ اِللہ
تعالیٰ قول معاف کری - فو ڏ آیت مطلب ڏ هنخ خلقو مایوسی او پریشان لرے
کول دی کوم چه ڏ ایمان راویو نه په دے خیال پاٹے کیدل (چه ڏ ز پرو -
گناهونه ڏ سزا نه و پریدل) دا مطلب ڻے ڏ دے کوم چه قرئے او سن خُنہ خلق
اخلي - چه بس په ڇا چه نه گناهونه کوئی او توبہ او باسی بیا کری او بیا -
توبہ او باسی نفس به هم خوشالیوںی او سزانه به هم بچ کینی -

۶۱ یو مانع دا هم دے چه دَ حَنْهَ ظَقُو دَ اِخْيَال دَ دَ بَلَكَمَ پَه خَوْلَه نَهْ مَ وَائِي

چَ حَنْهَ موَ پَه تَقْدِيرِ لِيَكَلِي وَى جَنَتِ يَا دَوْرَخَ هَغَه بَه ضَرَوْرَ رَارِسِي - فَوَدَخَانِ
کَرِ وَلَوْ خَنْهَ خَيْر دَ دَ عَبَادَتِ خَنْهَ فَائِدَه شَتَه او نَهْ دَ كَنَا هُونَرَخَه نَقْصَانِ
لِيَكَنِ عَجَيْبَه خَبَرَه دَه چَه پَه دَغَه تَقْدِيرِ دَ دُسْيَا پَه كَارِو فَوَكَبَنَه نَهْ چَلَيْبِنِي - مَوْنِ
هِيَخْرُوكَ نَهْ دَه لِيدَلِي چَه دَ تَقْدِيرِ پَه اَسَره دَ دِيَنَا كَارِپَيلِي - لَكَه خَوْرَاكَ
خَكَاكَ پَنِيدَيِي او كَرِ كَرَونَه نَهْ كَوَيِي - نَهْ پَيَتَي جَوَهَرَ وَى او نَهْ پَيَكَبَنَه تَغَمَّ كَيِي
كَه پَه تَقْدِيرِ كَبَنَه نَهْ خَوْرَاكَ وَى فَوَحَنَلَه بَه درَتَه غَلَه او شَيِي او كَه نَهْ وَى هَمِ
دَكَرَلو يَهْ خَنْهَ خَيْر نَشَتَه - نَهْ - پَه دَ دَ مَوْعِعَ خَرَوَائِي - تَقْدِيرِ حَقَّ دَ دَ لِيَكَنِ
تَدَبِيرِ هَمِ پَكَار دَ دَ - تَدَبِيرِ نَهْ بَغَيْرِ دَ دِيَنَا كَارِنَه چَلَيْبِنِي - اَفْسُوسِ پَه دَ دَ دَ
چَه دَ دِيَنَا پَه كَارِكَبَنَه خَرَه تَدَبِيرِ ضَرُورَتِ كَنْزِي لِيَكَنِ دَ آخَرَتِ پَه كَارِكَبَنَه نَهْ
كَنْزِي حَالَانَكَه آيَتِرَفَنِ باَفَدَه سَعَرِ كَوَلَو نَهْ مَعْلُومَيْنِي - چَه دَ مَعَاشِ ذَهَهَ وَارِي
خَوْرَتَه حَدَه اَللَّهِ تَعَالَى اَخْسَتَه هَمِ دَه - فَرَمَائِي - وَبَاهِنُ دَابَّةَ فِي الْأَرْضِ إِلَّا
عَلَى اَللَّهِ رِزْقُهَا اِبَه زَمَكَه كَمَرِجَيْدَه وَنَكَه خَوْمَه خَيْزَو نَهْ چَه دَه دَه تَوَلُو رَنَقَ
دَه اَللَّهِ تَعَالَى پَه قَبْضَه كَبَنَه دَ دَ او دَ آخَرَتِ مَعْلَقَه نَهْ هِيَخَه ذَهَهَ وَارِي نَهْ دَه
اَخْسَتَه - بَلَكَه حَفَاظَه فَرَهَايِي دَه - لَيْسَ لِإِنْسَانَ إِلَّا مَا سَعَى وَ بَنَلَه تَه بَه
هَغَه هَوْمَه وَرَكَولَه شَيِي خَوْمَه چَه نَهْ كَرِ شَشَه كَه بَه وَى او فَرَمَائِي - مَنْ عَلَى
حَالِهَا فَلِيَقْسِمِه وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا - چَاهِه بَنَهَه كَارِونَه او كَرَلَه فَوَدَ خَنْلَه فَائِدَه
دَه پَاه او چَاهِه نَا كَارِه كَارِونَه او كَرَلَه فَوَنَقْصَانِ نَهْ چَنَلَه او كَرَهَه، يَعْنِي اَللَّهِ
تَعَالَى وَه سَوَه هِيَخَه وَعَلَه نَهْ كَوَيِي - خَوَكَه چَه خَنْهَ كَوَيِي هَغَه شَانَ بَه وَسَه
كَيْبِنِي - بَلَكَه بَلَحَامَه خَوَه دَ دَ دَه هَمِ صَفَاعَه شَادَه دَ دَ - آيَطَعُ كُلُّ اَمْرٍ -
قَنْهُمُه آنَيْدَه خَلَ جَيَّهَه نَعِيمَه كَلَاطَه، آيَا دَه هَرَسَرِي دَه خَواهَش دَ دَه چَه دَه نَهْ تَرَيْنِ
جَنَتَه تَه بَه وَرَتْرِيَسَتَه شَيِي - دَاهِسَه هَرَكَنَه نَهْ دَه يَعْنِي دَه عَمَلَ فَنَاسِبَ بَدَلَه
بَه وَرَكَولَه شَيِي، فَوَنَرَخَجَه خَانَ پَاكَه نَهْ كَهْ جَنَتَه تَه دَه نَرَقَتَه لَامُقَ كَيْلَه

نہ شئی -

غرض دا چہ معاش دپاره تدبیرونہ کول او آخرت په تقدير پر بیشود غته غلطی ده - او بیا په دا یہ حال کنیے چہ د آخرت د خوشالو حاصللو تدبیرونہ موبن ته خپله اللہ تعالیٰ بنیلی دی - کہ آخرت په تقدير وسے د تدبیر ضرورت وہ ته نہ ہے من بیا د تدبیرونہ بنیلی ضرورت ٹھہ رو - دغہ شان د قنیے ویستو دپارہ فوراً ہم دیں موافع دی د قولو بیان او نش - لیکن داخشمومچہ موبن بیان کرک په دے کنیے د غور کولو نہ پس فور موافع او د هغرو دل ریسے کولو تدبیرونہ ہم معلومیدے شی -

ف دغہ موافع دیں نہ لرے کول پکار دی - او پہ قوبہ ویستو کنیے ناراستی نہ ده پکار - حکم چہ ناراستی کنیے دا خاہیت دے چہ بیا قبیے ته ہدو - جو بینی نہ - او دا حالت نہ وی -

هر شبیه گویم کہ فردا ترک این سو دا کنم باز چون فردا شود امروز رافردا کنم ۱ هرہ شبیه دا وايم چہ صبا بد ضرور، قوبہ او باسم او دا خراب کارونہ بہ پریدم لیکن چہ صبا شی فر بیاۓ دغہ شان بہ بل صبا پریدم ۲ -

Cobbه اصل کنیے فرم دے د بنیطانی او میں خیز بد گنڈل او وہ باندھے خان ملامتہ گنڈل - او پہ غلطی بنیطانی او خان ملامتہ گنڈل تر ہجھے وی تر خرو چہ پہ طبیعت دا اثر باقی وی چہ دا کار غلط دے - او دا اثر پہ خرو چہ کنیے لرے شی - من چہ کرم شے د قبیے بنیاد دے هجھہ د زہ نہ او وہی فر قوبہ بہ خنگہ او باسی -

غرض دا چہ قوبہ ویستو کنیے سنتی نہ ده پکار - د وہی د گناہونہ د وہی د ختمیدو نہ مخکنیہ قوبہ ویستل پکار دی - او د شبیه د گناہونہ نہ د صبا کیدو نہ مخکنیہ قوبہ ویستل پکار دعا - کہ خوک دا او ولی چہ د قولونہ آخری قنیے نہ پس چہ کوفہ گناہ او شی هجھے خو بہ بیا ہم بے قوبے پاتھے شی او

گرفت بہ پہ کینی - نہ بیا دھو ورخ تو می خڑھ شو - دادے جواب دادے
 چہ آیا دچا پہ ذمہ چہ دلسو ورخو دگناهون پیتے وی او دچا پہ ذمہ چہ
 یو ورخے دگناهون پیتے وی دواڑھ یو شان کیدے شی ؟ - دادے مثالخو
 داسے دے لکھ پہ یو مجرم باندے د فوجداری لس دفع لکیدلھی وی او یو
 وکیل ورقة او ولائی کہ د مقدمے پیروی د او کرھ - نہ دنهو دفعونہ به بڑی
 شے او پہ یو دفعہ کبھی بہ سزاوار شے - نہ آیا هغم سری بہ خڑھ کری - ورقة
 بہ ولائی چہ پہ یو سے کبھی سزا خامخاخو رم نولس واپس کبھی دوی خیر دے -
 مقدمہ نہ چلوم - او کہ مقدمہ بہ چلوی چہ سزا خرمہ کمہ شی بنہ بہ وی
 ظاہرہ ده چھ دغم بہ کری - نہ دغم شان دام ده آیا دکوم سری پہ سر
 چہ دپنھو سوکالو دگناهون پنھا وی او دکوم سری پہ سرچہ دیوی بہ ورخے
 دگناهون پنھا وی - دواڑھ یو شان کیدے شی ؟ - هرگز نہ - کہ خروک ولائی
 چہ یو شان دی - نہ نہ وایم چہ پہ مقدمہ کبھی دواڑھ یو شان ولے نہ کنھی
 هغم کبھی دنهو دفعونہ بڑی کیدو دپارہ کوشش ولے کرئی ؟ -

(۷) - حنم غت غت موانع نورم د بیان قابل دی - لکھ دتھی نہ یعنی
 خاھی مانع دام دے چہ د خلق د اخیال دے چہ دگناہ نہ خلاجید سے نشو
 ننھ سبا د کارو بار او گھنے دا یه طریقے چلیں یعنی چہ هغم کبھی د حرامو اوحلا لو
 بیلتون نشی کیدے - او ددے نہ بغير گذاره نہ کینی - مولیان د دنیا کارو
 بار نہ کری - تیاڑھ خوری - نہ دوئی ته حان د حرامونہ بچ کول اسان دی
 د دے جواب دادے - چہ اول خو پہ دے وخت ماتا سوچہ دگناہ پریشی او
 حرامونہ حان ساقلو ویلی نہ وی - نہ خو دا وایم چہ کلم خڑھ دگناہ کار او کری
 نہ قوبہ او باسی - دگناہ نہ کہ نشی بچ کیدے - نہ قوبہ ویستو کبھی خو
 خڑھ خرج نشته - داخن کولے شئی - او بل داچہ کہ سوچ او کری نہ دکار و بار
 یو ناجائزہ حلیقہ هم داسے نشته چہ بندہ قرخان نشی بچ کولے - موہن ته

که گران بنکاری نو حکم چه هو بن په روزانه خرج کښے داسې خیزونه شامل
 کړی دی چه حقیقت کښے نئے هیڅ خروړت نشته خو هو بن نئے خروږی کړو
 که دا غیر ضروری خیزونه د چپل خرج نه او باسو - نو بیا به په حلالة ګټه
 مښه ګذاره کینی - ناجائز ګټه ته به حاجت نه راحی - د د سے غیر ضروری
 خیزونه مثال داسې د مې لکه یو نزاکت شاعر یو ځاینے کښے داسې ټکی کښے
 مشد راوسته وو - کوم کښے چه شد نه شته، چا مریه پوس او کړو چه داوله
 د سے چه د ضرورت شعری په وجہه راتله شی هفه وړتله او وسے د شعر -
 د یلوڅه ضرورت وو - چه ستم نه جو یادو نه به د وسے - نوکه د تعلقاتو
 د دیں ولکا په وجہه اخراجات زیاراتی او په ناجائزه آهدنی مجبور کینی
 نو تعلقا وله د فرهه دیر وئی - ۹ - اصل جواب خود داده - یکن د اجواب د
 همیټاون خلقو د پاره د سه - خوک چه دیف ته په دینا قرجیع وړکوله شی - د کم
 هسته خلقو د پاره بل جواب د سه - یکن د هنځی په دینا راسه د اخطه ده چه کم
 عقل به قریه دا مطلب واخی چه د هنځی کولو اجازت راکوی - قربه قربه - دا
 مطلب م هرگز نه د سه - بلکه په ګناهونه کښے کمې راوستل م مطلب د سه د -
 هنځی جواب خلاصه داده - چه ګناهونه دو قسمه دی - یو خو صغه چه که خوک نئے
 پریدی نو خو کار نئے خرابیں - او بل هنځی چه په پریښو نئے د دنیا هیڅ
 کار نه خرابیں (خونفس په خفه کینی)، لکه غیر اسلامی جامیه (کوت پتلون
 و غیب) پریښو چه هیڅ دنیاوی تاوان پکښے نشته - دغه شان د ګیټونه
 نه بشکته پیښه چه نار وادی او پریښو وکښے نئه خو تاوان نشته - د دنیا هیڅ
 کار په نه خرابیں - یالکه پسخو د پاره داسې فری جامیه اغواستل چه بل پکښے
 بنکاری ګناه ده او پریښو کښے نئه هیڅ تاولن نشته - البتة رشتہ اخستل
 یو داسې ګناه ده چه پریښو وکښے نئه مالی تاوان د سه - دغه شان پردو پسخو
 یا کچه هلاکافو ته کتل ګناه ده - یکن پریښو وکښے نئه هیڅ تاوان نشته - که

ٿوڪ او وائڻ چه نه ڪتو ڪښے زرٗ ته تکلیف، رسی نو دا قطع غلطه ده۔ بلکه په ڪتو ڪښے تکلیف دئے چه په اول نظر زرٗ ڪښے یو سوزش پیدا شئ او بیا چه هفه بندہ ڏ نظره غائب شئ نو دغه سوزش نوره م زیات شئ۔ تردے چه ٿنہ خلق ڏ دئے ڏ لاسه هر دی او که او هنچه نه ڪتو ڪښے ٿه لب تکلیف شتھ نو بیا هم ڏ گناه نه پچ کیدو ڏ پاره خو ورئے لب دیر تکلیف بروداشت کول ٿه، گران کار نه دئے۔ او فرض کرہ که دیر تکلیف وی بیا هم ٿه، هالی تاوان پکښے نشته۔ نه په ڏ چا تنخواه بندینی نه رزق ڪښے ٿه، کمھ رئی او حنیالی تکلیف ٿه، دو مرہ غتے شئ نه دئے۔ غرفی داچه داسے گتنا ھونه چخته، دنیاوی نقصان پکښے نشته۔ داخل سمسستی پریبنول پکار دھی۔ او هفه گناهوفه چه ستاسو په خیال ورکښے دنیاوی نقصان دئے او ضروریا تو ڪښے په ڪحرج رائی۔ هفه که سمسستی نشي پریبنو میے۔ نو هر چه ڪښے ڦئے بد گنزو لو او حُان په ملامتہ گنزو ڪښے او الهٰ تعالیٰ نه معاف، غوبستو او قوبه ویستو ڪښے خوش ٿاوان نشته کنه۔ نو قوبه او باسئی او الهٰ تعالیٰ ته سوالونه کوئی چدھ دئے نه ڏ خلاصی ترفیق درکری۔ داخل خامخا گرئی بے فکری او غفلت دیر خراب شئ دئے۔

(۱۸) - ڏ ڌونے ویستونه یو مانع دام دئے چه گناه خلقو ته خوند ورکوی دا منے پریبنول ورته گران بنکاری۔ ڏ دئے علاج دادے چه ڏ دئے آخر انجام ته فکر او کری او دا سوچ او کری چه دا منه خوندئے لب غوندے وخت ده او سزا شئ دیر سخته ڏ - دا هنے به رانه بیا او جئی - بل جواب ڏ هو بسیارو۔ ڏ پاره دادے چه دا هنر ڏ سو غلطه ڏ چه گناه ڪښے ٿه، خوند منه شته او گوئی په کھوئی ڪښے هرچکے ڏ اندازے نه لب زیات شئ - نو خوند خوندئے وی لیکن۔ ور سره سو چھے دلی منه وی چه هفه خوندے ورک شئ - خوند خوندئے ورک شئ لیکن سو چھے طے تر دیر وخته پاتھے وی - دغه حال ڏ گناه م دئے - چه هنچ وخت

سوه که نئے خوند وی هم لیکن دار و حانی تکلیف او پر یشائی په مقابله
کنے نئے هغه خوند هیچ هم نہ دے - بل داچه هغه خوند نئے دیر لب مساعت وی
او هغه سرو حانی تکلیف او پر یشائی نئے تر دیر وخته پاچتے شی - مومن و رته
سوج نہ کرو - کنی صفا معلومینی - چه دگناه نہ پس په زمین سمدستی خروجی
راحتی او طبیعت صفا و ای چه خوند خراب کارم او کرو - بلکه په ناکاره کاره ھیچوچے
زمین قه هغه خوشالی نه حاصلینی کرمه چه په یو بینک کار لکه په منبع سو شره
و غیره حاصلینی - په بینک کار کنیزے زمین کنیزے یو رمندا - خوشالی او اطمینان -
معلومینی - او په خراب کار کنیزے په خوند او خفگان راحتی - لیکن افسوس دے
چه مومن بیا هم نہ منع کیں و - لکه چوریاں چه دگندگنی سره عادت شوکا وی
بد بونی نہ ورثتی - دغه شان مومن هم دگناهونو سره عادت شوی یو -
په زمین صونخونه یا خفگان نہ راحتی - خیر داخن یو فوری اثر وو - دگناهونو
اجام دیر خراب وی - اکثر خون و رباندے دنیا کنیزه هم دیر آفتونه او سخته
راشتی - رزق کنیزے نئے برکت نہ وی - دا طمینان نه محروم او پر یشان وی
او که غور او کریمی نو چنل هم در ته معلومیدے شی چه دا دفلانی گناه سزا
دہ - چا بنسه ویلی دی :

هر چہ برق آیدت ظلمات و غم آن زیے باکی و گستاخی ست هم
غم چوبینی زود استغفار کن غم با مرخالت آمد کار کن -
(خون تیرے یا غونه چه در باندے راحتی - دا قوله دستاد بیے باکی و گستاخی
**په وجهه راحتی - کله چه در باندے خون غم راشی نوزر توبه او با سه (پوئی شه
 چه خون گناه رانه شو سه ده دا د هغه سزاده) غم هم دا الله تعالیٰ په حکم راحتی افن
 دیں پر یشان کینه هم) او چنل کار یعنی عبادت کنیزے لکیا او سه ، -**
په ابن حاجہ شریف کنیزے یو حدیث مبارک دے - انَّ الْعَبْدَ يُحَرِّمُ الرِّزْقَ
يَغْطِيَهُ يَعْمَلُهَا - (بے شکه پنده درزق نه محروم کولے شی دگناه په وجهه

چه هغه کرے وی) او کہ رزق ورکرے شی ھم برکت نئے نہ وی۔ (دام
محرومی ده) - پہ دے باندے د تجربے او پہ ھنلہ مشاہدہ کولو طریقہ دادہ
چہ دو میاشتے چتی واخیل - یوہ میاشت د داسے بندہ سره تیر کرے چہ۔
دین مالدار او پہ ظاہرہ بنہ پہ آرام و عیش تروند تیروی او د ھیث گناہ ن
مع نہ ایروی بیا او گھوڑ چہ د دے گناہونو پہ وجہہ د هغه د زیر خٹھہ حالت
دے - آخر د خبر و اقو نہ خوبی نے د اطمینان او پریشانی اندازہ لکی - بیا۔
خاصی پہ داسے وخت کبنتے چہ خٹھہ سختے پہ راشی - ناجوہ شی یا نئے خٹھہ مالی -
تاوان او شی یا وہتہ د چا دشمن د طرفہ خٹھہ خطرہ پیښہ شی - بیا یوہ میاشت
د داسے بندہ سره تیر کرے چہ بنہ خوارک ھم ورس نہ وی خود اللہ تعالیٰ
فرمانبردار او عبادت کر ونکے وی د هغه د زینہ حالت معلوم کرہ چہ خنکدے
خاصی پہ هغہ وخت کبنتے چہ خٹھہ سختے پہ راغلی وی - بیا د دواہی د زہو من
 مقابلہ او کرہ - او او گھوڑ چہ اصلی خوشالی او اطمینان د چا پہ نہ کبنتے دے تائی
بہ معلومہ شی چہ داغریب پہ سختہ کبنتے ھم پہ اطمینان او خوشالہ دے او دا -
مالدار د دین عیش او آرام سو ھم پریشانی او پہ غمودزاو فکرونکبنتے دوب
دے - دایو داسے یقینی او خرکند فرق دے چہ هر خوکت نئے ھر وخت معلومی شی
او س نہ داتپوس کوم چہ دا پریشانی د خٹھہ شی ده - او هغہ خوشالی
د خٹھہ شی ده - ظاہرہ د چہ دا پریشانی د نافرمانی اثر دے - او داخو شالی د
تابعداری - نسبس دا ویل غلط شوچہ پہ نافرمانی کبنتے منے دی او پہ تابعداری
کبنتے تکلیف دے بلکہ جنہ د دے برعکس ده - قرآن شریف کبنتے آیت دے -
وَ لَنْجِيَّةَ حَيَاةً طَيِّبَةً (موبن بہ وہتہ ھزوسر پاک شروند ورکرو) - داخو
د تابعدار و د پارہ شو او د نافرمان د پارہ ارشاد دے - فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً حَسْنًا
و بی شک دوئی د پارہ تیک شروند دے) عرف داچہ پورہ آرام او راحت پہ -
تابعداری کبنتے دے پہ نافرمانی کبنتے نشستہ - تر دے خو د قوبے د موافعو او د هغہ

ڈَ علاج بیان وو۔ اوس موبن یو مختص غوند سے فہرست ڈَ ھنگ کنا ہو من
بیانو چہ اکثر خلق پکنے مبتلا دے۔

من اول خو پہ دے پوھہ شئی چہ ڈَ دین پسخہ اجزاء دی۔ ۱، عبادات
ہونج، روٹہ، زکوٰۃ، حج وغیرہ۔ ۲، معاملات = لکھ کاروبار - فوکری -
تجارت وغیرہ ۳، عقیدے = یعنی خداۓ یو کنڈ او ڈَ اللہ تعالیٰ پہ نور و
کامل صفاتیں یقین کول وغیرہ ۴، معاشرت = یعنی چلوا کنے تعلق ساتل - یو
بل تہ سلام کول - ڈَ منیف پوس کول وغیرہ ۵) - اخلاق - یعنی چل باطن
ڈَ خراب خراب خوبی نہ صفا کول او بنہ خوبی نہ پیدا کول - لکھ حسد - بغض - کینہ
دشمنی وغیرہ خراب خوبی نہ زہر نہ ویستل - صبر - وقار - مزہی - خاکساری
سخاوت - شجاعت وغیرہ بنہ خوبی نہ پیدا کول - داد ڈَ دین پسخہ حصے دی
ذ موبن اکثر مسلمانوں رونہ دین صرف عباداتیہ واٹی - ڈَ دے نور و خلود
بن خر ھیث خیال نہ ساتی - بس چہ دین مقلو نہ او کپی تسلی وار وی نوھنہ
پر ڈَ دیندار دے - ھنہ کساں ورسی ڈَ عقائد و حکمت ہم مرکزے کرے دے - لیکن
باتی درے برخے خروں لپن خلق ڈَ دین کارکنی - ڈَ اکترو دا جیال دے چہ -
معاملات - معاشرت او اخلاق نہ موبن دنیا وی کاروں دی چاچہ ھنکے او کول
ڈَ شریعت ورسہ خڑ کارن شتہ - حالانکہ دا ڈَ دین ڈَ شریعت اجزاء دی - اوم
دغمہ میان ورسکنے ڈَ شریعت چل حکم نہ دی لکھ عباداتی کنے چہ دی - پہ دے
کنے پہ ہر یوجن کنے دیں دیں حکم نہ دی خرد لته نہ ڈَ نہیں ڈَ پار یو خوش حکم نہ
بیانوں او بیا وعظ ختموں -

۱) اول عقائد و اخلاقی - چہ ھنہ عقاید غلط او ڈَ شریعت خلاف دی - دیوں ہے
بنتے ھن بتو ھیز و منہ بد او ھن بد و ھیز و منہ تہ بنہ واٹی - لکھ اکثر بنتے ڈَ
شروع وسخ سپیرہ گنی - او ھنہ نور ہے ورسخ ہم سپیرے گنی ہے شی - او ھنہ
سری ہم پہ دے کنے ڈَ بسخو ہم خیال دے - یا لکھ ڈَ اکترو بسخو داعقیدہ ڈَ چکہ

کار غه په بلی آواز او کری نو خوک میلمه را روان وی - دغم شان که کله تری
 نه په او هاو کنیے او به زیات شی نو داخیال نئے وی چه خوک میلمه راحی دھنم
 خلقو داخیال د سے چه کونترے سپیرے دی کور کنیے نئے هه ساتی - که د چادر
 شوق وی نوجمات کنیے دی ساتی - شاید داخیال نئے وی چه که و رانیبی فرچه
 د اللہ جل جلالہ کور وہان شی او نہ مو بن کور بیح شی - (نحوذ باللہ) حنہ بنج
 د کیلے بوتے سپیره گنڑی چه دا مری ته پکارینی - نو په کور کنیے نہ دے.
 پکار - د مری کت او جامی هم سپیرے گنڑی شی (چاته نئے ور کوی - کور نئے نہ
 پریدی) - لیکن عجیبہ خبره داده چه جامی نئے سپیرے گنڑی شی - لیکن که قیمتی
 شری یا گرم خادر نئے وی نو هخه بیا سپیره نہ وی اد هخه په ور کولو نئے زنی
 نہ کیبیںی) او جانداد نئے هم سپیره نہ وی -

فر که سپیره واله پکنی د مری د اغوستو په وجہه راحی نو پکار ده چه قیمتی
 شال نئے هم سپیره شی - او که د ملکیت په وجہه وی نو پکار ده چه جانداد او
 مال دولت نئے هم توک سپیره وی - دا دیر غلط عقیده ده په مسلمانانو کنیے
 دارواج د هندوانہ نه راغلے دے - دا قسم و ہونہ خو په بسخو کنیے زیات دی
 لیکن حنہ خیزونہ د سرو په خیال هم سپیره وی - لک د کونکی متعلق د عامو
 خلقو داخیال د سے چه دا سپیره دے چه کوم خائے کونکے آواز او کری هفہ خائے
 شاپینی - حالانکه داخیال بالکل غلط دے نہ کونکے غریب سپیره دے او نہ د
 هفہ په آواز خائے و رانیبی یا شاپینی کونکے خو د اللہ تعالیٰ ذکر کوی - د
 هفہ آواز د ذکر آواز دے - نو په ذکر کنیے سپیره واله د کوئے راغلو - خنہ خلق
 والی کونکے ذکر خو کوی - لیکن د هفہ ذکر جلالی دے او د هفہ ایش دادے چه
 هفہ خائے شاپینی - حالانکه داعقیده چه د جلالی ذکر دا سے ایش دے چنلے بے
 اصلہ او غلطہ ده -

البتہ دا ضرور، ده چه کونکے پوکر مشہ نشین او خلوت خوبیو ونکے مرغی دے

خانسته داسے جدا خائی حزینوی چه پور سکون او خاموشی وی پکنیه - نرخپله -
چرتہ وران خائی ته ورخی - هغه خائی د هغه د آوان نه مخکنیه وران او شاپ
وی - داندچه د هغه د آوان په اثر وران شی - او س داکتل پکار دی چه هغه
خائی په خه وران شرسے وو - ظاهره ده چه نموبن د بد عملیواو گناهو نه
په وجھه وران شوی دی - نه او س پکنیه گونکه آوان ونه کری - نه سپیه
واله نموبن او نموبن د گناهونق ده - سپیه موبن گنھکار بیو گونکه سپیه
نه دے -

خن تعليم یافته کسان د ورخو په سپیه والی د دے آیت نه د لیل پیش
کری - ارشاد دے : - وَ أَنْ سَلَّمَا عَلَيْهِمْ رِيمَحَا صَرَأِفْ أَيَّامَ نُجَسَاتٍ طَهْ او
موبن را واستوله په هغوي باندے سخته سیلئی په داسے ورخو کنیه چه د -
هغوي د پاره سپیرے وسے) دوی وائی د دے آیت نه معلوینی چه په کو مو
ورخو کنیه په عاد یافن باندے عذاب راغله وو - هغه ورخے سپیرے وسے -
و نه معلویه شوه چه په ورخو کنیه خن سپیرے شته دے) - د دے جواب دادے
چه نموبن ته او س دا معلوموں پکار دی چه هغه کمے ورخے دی چه په عاد یافن
ورخو کنیه عذاب راغله وو او خداۓ پاک ورته خپله سپیرے وسیلے دی - داعین
د بل آیت نه گینی - ارشاد دے : - وَ أَنَّا عَادًا فَاهْلِكُوكُونِيْجِيْمِيْجِيْخَرَمِيْعَاقِبَةٌ
سَخْرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ قَتَّانِيَةً أَيَّامَ حُسْنُهَا - (او د عاد قوم مو بن هلاک
کرو په سخته سیلئی چه په دوی باندے اوہ شپه او اته ورخے مقری شوکو)
یعنی اته ورخے ورخ باندے په هغه تیزه سیلئی چلیده - نرکه دے ته او گورو
خر په دینا کنیه یوه ورخ هم بختوڑ پاٹنے شوه — تو یے سپیرے شوے -
حدکه چه هفتہ کنیه خود غه اته ورخے وی او په قلوکنیه عذاب جاری وو (نه
بختوڑ ورخ کوہ یوه پاٹنے شو ۲) او د دے منونکی هیشوک هم نشتہ -
او س د آیت صحیح مطلب واری - د آیت مطلب دادے چه په کو مو ورخو

کبئے په دے قوم عذاب راغلے وو هغه دَدے قوم ڏپاره سپیرے وسکے چه ٿوله۔
 پکنے تاہ شو نو سپیره واله ٺے خاہی دے قوم ڏپاره وو اوَد هغه سبب هَد
 هفوئی گناہونه او نافرمانی وسے۔ نواصل سپیره واله گناہونه او نافرمانی
 الحمد لله او س دَایت په مطلب کبئے خُه شک پاتے نشو۔ ٽُه خلق په دلیل۔
 کبئے بل آیت پیش کوي۔ قرآن شریف کبئے بل خاہی راغلی دی۔ فِ يَوْمَ الْحُسْنِ۔
 مُسْتَمِرٌ - (په دوئی داسیلئی چلیده په یو مسلسل سپیره ورخ)، لیکن دَدے جوں
 دادے چه دَمُسْتَمِرٌ دوه معنی دی۔ یو دائئی او بل منقطع۔ نو په دوئم تفسیر
 ٺے نھوست ختم شو۔ (او س پکنے نشتہ، او دا عامہ قاعده ده۔ إِذَا جاءَ -
 الْإِحْتِمَالُ بَطَلَ الْإِسْتِدْلَالُ - په کومنه خبره کبئے چه شک پیدا شی هغه دلیل کبئے
 نشي پیش کيدے۔ (دَلِيل ڏپاره قطعی یقینی خبره پکارو یو) او که او عنی شیچ
 دلتہ ٺے معنی دائئی ده۔ هم خاہی دَه هغه قوم ڏپاره ٺے نھوست وو دَهولے دنیا
 ڏپاره نه دے۔ ٽُه چه عذاب ورکنے خاہی په دغے قوم راغلے وو۔ نوَه هفوئی
 ڏپاره دا ورخ هیشہ مخصوصہ شوہ۔

غرض دا چه داعقیده ساتل چه ٽُه خیزونه سپیره دی غلطه ده۔ دے پرے
 یو لطفیه رایاده شوہ۔ یو اعتباری سوی ساتھ ویلی دی چه نہ موبن په کلی کنے یو
 هندو وو هغه به دَخلقونه هغه اسوونه یا نور خارو یو چه ڏمالکُ به ٺے داخل
 وو چه ما پور سے سپیره دی په ارنان قیمت واختستاو بیا به ٺے بشہ په گتھه خرڅ
 کړل او دا به ٺے وسے چه دَخلق سپیره خیزونه ما ته بختور ڪېږي۔

ستمہ خبره داده چه هوبن ته چه ٺُه نقصان رسی ڏخپلو گناہونو او نافرمانیو
 په وجہه رسی۔ نواصل نھوست (سپیره واله)، په هوبن کنے دے خوافسوس دا
 دے چه هوبن ٺے په چپل خان کنے نه وینو په بل کنے ٺے لتهو۔ نہ هوبن حالت دَ
 هغه حبشي په شان دے۔ چه په لار تلو آئينه ٺے او منته۔ راوا ٽُه حسته چه چپل
 معن ٺے پکنے او لیدو نو دین غصه شو او ٺے غوره، وله، وسے چه داسے بد شکله

وے ھکھ چا غورزو لی یئے - دغه شان قصہ دیو بل کم عقل ھم مشهورہ ڈاہ
 چہ یو ماشوم سڑھ لاس کبھی ڈا رو تھی تکھہ ورہ پہ منگو ہتی کبھی تریے پر میونتہ
 چہ ور پسے یئے او کتل نو چنل ھان یئے پہ او جو کبھی او لیدو - پلار تھے یئے
 چخ کپے چہ دے منگو ہتی کبھی خروک دے زمانہ یئے رو تھی واحستہ . بلا رچہ
 یئے ور پسے او کتل نو چنل ھان ور تھے پکبھی بنکارہ شو - دیرہ غصہ و راغلمہ -
 منگو ہتے یئے اخوا او ویشتہ - وے چہ شرم نہ ور جی پہ سپینہ بن یہ ڈا شو ماٹھ
 نہ خین و نہ تبنتے - منگو ہتے مات شو ڈا رو ہتی تھی تریے نہ راوتہ لیکن هغہ
 هغہ شکل پکبھی بنکارہ فشو - نو والی چہ غل و و خو حیا دار وو مخامنخ نہ شو -
 او قبنتیو ھم دغه حال نہ موبن دے چہ چنل عیوب فہ پہ بل کبھی لتوو - نخوست
 (سپیرہ والے) نہ موبن دے او موبن یئے کله پہ ور ھو ٹپ کله پہ مکونکی او کونتہ
 وغیرہ -

بلہ غلط عقیدہ ڈا بنھو دادہ چہ مبنیتے کوی - چہ دا کار مو او شو مژوڈ
 فلاں بابا پہ نوم بہ داشتے خیرات کرم - (لکھ ڈا کا صاحب یا پیی بابا دن بار تبدہ
 چیلے بونرم وغیرہ) - او والی دا چہ نہ موبن غرض خو خیرات او ثواب بھنبل دی
 حالانکہ اصل غرض یئے خالص ثواب رسول نہ وی بلکہ داخیال یئے وی چھ پہ
 ثواب بہ رانہ دا زبرکھ خوشال شی من دا کار بہ راتہ او کی ڈا خدا یئے نازو لی
 دی ھر کار کولے شی - من دا یاد لری چہ ڈا خدا یئے پہ خدائی کبھی ھی خوک خڑھ
 دخل نہ شی کولے - هغہ چہ خڑھ غواری ھغہ کینی - بدلو لے یئے ھی خوک نشی.
 بلہ غلط عقیدہ ڈا اکثر ڈا بنھو او ڈا ہنڑ سڑھ دادہ - چہ ڈا کونڈہ بے بل
 خاوند کول ڈا شرم خبڑھ او سپک کار گنڑی - او دیں افسوس پہ دے چھ دیں
 تعلیم یافتہ کسان دا والی چہ دویم خاوند کول خڑھ فرض خو نہ دے - نو مولیان
 پہ دو منہ نہ سو رولے لگوی - نو صاحبانو! اول خاوند خوم فرض نہ دے
 بیاد ھخ ڈا پارہ دو منہ کوششونہ ولے کری ؟ - ڈا کو مے جیسٹی چہ بن غوند دے

عمر زیات شی او دَ مناسب خامی نه بئے پیوس اونشی مند مو، پلار سره نه
دیرغم وی او خفه وی اچه دَ جیئنی عمر خراب شو، البتہ که دَ کو می کونله می
چپل خاوند سره دینه مینه وه او دو مره دیرخفه وی وس پسچه واقعی نه
بل خاوند ته زمُن نه کینی (او دَ نفقه مناسب انتظام نه وی) من خیر دے
داسے بنحوتہ دَ کونتنن تیرولو اجازت شته - لیکن چه همی دَ خلقو دَ شرفه
چپل شوند خرابوی نو دا غلط کار دے - یا که دَ کونله می وای بچی وی چد که -
بل خاوند او کری من دَ هغوری صحیح پورش نشی کولے دَ هغوری ژوند -
خرابیوی - یا می دَ خاوند نه جائداد پایتے وی چه دَ همی انتظام دَ دے بنجی
په غاره وی نو دَ داسے کونله که واقعی بل خاوند ته زمُن نه کینی من دَ
کونتن اجازت ورته شته لیکن که خه عذر ورته نه وی همی دَ خلقو دَ
شمہ بل خاوند نه کری نو دا بدھ جبره ده او غتیه گناه ده - په ځنه علاقو
کښې خودکے جهالت دو مو زور کړے دے که یوه جیئنی کوش ده کری پایتے شی
هلك دَ واده نه مخکښه وفات شی - نو بیاهم داجیئنی ټول عمر په کور ناسته
وی بل خاوند نشی کولے او دغه شان نئے حوالی تباہ شی - دا سخت جهالت
دے - افسوس دے چه دیر سری هم سره دَ عقله دویم خاوند کول عیب ګنري
او دَ داسے بنحوتہ په سپک فنظر کوری - او هیڅ قدر نئے وس سره نه وی - او
کو می بنجی چه چپل عمر په کونتن کښې تیر کری دَ هغوری دیر قدر کری او درنه
وړ ته بنکاري عالمان چه په دے جبره کښې خوړه کوشش کری من دَ هغوری
مطلوب دانه دے چه کونله دے خامخا بل خاوند کری - مطلب نئے دادکے چه دَ
خلقو دَ نمُن نه دا غلط خیال او باسی - چه دویم خاوند کول خه عیب دے یا دَ
شم جبره ده .

(۲) - داخو دَ عقید و متعلق دَ غلط خیالاً افق یو مختص فهرست وو اویں
عبدات واخلي - بنجی په عبادت کښې هم دینه سستی کری - دینے بنجی خو مومن

ھلھوکوی نہ - والئی چہ ڈکور کاروٹھ را باندھے دیر دی ماننھ تھے نہ اوزکاریں و
نہہ فرماتھ واپس ڈھپی شر وندھی بنے بدھے یابل دنیاوی کار ڈپاره ڈکور ڈ -
ڈمہ وارو سره وخت ویستی شئ نو آیا ڈاٹھ تعالیٰ ڈ حکم دو مرہ قدر مروہ
سره نشتم۔

اوکھیسے نیک بختے چہ مو نجھ کوی ہم اکثر دو مرہ نا وختے کری چہ مکروہ
وخت تھے اور سوی - او بیا ھغہ ہم داسے پہ منلہ هنلہ اوکھی لکھ ڈیوبیکار
نہ خان خلاصوی - قیام - رکوع - قرمه - جلسہ هیچ نئے برابر نہ وی .

بیباون ! کہ دو مرہ وخت درستہ نہ وی چہ نفلوونہ او وظیفہ اوکھی من
فرھی مو نجھوںہ او سنت خو پہ صحیح وخت او صحیح طریقہ پہ ارام ارام کوئھا چہ
خواری موھسے بربادہ نہ ائی .

دغم شان پہ نکوہ ور کولوا وجع کولو کبھے ہم بنجھے دیر سے نار استہ دی - باد
لئی - کوم ھال نہ چہ زکوہ ور نہ کھیسے مشی ھغہ بہ ڈ قیامت پہ ورخ ڈ یونخت
مار پہ شکل کبھے ڈ مالک پہ ختہ کبھے پروت وی او پہ دوارہ مخہ بہ پہ چکونہ
لکھی -

(۱۳) - او س معاملات و اخلاقی - دے کبھے ہم دیر لکھ بربکینی - اکثر بنجھے -
کوہ و من کبھے ڈ غنمواہہ ڈ چنپو یا جوارو ڈ او سوی سره بدلوی - لیکن ڈ دھے
نہ هیچ خبر نہ دی - چہ دھے کبھے ختنہ حالتونہ ناس وادی سود پکبھے رائی - ((غلہ
ھر قسم چہ وی کہ سر پہ سر اول اس پہ لاس بدلوی شی خیز دھے - او کہ کھمی
نیاتے یا قرضی پکبھے سا غلو نہ داسے معاملہ ناس وادہ - مترجم)) - دامثال ہوبن
دے ڈپارہ ور کھو چہ ڈ خواراک ٹھکاک پہ کار و فر کبھے ہم ڈ شریعت ڈ حکموں
نہ خان حبیول حضوری دی - افسوس دھے چہ نارینہم ڈ داسے مستلوبہ بے جھو
ڈی ڈ بنجھوںہ بہ خہ کلکھ کو - بلہ خبرہ دادہ چہ بنجھے اکثر کالے جوہری او کالی
ڈپارہ سرہ یا سپین زما پہ نگدو ساو پو اخلى او کلہ کلہ زوہر کالے پہ نوی بدلوی

په دئے کبنے هم خنہ شکلوون کبنے د سود معامله جو ہیں ہی - لکھ شل تو لے نا وہ
کالے وہ کری او شپار مس تو لے منے کالے د هنخ په بدل کبنے واخلي فردا معاملہ
نا روا د سود پکبندی رائی - دغم شان ک د چاندی کالے د چاندی په نقدوں پوچ
اخلي من دئے کبنے هم گھبہ رائی -

صاحبافو ! دا سے قسم کاروون کبنے د شریعت حکومت پیش ندل دیر ضروری
دی چہ د نارواونہ خان بچ کر ہے شی - د چا بلن چ په ناجائز مال کبنے
پت وی او په خیتہ کبنے نئے حرام خوارک پر وقت وی د هنخ به د مومنخ - سوچ
او نیکو کاروون ترفیق خنکه او شی ؟

دغم شان دیں خلق په کادی کبنے سفر کوی ورسہ سامان د اندازے
نه نیات وی خو نہ نئے تلی او نہ نئے کرایہ ورس کوی - دغم شان خپله نئے د -
دن بھے درجے تکت اخستے وی خر خرک دوست نئے په در میانہ یا دونیم درجہ
کبنے ناست وی هم د هنخ سرہ کیمی او قرخہ حایہ په دغم درجہ کبنے لاپ شی - یا
نئے تکت د یو تیشن اخستے وی او لاپ شی د هنخ نہ خو تیشنہ اخوا په دئے قولو
حال تو نہ کبنے دے د کادی د محکمہ قرضدار سے شو په قیامت کبنے به ورس معاشر
کیمی - ک د چانہ په غلطی دا سے کار شریه وی او د قرضی نہ خان خلاصی فر
طريقہ نئے دادہ چہ د دغم ہو مرہ قیمت د کادی تکت واخلي او استعمال نہ نکری
دغم شان نئے او شلوی په دے طريقہ به محکمہ ته حیل حق او رسی او تدہ -
غارہ بد خلاصہ شی -

(۴) - اوں معاشرت، یعنی د استر گنے طریقے، واخلي - نہ صبا اکثر ہلی
د یوہ پ تقلید انسانیت او تہذیب گنی - صاحبافو ! قرآن او حدیث او کوہ کی
من پتہ بد درتہ او لگی چہ د اسلامی تہذیب مقابلہ یو تہذیب ہم نہ شنی کولے -
په دئے کبنے هم د بنحو اکثر طریقہ د شریعت خلاف دی - اکثر بنجے شنیدی
کالی اچوی دانسا وادی - او اکثر بنجے سُن نہ پتھی او په خپلو کبنے د پر دے

خیال هم دیر نه ساتی.

د بنخو یو خراب عادت دا هم د مے چه چل کور کبنے بد خین نه خچنے کرئی
اوچه عنین ولئی کبنے چوتھے ٹی نو حان به بنہ جوہر کری - بلکہ که د چامالی
حالت بنہ نہ وی مو د یو بل نہم کالی جامے غواری - او پہ بنخو کبنے د -
جامو شوق دو منہ حدتہ ب سیدلے چہ پہ کنہ جمع کبئے بهم ورتہ د تولو
کالی جامے یاد وی - چه فلاں خو داسے جوہر اچولے وہ او داسے کالی مٹو و
دو منہ جوہر سے نئے بد لئے کھو وسے پہ فلاں فلاں وخت - دغه شان به ورتہ
د تولو بنخو د کالو جامو پوٹ فهرست پوٹ تفصیل سره یاد وی - لکھ چم
خلص د دغے فهرست یادولو د پاره د مے تولی ته لاره وی .

(۵) - پاتتے شواخلاق - نو هخه خو هلو خوک پیڑنی هم نہ - که خوک هیله
عنندے پستے خبر سے کوی - نو دیر خوش اخلاقہ کنپلے شی - صاحبانہ اصل
خوش اخلاقی داده چہ بندہ چل باطن صفا کری - لکھ چل حان د هر چاہنے
کم کنہل - پہ اعمالو کبنے اخلاص پیدا کرل - د ریا او منوم ناموس نه حان سائل
وغیرہ - مولانا یعقوب صاحبؒ بہ و مے چہ فن صبا خلق د خاکساری پہ شکل
کبنے کبر کری - یعنی ظاهری شکل نئے د خاکساری جوہر وی د مے د پاره چ خلق
م صفتونہ او کری او بنہ سر سے راتہ او ولائی - لکھ پہ خولہ بہ ولائی چ زہ خو ھیٹ
شے نہیں ھیٹ کمال را کبنے نشتہ او پہ سرپہ کبنے به حان د تولونہ کامل کنہری - پہ
خولہ صرف د مے د پاره ولائی چہ خلق م صفتونہ او کری چہ صاحب خو دیر کم نفس
د مے سر د کماله حان ھیٹ هم نہ کنہری - او د د مے از میبت چہ واقعی خاکسار د مے
او کہ پک د مے - داد مے چہ کله هغہ او ولائی چہ نہ خو دیں نالامقدیم ھیٹ هم نہیں
نو چہ او پیدا منکی هم ور سو منگرتیا او کری او ولائی چہ واقعی ته خو دیں نے
کارہ نئے - بیا نئے او کوری چہ خٹھے حالت نئے کینی هغہ خاکساری نئے چوتھے ٹی - د
داسے سری غوبنبو خوہو و ته بہ جوہر شی - لیکن زهوبن خلقو خو دا حالت د مے

چه «نہ بہ تاتھ حاجی وایم تھا عاتھ واید» - (یعنی دواڑہ بہ دے یو بل ڈر گرو
 صفتونہ کرو فن د خلقو بہ پہ یقین او شی او معتقد بہ هو شی) -
 غرضی دا چہ د اخلاق تو اصلاح دیرہ ضروری ده - او سن وخت لزدے
 کئی د دے بدم درتہ دیں جزئیات بیان کری وو - خلاصہ دا چہ دا پسندھ قسمہ
 گناہونہ دی چہ صوبن تھے اصلاح پکار ده - او د علاج خلاصہ طریقہ ہے دا
 ده - چہ اول د دین احکام معلوم کری بیا وہ باندے د عمل پخ ارادہ او کری
 او بیا پہ دے ارادہ د استقامت د پاره د بن رکانو مجلس کبھی شرکت کوئی - لیکن
 بنجھے د پر دے پہ وجہہ دا سے مجلسونو تھی تی مفہومی تھے د بن رکانو
 حالات او اقوال کتل پکار دی - خاہی د بن رکانو بنجھو چہ دا پہ ذہن دیں
 ائمہ کوئی او د عمل ہمت زیارتی - پہ دے طریقہ بد گناہوں نہ خلاصی شئی
 او د اللہ تعالیٰ طرف تھے بہ کاملہ توجہہ پیداشی - دے نہ پس بہ د دے خطاب
 قابل شئی - عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّتَيْنِ
 مِنْ مَخْتِنَاهَا الْأَنْهَارِ ط (نزدے ده چہ اللہ تعالیٰ ستاسو گناہونہ معاف کری
 او دا سے جنتونو کبھی مو داخل کری چہ وہ لاندے نہرو نہ بھینی) او سن
 دعا او کری چہ اللہ تعالیٰ دنیک عملتو فیق را کری - آمین

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم **بَلِّغُو عَنِّي وَلَا آيَةً** (بخارى)

دعوات عبد رب

دریم جلد

نهم وعظ

تكميل الإسلام

(خپل اسلام مکمل کول)

لدارشاد اقوه حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھانوی رح

خلاصہ

پہ قرآن کریم کبھی اللہ تعالیٰ فرمائی۔ یا آیہ‌الذین آمئنَا اتَّقُوا اللہَ حَقَّ تُقَابِتِهِ
وَلَا تَمْوِيْتَ اِلَّا وَآتَنَّمُسْلِمُونَ۔ دا ہے ایماندار و دا لہ نہ او ویرینی خنگد چہ
د ویری ہے حق دے او مدھ میرہ کینی مگر پہ دا یہ حال کبھی چہ تاسو مسلمانان (لی)
پہ دے آیت مبارک بکھی خداوند کریم مسلمانانو نہ د دو و خینو بنو طالبہ کوی
تقوی اور ایمان - بنو او س پہ دے پوہیدل پکار دی - چہ د تقوی حقیقت خڑ
دے او پورہ حق ادا کول یئے خنگ کیدے شی - او ظاہرہ ده چہ د ایمان -
طالبہ شوی ده من کامل ایمان بہ پکار وی - تش پہ خولہ ٹانستہ مسلمان ویلو
باندے کار نہ کینی - بنو پہ دے پوہیدل پکار دی چہ د ایمان تکمیل پہ خڑ
کینی او کامل ایمان خڑ ته ولی - بنو د ایمان پنځہ غتیره خانگئے دے - عقائد
عبادات - معاملات - معاشرت - اخلاق - بنو کامل ایماندار هغه دے - چہ د اپنځہ
وارہ کار ونہ یئے د شریعت مطابق وی - شریعت چہ د کو موکارو بنو د کولو حکم
کرے دے - چہ هغه قول کوی ، او د کو هو چہ یئے د نہ کولو حکم کرے دے
چہ د هغه بولو نہ ٹان ساتی هله بہ کامل ایماندار شی - پہ دے موضوع داریحظ
حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھانی د کراچی شہر پہ مدرسہ حسن علی
کبھی پہ ۲۵ ذی القعده ۱۳۶۹ھ تقریباً دریے گھونٹے وخت کبھی کرے دے
او مولوی سعید احمد تھانی قلمبند کری ہے دے .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله نحمدُه ونستعينُه ونستغفِرُه ونؤمنُ به ونُتوكِلُ عليه ونحوذ بالله
 من شرور أنفسنا ونُسْيَّات اعمالنا من يهدِه الله فلا مُعذَّل له ومن يضلله فلا
 هادى له - ونشهد ان سيدنا و مولانا محمدًا عبدُه ورسوله حلى الله عليه وعلى
 أله واصحابه وازواجه وباركه وسلم - اما بعد فاعوذ بالله من الشيطان الرجيم -
 بسم الله الرحمن الرحيم قال الله تبارك وتعالى - يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذْ قُرِئَ اللَّهُ حَقُّ
 تُقْتِيْهِ وَلَا تَكُونُ قَنْ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ طَ وَ اعْتَصِمُوْا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَ لَا تَفَرَّقُوْا
 وَإِذْ كُرُوا بِنَعْمَةِ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَحْسَبْتُمْ بِنَعْمَةِ
 إِخْرَانِنَا وَ كُنْتُمْ عَلَى شَفَاعَ حُفْرَةٍ مِّنَ التَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا طَ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
 آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهَدُّونَ طَ وَ لَتَكُنْ قِنْكُمْ أَمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَ يَأْمُرُونَ
 بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ طَ وَ لَا تَكُونُونَ كَالَّذِينَ
 تَفَرَّقُوْا وَ اخْتَلَفُوْا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنُاتُ طَ وَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ لَا
 يَوْمَ تَبَيَّنُ وُجُوهُهُمْ قَسْوَدٌ وَ جُوْهُ طَ فَآتَاهُمُ الَّذِينَ أَبْيَضُتُمْ وَ جُوْهُهُمْ أَكْفَرُهُمْ
 بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوْقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ طَ وَ أَمَّا الَّذِينَ أَبْيَضُتُمْ وَ جُوْهُهُمْ
 فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ طَ هُمْ فِيهَا حَالُدُونَ طَ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ مَتَّلُونَ هَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ -
 وَ مَا لِلَّهِ يُنْيِدُ خَلْمًا لِتَعْلِمِينَ طَ وَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَ مَا فِي الْأَرْضِ وَ لِلَّهِ
 تُرْجَعُ الْأُمُورُ طَ - اى سے ایماندار و الله تعالى نہ او ویریں ؟ خنکہ چہ د ویریدو
 حق دے او چہ مرٹی نو مسلمانان میں شئی - او قول په جمع د الله تعالیٰ دھدایت

رسئی بند کلکه او نیسئی او بیل بیل کینئی مه - او دا الله تعالیٰ هغه مهر بانی یاد
کرپئی چه تاسو د یو بل د شمنان وئی من هغه ستاسو په زه و نکنے مینه -
واچوله - نو تاسو د هغه په مهر بانی چلوكنے رومنه رومنه شرٹا - او تاسو د
او ر د کندے غاری ته رسید لی وئی نز الله تعالیٰ تری نه پچ کرپئی - دغه شان
الله تعالیٰ تاسو ته چل آیتنه صفا صفا بیاونی چه هدایت قبول کرپئی - او په تاسو کنے
یوہ دله داسه پکار ده چه خلق نیکئی ته رابلی او د بنو کارون فحکم وہ کوی او
د بدوان کارون نه نئے منع کوی - هم دغه خلق بخات موتنگی دی - او د هغه خلق
په شان مه کرپئی چ - بیل بیل شو او د واضح احکام راتلوونه پس ٹھلوكنے
اختلاف او کرو - دا هغه خلق دی چه د قیامت په ورخ ، به په سخت عذاب کنے
وی - په کوہ ورخ چه به دیں مخونه سپین شی او دیں مخونه به تورشی - نو
د چا مخونه چه تو رشو هغونی ته به الله تعالیٰ او وائی آیا تاسو د ایمان راوہ ونہ
پس بیا کافران شوی وئی ؟ نواوس د کفر په بدل کنے د عذاب منے او خکنی
او د چا مخونه چه سپین شو هغونی به دا الله تعالیٰ درجت په با غونکنے وی
او په دے کنے به همیشه وی - داد الله تعالیٰ آیتنه دی چه مومن نئے تاسو ته صحیح
صحیح او رورو - او الله تعالیٰ په چل مخلوق ظلم کول نه غوارپئی - او د الله تعالیٰ
دی خچه په اسمانو نکنے دی او خچه چه په نمکه کنے دی او قول کارون الله
تعالیٰ ته راگرپئی - (آخری انجام نئے د هغه په اختیار کنے دے) -
صاحبون ! وہی نبے د دے نه چه نئے د دے آیتیون متعلق خدا خبریه او کرم دو

خبریه عرف کول ضروری گنزم -

دا - خماد تقریر متعلق چه اوس اوس په دے مجلس کنے تاسو ته خدا او ویله
شن دا خالص د دے صاحباق نیک گرمان دے - او په اشتہار کنے چه خما متعلق
خدا لیکلی شوی دی دا هم د دوئی نیک گرمان دے - حقیقت دا دے چه زن چل خان
د دے الفاظ مستحق هر گن نہ گنزم - البتہ د دے سره چه کله دا سوچ او کرم چه

حدیث شریف کبھی راغلی دی۔ آئتمُ شہداءَ لِلّهِ فِي الْأَرْضِ (تاسو پہ دنیا کبھی دَ اللّهُ تَعَالٰی دَ طرف نہ گواہان نی)۔ ترددے چہ کہ عام مسلمانان دَ چا متعلق حسن ظن و نیک گروان، لری نبَّاللّه تَعَالٰی دَ دے مسلمانان پہ برکت دَ دریٹ دَ دے حیال رہبنتیا کولی دَ پارہ هنگے بندہ ته واقعی اپنے درجے ورکری۔ فوزہ پہ دے نفت باندے دَ اللّه تَعَالٰی شکریہ ادا کرم۔ او امید کرم چہ اللّه تَعَالٰی به دَ دوست دَ دے نیک گروان پہ برکت ما واقعی دَ دے الفاظ مسحوق کری۔

(۲۱) دویمہ خبرہ دادہ چہ مادلت پورہ رکوع تلاوت کرہ لیکن تقریر به مختصر کرم۔ صرف دَ یو خر آیت نہ متعلق بیان بد کرم۔ ٹکڑہ چہ دَ پورہ رکوع تفسیر بد وہیں وخت واخی نہ خلقو ته به تکلیف شی خام ہغم کسانز ته چہ پیر مصروف وی او دھپلو او قاتق پابند وی۔

بلہ دا ضروری خبرہ دَ چہ وعظ پہ اصل کبھی دَ روحانی مرض نہ علاج۔ دے۔ دَ وعظ اصل غرف دادے۔ چہ دَ روحانی مرض نہ تشخیص او شی او بیا دَ هنہ علاج او بنیلے شی۔ دا خبرہ م ٹکڑہ او کرہ چہ حاضرین ته معلومہ شی چہ وعظ او ریدو ته پہ کرم نیت تله پکار دی۔ او دَ دے وینا ضرورت ٹکڑہ پیس شر چہ ماتھ چہ خونہ معلومہ شوے دَ۔ دَ یو خلق وعظ او ریدو ته پہ مختلف غرضوں حنی۔ دغہ شان دَ واعظانوں م مختلف نیتوں وی۔ نئے چیل ھان دَ خرابو غرفوں نہ پاک نہ کفرم۔ لیکن الحمد لله نہ پہ چیلہ غلطی پوہ شم او قبہ او باسم۔ دَ واعظانوں دَ نیت متعلق خُد ویل خر پہ دے وخت کبھی یے فائدے دی۔ ٹکڑہ چہ داجمع دَ واعظانوں نہ وہ دَ او رید و نکو دَ۔ نو دَ او رید و نکو متعلق خُر خبرے بہ یے فائدے نہ وی۔

(۱)۔ نہ حنہ خلق خی وعظ او سریدو ته پہ دے حیال رائی چہ دَ واعظ خُد غلطی او نیسی او دَ اعتراض کولو خُد موقع پہ لاس ورشی۔ لیکن دا سے کسان دَ پر کرم وی (۲)۔ حنہ کسان تقریر او ریدو ته دَ خوند اخستروں مزیہ پہ حیال رائی۔ دَ کبھی

شک نشته چه دَ اللَّهُ تَعَالَى او رسول اللَّهُ په کلام او دَ صفحه په شرح حوند نشته
 لیکن دَ هر کار یو چل اصلی عرض وی - نز په دسے سوچ او کرپی چه دَ اللَّهُ تَعَالَى
 دَ کلام اصل عرض خُ دسے - حوند احتسل که خُ بل خُ دَ قرآن شریف په نسبت دَ
 اللَّهُ تَعَالَى ارشاد دسے - کِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَ بَرْوَافَا آيَتِهِ قَلِيلٌ ذَكَرٌ -
 أُولُو الْأَلْبَابِ ط ، دایرو داسے مبارک کتاب دسے چه موبن په تا نازل کرسے دسے دَ
 دَ پاره چه دَ دسے په آیتوں کبئے غور او کرسے نئی او دَ عقل خاوندان ترے نصیحت
 واخلى) - یعنی علمی او عملی فائدے ترے حاصل کرپی - په لِيَدَ بَرْوَافَا کبئے علم ته اشاره
 دَه او په ~~يَتَذَكَّرَ~~ کبئے عمل ته -

(۳) - او حُنَّه کان په دسے عرض رائی او په ظاهره داعرض نیک معلومی - چه
 دَ و ععظ مجلس کبئے شریکدل ثواب دسے - ثواب به مو اوشی - نز په دسے بنہ، پنه
 شئی چه دَ و ععظ مجلس کبئے شریکدل ثواب دسے - لیکن دَ و ععظ اصل عرض دام نَه
 دسے - خنگ چه دَ پورتني آیت نه معلوم شره - دَ ثواب گھتلو دَ پاره نور کارونہ هم دین
 دی - مونج - سو شره دَ قرآن شریف تلاوت دک په معنی نَه پوہیوی هم) دَ ثواب
 کارونه دی - نز دا هضوری نَه دَه چه دَ ثواب گھتلو دَ پاره دَ خلق دَ لرے لرے چویوند
 دَ و ععظ مجلس ته راشی - یاد لری - دَ و ععظ امریدو اصل عرض داد دسے چه بنده چل -
 مرضونہ معلوم کرپی - بنده سوچ او کرپی - چه واعظ چه په چل و ععظ کبئے خونه مرضونہ
 او بسیل په دسے کبئے کرم په ماکبھے شته او علاج نَخُ دسے - دَ دسے عرض نَه
 علاوه نز خونه عرض نَه چه دی اصلی نَه وی - چه دامعلوم شره - نز او س که یو -
 و ععظ چانه هیچ خوند هم و هنَه که و خونه پرواٹ نه دَه پکار - خَكَه چه طبیب چه چانه
 یو نسخه او لیکی - نز هخه و هکبئے دا نَه لموکی چه خواند دار و پکبئے شته که نَه - او
 خوند نَه بنہ دسے که خراب - البتہ کیو صاحب نز دغے نسخه ته او گوری او خوند و ها
 کرپی په دسے وجہه چه دَ ڈیرو ہار یکیو جنیاں و هر کبئے سامتے شوئے وی او ڈیں -
 لطیف ترکیب نَه وی نز دا بیله خبره دَه - باقی اصل عرض دَ نسخه خوند لوقل نَه دی

بلکه مرفی لر سے کول وی۔ دغہ شان ڈو عظ غرض ہم دادے۔ چہ موبن ته معلوم شی
چہ کرم کرم مرضونہ دی را کبنتے او علاج یئٹھہ دے۔ ڈ دے نہ علاجہ قول۔
غرضونہ ہیرول پکار دی۔ لکھ چہ ویلی شوی دی۔

ماہرچہ خواندہ ایم فراموش کر دہ ایم إِلَّا حِدْيَثٌ يَارَكَه تَكَارِ مِيَكْنَم

(موبن چھٹہ ویلی وو قول من هین کری دی۔ بے ڈیار ڈخبر و منچہ بیابیا ٹی وایم)
اصل کبنتے غتہ خبرہ ہم دادہ۔ پہ قرآن شریف کبنتے چہ ڈ تیروں قوہوں فرقصہ بیان
شوی دی۔ دے نہ غرضی دادے چہ خلق تر سے عترت واخلي۔ او او گورنی
چہ هفوئٹھہ کری وو او نتیجه ٹھہ اوختہ۔ او بیا چل حالت پہ هخے
قیاس کری چہ پہ کرم کار هفوئی ته فائده رسیدلی هغہ کبنتے کوشش ارکپی
او چہ پہ کرم ورتہ نقصان رسیدلے هغہ نہ ھان پچ کری۔

نو او س واضحہ شوہ چہ ڈ و عظ اصل غرض خُد مے۔ یعنی چہ و عظ کبنتے
کری خبرے او شی چل حالت ڈھنے سڑھنے کتل پکار دی۔ او نسٹ دن ته سوال کنم
چہ ڈ خدا ٹئے ڈ پاٹھ چل حالت ڈ دے نن و عظ سڑ او گورنی۔ نن حبلچہ
خرابی ڈینے شوی دی۔ ڈھنے وجہہ ہم دادہ چہ موبن چھٹہ واورہ و فرچل
ھان کبنتے هغہ خبرے نہ لتو۔ پہ نوسرو کبنتے ٹئے ڈ راویستو کوشش کو رو۔
پہ چل ھان خر مو دا گو ھان ہم نہ کینی چہ غلطی بہ را کبنتے وی۔ ھان خرد
ہر مرض نہ صفا سترہ گنھو۔ بس او س نہ چل و عظ شروع کرم۔ اول دن ته
اجمالاً دا ایم چہ ڈ نن و عظ مضمون دادے چہ اصلی او حقیقی اسلام خُد شے دے
چہ دا پتہ او لگی چہ موبن چھٹہ خانتہ مسلمانان وايو آیا ز موبن داد عوہ رب نتیا دہ کہ
نہ۔ ٹکھے چہ تشن پہ خولہ اسلام ویلو نہ خُد فائده نشته۔

وَجَاءُنَّهُ ڈَعْوَى الْمُحَبَّةِ فِي الْهُوَى   وَلِكِنَّ لَا يَخْفَى كَلَامُ الْمُنَافِقِ

ا پہ عشق کبنتے ڈ محبت دعوہ جائیں دہ لیکن ڈ منافق خبرہ پتہ نہ پاتتے (کینی)۔
پہ دے کبنتے شک نشته چہ نن صبا مسلمانان بیدار شوی دی۔ ڈ غفلت شکایت کم

شو سے دے - لیکن په تشه بیدار ٿئه کار نه کیني متر خرچه ورته ڏا سلام حقیقت نه وی معلوم - او گورئی که یو سری ته ڏا معلوم وی چه حال ضروری شدے دے لیکن ڏا مال حقیقت ورته نه وی معلوم چه اخیر منہ مقدار کنبے پکار دے او ڏا گھیلو طریقہ نئے هم ورته نه وی معلوم ہم فر آیا تشن ڏا الحساس چه مال ضروری شدے دے هفہ ته ٿئه فائده ور کولے شي ؟ هر گھن نه - بلکہ ڏا ضروری ڏا چه - حقیقت نئے هم او پیشئی او ڏا گھیلو مل یتھ ہم - ممکنہ ڏا چه چاکم عقل تیوه روئی هم دین مال بنکاری - او په یوہ روپی گھیلو حان مالدارو کنبے حساب ڪرئی - آیا دے سری ته به ٿو ڻ مالدار او وائی - که ور پورے به او خاندی - بے شک یوہ روپی مال ضرور دے - لیکن په دو مرد درجه کنبے نه چه سرے په مالدار شي - مالدار هفہ ته ویلے شي چه بنی کافی مقدار کنبے روپی وی ورسٹ - که کافی مقدار کنبے نه وی او دعوہ ڏا مالدار کوی نہ داسے بد وی لکه -

خواجہ پندار د ک دار د حاملے حاصل خواجہ بجز پندار نیست

و ڏ خواجہ صاحب ما جیال دے چه ٿئے حاصل لری لیکن ڏ دے جیال نہ علاوه ورہما فور ھیچ نہ شتھ - دغه شان حال په دے وخت کنبے ز مو بن دے - چه ڏ دین دین کار و نہ رانه - بیخی پاتھے شوی دی او مو بن بیا ہم دعوہ ڏ مسلمانی کوو - دا بالکل دا یہ ڏ د لکھ دیو ہے سروپی ڻالک چه ڏ مالدار کوی دعوہ او کری - خنگ چه هفہ لیوئی گھنی لے شي - دغه شان مو بن ہم لیوئی یو - نہ مو بن ڏ ایمان دعوہ به هله صھیح وی چه ڏ شریعت پور تابع دار او ڏ کامل ایمان مالکان شو - او گورئی - نہ اوں - تاسی ڏ اللہ تعالیٰ یو لوئی انعام او عنۃ رحمت ته متوجهہ کم - ڏ عقل مقام اخون داده چه خنگ ڏ یو سروپی ڻالک ته مالدار نشی ویلے دغه شان ڏ کعنوزری ایمان خاوند ہم ایمان دار نہ دے او په دغه وجہه خوارج او معتزلہ دا یہ بندہ ته مسلمان نہ وائی - بیا په هفوئی کنبے ہم چپلو کنبے دافق دے - چه معتزلہ نئے ڏ ایمان نہ او باسی لیکن کافر ور ته نہ والی - ڏ کفر او اسلام مت میسخہ یوہ درجه منی - لیکن خوارج کبیرہ

گناه کوونکی ته کافر والئی - لیکن اهل سنت والجماعت دا الله تعالیٰ د و سیع رحمت او مغفرت مر مخم دا ہے حکم نہ لکھی - گنہکار مسلمان ہم مسلمان دے په گناه د - ایمان نہ اوچی نہ - پہ دے پورے راته مر دا مسٹھ (بطور جملہ معتبر ہم) یوہ بلجہ خو رایادہ شوہ - فن حبا پہ موبن کہنسے یوہ دلہ داسے پیدا شو سے ده چہ هغرنی د - شریعت احکام پہ عقلی دلیلوں ق ثابتول غواہی - او اهل رہبر عقل کنڑی - ز و ساتہ ولیم - چہ عقل ستاسو د و منہ خیرخواہ نہ دے خرم و چہ وجی ده - او کورچی عقل خو ستاسو دو منہ دشمن او ختر - چہ پہ یوہ نافرمانی بندہ کافر کوی - لیکن د وحی مہربانی ته او کورچی چہ سو د ستاسو د نافرمانیو د رحمت عالم ارشاد دے لا تکفیره بِذَنْبٍ وَ لَا تُحِزِّ جَهَنَّمَ الْإِيمَانَ - (یو مسلمان ته د گناہ پہ وجہہ کافر مہ دایہ او مہ نہ د ایمان نہ خارج گنہ) - دلتہ د دو وجہلو فرمائیلو یوہ وجہہ دا ہم کیدے شی چہ پہ اولہ د خوارجو د عقیدے رد کیوںی - او پہ دو یہہ جملہ د معقولیاں او س درتہ پته اول گیدہ ؟ بنی کریم صلی اللہ علیہ وسلم نہ موبن خرم و خیرخواہ دے او عقل موخرم دشمن دے - حکم الله تعالیٰ فرمائی - آنَّبَيْ أَوْلَى الْمُؤْمِنِينَ مِنْ آنْفُسِهِمْ - (بنی کریم صلی اللہ علیہ وسلم پہ مسلمانان فرماں دے د هغرنی د خافنون نہ زیات حق لری) او کورچی ز موبن نفسی خو د عقل پہ مشورہ نہ موبن پہ یوہ - نافرمانی پہ موبن د کفر فتوی لکولہ پہ دے قاعدہ چہ لکھنگہ د بن عال مالک - مالدار نہ شی گنپلے دغہ شان د کمزوری ایمان مالک ہم ایماندار نہ دے - نو د عقل فتوی خو دادہ او بنی کریم صلی اللہ علیہ وسلم موبن ته سو د نافرمانیو بیام مسلمان والئی - فن معلوم شوہ چہ شریعت نہ موبن زیات خیرخواہ دے - فن او س خرم موبن ته داعقیدہ سائل پکار دی -

آزمودم عقل دو، اندیش را   بعد ازین دیوانہ سازم خویش را
 (پہ چل د ور اندیش عقل م دیر از میبستونہ او کرل - پس د دے نہ به او س حان پہ وحی لیونے کرم) - یعنی پہ عقل خرم از میبستونہ او کرل چا مخالف ثابت شو - او س

بے بے پرسے دَ وَحْيِ هر حکم مِنْ - خُماعقل کنیے رائِی او کہ نہ - او دَدَ مے لیونتوب پر
حق کنیے بے وايم -

ما اگر قلاش وَگَرْ دیوانہ ایم   مست آن ساقی و آن پیمانہ ایم
اوست فرزانہ که فرزانہ نَلَّا شد   اوست دیوانہ که دیوانہ نَلَّا شد
ازَهُ که محتاج یم او کہ لیونتوب - خرَدَ هبغَن ساقی په پیمانہ او شرابو مست یم -
۱۴۱ هغه لیونتے دے شوک چه په اللہ عاشق نَلَّا شو - هغه هوبنیار دے چاچہ عقل
پریسپو او دَ شریعت تابع مشو) .

دادِ اللہ دَ مینے لیونتوب هغه لیونتوب دے چه زرگونہ هوبنیاری ترے قبان
شہ - داخن تردا هیں تھے جملہ معتبر ہے - اصل غرض دادے - چہ خنکہ چہ مالدار
هغه دے چہ کافی ذخیرہ لری - دغه شان دَ اسلام دعوه ہم هغه چاتہ پکار دَ چہ
کامل ایمان لری یعنی دَ شریعت پورہ پورہ تابع داروی - دَ دے نہ بغیر دَ ایمان
دعوه داسے دَ - لکھ دَ یو سے روپیٰ مالک چہ خان مالدار او گنڑی - یو بل مثال
واوریٰ - بنائستہ هغه دے چہ قول اندازونہ - خزلہ - پونہ - سترگئے هر خڑے نہ.
بنائستہ وی او داحالت وی .

ز فرق تابقدم هر کجا کے وے نگرم   کرشمہ دامِن دل می کشد کہ جا اینجاست
۱ دَ سُنْ نہ تو بنپو پورے کرم ٹھائے تے چہ نئے گورم - بنائستم نئے دَ زبرہ لمن
را کانی چہ دَ کتر ٹھائے ہلدغم دے) - کہ دَ چاخولہ - سترگے او ریک دیں بنائست
وی خوکہ پورہ نئے بوریٰ وی - نوکہ پوزہ نئے پتہ کرے وی تاقتہ بد ہوئی بنائستہ
بنکاری - خوکہ کلہ نئے پوزہ بنکارہ شوہ نز قول بنائست بد نئے ختم شی - نز خنکہ
چہ داظاھری بنائست دے - دغه شان یو باطنی بنائست دے - چہ قول اخلاق
نئے بنے او قولے عقیدے نئے صحیح وی - نز هغہ تہ — به کامل مسلمان یعنی دَ
باطنی بنائست مالک ویلے شی - (کہ یو خریٰ ہم پکنیے خراب وو یائے یوہ عقیدہ
غلطہ وہ نز باطنی حسن نئے دغه شان درے ورے شی لکھ دَ بوریٰ پوزے)

د باطنی بنائیت نہ بغیر اسلام داسے دے لکھ تھے یو دوست تھے اور انہی چھ عاتے
یو سرے راولہ او هم درتہ یو داعم مریض چہ مرکٹ تھے فز دے ری چہ نہ نئے لاس
بنپیٹ کارکوئی او نہ عقل پہ کتے کبھی نئے راوی - چہ فور دھیخ کار نہ ری
خواہ وہ کبھی ری ٹروندے بندہ گنڈے شی کہ خرکٹ نئے مرکپی نہ قانون
ورتہ د قاتل سزا درکوئی - لیکن پہ داسے سرکا بہ ستاخہ بنیے او شتی ؟ -
هر گن نہ - نہ آیا تھے بہ هم دوست تھے دامنہ وائی - چہ داشتے بدھی کرم
کہ هم او والٹ پہ تاسرے غوبتی وہ او ما درتہ سرے راویتے دے
تھے بہ ورتہ ضرور اور وائی چہ شروندے سرے یقیناً دے خرخا دخٹھ کار نہ
دے چہ پہ دے پوھہ شوئی - نہ اوس او کوئی چہ د اسلام نہ غرفی ٹھے دے
آیا پہ آخرت کبھی د عذاب نہ خلاصے - کامل بخات - او کہ ہیف یو قوم جو پول
خنگہ چہ د من نہ عانی هر بیماران د مذہب اصلی غرفی صرف یو قوم اتحاد
او یو اجتماعی طاقت گنڈی - او د مذہب اصل غرفی تھے ہیخ حیال نہ کری
او ہم دغہ وجہہ دہ چہ مذہبی رنگ پکبھی نشته - کہ د مذہب پہ لحاظ نئے
د مسلمانان خدمت کولے - نہ ضرور بہ وہ باندے مذہبی رنگ غالب شوئے وہ
نہ یو انجمن تھے بلیے شرے وہ چہ دھفوئی دحالات نہ خبر شوں - نہ نہ نئے د -
مہماں آمدنی پہ شریعت برا بروئہ او نہ ای اعمال سم وہ - موخنوں نئے نہ
کول - بلکہ ہیں پکبھی شا بیان ہم وہ - ما ہنخ بلونکی تھے او وے چہ دالجمن
خوچنل غرض د قوم (مسلمانان) خیں خواہی بنئی - لیکن کہ دوئی واقعی د قوم
خیں خواہ وی نہ د چنل ہانزوں خیں خواہ ولے نہ دی - او چہ د چنل ہان
اصلاح نشی کولے نہ د قوم اصلاح بہ خنگہ او کپی - نہ د قوم لیہ رانو تھے فایم
چہ دوئی مرتخی چنل اصلاح نہ وی کپی د قوم اصلاح نشی کولے - ہم دے
تھے اشارہ دہ پہ دے آیت مبارکہ کبھی - آتا مُرْفُوتَ النَّاسَ بِالْبُرِّ وَ تَنْسُوْنَ أَنْفُسَكُمْ
وَ آتُمُّهُمْ تَسْلُوْنَ الْكِتَابَ ط - آیا تاسی نہرو خلقوتہ د نیکتی کولو وائی او چنل

خافنہ موھین کری دی حالانکه تاسو ڈ کتاب اللہ تلاوت ہم کرئی) دے حالات
 ت چہ اوکتے شی نف مجبوراً ویلے شی - چہ اسلام ڈ مذہب پہ حیثیت دیں وکمو
 خلقو کبنتے دے - اکثریت کبنتے اسلام صرف ڈ یو قوم ننم پاتے شرسے دے - خنکچے
 نور قومونہ وینی چہ ڈ مذہب پہ ذریعہ نہ یو اجتماعی شان پیدا کرے دے او
 د بنا کبنتے نہ ڈ ترقی اسباب پیدا کری دی - دغمہ شان دوئی ہم د ھغوشی پہ مل
 ر وانینی (یعنی ڈ اسلام پہ ننم یو قومی اجتماع او دنیاوی ترقی کول غواڑی)
 او غتہ علامہ نہ دادہ چہ ڈ چنیے اصلاح ھیخ کوشش نہ کری - نہ بہ ڈ دوئی
 (لیڈر ان) نہ خڑکلہ او کرم بلکہ چنلہ موبن عالمان ہم ڈ چنلے اصلاح نہ غافل یں -
 موبن خلق شراب نہ خکو - زنا نہ کرو - لیکن ڈ غیبت نہ ھان نہ ساق - ک شراب
 او زنا مو ڈ خذا نہ ڈ ویرے پرینی وی - نو غیبت وغیرہ نور داسے کتاہنی
 ولے نہ پریدو - اصل وجہه ڈ اللہ ویرے نہ ڈہ - بلکہ ڈ خاندانی عنزت او وقار
 خیال دے - مشراب موسراپ نہ دی خکلی موبن نہ ہم نہ خکو - چہ ڈ خاندانی
 و خیع خلاف وی - او ک او مو خکل نو عنزت به مو خراب شی - سپک بہ بنکارہ
 شو - نو ڈ چنل خاندانی عنزت ساتلو ڈ پارہ ڈ شرابو نہ پرھیز کرو - ڈ کناہ ڈ
 وجہه رانہ نہ دی پاتے - او غیبت مو مشراف ہم کھلوا ٹکھ کچہ دا پہ خلقو کبنتے
 سپک کار نشی گنپلے - نہ موبن نہ ہم پے وانہ ساق - ک ڈ کناہ پہ وجہه مو پریسے
 نہ شراب ، زنا ، او غیبت پہ شریعت کبنتے یو شان حلم او معنیع دی - چاپنہ
 ویلی دی -

ریاحلال شمارند و جام بادہ حرام نہ ھے طریقت و هلت زھے شریعت و کیش
 دریاخو عملأ حلالہ گنپی او ڈ شرابو جام حرام گنپی - داعجیبہ طریقت او مذہب
 او عجیبہ شریعت دے، حالانکه دوارہ یو شان حرام دی - ڈ دے مطلب دانہ دے
 چہ دوارہ دے کوی بلکہ دوارہ پرینیو پکار دی - لیکن افسوس دادے چہ نہ موبن
 خر قتل خمیر خراب شرسے دے - چاٹھ عجیبہ فریاد کرے دے - پہ دے عقیله نہ چ

حضرت اکرم ﷺ اوری بلکہ خالص دھنپل جوش اوجذ بے دا لھار
پہ خیال - وائی -

اسے بد سر اپر دہ یا ثب بے خراب خیز کے شد مشق و مغرب خراب
(اسے چہ پہ یا ثب (مدینہ منورہ) کنبھے پہ خوبن خوب اودہ ہے - بیدار شہ چہ -
مشق نہ قریبہ مسلمانان قول خراب برباد شو - (خڑھ خبر شے واخلمہ) -
ہن خواچہ ہے اور کھوسے نہ تباہی او بربادی خور دہ - بھر حال گناہ دخلائش
ڈویسے پریبنول پکار دی - نہ چہ دعڑت او وقار ساتلو پہ خیال قول گناہ فٹ
پریبنول پکار دی - داسے نہ لکھ چہ ہنہ خلق دھنپل عزت او وقار او پاکبازی
و حفاظت پہ خیال شراب نہ ٹھکی - زنا نہ کوئی - لیکن پہ غیبت دادہ و سجنی -
خکھ چہ پہ دے باندھ سے پہ عوامو کنبھے خڑھ بدنامی نہ کیعنی - پہ پاکتی کنبھے نہ
داغ نہ لکی - پہ داسے پاکتی پورے چہ پہ گناہم نہ داعی کیرپی - ماتھ یو قصہ
را یادہ شو - جبکہ اگرچہ بے باکھ غوند سے دہ لیکن دف صبا پاکبازی پورہ نقشہ
پیش کوئی - وائی چہ یو بد کارہ بنجھ وہ بی بی تمیزہ یو بن رکھ وہ قہ نفعت او کھو
چہ مومن کوہ او دس چل نہ ہم وہ قہ او بنیلو - دھنپل مغکبھے نہ پہ او دس
اوکھو - پہ دے خیال چہ شاید دمانجھ پہ برکت بد کاریم پرییدی - خڑھ مودہ
پس بیا هفہ بن رکھ چرتہ پہ هفہ لار تلو - بی بی تمیزہ نہ نئے تپوس او کھو چہ -
مومن کوہ کہ پریبھے د دے - هنخ وہ قہ او وہ کوم - هنخ بن رکھ وہ نہ
تپوس او کھو - او دس خنگہ کو سے چل در قہ یاد دے کہ نہ - هنخ وہ قہ او وہ
او دس خرم ستامغکبھے کو سے وو - بس پہ هنخ نہ کوم بیا رم نہ دے کھوئے - نہ
خنگہ چہ د بی بی تمیزہ او دس نہ پہ خرب ماتیدو نہ پہ بول میتیاز و نہ پہ بیل
خڑھ - دنخ شان نہ صبا بن رکھ او پاکبازی ہم دہ چہ د غیبت غوند سے حرام قطعی
گناہ باندھ سے ہم نہ خرابیں ی - بس خوچہ ظاہری شکل نہ پہ شریعت برابروی
او د عوامو پہ خیال بن رکھ وہ نہ باطنی حالت نہ هر خنگہ چہ وہ بس هفہ بن رکھ

دئے۔ چا بنہ ویلی دی۔

از برون چو گور کافر پُر حُلَّ
و اندر ون قهِ خدا شے عن وجل
از برون طعنه زنی بر باینید
وز درونت ننگ میداره یزید
و ظاهر نئے د کافر د قبر په شان بنائسته وی۔ لیکن د نه د اللہ تعالیٰ د قبر
و غصب نه د کو وی۔ ظاهری شان شوکت خر نئے د اسے جو ہر کرسے وی چ
باین یڈ غوند سے بزرگ نہ زیات بن رکش بنکاری لیکن باطنی حالت نئے د اسے
وی چ یزید غوند سے ظالم تم ترے شرم و رحی۔

فرخنگ چہ د نہرو خلقو نه دا کله ده چہ د ہولو کنا ھونی نه خان یوشان
نہ بیح کری۔ د غمہ شان د نزی تعییما فتہ مسلمانان نه دا کله ده چہ دوی د
اسلام په اصل غرض خان نہ دے دے پوھ کرسے۔ د اسلام اصل غرضی کامل بخات
دے۔ (یعنی په آخرت کنیت د عذاب نہ بیح کید) او ھفے یے کامل اسلام نشی
حاصلیدے۔ لکھنگ چہ د مال نہ غرض پور آرام او اسائش دے۔ او ھم بخیر
د دین مال نشی حاصلیدے۔ (فرخنگ چہ موبن د فالداری د پاره د دین
مال حاصلو کوشش کرو) د غمہ شان ساتھ د کامل بخات حاصلو د پاره د
کامل اسلام کوشش ہم پکار دے۔ دے د پاره اول دا تحقیق پکار دے چہ کامل
اسلام دے خڑ شے او خنگ بے حاصلیدے۔ فرخنگ جبرہ درتہ نہ اوں په خرو
جملو کنیت بیانم۔

اللہ تعالیٰ فرصلی:- اے مسلمانانو د اللہ نہ او دینیں کنیت خنگ چہ د دین یعنی
حق دے او تاسوته د د اسلام نہ علاوہ په بل هیخ حالت مرگ رانشی۔ دا
د آیت ترجمہ ده او د دے نہ بے تاسوته معلوم شری وی چہ دے کنیت اللہ تعالیٰ
مسلمانانہ ته دوہ خبرے کری۔ د یو کار حکم دے او د بل کار نہ منع ده۔
حکم دادے چہ د اللہ نہ او دینیں کنیت۔ او منع داده۔ چہ د اسلام نہ علاوہ
په بل حالت کنیت درتہ مرگ رانشی۔ دلتہ اوں په یو خرو خبرو غور پکار دے۔

۱۱، چه دلتہ چه خطاب ایماندار و ته شوئے دے نو ڈدے مطلب دانڈ وی چہ نہ
خلق دے نہ ویزینی۔ لیکن فررو ته خطاب ٹکه او نہ شو چہ د هغئی دپاره
بے وخته رو۔ او ڈدے نہ دا ھ معلومیدے شی چہ کافران د جزیئات مخاطب
دی کہ نہ۔ نزد اسلام نہ مخکنے هغئی د جزیئات مخاطب نہ دی۔ البتہ کلمہ چہ
ایمان راوی او پہ دے یتلے کبئے شامل شی نز مخاطب بہ شی۔ ڈدے مثال داسے
دے لکھ د یو کالج پرنسل پہ ھنپل کالج کبئے یو خامی کورس شروع کری او
د کالج ھلکانز ته خطاب او کھی چد اے د کالج ھلکاف دے کورس زدہ کولو
کبئے بنہ کوشش او کھی۔ او ھان پہ بنہ پوھہ کھی نزد دے مطلب دانڈ دے
چ د دے کورس زدہ کولوا جانت بل چاتہ نشته۔ ٹکه چہ دا پرنسل خونرو
ھلکانز ته ھ پہ دے کالج کبئے دا خل اخستو بلند ور کری۔ بلکہ مطلب یو دادے
چ کرم ھلکان دے کالج کبئے داخل نہ وی هغئی د پارہ داخلو بے وخته دا
هغئی ته بہ ویلے شی چہ اول کالج کبئے داخلہ داخلی بیا دا کورس زدہ کھی
رد غم شان غیر مسلحوتہ نہ ھم اول دا ویلے شی چہ ایمان راوی۔ نز چہ ایمان راوی
او د مومنانز پہ یتلے کبئے شامل شی بیا به ورتہ د تقوی حکم ور کولے شی۔
کھوکھ دا او وائی چہ آیت کبئے خون حکم عام دے۔ اتَّقُوا نو موبن بہ او واچچے
دلته اتقوانہ مراد دے آئِنُوا خکھ چہ ایمان د تقوی ادنی درجه دا۔

بله خبرہ دادہ چہ پہ دے آیت کبئے د یو ھے جو ھے حکم دے او یو ھے نہ منع دا
شکھ چہ د تن حسے نہ معلوم شو نو دا خوکھ ویلے نشی چہ پہ دواں خبر و کبئے
خڑ ربط نشته او دا خر د یو آیت دو ھ جملے دی۔ د قرآن مشیف خر قولد آیت نہ
خپلو کبئے مربوط دی۔ او کہ مربوط نہ وے۔ نو بیا د تلاوت ترقیب بد د۔
نزول د ترقیب نہ خلاف نہ وو۔ ھیخ وجہہ نہ وہ چہ نازل شو ھے خود یو
آیت پہ یو ھائے کبئے وو (یعنی پہ یو آیت پسے) او ایبھے شو ھے بیا پہ بل ھائے کبئے
دے د نزول د ترقیب نہ خلاف۔ ھ ڈدے نہ معلوم شو چہ د فضایینہ مناسب

په لحاظ آیتون ترتیب و رکھے شوئے دے۔ او هر کله چه دَ قَرْآنَ نَسْرِيفَ قُولَ
آیتون مربوط دی نو د آیت په دو جملو کښه به ربط خنکه دی۔ او چه دا سه
دَه من په ظاهره دا مراو نهی دواړو عنوان یو پکاروو۔ داخله وجهه ده چامر
کښه خود تقوی لفظ خوبن کړے شوئے دے او په نهی کښه فرمائی۔ ولا۔
تموتن الا و انت مسلمون۔ نو د دے نه صفا معلوم شوہ چه دَ إِلَّا قُوَّالَلَّهُ أَوْ
مسلمون مطلب یو دے۔ یعنی دلتہ دَ وَ آنَّتُمُ الْمُسْلِمُونَ مطلب شروق آنُتُمُ
مُصْلِمُونَ نو د امرو نهی دواړو مطلب یو شو۔ او دا معلوم شوہ چه مسلم
هغه دے چه دَ تَقْوِيَ وَ دَ إِلَّهُ أَنْهَا وَ يَرِينَی۔ خنکه چه دَ تقوی حق دے هغه
شان تقوی حاصله کړی او تر آخړه وخته ورباندے قائم پاتنه شي۔

نو معلوم شوہ چه کامل اسلام دادے چه دَ تقوی حق ادا کړے شي۔ فروښ
موږن ته کتل پکار دی۔ چه دا سه اسلام په موږن کښه شته دے که نه؟۔ او د دې
د پاره د تقوی حقیقت معلومول پکار دی هله به پته لکی چه کامله تقوی موږن
کښه شته که نه۔ چه دَ کامل اسلام دعوه کوو۔ اکثرو مفسرانو دَ تقوی معنی دا
کړے ده۔ آنْ يُطَاعَ وَ لَا يُعْصَى او حنونیکلی دی آنْ يَشْكُرُ وَ لَا يَكُفُرُ دغه شان
نور تفسیروندئه هم شوی دی لیکن خو تعارض نئے نشته۔ مطلب دَ تولو یو دے
یعنی دَ اسلام تولو احکامو باندے پوره پوره عمل کول۔ نو د هغه تعییر دا هم کیدے
شي چه تابعدار وی نافعاني نه کوي۔ او دا هم کیدے شي چه شکرگذار و حناشکي
نه کوي۔ دا تخصیص د مثال په طور شوئے دے مطلب دادے چه دَ اسلام په تولو
احکامو عمل کړی په تولو اوامر و عمل کوي او دَ تولو نواهیو نه خان ساتي دغه
کامل اسلام دے۔ لیکن من صبا خلق دَ اسلام حقیقت په بله طریقه معلومول غواړي
خنکه چه او س سانشدا نافق دَ دار و سُت (خلاصه) راویستی دی دغه شان د۔
او سنتی زمانه هوښياران دَ اسلام خلاصه راویستل غواړي۔ دوئی ته چه
په چل خیال کوم کارونه بنې بنکاري هغه اسلام کښه شنه باسی او چه کرم و رته

پنڈ نہ بنکاری هغه ورنه او بابی - لیکن صاحبانو ! خلاصہ خود مخچ خیزویت
شی چھٹے می فائدے خیزو نہ ورسہ مرگری وی - هغه ترے نہ جلا کری
او خلصی د فائدے شے را واخلي - نہ آیا د دوئی په خیال اسلام کبئے هم خو فضل
اجزا ووچ هغه ترے نہ لرے کوئی - کد ڈچا داخیال وی - نہ ددے نہ خوبیہ
الله تعالیٰ اعتراض راحی - نو صاحبانو ! په اسلام کبئے یوہ خبرہ هم فالتو نشتہ -
چہ هغه ترک کرے شی -

یو حُل د حضرت عبد اللہ بن سلام رضی اللہ عنہ پہ زرہ کبئے داخیال راغلو
چہ کہ نہ د او بن غوبنہ نہ خورم نوبنہ بد وی پہ تورات باندے بهم عمل او شی
او پہ اسلام کبئے د او بن غوبنہ خورل خو ضروری نہ ده صرف اجازت ورکے
شے دے احضرت عبد اللہ بن سلام د توریت عالم ورو او پہ بھی اسرائیلو
د او بن غوبنہ حرامہ وہ - اسلام کبئے حلالہ شو، پہ دے باندے دا آیت نازل
شرا و دیں پہ سختی سو د هغه داخیال رہ کرے شو - او شاد دے - یا آیهَا الَّذِينَ
آتَيْنَا إِذْ خَلَقْنَا فِي السَّلْمِ كَاتَةً مَا وَلَا تَتَبَعُوا حُطُواتِ الشَّيْطَنِ ط داسے ایماندارو
اسلام کبئے پورہ پورہ داخل شئ او د شیطان پہ پل مہ جھی - خیال او کری - د
او بن غوبنہ خورل خو ضروری خبوب نہ وہ - لیکن د هغه پہ ترک کبئے ثواب کنزو
باندے خومہ سختہ ضرورت ورکرے شو - دے نہ معلوم شوچہ د اسلام دو رو
قدرے خبرہ هم د پسینی قابلہ نہ ده - نو بیا خلاصہ بہ نے خنکہ را او ویتھ شی -
دوئی د اسلام خلاصہ داسے را او بابی چہ حُنُخ و صرف عقیدہ کافی گنڑی ده
د عمل خو ضرورت نہ گنڑی - او حُنہ داسے هم شتہ چہ عقیدو کبئے نے هم انتخاب
کرے دے - داسے خلت کم دی لیکن شتہ دے - حُنہ کسان والی چہ او من د مانجھ
خو ضرورت نشتہ - دا موبیخ د عربو د پارہ پہ هغه زمانہ کبئے مقرر شو سے وجہ
جا هلان او غیر مهدب ورو اوس موبن پول مهدب یو - هغه جھالت ختم دے نو
(نفرہ بالله) د مانجھ ضرورت هم پائی نشر - د دے خبرے اصل جواب خو دادے

چه ستاسو دا خبره دَ قرآن شریف دَ صریح حکمو خلاف دَه - لیکن افسوس دَه
چه دا جواب اوں خوک نه خوبی - عالمانو نه دا غواړۍ چه دَ قرآن شریف او
حدیث شریف دَ حواله نه غیر د هر شرعی قانون عقلی د لیلونه او وجوهات
او فائدے د بیان کړې شي - نز صاحباف - دَ دنیاوی حاکمانو په قانون کښې م
ډیزی خبر سے دا سے شتہ چه دَ عامو خلقو په عقل کښې نه راتجی - لیکن دَعخ دَ بوجوړ
او فائدو تپس هیڅوک نه کوي - خوچه ورته او ويله شي چه قانون داده
من بیاشه منی په اسبابو او وجوهاتو نئه دَ حان پوهه کولو کوشش نه کوي - دا
وله - دا خنک چه دَ خلقو په نزرونو کښې دَ د سے قانون قدن شتہ (دَ د سے حاکمانو
نه فیروزی، او دَ اسلامی قانون قدن په نزرونو کښې نشته) دَ الله خوف په نزرونو
کښې نشته) که نه کښې دَ الله تعالیٰ نه ویو وی نوبې تپوسه به پئه منلوبلکه دا به پئه
زبان تازه کردن به اقرار تر نینګيختن علت از کار تو

(شبه دَ ستا په ذکر تازه ساتل پکار دی - او دَ ستا په کارونو کښې خ وجهه او -
شرط لهول نه دی پکار) او داشان به پئه وو -

نندہ کنی عطاۓ تو رو بکشی فدائی تو جان شده مبتلاۓ تو هرچه کنی رفائی تو
د که ژوندے ۲ پریای ستا احسان دے - او که وشرشم در نه قربان یم - حان
م تاته حواله کړے دے خه چه رامه کوئے زه په خوشالیم) -

او ګورئی که په یو انسان خوک مین شي فرخنگه نئه دَ هغه هر حکم تدرس
تیت کړے وی - دَ لیلی په عشق کښې دَ مجتن خه حال وو -

عشیق مولو کے کم از لیلی بود کرنې گشتی بھر ان اوالي بود
(دَ الله عشق به دَ لیلی دَ عشق نه کم خنگه شي - دَ الله په عشق کښې خو په کړل کړئ
کښې مرګونه ګرځیدل دیں بهتر دی) - آیا دَ الله مینه دَ لیلی دَ مینه نه کم ده ؟
بله واورئی - که یو دوست دَ چانه لسو روپئی او غواړۍ فر هغه به دیز خوشال
شي او په ټینه بد نئه ده کړئ - دا تپس به هیچوی نه کوي چه کش دے وله -

او غوبنسته - دَدَسے نه کمھے یا زیارتے دَسے ولے نه غوبنسته - افسوس دَسے چه ڈیو
بنده په حکم کئنے خوشکن دَکم و زیات پُرس نه کری - او دَاللَّهُ تَعَالَى په حکم فو
کنھے کوری؟ یوه بلہ غتھے خبره درتہ بنیم - اهل خبره داده چه دَ قانون حکمتونه
او فائڈے دَ قانون جو پرومنگی نه پوښتل پکار دی - دَ قانون دَ عالم نه نه
دَسے پکار - مثلاً یو حاکم په عام ملکی قانون باندے یو مقدمه ینصله کری - او
نه ورنہ پُرس او کھے - چه دَسے قانون جو پروکنھے مصلحت دَسے - ظاہرو
دَه چه هفہ بِ جواب ور کری - چه نه دَ قانون حفاظت کرو منکے او قانون جاري کرو منکے
یم - قانون هاندَ دَسے جو پر کھے - قانون دَ اسمبلی مہربانی پاس کرے دَسے -
دَ مصلحت او حکمت نه بئے هغوي خبر وی هغوي نه بئے پُرس او کرہ -
من هر کله چه حاکم ته دَ دَسے جواب ور کولو اختیار نشته او خلقی نئے منی
نے عالماں ته ولے دَ دَسے جواب اختیار نشته (چه دَ شریعت قانون مومن نه دَسے
جو پر کھے اللَّهُ تَعَالَى جو پر کھے دَسے هفہ تدبہ نئے حکمت معلوم وی مومن خر
نئے صرف عالماں او جاري کرو منکے یو مومن ته نئے دَ حکم فو بیانولو ضرورت
نشته، او هر کله چه دَ حاکم دَ طرفہ دا سے جواب زبی دستی نشی کننے لے فو دَ عالماں
دا سے جواب ته ولے زبی دستی او سختی ویلی شی - او نہ عالماں ته هم دا
خراست کم چه دری دِ هم سائلان دَ پیری سے مهر بانی او فرمئی په وجہه پیر -
زہر ور کوری نه - باقی پاقتے شوہ دا وی چھنہ کسان به دَ حکمت نه معلوم میدو
په وجہه دَ حکم منلو نه انکار او کھری او دَ اسلام نه به خارج شی - نہ وايم چہ بلا
ور پسے خارج دِ شی -

نی عشق ناتمام حاجیاں یار مستغفی ست بآب رنگ و خال و خط چه حاجت روئے زیبارا
اژ موبن د ناقص عشق نه د یار حسن بے پروا دمے - مبنامُسته فخ ته د ظاهری
دول دوال هنر و برتر نشته) -

داسې خلقوتہ د اسلام هیڅ حاجت نشته - بس قافونی جواب وړکوئی د

چا په تسلی کینی او که نہ - حُنہ خلق وائی مویزن دَ حکمتویز پیوس دے دَ پاره کوو
چ بیا ٿئے نور و خلقو ته او بنسیو - دَ دے جواب داد ٿے -

آرزو ۾ خواه لیک اندازه خواه   برنتابه کوه رایک برگ کاه

(خواهش کوہ خو په چپلہ اندازه دَ حدود دو دنه - چه دَ وابسہ یو ڏکے غردا -
حایه نشي خونرو لے) دَ اسلام دَ خدمت خواهش کوہ لیکن په چپلہ اندازه - کد پچا
نه په پیوس دَ دو ه خلوه و خبر و جوابونه زده کوئے نو په نور و خبر و کنبیه
بیا خڑ کوئے -

چار پارا قدر طاقت بار ینه   بر ضعیفان قدر قوت کار ینه
طفل را گر نان دھی بر جائے شیر   طفل مسکین را ازان نان مردہ گیئر
(په خاسوی باند سے دَ هغه دَ طاقت په اندازه بارا چوہ - په کمن و سرای دَ هغه
دَ طاقت مناسب کار کوہ - ما شوم ته که دَ پیو په خائے رو تئی و سر کھے - نو
ما شوم عاجز به په دغه سرو تئی مر شئی) - ما شوم ته کد پیو په خائے سرو تئی و هر کوئے
نو من پیشی - دغه شان عوامو ته هم په چپلہ درجه کبئے او سیدل پکار دی - زه
دانه، وایم چه دَ اسلام خدمت هه کوئی - لیکن دَ حکمتویز او مصلحتویز معلومول
کرم خدمت چه تاسو شروع کوئے دے دا په یواندازه کرئی دَ حدود دو خیال -
ساتي - لیکن نم خردادے چه نن صبا هر سچے حان مجتهد گنپی -

غرهی دا چه حُنخو په عقائد و کنبیه اختصار کرئے دے - لیکن دا سے کسان کم
دی او دا سے خو پیس دی چه اعمالو کنبیه نئے اختصار کرئے دے (یعنی دَ شریعت په
خُن احکامو عمل کھوی او په حُن احکامو عمل ضروری نه گنپی)، حُنہ کسان منع
خو کوئی لیکن زکوہ نه و سر کوئی - هغونئی ته چه دا معلومه شوی ده چه په خلوه
زه سرو پو کنبیه به سل رو پئی زکوہ و سکول غوارپی من هغونئی هله و نہ زکوہ
و یستل ترک کرو - دَ دے خلقو دا سے حالت دے چه -

گر جان طلبی مضائقه نیست   ور نز طلبی سخن دراین است

(کہ سونج رانہ غوار پر ہیئت پروانش تھے۔ اور کہ مال غوار پر خبر ہے پر دعے کئے دی)۔

داحیال مہ کوئی چہ کرنے اور اس بہ ڈچنڈے فرمائش شروع شی۔ زہ ڈچنڈے نہ غواہم۔ ہسے ڈ خلق دا حالتِ درتہ بنیلو چہ پر خولہ پیر خلو، ڈاللہ تعالیٰ سو ڈ مینے دعوے کوئی۔ لیکن چہ ڈ امتحان وخت راشی من بیا پہ شاتبستی۔ مشہور خبرہ ڈ چہ ڈ یو شرم سہی نہ یو درست ڈ نہیں ڈ پارہ ڈ ھغڑا پہ لاس ڈ سرو گرتی او غوبستہ چہ دسے تہ گورام فر تو بہ راتہ یا دین مسے۔ ھفہ، ورثتہ او رو سے چہ ما داسیہم یا دویے شے چہ چنل لا بیٹا اتنی اور پینٹا ہن درتہ بہ یادیں یہ چہ ڈ یو درست نہ گرتی غوبستہ وہ رائی نہ کرہ نہ دن شہانے مسلمان ہم ڈاللہ تعالیٰ سو داسے محبت کول، غواری چہ صرف ہونگوں کرلو باندے سے بن رکانو کبیسے شمیرشی ڈ زکوہ وغیرہ ضرورت نشتم۔ اونچہ کہ زکوہ وہ کری خرجج نئے پریبنے دسے چہ او بند کران سفر دسے۔ اور دو مو وہنے بہ ڈ کارو بار پہ بندیدو ہم کارو بارتے عنۃ نقصان اور رسی۔ اونچہ کسان دام اور کری۔ خو ڈ ناجائز سے آمدی لارے نہ بندوی۔ بیا پہ عقوبکبی۔ ہنہ خوشیت اخلى اونچہ سودی کارو بار کری اور واٹی چہ دا دوارہ پریدو نہ آمدی کمینی اور ڈ ترقی لارے بندیں ی۔ دا خوہیلے ھفہ کمزوری دی چہ اکثر دنیا دا مسلمانان پکتے مبتلا دی۔ اونچہ کمزوری داسے دی چہ پیر دیندار ہم پکنے مبتلا دی۔ مثلاً یو خلق پہ کاوی کبیسے سفر کوی اور ڈھان سو ڈ مقرب انداز سے نہ نیات سامان بے کائے وہی۔ دا ناجائز دی۔ ڈ قیامت پہ وسح بہ نئے پتوس کیں ی۔ دغہ شان ہنہ خلق ڈ ڈاکخانے ڈ قواعد خلاف کری۔ مثلاً یو تکتے باندے کہ ملہ نہ وی لکید لے۔ ھغم دوبارہ بیا استھانوی دا ناجائز دی۔ ما یو ھل ڈ چنل یو کش نہ پتوس کرے وو چہ دیانتداری خنک وی۔ ھفہ راتہ او رو سے چہ لکھ یو سری تہ دا کی خط وہ کری من تکتے پکنے ڈ

ذ مھن نہ خالی وی - او دلتہ خرک وی هم نہ چدہ ته گوئی - لیکن دے دَ اللہُ
 دَ ویر سے دا تکت او شلوی او دو بارہ نئے استعمال نہ کری - داسپرے پورہ -
 دیانتدار دے - دَ دے نہ مطلب دَ دیانتدار یو مثال ورسکول دھا دان چجس
 دیانتدار یا صرف دغم دَ - دے نہ بہ درتہ دَ اسلام خونی معلومہ شی چ
 اسلام دَ یکنی او چالاکئی اجازت هرگز نہ وہ کوئی چہ لَا فَرْدُ لَا ضَرَارٌ فِي الْإِسْلَامِ
 پہ اسلام کبنتے چاتہ بن غونہ سے تکلیف رسول ہم جائز نہ دی - پہ اسلام کبنتے خر
 دو مرہ حیال ساتیں شر سے دے چہ دا حکم دے کے خار ویسے حلالوی نہ پہ تیرہ
 چارہ نئے حلالوی چہ زیر حلال شی نوزیات تکلیف بہ وہ او نہ رسی - حلالہ
 پہ ظاہرہ اگر چہ تکلیف دے لیکن دَ انسانی شرافت پہ وجہہ نئے اجازت وہ کر کے
 شر سے دے بیا م پکنے دو مرہ حیال ساتیں شر سے دے چہ زیات تکلیف وہ نہ
 کر کے شی - پائیتے شو داشک چہ تکلیف خر بیا ہم دے کے چارہ تیو وی ہم - نو
 دَ دے جواب دادے - چہ تاسوخت خبری چہ پہ چنپلہ مرگ - زیات تکلیف دَ
 کہ پہ حلال کبنتے کہ بیا ہم دَ چاشک وی نو داسے شک خر پہ مرگ کبنتے ہم کیدے شی
 خکہ چہ دَ حلائے جائز کوونکے او مرگ راو ستونکے یو ذاتِ پاک دے - کہ حلالہ
 ورتہ درجمت خلاف بنکاری نو چنپلہ مرگ ہم دغمہ شان دے -

نچاچہ پہ خاروی درجم حکم کر کے دے ھنہ بہ پہ بنیادم سرم ولہ نہ نہی
 واجب کر کے - بیا چل ول او خیانت بہ خنگ جائز شی - لیکن افسوس دے چہ
 نن موبن دَ بل بنده دارام خیال بالکل نہ ساتق بلکہ تکلیف وہ رسولو او بیا
 کوم چہ لوئٹے خلق گنلے شی دَ ھعنی معاملہ خر فوڑ ہم خرابہ دَ - یو عالدار
 سپریم لید لے وو چہ پہ کاڈی کبنتے سوریلدو - مزدور ورسہ سامان راحستہ
 وو - چہ سامان نئے کو زکھرو نہ مزدور تہ نئے یو کوتہ دوانیز ورگرو - ھنہ
 ورتہ او رو ھے صاحب دا خر خراب دے - ھنہ ورتہ طٹی خراب دے نہ نہ خدا
 او سکرم - نہ دوسر ورتہ او رو سے بدل نئے کوہ پل را کوہ - ھنہ ورتہ او رو سے نہ

لئے بدالوم مندور فرستہ په فات زیرہ اور سے صاحب داخونہ چلینی زہ بہ
نئے خٹک کرم - هغہ فرستہ اور سے لکھ ماچھ اوچلوو دغہ شان مئے تھم اوچلوو
جناب عالی - تہ خولوئے سرے سے پہ زور د اوچلوو مندور غریب پہ چا
زور کولے شی - آخر هغہ علجز پہ ثرا وپس روان شو - او ہکاڈھے روان شو
ماتے دیں ارمان را غلوچہ دالیلہ ان چہ پہ سقیج تقریر تھے اور درینی اور پہ
قری ھدر دنی تقریر کری نہ شربہ نئے خورمہ تینہ چلینی داسے بنکاری لکھ چہ
دینا کبھی دادہ نہ زیات د غریبانو ھدر د بہ بل نہ وی - لیکن عمل نئے دادے -
صاحباف! نہ قسمیہ وايم چہ خوپورے بنده د مذہب پابند نہ وی اوپہ
نہ کبھی نئے د خداۓ حرف خائے نہ وی نیولے - د ربتونی ھدر دئی طمع ترے
نامعکنہ دا - او داخن بالکل پہ تجربہ ثابتہ شو سے دا - خوک چہ د مذہب
پابند شی دا، هغہ نہ بل تھے تکلیف نہ شی رسیدے - دادے نہ اندازہ لکولے
شی چہ اسلام د عام امن خورمہ غت حفاظت کرے دے پہ اسلام کبھی د عام
امن د حفاظت د حیال ساتلو بل مثال پیش کرم - د ابن ابی الدینا نہ روایت
دے چہ رسول اللہ ﷺ علیہ وسلم فرمائی دی - اللہ تعالیٰ فرمائی - لَا تَسْبُوا
الْمُلُوكَ كَيْا تَمَا قُلُّو بِهِمْ بِيَدِي - (یعنی کہ د حاکم د لامہ دن تھے تکلیف اور سی
نہ هغہ تھے بد ردمہ وائی حکم کچھ د حاکمانو نہ وہ خا پہ اختیار کبھی دی - حما
نہ د چلو گناہوں معافی غواری - نہ بہ د هغیم نہ وہ فرم کرم (پہ تاسو بہ
سختی نہ کری)، اللہ اکبر - خورمہ د امن پسندی تعلیم دے چہ حاکمانہ
پہ خولہ د خٹک وینا اجازت ہم نشتنا اگرچہ تکلیف نئے وہ رسولے وی - بلکہ دا
حکم دے چہ خاتا بعد اور سُم مسلمانان شئی ہی خوک بہ تکلیف نہ دس کری - نہ
شریعت خوبی نہ د امن پسندی داسے تعلیم را کری - لیکن د خلقو حالت او گوری
چہ معاملات کبھی ہلے د شریعت خیال نہ ساتی - او حنہ کسان کئے معاملات تو کبھی
خٹک بن دیں حیال ساتی م معاشرت، عامہ استوکنہ، خو نئے اکثر د شریعت خلاف

وی - حالانکه شریعت د معاشرت بنده ساترهم دغه هومه حیال ساتلے دعے خمو
چه نئے د معاملاتو د صفائی ساتلے دے - د وضاحت د پاره درته د قرآن شریف
نه د معاشرت متعلق یوه خبره بیاونم - ارشاد دے - یا آیه‌اللّٰہینَ آمُنُوا لَا
تَدْخُلُوا بِمُؤْتَا غَيْرَ - بِیُوْتِکُمْ حَتَّیٰ تَسْتَأْنِسُوا وَ تُسَلِّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ
لَمَّا کُمْ تَذَكَّرُونَ - (اسے مسلماناف تاسو د چپل کوسروون نه غیر بل کورته تو
ھنخ وخته نہ نشونزئی تو خوش چه مو اجازت نه وی احسنت او د ھنخ په او سیدنگو
سلام اچوئی دغه ستاسو د پاره بهتره ده که پوهینئی) دے نه آستیدان (اجازت
احسن تو، مسئلہ وائی - یعنی بغیر اجازت احسن تو د بل چا کورته ور شوتل جاون
نه دی - لیکن د آیت مجمل دے ور کبھی د اجازت غوبنستو خو تفصیل نہ دے
بیان شوئے - حدیث شریف د دے تفصیل بیان کھوئے دے چه درے ھلڈ آوان
ور کپڑی که چا اجازت در کھو ور شئی - که نه وی خلو رم آوان مه کوئی - خوک
تنگوئی مه - واپس لاپ شئی - داحکم د مردانه مکان او د زنانه مکان دوارو
د پاره دے - لیکن مردانه مکان نه دیر قسمه دی - ھنھ پکنے دا سے دی چه د -
عامو خلقو د پاره جو په وی لکه عدالتونه یا عامی حجرجے چه هر خوک ور تلے شی
د اجازت احسن حاجت ور کبھی نه وی او خنھ حایونه دا سے وی چه د خاھر -
کسانو د ناسنے د پاره وی - او په خاصو علامو پیش ندے شی چه داخائے د خلوت
دے - عامو خلقو ته د ور تلو اجازت نشته - د شریعت حکم دادے که د علامو
معلومینی چه داخامی خائے دے فریجے اجازت مه ور خئی - آیا او س خوک په
دے عمل خوی ؟ - او بل حکم دادے که اجازت او نشو نه واپس شئی - نن دا -
حالت دے که یو ھل خوک دا سے واپس کرھے شوون بیا بد قول عمر په هنخ طرف
نیو نشی - ولے صاحبی ؟ که هنخ ته د اجازت نه ور کولو آزادی نه وی نف
د اجازت غوبنستو مطلب خو شو ؟ بیا خواجازت غوبنستل نه شو - صرف
اطلع شو چه زه در غلم ..

او بل حکم دادہ چہ کلمہ ڈجیٹی مونیخ اوشی او بل خڑہ ڈن عظ جلسہ وغیرہ
ندہ وی نو خوارہ شئی او خاتمہ ڈھلال رنر ق پیدا کولو کوشش کوئی۔ لیکن
پہ لاسو کار او پہ زرہ ذکر۔ کار کوئی خر خدا نہیں؟ مہہ هیروئی۔ مطلب دا چہ
ڈکرم کار ڈپارہ چہ راغونلہ شری نہیں چہ هفہ ختم شی نہیں کارہ مہہ حصارینی
خپلو کارو نہ پسے خوارہ شئی۔ ڈبے فائندے را پتلو یدو نہ فساد جو پرینی۔
دغہ شان بل حدیث شریف دے۔ کہ دریہ کسان یو کار ڈپارہ راغونلہ شوی
وی۔ فو دو و کسو تہ دا جائز نہ دی چہ خپلو کبھی پتھے خبرے را واخلي او صعہ
دریم یواحی پریدی۔ تر خرچہ هغہ لار نہ وی یا هغہ سره بل خلورم نہ وی
منگرے۔ شوے ملکد چہ کہ یواحی پاتے شی نوزرہ کبھی بہ نہیں ڈووند کلہ
راشی چہ نہ نے غیر او گنزیم خبرہ نے رانہ پتھے کرہ او چہ خلورم وہ سره راشی
من داحیال بہ او کھری چہ شاید ڈدہ نہ نے دا خبرہ پتھے کرہ نوکلہ بہ نہیں وہ ک
شی۔ غرض دا چہ شریعت ڈھر سے ہر سے خبرے ڈپارہ چنل قانون مقرر کرے دے
لیکن افسوس دے چہ مو بن وہ رتہ ہلہ و حیال نہ کرو۔ او کہ خوک ڈمعاشرے
ڈ قانون پابندی کوئی نہ هفری داخلا قو خیال نہ سات اور داسے خلق دیر گلپم داخلا قوبیں معنیم رتہ نہ د
معلوم یاد لئی ڈاخلا قو صفائی دغہ شے دے کرم تر چہ تصرف ویلے شی۔ او حقیقت
دادے چہ پہ مو بن خنکہ چہ ظاہری اعمال فرض شوی دی۔ دغہ شان را باندے
باطنی اعمال ہم فرض شوی دی۔ مو بن تر حکم دے چہ تکبر مہ کوئی۔ (خنکہ چہ
راتہ حکم دے چہ جواری مہ کوئی او زنا مہ کوئی)۔ او مو بن تر حکم دے چہ ڈا اللہ
سرہ مینہ پہ ہنہ مینہ غالبہ او ساتی۔ او مو بن تر حکم دے چہ یو بل سئ کینہ
او بغض مہ ساتی۔ ان س تاسو راتہ او راتی چہ پہ دے حکموں د عمل مو بن
خڑہ فکر کرے؟ او کہ خوک پہ ظاہرہ خڑہ کری ہم حقیقت نہ پرینے وی صرف د
رسم رسواج پابندی کوئی۔ ڈاصل حقیقت پابند دیر کم د کیا۔
نو کامل اسلام دا شر۔ چہ عقائد ہم ڈکتاب و سنت مطابق صحیح وی

دینی اعمال مومنخ روشنہ وغیرہ هم برابر دی او معاملات - شہادت - وکالت
تجارت - نمائعت وغیرہ هم د شریعت تابع دی - او معاشرت یعنی حرفاک -
خکاک جامہ پیزار - ناستہ پاستہ کبینے هم د شریعت د احکامو پابند و عاو
اخلاق هم بنہ دی - صبر شکر اخلاقی وغیرہ بنہ خویونه د شریعت موافق
پیدھا کھرو - او کبر بغضن کینه ریا وغیرہ خرا بو خویونه نہ ہان بچ کھرو - د دے
پنحو خیز و نوجموعہ کامل اسلام دے - عقائد - عبادات - معاملات - معاف
اخلاقی - کہ پہ دے پنحو کبینے یو شے هم کم دی - نزد اسے مثال بہ نہ دی لکہ
یو بندھ چہ نور پیر بنائستہ دی خو پوزہ نہ نہ دی - د دے تقریر نہ بہ
تاسوتہ د اسلام حققت معلوم شوئے دی - او س پہ دے نظر چلہ غور او کری
چہ مومن ہان تہ د مسلمان ویلوچ ترکو مے درجے حاصل کرے دے (یعنی دا پنحو
وارہ اجزا صو پورہ کری دی کہ یو پکنے کم دے) - ن مومن حال بالکل دا سیدے
بکہ - طاؤس رابہ نقش و نگارے کہ ہست خلق - تحسین کنند و او خجل از زشت پائی خوش
د طاؤس پہ بدن چہ کوم ر لگکنہ گلکاری د خلق د هنخ صفتونہ کوی او
ھفہ پہ چلوا بد رنکو بنسپو شرمندہ دے)

اے مسلماناں تو تاسوتہ کہ چامولانا صاحب - شاہ صاحب - پیر صاحب یا مصلح
او رہنا او وسے نہ پہ دے غاورہ کینٹی مہ چہ کوئی مومن هم خڑے یو - د خلقو
پہ خولہ پسے مٹھی پہ چلہ هم پہ چلی حالت غور او کری چہ پہ حقیقت کنیں شکنک
یو - د هنخ سری کانہ مٹ کری چہ مشہورہ دا د یو سری سری یو نارا عہ اس
وو - پیرہ خواری نہ د سری او کرہ خرسن نہ کرے شو یو دلال ته نہ
او وسے چہ دارا ته پہ میله خرخ کرہ - دلال میله کبینے گنزو راغوندہ کرہ او
د اس صفتونہ نہ شروع کرو - ھفہ فالک نہ هم پہ خواکنے ولار وو، و مرقة نہ
او وسے داچہ دو مرہ بنہ اس دے نور نہ نہ خرخم را کرہ چہ بیا نے کوہتہ
بوزم - ھفہ د دلال پہ خبر و تیر و تیر - او دا حیال نہ کولو چہ دا خوما پنھ

کاله ساٽا دے د ناپا مئی نہ نئے تنگ شوے و م نو خرخولوں - کہ بل خرک راته
مولانا صاحب یا پیر صاحب واٹی نو نرموبن د تلبیس په وجہه چه چنل عیبوونه
د نیکئی په خادر کبنیس پت کری دی - نن بیا موبن ولے د خوشافند کرو په وینا
چپله مشاھدہ غلطہ او د هغومی جبرہ صحیح گنزو ؟ د نفس د دے د هو کچپه
حق له مولانا رومی فرمائی -

تن قفس شکل است امّا خارجان از فریب داخلان و خارجان
اینش گوید نه من همراه ن تو - آتش گوید نه من انباز تو
او چو بیند خلق را سرفست خویش از تکبر میرو د از دست خویش
د ابدن د سروح د پاره پنجو ده لیکن د چلوا نواو نوسو متعلقینو د فریب په
وجله د سروح د پاره اغز سے شوے دے - یو ورته واٹی نرہ خرد تا په راز
پوھه نہ شوم - بل ورته واٹی خما خا جمال دے چه ستاد رجه معلومہ کپے شم -
خه چه او وینے قول خلق په ما عاشق دے نو د کبره تو سے حانه ورک شی) -
حالانکه چنل حالت د چانه پت نشی پاتے کیدے - اللہ تعالیٰ فرمائی - بَلِ الْإِنْسَانُ
عَلَى نَفْسِهِ بَصِيرٌ وَّ لَوْ أَلْقَى مَعَاذِيرٌ (بلکہ بنده د چنل حان په حالت بنہ -
خبر دے اگر چه عذر و نہ جو سواری، خدا تقریر اگر چه مختصر دے لیکن موبن
خلقوته د چنل حالت معلوم مولو د پاره کافی دے -

مرضونہ خودرتہ معلوم شو - اوں درتہ د دے هر خونو علاج بنیم - زنون
د دے هر خونو د وہ وجھه دی (ا، د علم کھے ۲۱، د ہت او خشیت کھے ۲۷
باٹھی بیماری د علم د کھی په وجھه پیدا کیزی (چه د هنخ خرامے ورته نہ
وی معلوم) او خنہ کارونہ دا سے دی چه سر د پوچھ چه د اخرب دی بنده د
کم ہمتی په وجھه او په نہ رہ کنیس د خوف خدا د کھی په وجھه مر سے حان نشی¹
بع کولے - لکھ په ذہی کنیس دیخنی په وجھه مونیخ قضا کول چه د دے سبب
صرف کم ہمتی او بے خوف ده - نفس ورته او واٹی چه اوں دیورہ یخنی دہ بل

وخت بد نئے قضا او جار باسے۔ نر د دے موضونو د علاج د پاره او ل خوبہ قلہ
د ضرورت دیتی علم پکار دے۔ کہ پوری باقاعدہ علم کر لے شی خوبی وہ بھئو
دہ۔ او کہ دو مرہ فرمت ورتہ نہ وی نر د عالماں پہ مجلس کئے کینا ستریا
پہ اسانہ ثبہ کئے اردو، فارسی، پښتو غیرہ کئے وروں هم دینی کتابوں نو
لوستو یا چا لوستی نہ پہ او ریدو هم ضروری علم حاصلوی شی۔ د دے پسنو
خبرو علم پہ قدر د ضرورت حاصلوں پکار دی۔ عقاید۔ عبادات۔ معاملات
محاشیت۔ اخلاق۔ چہ دازدہ کری فوکہ بیا انگریزی وانی او کہ بل خدا کار
کسب نده کوی د رزق گھٹلو د پاره نر خڑھ حرج نئے نہ شتم۔

پاتے شوہ د دنیادارو د اخباره چہ چیل تول وخت باقاعدہ عالم جریدہ
تہ ورسکری او پوخ عالم شی ہم۔ نر خوری بدھ۔ پہ علم خود دنیا نشی کئی
نم پہ اصل کئے دا چلہ د هغوئی پہ چل ھان اعتراض دے۔ ھکھ چہ داخمنیا
شوی خبرہ دہ۔ چہ خوک چہ چل ھان دیوں دلے د خدمت د پاره وقف کری
د هجھ نفقہ د هجھ خلقو پہ ذمہ نشی۔ نر عالم تہ د قوم دا ویل چہ تہ برحی
خڑھ پہ حقیقت کئے د هغوئی پہ چل ھان اعتراض دے۔ دا سوال خو عالم تہ پکار
رو۔ چہ ما چل شارونند د قوم خدمت تہ وقف کرو نر خورم بدھ لیکن دھع
خو پہ چل ھالک اعتماد دے۔ چہ اگرچہ نفقہ ز موبن پہ ذمہ دہ لیکن موبن
کئے دا کمزوری دہ چہ ستاحق نشرا دا کر لے۔ د جواب خلاصہ داشتہ۔ چہ
چاچہ چل وخت د دین خدمت تہ وقف کری دے د هغوئی د احرابات تو ذمہ
واری پہ قوم دہ۔ لیکن عالماں تہ پکار دی چہ د قوم نہ طمع نہ کوی۔ چل
ھان خالقی اللہ تعالیٰ تہ او سپاری۔ او توکل اختیار کری۔

دل آرامی کہ داری دل دروبند۔ د گرچشم از ھمہ عالم فرو بند
، ستاچہ کوم حقیقی محبوب دے زرہ پہ هجھ پورے او ترہ۔ او د نورے تامہ۔
دنیا نہ ستر کے پتے کری۔ او عالماں تہ پکار دی چہ هر وخت نے دا آیت پیش

نظر وی - وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ (او خالعیہ دا اللہ دی خزانے دا سامانو
او زمکھ) .

د اکبر بادشاہ یوہ قصہ مشہورہ ده - چہ یوں ٹھل پہ بنکاروئتے وو - د -
مرگرو نہ جدا شو - ٹھنکل کبھی یواہی پایتے شو د مرگرو پہ تلاش کبھی ڈین سترے
ستو ماہ اور بن سے ترے سے شو - پہ دے ٹھنکل کبھی ڈیو غریب سری جو ٹکرہ وہ
ھفتہ ورتہ د خواراکٹھ کاٹ انتظام او کرو - تر چپلہ وسہ نہ بنہ میلمستیا وہ
کرو - بادشاہ ترے دیر خوشالہ شو - او ورتہ نئے اور سے چہ چرتہ دھلی ترا شہ
دین انعام بہ درکم ھغ بیا دھلی ته راغلو اور بادشاہ سرہ ملاقات تہ پہ داسے
وخت کبھی ور گلو - چہ ھفتہ موئی کرھے ورو او دوارہ لاس نئے دعا ته او چوت کری
وو - چہ د دعا نہ او زکار شو او ھفہ سری سره خبر و ته جو رو شو - نز ھفتہ ترے
پرس او کرو چہ داتا خڑکل چہ لاس دا چوت بولی وو ھفہ و ته او وسے چہ مادعا کولہ او دا اللہ تعالیٰ نہ مچل مزادی
غوبستو ھفتہ ورتہ او وسے تاتھ م دخٹھ غوبستو ضرورت شتے ۔ - اکبر ورتہ -
او وسے نے شکھ - نز ھفتہ ورتہ او وسے چہ بیازہ م دھغ ذات نہ ولے او نہ غوری
د چا نہ چہ تاتھ م د غوبستو ضرورت دے -

عالیانق تہ پکار دی چہ د دین خدمت خالص دا اللہ تعالیٰ د رضا د پارو
کرو - پہ دے خیال نہ چہ خلق بہ نذر ایتھے او شکرانی را وری - قسم پہ خدا نئے
د اللہ نعم د دوارو جهانو نہ زیات قیمتی دے -

هر دو عالم قیمت خرد گفتہ منخ بالا کن کہ ارزانی هنوز
(چپل قیمت د دوارو جهانو ویلے دے - قیمت زیات کرو پہ دے م ارزان نئے) -
غرف دا چک کہ پورہ عالم شی خرو یہ بھترہ ده - او کہ دو مرہ نشی کولے
نز پہ قدر د ضرورت د یعنی تعلیم خام خاکول پکار دی - ضروری خبر سے دا
پنکھہ دی । - عقائد - معاملات - معاشرت - عبادات - اخلاق - د دے نہ پس
کہ بیا خوشک انگریزی وائی - او کہ بل خڑھ کار کسب نہ ده کرو - آناد دے - کہ د

چا استعداد بنئو وی فو دا سیه کتابونه هم ورته کتل پکار دی کنو بکنی چه د
ملحدانو د طرف نه په اسلام او مسلمانانو باند سے د اعتماد نو جوا بونه ور
کړی شوی وی (یعنی د مناظر سے کتابونه) دا طریقہ خود تعلیم یافتہ کسانو
د پاره ده - د بیه تعلیمه کسانو د پاره دا سیه چل پکار د سے چه یوه وسخ مقرر
کړی چه په هفتہ کښې یوه وسخ یو بنیه عالم په جات کښې عامو خلقو ته د دین
هونوری خبر سے بنئی او بنیه نئے په پوهه کړی - او د بسخو تعلیم دا سیه کیله
شي - چه گوم نارینه په جات کښې دینی خبر سے زده کړی - هغروئی د بیا په
کړی کښې هغه خبری - د چپن کورو نو بسخو ته بنائی - او هر وسخ د ورته د
دینی رسالونه اسانیه اسانیه خبر سے اور وی - یا په کوهد فعله کښې چه تعلیم
یافتہ بسخو وی نور سے بسخو د هغروئی ته راجع کیونی چه د کتاب ندوته
احکام او روی - په د س طریقہ به عامو مسلمانانو ته ضروری دینی تعلیم او زی
او نیکی بدی به او پیشنه.

پاتې شوہ د کم ھتئی یا بیه خوفی خبر چه سره د پوهه هم د گناه نه گان
نشی بچ کولے - فو د د سے علاج داد سے چه یو وخت مقرر کړی په هغه کښې داسوچ
کړی چه اللہ تعالیٰ موبن ته خومنه دیر نعمتو نه را کړی دی خومنه غتہ احسانو نه
نئے راسه کړی دی - او موبن د د سے په عومنی کښې خٹه کرو؟ - د اللہ تعالیٰ د
د سے احسانو نو شکریه خومنه ادا کرو؟ - او بیا داسوچ او کړی چه د حشمیلن
او موبن د اللہ تعالیٰ په حضور کښې پیش شوی یو - هغه رانه د چپلو نعمتو نو
او د هغه په عومنی کښې ز موبن د ناشکریو او نافرما نیو تپوس کړی - او بیا د
اللہ تعالیٰ عذاب رایاد کړی - د دو نیخ سرے لعبه او مارن لرامانان - د دوز خیا
چخه او نار سے سوره - اللہ تعالیٰ موږ تریه او ساتی په چنل فضل - په د غم
حالت کښې اللہ تعالیٰ ته په سجده پر یو جوئی - او په دیره عاجزی او مدت زاری
تریه نه د چپلو گناهونو معافی او غواړی - که په د سے مو عمل او کړو نو انشاء اللہ

تعالا په خو و سرحو کښه به مو په حالت کښه پير فرق راشی - بيا به په هر کار -
کښه د جامئ او ناجامئ خيال ساتئ -

او يو کار دا او کړئ چه د اله واله مصاحبات په مجلس کښه حاضرینئ
ليکن دا له صاحب چه ضروري علم نئ کړئ وي - که فزد سه هرسه دا سه
نيک سنه نه وي - فو د بنز کافن حالات او فسيحتونه ګورئ - او د عمل
کوشش په کوي - دغه د کم علمئ - بې ځتنئ او بې خوفئ علاج د چه
په د سه حالت مستقل پاڼه شئ نو په ارشاد - لَا تَمُونُ مِنْ إِلَّا وَآتَنَا مُسِّيلُونَ
به پوره پوره عمل او شئ - او من دعا او کړئ چه الله تعالی هونېن ټولوته د -
علم او نیک عمل ققيق را کړي - آمين .

بَلِّغُوا عَنِّي وَلَوْ آتَيْتُهُ، (بخارى)
قال رسول الله عليه وسلم

دعوات عبد رب

دریم جلد
لسم و عظ

تَرْكُ الْمَعَاصِي

(ظاهري او باطنی کناہونہ پریسوں)

له ارشاداً تقدیم حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھاونی حجۃ اللہ علیہ

خلاصہ

ارشاد دے دے باری تعالیٰ۔ وَذَرْ وَاظَاهِرَ الْأِلَاثُمْ وَبَاطِنَهُ طَرَانَ الدِّينِ
يَكْسِبُونَ الْأِلَاثُمْ سَيِّجُونَ بِمَا كَانُوا يَقْتَرِفُونَ مَا وَتَأْسِوْخَرْ كِنْدَ كِنَاهُونَ
هم پر یہی اور پیٹ کناہونہ هم پر یہی۔ جے شکھ خوک چہ کناہونہ کوئی صفوی
تہ بہ دیر زر دے سزا ورکرے شی)۔ دو مرہ خود تونجھے نہ معلومہ
شوہ چہ اللہ تعالیٰ دے مسلمانانو نہ دے هر قسم کناہوںز ترک کولو مطالبہ کوئی۔
او داد اللہ تعالیٰ پہ مسلمانانو غت احسان دے چہ موہن تہ نئے جبر را کرو
او داغت مصیبت نہ نئے بچ کرو۔ دے کناہ پہ کاروںو کہنے دے دنیا او آخرت
دواہر تاوان دے۔ پہ دے وعظ کہنے دے دے نقصان و ضاحت او دے
نہ دبچ کید و طریقہ بنیلی شوی دی۔

داو عظ حکیم الامت حضرت مولانا اشرف علی تھانوی⁷ دے کراچی بnar
دے سٹیشن جات کہنے پد (۲۵) ذی القعده (۱۳۲۹ھ) تقریباً یوہ کہہتہ۔
وخت کہنے کرے دے او مولوی سعید احمد تھانوی قلمبند کرے دے۔

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الحمد لله نحمدُه و نستعينُه و نستغفُرُه و نتوكلُ علَيْه و نفعُه
 بالله من شرور أنفسنا و من سيئات اعمالنا - من يهدِه الله فلامض لهُ و
 من يضلُّه فلامض لهُ و شهادان لا إله إلا الله وحده لا شريك له و شهادان حمدًا عبدُه و رسوله
 عليه الله عليه وعلى آله و أهله و أصحابه و أزواجِه و ذرياته و بارك و سلم - اهابعه
 فأعود بالله من الشيطان الرجيم - بسم الله الرحمن الرحيم - قال الله تعالى : وَذَرُوا
 ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ طَإِنَّ الَّذِينَ يَكِبُّونَ إِلَاسْمَ سَيِّئَاتِهِنَّ هَمَّا كَانُوا يَعْتَقِّلُونَ
 داوتا سو ظا هري کنا هونه هم پريدي او باطنی کنا هونه هم پريدي - یے شکہ
 خوک چہ کناہ کری هفری ته به دیر زرد خپلو عملو بغ سزا در کرے شي دایرو
 مختصر غوندے آیت دے په دے کبئے الله تعالیٰ چپلو بندیاون ته دیر غت نقصان
 نہ بچ کیدو حکم در کرے دے - د دے نہ اندازه لکھی چہ الله تعالیٰ په خپلو بندیاون
 خونه دیر مهریانہ دے - داخل هرجاتہ معلوم ده چہ الله تعالیٰ هیچاتہ محتاج
 نہ دے - او د هجٹھ کار د بندیاون په اطاعت موقوف نہ دے - د هجٹھ بادشاہی
 د دینا د بادشاہی په شان نہ ده - چہ ک رعیت نے تابعدار لوفر مانبردار وی دیو
 بادشاہی نے شتہ - کہ باغی او نافرمانہ شی نوبیا شے هیچ م نہ دی د دینا د -
 بادشاہی کار د رعیت په تابعداری چلپنی دیو ک دینا دی بادشاہ چپل رعیت
 ته دیں بنہ کار مشورہ در کوئی منداکوہان کیدے شی پچہ دے کبھی بدھی چلہ
 خہ فائڈہ دی - کم از کم داچہ رعیت رانہ خفہ او نافرمانہ نشی په بادشاہی

گئنے به کمزوری راشی او کار به خراب شی۔ لیکن دَ اللہ تعالیٰ بادشاھی دا یه
 دَ چه که قول بندیان په ایپ نافرمانہ شی ہم دَ هغۂ په بادشاھی گئنے یوہ
 ذرہ فرق نشی راتلے۔ دَ اللہ تعالیٰ قول صفات قدیم دی۔ دَ هغۂ زوال
 ناممکن دی۔ یعنی هغۂ ہمیشورا سے دی او ہمیشه بہ وی۔ ختمیدے نشی۔
 دغۂ شان مالک کیدل او حکومت ہم دَ اللہ تعالیٰ صفت دے او قدیم دے۔ نز
 په دے گئنے نہ زوال راتلے شی اونۂ تغییر۔ نز په دا یہ حالت گئنے چہ اللہ تعالیٰ۔
 موبن ته کوم کاربنی هغۂ گئنے بہ سراسر زمین فائڈہ وی۔ دا شک پکنے
 نشی کیدے۔ چہ دَ چیلے فائڈے دَ پارہ بہ یہ رانہ بنیلے وی۔ نز دے نہ زیانہ
 مہربانی بد نزہ خڑہ وی۔ چہ بے غرضہ موبن ته فائڈہ رارسوی۔ پہ دنیا گئنے
 کہ خوک چاٹہ خڑہ فائڈہ رسوی نز دَ چیلے فائڈے حیال یہ ہم پکنے ضروری
 لکھ مخکنے دَ بادشاہ خبرہ چہ ارشوہ چہ هغۂ کہ درعیت دَ بنیکرے خڑہ کارکری
 نز دَ چیلے فائڈے دَ پارہ او خنہ کارونز گئنے اگرچہ پہ ظاہرہ دَ هغۂ سریاخنغری
 نہ معلومینی۔ لیکن کہ غور په او کرے شی نز معلومیدے شی۔ لکھ یو حکیم چاٹہ
 دَ خڑہ هرف دَ پارہ نسخہ او لیکی نز پہ ظاہرہ یہ هغۂ ته خڑہ فائڈہ نشته۔ لیکن
 کہ غور او کرے شی نز په دے گئے ہم دَ هغۂ دَ فائڈے حیال راویتے شی۔ لکھ دا
 حیال یہ وی چہ دے جو ہم شی نو خڑہ بہ را کری۔ یا دا چہ شہرت برم او شی او
 نز خلق برم داروتہ راجی او خڑہ رقم بہ ترے وصولیزی۔ او کہ پیر دیندار
 رکا نز سے ہیئت طمع نہ وی ہم دَ ثواب طمع خوبہ یہ ضروری۔ او دا
 دا یہ غتہ غرف دے۔ چہ نز غرضونہ دَ دے پہ مقابلہ گئنے ہیئت نہ دی۔ اگر
 چہ دا حباب غرف نہ دے۔ بنۂ غرف دے خوبھر حال غرف خرد دے۔ بے غرضہ
 نیکی نشوه۔ او خوک دا سے رحمدل وی چہ دَ ثواب غرفی یہ ہم نہ وی خوبیکو
 کری۔ لکھ مور پلارچہ دَ اولاد پالنہ کوی۔ نز دَ ثواب نیت یہ ہم نہ وی
 اگرچہ اللہ تعالیٰ وساتھ ثواب وہ کوی۔ یا لکھ طبیب کہ چل ما شوم ته دارو۔

ورکپری او په دے کئی نیت هم نہ وی خوبیا هم دغرضی نہ خالی
 نہ دے - کم از کم دہاشوم په تکلیف حتمیدو چنل زرہ ته آرام رسوی
 او چنل دھنی تکلیف ختمول می غرض وی کوم چہ دہاشوم دتکلیف په لیدو
 ورتہ رسی - هم دغہ شان ک دیو بالکل ناشنا بندہ سره خرک خہ بسیکوہ
 او کپری په ظاہرہ پکنیہ ہیخ غرضی هم نہ وی - هم کم از کم داخردہ په د -
 انسانی ہمدردی په وجہہ چہ دھنہ په تکلیف ورتہ کوم دھنی کوفتو وو
 ھنہ ختمول می غرض وی - غرض داچہ کہ یو ھیں ھوبنیار سرے په کالونو
 سچ او کپری نزہم دا سے مثال نشی پیش کولے چہ یو بندہ بل بندہ ته خالی
 بے غرض خہ فائدہ رسوی وی - داخرو یور دخداوند کریم ذات دے - چہ یہا
 ته می ہیخ حاجت نشته - نہ می دمال ضرورت مشته نہ دجامے نہ دخہ
 شی نہ متأثر کیبی - دھر عیب نہ پاک دے دھنہ سراجت هم اختیاری دے او
 قھراو غصہ می هم اختیاری ده - د مخلوق په شان د انتقامی جذبے په وجہہ
 نہ ده - اللہ تعالیٰ دخہ شی نہ متأثر کیبی حکم نہ - چہ په ھنہ حاکم او دھنہ
 نہ نور و ریخ شے نشته - غرض داچہ د مسلمانانو باعقیدہ دادہ چہ په اللہ
 تعالیٰ باندے ہیخ شے غالب او مؤثر نشته - نزد ھنہ درحمت او مهربانی -
 معنی هم دافنے دا د چہ لکھ د موس پلار د مینے د جذبے نہ متأثر کیبی - بلکہ ھنہ
 په چنلہ ارادہ مهربانی کوی - نو ھنہ چہ کوہ مهربانی کوی ھنہ بالکل بے غرضہ
 ده - د جذبے د تسکین غرض هم پکنیہ نشته (لکھ د موس پلار په مهربانی کنیہ چہ
 وی) حکم چہ ھنہ دھر قسم احتیاج نہ پاک دے -

او گکوری کہ په دنیا کنیہ دوہ کسان دا سے وی چہ دیو بل ته خہ حاجت
 وی او دھنہ ورتہ ہیخ حاجت نہ وی - نو حاجتنی به وہ پسے گری د چنل
 کار د پارہ به ورتہ منتونہ کوی - او ھنہ بدئے په منہ هم نہ لکوی - او ھیں
 او گکوری - مخلوق قول اللہ تعالیٰ نہ محتاج دے - او دھنہ ورتہ ہیخ حاجت

نشته فوکه صفوہ ہم د مخلوق پہ د سے طریقہ چلید سے فو ہیچا تبہ نے توجہ
 نہ کولے۔ لیکن ھفہ دو منہ مہربانہ د سے چہ سرہ د دو منہ استغنا بیام زمریں
 د فائدے د پارہ احکام راستوں او موبن د نقصانی کارو فو نہ منع کریں (او
 صحیح لار راتہ بنئی) د د سے نہ زیاتہ مہربانی بہ نورہ خٹھ وی۔ د دخے وسیع
 رحمت تقاضا دہ چہ پہ د سے آیت کبھے نے موبن د چپل یو غتہ ضرورت نہیں
 کھری یو۔ فو موبن تھے احسان هنل پکار دی۔ حکمہ چہ دھن شریف طبع۔
 انسان دا طبی خواہش وی چہ خوک ورسہ احسان او کھی دھن تابعطا
 کوی۔ **الإنسانُ عَبْدٌ لِّإِحْسَانٍ**۔ (بندہ د احسان علام د سے مشہور خبرہ دہ
 خو عجیبہ خبرہ دہ۔ چہ د اللہ تعالیٰ د احسانو اور مہربانیو پہ بدله کبھے
 موبن زیاتہ سرکشی او زیاتہ نافرمانی کو۔ حالانکہ پکار داوہ چہ د دے۔
 احسانو پہ وجہہ موبن زیات تابعدار شو سے وے۔ او د کنا ہونزاونافرمانو
 نہ موخان ساقی۔ حکمہ چہ داد رحمت او مفترت آیتند د سے د پارہ نہ دی رغلی
 چہ موبن د چپل ابغا نہ۔ فکرہ او پہ نافرمانیو او کنا ہونو فورہ زرہ،
 شو۔ بلکہ د د سے وجہہ دادہ چہ ہر کلہ چہ رسول اکرم ﷺ علیہ وسلم
 د دیا تھ تشیف راوہو فو د دیا د جھالت او کفر او نافرمانو نہ پکہ وہ۔
 حضور اکرم ﷺ خلقو تھ د بخات حلیقہ او بنیلہ۔ فو پوھہ کسان پہ پوھہ شو
 او ایمان نئے راوہو۔ بیا نئے ہم پہ زرہ کبھے دا شک وو بلکہ ہیرو کسان
 خو چپلے رسول اللہ تھ عرفی ہم کھے وو چہ ہیں عمر ہو پہ نافرمانو تیر
 شو سے د سے دیں کنا ہونہ مو کھی دی کہ او سن پہ آخرہ کبھے ایمان راوہو
 نو خٹھ خیر بہ نئے وی۔ دھنے کنا ہونو سزا خربہ را کولے مشی۔ د د سے نہ بہ
 خنکہ خلاہینو۔ دوئی د اللہ تعالیٰ د وسیع رحمت نہ پورہ خبی نہ ہو۔
 او پہ شرک کبھے ہم حکمہ مبتلا مشوی وو چہ د اللہ تعالیٰ بادشاہی نئم
 د دیا د بادشاہیو پہ شان گنڈلہ او د اخیال نئے وو چہ یواحی بہ د د سے

دو هرہ لوئے دینا انتظام خنگ سنبالوی - نولکھ خنگ چہ د دینا بادشاہانز بیلو
 بیلو کار وغز د پارہ عملہ مقرر کری وی - دوئیم اللہ تعالیٰ سرہ نابان -
 او فعل - چہ لوئے خلائے خواہ دے - غتے غتے کارونہ هغہ چلہ کوی او
 نور وارہ وارہ کارونہ نئے دے وسرو خلایا نو ته حوالہ کری دی - د دوئی
 د دغے عقیدے تر دید د قرآن شریف پہ دے آیت کبھی شوے دے - اذار کبتوا
 في الْفُلُكِ دَعَوْا اللَّهَ مُحْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ط دکھ چہ پہ کشتئی کبھی سوارہ شئی من
 پہ اخلاص سرہ اللہ ته سوالویہ کری ا رسول اکرم د یوسپی نہ پوس کرے
 رو چہ ستاخو خلایاں دی ؟ هغہ ورتہ او وے اوہ یو پہ اسماں کبھی او -
 شپن پہ زمکھ - حضور ترے پوس او کھو چہ غتے غتے کارونہ خوک کری
 هغہ ورتہ او وے د اسمان خدائی - غرض دا چہ د هغونی دا خیال ووجه دا اللہ
 تعالیٰ بادشاہی هم د دینا د بادشاہانو پہ شان دہ هم دے خبرے د هغوی
 پہ نہیں کبھی داشک پیدا کرے وو - چہ د اسلام راویہ و نہ پس بهم زارہ -
 کنا ہونہ شہو بن پہ ذمہ باقی وی - او د هغے سزا بہ را کرے شی - نوبیا پہ
 اسلام قبلو کبھی راتہ خیرخہ شو - چہ شروپہ مذہب هم پریدو - موس پلار
 چنل چنلوان هم راتہ پاٹتے شی - او د سزانہ هم بچ نشو - د هخونی د دے -
 شک لرے کو و د پارہ دا آیت پاک نازل شو - قُلْ يَا عِبَادَيَ اللَّهِ أَمْرُ فُرُوا
 لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ - یعنی اسے محمد ﷺ علیہ وسلم حُمّا بندیا نو ته او ویہ
 چہ د اللہ تعالیٰ د رحمت نہ ما یوسہ کیزی مہ - تاسرو توبہ او باستی هغہ بد
 درتہ پرل کنا ہونہ معاف کری پہ توبہ کبھی خاصیت دا دے چہ کنا ہونہ پہ
 معاف کیزی - اگر چہ د ہرے کناہ د معافی طریقہ بیله بیله د کومو
 پورے تفصیل چہ د شریعت پہ کتابو غز کبھی موجود دے نو د رحمت د آیتوفز
 مطلب دا دے چہ د غمزدہ نسرو غز تسلی او شی - نہ دا چہ عام خلق پہ -
 کنا ہونہ شریات شرہ وس شی - چہ کناہ بہ کو و او توبہ پہ او باسو معاف

کین ھا بد).

غرض دا چه درجت ڈذک په وجہه موبن: ته نیات تابعدار و فرمانبردار
کیدل پکار دی۔ په دے آیت کبھی اللہ تعالیٰ په موبن: باندھے غتہ احسان
او سرحمت را کرے دے چه په یو غتہ نقصان نئے خبر کری یو چہ ھان ترے
نه او ساقو۔ اللہ تعالیٰ فرمائی۔ اسے مسلمانانو ظاہری گناہ ھم پریدئ اور
باطنی گناہ ھم پریدئ۔ ڈظاہر او باطن دواپو په ڈکر کبھی اشارہ ده عموم
نه یعنی هر قسم گناہومن پریدئ۔ دا منی شوی خبره ده چه ڈا مرھیغم
ڈوجوب ڈپاره راخی نو هر قسم گناہ ترک کول واجب شو۔ بیا لفظ ڈاشم
(گناہ) فور ھم ڈوجوب تاکید او کرو۔ یعنی ڈکوم کارچہ پرینبول واجب
شو۔ نو ظاہرہ ده چد ڈھنگ کول گناہ شوہ۔ او چہ ڈھنخ سره لفظ ڈگناہ
ھم او ڈیلے شو۔ نو ڈنہ کولو فور ھم تاکید او شو۔

غرض دا چھند نقصان ڈکوم خبر چہ موبن: ته را کرے شوے دے گناہ ده
که ڈچا شک وی چہ موبن خو په گناہ کبھی خٹھ نقصان نہ وینو۔ نہ پر خٹھ
سزا را کولے شي نریا دلرئی په دینا کبھی دوہ قسمہ خلق دی۔ یو خو خٹھ
خلق دی چہ وجلان نئے صحیح نہ دے۔ او ڈگناہوں نقصان محسوس کولے
نشی۔ هغوي ته خرد اجواب دے۔ چہ قرآن شریف او احادیث کبھی او گوری
چہ گناہوں ڈپاره په آخرت کبھی خنک سزا کافی مقرر شوی دی۔ لکھ چه ارشاد
دے۔ سیعین ون تما کانٹا یقتن فون۔ یعنی په آخرت کبھی به دین زر سزا
وارکرے شي۔ نو آیا دا آخرت کبھی سزا خٹھ معمولی نقصان دے۔ او گوری
که خٹھ دیناوی نقصان نئے تاسو ته معلوم وئے نو بیا به موورۃ ضرور
نقصانی کار ویلو۔ نو ڈآخرت سزا خو ڈدینا نہ سخته ده داخو غتہ۔
نقصان شو۔ ڈدینا په نقصان او ڈآخرت په نقصان کبھی دافق دے۔ چہ
ڈدینا نقصان هر خورمہ که دین وی۔ خو خٹھ نہ خٹھ ڈفادعے اپنے پکھی ھم

وی۔ لکه کہ چاٹہ خڑھا مالی تاوان اور سی۔ نو داخوڑہ د فائدہ ہے خبرہ دہ چہ عزت نہ نہ وی خراب شو ہے۔ اور کہ یو تکلیف چاٹہ اور سی نو د ہمدرد دی د پارہ ورسہ لس ہمدرد دان موجود وی۔ لکہ موہر پلاں اور لادا و دوستان وغیرہ (لیکن د آخرت تکلیف د ہر چا پہ چپل سُردہ ہیشوک ورسہ ہمدرد دی تہ نہ وی او زکار)۔ اور یو بلہ خبرہ دادہ۔ چہ دینا کبھی پہ دغمہ شان تکلیف کبھی نہ، دین خلق ہم گیں وی۔ پہ دے ہم دینہ تسلی کینی۔ مشہور دہ۔ **آل بیتِ امیر اَذَا عَمِّتْ حَفَّةٌ** (تکلیف چہ عام وی نہ سپک شی)، اور افطری خبرہ دہ۔ چہ د ہم جنسو پہ موجود کئی کبھی اکثر پہ درد اور تکلیف کبھی یو قسم مزہ اور خوند بنکاری۔ لکہ چہ ویلی شوی دی۔

پائٹہ در زنجیر پیش دوستان پہہ کہ بابیگانگان در جوستان د دوستانوں پہ قید کبھی اور سیدل د پیں دو سرہ باعث کبھی کو زید و نہ بنہ دیا۔ بیا کله کله د دنیاوی تکلیف د لہے کیدو خڑھ اسباب ہم پیدا شی۔ کہ تکلیف پہ ختم نشی بیا ہم یو قسم تسلی پہ او شی۔ کم از کم دو ہو اوشیاچہ د برداشت کرو طاقت پیدا شی۔ پہ سخت تکلیف کبھی ہم خوب راتلل د دے دلیل دے چہ دا تکلیف د برداشت قابل دے کله خیال بل خوالا پر شی اور د تکلیف احساس کم شی۔

غرض دا چہ د دنیا د تکلیف نہ کمیدو د پارہ خو خڑھ نہ خڑھ اسباب شتی لیکن د آخرت عذاب دا سے سخت دے چہ د راحت اور کمی محسوس سیدلو پکبھی بوئٹھ ہم نشته۔ د آخرت د تکلیف اندازہ د دے نہ او لکر گئی چہ حدیث شریف کبھی راجی یو سری تہ بے دویں کم عذاب ورکن لے شی هرف د اور پیزار بہ ورقہ پہ بنپو کر سے شی۔ لیکن د ھنچ د تاٹ بہ داحال وی چہ د سرما غزہ بہ یو لکم د کھتوئی پیشینی۔ اور د ھنچ بہ داحیال وی چہ زمانہ نیات عذاب کبھی بل ہیشوک نشته۔

آیا دا معمولی نقصان دے ۔ کہ اوں وہم یقین نہ کینی فراز میبنت کپاره
 یوہ گوئے اور ته رس وہائی چہ پستہ در ته اولنگی د دوزخ اور د دنیا د اور نہ
 او یا چندہ زیات تیز دے ۔ چہ دے اور کبئے خوک میں سیکنڈ گرتہ نشی نیولے ۔
 نہ د دوزخ په اور کبئے بہ کالونہ خنگہ تیر کر کے شی د اور کالونہ پھٹ پریدہ ۔
 صرف یوہ وسخ هم گرانہ دہ ۔ خنک چہ د قیامت یوہ وسخ د دے دنیا د زرو
 کالونغ برابر دہ ۔ لکھ چہ ارشاد دے ۔ *وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ اللَّهِ كَالْفُ سَنَةٌ قَمَا*
 تَعْدُدُونَ ۔ ۱ بیسے شکہ یوہ وسخ د اللہ سہ د ستاسو پہ شمار (یعنی د دنیا پہ
 حساب، د زرو کالونغ برابر دہ ۔ پہ دے خبرہ بہ شاید چہ خونہ خلق حیران شی
 (چہ یوہ وسخ بہ د زرو کالو برابر خنگہ وی)۔ او ممکنہ دہ چہ بوی تعلیم یافتہ
 خلمنی وسپور سے او خاندی (انکار ترے او کھی)، لیکن دا د تعجب خبرہ نہ دہ
 خنک چہ پہ دے دنیا کبئے هم پہ نئی درجے عرف البلد کبئے یوہ وسخ د شپری
 میاشتو برابر دہ فرچہ پہ دے دنیا کبئے دوہنہ لوہیہ وسخ شتمہ فرکہ پہ
 آخرت کبئے د زرو کالو برابر وسخ وی نہ دے کبھے د نہ، فنلو خڑھ جبو دہ ۔
 خنک چہ نئی درجے عرف البلد هم د دے دنیا یوہ حصہ دہ نوچہ دیویے دنیا
 پہ حصر کبئے دوہنہ فرق موجودہ دے فرھکلہ چہ هغہ عالم د دے نہ بدل دے
 نوکہ د دے نہ زیات فرق پکنہ راغلو نزخہ د حیواناتیا خبرہ نہ دہ ۔

غرف دا چکہ پہ قیامت کبئے چاتے دیویے وسخ سزا وہا کر کے شی فوہفہ
 پہ مقدار کبئے د دے دنیا د زرو کالو سزا برابر دہ او پہ کیفیت کبئے د دے
 نہ هم زیاتہ دہ ۔ بلہ دا چکہ پہ دے دنیا کبئے خو خوک هدرد او غم خور ہم وی
 چہ ہیوہ تسلی پہ کینی ۔ لیکن پہ آخرت کبئے بہ دیو بل د تپوس هم خوک نہ
 وی ۔ حلہ خوبہ ہر سپرے پہ چنل غم کبئے اختہ وی او ہر چاتے بد چنل تکلیف
 د قولو نہ زیات بنکاری نو د بل تپوس بہ خڑھ او کھی ۔ داخو د هغہ چا ۔
 حال وو چہ بنہ سزا اور کر کے شی ۔ او خلاۓ ہہ کرہ کہ خوک آبیدی عذاب

کښه گیں شو - نو بیا خو پیره تباہی ده - بلکہ چه هلاته خو بیا هر گئے هم نشته چه ده -
تکلیف منه خلاصی شی - بلکہ دا حالت به وی - **كُلَّ مَا نَفِقْتُ جُلُودِيَّ لَنَا هُمْ جُلُودًا**
غَيْرَ طَالِبَةٍ قُوَّةُ الْعَذَابِ طَ (کله یئے چه خرمی اوسوزی نو موږن به بلد نوی خرمی
و ساکھرو چه ده عذاب خوند خکی) .

نو عجیبې خبره ده چه مسلمان ده دینا معولی تکلیف خو تکلیف گنڑی او دخان
پیچ کولو فکر کوي - لیکن د آخرت د غمتو تکلیفوونه هله و خیال نه ساتی - (د آخرت
و، مرثیه هیچ غم نشته) .

دا جواب خو ده هفه چا د پاره وو د چا چه وجدان خراب دے د کناه نقصان
منه محسوسوی - او د وجدان د خرابیدو وجهه اکشداری - چه د کناه دا خاصیت
دے چه د بندہ د عقل او فطرت سلامتیا خرابوی -

لیکن د کومو کسانو چه فطرت سُم دے د هغوي د پاره د دے سوال چه « په
کناه کښه خه نقصان دے » - جواب داده - چه د آخرت د سزا نه علاوه په دینا کښه
هم په کناه کښه نقصان شته - لیکن هوبن د چنلي بې عقلی په وجهه ورتہ خیال ده
کرو - بلکه هغه نقصان یئه فائده گنزو - د دے تفصیل درته بنیم لیکن اویلو
مثال درکوم - مشهور ده چه یو غیر ملکی کم عقل هندوستان ته راغه وو
د یو حلواٹی په دکان تیزیدو - د هزیدارو میتهايانو خوشبوئی په اولنکیده نو
تینګ ورتہ نشو پیسے خرو سو وسے نه - هم دغه شان یئه ترے نه یو لپه راډک
کړه او په مخه سوان شو - حلواٹی د پولیس سپاھی ته شکایت او کړو - هغه
سرے او یورو - خود اخیال یئه او کړو چه د یو سه لپه خوبنو د پاره به یئه خدء
تامنہ کښه چالان پیش کوي - مقدمه او پیشئی به کو سه خودلتہ خه معمولی
سزا وړکړه - چه بیا دا سه نه کوي - هغه په خرسو کړو - واره وړ پیسے شو
تیم یئه وړ پیسے د نکولو - په دے شان یئه د هغه بنار نه او شهلو - هغه چه
و هن ته لارهو - چا مرے ټپس او کړو چه هندوستان خنګه ملک دے - هغه

وہ تہ او وسے بسہ وطن دے خوازنه و رکبئے هفت دی۔ دخ رسولی او د
وہ فوج او نغارے مفتی دی۔ فو خنگہ چہ دغے کم عقل داد شرم کارچل
عزت او گنپلو او وہ باندے خوشال وو۔ دغہ شان موبن ھم یو۔ چہ کناھو
د تکلیف او نقصان کارونہ دی او موبن شے خوند فاک گنھو او وہ تہ خوشالیو
او نہہ ٹھی یواٹی پہ دے مثال نہ پیدم ، بلکہ پیڑھیقت در تہ بنیم - تاسونجھو
او دغہ غور کولو طریقہ داده۔ چہ کم دیناوی خین و نہ چہ تاسو تہ خوند
ناک او بنامستہ بنکاری۔ بن غوندے د هنے پہ مختلف حالت باندے ھم غور
او کری۔ هله بد تاسو تہ پتہ او لکھی چہ داظاھری خوند او فنہ پہ حقیقت
کبئے تکلیف او نقصان دے۔ ز موبن د ادرائی د غلطی اصل وجہ دادہ -
چہ موبن د دے دیناوی سازو سامان مقابل حالت لیدلے نہ دے۔ اورا
قاعده د چہ آلا شیاء تعرف باضدا دھا۔ د هر خین حقیقت د هنے د مقابل
پہ لیدو معلومیدے شے) او کوری کوم چیندھ چہ د ڈنلہ پہ ختو ان خروں بین
کبئے پیدا شوے او لوئے شوے وی۔ هغہ تہ دغہ سخا او بہ صفا او دغہ وہ کچھ
ڈنلہ لوئے شے بنکاری۔ هغہ تہ د سیند د صفا سپینو او خوبندا او بوجھیت
او د سیند د او بور د ڈیر ولی خٹہ پتہ لگیدے شے۔ خو پورے چہ د دے -
ڈنلہ نہ راویتے نہ وی۔ موبن ھم د دیناوی سازو سامان پہ دے تیروکبئے
پیدا شوی یو او چہ ستگھے ھونگی دلی دی۔ ھم دغہ وینو بل طرف راتے
علوم نہ دے فو د دے پہ بنتہ او بد بد خنگہ پوھہ شو۔

د امتحان د پارہ یوہ هفتہ د هر قسم کناھو فونہ خان بچ کری۔ د دینا
د خرسو قونو د پارہ بل خٹہ انتظام او کری۔ او دغہ یوہ هفتہ د اللہ پہ -
عبادت ذکر او تلاوت کبئے تیوہ کری۔ حوف یوہ هفتہ پس بیا د چل نہاد
حالت او لکونری۔ انشاء اللہ پہ زیر کبئے به د خوشالی او تازہ کھی یو بجھیہ
حالت بیا مومنی د دے هفتہ نہ پس بیا چل نہ وہا حالت تہ راشی۔ فودوہ

و رخ پس بیا د چنل زرہ د حالت اندازه واخلاقی چه هفته هفتہ خنکه وہ او
او س خ حالت دے - واللہ تاسو ته به صفا معلومہ شی چه هفہ وخت د
اطمینان او راحت و او دا وخت د پریشانی او تکلیف دے - هنخ کنیے
خوند او مزہ وہ او دے کنیے تکلیف او مصیبت دے - د دے عبادت د
هفتہ نہ پس به ورتہ پہ کناہ کولو دا سے تکلیف رسی لکہ پہ زرہ کنیے چه -
مو ستئے بنخینی قسم پہ خدامی خوک چہ حان د کناہ نہ پچ ساتی - هغوي
تہ بیا پہ کناہ کولو دیں سخت تکلیف رسی بلکہ بے ضرورتہ یونافرمانہ میں
پہ ناستی او خبرو کولو هم پریشانہ کینی -

اوکہ خوک بے حمتہ دا زمینت هم نشی کولے او یوہ هفتہ هم عبادت
تہ حان نہ شی او نہ کارو لے - نو هفہ تہ وايم چہ پہ دے چنل موجودہ حالت
غور او کرہ - چہ خ وخت کنیے د زرہ پہ اطمینان او سکون هم وی که هروخت
پریشانہ او پہ تکلیف کنیے وے - کہ دا اندازه هم نشی لکولے نو بلد آسانہ -
طريقہ دربنیم - د اللہ والرؤ مجلس تہ ورخ او گورہ چہ پہ آرام و راحت کنیے
د هغوي خ ح حال وی او پہ تکلیف او مصیبت کنیے نہ خ ح حال وی د اللہ
والله نہ مطلب خاصی هخ کسان نہ دی چہ بال پچ ھیخ نہ وی د دینا
سر ھیخ تعلق نہ لری او قول وخت نے عبادت تہ وقف کرے وی - بلکہ
ھفہ خلق دی - چہ بال پچ نہ هم وی د هغوي د نفقہ او ضروریا ترغم
هم کری - لیکن اصلی محبت نے خالق اللہ سر وی ، نہ تہ به او گورے چہ
پہ مصیبت او راحت دواپو کنیے د هغوي حالت یوشان وی - «کہ هرجہ
ان دوست میرسد نیکوست» - (چہ د دوست د لاسه چہ خ او رسی -
قول بنہ وی) -

واللہ چہ یں بن رکٹ ته چا یں دیرہ قیمتی من غلرہ را راستله - چہ هفہ
تہ او رسیده نہ او نے وے - الحمد لله - بیا ورتہ خو ورخ پس یو خادم

چه تکلیف په نئه رائی - بلکن نه دا ایم چه هفوئی په تکلیف کتھے پریشان کیجن گاند -
 ده هفوئی ده تکلیف مثال دا سے دے - لکھ فرض کمھ یو سپرے په چامن وی
 او دینه موہ نئے هغه محبوب چه دے شے دلیدار ماں وو ناخاپی راشی او
 ده ته قرغایه وی - او بنه زور و رکھی - دے غریب خود فراق غموض
 فوج تیلے کرے وی او محبوب ٹې بشٹکرہ او ترو تازہ وی - دو مرہ زوره -
 ور کھری چه ده پیشتھی او بریخی او سینه ٹې بشہ در دا ور کھری - ناخاپه
 ده رقیب را بنکاره شي - او هغه محبوب ده ته او وائی که ستاسینه خوبی وی
 چه تا پریدم او ستار قیب غاره باسم - نر تاسو غور او کھری چه داعاشق به
 ور ته خد جواب ور کوی ؟ - ظاهره ده چه ور ته به وائی : -

نه شود نصیب دشمن که شود هلاک تیخت - سر دوستان سلامت که تو خبر آن عائی
 دشمن د خلاۓ دو مرہ خوش قسمتہ نئ کھری چه ستا په قمر قتل شی - دوستا
 د خلاۓ ژوندی لری چه ته په چلے قمر از ماۓ) - او دا به وائی ؛ -

اسیرت نه خواهد رهائی ز بند شکارت نه جو یه خلاهی از کمند
 ، ستاقیدی، د بندہ خلاۓ نئ غواری او ستا شکاره جال نه و تل نئ غواری)
 او دا به وائی ؛ -

گرد و صد زنجیر آری بگسلم غیر زلف آن نکارے دلبرم
 دکھ دوہ سوہ زنجیروند را پرے او به نئ شلوم - لیکن ده غه محبوب چه چھان نھی شے
 وہ پرے دے ده زلفی تار نئ شم شلوی) -

نو هغه عاشق ته به جسماں تکلیف ضرور وی - لیکن نھی به شے په دے تکلیف
 خوشاله وی - بلکه په خوله به هم وائی .

نکل جائی دم تیرے قدموں کے نیچے یہی دل کی حسرت یہی آرزو ھے
 ، ساد چه د ستا په بنپوکنہ او ونچے - دغیرم د زمہ ارعان او دغیرم خواهش دے)
 نو بنز کانن ته م ظاهري جسماں تکلیف ضرور رسی او غموض په رائی - لیکن

ده هغرنۍ نړونه په اطمینان او راحت ووي - پريشان کيږي نه - اوس به پوهه
 شری نې چه ګنډکار خنګه په تکلیف کښه وي چه هر وخت پريشانه او بې آراءه وي
 هیڅ وخت کښه یه اطمینان او سکون په فضیب کښه نه وي - د اخوی ده
 د دیناوی مقاصن او د آخرت عذاب وړ باندې زیات ده - او د ده نه علاو
 وړمه په د دینا کښه یو تکلیف بل هم وي - لیکن فرق دا ده چه دا تکلیف سبستی
 ده د ګناه کړلو په وخت کښه او هه د ګناه نه بن سو ستو راهی - او هه
 تکلیف دا ده - چه څو هر ګناه کرو نکی چه دی - هیشه په خڅه نه خڅه اسغانی
 آفت کښه را ګیرېښی - لکه اړ شاد ده - **أَوَلَآ يَرَى فُتَّاتَ أَنَّهُمْ يُفْسِدُونَ فِي كُلِّ عَامٍ**
مَرَّةً أَوْ مَرَّاتَيْنِ شُعْرًا لَا يَسْتُرُ بُؤْتَ وَلَا هُمْ يَدْكُرُونَ ط ، آیا دوئی نه ويښی -
 چه دوئی باندې هر کال یو څل یا دو هر څل آفتونه راهی - لیکن دوئی بیا هم
 نه، فمع کینی او نه، قرسے عبرت اخلي، - آسغانی آفتونه په خلقو راهی خو دا
 خیال هیڅوک نه کوي چه دا آفتونه نړونې د ګناهونو سزاده - بلکه په دا سه موقع
 اکش خلق وائي - خدامه خبر چه خڅه ګناه رانه شوی ده چه دا سه آفت کښه را ګير
 شو - د دوئی د ده خبر یه نه معلومېښی چه دا خو قول منی چه آفتونه د ګناهونو
 په وجہه راهی - لیکن حیرانتیا صرف په ده جبهه بنکاره کوي چه نړونې نه کومه
 ګناه شوی ده؟ - او نه د خلقو په ده حیرانتیا حیرانتیم - چه په موږن کښه
 دا سه خوک دی چه هر وخت به په خڅه نه خڅه ګناه کښه مبتلا نه وي د ګناه نه
 په خوک دی؟ - نو هر کله چه نړونې قولونه هر وخت ګناهونه کېښی - نو
 بیا خون حیرانتیا په ده جبهه پکار که چه موږن د آفتونه نه په ویلی یو - په موږن
 خو هر وخت خڅه نه خڅه آفت راتله پکارو - بهر حال دا ثابته شو چه د ګناهونو
 په وجہه په د دینا کښه هم پريشانی او آفتونه راهی او د آخرت عذابونه خونې جدا
 دی - او س دا الله تعالی ده سامت ته او هکوری چه هوږن ته د ده نه قولون تکلیفون
 نه د بچ کیدو نسخه بنانی - فرمائی - **ذَرْرُوا غَلَاءِهِ إِلَّا شَمْ وَبَاطِنَةً ،** ظاهری -

حکنا ہونہ ہم پریدی اور باطنی ہم، مزد دینا اور آخرت د فارہ و تکلیف نہ فوٹھ بہ۔
پچ شئی۔ او گنوری اللہ تعالیٰ د خورمہ غنتی تکلیف نہ پچ کرو۔ ا هاد من
و عظام د پارہ دا آیت خکھ خوبن کرو۔ چہ پہ دے بارہ کبھی موبن یول۔
قسم قسم غلطی کرو۔ دیں خلق خو ہلو د دین خند پروا نہ کروی اور پہ
دے خیال کبھی دی۔

اب تو ارام سے گذرتی ہے عاقبت کی خبر خدا جانے۔
داوس خو مورخت بنیہ تیریں ی د آخرت نہ خدا نہیں؟ خبر دے چھڑ بہ وی
یعنی د دیرو داخیال دے چہ دے دینا کبھی خوشوند بنیہ پہ عیش و آلام تیر
کری۔ پہ خان ہیث پا بندی مہ منی۔ پہ آخرت کبھی بد کتے شی هر خند چہ وی۔
بنجھی کہ یوسرسے د زھرو دک لہوان درکری نو ھفہ وخت بد ہڈ دے
قول عمل او کری۔ ا چہ اوس خو لہوان او خورہ د صبانہ خوک خبر دے
چھڑ کیبیں ی۔ نو آیا ستاسو پہ خیال قیامت د صبانہ لریے دے؟ اوس خلوہ
بیجے دی تر صبا خلوہ و بجو خو خلیریشت گوہنتری مہلت شتہ۔ لیکن د مرگ
خو ہیث نیتیہ نہ دہ معلوم۔ د خلیریشت منتو مہلت ہم یقینی نہ دے۔ خوک
خند خبر دی کہ ہم دغہ ساہ مو آخری ساہ وی۔ دیں خلق پہ دے خطایکری
چہ اوس خریا خوان او یا بنیہ تکرہ یم مرگ بہ چیری اسائی۔ لیکن دیرو خلق تہ
داسے ناخاپی مرگ راشی چہ د خانہ خبر ہم نشی۔ پہ کاپنور کبھی یوسرسے کورہ
را نشوتو۔ رو تھی یہ او غربنستہ چہ بی بی وہ تہ سرو تھی راویہ دے بیا می
پسروت وو۔ غرفہ دا چہ د مرگ ہیث وخت نہ دے دے معلوم۔ پہ سرو غ رنھو
اوہ سرو خوان نہ وی۔ او فریض کر کہ د چاعمر سل کالہ شی ہم خند دا سل
کالہ بد ہم داسے تیر شی لک یوہ ورخ۔ د پہ عمر مریدل نشتہ۔
د حضرت نوح علیہ السلام عمر تقریباً پنځلس سره کالہ وو۔ خر چه۔
عزرا ایشل اترے یہ پوس او کرو چہ تاتا د دینا شروند خنگ بنکاره شو۔ نز عغا

و هر ته او فرمايشل - لکه دَ يو کور چه دوه و هر ونه وي په يو ور را منځه او په
بل ته او ونځه - که په دسے هم نه پوهينه نو خپله فک او کړئ په دسے جمع
کښه اکثر خلق د خلو پېښتو پنهنخو کالو وي - تاسو په چېل عمر غور او کړئ
داسه به درته بنکاري لکه پروښه و سخن مونږيکه لرمه ګنډ سخته غلطی ده -
مرکن چه کله راشی نو دا چېل عمر به درته داسه بنکاري - لکه چه اړ شاد ده
قالَ كُمْ لَيَشِّمْ فِي الْأَنْفِيِّ يِسِّيْنَ قَالُوا لِبَشَا يَقِّمَا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَتَثْلِيْلُ الْعَادِيْنَ ط
و هرند به پوس او شی تاسو په دنيا کښه خو مره کالونه تير کړي دی - هغرنی
به وسته او وائي مومن خربه يا يو سخن تيره کړي وي یاخه کمه (اوږښتیا
خرداده چه مومن ته ياد نه دی، د شمارکوونکو (پوهه کسانو) نه پوس
او کړئ) - (او سخو طبعي عمر ونه کم شو د پخوانه عمر ونه ديره دين وو) نه
خيال او کړئ چه هغرنی ته هڅه چېل دين عمر دیو سه و هرځه نه هم کم بنکاري
نو بيا په خدا د مرکن لرمه بنکاري - غل چه غلاکړي نو قيد او جيلخانه
و هرته دينه لرمه بنکاري خو چه را ګيرشي من بيا و هرته فزو بنکاره شي - نو
داویل چه او من عيش او کړئ د صبا نه خدا شئ خبر ده -

صاحباني اخذ ائمه حنفی یقیني خبر دهه لیکن خوک چه الله تعالیٰ پوهه کړي
دي هغرنی هم خبر وي - (چه د ستاسو د دهه عيش انجام خه دهه) - یو مریض
که او وائي طبیب به خبر وي چه په دهه خواراک خو هر کښه هاته خه نقصان دهه
منته به وسته او وائي چه سووچه ! طبیب خر خبر دهه خو چه ته شئ منع کړئ
ئه نو او سخو ته هم خبر شو سه - چه د آخر اک د رته نقصان دهه - نو پوهين
تره او ګړه - من د غه مثان د آخرت د حال نه الله تعالیٰ خو خبر دهه خو چه
مومن نه شئ او بنیله چه دا کار و نه آخرت د پاره نقصان دی نو مومن هم تره
خبر شو چه د دهه کار و نو انجام خراب دهه - نو بيا غفلت او په هکنا هونو جرلت
څه پکار دهه ؟ دين خلق چه دنيا پسي شوي دی نو خکه چه مرکن او آخرت شئ

هیو دے - حکم چه په حدیث شریف کئیه راغلی دی - اکٹیئندا ذکر ھاذم اللذات
الْمَقْتَ - دَدِ دِيَنَا دَخْرَنَدِونَقَاوِنَزِو خَتْمَوْنَكَ شَيْءَ يَعْنِي مَرْكَ دِيرَدِير
یا دُونْجَی، هر مسلمان ته پکار دی چه همیشه دَهْرَکَ مراقبه کوی یعنی دَ اوده
کیدو په وخت کښې د هره وسخ دا سوچ کوی - چه مَرْكَ خورا تلویکه دے
او چه راشی نز دا عال، دولت، نوکران چاکران، سازو سامان هرڅه به رانه
پانه شی یواشی به قبر تدھم او هلت به رانه تپوس کینی او په قول شروند
کنه چرم خن دیک او بد کپی دی - دهه قولوبه راسه حساب کینی اعلام
سیوطی فهایی - که خوک په توڑ نړحایه ناخنی شی نو دومنه تکلیف ده
نشته لکه د ساه ختو په وخت کښې چه وی - او داخو خرگنده ده - لب غوندے
یو چیل نزے ویسته را کابنی چه خومنه درد کوی نو چه فربنته درنده قول
بدن نه سروح ساکابنی نو خومنه تکلیف به ملے وی - دغه شان بیا د حشر
نشر د وسخ سوچ او کپی چه دَالله تعالیٰ په دربار کښې ولاړیو او دیوے
یو سے ذرے بینکنی او بدئی حساب راسه کینی نو خنډه حال به هووی - دا
سوچونه چه کوی نو د دینا نه به هوښه موږه شي - خامطلب دا هرگز نه ده
چه د دینا کارو بار، تجارت، زراعت یا کارکسب پریله ی - بلکه مطلب دا
دے چه دینا پورے دا سے نه ټهه تهی چه حرام حلال نه کورنځی خوفال
راجمع کوئی - یو ناصیح ولی دی -

کل هوئیں اس طرح سے ترغیب دیتی تهی مجھه - خوب ملک روس اوږد کیا سر زینه ھیں
گر میں هوتکیا عشرت سے کیجئے نندگی - اس طرف آواز طبل او د هر مدائے کوئی
صح سے تاشام چلتا هومئی ګگون کا دور - شب هولی تو ماہرو یوں کا کارو بوس
(پیون راته هوئیں دا سے ترغیب را کولوچه د روس او طوس ملکونه خوهو
بسائسته دی - کوئی د رسی نو د عیش عشرت شروند تیر کړه - چه یو
طرف ته د تبل آواز او بل طرف ته د ګونکرو شرکا وی - د سحرنہ تر

هابنام د شرابو د ورچلیانی اوچه شپه شی نو د بنائسته جینکو سره غاره
غتئی پروت وسے، -

داحنزشوہ د ھوس و ینا مخکش ناصح خڑ واتی۔

سننے ھی عبرت یہ بولی اک تماشہ میں تجھے۔ چل دکھاوند ترجو قید آز کا محبوس ھے
لے گئی کبار کی گور غریبان کی طرف۔ جس جگہ جانِ تمنا سو طح ما یوس ھے
مرقدیں دو تین دکھلا کر ککی کہنے مجھے۔ یہ سکندر ہے یہ دارا اور یہ کیکاؤں ھے
پوچھہ تران سے کہ جاہ و حشمت دنیا سے آج۔ کچھہ بھی ان کے ساتھہ غیر از حسرت و افسوس ھے
د عبرت چہ دا خبر ہے واور ید سے نر راتہ ٹے او وسے تہ خو د حرص پہ قید کہنے
کیں ٹے راحہ راحہ چہ یو تماشہ درتہ او بنیم۔ ناخاپہ ٹے قبرستان تہ بو تلم
کوم خائے چہ سروح دیں خفہ او پیشان شو۔ دوہ در سے قبرونہ ٹے راتہ
او بنیل وسے چہ دا سکندر دے، دا دارا دے او دا کیکاؤں دے، ددرے
واپو غتو بادشاہانو نہ ٹپس او کھڑ چہ د دنیاوی بادشاہی او شان و شوکت
نه ورستہ نتی یہ دارمان او افسوس نہ نور خڑ پاتتے دی۔

او گوری دغہ د دنیا د شان و شوکت حال دے۔ غتی غتی با دشاہان
لاہو نت ٹے نوم او نشان ھم نشتہ۔ عجیبہ خود ادھ چہ د بادرشاہانو هغہ۔
قیمتی تاجونہ لاہو ورک شو۔ لیکن د بن رکھا ان پیزار ھم د برکت د پارہ
محفوظ سائیں شو ہے دے۔ د د سے نہ د دنیا د طلبکارو او د حق د طلبکارو د
قدر او عنزت اندازہ او لکھی۔

(۱) - نو یوہ کمنوری خون، موبن دادھ چہ دین تہ مو توجھہ نشتہ او کہ
خڑ لبند نو یوہ نشتہ هغہ ھم یے قریبہ دہ۔ عقل او شریعت دوارہ داغواری
چہ د جلیب منفعت (فائڈہ حاصللوو) نہ دفع مفترث (د نقصان ندھان سائل)
دیر ضروری دی۔ لکھ د طبیبا نق پہ دے اتفاق دے چہ پر ھین د دارونہ۔
زیات ضروری دے۔ نو من صبا کہ خوک دین تہ توجھہ کوی فر پہ ذکر او

و ظیفون و لکوی کوم چه دفع یعنی ثواب کارونه دی - او دغنه ته من صبا
 دینداری ویله شی - ویله شی چه فلاٹه داسے دیندار دمے - روزانه قرآن
 شریف ختموی او قله مشپه نفلونه کوی - نه دام، وایم چه دا دینداری نه ده
 په چپل خائے دام هنرومری کارونه دی - لیکن دکناه دکارونونه بچ کیدل
 د دسے نه زیات ضروری دی - ذکر او نفلونه دجلب منعوت په درجه کښې دی
 چه ثواب گتیل دی - او دکناه نه بچ کیدل د دفع مضرت په درجه کښې دی
 کوم چه دیر ضروری دسے - لیکن نن صبا د دسے هله و خوک خیال نه ساتی
 او په اول کښې نرسو لکوی - نه وایم که یو سرهے داسے وی چه ذکر یو -
 تسبیح هم نه کوی او نه یورکعت نظر منج کوی هرف فرانځ پوه کوی
 خود دکناه نه خان بچ کوی - نه دسروغ وانی نه غیبت کوی - نه د غیر الله -
 سره مینه کوی او بل سرهے داسے دسے چه شپه وړخ نفلونه کوی - وظیفه
 کوی - قرآن شریف وانی - خرو و سره نرسو و مسلمانانو ته په سپک نظر کړی
 کاونهی ته تکلیف رسوی او نرسو دکناهونه هم کوی - نو په دسے بنه پوهه شئ
 چه دا پنه سرهے جتنی دسے او دابل سرهے دوزخی دسے - په حدیث شریف
 کښې راشی - لا تَعْدِلْ بِالرَّأْيِ - د پهین کارئی یعنی دکناه نه بچ کیدو برابر یو
 عمل هم نه ګنډه - یو بل حدیث شریف دسے چه رسول اکرم ﷺ علیه وسلم
 ته چا عرض او کړو چه فلامنی بنځه دیر سه روژه نیسي او دیر عبادت کوی
 خو څلوا کاونه یانو ته تکلیف رسوی هغوی او فراعیل دوزخی ده بیاوه یو
 بله بنځه ذکر او شو چه هغه نفلی عبادت دیر نه کوی خود دکناه یانو سرهه نه
 سلوک بنه دسے ده مطلع خلق ته سه خوشاله وی - هغوي او فرمائیل - داجنتی ده
 ۱۴ - دو یمه کمزوری داده چه نن صبا نه موږن دیندار هغه دینی کارونه
 خوبنوی کوم چه ظاهری بنکاری (لكه دیر نفلونه دیر سه وظیفه و غیره) او کوم
 کارونه چه محسوس نه دی ظاهر نه بنکاری لکه ترکِ محصیت (دکناهونه)

پریبنوں او خراب اخلاق پریبنوں، وغیرہ داسے داسے کارونو نہ دیرا اهیت
نہ ورکوی حالانکہ دے کبھی دَ نفس مکر دے۔ چم پہ بنکارہ عبادت خلقوتہ
سینک سرے سے بنکاری نو قدر عزت نے زیاتیں۔ او دَ نہ بنکارید و نکی عبادت
خلقوتہ پتہ نہ لگی۔ نو خوک نے قدرہم نہ کوئی۔ (بنرک ورہ نہ بنکاری)
مثلاً یو سری کہ لتوں عمر دَ غیبت نہ او درو غنو نہ خان بچ کرے وحی نو خلقو
تہ نے هیخ پتہم نہ لگی۔ حکم چہ هفہ ترک دے وجود نے نہ شتہ۔ او بنکاری
وجودی شے۔ یعنی خُ کار کول۔ دغه وجہہ دَ چہ نہ موبن عام دیندار وجودی
عبادت قرن نہ اهیت ورکوی او گناہونہ ترک کلو قتہ خُ اهیت نہ ورکوی کہ
خوک دین کوی نو خونہ گناہونہ ترک کری او خُ بیام کوی نو خُ پریبنوں
او خُ نہ پریبنوں دَ نہ پریبنوں پہ حکم کبھی دی مثلاً کہ موبن کنٹلے ترک کرے
او غیبت مو ترک نہ کرو۔ نو خُ خیں نے شتہ حکم چہ موبن کنٹلہم دَ دین
دَ پارہ نہ دی ترک کری بلکہ پہ دے وجہہ چہ هفہ کبھی دَ بد نامی ویو دَ
او پہ غیبت کبھی دَ بد نامی ویو دو مرہ نہ شتہ۔ کہ دَ اللہ تعالیٰ دَ ویرے
او دَ گناہ پہ وجہہ مو پریبنوں سے نو غیبت به موہم پریبنے وو۔

(۳) دریمہ کمزوری دادہ لکھنگہ چہ مخکبیسے عرض کرے شوہ نموبن
اکثر دیندار خو دَ گناہونہ ترک تہ هدو اهیت نہ ورکوی او کہ خوک۔
اهیت ورکوی ہم صرف هفہ گناہونہ ترک کوی۔ کوم چہ ظاہری گناہونہ
دی یعنی کوم چہ پہ لاسو بنپو وغیرہ ظاہری اندامونوں کیبیںی باطنی گناہونہ
(لکھ ریا او کبر وغیرہ) کوم چہ دَ نہ سے تعلق لری هدو گناہ نہ گنڑی۔
کہ دَ چانہ تپوس او کرے چہ گناہونہ خُ خُ دی۔ نو ہم دغه ظاہری اعمال
بہ درتہ او شمیری دَ باطنی گناہونہ لکھ ریا۔ کبر۔ کینہ وغیرہ بہ فرم ہم نہ
اخلى۔ حکم چہ دَ گناہ نہ گنڑی۔

اللہ تعالیٰ دَ دے قولو کمزوریو علاج پہ دے آیت کبھی بنسیلے دے۔ فرمائی

دَرُّ الْخَاطِرِ الْأَشْمَقَ بَاطِنَةً (ظاھری گناھونه هم پر یہدی او باطنی هم) - فوڈے
 نہ معلومہ شوہ چہ غبٹ کار گناھونه ترک کول دی۔ او دا ہم معلومہ شوہ چہ
 گناھونه دنہ قسمہ دی۔ ظاھری او باطنی۔ یعنی ہونہ گناھونہ د ظاھری انداھونہ
 سره تعلق لرسی او ہونہ د نہ مسرہ د گناھونہ پوش فہرست خرویں او بندادے
 خوشنہ درتہ د مثال پہ طور یو خو گناھونہ بنیم - مثلاً د ستگو یو گناہ دہ۔
 پس دو سبھوتہ یا بناستم ہلکانز تہ کتل یا د چا د بدن دا سے چائے تہ کتل چہ
 شریعت کبھی ورتہ کتل جائز نہ دی۔ لکھ سبھوتہ د سروینستہ پتول پکار دی
 سبھوتہ د اہسلہ بنیل ضروری دی چیرے سبھت لوبیتہ نہ پسروی (نقچلہ
 هم گنھکاریں دی او چہ بل خوکٹے ویبنتو تہ گوری ھغہ هم گنھکاری، دستگو
 یو گناہ دہ د بل خیز تہ د حرم پہ منظر کتل اللہ تعالیٰ ف مائی۔ لَا تَعْذَّبْ عَيْتَنَكَ
 إِلَىٰ مَا فَتَعْتَابِيْ أَنْ وَاجَأَ وَنَهَمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا - (هر گز ستگو کے ہمہ پورتہ
 کوہ ھدھیز و فوتچہ مو بن کفار و تہ د ان میبست د پارہ فائدہ احسنتہ وہ
 کھری دی یعنی د دنیا سونق وغیرہ، د دے مطلب دانہ دے چہ د دنیا -
 کارو بارہ کوئی - حال ہٹ کتی بلکہ مطلب نہ دادے چہ حال پورے دا سے زیر
 ہٹ متری چہ دین درند برباد نہی - حال گتھی خو د حرام و حلال و خیال ساتی
 دغہ شان د ٹبیے گناھونہ دی - چغلی، دنوغ، غیبت، کنٹلے کول او شور
 عنوبل کول تن صبا به دیں کم خلق د ٹبیے د گناھونہ نہ بیج وی - د دے علاج
 دادے چہ خڑ چہ والی نزاول دا سوچ کوئی - چہ آیا داخلہ د اللہ تعالیٰ د -
 مرضی خلاف خونہ دہ، بیابہ درند انشاء اللہ د ٹبیے گناہ نہ کیری - دغہ
 شان — د غوریں و خو گناہ دہ پہ پتہ د چا جبرے او سریدل - سند رے
 او غیبت چغلی پہ او سریدل - او د لاسو گناہ دہ خڑ ناجائز کار کول - پردی
 سبھت تہ نہی و روہل یا پردی حال پہ قبضہ کول - یا پہ چا پسے ناجائز سے خبر سے
 ییکل - د بنسپو گناہ دہ چہ پہ ناجائز کار پسے تلل - لکھ د رقص و سرو د مجلس تہ

تلل یا غلا جواری - یا د چا قتل یا باد عملی پسے تلل وغیره - او یو د خیتھے
گناہ ده یعنی حرام خوراک خوراک چه دیرو کم خلق قریے خان بچ کری - دادے
غته وجہه داده چه د دیرو خلقو داخیال دے چه حلاله روسی هلو چرته
شته نه - او چه حلاله نشته نفر حرام یقول یوشے دے - دا سے کسان بیا د هیخ
نه من نه اپوی - حنود دوی داخیال غلط دے کوم خیز ته چه د فقهہ کتابونه
جامن او حلال او وائی هفه بے شک حلال دے - هسے و همونه بنہ کار نہ دے
د عالمانو نه که چاپوں او کھو - نو د حلالے سرونی دیرو صور قرینہ مشتم
دے - خوافسوں دادے - چه د دینا په کاروون کبئے خود و کیلانو سو صلاح
مشورے او د هفوی نه رائی اخستل ضروری گنپے شی - لیکن د دین د
حافظت د پاره په معاملاتو کبئے د عالمانو نه د جامن او ناجامن طریقو پوښته
هیڅوک ضروری نه گنپی - صاحبانو! که د عمل توفیق د چانه وی ه مسٹله
ملو مول خو ضروری دی - کله خو به الله تعالیٰ د عمل توفیق ه درکړي .

دَ بَدْنَ دَ بِيلوبيلو اندا هونه متعلق ٿنہ گناهونه بیان شو- دغه شان د
هُولَدَ بَدْنَ متعلق هم یوه گناه دَه چه دیں خلق پکنے مبتلادی - هغه گناه داده
چه جامه دَ کافر انو په شان واچو ٿي - صاحب انو اکه ستاسو په حینال د جامو
متعلق مذهبی حکم باندے عمل ضروری نه دی - بیا هم اسلامی غیرت خو
پکار دے - قومی امتیاز هم یو ضروری شے دے - آیا دابے غیرتی نه دَه چه
خوک چنل قومی امتیازی جامه پر ییدی او دَبل قوم په شان جامه واچوی
(چه دَ لرے نه ٿئے دَ مسلمان او غیر مسلم پیشند کلئی گرانه ٿي)، داخو هره د
افسوس من خبره دَه چه من صبا دیرو غیر مسلمو خردایه وضع اختیار کرے ده
خنگ چه دَ مسلمان پکار ده - لیکن مسلمانان چنله وضع پر ییدی او دَ فرسو قومونه
نتقالی کری -

خاں و سر سره یو تحصیلدار او یو معاوندار میلادنے شوی ورو۔ تحصیلدار

هندوو خونیہ بربیت نئے د مسلمانانو په شان وو - تھائیدار مسلمان وو
خونیہ بربیت نئے صفا وو او د شکل نہ هندو غوندے بنکاریدو زمبن
نرکر تحصیلدار صاحب ته پان پیش کرو - دو تھائیدار صاحب او خندل
نرکر پوھہ شو او پان نئے تھائیدار صاحب ته پیش کرو - خمازوہ وہزتہ
اوو سے دیرہ د افسوس حبرہ ده چہ خما نرکر په تا د هندو گورمان او کھرو
او پہ هنہ د مسلمان - نو صاحب افوا ! دو منہ غیرت خو پکار دے - او نہ پدے
نه پوھین م چ آخر د غیر قوم په شان شکل جو سو ولواو جاموا چولو کبینے فائلاه
خڈ ده - بے د دے نہ چہ (نعوذ بالله) د دغے قوم سوہ ٹان شریکوں غواری
که اعتقاد آ کافرنہ وی نوچہ کم ان کم په شکل خو کافروی -

د یو تو قمار خبرہ رایادہ مشوہ - هنہ بہ وسے من صبادھ لمحہ د احال دے
که د یورپ خلق د خدا خاصے فائدے په غرض چنیل پوز سے پریکھے نونہ بن
حکمی بہ نئے م بے پرسہ پریکھی - اصل کبینے دوئی د حکومان معنی قوموں
په شان شکل جو سو ولوا کبینے چنل شان او عزت گنی - او کہ شان وی هم فو
خیں نئے خڈ دے - شان خو خلق دے دپاره جو پوی چہ د اغیارو په مقابلہ
کبھی پکار ساشی دا نہ چہ په خپلو رعب واچوی - بیا د دے د پاٹھ د قمی
ھدر دئی د عوہ هم کری - یاد لرئی - ھدر دی او نفع د هفہ چانہ ممکنہ ده -
خوک چہ د قوم میں گہون کری او تعلق ور سوہ ساتی - دا نہ چہ نظرت تے
کوی - سپک ورستہ گوری او لرے لے تو سے ترے تبنتی -

خونہ خلق په دے خبرہ کبینے دا ولی چہ ولے په دے جامہ خوک کافر کیڑی خڈی
نہ ورستہ ولیم - د بسخو په جاموا غوستق هم خوک بسخو کیبنی نہ می بیا
د بسخو په شان جاموا باندے ولے شرمینی :

خونہ خیزو نہ دا سے وی - چہ د شان شوکت سوئے هم خڈ تعلق نشتہ - لکہ
کو رکبینے تصویر ونہ سائل یا سپے سائل یا بنیہ کلول - خو بیانے هم د یورپ

په تقلید کنے اکثر خلق کوی -

په دے باندے راتہ یوہ چلہ واقعہ رایادہ شوہ - یو خل په کارڈی کنے
چرتہ سولان وو م په هغہ په کنے راسه یو مغرب نرداہ هم ناست وو -
پسے فراسہ وو - ماسره نئے خبرے شروع کرے چہ په سپی کنے خوداۓ
دادے خوبی دی - بیا شریعت کنے سپی سائل ولے منع دی - مافراثہ
اووئے یو خون دے عام جواب چہ هغہ ہر خائے چلیدے شی - یعنی داچہ
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ترے منع کری یو ، فو موبن نئے وجہات
لیتوں نہ دی پکار - بس حکم مثل پکار دی) بل نئے خاص جواب دے چہ -
هغہ صرف په دے خبرہ کنے چلیدے شی - هغہ دادے چہ دا تو لے خوبی نئے
ورکے کری دی - هغہ داچہ سپی کنے قومی ہدر دی نہ شتہ خکہ نئے
سائل منع دی - بس غلے شو بیا نئے خونز او نہ کرو -

او یوہ قصہ راتہ دیوبل صاحب رایادہ شوہ - یو سری خان سوہ سپے
په ترخ کنے نیولے وو - چارتے تپوس او کرو - چہ داولے - هغہ ورته اووے
(عالیان والی چہ کوم خائے سپے وی هلتہ فرشتہ نہ رائی) نٹھ خان سوہ
سپے گر حُوم چہ دی مرگ فرشتہ راتہ نشی راتلے - هغہ صاحب ورته اووے
ھیخ فکر مہ کوہ - آخر په دینا کنے سپی هم میہ کیری - فو کوہ فرشتہ
چہ دی سپی ساہ او باسی هم هغہ بدستا ساہ هم او باسی - (په دے دی مرگ
نہ خلاصیدے نہ شے) -

محکمہ چہ موبن کوم دویم خصوصی جواب ورکرے دے - دا په اصل کنے
خونز جواب نہ دے - اصلی جواب ہم هغہ دے چہ شریعت چہ کوم کار منع کرے
دے - موبن نہ دی هغہ دی وجہات معلوم مولو ضرورت نشتہ - صرف دی حکم
تمیل پکار دے - خوندا خلق ہرہ خبرہ په چنل عقل تلی فو دا جواب دی هغہ
دی عقل مناسب ورکرے دے او هغہ په خوشال شو -

خلاصہ دا چہ خنہ ظاہری گناہونہ خو بالکل بے ضرورت او بے فائدے۔
دی لکھ دھیر قوم په شان جاھے اچول۔ تصویرونہ ساتل او سپی ساتل
و غیرہ۔ لیکن کوم کارونہ چہ ضروری گذلے شی په دے معنی چہ کہ نہ ڈ
کری خٹھالی توان یا بدھی تکلیف و مرتد رسی او په دے وجہه و مرتدہ
نفس جیلے جو ریوی۔ صحیح عقل او سلیم فطرت دغہ کارونہ ہم فضول او
بے فائدے گذلی۔ او کہ خٹھمعروہ خوند یا فائدہ پکنے وی ہم نوَاللَّهُ تَعَالَى
دَحْکم په مقابله کنے دھنے هیخ حیثیت نشته۔

لیکن دادہ شکل شباہت بدلوں خودا سے گناہ دہ چہ هیخ منہ یا
فادہ پکنے نشته۔ او نہ یہ په پریشو و کنے خٹکلیف شته۔

دا خر مشو د گناہونہ مختصر فہرست۔ او س دو می نہ د چان خلائق
طريقہ دادہ چہ په خپل حالت غور کوئی۔ کم از کم مابنام د اودہ کیدو
په وخت کنے دا سوچ کوئی چہ نن ورخ کنے مو بن نہ خٹھ گناہونہ شوی
دی۔ او بیا دا سوچ او کری چہ ددے به خنگ سزا کولے شی۔ او بیا
ددے سزا نہ د بچ کیدو په تدبیر سوچ او کری۔ چہ هیخ وہ نہ جو ہونہ
شی۔ نہ بیا توبہ او باسی۔ اللہ تعالیٰ نہ بنہ او ثاری او زاری او کری
چہ داسزا درتہ معاف کری۔ دغہ شان ہرہ ورخ کوئی۔ خلویبنت وہٹ
پس بیا خپل حالت نہ او گوری انشاء اللہ حالت بہ ہیں بدل شوے وی۔
او گناہونہ بہ دیر کم شوی وی۔

لیکن دے دے سرہ سرہ دا کوشش ہم پکار دے۔ چہ تاسو نہ د گناہونہ
پورہ فہرست معلوم وی۔ چہ چان ترے نہ بچ کرے شی۔ شاید چہ تاسو
بد تراوٹ دانہ وی او ریدلی چہ پہ کھا دی کنے سفر کوئی۔ دریمہ درجہ
کنے بے کرامہ دشل سیرہ سامان وہی واجازت دے۔ د دنے نہ نیات۔
سامان بے کرامہ وہی ناجائز اور حرام دی چان ترے ساتل پکار دی۔

خونی داچه د گناہونو نه بچ کيلو د پاره ديني علم سخت ضروري
 دئے۔ په اردو ڪتبے وي او که په کوئه ثبھ چه پري هيئي۔ خون ڪتابه هه
 گورئي۔ په پوهه او بيس غرضه دينداره عالمانو باندے صحیح كتابو نه
 خوبش کري او د هنخ مطالعه روزانه دا سے ضروري او ڪنزئي لکه د خوارک
 چه روزانه ضرورت دئے۔

اوبل داچه دغه كتابو نه د چا عالم نه او وائی او که د ٽيلو فرصت نه
 وي فر چپله کتر ڪتبے چه کوم ڄائيه باندے بنه پوهه نه شئ۔ نخه په کوئي
 او د چا عالم نه په ھان پوهه کري۔ خوک چه چپله نشي لوسته هنخه دبل
 نه په او رسيدو نرده کولے شي۔ انشاء الله په د سے طریقه به د ٽيلو گناہونو
 نه خلاصي شئ۔ او د د سے سره بيا دا پا خنئي مراقبه پيءه فائده هنخه ته۔
 دغه شان به د اهله تعالله په د سے حكم عمل او کر سے شئي چه فر هائی۔ دُرُوا
 ظاہرِ الایمُونَ وَبَاطِنَهُ الْأَیْمَنَ۔ (ظاهری گناہونه هم پريديئي او باطنی هم)
 او س دعا او کري چه اهله تعالله نرمون بن گناہونه معاف کري او د نينک
 عمل توفيق را کري۔ آمين۔

